

วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒน์

JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE PANYAPAT

ISSN 2773-9805 (Online)

ปีที่ 5 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน 2566

Vol.5 No.3 July - September 2023

JSSP

Journal of Social Science Panyapat

วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒน์ปีที่ 5 ฉบับที่ 3

JSSP

ISSN: 2773-9805 (Online)

Journal of Social Science Panyapat Vol. 5 No. 3

วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒน์

3/1273 ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 40000

โทร. 080-224-1454, 081-601-5934 อีเมล: prasisirorat@gmail.com

เจ้าของ: ปัญญาพัฒนา 3/1273 ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 40000

บรรณาธิการ:

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประยูร แสงใส

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กองบรรณาธิการ:

ศาสตราจารย์ ดร.วัชร งามจิตรเจริญ

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ศาสตราจารย์ ดร.กนกอร สมปราชญ์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.พุทธิรักษ์ ปราบนอก

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อริยา คูหา

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรณพ ศรีโสมพันธ์

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มานะ ลักขมโอรุณทัย

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยณรงค์ ศรีมันตะ

มหาวิทยาลัยบูรพา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประยุทธ์ ชูสอน

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภินิษฐา นาเลาะห์

มหาวิทยาลัยนครพนม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนันต์ศักดิ์ พลแก้วเกษ

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

ผู้จัดการวารสาร:

นางสาวศิริรัตน์ ประศรี

กำหนดออกเผยแพร่วารสาร:

วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา มีกำหนดวงรอบการเผยแพร่ปีละ 4 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 มกราคม – มีนาคม

ฉบับที่ 2 เมษายน – มิถุนายน

ฉบับที่ 3 กรกฎาคม – กันยายน

ฉบับที่ 4 ตุลาคม – ธันวาคม

การส่งบทความพิจารณาตีพิมพ์:

ผู้เขียนเตรียมต้นฉบับบทความตามเกณฑ์เงื่อนไขของวารสารและส่งในระบบที่เว็บไซต์วารสาร
<https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/about> เปิดรับพิจารณาบทความเพื่อตีพิมพ์ตลอดทั้งปี

วัตถุประสงค์และขอบเขตของวารสาร

วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา (Journal of Social Science Panyapat) มีจุดมุ่งหมายเพื่อเผยแพร่บทความวิจัย บทความวิชาการ และบทวิจารณ์หนังสือ ในสาขาที่เกี่ยวข้องทางด้านสังคมศาสตร์ ได้แก่ 1) สาขารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ 2) สาขาพัฒนาสังคม 3) สาขาศึกษาศาสตร์ 4) สาขาเศรษฐศาสตร์ และบริหารธุรกิจ และรวมถึงสหวิทยาการเชิงประยุกต์ด้านสังคมศาสตร์ เผยแพร่ปีละ 4 ฉบับ โดยทุกบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ทั้งนี้จะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อผู้นิพนธ์บทความและผู้นิพนธ์บทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความเช่นเดียวกัน (Double-Blind Peer Review) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสาร

- 1) บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่นำเสนอการค้นคว้าวิจัย ด้านสังคมศาสตร์ และรวมถึงสหวิทยาการเชิงประยุกต์ด้านสังคมศาสตร์
- 2) บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความวิเคราะห์ วิจัยหรือเสนอแนวคิดใหม่
- 3) บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) เป็นบทความในลักษณะวิจารณ์หรืออธิบายเหตุผลสนับสนุนในประเด็นที่เห็นด้วย และ มีความเห็นแตกต่างในมุมมองวิชาการ

วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒน์ ฉบับนี้เป็นปีที่ 5 ฉบับที่ 3 (กรกฎาคม - กันยายน 2566) วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒน์ ได้มุ่งเน้นการเผยแพร่ บทความวิจัย บทความวิชาการ และบทความหนังสือทางด้านสังคมศาสตร์ จากหลากหลายหน่วยงานและสถาบันการศึกษาต่างๆ ทางกองบรรณาธิการยินดีเป็นสื่อกลาง สำหรับนักวิจัย นักวิชาการ นิสิต นักศึกษาทุกท่าน ที่ประสงค์จะตีพิมพ์เผยแพร่บทความของท่าน จะต้องผ่านการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิในแต่ละสาขาวิชาทางด้านสังคมศาสตร์อย่างเข้มข้น จำนวน 3 ท่าน โดยเน้นความเข้มข้นทั้งเนื้อหา และรูปแบบ นอกจากนี้ยังได้ปรึกษากับกองบรรณาธิการถึงแนวทางในการให้คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้เสนอบทความที่ต้องการปรับปรุง แก้ไข ทั้งนี้ เพื่อให้ได้มาตรฐานและตรงกับหลักการเขียนบทความวิจัย และวิชาการ ความถูกต้องของเนื้อหา รูปแบบและตรงต่อเวลาคือนโยบายของวารสาร และพร้อมอำนวยความสะดวกแก่ทุกท่านที่ประสงค์ตีพิมพ์งานวิชาการครับ จึงกล่าวได้ว่า บทความที่ทางวารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒน์ได้เผยแพร่ไปนั้น มีมาตรฐานทางวิชาการ

กระผมในฐานะบรรณาธิการวารสาร จึงขอขอบคุณท่านผู้มีส่วนในการสร้างงานวิชาการเหล่านี้ นับตั้งแต่เจ้าของผลงาน ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้จัดการวารสาร และคณะกองบรรณาธิการ วารสารนี้ยังคงเป็นแหล่งรองรับผลงานดีๆ ที่สร้างสรรค์เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาในประเด็นที่เกี่ยวข้องทางวิชาการแก่นักวิชาการ และวิญญูชนผู้สนใจโดยทั่วไป เพื่อเป็นประโยชน์แก่แวดวงวิชาการต่อไป ด้วยจิตคารวะและขอบคุณทุกท่าน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประยูร แสงใส
บรรณาธิการวารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒน์

สารบัญ

บทความวิจัย

การบูรณาการสหวิชาชีพชุมชนกับการกำหนดสร้างแนวทางการคุ้มครองเด็กเชิงพื้นที่ ตำบลปลักแรด อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก <i>พัฒนภาณุ ทูลธรรม, ชัยพร อุโฆษจันทร์</i>	1-10
โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ บนสื่อสังคมออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตจังหวัดหนองบัวลำภู <i>ศรายุทธ อินตะนัย</i>	11-22
ความสามารถทางนวัตกรรมที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานขององค์กร ในบริษัทผลิตชิ้นส่วนยานยนต์แห่งหนึ่ง ในนิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด จังหวัดระยอง กรณีศึกษา บริษัท ABC จำกัด <i>ณัฏฐลักษณ์ จันทร์มาลา, เจษฎา วงศ์แสนสุขเจริญ</i>	23-40
ความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีม การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร ความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน และประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน ระดับปฏิบัติการ บริษัทขนส่งและโลจิสติกส์ ในเขตท่าเทียบเรือแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี กรณีศึกษา บริษัท ABC จำกัด <i>ภัทราพร มูลสถาน, ฐิติมา ไชยะกุล</i>	41-54
ความพึงพอใจของประชาชนในพื้นที่เทศบาลนครนนทบุรีต่อการป้องกันการแพร่ระบาดของ ของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของจังหวัดนนทบุรีและเทศบาลนครนนทบุรี <i>พลธร ไทยสวัสดิ์, อรนนท์ กลั่นทูประ</i>	55-68
ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับการสอนโดยใช้เกม วิชาภาษาจีน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 <i>มานิตา วอนเมือง, สิริวรรณ จรัสศรีวิวัฒน์, ภัทรมนัส ศรีตระกูล</i>	69-80
Promoting Knowledge-Based Entrepreneurship: A Comparative Study of Triple Helix Regional Outreach in Thai and UK Universities <i>Suteera Chanthes</i>	81-98
รูปแบบและการปรับตัวของผู้ค้าหาบเร่แผงลอยในพื้นที่อุทยานสวรรค์ เขตเทศบาลนครสวรรค์ <i>รัชพล เลาสุขศรี, ดาริน คงสัจวิวัฒน์</i>	99-108
แนวปฏิบัติในการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อความผูกพันกับองค์กรของพนักงาน: กรณีศึกษาบริษัทในอุตสาหกรรมสายการบิน <i>บุณยวีร์ สุวรรณทอง, มานะ ลักษมีอรุณทัย</i>	109-124

สารบัญ (ต่อ)

บทความวิจัย

อิทธิพลของการรับรู้วัฒนธรรมองค์การ คุณภาพชีวิตในการทำงานและความไว้วางใจ ในผู้บังคับบัญชา ต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานระดับปฏิบัติการในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ของนิคมอุตสาหกรรมปิ่นทอง จังหวัดชลบุรี <i>สุรัสวดี ไพลดำ, ถิรรัตน์ พิมพ์ภากรณ์</i>	125-140
Resources and Needs of Household: The Objective Well-being Changing in Northeast Thailand <i>Pattaraporn Weeranakin, Buapun Promphakping, Pornpen Somaboot, Ninlawadee Promphakping, Nopparat Rattanaprathum</i>	141-152
ผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมครูผู้สอนในการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็ก ที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง กรุงเทพมหานคร <i>วุฒิชัย ไจนะภา, ณัฐพล มีแก้ว, สมพร ทวานเสร็จ</i>	153-166
การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อกำไรสุทธิของสหกรณ์ออมทรัพย์ กรณีให้สิทธิและไม่ให้สิทธิสมาชิกสหกรณ์ถอนหุ้นคืนบางส่วน <i>ฐิติพร เพิ่มสมบูรณ์, ศศิภา พจน์วาทิ, ประไพพิมพ์ สุธีสินนท์</i>	167-182
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการด้านการเงินของประชาชนในจังหวัดอุดรธานี ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 <i>กัลยารัตน์ หัสโรค์</i>	183-200
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสั่งอาหารออนไลน์ผ่านช่องทางแอปพลิเคชัน ของผู้บริโภคกลุ่มมิลเลนเนียลในกรุงเทพมหานคร <i>ณัฏฐนันท์ จีรังวานิชชัย, มานะ ลักษมีอรุณทัย</i>	201-216
กลยุทธ์การเผยแพร่พระพุทธศาสนาผ่านสถานีวิทยุของพระสงฆ์ในจังหวัดร้อยเอ็ด <i>สนั่น ประเสริฐ, พระมหาสุพร รุกขิตธมโม, พระยุพธนา อธิจิตโต</i>	217-228
การศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนธุรกิจร้านอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชา <i>ฐิตาภรณ์ เป้าน้อย, ธนารักษ์ เหล่าสุทธิ</i>	229-244
กลยุทธ์การบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีสู่การประกอบอาชีพของวิทยาลัยการอาชีพบางแก้ว จังหวัดพัทลุง <i>สุชาติ กลิ่นเขียว, มะลิวัลย์ โยธารักษ์, พระมหาสุพจน์ สุขเมโธ</i>	245-256
ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมตราสารทุนที่ลงทุนในต่างประเทศ ของนักลงทุนในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล <i>จุฑามาศ ยาดพวงศ์, ศิวพงศ์ อีร์อำพน</i>	257-270

สารบัญ (ต่อ)

บทความวิจัย

พฤติกรรม การชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ด (QR Code) ธัญญาญจน์ เชิดชูพงษ์, วรดี จงอัศญากุล	271-286
ข้อขัดข้องเกี่ยวกับมาตรฐานการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เพียงพอตามกฎหมาย ว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของไทย สันทนา อิศรเสนา ณ อยุธยา	287-302
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถขนส่งสาธารณะระดับ Microtransit ของผู้เดินทางในกรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษา รถสามล้อไฟฟ้า MuvMi จุฑามาศ ศิริเกษ, มานะ ลักษมีอรุณโทย	303-320
ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอนที่มีต่อทักษะการรู้เท่าทันสื่อ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ไฉนทัย ทองคำนุช, ฉัตรวรรณ ลัญญวรรธนะกร	321-334
การวิเคราะห์แผนการผลิตผักไฮโดรโปนิคส์ของกรณีศึกษาผู้ประกอบการในจังหวัดนนทบุรี ภัทรธส จันทร์เพ็ญ, จักรกฤษณ์ พจนศิลป์, ศานิต เก้าเอี้ยน	335-348
ผลของการใช้แนวคิดชุมชนแห่งการสืบเสาะทางปรัชญาร่วมกับวิธีสอนแบบอภิปราย เพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมืองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กัลยาณี ทศพรทรงชัย, สมพงษ์ จิตระดับ	349-364
พฤติกรรมของผู้โดยสารและปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางทางอากาศภายในประเทศ ช่วงหลังการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 คลี่คลายลง มนปรียา เกิดกมล, เสาวลักษณ์ กุ้เจริญประสิทธิ์	365-378
ปัจจัยที่มีผลต่อมูลค่าการซื้ออาหารริมทาง (Street Food) ของผู้บริโภค ผ่านแอปพลิเคชันช้อปปิ้ง (Shopee Food) ในกรุงเทพมหานคร คุณานนท์ วรรณสาร, ชิตตะวัน ชนะกุล	379-394
การวิเคราะห์ความคุ้มค่าในการลงทุนใช้เทคโนโลยีโดรนเพื่อปลูกข้าว กรณีศึกษาตำบลนาหนองไผ่ อำเภอลำลูกเกด จังหวัดสุรินทร์ วรมน ปิยะมาดา, วุฒิยา สหายราษฎร์	395-408
ข้อท้าทายและการฟื้นคืนชีวิตในชุมชนของแรงงานคืนถิ่นนอกระบบคนรุ่นใหม่ ในภาคการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จิตรารัตน์ สมยานนทนากุล, ปาริฉัตร ดอกแก้ว, จีรนนท์ บุญครอง, เยาวลักษณ์ บุญตา, อรรถพล สิงห์พิลา	409-424

สารบัญ (ต่อ)

บทความวิชาการ

คงคา: ขยะในสายน้ำจากศรัทธาและความเชื่อทางศาสนา

425-434

พระคมสัน เจริญวงศ์, เอนก ไยอินทร์, พระครูธรรมธรรฐาพร ปภสฺสโร

คำแนะนำผู้พิมพ์บทความ

แบบขอส่งบทความตีพิมพ์

The Integration of Community Multi-disciplinary with the Construction of Area-based Child Protection Pathway in Pluk Rad Sub-district, Bang Rakam District, Phitsanulok Province

Pattanaphanu Tooltham¹ and Chaiyaporn Ukosachan^{2*}

¹ Pibulsongkarm Rajabhat University, Thailand

² Thammasat University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: Ajarn_tan@hotmail.com

ABSTRACT

This article aimed to analyze the Multidisciplinary operations, obstacles, and child protection system in the domestic areas by conducting in-depth interviews with the involved officers, including social workers, nurses, psychologists, Village Health Volunteers, the Children and Youth Council, and local government members. The result of the study found that, currently, there are child protection measures implemented from several agencies, with the Children's Homes and families as the working core of collaboration with local and other organizations within the areas. Surprisingly, the challenges and impediments discovered are that the practitioners have differing perspectives on children's rights and professional ethics standards; such as, practitioners from various backgrounds must collaborate to develop common child safety strategies. There is also an unavoidable structural barrier: the parental generation of children has been drawn to cities, leaving many children with grandparents, and many families are unaware of the value of child development and education. As a result, it is essential to convey to more local people the concept that children are not the property of the family but are valued citizens of the nation, and that children own their own lives, in addition to developing additional resources to assist the care of family children.

Keywords: Children Rights, Child Protection, Interdisciplinary

การบูรณาการสหวิชาชีพชุมชนกับการกำหนดสร้างแนวทางการคุ้มครองเด็กเชิงพื้นที่ ตำบลปลักแรด อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก

พัฒนาคุณ ทูลธรรม¹ และ ชัยพร อุโฆษจันทร์^{2*}

¹ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ประเทศไทย

² มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: Ajam_tan@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการทำงานของทีมสหวิชาชีพ อุปสรรค และแนวทางการเสริมสร้างระบบการคุ้มครองเด็กในพื้นที่ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ปฏิบัติงานด้านคุ้มครองเด็กในพื้นที่ประกอบด้วย นักสังคมสงเคราะห์ พยาบาล นักจิตวิทยา อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน สภาดังและเยาวชนผู้ปฏิบัติงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(อปท.) ผลการศึกษาพบว่า ปัจจุบันในพื้นที่มีกลไกการทำงานคุ้มครองเด็กจากหน่วยงานที่หลากหลาย โดยมีบ้านพักเด็กและครอบครัวเป็นแกนหลักในการทำงานร่วมกับท้องถิ่น และหน่วยงานอื่นๆ จากแต่เดิมที่เป็นการทำงานที่แยกส่วนกัน ทั้งนี้ปัญหาและอุปสรรคที่พบที่น่าสนใจคือ ผู้ปฏิบัติงานมีมุมมองด้านสิทธิเด็กและหลักของจรรยาบรรณในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการกำหนดหลักการปฏิบัติงานคุ้มครองเด็กร่วมกันระหว่างผู้ปฏิบัติงานที่มีพื้นฐานความคิดต่างกัน นอกจากนั้นยังมีอุปสรรคในระดับโครงสร้างที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงกล่าวคือคนรุ่นพ่อแม่ของเด็กถูกดึงดูดเข้าสู่เมืองและทิ้งเด็กจำนวนมากให้อยู่กับรุ่นปู่ย่าตายายซึ่งหลายครอบครัวขาดความรู้เรื่องพัฒนาการเด็กและความสำคัญของการศึกษา ดังนั้นจึงจำเป็นต้องถ่ายทอดความคิดเรื่องเด็กไม่ได้เป็นสมบัติของครอบครัว แต่ว่าเป็นพลเมืองอันมีค่าของประเทศชาติและเด็กเป็นเจ้าของชีวิตตนเองให้กับคนในพื้นที่มากขึ้นร่วมกับสร้างทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการดูแลเด็กของครอบครัวมากขึ้น

คำสำคัญ: สิทธิเด็ก, การคุ้มครองเด็ก, สหวิชาชีพ

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

คำว่าเด็กในวันนี้คือผู้ใหญ่ในวันข้างหน้าคือประโยคที่มักถูกกล่าวถึงบ่อยครั้ง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสังคมให้ความสำคัญกับเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อประเทศไทยได้ลงนามเป็นอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กในปี พ.ศ. 2549 การให้ความสำคัญด้านเด็กเริ่มปรากฏชัดขึ้นผ่านการทำงานคุ้มครองเด็ก การจัดตั้งหน่วยงานระดับกรมขึ้นมาเฉพาะด้านซึ่งคือกรมกิจการเด็กและเยาวชนสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ถึงกระนั้นยังพบสถิติการละเมิดเด็กและเยาวชน ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดขึ้นภายในครอบครัวซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญที่ขวางกั้นพัฒนาการของเด็กและเยาวชน ยงยุทธิ แสนประสิทธิ์ (2554) มองว่าความรุนแรงในครอบครัวและการละเมิดเด็กมีแนวโน้มที่จะขยายตัวอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับข้อมูลในปี พ.ศ. 2558 ของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว พบว่ามีผู้ใช้บริการเด็กถูกระทำความรุนแรงเข้ามาใช้บริการในโรงพยาบาลกว่า 10,712 รายในปี 2558 โดยเด็กที่เป็นผู้ถูกระทำความรุนแรงจะเป็นเด็กเพศหญิง และ 9 ใน 10 ถูกกระทำจากคนบุคคลที่เด็กรู้จัก (กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2558)

ดังนั้นภาครัฐ เอกชน และองค์กรระหว่างประเทศที่ทำงานด้านเด็กจึงพยายามหนุนเสริมมาตรการป้องกันแก้ไขปัญหาละเมิดและเยาวชนในสังคมไทย โดยให้ความสำคัญกับชุมชนมากขึ้น ซึ่งเทศบาลตำบลปลักแรด อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลกได้เริ่มพัฒนากลไกการคุ้มครองเด็กระดับตำบลขึ้นมาเพื่อสร้างพื้นที่ปลอดภัยให้กับเด็กในพื้นที่ผ่านการทำงานกับเครือข่ายที่หลากหลาย จากแต่เดิมที่จะเป็นการทำงานแยกส่วน ไม่ได้ผนึกกำลังเป็นทีมสหวิชาชีพเช่นในปัจจุบัน ซึ่งส่งผลให้

หน่วยงานด้านคุ้มครองเด็กและเยาวชนไม่สามารถดำเนินการเชิงรุกได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ เพราะฉะนั้นการวิจัยชิ้นนี้จึงมุ่งที่จะศึกษาวิธีการทำงานของสหวิชาชีพที่ฝึกกำลังทำด้านงานคุ้มครองเด็ก รวมทั้งอุปสรรค และแนวทางพัฒนาการทำงานคุ้มครองเด็กในพื้นที่ ซึ่งหวังว่าผลการศึกษาคงจะช่วยให้หน่วยงานด้านคุ้มครองเด็กในชุมชนต่าง ๆ พัฒนาแนวทางการทำงานเพื่อคุ้มครองเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพถูกต้องตามหลักการด้านสิทธิเด็กและสร้างสรรค์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิธีการทำงานของทีมนักวิชาชีพชุมชนกับการคุ้มครองเด็ก
2. เพื่อสืบค้นอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการทำงานคุ้มครองเด็กเชิงพื้นที่
3. เพื่อพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างระบบการคุ้มครองเด็กเชิงพื้นที่

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยชิ้นนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

นักวิจัยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลกับโครงการวิจัยโดยใช้วิธีการคัดเลือกอย่างเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วยผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 6 คน ประกอบด้วย นักสังคมสงเคราะห์บ้านพักเด็กและครอบครัว 1 คน พยาบาลของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล 1 คน นักจิตวิทยาโรงพยาบาลในชุมชน 1 คน ผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) 1 คน และใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบอ้างอิงโดยบุคคล (Snowball Sampling) เพื่อคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลประเภท สมาชิกสภาเด็กและเยาวชน 1 คน และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจำนวน 1 คน เนื่องจากในพื้นที่มีประชากรกลุ่มนี้จำนวนหลายคน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยชิ้นนี้ใช้เครื่องมือในการวิจัยหลัก 2 ประการคือ 1) แบบสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นข้อคำถามลักษณะกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) และ 2) ตัวนักวิจัยเป็นเครื่องมือในการสัมภาษณ์เชิงลึก

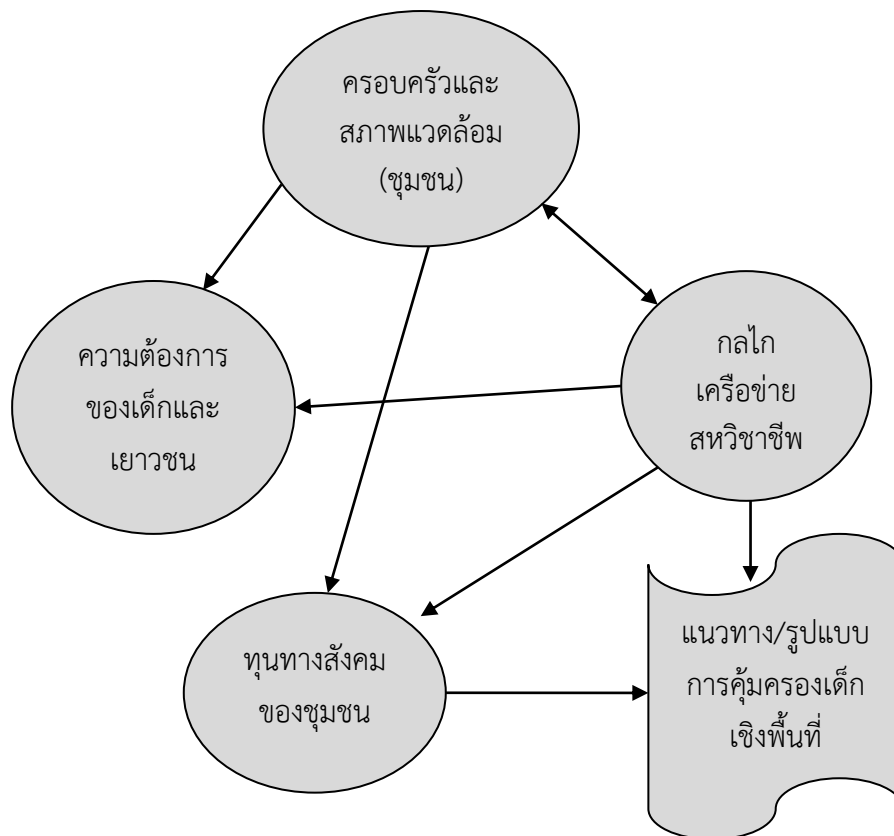
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

งานวิจัยชิ้นนี้ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) เป็นวิธีการรวบรวมข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยทั้ง 3 ข้อ โดยนักวิจัยเดินทางไปรวบรวมข้อมูลภาคสนามเพื่อสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลทั้ง 6 ประเภท โดยดำเนินการสัมภาษณ์ในสถานที่ที่ปิด เป็นส่วนตัว และปลอดภัย (ตามข้อกำหนดที่ปรากฏในเอกสารจริยธรรมในการวิจัยในมนุษย์) ได้แก่ ห้องประชุมในหน่วยงานของผู้ให้ข้อมูล หรือในกรณีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านและสมาชิกสภาเด็กและเยาวชน ตำบลปลักแรดจะใช้พื้นที่สาธารณะที่มีความเป็นส่วนตัวและปลอดภัยในการสัมภาษณ์ โดยใช้เวลาสัมภาษณ์ประมาณ 90 นาที เป็นจำนวน 1-2 ครั้ง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เริ่มจากการจัดระเบียบข้อมูลที่ได้ เช่น การรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการจดบันทึกระหว่างการสัมภาษณ์ การจัดพิมพ์ข้อมูลการสัมภาษณ์จากไฟล์เสียงของเครื่องบันทึกเสียง ต่อมาคือการลงรหัสของข้อมูลซึ่งกำหนดรหัสตามคำสำคัญที่ปรากฏในคำถามการวิจัย คือ วิธีการทำงาน อุปสรรคในการทำงาน และแนวทางการพัฒนา พยายามมองหาข้อความที่อาจสื่อไปถึงคำสำคัญดังกล่าว จากนั้นจึงแยกประเภทข้อมูล วิเคราะห์โดยใช้แนวคิดทฤษฎีที่ปรากฏในวรรณกรรม จากนั้นจึงเขียนเป็นรายงานการวิจัยที่มีความสมบูรณ์ของข้อมูล

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยข้างต้น จะเห็นได้ว่าในการทำงานด้านเด็กและเยาวชน ในฐานะมนุษย์ในสังคมที่ไม่สามารถดูแลตนเองได้ในช่วงแรกของชีวิต และการที่จะเติบโตขึ้นมาเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของประเทศชาติจำเป็นต้องได้รับการดูแลจากหน่วยทางสังคมที่ใกล้ชิดที่สุดคือ ครอบครัว ไม่เพียงเท่านั้น สิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กซึ่งหมายถึง เพื่อนบ้าน มิตรสหาย และสถาบันทางสังคมต่างๆ ในชุมชนต่างมีอิทธิพลต่อการเติบโตของเด็กทั้งสิ้น แต่เนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงทำให้เกิดปรากฏการณ์ที่ไม่พึงประสงค์กับเด็กและเยาวชน อาทิ หนีเรียน ออกจากระบบการศึกษาตั้งแต่วัยเรียน ถูกทำร้าย ยาเสพติด ส่งผลให้มีความจำเป็นต้องสร้างเครือข่ายซึ่งประกอบด้วยทีมสหวิชาชีพเข้ามาร่วมกันออกแบบระบบการคุ้มครองเด็กในพื้นที่ ไม่เพียงเท่านั้นกลไกนี้จะเกิดขึ้นและทำงานได้ต้องอาศัยสิ่งที่เรียกว่าทุนทางสังคม ซึ่งปรากฏในชุมชนซึ่งมีอยู่ทั้งในครอบครัวและผู้ปฏิบัติงานโดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีเครือข่ายความสัมพันธ์กว้างขวางและใกล้ชิดกับชุมชนอย่างมาก ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการสร้าง ออกแบบแนวทางและรูปแบบของระบบคุ้มครองเด็กที่มีประสิทธิภาพขึ้นในชุมชน

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. วิธีการทำงานของทีมสหวิชาชีพชุมชนกับการคุ้มครองเด็ก

แต่เดิมการทำงานด้านการคุ้มครองเด็กในพื้นที่จะไม่ได้บูรณาการเช่นปัจจุบันนี้ แต่หลังจากมีการขับเคลื่อนงานคุ้มครองเด็กโดยยูนิเซฟ (Unicef) ในช่วงพ.ศ. 2560 ได้มีการจัดอบรมให้ความรู้เรื่องสิทธิเด็กและการทำงานคุ้มครองเด็กขึ้นอย่างจริงจัง จึงเริ่มมีการร่วมมือกันเป็นทีมสหวิชาชีพเพื่อทำงานด้านเด็กและเยาวชนในพื้นที่ตั้งแต่นั้นมา จนเกิดเป็นขั้นตอนในการทำงานที่ชัดเจน แต่เดิมจากบ้านพักเด็กและครอบครัวเป็นหน่วยงานหลักซึ่งมีข้อจำกัดด้านทรัพยากรบุคคลทำให้ไม่

สามารถทำงานในเชิงพื้นที่ได้อย่างเต็มที่ เน้นการทำงานตั้งรับเป็นหลัก มีความห่างเหินจากพื้นที่ และมักจะรับเหตุจากสายด่วน 1300เป็นหลัก แต่หลังจากปี พ.ศ. 2560 อปท.ได้เข้ามามีส่วนร่วมในทีม ทำให้สามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานในชุมชนได้ดียิ่งขึ้น เนื่องจากจุดแข็งของอปท.อย่างหนึ่งที่บ้านพักเด็กและครอบครัวไม่มีก็คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นใกล้ชิดกับคนในพื้นที่ รู้จักเด็กและเยาวชนรวมถึงผู้ปกครอง ทำให้การเข้ามามีบทบาทในส่วนของการรับแจ้งเหตุและลงพื้นที่เป็นประโยชน์อย่างมาก โดยขั้นตอนในการทำงานคุ้มครองเด็กในช่วงเวลาที่ดำเนินการรวบรวมข้อมูล (พ.ศ.2564) มีดังนี้

1.1 ขั้นตอนการรับแจ้งเหตุ การบูรณาการงานคุ้มครองเด็กร่วมกับอปท.และชุมชนเข้ามาเป็นหนึ่งในทีมสหวิชาชีพคุ้มครองเด็กทำให้การรับแจ้งเหตุมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งช่องทางการแจ้งเหตุมี 7 ช่องทางประกอบด้วยโอเอสซีซี(ของโรงพยาบาล) สถานศึกษา ผู้นำชุมชน/อปท อาสาสมัคร สื่อโซเชียล และช่องทางดั้งเดิมคือบ้านพักเด็กและครอบครัวโดยตรงทั้งทาง1300 และการเดินเข้ามาใช้บริการ (Walk In) ซึ่งอปท.จะเข้ามามีบทบาทอย่างมากในขั้นตอนนี้ เนื่องจากการโดยปกติ อปท. จะมีหน้าที่ติดตามพฤติกรรมของเด็กในพื้นที่ร่วมกับทหาร ตำรวจอยู่แล้ว ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 เรื่องการส่งเสริมพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ (พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล, 2537) เนื่องจากพันธกิจบางส่วนของอปท. ใกล้เคียงกับบ้านพักเด็กและครอบครัว การร่วมงานกันจึงทำให้ขั้นตอนการแจ้งเหตุเกิดขึ้นได้ลื่นไวยมากขึ้นอย่างมาก

1.2 การลงพื้นที่ กล่าวคือ หลังจากมีการจัดตั้งคณะทำงานสหวิชาชีพด้านคุ้มครองเด็ก ได้มีการการบูรณาการภาคส่วนอื่นเข้ามามากขึ้น ได้แก่อปท. ผู้ใหญ่บ้าน (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น) และ อสม. (ช่วยงานด้านสาธารณสุขร่วมกับ รพ.สต.) และครู (กระทรวงศึกษาธิการ) ผู้ปกครองเข้ามาเป็นหนึ่งในกลไกการคุ้มครองเด็กในพื้นที่นอกจากช่วยเรื่อง การเข้าถึงเหตุแล้ว ยังช่วยเรื่องการประเมินเบื้องต้น ดังนั้น กรณีที่เข้ามาถึงบ้านพักเด็กจึงเป็นกรณีที่ค่อนข้างมีความซับซ้อนเกินกว่าที่อปท.และชุมชนจะจัดการ ซึ่งในขั้นตอนนี้จะต้องใช้ความร่วมมือจากสหวิชาชีพเพื่อลงพื้นที่ สืบค้นข้อเท็จจริง นอกจากการลงพื้นที่หลังจากการแจ้งเหตุแล้ว ยังมีการทำงานเชิงรุกโดยการร่วมเด็กและเยาวชนในพื้นที่ (สมาชิกสภาเด็กและเยาวชน) ในการค้นหาและคัดกรองเด็กที่อาจประสบปัญหาโดยใช้เครื่องมือที่เรียกว่า Cmst (Child Maltreatment Surveillance Tool) อีกด้วย

1.3 ขั้นตอนการประเมิน การบูรณาการงานเข้ากับอปท.และชุมชนขยายให้เกิดการพัฒนาการประเมินออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นประเมินเบื้องต้นโดยอปท.และผู้นำชุมชนดำเนินการประเมินและให้การช่วยเหลือ/ส่งต่อ แต่ในกรณีที่เป็กรณียุ่งยากซับซ้อนอปท.จะส่งเรื่องต่อบ้านพักเด็กและครอบครัวเพื่อให้ทีมสหวิชาชีพอีกทีมหนึ่งประกอบด้วยนักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา พยาบาล และแพทย์เป็นผู้ประเมิน และอปท.จะเปลี่ยนบทบาทของตนเองเป็นผู้ให้ข้อมูลกับทีมสหวิชาชีพดังกล่าว หลังจากนั้นเด็กก็จะเข้าสู่กระบวนการหลักของบ้านพักเด็กและครอบครัวต่อไป

1.4 ทีมสหวิชาชีพร่วมกันจัดทำแผนพัฒนารายบุคคล ในกรณีที่เด็กต้องพักในบ้านพักเด็กนั้น เด็กแต่ละคนจะมีระยะเวลาที่ต้องอยู่ที่บ้านพักเด็กแตกต่างกันออกไปตั้งแต่ 3 เดือน 6 เดือน และ 9 เดือน

1.5 ติดตามและประเมินผลการทำงาน หลังจากที่ทีมสหวิชาชีพได้ให้บริการตามแผนพัฒนารายบุคคล แล้ว นักสังคมสงเคราะห์และนักจิตวิทยาจะทำหน้าที่เป็นผู้จัดการรายกรณีเพื่อติดตามเด็กอย่างต่อเนื่อง โดยก่อนที่จะส่งเด็กกลับสู่ครอบครัวจะต้องเชิญผู้ปกครองมาพูดคุย ชี้แจงให้เกิดความเข้าใจถึงการเลี้ยงดูในอนาคต และบริการที่บ้านพักเด็กและครอบครัวได้จัดให้

สรุป การทำงานคุ้มครองเด็กในชุมชนนั้นมีกระบวนการทำงานที่เป็นทีมสหวิชาชีพมาแต่เดิมตามกลไกการให้บริการของบ้านพักเด็กและครอบครัวอันเป็นผลมาจากการลงนามในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก แต่หลังจากปี พ.ศ. 2560 ได้มีการบูรณาการงานคุ้มครองเด็กเข้ากับหน่วยงานภาคส่วนอื่นเพิ่มเติม ได้แก่ อปท. ผู้นำชุมชน อสม.รวมถึงครู ซึ่งเป็นการขยายและเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการรับเรื่อง ส่งผลให้รัฐสามารถให้บริการคุ้มครองเด็กและเยาวชนได้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

2. อุปสรรคที่เกิดขึ้นในการทำงานคุ้มครองเด็กเชิงพื้นที่

ผลการศึกษาพบว่า แม้การบูรณาการสหวิชาชีพจะช่วยให้เข้าถึงเด็กและเยาวชนในพื้นที่ได้มากขึ้น มีประสิทธิภาพที่ดีขึ้น ทว่ายังมีประเด็นบางอย่างที่เป็นอุปสรรคในการทำงานร่วมกันดังนี้

2.1 ความเป็นเอกภาพของมุมมองต่อสิทธิเด็กและวิธีการปฏิบัติงานของสหวิชาชีพ

ความเป็นเอกภาพของมุมมองต่อสิทธิเด็กและวิธีการปฏิบัติงานของสหวิชาชีพ กล่าวคือ การทำงานด้านเด็กและเยาวชนนั้นในบริบทหนึ่งมีจุดเริ่มต้นมาจากการลงนามในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ซึ่งนำไปสู่การกำหนดกรอบการทำงาน ความเชื่อ ค่านิยมต่อการสิทธิเด็กเอาไว้อย่างหนึ่ง กับการทำงานของอปท.และชุมชนที่มีมุมมองและการทำงานต่อสิทธิเด็กและเยาวชนอีกชุดหนึ่ง

นอกจากนั้น ความแตกต่างเรื่องหลักการรักษาความลับในการปฏิบัติงานเป็นอุปสรรคในกระบวนการทำงานร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเผยแพร่รูปภาพของตัวผู้ป่วย ซึ่งแม้จะไม่สามารถระบุได้ว่าเป็นใครก็ต้องผ่านการขออนุญาตผู้ป่วยก่อนเสมอ (สุริย์ ธรรมิกบรร, 2558, ออนไลน์) ในทำนองเดียวกันแพทย์จะต้องปกป้องข้อมูลของผู้ป่วยไม่ให้ถูกเปิดเผยออกไปและจะต้องไม่นำข้อมูลที่รับจากผู้ป่วยกลายเป็นที่เปิดเผยต่อสาธารณชน (ศักดิ์ สติธธิ์, 2550) เช่นเดียวกับในหลักจรรยาบรรณต่อผู้ใช้บริการของผู้ประกอบวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ (ข้อบังคับสภาวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ว่าด้วยจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพสังคมสงเคราะห์, 2562) ในขณะที่อปท. ผู้นำชุมชน ไม่ได้มีข้อกำหนดจรรยาบรรณเรื่องการรักษาความเป็นส่วนตัวในการทำงานคุ้มครองเด็ก

ดังนั้นด้วยความแตกต่างทั้งมุมมองต่อสิทธิเด็กและหลักจรรยาบรรณที่ต่างกันจึงทำให้การร่วมงานกันในบางกรณีอาจเกิดความไม่สบายใจของผู้ปฏิบัติที่ จึงจำเป็นต้องรักษาจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพของตน เช่น บทสัมภาษณ์ของวรรณ (นามสมมติ) ต่อไปนี้

“มีบางเคสที่ไม่ลงเยี่ยมบ้าน รวบรวมข้อเท็จจริงร่วมกับอปท. เช่นเกี่ยวกับในเรื่องเพศ เพราะว่าแต่ถ้าเกิดมีคนแจ้งมา เราก็จะไปก็จะไปให้เงียบที่สุด โดยส่วนมากก็เป็นเรื่องเพศกับเรื่องทำร้ายร่างกาย เราก็ต้องดูก่อนเพราะมันเป็นเรื่องของสิทธิเด็ก เราไม่สามารถที่จะเอาอะไรไปลงโซเชียล มีเดียได้ เราก็เข้าใจบางอปท. (อาสาสมัครโครงการวิจัยไม่ได้เจาะจงว่าเป็นเทศบาลตำบลใด) นะคะ ว่าเขาคงก็ต้องการที่จะโชว์ผลงานเขา การถ่ายรูปการลงไปเยี่ยมบ้านแล้วก็ลงเฟสบุ๊ก บางครั้งแท็กเจ้าหน้าที่ บางครั้งแท็กบ้านพักเด็กด้วยซึ่งเราคิดว่าไม่ต้องแท็กเราก็ได้ ถ้าเป็นแบบว่าครอบครัวยากจนอะไรแบบนี้ ถ้าถ่ายแล้วเพียงแค่อามาลงในรายงานของหน่วยงานก็ถ่ายไปเหอะ”

2.2 ความกังวลต่อความยั่งยืนของระบบคุ้มครองเด็ก

ความกังวลต่อความยั่งยืนของระบบคุ้มครองเด็ก เนื่องจากอัตรากำลังของนักสังคมสงเคราะห์ที่มีสัดส่วนที่น้อยมากกว่างานที่มี เพราะหากเทียบกับมาเลเซียมีถึง 21.56 คนต่อประชากร 100,000 คน ในขณะที่ไทยมี 4 คนต่อประชากร 100,000 คน ดังนั้นจึงต้องบูรณาการคุ้มครองเด็กร่วมกับหน่วยงานในท้องถิ่น ซึ่งที่ผ่านมาอปท.ให้ความร่วมมืออย่างดีจึงส่งผลให้ระบบคุ้มครองเด็กของพื้นที่พัฒนาไปอย่างมาก แต่ผลการศึกษากลับสะท้อนให้เห็นอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตคือ การทำงานคุ้มครองเด็กของอปท.นั้นเกี่ยวข้องกับการเมืองท้องถิ่น ถ้าหากมีการเปลี่ยนผู้นำในท้องถิ่นเกิดขึ้น มีโอกาสที่งานคุ้มครองเด็กที่พัฒนามาตั้งแต่ พ.ศ. 2560 นั้นจะไม่สามารถดำเนินการอย่างเข้มข้นได้อีกต่อไปเนื่องจากเป็นงานที่ละเอียดอ่อน และอาจถูกชาวบ้านมองว่าเป็นบทบาทที่ก้าวร้าวเรื่องส่วนบุคคล ซึ่งจะส่งผลต่อความนิยมในตัวของผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งในพื้นที่ได้

2.3 การขาดทรัพยากรเพื่อใช้ในการคุ้มครองและพัฒนาเด็กในพื้นที่ร่วมกัน

การขาดทรัพยากรเพื่อใช้ในการคุ้มครองและพัฒนาเด็กในพื้นที่ร่วมกัน ผลการศึกษาพบว่า แม้หน่วยงานภาครัฐจะมีทรัพยากรสำหรับการคุ้มครองเด็ก แต่ในบางกรณีที่อปท.ตัดสินใจไม่ส่งเด็กที่ประสบปัญหาเข้าระบบคุ้มครองเด็ก (เพราะปัญหาไม่ซับซ้อน) อปท.เองก็ไม่มีทรัพยากรอย่างเฉพาะเจาะจงที่เหมาะสมและยืดหยุ่นพอที่ใช้เพื่อส่งเสริมเด็ก ส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงานของอปท.ต้องใช้เงินส่วนตัวในการสร้างสรรค์บริการทางสังคม/สวัสดิการเด็ก จนอาจกล่าวได้การที่สามารถบูรณาการระบบคุ้มครองเด็กในพื้นที่ได้นั้นเป็นเพราะผู้ปฏิบัติงานของอปท.คนนี้เพียงคนเดียว

2.4 การขาดความรู้ของผู้ปกครอง-ผู้ดูแลรุ่นปู่ย่าตายาย

การขาดความรู้ของผู้ปกครอง-ผู้ดูแลรุ่นปู่ย่าตายาย ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า เพราะผลของการพัฒนาที่ตั้งแรงงานหนุ่มสาวเข้าไปในตัวเมือง ส่งผลให้ภาระการดูแลเด็กตกเป็นของคนรุ่นปู่ย่าตายาย ซึ่งไม่มีองค์ความรู้การเลี้ยงดูเด็กตามหลักวิทยาศาสตร์ยุคสมัยใหม่ เช่นขาดความรู้เรื่องพัฒนาการเด็ก ขาดการเอาใจใส่ (กล่าวคือพ่อแม่อาจส่งของเล่น

กระตุ้นพัฒนาการมาให้ แต่ผู้ปกครองไม่ศึกษาคู่มือในการเล่น ปลอมให้เด็กเล่นลำพัง) ขาดความเข้าใจถึงความสำคัญของการศึกษา นอกจากนั้นคนในชุมชนยังมองว่าเด็กเป็นสมบัติของครอบครัวส่งผลให้ครอบครัวไม่ให้ความร่วมมือกับเครือข่ายคุ้มครองเด็กในพื้นที่

สรุปการทำงานคุ้มครองเด็กในพื้นที่ยังมีอุปสรรคในการดำเนินการหลายประการ ซึ่งหากพิจารณาจะพบว่าบางข้อมีความเกี่ยวข้องกัน กล่าวคือการการงานคุ้มครองเด็กนั้นจำเป็นต้องอาศัยทรัพยากรจำนวนมาก แต่เนื่องจากหน่วยงานที่มีพันธกิจโดยตรงเช่นบ้านพักเด็กและครอบครัวนั้นมีบุคลากรไม่เพียงพอ ทำให้ต้องอาศัยความร่วมมือจากภาคส่วนอื่น ๆ (รวมไปถึงครอบครัว) ซึ่งมีความแตกต่างกันในมุมมองต่อเด็กและเยาวชน จึงทำให้แนวปฏิบัติของแต่ละวิชาชีพมีความต่างกัน และขัดกับหลักพื้นฐาน ค่านิยมของการทำงานด้านเด็กในระดับสากล นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลยังมีความกังวลเรื่องความต่อเนื่องของการทำงานเพราะงานลักษณะดังกล่าวเกี่ยวข้องกับประเด็นทางการเมืองท้องถิ่น

3. แนวทางการเสริมสร้างระบบการคุ้มครองเด็กเชิงพื้นที่

จากการพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างระบบการคุ้มครองเด็กเชิงพื้นที่ พบว่า

3.1 นอกเหนือจากการออกแบบระบบการทำงานร่วมกันแล้ว สหวิชาชีพรวมถึงอปท.และภาคส่วนต่าง ๆ ในชุมชนต้องร่วมกันออกแบบมาตรฐานการปฏิบัติงานโดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นของจรรยาบรรณในการทำงานร่วมกัน เพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็ก ครอบครัว อีกทั้งยังลดความรู้สึกลังเลไม่สบายใจในการทำงานร่วมกันในกรณีที่พบเด็กถูกล่วงละเมิด ทำร้าย ทารุณกรรม

3.2 ผลักดันให้กลไกการคุ้มครองเด็กที่ได้พัฒนาร่วมกันกับทีมสหวิชาชีพกลายเป็นหนึ่งในภาระกิจของท้องถิ่น เพิ่มทรัพยากรให้ท้องถิ่นเพื่อที่จะสามารถให้บริการทางสังคม/สวัสดิการให้กับเด็กและเยาวชนในพื้นที่ซึ่งไม่ได้ประสบปัญหารุนแรงซับซ้อนถึงขั้นต้องใช้บริการบ้านพักเด็กและครอบครัว เช่นเด็กที่หนีเรียน หรือเสี่ยงต่อการหลุดออกจากระบบการศึกษา

3.3 สร้างความเข้าใจต่อผู้ปฏิบัติงานด้านคุ้มครองเด็ก และคนในชุมชนเกี่ยวกับมุมมองด้านสิทธิเด็กให้มีมุมมองที่ใกล้เคียงกันตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก เพื่อเปลี่ยนความคิดเกี่ยวกับเด็กจากเด็กเป็นสมบัติของครอบครัวไปสู่เด็กเป็นทรัพยากรที่ทรงคุณค่าของสังคม เพิ่มความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กให้กับคนรุ่นปู่ย่า ตายาย

หากพื้นที่สามารถพัฒนาการคุ้มครองเด็กตามแนวทางการพัฒนาทั้ง 3 ข้อข้างต้นได้สำเร็จ จะส่งผลให้เด็กและเยาวชนสามารถเป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพของชุมชน และสังคม ดังนั้น ทุกๆ แนวทางที่เสนอจึงมีความสำคัญ

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่ากลไกการทำงานคุ้มครองเด็กในพื้นที่ ได้พัฒนามาจากกรอบการทำงานคุ้มครองเด็กตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก 2546 แต่ได้มีการเพิ่มเติมโดยบูรณาการร่วมกับการทำงานของอปท.ในขั้นตอนการแจ้งเหตุ รวมไปถึงการลงพื้นที่เพื่อรวบรวมข้อมูลข้อเท็จจริง ซึ่งสอดคล้องกับจุฑา ญาณทัสนะสกุล (2559) ที่กล่าวว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ลำปาง) มีการตั้งศูนย์รับแจ้งเหตุ หน่วยเฝ้าระวังในชุมชนโดยผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง เพื่อให้ส่งเรื่องตามลำดับขั้น แต่ผลการศึกษาชิ้นนี้ได้ฉายภาพรายละเอียดของการปฏิบัติงานจริงในพื้นที่ของอปท.ว่าไม่ได้เป็นลักษณะของการตั้งรับปัญหา แต่เป็นการเข้าไปค้นหาปัญหาร่วมกับภาคส่วนอื่นเพื่อค้นหาเด็กที่อาจจะมีปัญหาจำเป็นต้องได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพ อีกทั้งกลไกการคุ้มครองเด็กของสหวิชาชีพในงานชิ้นนี้ต่างจากทิตยาภรณ์ ดีแก้ว (2559) เพราะไม่ได้สะท้อนถึงประเด็นปัญหาเรื่องการประสานงานระหว่างทีมสหวิชาชีพ และการดึงเอาอปท.รวมถึงสมาชิกชุมชนมาร่วมอยู่ในกลไกแจ้งเหตุขึ้นถือเป็นการใช้ประโยชน์จากทุนทางสังคม (Social Capital) ที่ชุมชนมีได้อย่างเกิดประโยชน์

ปัญหาและอุปสรรคในการบูรณาการคุ้มครองเด็กกับสหวิชาชีพในงานวิจัยชิ้นนี้มีทั้งหมด 4 ประเด็น ซึ่งในบางประเด็นสอดคล้องกับงานวิจัยชิ้นอื่นๆ ได้แก่ 1) ความเข้าใจเรื่องสิทธิเด็กและหลักการรักษาความลับ ซึ่งใกล้เคียงกับผลการศึกษาของ วันดี ปริชาพลิต (2550) อ้างถึงใน ทิตยาภรณ์ ดีแก้ว (2559) ซึ่งกล่าวว่าเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดความรู้เกี่ยวกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก อย่างไรก็ตามงานชิ้นนี้เห็นต่างจากวันดี ปริชาพลิต (2550) อ้างถึงใน ทิตยาภรณ์ ดีแก้ว (2559) เนื่องจากผู้ศึกษาเห็นว่าอปท.และชุมชนสามารถมีบทบาทในการคุ้มครองเด็กได้ เพียงแต่ต้องวางกรอบ

มาตรฐานการทำงานร่วมกันที่ชัดเจน 2) ผลการศึกษาสะท้อนผู้ปฏิบัติงานจากอปท.มีความกังวลต่อยั่งยืนของคณะทำงาน คุ่มครองเด็ก ซึ่งแม้จะมีการบรรจุเข้าไปในแผนของหน่วยงาน แต่ความทุ่มและประสพการณ์ของคนทำงาน อปท. ก็มีความสำคัญ อาจไม่มีใครมีสานต่องานคุ่มครองเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับจุฑา ญาณทัสนะสกุล (2559) ที่กล่าวว่าการดำเนินงานด้านคุ่มครองเด็กเป็นงานที่ซับซ้อน ต้องมีความเชี่ยวชาญ และถ้าผู้ปฏิบัติงานมีความชำนาญ มีประสพการณ์ก็จะทำให้อุปสรรคน้อย ไม่เพียงเท่านั้น ผู้บริการเองก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อความยั่งยืนของการคุ่มครองเด็ก แต่ผลการศึกษาในข้อนี้สะท้อนแง่มุมที่แตกต่างไปจากจุฑา ญาณทัสนะสกุล (2559) 3) ด้านข้อจำกัดด้านทรัพยากรของอปท.เองที่มีน้อยและไม่ยืดหยุ่นนั้นสอดคล้องกับที่สรุปว่าปัญหาอุปสรรคหนึ่งของการดำเนินงานคุ่มครองเด็กไปปฏิบัติในชุมชนของท้องถิ่นคือปัญหาเรื่องการสนับสนุนนโยบาย บุคลากรและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เพื่องานคุ่มครองเด็ก (สุภรณ์ วัฒนจัง, 2556) และ 4) ความรู้เกี่ยวกับสิทธิเด็กของผู้สูงอายุ สอดคล้องกับพิทักษ์ ศิริวงศ์ และนิรศรา แก้วทิพย์ (2560) ในบางประเด็นคือผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายายประสบปัญหาในการเลี้ยงหลานในเรื่องการกิน ซึ่งผู้สูงอายุมีวิธีการเลี้ยงดู ป้อนอาหารให้กับลูกของตนเองต่างจากที่เด็กยุคปัจจุบันต้องการ

แนวทางการพัฒนาเพื่อส่งเสริมระบบคุ่มครองเด็กในชุมชนนั้น บางแนวทางสอดคล้องกับงานวิจัยอื่นๆ เช่น ประเด็นเรื่องการเพิ่มทรัพยากรด้านคุ่มครองเด็กให้กับอปท.มากขึ้นนั้นเป็นไปในทิศทางเดียวกับสุภรณ์ วัฒนจัง (2556) ส่วนแนวทางการกำหนดกรอบ มาตรฐานทางจรรยาบรรณในการปฏิบัติงานของทีมสหวิชาชีพนั้นยังไม่มีงานวิจัยใดเสนอแนวทางการพัฒนาลักษณะนี้ และสุดท้ายการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิเด็กให้กับชุมชน ซึ่งเป็นมุมมองเดียวกับการทำงานของหน่วยงานด้านเด็ก เยาวชน หลายแห่งเช่นมูลนิธิเด็กโสสะแห่งประเทศไทยในพระบรมราชินูปถัมภ์ กล่าวว่า “เพราะเป็นเด็กจึงถูกมองข้ามและเอาเปรียบ” สิ่งเหล่านี้ต้องไม่เกิดขึ้น เด็กๆ เองควรรับรู้ถึงสิทธิของตนเอง โดยเฉพาะผู้ใหญ่ ผู้ปกครองและผู้ดูแลเด็ก ยิ่งจำเป็นต้องรับรู้และเข้าใจเรื่องสิทธิเด็ก ทุกคนควรหันมาตระหนัก และให้ความสำคัญเรื่องสิทธิเด็กอย่างจริงจัง (มูลนิธิเด็กโสสะแห่งประเทศไทยในพระบรมราชินูปถัมภ์, 2565) และตรงกับที่ณิชา บุณยสิงห์ (2558) กล่าวว่า การทอดทิ้งเด็กส่วนหนึ่งเกิดจากตายายขาดความรู้ในการเลี้ยงดูเด็ก ทำให้เด็กมีพัฒนาการล่าช้ากว่าวัย เป็นโรคแทรกซ้อนต่างๆ ซึ่งจำเป็นต้องผลักดันให้สังคมและชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการศึกษาได้แสดงให้เห็นความรู้ชุดใหม่ ดังต่อไปนี้

1. การทำงานด้านคุ่มครองเด็กแม้เป็นงานที่มีความสำคัญ แต่การที่จะนำระบบคุ่มครองเด็กไปปฏิบัติในชุมชนอย่างเข้มข้นโดยเฉพาะการทำงานเชิงรุกนั้นเป็นเรื่องที่ยากลำบาก เนื่องจากเป็นเรื่องละเอียดอ่อน ซึ่งชุมชนมองว่าเป็นการก้าวก่ายความเป็นส่วนตัว ทำให้สหวิชาชีพทำงานได้ยากแม้กระทั่งอสม.ที่คุ้นเคยกับชุมชนก็ยังไม่ได้รับการเปิดรับอย่างเต็มที่ อีกทั้งยังเป็นประเด็นเกี่ยวข้องกับการเมืองท้องถิ่น เนื่องจากวิตกว่าการสนับสนุนการคุ่มครองเด็กเช่นนี้ จะสร้างความไม่พอใจให้กับประชาชนในพื้นที่ อันส่งผลต่อความนิยมในการเลือกตั้ง
2. ผู้ปฏิบัติงานของอปท.มีความใกล้ชิด สนับสนุนกับคนในชุมชนมากที่สุด เจ้าหน้าที่อปท.บางท่านสามารถจดจำได้ว่าเด็กคนใดมาจากครอบครัวใด บ้านหลังใด และยังสามารถแยกแยะเด็กในชุมชนและเด็กนอกชุมชนได้อีกด้วย ดังนั้นการทำงานคุ่มครองเด็กในทุกๆ ที่ควรจะบูรณาการงานร่วมกับอปท.
3. จรรยาบรรณในการปฏิบัติงานเป็นประเด็นที่ผู้ปฏิบัติงานทุกวิชาชีพให้ความสำคัญ (อาชีพที่มีสภาวิชาชีพรองรับ) ซึ่งจะกำหนดแนวปฏิบัติให้กับผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพนั้นๆ ซึ่งสามารถกลายเป็นประเด็นกลืนไม่เข้าคายไม่ออกระหว่างทีมสหวิชาชีพได้เมื่อผู้ปฏิบัติงานแต่ละฝ่ายตระหนักถึงหลักจรรยาบรรณที่แตกต่างกัน

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า การทำงานคุ่มครองเด็กของพื้นที่เทศบาลตำบลปลักแรด อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลกมีการพัฒนาผ่านการบูรณาการร่วมกับอปท.และชุมชนอย่างเป็นทางการตั้งแต่ พ.ศ. 2560 ซึ่งเป็นผลประโยชน์ต่อระบบคุ่มครองเด็กในพื้นที่อย่างมาก เนื่องจากอปท.และชุมชนสามารถเข้ามาบูรณาการและขยายช่องทาง/วิธีการให้การรับแจ้งเหตุ

ได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังสามารถอำนวยความสะดวกในการลงพื้นที่รวบรวมข้อมูลอย่างดียิ่ง ก่อนที่จะมีการประเมินและส่งต่อเด็กที่ประสบปัญหาเข้าสู่ระบบคุ้มครองเด็กของบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดพิษณุโลกต่อไป

การบูรณาการกลายภาคส่วนในการทำงานคุ้มครองเด็กมีปัญหาอุปสรรคต่างๆ คือ ปัญหาด้านมุมมองต่อสิทธิเด็ก และหลักการทางจรรยาบรรณของทิมสหวิชาชีพที่ไม่เป็นเอกภาพ ปัญหาด้านความยั่งยืนของระบบคุ้มครองเด็ก ปัญหาด้านทรัพยากรเพื่อใช้ในการคุ้มครองและพัฒนาเด็ก และปัญหาด้านความรู้ของผู้ปกครอง-ผู้ดูแลรุ่นปู่ย่าตายาย

แนวทางการพัฒนา ประกอบด้วย ทิมสหวิชาชีพต้องสร้างมาตรฐานในการปฏิบัติงานร่วมกัน การสนับสนุนทรัพยากรให้กับอปท.เพื่อแก้ไข-พัฒนาเด็กที่ไม่ได้เข้าสู่ระบบคุ้มครองเด็ก และสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิเด็ก พัฒนาการเด็ก ให้กับครอบครัวโดยเฉพาะผู้ปกครองรุ่นปู่ย่าตายาย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1. เด็กคือประชากรที่มีความสำคัญของสังคม และจากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่ายังไม่มี การวางแผนปฏิบัติ ร่วมกันในการทำงานคุ้มครองเด็กของวิชาชีพที่แตกต่างกัน การทำงานคุ้มครองเด็กเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน ดังนั้นควรขยาย เครือข่ายการทำงานคุ้มครองเด็กออกไปให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ รวมถึงสร้างแนวปฏิบัติทางจรรยาบรรณร่วมกัน

1.2. จากการศึกษาแสดงให้เห็นชัดเจนว่า หน่วยงานด้านเด็กในพื้นที่ไม่มีทรัพยากรของตนเองอย่างเพียงพอ ดังนั้นการร่วมงานกับหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดอย่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือเป็นกลไกสำคัญต่อการ ทำงานเชิงรุกด้านคุ้มครองเด็กในพื้นที่ ดังนั้นจึงควรบรรจุตำแหน่งนักสังคมสงเคราะห์ในท้องถิ่นมากขึ้น เพื่อที่จะมีบุคลากรที่มี แนวคิด ทักษะที่ เหมาะสมต่อการปฏิบัติงานคุ้มครองเด็กในพื้นที่

1.3. รัฐสนับสนุน เปิดโอกาสให้ภาคประชาชนเข้ามาจัดสรรบริการด้านสวัสดิการเด็กในพื้นที่ต่างจังหวัดมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1. เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้อยู่ช่วงสถานการณ์โควิด-19 ทำให้การรวบรวมข้อมูลทำได้เพียงการสัมภาษณ์เชิง ลีกรายบุคคล ซึ่งนักวิจัยเห็นว่านอกจากการสัมภาษณ์เชิงลึกแล้ว การทำการสนทนากลุ่มยังเป็นวิธีการรวบรวมข้อมูลหนึ่ง ที่ จะช่วยให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนมากขึ้น

2.2. จากการศึกษาพบประเด็นปลี่ยนโยยที่มีความสำคัญน่าศึกษาต่อ ได้แก่ ประเด็นการใกล้ชิด โน้มน้าวของ ชุมชนต่อเยาวชนที่ตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ให้ตั้งครรภ์ต่อ ซึ่งเป็นวิธีการที่ขัดกับหลักการเรื่องการยุติการตั้งครรภ์ของกลุ่ม สนับสนุนทางเลือกของผู้หญิง (Pro-Choice)

เอกสารอ้างอิง

กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2558). *รายงานข้อมูล*

สถานการณ์ด้านความรุนแรงในครอบครัวสำหรับการรายงานตามมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครอง

ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวพ.ศ. 2550 ประจำปี 2558 (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: กรมกิจการสตรี

และสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

ข้อบังคับสภาวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ว่าด้วยจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ พ.ศ. 2562. (19 มีนาคม 2562). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 136. ตอนที่ 67ง. หน้า 31-33.

จุฬา ญาณทัสสนะสกุล. (2559). *ความรู้ความเข้าใจของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดลำปางตาม*

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546. (สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).

ณิชา บุณสิงห์. (2558). *เด็กถูกทอดทิ้ง: ปัญหาที่สังคมต้องเยียวยา*. สืบค้น 16 กรกฎาคม 2564. จาก

https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_dl_link.php?nid=28661.

- ทิตยาภรณ์ ดีแก้ว. (2559). การศึกษาประสิทธิภาพกลไกการคุ้มครองเด็กของพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ภายใต้การปฏิบัติงานของบ้านพักเด็กและครอบครัว: กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดน่าน. (สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537. (26 พฤศจิกายน 2537). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 111 ตอนที่ 53ก. หน้า 11-17.
- พิทักษ์ ศิริวงศ์ และ นิรศรา แก้วทิพย์. (2560). สภาพการณ์และแนวทางการปรับตัวของผู้สูงอายุที่เปราะบางในเจนเนอเรชั่น ซี ในอำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี. ใน การประชุมวิชาการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ครั้งที่ 9 “ราชมงคลสร้างสรรค์นวัตกรรมที่ยั่งยืนสู่ประเทศไทย 4.0. (น.1590-1597). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- มูลนิธิเด็กโสสะแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์. (2565). สิทธิเด็ก เรื่องของเด็กและเยาวชนที่ผู้ใหญ่ไม่ควรมองข้าม. สืบค้น 5 มกราคม 2565. จาก <https://www.sosthailand.org/about-us/advocacy/child-rights-adults-should-not-overlook>.
- ยงยุทธ แสนประสิทธิ์. (2554). รูปแบบการป้องกันปัญหาความรุนแรงในครอบครัวโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน:กรณีศึกษาชุมชนแห่งหนึ่งในจังหวัดปทุมธานี. (วิทยาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- วรรณนา (นามสมมุติ). (2564). นักสังคมสงเคราะห์. สัมภาษณ์. 2 กุมภาพันธ์ 2564.
- ศักดา สถิตเรืองชัย. (2550). การรักษาความลับของผู้ป่วย. เวชบันทึกศิริราช, 2(2), 78-83.
- สุภรณ์ วัฒนกิจ. (2556). การดำเนินงานคุ้มครองเด็กในชุมชนตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ของผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น. (สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- สุรีย์ ธรรมิกบวร. (2558). สิทธิผู้ป่วยและจรรยาบรรณวิชาชีพ. สืบค้น 20 มิถุนายน 2564. จาก <http://www.nurse.ubu.ac.th/sub/knowledgedetail/03022015.pdf>.

The Causal Relationship Model of Purchasing Decision through Electronic Commerce System on Social Media of The Consumer in Area of Nong Bua Lamphu Province

Sarayuth Intanai^{1*}

¹ Department of Management, Faculty of Business Administration, Pitchayabundit College, Thailand

* Corresponding author. E-mail: sarayuthintanai53@gmail.com

ABSTRACT

This article aimed (1) to examine the consistency of the causal relationship model of purchasing decision through electronic commerce system on social media of the consumer in area of Nong Bua Lamphu which developed together with empirical data, and (2) to analyze the influence of latent variable between social media marketing and the trust in purchasing goods and purchasing decision through electronic commerce on social media of consumers in the area of Nong Bua Lamphu province. This was quantitative research studied from the questionnaires. The samples using for the research were 220 persons from the consumers in area of Nong Bua Lamphu province. The instruments using for collecting data were questionnaires. The statistics using for data analysis were structural equation modeling by regulation of consistency factor analysis and method of path analysis. The results of findings were as follows the causal relationship model of variables development was conformity with empirical data. The variables of social media marketing have direct positive influence towards on the variable of purchasing decision through electronic commerce system on social media, and indirect positive influence on the variable of purchasing decision through electronic commerce system on social media with the variable of trust in purchasing goods as the mediator variable. Additionally, the variable of trust in purchasing goods has a direct positive influence on the variable of purchasing decision through electronic commerce system on social media. And the variable of social media marketing has a direct positive influence on the variable of trust in purchasing goods. The variables of social media marketing, trust in purchasing goods, could explain of the variance in the variable of purchasing decision through electronic commerce system on social media for 95%.

Keywords: Causal Relationship Model, Purchasing Decision, Electronic Commerce System on Social Media

โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์บนสื่อสังคมออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตจังหวัดหนองบัวลำภู

ศรายุทธ อินตะนัย^{1*}

¹ สาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยพณิชยการบึงกาฬ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: sarayuthintanai53@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์บนสื่อสังคมออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตจังหวัดหนองบัวลำภูที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และ (2) เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรแฝงระหว่างการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ความไว้วางใจในการซื้อสินค้าและการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์บนสื่อสังคมออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตจังหวัดหนองบัวลำภู การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณใช้การศึกษาวิเคราะห์เชิงสำรวจจากแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริโภคที่อาศัยอยู่ในเขตจังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 220 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ โมเดลสมการโครงสร้างด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และวิธีการวิเคราะห์เส้นทาง ผลการศึกษาพบว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยตัวแปรการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อตัวแปรการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์บนสื่อสังคมออนไลน์ และมีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกต่อตัวแปรการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์บนสื่อสังคมออนไลน์โดยมีตัวแปรความไว้วางใจในการซื้อสินค้าเป็นตัวแปรส่งผ่าน อีกทั้งตัวแปรความไว้วางใจในการซื้อสินค้ามีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อตัวแปรการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์บนสื่อสังคมออนไลน์ และตัวแปรการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อตัวแปรความไว้วางใจในการซื้อสินค้าตัวแปรการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ความไว้วางใจในการซื้อสินค้า สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์บนสื่อสังคมออนไลน์ได้ร้อยละ 95

คำสำคัญ: โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ, การตัดสินใจซื้อสินค้า, ระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์บนสื่อสังคมออนไลน์

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ในยุคดิจิทัลความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี นวัตกรรมสื่อสาร ระบบสารสนเทศ และเครือข่ายการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตพัฒนาอย่างก้าวกระโดด งานวิจัยด้านเทคโนโลยีการสื่อสารที่ผ่านมามีให้เห็นว่าสื่อหรือเครื่องมือการสื่อสารที่ได้รับความนิยมในแต่ละยุคสมัยมีอิทธิพลต่อความคิดของบุคคลในสังคม เนื่องจากสื่อหรือเครื่องมือการสื่อสารเป็นปัจจัยที่สำคัญที่กำหนดความคิดและความเข้าใจของผู้ใช้บริการ ประกอบกับการสื่อสารในโลกออนไลน์ที่พัฒนาอย่างรวดเร็ว อีกทั้งการเกิดขึ้นของแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย (Social Media Platform) ได้เปลี่ยนวิถีการดำรงชีวิต การดำเนินธุรกิจ และการติดต่อสื่อสาร (ณัฐฐา จินตภักดิ์ ธาตติเบศร์ ภูทอง และ ธิดาทิพย์ ปานโรจน์, 2563)

จากกระแสความนิยมในการใช้โซเชียลมีเดียหรือสื่อสังคมออนไลน์ที่เพิ่มขึ้นในการทำหน้าที่เป็นสื่อกลางการสื่อสารเพื่อให้เข้าถึงผู้บริโภคและผู้บริโภคสามารถใช้บริการได้ตลอด 24 ชั่วโมง ในการสื่อสารและแบ่งปันข้อมูลได้ในเวลาเดียวกันทำให้ร้านค้าหรือผู้ประกอบการเลือกใช้แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียเป็นเครื่องมือสำหรับติดต่อสื่อสารเพื่อจูงใจและสร้างความไว้วางใจในการซื้อสินค้าและบริการกับผู้บริโภค การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้โครงสร้างตลาดพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

(Electronic Commerce หรือ E-Commerce) ขยายช่องทางการขายที่เรียกว่าระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์บนสื่อสังคมออนไลน์หรือโซเชียลคอมเมิร์ซ (Social Commerce หรือ S-Commerce) (พัชฌันท์ เทศขยัน และ ชัยวัฒน์ อุตตมากร, 2563) และผลการสำรวจพฤติกรรมการเลือกใช้อีคอมเมิร์ซของผู้บริโภคโดยศูนย์วิจัยกสิกรไทย พบว่า สัดส่วนการซื้อสินค้าแต่ละกลุ่มผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภคในปี 2565 จะมีแนวโน้มที่สูงขึ้น เมื่อเทียบกับการใช้จ่ายโดยภาพรวมของสินค้าแต่ละประเภท แต่อย่างไรก็ตามจากภาวะเงินเฟ้อและค่าครองชีพที่ปรับเพิ่มสูงขึ้น รวมถึงความไม่แน่นอนของโควิด-19 ส่งผลให้ผู้บริโภคยังคงใช้จ่ายอย่างระมัดระวัง อีกทั้งผู้บริโภคมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมโดยการวางแผนลดการใช้จ่ายผ่านหน้าร้าน (Physical Stores) มาเป็นการใช้จ่ายผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์มากขึ้น ภายใต้งบประมาณการใช้จ่ายที่จำกัดโดยเฉพาะสินค้าในกลุ่มอาหารและของใช้ส่วนตัวที่เดิมทีผู้บริโภคชอบซื้อผ่านช่องทางหน้าร้าน ไม่ว่าจะเป็นไฮเปอร์มาร์เก็ต (Hypermarket) ซูเปอร์มาร์เก็ต (Supermarket) และคอนวีเนียนสโตร์ (Convenience Store) จากพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนไปและการปรับตัวของผู้ประกอบการผ่านการทำกลยุทธ์ Omni-Channel (Offline To Online) ส่งผลให้ผู้บริโภคหันมาซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์มากขึ้น สะท้อนได้จากยอดขายของผู้ประกอบการผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ในปีที่ผ่านมาโต 2 - 3 เท่า สอดคล้องกับผลสำรวจของผู้บริโภคที่คาดว่าจะใช้จ่ายในการซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์มากขึ้นกว่า 35% และคาดว่าธุรกิจอีคอมเมิร์ซ ในปี 2565 จะมีมูลค่าตลาด 5.65 แสนล้านบาท ซึ่งขยายตัวจากปีที่ผ่านมา 13.5% (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2565) และผลการศึกษาฟิวเจอร์ ช้อปเปอร์ (Future Shopper) ยังพบอีกว่า โซเชียลคอมเมิร์ซเป็นช่องทางการขายสำคัญของผู้บริโภคชาวไทย โดยประเทศไทยมีผู้ซื้อสินค้าผ่านโซเชียลคอมเมิร์ซในสัดส่วนสูงที่สุดในโลก คือ 88% ในขณะที่ Facebook ยังคงเป็นแพลตฟอร์มที่ได้รับความนิยมสูงสุด ทั้งทางแพลตฟอร์มอื่นๆ ทั้งในด้านแนวโน้มที่จะซื้อ 66% และประสบการณ์การใช้บริการโซเชียลคอมเมิร์ซที่ดี 62% (Today, 2565) อีกทั้งผลการสำรวจข้อมูลจากแผนพัฒนาจังหวัดหนองบัวลำภูระยะ 5 ปี พ.ศ.2566-2570 พบว่า ประชากรนิยมใช้การสื่อสารผ่านโซเชียลมีเดียต่างๆ เพิ่มขึ้นจากปี 2564 ร้อยละ 90 กิจกรรมค้าขายสินค้าออนไลน์เติบโตขึ้นเรื่อยๆ พร้อมกับธุรกิจขนส่งสินค้าเกิดขึ้นจำนวนมาก ได้แก่ Flash Express จำนวน 22 แห่ง Best Express จำนวน 15 แห่ง Kerry Express จำนวน 12 แห่ง J&T Express จำนวน 6 แห่ง และ DHL Express จำนวน 2 แห่ง ทำให้ผู้ประกอบการและพ่อค้าแม่ค้าออนไลน์ต่างมีทางเลือกในการขนส่งสินค้าที่หลากหลาย รวมถึงช่องทางการติดต่อสื่อสารกับผู้บริโภคที่สะดวก รวดเร็วผ่านช่องทางโซเชียลมีเดีย และสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 2019 ทำให้ผู้บริโภคในจังหวัดหนองบัวลำภูให้ความสนใจซื้อสินค้าออนไลน์มากขึ้น ส่งผลให้การซื้อขายสินค้าออนไลน์ในจังหวัดหนองบัวลำภูมีโอกาสเติบโตสูงขึ้น (จังหวัดหนองบัวลำภู, 2565)

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาอิทธิพลของตัวแปรแฝงระหว่างการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ความไว้วางใจในการซื้อสินค้าและการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์บนสื่อสังคมออนไลน์ โดยการพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์บนสื่อสังคมออนไลน์ของผู้บริโภค ในเขตจังหวัดหนองบัวลำภู เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ใช้เป็นแนวทางสำหรับการวางแผนการตลาด และปรับปรุงกลยุทธ์การตลาดในการแข่งขันกับผู้ประกอบการรายอื่นอย่างมีประสิทธิภาพในช่องทางโซเชียลคอมเมิร์ซต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์บนสื่อสังคมออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตจังหวัดหนองบัวลำภูที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์
2. เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรแฝงระหว่างการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ความไว้วางใจในการซื้อสินค้าและการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์บนสื่อสังคมออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตจังหวัดหนองบัวลำภู

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้การศึกษาวิจัยเชิงสำรวจจากแบบสอบถามโดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริโภคที่อาศัยในเขตจังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 508,325 คน (ระบบสถิติทางการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2565)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริโภคที่ทำหน้าที่ตัวแทนของประชากรทั้งหมด ซึ่งเกณฑ์ในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมในการวิจัยที่มีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) การวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) และโมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling) ที่เพียงพอต่อการวิเคราะห์ข้อมูลกลุ่มตัวอย่างต้องมากกว่า 200 ตัวอย่าง เพื่อการสร้างโมเดลสมการโครงสร้าง (Madden & Dillion, 1982) และสูตรการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างควรใช้ระหว่าง 10-20 เท่า ของตัวแปรสังเกตได้ (Hair Et AL., 2010) จำนวนตัวแปรสังเกตได้ (Observed Variable) ที่ใช้ในการวิจัย มีจำนวน 13 ตัวแปร ผู้วิจัยใช้สูตรของ Hair และ คณะ 10 เท่า ในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ผลการคำนวณ คือ 13 คูณ 10 เท่ากับ 130 ตัวอย่าง เพื่อป้องกันข้อผิดพลาดในการวิเคราะห์ข้อมูลตามเกณฑ์ของ Madden, T. J. & Dillon, W. R. (1982) อีกทั้งข้อผิดพลาดในการเก็บข้อมูล ผู้จัดจึงได้กลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมจำนวน 220 ตัวอย่าง การสุ่มตัวอย่างผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) คือ ต้องอาศัยอยู่ในเขตจังหวัดหนองบัวลำภู อีกทั้งต้องเคยเป็นผู้ซื้อสินค้าผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์บนสื่อสังคมออนไลน์

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถาม (Questionnaire) สร้างขึ้นจากแนวคิดทฤษฎี บทความวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาพัฒนา และประยุกต์เป็นข้อคำถาม โดยแบบสอบถามแบ่งได้ เป็น 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ 1) เพศ 2) ระดับการศึกษา 3) รายได้ต่อเดือน และ 4) สถานภาพ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ 1) ด้านความบันเทิง 2) ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ 3) ด้านกระแสนิยม 4) ด้านการตอบสนองความต้องการเฉพาะ และ 5) ด้านการบอกต่ออิเล็กทรอนิกส์ ลักษณะคำถามเป็นประเภทมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ในรูปแบบของเคิร์ท (Likert's Scale) วัดระดับความคิดเห็น 5 ระดับ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความไว้วางใจในการซื้อสินค้า ได้แก่ 1) ด้านการสื่อสาร 2) ด้านความใส่ใจ และการให้ 3) ด้านการให้ความสะดวกสบาย และ 4) ด้านความไว้วางใจ ลักษณะคำถามเป็นประเภทมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ในรูปแบบของเคิร์ท (Likert's Scale)

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามที่เกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์บนสื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ 1) ด้านการรับรู้ตอบสนอง 2) ด้านการซื้อ 3) ด้านพฤติกรรมหลังการซื้อ และ 4) ด้านการแสวงหาข้อมูลและเปรียบเทียบ ลักษณะคำถามเป็นประเภทมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ในรูปแบบของเคิร์ท (Likert's Scale)

2.2 การตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน หาค่าความสอดคล้องของคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Item Of Objective Cogruence Index : loc) ได้ค่า loc ดังนี้ แบบสอบถามส่วนที่ 1 จำนวน 4 ข้อ ค่า loc อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 แบบสอบถามส่วนที่ 2 จำนวน 19 ข้อ ค่า loc อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 แบบสอบถามส่วนที่ 3 จำนวน 14 ข้อ ค่า loc อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 และ แบบสอบถามส่วนที่ 4 จำนวน 4 ข้อ ค่า loc อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00

2.3 การวิเคราะห์ความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) จำนวน 30 ตัวอย่าง แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เกณฑ์ค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป (Nunnally, 1978) และหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อโดยใช้เทคนิค Item-Total Correlation ได้ค่าความเชื่อมั่นและค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ดังนี้ แบบสอบถามส่วนที่ 2 จำนวน 19 ข้อ ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ 0.45 – 0.87 แบบสอบถามส่วนที่ 3 จำนวน 14 ข้อ ค่าความเชื่อมั่น

เท่ากับ 0.95 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ 0.63 – 0.85 และ แบบสอบถามส่วนที่ 4 จำนวน 4 ข้อ ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ 0.62 – 0.78 เนื้อหาของแบบสอบถามมีความครบถ้วนที่จะใช้เก็บข้อมูลต่อไป

3. สมมติฐานการวิจัย

โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์บนสื่อสังคมออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตจังหวัดหนองบัวลำภูที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 220 ชุด โดยเดินทางไปขอความร่วมมือในการกรอกแบบสอบถามที่ได้ประสานงานไว้ล่วงหน้า และอธิบายวัตถุประสงค์ ขั้นตอนการกรอกแบบสอบถามก่อนการเก็บข้อมูลซึ่งสามารถเก็บรวบรวมแบบสอบถามได้ครบ ระยะเวลาการเก็บข้อมูล ในช่วงเดือน มกราคม 2566 ถึง เดือน กุมภาพันธ์ 2566

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

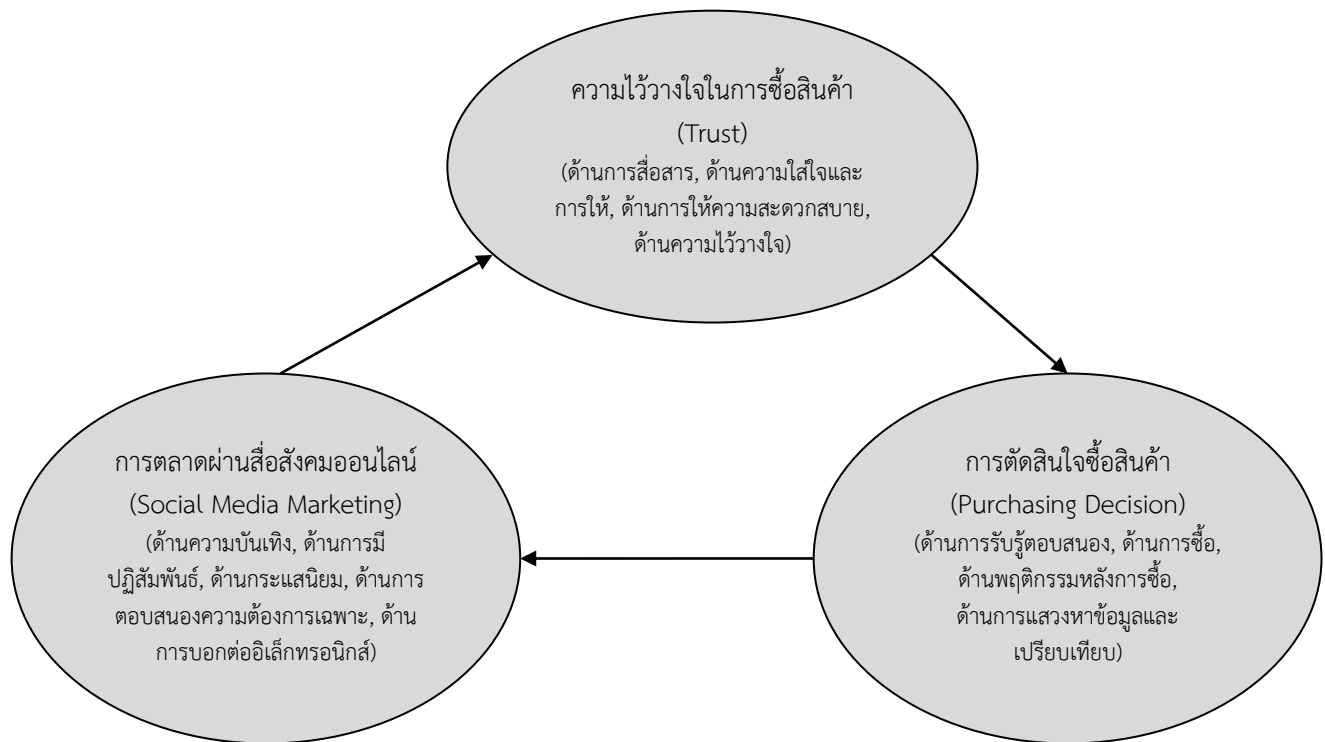
5.1 การวิเคราะห์สถิติเบื้องต้น เพื่อตรวจสอบแจกแจงของตัวแปร ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) ค่าความเบ้ (Skewness) และ ค่าความโด่ง (Kurtosis)

5.2 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ โดยการใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ (Observed Variable) จำนวน 13 ตัวแปร

5.3 ตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลสมการโครงสร้างตามแนวคิดและทฤษฎีที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) วิธีการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) แบบมีตัวแปรแฝง (Latent Variable) โดยใช้โปรแกรม Amos และเกณฑ์ที่ตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง ได้แก่ Relative Chi-Square มีค่าน้อยกว่า 2 หรือ P-Value มีค่ามากกว่า 0.05 (พูลพงศ์ สุขสว่าง, 2563) Goodness Of Fit Index : Gfi มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.90 Adjusted Goodness Of Fit Index : Agfi มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.90 Comparative Fit Index : Cfi มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.90 Norm Fit Index : Nfi มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.90 (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2564) Root Mean Square Residual : Rmr มีค่าเข้าใกล้ศูนย์ และ Root Mean Square Error Of Approximation : Rmsea มีค่าน้อยกว่า 0.05 หรือ 0.08 (พูลพงศ์ สุขสว่าง, 2563)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ Social Media Marketing (Kim & Ko, 2012) ทฤษฎีความไว้วางใจในการซื้อสินค้า Trust (Stern, 1997) แนวคิดการตัดสินใจซื้อสินค้า Purchasing Decision (Kotler, P. T., & Armstrong, G., 2017) บทความวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาปรับปรุงพัฒนาเป็นโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์บนสื่อสังคมออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตจังหวัดหนองบัวลำภู ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์บนสื่อสังคมออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตจังหวัดหนองบัวลำภู

ผลการวิจัย

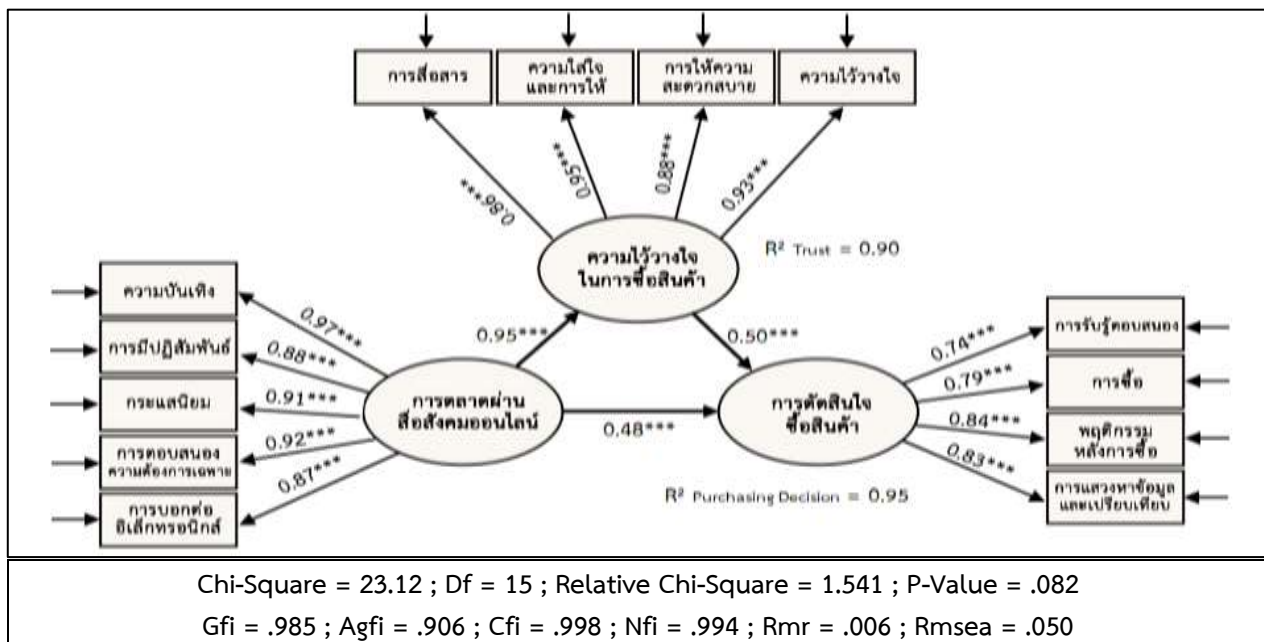
จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์บนสื่อสังคมออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตจังหวัดหนองบัวลำภูที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์บนสื่อสังคมออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตจังหวัดหนองบัวลำภูโดยใช้โปรแกรม Amos มีผลการตรวจสอบดังตารางที่ 1 และภาพที่ 2

ตารางที่ 1 แสดงเกณฑ์ค่าดัชนีการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ดัชนีตรวจสอบความสอดคล้อง	เกณฑ์การพิจารณา	ค่าดัชนี	ผลการตรวจสอบ
Relative Chi-Square	น้อยกว่า 2	1.541	ผ่านเกณฑ์
P-Value	มากกว่า 0.05	0.082	ผ่านเกณฑ์
Gfi	มากกว่าหรือเท่ากับ 0.90	0.985	ผ่านเกณฑ์
Agfi	มากกว่าหรือเท่ากับ 0.90	0.906	ผ่านเกณฑ์
Cfi	มากกว่าหรือเท่ากับ 0.90	0.998	ผ่านเกณฑ์
Nfi	มากกว่าหรือเท่ากับ 0.90	0.994	ผ่านเกณฑ์
Rmr	มีค่าเข้าใกล้ศูนย์	0.006	ผ่านเกณฑ์
Rmsea	น้อยกว่า 0.05 หรือ 0.08	0.050	ผ่านเกณฑ์

ภาพที่ 2 ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์บนสื่อสังคมออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตจังหวัดหนองบัวลำภูกับข้อมูลเชิงประจักษ์

จากตารางที่ 1 และภาพที่ 2 ผลการตรวจสอบโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์บนสื่อสังคมออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตจังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า ค่าดัชนีตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดล ค่า Relative Chi-Square เท่ากับ 1.541 ค่า P-Value เท่ากับ 0.082 ค่า Gfi เท่ากับ 0.985 ค่า Agfi เท่ากับ 0.906 ค่า Cfi เท่ากับ 0.998 ค่า Nfi เท่ากับ 0.994 ค่า Rmr เท่ากับ 0.006 และค่า Rmse เท่ากับ 0.050 โดยดัชนีความสอดคล้องเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดแสดงว่าโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์บนสื่อสังคมออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตจังหวัดหนองบัวลำภูที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

2. ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรแฝงระหว่างการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ความไว้วางใจในการซื้อสินค้าและการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์บนสื่อสังคมออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตจังหวัดหนองบัวลำภู

ตารางที่ 2 ตารางแสดงค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของตัวแปรแฝงระหว่างการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ความไว้วางใจในการซื้อสินค้าและการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์บนสื่อสังคมออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตจังหวัดหนองบัวลำภู

ตัวแปรแฝงภายนอก	ตัวแปรแฝงภายใน					
	ความไว้วางใจในการซื้อสินค้า			การตัดสินใจซื้อสินค้า		
	Te	De	le	Te	De	le
การตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์	0.950***	0.950***	-	0.962***	0.482***	0.480***
ความไว้วางใจในการซื้อสินค้า	-	-	-	0.505***	0.505***	-
R-Square	0.90			0.95		

***นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

หมายเหตุ : Te = อิทธิพลโดยรวม , De = อิทธิพลทางตรง , le = อิทธิพลทางอ้อม

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรแฝงระหว่างการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ความไว้วางใจในการซื้อสินค้าและการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์บนสื่อสังคมออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตจังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรแฝงระหว่างการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ความไว้วางใจในการซื้อสินค้า และการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์บนสื่อสังคมออนไลน์ มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลโดยรวมของตัวแปรการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์มีอิทธิพลต่อตัวแปรการตัดสินใจซื้อสินค้ามากที่สุด ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.962 และค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลโดยรวมของตัวแปรความไว้วางใจในการซื้อสินค้ามีอิทธิพลต่อตัวแปรการตัดสินใจซื้อสินค้ารองลงมา ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.505 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางตรงและค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางอ้อม พบว่า ตัวแปรการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อตัวแปรการตัดสินใจซื้อสินค้า โดยค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.482 และมีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกต่อตัวแปรการตัดสินใจซื้อสินค้าโดยมีตัวแปรความไว้วางใจในการซื้อสินค้าเป็นตัวแปรส่งผ่านค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.480 ส่วนตัวแปรความไว้วางใจในการซื้อสินค้ามีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อตัวแปรการตัดสินใจซื้อสินค้า ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.505 ตัวแปรการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อตัวแปรแฝงความไว้วางใจในการซื้อสินค้า ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.950

ตัวแปรแฝงการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ความไว้วางใจในการซื้อสินค้า สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรแฝงการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์บนสื่อสังคมออนไลน์ ได้ร้อยละ 95

อภิปรายผล

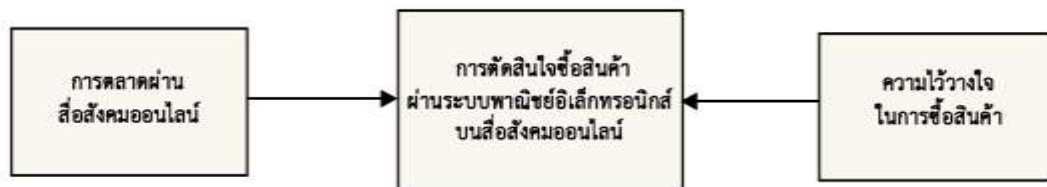
การตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์บนสื่อสังคมออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตจังหวัดหนองบัวลำภูที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์บนสื่อสังคมออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตจังหวัดหนองบัวลำภูประกอบด้วยตัวแปรแฝง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ด้านความไว้วางใจในการซื้อสินค้า และด้านการตัดสินใจซื้อสินค้า ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของ Kim And Ko (2012) ทฤษฎีความไว้วางใจในการซื้อสินค้าของ Stern (1997) และ แนวคิดการตัดสินใจซื้อสินค้าของ Kotler, P. T., & Armstrong, G. (2017) อีกทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรกานต์ เทพสมนึก และ ไพบุลย์ อาชารุ่งโรจน์ (2564) ได้ศึกษา “โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบสื่อสังคมออนไลน์ (S-Commerce) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร” พบว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยค่าดัชนีทุกตัวผ่านเกณฑ์การพิจารณา

การวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรแฝงระหว่างการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ความไว้วางใจในการซื้อสินค้า และการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์บนสื่อสังคมออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตจังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า ตัวแปรการตัดสินใจซื้อสินค้าได้รับอิทธิพลทางตรงเชิงบวกกับตัวแปรความไว้วางใจในการซื้อสินค้ามากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากร้านค้าในระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์บนสื่อสังคมออนไลน์มีความซื่อสัตย์ในการให้บริการ การโฆษณาประชาสัมพันธ์มีความน่าเชื่อถือ มีการชี้แจงรายละเอียดของสินค้า ขั้นตอนการชำระเงินมีความปลอดภัยและสะดวกสบาย อีกทั้งไม่เปิดเผยข้อมูลส่วนตัวของลูกค้าแก่บุคคลที่สาม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Aloqool And Alsmairat (2022) ได้ศึกษา “ผลกระทบของโซเชียลคอมเมิร์ซต่อความตั้งใจในการซื้อออนไลน์ บทบาทตัวแปรส่งผ่านของความไว้วางใจในเว็บไซต์โซเชียลเน็ตเวิร์ก” พบว่า ความไว้วางใจในเว็บไซต์โซเชียลเน็ตเวิร์กมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความตั้งใจในการซื้อออนไลน์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Hassan, Iqbal, And Khanum (2018) ได้ศึกษา “บทบาทของความไว้วางใจและการแสดงตัวตนในการตั้งใจซื้อผ่านโซเชียลคอมเมิร์ซ” พบว่า ความไว้วางใจในมาเก็ตเพลสมิอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการตั้งใจซื้อผ่านโซเชียลคอมเมิร์ซ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐฐา จินตทวีพันธุ์, ธาตานิเบศ ภูทอง, และ ธิดาทิพย์ ปานโรจน์ (2563) ได้ศึกษา “แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความตั้งใจในการบอกต่อและซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์ม

โซเซียลคอมเมอร์ซ” พบว่า ความไว้วางใจต่อระบบของแพลตฟอร์มโซเซียลคอมเมอร์ซมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์มโซเซียลคอมเมอร์ซ

องค์ความรู้ใหม่

ผลจากการวิจัยทำให้เกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับ 2 ตัวแปรที่สำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์บนสื่อสังคมออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตจังหวัดหนองบัวลำภู ประกอบด้วย 1) ตัวแปรด้านการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ และ 2) ตัวแปรด้านความไว้วางใจในการซื้อสินค้า ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 องค์ความรู้ใหม่

จากภาพที่ 3 สามารถสรุปองค์ความรู้ใหม่ได้ ดังนี้

1. ด้านการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับความน่าสนใจในการซื้อสินค้าจากร้านค้าที่มีรูปภาพและข้อมูลสินค้าที่มีความน่าดึงดูดใจทันสมัย การค้นหาและเลือกซื้อสินค้าทำได้ง่ายสินค้ามีความหลากหลาย ร้านค้ามีการตอบสนองด้วยการสนทนาและให้ผู้บริโภคแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสินค้าและบริการ การได้รับบริการหลังการขายจากร้านค้า อีกทั้งการบอกต่อกับเพื่อนหลังการซื้อสินค้า ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์บนสื่อสังคมออนไลน์
2. ด้านความไว้วางใจในการซื้อสินค้า ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับร้านค้าที่น่าเชื่อถือในการโฆษณาและการประชาสัมพันธ์ที่ถูกต้องชัดเจน มีการแจ้งรายละเอียดของสินค้าที่ถูกต้องครบถ้วน ขั้นตอนการใช้บริการมีการแจ้งเตือนทุกขั้นตอน ร้านค้ามีความซื่อสัตย์ในการบริการผู้บริโภค ขั้นตอนการชำระเงินของผู้บริโภคมีความปลอดภัยและสะดวกสบาย อีกทั้งร้านค้าไม่เปิดเผยข้อมูลส่วนตัวของผู้บริโภคให้บุคคลที่สามโดยที่ไม่ได้รับอนุญาต ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์บนสื่อสังคมออนไลน์

สรุปผลการวิจัย

ผลการตรวจสอบโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์บนสื่อสังคมออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตจังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า ค่าดัชนีตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดล ประกอบด้วยค่า Relative Chi-Square ค่า P-Value ค่า Gfi ค่า Agfi ค่า Cfi ค่า Nfi ค่า Rmr และค่า Rmse เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด แสดงว่าโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรแฝงระหว่างการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ความไว้วางใจในการซื้อสินค้าและตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์บนสื่อสังคมออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตจังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า ตัวแปรการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อตัวแปรการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์บนสื่อสังคมออนไลน์ ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.482 และมีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกต่อตัวแปรการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์บนสื่อสังคมออนไลน์โดยมีตัวแปรความไว้วางใจในการซื้อสินค้าเป็นตัวแปรส่งผ่าน ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.480 อีกทั้งตัวแปรความไว้วางใจในการซื้อสินค้ามีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อตัวแปรการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์บนสื่อสังคมออนไลน์ ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.505 และตัวแปรการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อตัวแปรความไว้วางใจในการซื้อสินค้า ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.950

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ร้านค้าหรือผู้ประกอบการ ควรปรับปรุงเนื้อหาการโฆษณา โดยใช้รูปภาพและข้อมูลของสินค้าที่มีความน่าดึงดูดใจ ทันสมัย โดยสื่อสารผ่านหน้าร้านบนแพลตฟอร์มที่ใช้อย่างต่อเนื่อง การจัดทำเมนูการค้นหาและเลือกสินค้าที่ง่ายต่อการใช้งาน ควรจัดเจ้าหน้าที่เพื่อการสนทนากับผู้บริโภคได้ตลอด 24 ชั่วโมง และเปิดช่องทางการสื่อสารให้ผู้บริโภคสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสินค้าได้ อีกทั้งผู้บริโภคควรได้รับการบริการหลังการขายที่ได้มาตรฐานจากร้านค้าหรือผู้ประกอบการ เช่น การเปลี่ยนสินค้าในกรณีที่ชำรุดจากร้านค้า การแจ้งเลขที่พัสดุในการส่งสินค้าไปยังผู้บริโภค การบรรจุหีบห่อที่แข็งแรงเพื่อป้องกันสินค้าเสียหายจากการขนส่ง เป็นต้น

1.2 ร้านค้าหรือผู้ประกอบการ ควรสร้างความน่าเชื่อถือด้วยการโฆษณาและประชาสัมพันธ์สินค้าด้วยข้อมูลรายละเอียดที่ถูกต้อง ชัดเจน ครบถ้วน ควรมีการแจ้งขั้นตอนการให้บริการให้กับผู้บริโภค และวางระบบการแจ้งเตือนในทุกขั้นตอนการให้บริการ เน้นการบริการที่มีความซื่อสัตย์ ไม่เปิดเผยข้อมูลส่วนตัวของผู้บริโภค อีกทั้งจัดวางขั้นตอนและระบบการชำระเงินที่มีความปลอดภัย สะดวกสบาย และหลากหลายช่องทาง

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาตัวแปรอื่นๆ เช่น ส่วนประสมทางการตลาดบริการ การยอมรับเทคโนโลยี คุณภาพการให้บริการ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าเพื่อนำมาปรับปรุงกลยุทธ์การตลาดเพื่อแข่งขันกับร้านค้าหรือผู้ประกอบการรายอื่นต่อไป

2.2 ควรมีการเก็บกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยจากจังหวัดใกล้เคียงเพื่อให้ได้ข้อมูลสำหรับนำมาศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยอื่นๆ

2.3 เนื่องจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณจึงทำให้ไม่ทราบข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลรอบด้านอาจใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mix Method) หรือวิธีวิจัยเชิงนโยบาย (Policy Research) เพื่อให้ทราบข้อเสนอแนะ และแนวทางแก้ไขเชิงนโยบายในการวางแผนการตลาดของร้านค้าหรือผู้ประกอบการ

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2564). *การวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (SEM) ด้วย AMOS*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดสามลดา.
- จังหวัดหนองบัวลำภู. (2565). *แผนพัฒนาจังหวัดหนองบัวลำภูระยะ 5 ปี พ.ศ.2566-2570 ข้อมูลเพื่อการพัฒนาด้านการสื่อสาร*. สืบค้น 22 มีนาคม 2566. จาก <http://www.nongbualamphu.go.th/NEXT/index.php/Plan>.
- ณัฐฐา จินตวิวัฒน์, ธาตานิเบศร์ ภูทอง และ ธิดาทิพย์ ปานโรจน์. (2563). แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความตั้งใจในการบอกต่อและซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์มโซเชียลคอมเมอร์ซ. *วารสารนิเทศศาสตร์*, 38(2), 84-104.
- พัชฌณต์ เทศขยัน และ ชัยวัฒน์ อุตตมากร. (2563). ปัจจัยทางด้านความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของผู้บริโภคที่มีผลต่อความตั้งใจเข้าเยี่ยมชมและซื้อสินค้าผ่านช่องทางโซเชียลคอมเมอร์ซ : บทบาท ลักษณะเชิงชั่วคราวและลักษณะเชิงถาวร. *วารสารวิชาการ สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ*, 6(2), 164-177.
- พูลพงศ์ สุขสว่าง. (2563). *โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural equation modeling)*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). ชลบุรี: เอ.พี.บลูปรีนท์.
- ระบบสถิติทางทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2565). *จำนวนประชากร จังหวัดหนองบัวลำภู*. สืบค้น 15 มีนาคม 2566. จาก https://stat.bora.dopa.go.th/new_stat/webPage/statByYear.php.
- วรกานต์ เทพสมนึก และ ไพบุลย์ อาชารุ่งโรจน์. (2564). โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบสื่อสังคมออนไลน์ (S-commerce) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารบริหารธุรกิจศรีนครินทรวิโรฒ*, 12(2), 89-104.

- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2565). *B2C E-commerce กลุ่มสินค้า ปี 65 คาดขยายตัวราว 13.5% โดยเฉพาะอาหารและของใช้ส่วนตัว*. สืบค้น 18 มีนาคม 2566. จาก <https://www.kasikornresearch.com/th/analysis/k-econ/business/Pages/B2C-E-commerce-z3309.aspx>.
- Aloqpool A., & Alsmairat, M. A. K. (2022). The impact of social commerce on online purchase Intention: The mediation role of trust in social network sites. *Journal of Data and Network Science*, 6(2), 509-516.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J. & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate Data Analysis*. (7th ed.). Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Hassan M., Iqbal Z., & Khanum B. (2018). The role of trust and social presence in social commerce purchase intention. *Pakistan Journal of Commerce and Social Sciences*, 12(1), 111-135.
- Kim, A. J., & Ko, E. (2012). Do social media marketing activities enhance customer equity? An empirical study of luxury fashion brand. *Journal of Business Research*, 65(10), 1480-1486.
- Kotler, P. T., & Armstrong, G. (2017). *Principles of Marketing, eBook, Global Edition: Principles of Marketing*. Canada: Pearson Higher Education.
- Madden, T. J. & Dillon, W. R. (1982). Causal analysis and latent class models: An application to a communication hierarchy of effects model. *Journal of Marketing Research*, 19, 472-490.
- Nunnally, J. C. (1978). *Psychometric theory*. New York: McGraw-Hill Book.
- Stern, S. (1997). *Approximate solutions to stochastic dynamic programs*. UK: Cambridge University.
- Workpointtoday. (2565). *คนไทยครองแชมป์ ซื้อของผ่านโซเชียลคอมเมิร์ซมากที่สุดในโลก*. สืบค้น 19 มีนาคม 2566. จาก <https://workpointtoday.com/thai-social-commerce/>.

Innovation Capability That Affect The Performance of The Organization in an Automotive Parts Manufacturing Company in Eastern Seaboard Industrial Estate Rayong Province: a Case Study of ABC Company Limited

Nachthalak Chunmala^{1*} and Jedsada Wongsansukcharoen¹

¹ Department of Industrial Administration and Development, Faculty of Management Sciences Kasetsart University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: nachthalak.c@ku.th

ABSTRACT

This article aimed (1) to study the level of innovation capability; and (2) to analyze the influence of innovation capability on organizational performance in an automotive parts manufacturing company in Eastern Seaboard Industrial Estate, Rayong for ABC company limited. This research is a quantitative research. The sample consisted of employees in an automotive parts manufacturing company in Eastern Seaboard Industrial Estate, Rayong for ABC company limited, totaling 400 people. The research tool was an online questionnaire. Statistics used in data analysis were percentage, mean, standard deviation, Pearson correlation coefficient Multiple regression analysis and content analysis. The results of the study revealed that the level of innovation capability overall, it was at a high level. When considering each aspect, it was found that the aspect with the highest average was process innovation, and the aspect with the lowest average was product innovation. Analyzing the influence of innovation capability on organizational performance, overall, there was a high level of correlation, in a positive way, there were 4 aspects: process innovation; Service Innovation management innovation and innovation in marketing that affect the performance of the organization with statistical significance at the 0.05 level.

Keywords: Innovation Capability, Product Innovation, Process Innovation, Management Innovation, Impact on Organizational Performance

ความสามารถทางนวัตกรรมที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานขององค์กรในบริษัทผลิตชิ้นส่วนยานยนต์แห่งหนึ่ง ในนิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด จังหวัดระยอง

กรณีศึกษา บริษัท ABC จำกัด

ณัฐลักษณ์ จันทรมาลา^{1*} และ เจษฎา วงศ์แสนสุขเจริญ¹

¹ สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาอุตสาหกรรม คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: nachthalak.c@ku.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาระดับของความสามารถทางนวัตกรรม และ (2) เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของความสามารถทางนวัตกรรมที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานขององค์กร กรณีศึกษา บริษัท ABC จำกัด การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างคือพนักงานในบริษัทผลิตชิ้นส่วนยานยนต์แห่งหนึ่ง ในนิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด จังหวัดระยอง กรณีศึกษา บริษัท ABC จำกัด จำนวน 400 คน เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถามรูปแบบออนไลน์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า ระดับความสามารถทางนวัตกรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ นวัตกรรมด้านกระบวนการ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ นวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ และผลการวิเคราะห์อิทธิพลของความสามารถทางนวัตกรรมส่งผลต่อผลการดำเนินงานขององค์กร โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันระดับมาก ในทางบวกมี 4 ด้าน คือ นวัตกรรมด้านกระบวนการ นวัตกรรมด้านการบริการ นวัตกรรมด้านการบริหาร และนวัตกรรมด้านการตลาด ที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานขององค์กร โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ความสามารถทางนวัตกรรม, นวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์, นวัตกรรมด้านกระบวนการ, นวัตกรรมด้านการบริหาร, ผลต่อผลการดำเนินงานขององค์กร

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ปัจจุบันสภาพเศรษฐกิจของโลกจากข้อมูล World Manufacturing Production พบว่า ในไตรมาสแรกของปี 2022 ภาคอุตสาหกรรมการผลิตของโลก มีผลผลิตที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.5 ซึ่งเทียบกับไตรมาสที่ 4 ของปี 2022 จากเดิมอยู่ที่ร้อยละ 2.3 โดยมีภาวะอุปสรรคด้านการค้าระหว่างประเทศสหรัฐอเมริกากับประเทศจีนที่ส่งอิทธิพลต่อตลาดโลกในภาพรวม ซึ่งการเติบโตของผลผลิตในภาคอุตสาหกรรมนั้น หากทำการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบจากด้านเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อในภาคอุตสาหกรรมการผลิต จะพบว่ากลุ่มประเทศที่มีการใช้เทคโนโลยีการผลิตที่สูงกว่า กลุ่มประเทศที่ใช้เทคโนโลยีการผลิตระดับขั้นต่ำหรือด้อยพัฒนาอยู่มาก (UNIDO, 2022)

การพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีการผลิตที่รวดเร็ว ส่งผลให้ระบบการผลิตมีประสิทธิภาพที่สูงขึ้น สอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตของผู้คนในปัจจุบัน ที่มีความต้องการผลิตภัณฑ์สินค้าอุปโภคบริโภค ที่ผ่านการแปรรูปหรือมีมูลค่าการแปรรูป หรือมีมูลค่าสูงขึ้น ฉะนั้นเพื่อต้องการผลิตสินค้าให้ตอบสนองต่อความต้องการของประชากรโลก เทคโนโลยีที่ถูกใช้ส่งเสริมกระบวนการผลิต จึงได้มีการพัฒนาเปลี่ยนผ่านมาสู่ระบบเทคโนโลยีดิจิทัล โดยระบบจะช่วยสนับสนุนและส่งเสริมวงการอุตสาหกรรมโลก จึงทำให้ผู้ประกอบการต้องมีการเตรียมตัวให้พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และตระหนักถึงความสำคัญในด้านความสามารถนวัตกรรมเพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับองค์กร ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า

ความสามารถทางนวัตกรรมขององค์กร ถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่นำไปสู่การพัฒนาและคิดค้นริเริ่มนวัตกรรมที่แปลกใหม่ (Ferraresi, Quandt, Santos, and Frega, 2012) อาทิ ความสามารถทางนวัตกรรมด้านกระบวนการที่มีการปรับเปลี่ยนกระบวนการดำเนินงานให้มีความแปลกใหม่ อันนำมาซึ่งการลดต้นทุนที่ไม่จำเป็นและเพิ่มศักยภาพในการทำงาน อันส่งประโยชน์ต่อการดำเนินงานขององค์กร (Tucker, 2003) เป็นต้น จึงสามารถแสดงให้เห็นได้ว่าความสามารถทางนวัตกรรมเป็นปัจจัยที่ควรให้ความสำคัญอย่างยิ่ง อันส่งผลต่อศักยภาพในการได้เปรียบทางการแข่งขันขององค์กร (อนุวัต สงสม, 2560) อุตสาหกรรมรถยนต์ถือว่าเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของหลายประเทศทั่วโลก รวมถึงประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นในแง่ของการสร้างมูลค่าเพิ่ม การจ้างงาน หรือการพัฒนาเทคโนโลยียานยนต์ อุตสาหกรรมยานยนต์ทั่วโลกคาดว่าจะสร้างรายได้มากกว่า 2.95 ล้านล้านเหรียญสหรัฐฯ หรือประมาณ 100 ล้านล้านบาท (Statista : Global automotive manufacturing industry revenue, 2022) ภายในปี 2565 ตามรายงานขององค์การผู้ผลิตรถยนต์ระหว่างประเทศ (OICA) การผลิตรถยนต์จะเกิน 85 ล้านคันภายในปี 2565 แม้ว่าจะยังต่ำกว่าปี 2562 (ก่อนเกิดวิกฤตโควิด-19) ถึงร้อยละ 7.7 แต่คาดว่าจะลดลงหลังจากสถานการณ์โควิด-19 คลี่คลายลง ตามรายงานของบริษัทวิจัยอุตสาหกรรมยานยนต์ชั้นนำ Wards Intelligence การผลิตรถยนต์จะค่อยๆ พ้นตัวและถึงระดับก่อนวิกฤตโควิด-19 ในปี 2567 สะท้อนให้เห็นจากการที่ไทยผลิตรถยนต์ต่อปีสูงถึง 1.9 ล้านคัน เป็นอันดับ 1 ของอาเซียน (Asean Automotive Federation Statistics as at December 2022) และอันดับที่ 10 ของโลก (OICA : 2022 Production Statistics) ทั้งนี้ ประเทศไทยเป็นฐานการผลิตยานยนต์ที่สำคัญของโลก ที่สะท้อนจากการที่ไทยมีการผลิตรถยนต์ต่อปีมากถึง 1.9 ล้านคัน สูงที่สุดในอาเซียน และเป็นอันดับ 10 ของโลก และสินค้ากลุ่มยานพาหนะ อุปกรณ์และส่วนประกอบ ยังเป็นสินค้าส่งออกอันดับหนึ่งของไทย โดยในปี 2565 มีมูลค่าการส่งออกรวม 1.31 ล้านล้านบาท ขยายตัวร้อยละ 8.2 ของการเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมาในช่วงเวลาเดียวกัน หรือคิดเป็นสัดส่วนราวร้อยละ 12.3 ต่อ GDP (ธนาคารกรุงศรีอยุธยา, 2563).

นวัตกรรมมีความสำคัญต่อการเติบโต และความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ บริษัทที่มีนวัตกรรมมากจะเติบโตได้เร็วกว่า และสร้างงานได้มากกว่าบริษัทที่มีนวัตกรรมน้อย กล่าวคือ นวัตกรรมเป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญในการเพิ่มผลผลิตทั้งในแง่ของประสิทธิภาพผ่านการปรับปรุงกระบวนการ และในแง่ของการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันสำหรับผู้ผลิต และภาคบริการผ่านส่วนแบ่งการตลาดที่เพิ่มขึ้น และความสามารถทางด้านนวัตกรรม เป็นความสามารถในการเปลี่ยนความรู้ และแนวคิดไปสู่สู่นวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ กระบวนการ และระบบใหม่ๆ อย่างต่อเนื่องเพื่อประโยชน์ของบริษัท และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Lawson & Samson, 2001) จากข้อมูลอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ในประเทศไทยถือว่าเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศทั้งในด้านการผลิต การตลาด การจ้างงาน การพัฒนาเทคโนโลยีและความเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมต่อเนื่องอื่นๆ อีกหลายประเภท เนื่องจากอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์เป็นอุตสาหกรรมที่มีความเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมผลิตรถยนต์เป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่ม การจ้างงาน หรือการพัฒนาเทคโนโลยียานยนต์ หรือการสนับสนุนส่งเสริมบุคคลภายในองค์กรคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรม เพื่อเป็นการร่วมมือร่วมใจกันพัฒนาปรับปรุงองค์กรให้ปรับตัวเข้ากับยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาทางนวัตกรรมอย่างรวดเร็ว ตั้งแต่การผลิตไปจนถึงการส่งมอบผลิตภัณฑ์ถึงมือลูกค้าอย่างมีประสิทธิภาพและองค์ที่ดีต่อไป

ดังนั้น ในงานวิจัยนี้สามารถสรุปความหมายของความสามารถทางนวัตกรรม ได้ว่า การคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อปรับปรุง พัฒนา เพิ่มความหลากหลายในการทำงาน เพิ่มประสิทธิภาพ และเป็นที่ยอมรับ ในการศึกษาครั้งนี้กำหนดขอบเขตของความสามารถทางด้านนวัตกรรมไว้ 5 ประการ ได้แก่ นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ นวัตกรรมกระบวนการ นวัตกรรมการตลาด นวัตกรรมบริการ และนวัตกรรมการบริหาร องค์ประกอบของความสามารถทางด้านนวัตกรรม โดยผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับองค์ประกอบของความสามารถทางด้านนวัตกรรม คือ 1) นวัตกรรมทางด้านผลิตภัณฑ์ หมายถึง พัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ออกสู่ตลาด หรือพัฒนา ปรับปรุง ปรับเปลี่ยนผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ให้เหมาะสมด้านการใช้งาน ด้านคุณภาพ หรือด้านรูปลักษณ์ เพื่อให้ตรงตามความต้องการของตลาด (Liao et al., 2007) 2) นวัตกรรมทางด้านกระบวนการ หมายถึง การสร้าง การปรับปรุง และการปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตในรูปแบบใหม่ๆ เพื่อให้กระบวนการทำงานมีความสะดวก มีองค์ประกอบใหม่ๆ และทำให้มีวิธีการงานอย่างมีประสิทธิภาพที่ดีขึ้นกว่าเดิม (Damanpour., 1996) 3) นวัตกรรมด้านการตลาด หมายถึง การกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาด การกำหนดราคา การแบ่ง

สัดส่วนตลาด การส่งเสริมการโฆษณา การเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่าย และสื่อหรือระบบข้อมูลเกี่ยวกับการตลาด (Vorhies and Harker, 2000; Weerawardena, 2003) 4) นวัตกรรมทางด้านการบริการ เนติธร ประเสริฐวงศ์ (2563) กล่าวว่า รูปแบบนวัตกรรมที่ไม่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน จับต้องไม่ได้ แต่จะมาในรูปแบบของแนวคิด การมีส่วนร่วมในการสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าด้วยรูปแบบใหม่ในการให้บริการแก่ลูกค้า ซึ่งจะส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมในการสร้างคุณค่าทั้งต่อลูกค้า และองค์กร 5) นวัตกรรมด้านการบริหารจัดการ ระบบการจัดการนวัตกรรมจะช่วยให้องค์กรมีแนวทางในการจัดทำ รักษา และพัฒนาแนวปฏิบัติในการจัดการนวัตกรรมอย่างเป็นระบบ และจะช่วยให้องค์กรกลายเป็นองค์กรนวัตกรรมและประสบการณ์ใหม่ๆ ที่คิดสร้างสรรค์ทำให้การบริหารจัดการเป็นระบบ ลดเวลาที่ไม่จำเป็น ลดต้นทุนที่ไม่จำเป็น นวัตกรรมถือความสำคัญมาก และเป็นรูปแบบในการบริหารจัดการที่เป็นที่ยอมรับใช้กันในระดับองค์กร คือ รูปแบบของ Peter Drucker ที่มองทุกองค์ประกอบ Theory Of Business, Management Effectiveness, Managerial Skills, Environmental Trends, Personal Skills And Tasks เชื่อมโยงประสานกันทุกมุมมอง เพื่อผสมผสานให้เกิดไอเดียใหม่สร้างสรรค์ และในประโยชน์ต่อการดำเนินงาน (Drucker, Peter F., 2002) แต่ในหลักการมีความสำคัญมากในภาคธุรกิจ คือ นวัตกรรมเป็นตัวที่ก่อให้เกิดจุดเป้าหมายชัดเจนมาจากการวิเคราะห์ กฎระเบียบ การทุ่มเท วินัย และการลงมือฝึกปฏิบัติทางนวัตกรรม จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาความสามารถทางนวัตกรรมที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานขององค์กร ในบริษัทผลิตชิ้นส่วนยานยนต์แห่งหนึ่ง ในพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด จังหวัดระยอง กรณีศึกษา บริษัท ABC จำกัด ที่เลือกบริษัทแห่งนี้ในการทำวิจัย เพราะเป็นบริษัทที่ผู้วิจัยทำงานอยู่ ณ ปัจจุบัน สะดวกต่อการเก็บข้อมูล และอยากทราบว่าพนักงานบริษัทแห่งนี้เขามีมุมมองในด้านต่างๆ เกี่ยวกับความสามารถทางนวัตกรรมที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานขององค์กรอย่างไร เพื่อเป็นแนวทางให้บริษัทในการกำหนดกลยุทธ์หรือแผนการบริหารจัดการบุคคลากรที่เหมาะสม เพื่อให้พนักงานมีความคิดสร้างสรรค์ในการทำงานที่เพิ่มขึ้น และเป็นแนวทางให้พนักงานในการพัฒนาทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับของความสามารถทางนวัตกรรมที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานขององค์กร ในบริษัทผลิตชิ้นส่วนยานยนต์แห่งหนึ่ง ในนิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด จังหวัดระยอง
2. เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของความสามารถทางนวัตกรรมที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานขององค์กร ในบริษัทผลิตชิ้นส่วนยานยนต์แห่งหนึ่ง ในนิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด จังหวัดระยอง

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ จำนวนพนักงานทั้งหมด 1,197 คน ระดับปฏิบัติการ ระดับบังคับบัญชา ผู้บริหารระดับกลาง ผู้บริหารระดับสูง ในพนักงานกลุ่มอุตสาหกรรมผู้ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์บริษัทแห่งหนึ่ง โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตาม Taro Yamane (1967) กรณีระดับความเชื่อมั่น 95% ในพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด จังหวัดระยอง กรณีศึกษา บริษัท ABC จำกัด จำนวน 400 คน (ข้อมูลจากฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ ณ วันที่ 2 เมษายน 2565)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษานี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากตัวอย่างเพื่อศึกษาความสามารถทางนวัตกรรมที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานขององค์กรในบริษัทผลิตชิ้นส่วนยานยนต์แห่งหนึ่งในนิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด จังหวัดระยอง กรณีศึกษา บริษัท ABC จำกัด เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้สำหรับข้อมูลเชิงอนุมานเพื่อทดสอบสมมติฐาน คือ การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis)

ส่วนการทดสอบความเที่ยงตรงและการหาความเชื่อมั่นเครื่องมือ นั้น หลังจากได้สร้างแบบสอบถามโดยกำหนดรูปแบบของข้อคำถามซึ่งได้จากการศึกษา และทบทวนวรรณกรรมจากแหล่งข้อมูลในรูปแบบต่างๆ การสอบถามเพื่อขอคำแนะนำเพิ่มเติม ในการสร้างแบบสอบถามจากอาจารย์ที่ปรึกษา ทำการทดสอบความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่น ของแบบสอบถาม ดังนี้

1) การทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เป็นการนํานิยามเชิงทฤษฎีและโครงสร้างการสร้างข้อคำถามมาใช้พิจารณาควบคู่กับแบบสอบถามออนไลน์โดยผู้เชี่ยวชาญเรียกว่า ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruence Index: IOC) โดยเกณฑ์ในการยอมรับคือ $IOC > 0.5$ (Rovinelli and Hambleton, 1977) ผู้วิจัยได้ติดต่อไปที่คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา เพื่อขอเอกสารขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือวิจัยและส่งไปยังผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถและเกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยทั้งหมด 3 ท่าน ข้อคำถามทั้งหมดมี 47 ข้อ ผลที่ได้คือ ข้อคำถามที่ไม่สามารถใช้ได้ 6 ข้อ ค่าความเที่ยงตรงของข้อมูลนั้นมีค่าน้อยกว่า 0.5 คำถามในข้อนั้นไม่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์มีความจำเป็นต้องทำการตัดข้อคำถามนั้นออกไปจากแบบสอบถาม (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2557) และข้อคำถามที่สามารถใช้ได้มีอยู่ทั้งหมด 36 ข้อ ซึ่งผลจากคำนวณได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน มีค่าดัชนี อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 จึงถือว่าข้อคำถามสามารถใช้ได้ และนำไปสร้างเป็นแบบสอบถามเพื่อนำไปทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability test) ต่อไป

2) การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) เป็นการทำให้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้กับอุตสาหกรรมอื่นจำนวน 30 คน แล้วนำมาทำการวิเคราะห์ Item Test Correlation ด้วยการนำแบบสอบถามออนไลน์มารวบรวมข้อมูลและทดสอบด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติหาความเชื่อมั่นรายข้อเพื่อทดสอบคำถามแต่ละข้อในแบบสอบถามออนไลน์ว่าสามารถสื่อสารความหมายได้ตรงกับสิ่งที่ผู้วิจัยต้องการที่จะวิจัยหรือไม่ จากการวิเคราะห์ค่าความน่าเชื่อถือด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ตามการนำเสนอของ Nunnally (1978) ที่กล่าวว่า ค่าแอลฟามากกว่าหรือ เท่ากับ 0.7 สำหรับงานวิจัยเชิงปริมาณในรูปแบบการสำรวจ จะสามารถสรุปได้ว่ามีความเชื่อมั่นสูง ดังแสดงรายละเอียดไว้ใน ตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าในภาพรวมของการทดสอบความเชื่อมั่น

(n = 30)

ตัวแปร	จำนวนข้อคำถาม	ค่าความเชื่อมั่น
ความสามารถทางนวัตกรรม		
(1) นวัตกรรมทางด้านผลิตภัณฑ์	5	0.969*
(2) นวัตกรรมทางด้านกระบวนการ	5	0.970*
(3) นวัตกรรมทางด้านการบริการ	5	0.973*
(4) นวัตกรรมทางด้านการบริหาร	5	0.987*
(5) นวัตกรรมทางด้านการตลาด	5	0.981*
กระบวนการภายในด้านการเรียนรู้และการเติบโต		
(1) ด้านกระบวนการภายใน	5	0.980*
(2) ด้านการเรียนรู้และการเติบโต	6	0.981*

หมายเหตุ * ค่าความเชื่อมั่นสูงมาก เพราะพนักงานในบริษัทส่วนมากมีความเชื่อมั่นในบริษัทมาก และมองภาพลักษณ์ของบริษัทของตนดีมากจากนโยบายของบริษัทที่ได้ให้หลักการพื้นฐานของบริษัท คือ การให้ความสำคัญกับลูกค้าเป็นอันดับแรก และสร้าง Kaizen อย่างต่อเนื่อง มีการคิดเชิงนวัตกรรมด้วยการมีส่วนร่วมของพนักงานทุกคน

โดยผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ พบว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทุกคู่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่ต่ำกว่า 0.80 หมายความว่า ตัวแปรสามารถนำมาวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ได้ โดยไม่เกิดปัญหา Multicollinearity หรือไม่เกิดปัญหาการมีความสัมพันธ์ระหว่างกันสูงเกินไป (กรีซ แร่งสูงเนิน, 2554: 73) ผลการวิเคราะห์แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระในภาพรวม

(n = 400)

ตัวแปร		นวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์	นวัตกรรมด้านกระบวนการ	นวัตกรรมด้านบริการ	นวัตกรรมด้านบริหาร	นวัตกรรมด้านตลาด
นวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์	Pearson Correlation	1				
นวัตกรรมด้านกระบวนการ	Pearson Correlation	.696**	1			
นวัตกรรมด้านบริการ	Pearson Correlation	.692**	.645**	1		
นวัตกรรมด้านบริหาร	Pearson Correlation	.652**	.642**	.731**	1	
นวัตกรรมด้านตลาด	Pearson Correlation	.568**	.541**	.665**	.728**	1

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

จากตารางที่ 2 แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถทางนวัตกรรม ในบริษัทผลิตชิ้นส่วนยานยนต์แห่งหนึ่ง ในนิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด จังหวัดระยอง กรณีศึกษา บริษัท ABC จำกัด ประกอบด้วยนวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ นวัตกรรมด้านกระบวนการ นวัตกรรมด้านการบริการ นวัตกรรมด้านการบริหาร นวัตกรรมด้านการตลาด

จากตัวแปรนวัตกรรมด้านกระบวนการ พบว่า ลำดับแรก คือ นวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.696 มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

จากตัวแปรนวัตกรรมด้านการบริการ พบว่า ลำดับแรกคือ นวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.692 มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับปานกลาง ลำดับถัดมาคือ นวัตกรรมด้านกระบวนการ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.645 มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

จากตัวแปรนวัตกรรมด้านการบริหาร พบว่า ลำดับแรกคือ นวัตกรรมด้านการบริการ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.731 มีความสัมพันธ์สูง ลำดับถัดมาคือ นวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.652 มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับปานกลาง ลำดับสุดท้ายคือ นวัตกรรมด้านกระบวนการ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.642 มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

จากตัวแปรนวัตกรรมด้านการตลาด พบว่า ลำดับแรกคือ นวัตกรรมด้านการบริหาร มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.728 มีความสัมพันธ์สูง ลำดับถัดมาคือ นวัตกรรมด้านการบริการ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.665 มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับปานกลาง ลำดับถัดมาคือ นวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.568 มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับปานกลาง ลำดับสุดท้ายคือ นวัตกรรมด้านกระบวนการ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.541 มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

3. สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 (H1) : ความสามารถทางนวัตกรรม นวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ มีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานขององค์กร

สมมติฐานที่ 2 (H2) : ความสามารถทางนวัตกรรม นวัตกรรมด้านกระบวนการ มีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานขององค์กร

สมมติฐานที่ 3 (H3) : ความสามารถทางนวัตกรรม นวัตกรรมด้านการบริการ มีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานขององค์กร

สมมติฐานที่ 4 (H4) : ความสามารถทางนวัตกรรม นวัตกรรมด้านการบริหาร มีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานขององค์กร

สมมติฐานที่ 5 (H5) : ความสามารถทางนวัตกรรม นวัตกรรมด้านการตลาด มีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานขององค์กร

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้มีทั้งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถามออนไลน์ได้ถูกแจกจ่ายโดยผ่าน Line Group ของบริษัทเจเคโตะ ออโตโมทีฟ ไทยแลนด์ ในนิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด จังหวัดระยอง ซึ่งเป็นบริษัทที่ผู้วิจัยทำงานอยู่ ณ ปัจจุบัน ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากเพื่อนร่วมงานที่เป็นหัวหน้า HR ของบริษัทขออนุญาตส่ง Link หรือคิวอาร์โค้ดแบบสอบถามงานวิจัย และผู้วิจัยมีของรางวัลสนับสนุนสำหรับพนักงานที่ให้ความร่วมมือสามารถนำหลักฐานติดต่อบริษัทของรางวัลได้ที่ HR โดยการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ประชากรทุกหน่วยงานมีสิทธิได้รับเลือกเท่าๆ กัน ผลลัพธ์ที่ได้พนักงานส่วนมากให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามค่อนข้างมาก ตอบกลับมา 650 ชุด จาก 1,197 คน แต่ผู้วิจัยคัดสรรเลือกแบบสอบถามเฉพาะชุดที่สมบูรณ์จำนวน 400 ชุด เพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล นอกจากนี้ยังมีการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือ แนวคิดและทฤษฎีจากการศึกษา และรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำรา บทความ วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ความสามารถทางด้านนวัตกรรมที่ส่งผลต่อการรับรู้กระบวนการภายในด้านการเรียนรู้และการเติบโตพนักงาน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

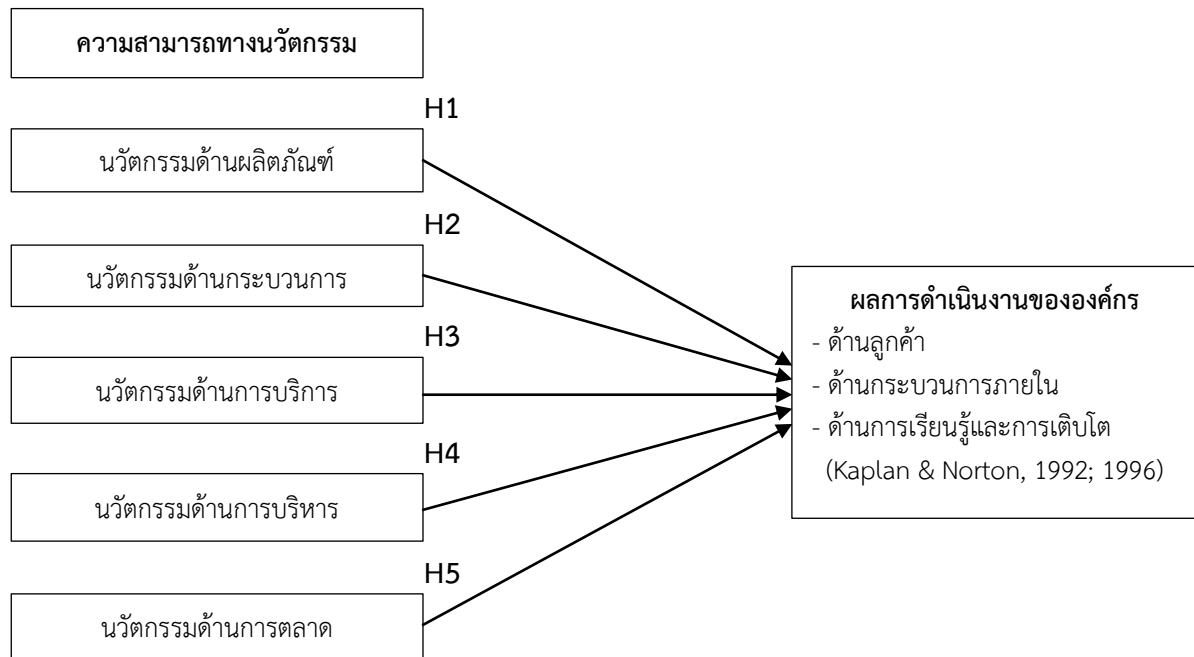
ผู้วิจัยได้นำโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติมาใช้ในการวิเคราะห์ โดยกำหนดสถิติที่จะนำเข้ามาใช้ในการวิจัยเพื่อวิเคราะห์และทดสอบสมมติฐาน ดังนี้

5.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เป็นการวิเคราะห์เพื่ออธิบายข้อมูลส่วนบุคคลโดยทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ระยะเวลาการทำงาน รายได้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) นำมาอธิบายการกระจายของข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง

5.2 สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เป็นการวิเคราะห์สมมติฐานด้วยการทดสอบหาความสัมพันธ์ของตัวแปรด้วยสถิติค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson correlation coefficient) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ใช้ในการหาอิทธิพลของตัวแปรตามหนึ่งตัว ซึ่งเป็นผลมาจากตัวแปรอิสระตั้งแต่สองตัวขึ้นไป ในกรณีนี้คือใช้ทดสอบความสามารถทางนวัตกรรมที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานขององค์กรในบริษัทผลิตชิ้นส่วนยานยนต์แห่งหนึ่ง ในนิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด จังหวัดระยองกรณีศึกษาบริษัท ABC จำกัด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาความสามารถทางนวัตกรรมที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานขององค์กรในบริษัทผลิตชิ้นส่วนยานยนต์แห่งหนึ่ง ในนิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด จังหวัดระยอง กรณีศึกษา บริษัท ABC จำกัด สรุปเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัยได้ ดังนี้

(Lee & Hsieh, 2010)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ระดับของความสามารถทางนวัตกรรมที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานขององค์กร ในบริษัทผลิตชิ้นส่วนยานยนต์แห่งหนึ่ง ในนิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด จังหวัดระยอง กรณีศึกษา บริษัท ABC จำกัด

ภาพรวมระดับความสามารถทางนวัตกรรมของผู้ตอบแบบสอบถาม อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.571 (S.D. = 0.682) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า นวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.416 (S.D. = 0.769) นวัตกรรมด้านกระบวนการ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.838 (S.D. = 0.835) นวัตกรรมด้านการบริการ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.595 (S.D. = 0.774) นวัตกรรมด้านการบริหาร อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.564 (S.D. = 0.868) นวัตกรรมด้านการตลาด อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.445 (S.D. = 0.755) (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความสามารถทางนวัตกรรมของพนักงานฝ่ายสนับสนุนที่ปฏิบัติงานอยู่ที่บริษัทแห่งหนึ่งในนิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด จังหวัดระยอง

(n = 400)

ความสามารถทางนวัตกรรม	Mean	S.D.	แปลผล
นวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์	3.416	0.769	คิดเห็นในระดับมาก
นวัตกรรมด้านกระบวนการ	3.838	0.835	คิดเห็นในระดับมาก
นวัตกรรมด้านการบริการ	3.595	0.774	คิดเห็นในระดับมาก
นวัตกรรมด้านการบริหาร	3.564	0.868	คิดเห็นในระดับมาก
นวัตกรรมด้านการตลาด	3.445	0.755	คิดเห็นในระดับมาก
ความสามารถทางนวัตกรรมโดยรวม	3.571	0.682	คิดเห็นในระดับมาก

ภาพรวมระดับผลการดำเนินงานขององค์กรบริษัทแห่งหนึ่งในนิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด จังหวัดระยอง อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.683 (S.D. = 0.647) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ด้านกระบวนการภายใน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.728 (S.D. = 0.768) ด้านลูกค้า อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.667 (S.D. = 0.620) ด้านการเรียนรู้และการเติบโต อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.653 (S.D. = 0.738) (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับผลการดำเนินงานขององค์กรบริษัทแห่งหนึ่งในนิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด จังหวัดระยอง

(n = 400)

ผลการดำเนินงานขององค์กร	Mean	S.D.	แปลผล
ด้านลูกค้า	3.667	0.620	คิดเห็นในระดับมาก
ด้านกระบวนการภายใน	3.728	0.768	คิดเห็นในระดับมาก
ด้านการเรียนรู้และการเติบโต	3.653	0.738	คิดเห็นในระดับมาก
ผลการดำเนินงานขององค์กรโดยรวม	3.683	0.647	คิดเห็นในระดับมาก

2. ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของความสามารถทางนวัตกรรมที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานขององค์กร ในบริษัทผลิตภัณฑ์ยางรถยนต์แห่งหนึ่งในนิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด จังหวัดระยอง

ผลการวิเคราะห์ถดถอยเชิงเส้นพหุคูณของความสามารถทางนวัตกรรมที่ส่งผลต่อการใช้ ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานด้านลูกค้าในภาพรวม การใช้ตัวผลมาจากตัวแปรที่ทำการศึกษาน้อย 1 ตัว เนื่องจากตัวแบบที่ทดสอบมีค่า F เท่ากับ 87.649 โดยมีนัยสำคัญที่ระดับ <.001 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 0.726 หมายถึง ความสามารถทางนวัตกรรม ที่ส่งผลต่อการใช้ตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน ร้อยละ 72.6 มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R Square) เท่ากับ 0.527 หมายถึง สามารถอธิบายความสามารถทางนวัตกรรม ที่ส่งผลต่อการใช้ตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน ร้อยละ 52.7 มีค่าการพยากรณ์ที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted R Square) เท่ากับ 0.521 หมายถึง เมื่อปรับแก้สัมประสิทธิ์การพยากรณ์แล้วสามารถอธิบายผลการดำเนินงานด้านลูกค้า ในภาพรวม ได้ร้อยละ 52.1 และมีค่าคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์ (Std. Error of the Estimate) เท่ากับ 0.429 (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ถดถอยเชิงเส้นพหุคูณของความสามารถทางนวัตกรรมที่ส่งผลต่อการใช้ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานด้านลูกค้า ในภาพรวม

(n = 400)

ตัวแปร	b	SE _b	β	t	sig	Tolerance	VIF
(Constant)	1.307	.118		11.083	<.001		
นวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์	.160	.044	.199	3.636	<.001	.401	2.495
นวัตกรรมด้านกระบวนการ	.090	.039	.122	2.327	.020	.441	2.269
นวัตกรรมด้านการบริการ	.094	.047	.117	2.014	.045	.354	2.821
นวัตกรรมด้านการบริหาร	.112	.043	.157	2.603	.010	.329	3.043
นวัตกรรมด้านการตลาด	.211	.043	.257	4.861	<.001	.430	2.327

R = 0.726, R Square = 0.527, Adjusted R Square = 0.521, Std. Error of the Estimate = 0.42933,

Durbin-Watson = 1.953, F = 87.649, Sig <.001

ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบตัวแปรตามเงื่อนไขหรือข้อตกลงเบื้องต้นสำหรับการใช้สถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน การตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรจากค่า Tolerance ของตัวแปรนวัตกรรมทางด้านบริหาร มีค่าอยู่ระหว่าง 0.329-1.000 ซึ่งอยู่ในช่วง 0.20-1.00 เป็นไปตามเกณฑ์ของ Menard (1995) และค่า Variance Inflation Factor (VIF) มีค่าอยู่ระหว่าง 1.000-3.043 ซึ่งอยู่ในช่วง 1.00-10.00 เป็นไปตามเกณฑ์ของ Neter, Wasserman, and Kutner (1989) แสดงว่าตัวแปรอิสระไม่ทำให้เกิดปัญหา Multicollinearity สำหรับค่า Durbin-Watson อยู่ในช่วง 1.50-2.50 แสดงว่าไม่เกิด Autocorrelation ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ของ Pourhosein, Kol, Vishkaii, and Jourshari (2017)

จากตารางที่ 5 การใช้ตัวผลมาจากตัวแปรที่ทำการศึกษาน้อย 1 ตัว เนื่องจากตัวแบบที่ทดสอบมีค่า F เท่ากับ 87.649 โดยมีนัยสำคัญที่ระดับ $<.001$ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 0.728 หมายถึง ความสามารถทางนวัตกรรมที่ส่งผลต่อการใช้ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานด้านลูกค้า ร้อยละ 72.8 มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R Square) เท่ากับ 0.527 หมายถึง สามารถอธิบายความสามารถทางนวัตกรรมที่ส่งผลต่อการใช้ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานด้านลูกค้า ร้อยละ 52.7 มีค่าการพยากรณ์ที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted R Square) เท่ากับ 0.521 หมายถึง เมื่อปรับแก้สัมประสิทธิ์การพยากรณ์แล้วสามารถอธิบายตัวชี้วัดผลการดำเนินงานด้านลูกค้า ในภาพรวม ได้ร้อยละ 52.10 และมีค่าคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์ (Std. Error of the Estimate) เท่ากับ 0.429

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่าตัวแปรการรับรู้ความสามารถทางนวัตกรรมที่ส่งผลกระทบทางบวก ต่อการใช้ตัวชี้วัดที่ส่งผลต่อการรับรู้กระบวนการภายใน มีทั้งหมด 4 ตัวแปรได้แก่ นวัตกรรมทางด้านกระบวนการ นวัตกรรมทางด้านการบริการ นวัตกรรมทางด้านการบริหาร และนวัตกรรมทางด้านการตลาด มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 มีผลตามสมมติฐาน

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ถดถอยเชิงเส้นพหุคูณของความสามารถทางนวัตกรรมที่ส่งผลต่อการใช้ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานด้านกระบวนการภายใน ในภาพรวม

(n = 400)

ตัวแปร	b	SE _b	β	t	sig	Tolerance	VIF
(Constant)	.768	.143		5.354	<.001		
นวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์	.086	.054	.086	1.604	.109	.401	2.495
นวัตกรรมด้านกระบวนการ	.222	.047	.241	4.699	<.001	.441	2.269
นวัตกรรมด้านการบริการ	.173	.057	.175	3.058	.002	.354	2.821
นวัตกรรมด้านการบริหาร	.178	.053	.202	3.393	<.001	.329	3.043
นวัตกรรมด้านการตลาด	.162	.053	.159	3.058	.002	.430	2.327

R = 0.737, R Square = 0.543, Adjusted R Square = 0.537, Std. Error of the Estimate = 0.522, Durbin-Watson = 1.773, F = 93.70, Sig <.001

จากตารางที่ 6 การใช้ตัวผลมาจากตัวแปรที่ทำการศึกษาน้อย 1 ตัว เนื่องจากตัวแบบที่ทดสอบมีค่า F เท่ากับ 93.70 โดยมีนัยสำคัญที่ระดับ $<.001$ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 0.737 หมายถึง การรับรู้ความสามารถทางนวัตกรรมที่ส่งผลต่อการใช้ตัวชี้วัดที่ส่งผลต่อการรับรู้กระบวนการภายใน ร้อยละ 73.7 มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R Square) เท่ากับ 0.543 หมายถึง สามารถอธิบายการรับรู้ความสามารถทางนวัตกรรมที่ส่งผลต่อการใช้ตัวชี้วัดที่ส่งผลต่อการรับรู้กระบวนการภายใน ร้อยละ 54.3 มีค่าการพยากรณ์ที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted R Square) เท่ากับ 0.537 หมายถึง เมื่อปรับแก้สัมประสิทธิ์การพยากรณ์แล้วสามารถอธิบายตัวชี้วัดที่ส่งผลต่อการรับรู้กระบวนการภายใน ในภาพรวม ได้ร้อยละ 53.7 และมีค่าคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์ (Std. Error of the Estimate) เท่ากับ 0.522

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่าตัวแปรการรับรู้ความสามารถทางนวัตกรรมที่ส่งผลกระทบต่อทางบวก ต่อการใช้ตัวชี้วัดที่ส่งผลการรับรู้กระบวนการภายใน มีทั้งหมด 4 ตัวแปรได้แก่ นวัตกรรมทางด้านกระบวนการ นวัตกรรมทางด้านการบริการ นวัตกรรมทางด้านการบริหาร และนวัตกรรมทางด้านการตลาด มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ส่วนตัวแปร นวัตกรรมทางด้านผลิตภัณฑ์ มีนัยสำคัญที่ระดับ .109 ไม่มีผลตามสมมติฐาน

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์ถดถอยเชิงเส้นพหุคูณของความสามารถทางนวัตกรรมที่ส่งผลการใช้ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานด้านเรียนรู้เติบโต ในภาพรวม

(n = 400)

ตัวแปร	b	SE _b	β	t	sig	Tolerance	VIF
(Constant)	.846	.140		6.051	<.001		
นวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์	.075	.052	.078	1.435	.152	.401	2.495
นวัตกรรมด้านกระบวนการ	.242	.046	.274	5.259	<.001	.441	2.269
นวัตกรรมด้านการบริการ	.115	.055	.121	2.079	.038	.354	2.821
นวัตกรรมด้านการบริหาร	.175	.051	.205	3.408	<.001	.329	3.043
นวัตกรรมการด้านตลาด	.171	.052	.175	3.313	.001	.430	2.327

R = 0.728, R Square = 0.530, Adjusted R Square = 0.524, Std. Error of the Estimate = 0.509,

Durbin-Watson = 1.799, F = 88.89, Sig <.001

จากตารางที่ 7 การใช้ตัวผลมาจากตัวแปรที่ทำการศึกษาน้อย 1 ตัวเนื่องจากตัวแบบที่ทดสอบมีค่า F เท่ากับ 88.89 โดยมีนัยสำคัญที่ระดับ <.001 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 0.728 หมายถึง การรับรู้ความสามารถทางนวัตกรรมที่ส่งผลการใช้ตัวชี้วัดที่ส่งผลการรับรู้ด้านการเรียนรู้เติบโต ร้อยละ 72.8 มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R Square) เท่ากับ 0.530 หมายถึง สามารถอธิบายการรับรู้ความสามารถทางนวัตกรรมที่ส่งผลการใช้ตัวชี้วัดที่ส่งผลการรับรู้ด้านการเรียนรู้เติบโต ร้อยละ 53.0 มีค่าการพยากรณ์ที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted R Square) เท่ากับ 0.524 หมายถึง เมื่อปรับแก้สัมประสิทธิ์การพยากรณ์แล้วสามารถอธิบายตัวชี้วัดที่ส่งผลการรับรู้ด้านการเรียนรู้เติบโต ได้ร้อยละ 52.4 และมีค่าคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์ (Std. Error of the Estimate) เท่ากับ 0.509

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่าตัวแปรการรับรู้ความสามารถทางนวัตกรรมที่ส่งผลกระทบต่อทางบวก ต่อการใช้ตัวชี้วัดที่ส่งผลการรับรู้ด้านการเรียนรู้เติบโต มีทั้งหมด 4 ตัวแปรได้แก่ นวัตกรรมด้านกระบวนการ นวัตกรรมด้านการบริการ นวัตกรรมทางด้านการบริหาร และนวัตกรรมทางด้านการตลาด มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ส่วนตัวแปร นวัตกรรมทางด้านผลิตภัณฑ์ มีนัยสำคัญที่ระดับ .152 ไม่มีผลตามสมมติฐาน

อภิปรายผล

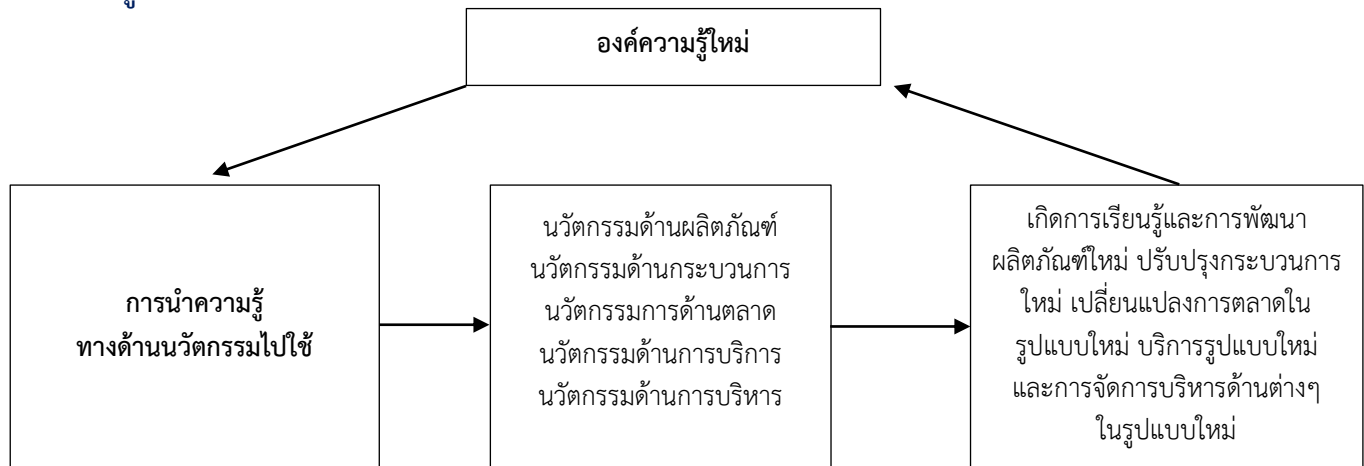
ระดับของความสามารถทางนวัตกรรมที่ส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานขององค์กร ในบริษัทผลิตชิ้นส่วนยานยนต์แห่งหนึ่ง ในนิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด จังหวัดระยอง พบว่า พนักงานมีความคิดเห็นภาพรวมของความสามารถทางนวัตกรรมในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารมีการส่งเสริมให้พนักงานมีส่วนร่วมในการใช้ความรู้ นำเสนอความคิดสร้างสรรค์ ทักษะ และประสบการณ์ทางเทคโนโลยีหรือการจัดการในการพัฒนาให้เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ กระบวนการผลิตใหม่หรือบริการใหม่ เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด หรือเป็นลักษณะของการสร้างคุณค่าของสินค้าหรือบริการ (Value Creation) โดยอาศัยความสามารถด้านการจัดการด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีของผู้บริหาร เพื่อให้องค์กรสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับธุรกิจและปรับตัวได้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของตลาดความต้องการของผู้บริโภคกลุ่มใหม่ และโอกาสทางธุรกิจใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับ เนติธร ประเสริฐวงศ์ (2563) ศึกษาการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ และความสามารถทาง

นวัตกรรมที่มีผลต่อการดำเนินงานขององค์กรในอุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ เขตระยอง เศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก พบว่า การบริหารลูกค้าสัมพันธ์มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานขององค์กร และอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความสามารถทางด้านนวัตกรรม ทั้งยังมีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานขององค์กรโดยผ่านตัวแปรส่งผ่านด้านความสามารถทางด้านนวัตกรรมอยู่ในระดับมาก

ผลวิเคราะห์อิทธิพลของความสามารถทางนวัตกรรมที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานขององค์กร ในบริษัทผลิตชิ้นส่วนยานยนต์แห่งหนึ่ง ในนิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด จังหวัดระยอง พบว่า โดยภาพรวมมีความสามารถทางนวัตกรรมทางบวกในระดับมาก มี 4 ด้าน คือ นวัตกรรมด้านกระบวนการ นวัตกรรมด้านการบริการ นวัตกรรมด้านการบริหาร และนวัตกรรมด้านการตลาด โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ กิจกรรมมีการปรับปรุงกระบวนการในการทำงาน กระบวนการผลิตสินค้าและบริการ ให้ดียิ่งขึ้น ลดขั้นตอนในการทำงานไม่จำเป็น การนำเทคโนโลยี รูปแบบการทำงานใหม่ๆ เข้ามาปรับใช้กับกระบวนการทำงานให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ Wang & Ahmed (2004) ศึกษา The development and validation of the organisational innovativeness construct using confirmatory factor analysis พบว่า ความสามารถทางนวัตกรรมด้านกระบวนการจะมุ่งเน้นไปยังกระบวนการในการผลิตที่มีรูปแบบการที่แปลกใหม่ เช่น การนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้การปรับปรุงการผลิตและการจัดการกระบวนการ ทำให้ส่งผลเชิงบวกกับผลการดำเนินงานทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้เนื่องจากการที่กิจการมีการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ หรือมีการปรับปรุงกระบวนการทำงาน ก็จะทำให้กิจการมีกระบวนการในการทำงานที่ดีขึ้น ซึ่งสามารถแสดงออกมาในรูปแบบของการลดต้นทุนของการผลิตลง หรือสามารถเพิ่มจำนวนผลผลิตใน ระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานขององค์กรที่สามารถผลิตสินค้าได้มากขึ้นเพื่อสนองต่อความต้องการของลูกค้า และจากการที่กิจการสามารถลดต้นทุนในการผลิตลงได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Das, S. R. & Joshi, M. P. (2012) ศึกษา ความสัมพันธ์ของความสามารถทางนวัตกรรมด้านกระบวนการกับผลการดำเนินงานในธุรกิจให้บริการด้านเทคโนโลยีที่อยู่สมาคมการค้าของสหรัฐอเมริกา พบว่า ความสามารถทางนวัตกรรม ด้านกระบวนการมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลการดำเนินงาน และ งานวิจัยของ อุบลวรรณ สุวรรณภูสิทธิ์ และอำพล ชะโยมชัย (2561) ที่พบว่าความสามารถทางนวัตกรรมด้านกระบวนการ ทำให้ส่งผลเชิงบวกกับผลการดำเนินงานทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากการมีทักษะความรู้ทางนวัตกรรมด้านกระบวนการ สามารถประยุกต์เทคโนโลยีเข้าไปใช้ในกระบวนการต่างๆ ทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น ถือว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นมากสำหรับกิจการในการปรับปรุงและพัฒนาศักยภาพการผลิต หรือขั้นตอนกระบวนการในการผลิต อาทิ จำนวนผลผลิตที่เพิ่มขึ้นในระยะเวลาที่กำหนด และลดข้อบกพร่องในการดำเนินงานลง เพื่อให้เกิดผลการดำเนินงานที่ดีในอนาคต วัชรพันธ์ ผาสุก (2557) ศึกษาเรื่องการมุ่งเน้นตลาดและการเรียนรู้ในการพัฒนาความสามารถทางนวัตกรรมและผลการดำเนินงานของธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลาง พบว่า การมุ่งเน้นตลาด การมุ่งเน้นการเรียนรู้ และความสามารถทางนวัตกรรม สามารถอธิบายความแปรปรวนของผลการดำเนินงานขององค์กรได้ร้อยละ 94 และความสามารถทางนวัตกรรมส่งผลต่อผลเชิงบวกกับผลการดำเนินงาน Ferraresi Quandt et al., (2012) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการในด้านความรู้ในการใช้ประโยชน์จากความสามารถทางนวัตกรรม พบว่า ระดับความสามารถทางนวัตกรรมอยู่ในระดับปานกลางถึงต่ำ ต้องเพิ่มทักษะ ความรู้ทางด้านเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้ในกิจการ และความสามารถทางนวัตกรรมไม่มีส่วนช่วยในการดำเนินกิจการ เนื่องจากยังขาดผู้บริหาร หรือพนักงานยังไม่มีความรู้ทางด้านนวัตกรรมมากเพียงพอ Lee and Hsieh (2010) ศึกษาอิทธิพลของความสามารถทางการตลาด และความสามารถทางนวัตกรรมที่ส่งผลต่อการสร้างความได้เปรียบด้านการแข่งขันอย่างยั่งยืน โดยในด้านความสามารถทางการตลาด แบ่งเป็น ด้านการบริการลูกค้า ด้านการขาย ด้านการวิเคราะห์ตลาด และด้านการสร้างความแตกต่างให้กับผลิตภัณฑ์ ส่วนด้านของความสามารถทางนวัตกรรม แบ่งเป็นด้านนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ กระบวนการ บริหารจัดการ และการตลาด พบว่า ความสามารถทางการตลาดไม่ได้มีอิทธิพลโดยตรงต่อการสร้างความได้เปรียบด้านการแข่งขันอย่างยั่งยืนโดยมีการทำกำไรขององค์กรเป็นส่วนประกอบ แต่ความสามารถทางนวัตกรรมมีอิทธิพลโดยตรงต่อการสร้างความได้เปรียบด้านการแข่งขันอย่างยั่งยืน Omri (2015) ศึกษาความสามารถทางนวัตกรรมด้านพฤติกรรมของผู้บริหารในองค์กร และผลการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศตูนิเซีย ผลการศึกษา พบว่า ความสามารถทาง

นวัตกรรมด้านพฤติกรรมที่แสดงออกในรูปแบบของนวัตกรรม มีผลกระทบทางบวกต่อผลการดำเนินงานขององค์กรอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากผู้บริหารให้ความสำคัญในการให้พนักงานมีส่วนร่วม นำเสนอความคิดสร้างสรรค์ ช่วยกันพัฒนาธุรกิจให้ดีขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย พบว่า

1. นวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ (Product Innovativeness) เป็นความสามารถในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ และการบริการให้มีความแปลกใหม่ มีความโดดเด่น หรือแตกต่างจากคู่แข่ง นวัตกรรมผลิตภัณฑ์นั้นได้รับแรงผลักดันจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยี และความต้องการของลูกค้าที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว หรือแตกต่างจากคู่แข่ง รวมไปถึงการปรับปรุงและพัฒนาผลิตภัณฑ์เดิม ที่มีอยู่ให้กลับมามีศักยภาพในการแข่งขันทางด้านผลิตภัณฑ์ได้ อันนำมาสู่โอกาสในการก้าวหน้าทางธุรกิจ
2. นวัตกรรมด้านกระบวนการ การปรับปรุง และการเปลี่ยนแปลงกระบวนการเดิมให้ดีขึ้น เทคโนโลยีใหม่ๆ มาประยุกต์ใช้ในบริบท กระบวนการผลิตที่มีความแปลกใหม่ อันนำไปสู่กระบวนการผลิตที่มีศักยภาพ อาทิ จำนวนการผลิตที่เพิ่มขึ้นในระยะเวลาที่เท่าเดิม การลดต้นทุนการผลิตจากส่วนที่ไม่จำเป็น การส่งมอบผลิตภัณฑ์ให้แก่ลูกค้าเร็วขึ้น และการลดข้อบกพร่องในการดำเนินงาน
3. นวัตกรรมด้านการตลาด เป็นความสามารถในการดำเนินงานของกิจการ ตามขั้นตอนทางการตลาดที่มีความแปลกใหม่และสร้างสรรค์ อันนำมาสู่ความได้เปรียบในการแข่งขัน การวางกลยุทธ์ทางการตลาด การกำหนดราคา การแบ่งสัดส่วนตลาด การส่งเสริมการโฆษณา เพิ่มช่องทาง การค้าปลีกค้าส่ง และระบบข้อมูลเกี่ยวกับการตลาดจะช่วยให้ธุรกิจสามารถแข่งขัน และอยู่รอดภายใต้ความท้าทายทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน นวัตกรรมการตลาดช่วยในการพัฒนา ปรับปรุง และสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันแบบยั่งยืนบนพื้นฐานของความแตกต่าง และกลยุทธ์ผู้นำด้านต้นทุนที่เหนือกว่าคู่แข่ง
4. นวัตกรรมด้านการบริการ เป็นนวัตกรรมที่ไม่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน จำต้องไม่ได้ แต่จะมาในรูปแบบของแนวคิดการมีส่วนร่วมในการสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า ด้วยรูปแบบแปลกใหม่ในการให้บริการ ซึ่งจะส่งผลทั้งทางตรง และทางอ้อมในการสร้างคุณค่าทั้งต่อลูกค้า และองค์กร
5. นวัตกรรมด้านการบริหาร เป็นการคิดค้น และเปลี่ยนแปลงรูปแบบวิธีการบริหาร รวมถึงการบริหารตั้งแต่ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิตและการป้อนกลับ โดยปัจจัยนำเข้าประกอบด้วยทรัพยากรทางกายภาพ ทางการเงิน ทรัพยากรมนุษย์ และทรัพยากรข้อมูล กระบวนการประกอบด้วยหน้าที่การจัดการ การปฏิบัติการทางเทคโนโลยี และกิจกรรมการผลิต เพื่อเปลี่ยนปัจจัยนำเข้าเป็นผลผลิต ซึ่งเน้นที่สินค้าบริการกำไรและขาดทุน พฤติกรรมต่างๆ ตลอดจนผลลัพธ์อื่นๆ ที่ต้องการการป้อนกลับเป็นข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและผลลัพธ์เกี่ยวกับกิจกรรมองค์กร ข้อมูลเหล่านี้ใช้เพื่อปรับปรุงปัจจัยนำเข้าและ

กระบวนการแปรสภาพเพื่อให้ผลลัพธ์ที่ดีขึ้น ตลอดจนกระบวนการจัดการองค์กรใหม่ ที่ส่งผลให้ระบบการทำงาน การผลิต การออกแบบผลิตภัณฑ์ และการให้บริการขององค์กรมีประสิทธิภาพเพิ่มมากยิ่งขึ้น

จึงทำให้ผู้ประกอบการต้องมีการเตรียมตัวให้พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และตระหนักถึงความสำคัญ ในด้านความสามารถนวัตกรรมเพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับองค์กร

สรุปผลการวิจัย

ระดับของความสามารถทางนวัตกรรมที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานขององค์กร ในบริษัทผลิตชิ้นส่วนยานยนต์แห่งหนึ่ง ในนิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด จังหวัดระยอง กรณี บริษัท ABC จำกัด พบว่า จากข้อมูลระดับความสามารถทางนวัตกรรมโดยภาพรวม ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ นวัตกรรมด้านกระบวนการ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ นวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ ดังนั้น จึงต้องมีการส่งเสริมหรือพัฒนาด้านนวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการด้านผลิตภัณฑ์ให้ดีขึ้น จากข้อมูลระดับผลการดำเนินงานขององค์กร ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ด้านกระบวนการภายใน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านเรียนรู้เติบโต ดังนั้น ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญในการส่งเสริมและให้ความรู้พนักงาน เพื่อให้พนักงานมีส่วนร่วม คิดสร้างสรรค์ในทางเชิงนวัตกรรมมากยิ่งขึ้น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการด้านเรียนรู้เติบโตขององค์กรให้ดีขึ้น

วิเคราะห์อิทธิพลของความสามารถทางนวัตกรรมที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานขององค์กร ในบริษัทผลิตชิ้นส่วนยานยนต์แห่งหนึ่ง ในนิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด จังหวัดระยอง กรณี บริษัท ABC จำกัด พบว่า โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันระดับมาก ในทางบวก 4 ด้าน คือ นวัตกรรมด้านกระบวนการ นวัตกรรมด้านการบริการ นวัตกรรมด้านการบริหาร นวัตกรรมด้านการตลาด จะส่งผลทำให้ผลการดำเนินงานขององค์กรมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ผลวิจัยที่พบว่า ความสามารถทางนวัตกรรม ในนวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ มีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานขององค์กรด้านลูกค้า ซึ่งข้อเสนอแนะจากงานวิจัยครั้งนี้ คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือองค์กร ควรให้ความสำคัญและมุ่งเน้นไปที่กิจกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงข้อมูลด้านส่งเสริมการขาย การแบ่งปันข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการผลิตภัณฑ์ของลูกค้า และข้อมูลการจัดเก็บสินค้าคงคลังกับลูกค้า นอกจากนี้ควรให้ความสำคัญในการส่งเสริมให้ลูกค้ามีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ และมีส่วนร่วม หรือการวางแผนเกี่ยวกับแผนการผลิต รวมไปถึงการรับฟังความคิดเห็น และความต้องการของลูกค้า และการออกแบบสำรวจความพึงพอใจ และความต้องการ ตลอดจนควรให้ความสำคัญกับกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในองค์กร เพื่อให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุด

1.2 ผลวิจัยที่พบว่า ความสามารถทางนวัตกรรม ในนวัตกรรมด้านกระบวนการ มีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานขององค์กรด้านลูกค้า ด้านกระบวนการภายใน และด้านการเรียนรู้เติบโต ซึ่งข้อเสนอแนะจากงานวิจัยครั้งนี้ คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือองค์กรควรให้ความสำคัญในส่งเสริมการสร้างสร้งนวัตกรรม หรือความสามารถทางด้านนวัตกรรมภายในองค์กร ควรส่งเสริมให้เกิดการใช้นวัตกรรม หรือนำเทคโนโลยีเครื่องจักรสมัยใหม่มาใช้ในการผลิตผลิตภัณฑ์ที่มีลักษณะเด่นยากต่อการผลิต การนำโปรแกรมคอมพิวเตอร์สมัยใหม่มาช่วยในการออกแบบผลิตภัณฑ์หรือจัดทำเป็นต้นแบบตัวอย่าง และโปรแกรมติดตามกระบวนการขาย การวิเคราะห์ข้อมูลการซื้อของลูกค้า การหาปัญหาต่างๆ รวมไปถึงใช้นวัตกรรมเพื่อเป็นตัวช่วยในการเตรียมการ และปรับเปลี่ยนแผนงาน สร้างระบบเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ หรือประเมินประสิทธิภาพในกระบวนการทำงาน

1.3 ผลวิจัยที่พบว่า ความสามารถทางนวัตกรรม ในนวัตกรรมด้านการบริการ มีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานขององค์กรด้านลูกค้า ด้านกระบวนการภายใน และด้านการเรียนรู้เติบโต ซึ่งข้อเสนอแนะจากงานวิจัยครั้งนี้ คือ องค์กรสามารถนำนวัตกรรมมาใช้สำหรับบริการก่อน และหลังการขาย ให้ความสำคัญในการนำนวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้สำหรับการรับประกัน หรือระบบการบริการหลังการขาย และระบบการบำรุงรักษา เพื่อเพิ่มความพึงพอใจแก่ลูกค้า ทั้งยังสามารถนำ

นวัตกรรมมาใช้สำหรับขั้นตอนการปฏิบัติเพื่อรับผิดชอบความเสียหาย และบริการหลังการขายเพื่อเพิ่มความพึงพอใจแก่ลูกค้า

1.4 ผลวิจัยที่พบว่า ความสามารถทางนวัตกรรม ในนวัตกรรมด้านการบริหาร มีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานของด้านลูกค้า ด้านกระบวนการภายใน และด้านการเรียนรู้เติบโต ซึ่งข้อเสนอแนะจากงานวิจัยครั้งนี้ คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือองค์กรควรให้ความสำคัญกับการเข้าร่วมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่กับลูกค้า และนำเข้าเทคโนโลยีใหม่สำหรับกระบวนการผลิต ตลอดจนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ รวมไปถึงการส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมให้พนักงานในองค์กร อาทิ การอบรมบ่มเพาะความคิดริเริ่มนวัตกรรมด้านกลยุทธ์ในการคิด การฝึกการทำงานเป็นทีมฝ่ายในแผนกเพื่อก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางความคิด และการฝึกทักษะในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการบริการ เป็นต้น และกิจการควรมีปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการยอมรับหรือพร้อมที่จะกล้าเสี่ยงกับแนวการดำเนินงานที่แปลกใหม่เข้ามาพัฒนาองค์กรอย่างรวดเร็ว อาทิ กล้าเสี่ยงในการลงทุนใหม่ในกรณีที่ยังพอมีความเป็นไปได้ในการลงทุน และการกล้าเสี่ยงที่จะเป็นผู้นำทางการแข่งขัน เป็นต้น อันนำไปสู่ความได้เปรียบทางการแข่งขันและผลการดำเนินงานที่มีศักยภาพ

1.5 ผลวิจัยที่พบว่า ความสามารถทางนวัตกรรม ในนวัตกรรมด้านการตลาด มีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานของด้านลูกค้า ด้านกระบวนการภายใน และด้านการเรียนรู้เติบโต ซึ่งข้อเสนอแนะจากงานวิจัยครั้งนี้ คือ ต้องมีการผลักดันขีดความสามารถทางด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ให้มีความแปลกใหม่ ทันสมัย และตอบสนองความต้องการของลูกค้า อาทิ การลงทุนในส่วนการศึกษาวิจัยค้นคว้าการออกแบบผลิตภัณฑ์ การอบรมพนักงานเกี่ยวกับทักษะในการออกแบบผลิตภัณฑ์ เป็นต้น และกิจการควรมีการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานอันส่งผลต่อความสะดวกต่อการทำงาน การเพิ่มความทันสมัยให้กับผลิตภัณฑ์และการบริการที่จะออกสู่ตลาด และการเพิ่มศักยภาพในการขยายฐานลูกค้า และการใช้เทคโนโลยีในการทำตลาดออนไลน์เพื่อขยายฐานลูกค้าให้กว้างขึ้นทำให้เกิดการซื้อขายสินค้าผ่านทางเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชัน เพื่อให้ตอบสนองต่อพฤติกรรมความต้องการของผู้บริโภคที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่ผู้ประกอบการทุกองค์กร สามารถนำไปปรับใช้ในการดำเนินงานขององค์กร เพื่อความได้เปรียบในการแข่งขันธุรกิจ และผลการดำเนินงานขององค์กรที่ดี

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาครั้งนี้เป็นเพียงการศึกษาความสามารถทางนวัตกรรม 5 ด้าน ได้แก่ นวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ นวัตกรรมด้านกระบวนการ นวัตกรรมด้านการบริการ นวัตกรรมด้านการบริหาร และนวัตกรรมด้านการตลาด อาจจะทำให้มีข้อมูลปัจจัยที่ไม่ครอบคลุมในการส่งผลต่อผลการดำเนินงานขององค์กรทั้งหมด ดังนั้น การศึกษาครั้งต่อไป ควรทำการศึกษาปัจจัยในด้านอื่นๆ ที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานขององค์กร นอกเหนือไปจากปัจจัยที่ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ในครั้งนี้ อาทิ ปัจจัยภายนอกในการสนับสนุน การบริหารจัดการภายในองค์กร เพื่อให้องค์กรได้รับรู้ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานขององค์กรมากยิ่งขึ้น และสามารถนำมาปรับใช้ในการวางแผนทางการดำเนินงานขององค์กรในอนาคต

2.2 งานวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษากับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ในบริษัทผลิตชิ้นส่วนยานยนต์แห่งหนึ่งในนิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด จังหวัดระยองเท่านั้น ซึ่งการศึกษาครั้งต่อไปควรที่จะทำการศึกษากลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่ขึ้น และครอบคลุมทั่วประเทศ หรืออาจจะทำการศึกษาในกลุ่มอุตสาหกรรมอื่น ที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศ เพื่อจะทำให้ทราบถึงความแตกต่างของแต่ละอุตสาหกรรม

เอกสารอ้างอิง

กริช แรงสูงเนิน. (2554). *การวิเคราะห์ปัจจัยด้วย SPSS และ AMOS เพื่อการวิจัย*. กรุงเทพฯ: ซี.เอ็ด ยูเคชั่น.

ธนากรกรงศรีอยุธยา. (2563). *วิจัยกรุงศรี*. สืบค้น 30 มิถุนายน 2565. จาก

<https://www.krungsri.com/th/research/industry/industry-outlook/Hi-tech-Industries/Automobiles/IO/io-automobile-20>.

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2557). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS*. (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนสามัญปิซิเนสส์แอนด์ดี.

- เนติธร ประเสริฐวงศ์. (2563). การบริหารลูกค้าสัมพันธ์ และความสามารถทางด้านนวัตกรรมที่มีผลต่อการดำเนินงานขององค์กรในอุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ เขตระยองเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์)
- วัชรพันธ์ ผาสุข. (2557). นวัตกรรม: การมุ่งเน้นตลาดและการมุ่งเน้นการเรียนรู้ในการพัฒนาความสามารถทางนวัตกรรมและผลการดำเนินงานของธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลาง. *วารสารการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน*, 21(2), 102-126.
- อนุวัต สงสม. (2560). ความสามารถทางนวัตกรรม: การทบทวนวรรณกรรมและแบบจำลองเชิงแนวคิดเพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุและผลลัพธ์. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทยมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 37(4), 182-194.
- อุบลวรรณ สุวรรณภูสิทธิ์ และ อำพล ชะโยมชัย. (2561). นวัตกรรมและผลกระทบต่อผลการดำเนินงานของกิจการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (โอท็อป) ในประเทศไทย. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 38(1), 18-35.
- Damanpour., F. (1996). Organizational complexity and innovation: developing and testing multiple contingency models. *Management Science*, 42(5), 693-716.
- Das, S. R. & Joshi, M. P. (2012). Process innovativeness and firm performance in technology service firms: The effect of external and internal contingencies. *EEE Transactions on Engineering Management*, 59(3), 401-414.
- Drucker, P. F. (2002). The discipline of innovation. *Harvard business review*, 80(8), 95-102.
- Ferraresi, A. A., Santos, S. A., Frega, J. R., & Pereira, H. J. (2012). Knowledge management, market orientation, innovativeness and organizational outcomes: A study of companies operating in Brazil. *Journal of Information Systems and Technology Management*, 9(1), 89-108.
- Lawson, B. & Samson, D. (2001). Developing Innovation Capability in Organizations: A Dynamic Capabilities Approach, I International. *Journal of Innovation Management*, 5(3), 377-400.
- Lee, J., & Hsieh, C. (2010). A Research In Relating Entrepreneurship, Marketing Capability, Innovative Capability And Sustained Competitive Advantage. *Journal of Business & Economics Research*, 8(9), 109-120.
- Liao, S. H., Fei, W. C., & Chen, C. C. (2007). Knowledge sharing, absorptive capacity, and innovation capability: an empirical study of Taiwan's knowledge-intensive industries. *Journal of Information Science*, 33(3), 340-359.
- Nunnally, J. C. (1978). *Psychometric theory*. New York: McGraw-Hill Book.
- Omri, W. (2015). Innovative behavior and venture performance of SMEs: The moderating effect of environmental dynamism. *European Journal of Innovation Management*, 18(2), 195-217.
- Rovinelli, R.J. and Hambleton, R.K. (1976). *On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. Paper presented at the annual meeting of the American Educational Research Association: California*. Retrieved 29 March 2023. from <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED121845.pdf>.
- Tucker, R.B. (2003). *Driving growth through innovation*. San Francisco: Berrett Koehler Publishers.
- UNIDO. (2023). *World Manufacturing Production (Report)*. Retrieved 29 March 2023. from <https://stat.unido.org/content/publications/world-manufacturing-production#:~:text=Since%20the%20last%20quarter%20of,considerably%20to%201.5%20per%20cent.>

- Vorhies, D. W., & Harker, M. (2000). The capabilities and performance advantages of market-driven firms: An empirical investigation. *Australian journal of management*, 25(2), 145-171.
- Wang, C. L., & Ahmed, P. K. (2004). The development and validation of the organizational innovativeness construct using confirmatory factor analysis. *European Journal of Innovation Management*, 7(4), 303-313.
- Weerawardena, J. (2003). Exploring the role of market learning capability in competitive strategy. *European journal of marketing*, 37(3/4), 407-429.
- Yamane, T. (1967). *Statistics, An Introductory Analysis*. (2nd Ed.). New York: Harper and Row.

The Relationships among Teamwork, Perceived Organizational Support, Employee Engagement, and Efficiency Performance of Operational Employees in the Transport and Logistics Company Laem Chabang Port Chonburi: A Case Study of ABC Company Limited

Phatharaporn Moolsathan^{1*} and Thitima Chaiyakul¹

¹ Department of Industrial Administration and Development, Faculty of Management Sciences Kasetsart University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: phatharaporn.m@ku.th

ABSTRACT

This article aimed (1) to study the leveling of teamwork, the recognition to the organizational supporting, the employee engagement and their impact operational efficiency; (2) to study the relationship of teamwork to the employees engagement; (3) to study the relationship of the organizational supporting recognition to the employees engagement; and (4) to study the relationship of the of the employee engagement influence to the efficiency performance of employees. This research is a survey research using a questionnaire to collect data from the sample by the operating employees of 6 department in the transport and logistic company, the ABC Co.,Ltd., in the area of Laem Chabang Port . The sample consisted of 218 operational employees with the instrument tools by the percentage statistics, frequency distribution, mean, standard deviation, correlation coefficient and multiple regression. The result of the study found that level of teamwork, the perceived organizational support, employee engagement and efficiency performance of employees are highly impacted to the employee. The hypothesis testing results were found that their teamwork (Communication) have influenced to the employee engagement with a statistically significant level at 0.05. Perceived organizational support (Stability of work, working condition, Performance) influenced to the employee engagement with a statistically significant level at 0.05. Employee engagement (Affective Commitment, Normative Commitment) influenced to the efficiency performance with a statistically significant level at 0.05.

Keywords: Teamwork, Perceived Organizational Support, Employees Engagement, Efficiency Performance

ความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีม การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร ความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน และประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน ระดับปฏิบัติการ บริษัทขนส่งและโลจิสติกส์ ในเขตท่าเทียบเรือแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี กรณีศึกษา บริษัท ABC จำกัด

ภัทราพร มุลสถาน^{1*} และ จูติมา ไชยะกุล¹

¹ สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาอุตสาหกรรม คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: phatharaporn.m@ku.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาระดับการทำงานเป็นทีม การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร ความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานระดับปฏิบัติการ (2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการทำงานเป็นทีม ที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานระดับปฏิบัติการ (3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร ที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานระดับปฏิบัติการ และ (4) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของความผูกพันต่อองค์กรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานระดับปฏิบัติการ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นพนักงานระดับปฏิบัติการบริษัทขนส่งและโลจิสติกส์ ในเขตท่าเทียบเรือแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี บริษัท ABC จำกัด จำนวน 218 คน โดยแบ่งตามหน่วยงานให้บริการทั้งหมด 6 หน่วยงาน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์การวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุคูณ ผลการศึกษาพบว่า การทำงานเป็นทีม (ด้านการติดต่อสื่อสาร) ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร (ด้านความมั่นคงในการทำงาน ด้านสภาพการทำงาน และด้านการปฏิบัติงาน) ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน (ความผูกพันด้านจิตใจ ความผูกพันด้านบรรทัดฐาน) ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: การทำงานเป็นทีม, การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร, ความผูกพันต่อองค์กร, ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ปัจจุบันธุรกิจขนส่งและโลจิสติกส์เป็นส่วนสำคัญของเศรษฐกิจและการพัฒนาของประเทศไทย โดยในปี 2565-2567 ธุรกิจบริการขนส่งสินค้าทางถนน มีแนวโน้มเติบโตเฉลี่ย 3-5% ต่อปี จากการเติบโตของภาคการผลิต การค้า และการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานภาครัฐ รวมถึงปริมาณผลผลิตสินค้าเกษตร (ธนาคารกรุงศรีอยุธยา, 2565) ความเติบโตและความก้าวหน้าของธุรกิจจึงเป็นแรงผลักดันให้องค์การในทุกภาคส่วนของอุตสาหกรรม ต้องเสริมสร้างศักยภาพของพนักงานเพื่อรองรับกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานถือเป็นสิ่งสำคัญเนื่องจากเป็นเครื่องชี้วัดความก้าวหน้าขององค์กร และประสิทธิภาพของพนักงานยังสามารถส่งผลกระทบต่อผลกำไรของบริษัทได้อย่างมีนัยสำคัญ

สำหรับธุรกิจด้านการขนส่งและโลจิสติกส์ เป็นอุตสาหกรรมบริการที่มีการแข่งขัน องค์กรจึงต้องมีการพัฒนาพนักงานเพื่อเตรียมความพร้อมในด้านประสิทธิภาพการปฏิบัติงานอยู่เสมอ เพื่อให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจ และปัญหาส่วนใหญ่ที่หลายๆ องค์กรทั่วไปพบ คือพนักงานขาดแรงจูงใจ และความตั้งใจในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมาย

หรือการปฏิบัติงานที่ยังไม่เต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล จึงทำให้มีโอกาสที่เกิดข้อผิดพลาดในการปฏิบัติงานได้ และส่งผลให้องค์การสูญเสียภาพลักษณ์ ความน่าเชื่อถือ ความเชื่อมั่น และความพึงพอใจในการใช้บริการจากลูกค้า ด้วยเหตุนี้จึงเป็นประเด็นปัญหาสำคัญที่องค์กรต้องหาแนวทางในการแก้ไข ซึ่งสิ่งที่จะกระตุ้นให้พนักงานมีความใส่ใจ พร้อมทุ่มเทความรู้ความสามารถ ในการปฏิบัติงานอย่างเต็มศักยภาพนั้น องค์กรควรสร้างความผูกพันให้เกิดขึ้นกับพนักงาน และการที่พนักงานจะมีความผูกพันต่อองค์กรได้นั้น จะต้องอาศัยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กันระหว่างพนักงานและองค์กร ส่วนหนึ่งมาจากลักษณะของการทำงานเป็นทีม ที่สมาชิกมีการปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ซึ่งเป็นแนวทางการทำงานที่องค์กรควรให้ความสำคัญ เนื่องจากพนักงานแต่ละคน มีความรู้ ความสามารถที่แตกต่างกัน ศักยภาพในตัวบุคคลมีขอบเขตจำกัด จึงจำเป็นต้องมารวมกลุ่มกัน เพื่อนำจุดเด่นที่สุดของแต่ละบุคคลมาใช้ในการทำงานร่วมกัน และทำให้งานประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ (สุภาพร โทบุตร, 2563; สมพงษ์ เพชร, 2561) รวมทั้งการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่นำไปสู่ความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน เนื่องจากเป็นความเชื่อของพนักงานว่าองค์กรได้ให้คุณค่าทางด้านจิตใจ ใส่ใจในความเป็นอยู่ที่ดีของพนักงาน ทั้งด้านความยุติธรรม การปรับตำแหน่งงาน การให้ผลตอบแทน และสวัสดิการต่างๆ ย่อมมีความพึงพอใจในงาน และเต็มใจที่จะปฏิบัติงาน เพื่อเป็นการตอบแทนแก่องค์กร (อมรัตน์ แสงสาย, 2558; พิชชาภา เกษเต็น, 2563)

จากที่กล่าวมาข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่า ปัจจัยด้านการทำงานเป็นทีม และการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร มีแนวโน้มที่จะส่งผลให้เกิดความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน และเมื่อพนักงานเกิดความผูกพันต่อองค์กร ก็จะมีประสิทธิภาพ ความรู้ ความสามารถ ปฏิบัติงานได้อย่างเต็มศักยภาพ โดยมองว่าความสำเร็จขององค์กรเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเองที่จะต้องตอบแทนให้กับองค์กร จึงเป็นแรงกระตุ้นให้พนักงานปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกจัดเก็บข้อมูลจากพนักงานระดับปฏิบัติการ บริษัท ABC จำกัด ซึ่งตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ท่าเทียบเรือแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี บริษัทมีแนวทางในการบริหารจัดการด้านทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเชื่อได้ว่าความสำเร็จทางธุรกิจนั้น ย่อมมาจากการปฏิบัติงานด้วยความอดสาหะของพนักงาน และการทำงานเป็นทีม บริษัทได้มีนโยบายพัฒนาความรู้ ความสามารถของพนักงานในแต่ละระดับอย่างสม่ำเสมอ และพร้อมส่งเสริมให้พนักงานมีความก้าวหน้าในสายอาชีพ และใส่ใจในคุณภาพชีวิตที่ดีของพนักงาน ด้วยการให้ผลตอบแทน และสวัสดิการต่างๆ อย่างยุติธรรม

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงความสัมพันธ์ของการทำงานเป็นทีม การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร ความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานระดับปฏิบัติการ บริษัท ABC จำกัด โดยคาดหวังว่าผลที่ได้รับจากการศึกษาในครั้งนี้ จะสามารถใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของพนักงาน และรักษาบุคลากรที่มีคุณภาพให้คงอยู่กับองค์กร สร้างความรู้สึกรัก ความผูกพันให้เกิดขึ้นกับพนักงาน ซึ่งจะส่งผลให้พนักงานเห็นประโยชน์ขององค์กรเป็นสำคัญ มีความตั้งใจปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับองค์กร และนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการทำงานเป็นทีม การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร ความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานระดับปฏิบัติการ
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการทำงานเป็นทีม ที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานระดับปฏิบัติการ
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร ที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานระดับปฏิบัติการ
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของความผูกพันต่อองค์กร ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานระดับปฏิบัติการ

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ของการทำงานเป็นทีมและการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร ที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน รวมทั้งความสัมพันธ์ของความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่พัฒนาจากการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นเครื่องมือในการวิจัยโดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป้าหมาย (Target Population) คือ พนักงานระดับปฏิบัติการ อัตราจ้างงานระบุเป็นพนักงานรายเดือนที่ผ่านการทดลองงาน และบรรจุเป็นพนักงานของบริษัท ABC จำกัด ที่ปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่เขตท่าเทียบเรือแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี จำนวน 218 คน (บริษัท ABC จำกัด ข้อมูลจำนวนพนักงาน ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2565) ผู้วิจัยเลือกเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากรทั้งหมด โดยไม่มีการสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้สามารถเก็บข้อมูลอย่างครอบคลุมในทุกหน่วยงานของพนักงาน และลดความเอนเอียงที่อาจเกิดขึ้นจากการสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างได้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้คือ แบบสอบถาม (Questionnaires) ที่สร้างขึ้นโดยอาศัยแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งกรอบแนวคิดการศึกษาวิจัย โดยเป็นแบบคำถามปลายปิด แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ หน่วยงาน ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในองค์กรนี้ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน เป็นแบบให้เติมข้อความและตรวจรายการ (Check List)

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีม การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร ความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน แบบสอบถามเป็นลักษณะเลือกตอบ โดยใช้มาตราส่วน 5 ระดับ ซึ่งกำหนดให้เลือกตอบเพียงข้อเดียว

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ปัจจัยการทำงานเป็นทีม ส่งผลทางบวกกับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน

3.2 ปัจจัยการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร ส่งผลทางบวกกับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน

3.3 ปัจจัยความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานส่งผลทางบวกกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านระบบออนไลน์ เป็นการสร้างแบบสอบถามใน Google Form โดยมีการกำหนดเงื่อนไขในระบบให้พนักงานสามารถตอบกลับได้เพียง 1 ครั้ง สำหรับแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พนักงานระดับปฏิบัติการ อัตราจ้างงานระบุเป็นพนักงานรายเดือนที่ผ่านการทดลองงาน และบรรจุเป็นพนักงานของบริษัท ABC จำกัด ที่ปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่เขตท่าเทียบเรือแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี โดยผู้วิจัยเลือกเก็บข้อมูลจากจำนวนประชากรทั้งหมด 218 ราย โดยไม่มีการสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้สามารถเก็บข้อมูลอย่างครอบคลุมในทุกหน่วยงานของพนักงาน และลดความเอนเอียงที่อาจเกิดขึ้นจากการสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างได้

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

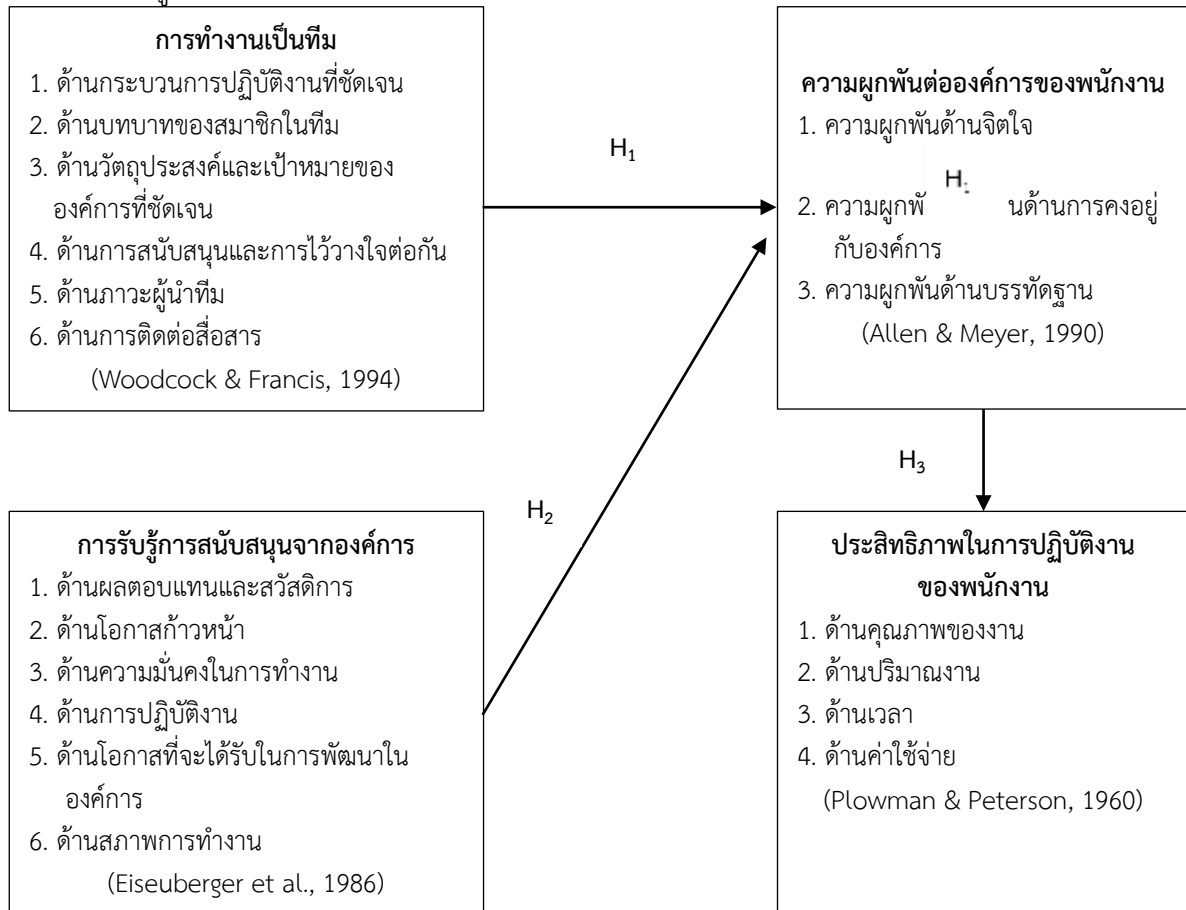
5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

5.1.1 เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ลักษณะปัจจัยส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ หน่วยงาน ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในองค์กรนี้ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยวิเคราะห์ด้วยความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage)

- 5.1.2 วิเคราะห์ระดับปัจจัยการทำงานเป็นทีม การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร ความผูกพันต่อองค์กร ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน วิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
- 5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติเชิงอนุมาน (Inference Statistics) เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ 1,2 และ 3

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมา ผู้วิจัยพบหลักฐานเชิงประจักษ์ หรือแนวโน้มที่มีโอกาสเกิดความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่จะศึกษาในกรอบแนวคิดการวิจัยในครั้งนี้ และนำไปสู่การทดสอบสมมติฐานทั้งหมดข้างต้น โดยมีพื้นฐานมาจากแนวคิดของการทำงานเป็นทีม การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร อันเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน ซึ่งนำไปสู่การเกิดประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานต่อไป ตามลำดับดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ระดับการทำงานเป็นทีม การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร ความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานระดับปฏิบัติการ บริษัท ABC จำกัด

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นของปัจจัยด้านการการทำงานเป็นทีม การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร ความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานระดับปฏิบัติการ บริษัท ABC จำกัด โดยรวมและแยกตามแต่ละด้าน ดังแสดงในตารางที่ 1-4

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลของระดับการทำงานเป็นทีมโดยรวมและแยกตามแต่ละด้าน

การทำงานเป็นทีม	n = 218		
	μ	σ	แปลผล
1. ด้านกระบวนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน	4.17	0.584	เห็นด้วยมาก
2. ด้านบทบาทของสมาชิกในทีม	4.13	0.602	เห็นด้วยมาก
3. ด้านวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กรที่ชัดเจน	4.14	0.614	เห็นด้วยมาก
4. ด้านการสนับสนุนและการไว้วางใจต่อกัน	4.03	0.649	เห็นด้วยมาก
5. ด้านภาวะผู้นำทีม	4.16	0.690	เห็นด้วยมาก
6. ด้านการติดต่อสื่อสาร	4.19	0.534	เห็นด้วยมาก
ปัจจัยการทำงานเป็นทีมโดยรวม	4.14	0.531	เห็นด้วยมาก

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นด้านการทำงานเป็นทีมโดยรวม พบว่ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.14 ซึ่งหมายถึงระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยมาก และเมื่อพิจารณาแยกตามรายด้านพบว่า ลำดับที่หนึ่งคือ ด้านการติดต่อสื่อสาร ลำดับถัดไปคือ ด้านกระบวนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน ลำดับถัดไปคือ ด้านภาวะผู้นำทีม ลำดับถัดไปคือ ด้านวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กรที่ชัดเจน ลำดับถัดไปคือ ด้านบทบาทของสมาชิกในทีม และลำดับสุดท้ายคือ ด้านการสนับสนุนและการไว้วางใจต่อกัน

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลของระดับการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรโดยรวม และแยกตามแต่ละด้าน

การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร	n = 218		
	μ	σ	แปลผล
1. ด้านผลตอบแทนและสวัสดิการ	3.71	0.741	เห็นด้วยมาก
2. ด้านโอกาสก้าวหน้า	3.92	0.605	เห็นด้วยมาก
3. ด้านความมั่นคงในการทำงาน	4.01	0.619	เห็นด้วยมาก
4. ด้านการปฏิบัติงาน	4.03	0.649	เห็นด้วยมาก
5. ด้านโอกาสที่จะได้รับในการพัฒนาในองค์กร	3.96	0.608	เห็นด้วยมาก
6. ด้านสภาพการทำงาน	3.91	0.728	เห็นด้วยมาก
ปัจจัยการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรโดยรวม	3.92	0.572	เห็นด้วยมาก

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นด้านการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรโดยรวม พบว่ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 ซึ่งหมายถึงระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยมาก และเมื่อพิจารณาแยกตามรายด้านพบว่า ลำดับที่หนึ่งคือ ด้านการปฏิบัติงาน ลำดับถัดไป คือ ด้านความมั่นคงในการทำงาน ลำดับถัดไปคือ ด้านโอกาสที่จะได้รับในการพัฒนาในองค์กร ลำดับถัดไป คือ ด้านโอกาสก้าวหน้า ลำดับถัดไปคือ ด้านสภาพการทำงาน และลำดับสุดท้ายคือ ด้านผลตอบแทนและสวัสดิการ

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลของระดับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานโดยรวมและแยกตามแต่ละด้าน

ความผูกพันต่อองค์การของพนักงาน	n = 218		
	μ	σ	แปลผล
1. ความผูกพันด้านจิตใจ	4.11	0.559	เห็นด้วยมาก
2. ความผูกพันด้านการคงอยู่กับองค์การ	3.99	0.583	เห็นด้วยมาก
3. ความผูกพันด้านบรรทัดฐาน	4.11	0.598	เห็นด้วยมาก
ปัจจัยความผูกพันต่อองค์การของพนักงานโดยรวม	4.07	0.544	เห็นด้วยมาก

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นด้านความผูกพันต่อองค์การของพนักงานโดยรวม พบว่ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07 ซึ่งหมายถึงระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยมาก และเมื่อพิจารณาแยกตามรายด้านพบว่า ลำดับที่หนึ่งคือ ความผูกพันด้านจิตใจ ลำดับถัดไปคือ ความผูกพันด้านบรรทัดฐาน และลำดับสุดท้ายคือ ความผูกพันด้านการคงอยู่กับองค์การ

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลของระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานโดยรวมและแยกตามแต่ละด้าน

ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน	n = 218		
	μ	σ	แปลผล
1. ด้านคุณภาพของงาน	4.18	0.497	เห็นด้วยมาก
2. ด้านปริมาณงาน	4.18	0.504	เห็นด้วยมาก
3. ด้านเวลา	4.17	0.505	เห็นด้วยมาก
4. ด้านค่าใช้จ่าย	4.17	0.546	เห็นด้วยมาก
ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานโดยรวม	4.18	0.464	เห็นด้วยมาก

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นด้านประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานโดยรวม พบว่ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 ซึ่งหมายถึงระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยมาก และเมื่อพิจารณาแยกตามรายด้านพบว่า ลำดับที่หนึ่งคือ ด้านคุณภาพของงาน ลำดับถัดไปคือ ด้านปริมาณงาน ลำดับถัดไปคือ ด้านเวลา และลำดับสุดท้าย คือ ด้านค่าใช้จ่าย

2. ความสัมพันธ์ของการทำงานเป็นทีม ที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงานระดับปฏิบัติการ บริษัท ABC จำกัด

การวิเคราะห์ขนาดของตัวแปรอิสระที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงาน สามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยการทำงานเป็นทีมด้านการติดต่อสื่อสาร ($Beta = 0.256$) ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้น จึงสามารถอธิบายความผูกพันต่อองค์การของพนักงานได้ว่า ความผูกพันต่อองค์การของพนักงานที่เพิ่มขึ้น เป็นผลมาจากการทำงานเป็นทีมด้านการติดต่อสื่อสารที่เพิ่มขึ้น ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลของการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ของปัจจัยการทำงานเป็นทีมส่งผลทางบวกกับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน

ตัวแปร	b	SE _b	β	t	sig	Tolerance	VIF
การทำงานเป็นทีม							
(Constant)	1.532	.253		6.059	.000*		
ด้านการติดต่อสื่อสาร	.261	.100	.256	2.622	.009*	.325	3.076
SE _{est} = $\pm$.45; Durbin-Watson = 1.696							
R = 0.589; R ² = 0.346; F = 18.636; DF = 6; sig = 0.000							

หมายเหตุ: * หมายถึงนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

3. ความสัมพันธ์ของการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร ที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานระดับปฏิบัติการ บริษัท ABC จำกัด

การวิเคราะห์ขนาดของตัวแปรอิสระที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน สามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรด้านสภาพการทำงาน (Beta = 0.266) ปัจจัยการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรด้านความมั่นคงในการทำงาน (Beta = 0.256) และปัจจัยการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรด้านการปฏิบัติงาน (Beta = 0.158) ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้น จึงสามารถอธิบายความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานได้ว่า ความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานที่เพิ่มขึ้นเป็นผลมาจากการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรด้านสภาพการทำงาน ด้านความมั่นคงในการทำงาน และด้านการปฏิบัติงานที่เพิ่มขึ้น ดังแสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ผลของการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ของปัจจัยการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร ส่งผลทางบวกกับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน

ตัวแปร	b	SE _b	β	t	sig	Tolerance	VIF
การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร							
(Constant)	1.442	.198		7.297	.000*		
ด้านความมั่นคงในการทำงาน	.225	.090	.256	2.487	.014*	.224	4.458
ด้านการปฏิบัติงาน	.132	.052	.158	2.548	.012*	.620	1.613
ด้านสภาพการทำงาน	.199	.073	.266	2.724	.007*	.249	4.015
SE _{est} = $\pm$.39; Durbin-Watson = 1.763							
R = 0.706; R ² = 0.499; F = 34.961; DF = 6; sig = 0.000							

หมายเหตุ: * หมายถึงนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

4. ความสัมพันธ์ของความผูกพันต่อองค์กร ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานระดับปฏิบัติการ บริษัท ABC จำกัด

การวิเคราะห์ขนาดของตัวแปรอิสระที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน สามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน ด้านความผูกพันด้านบรรทัดฐาน (Beta = 0.412) ด้านความผูกพันด้านจิตใจ (Beta = 0.386) ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้น จึงสามารถอธิบายประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานได้ว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานที่เพิ่มขึ้น เป็นผลมาจาก ความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานด้านบรรทัดฐาน และความผูกพันด้านจิตใจที่เพิ่มขึ้น ดังแสดงในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ผลของการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ของปัจจัยความผูกพันต่อองค์การของพนักงาน ส่งผลทางบวกกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน

ตัวแปร	b	SE _b	β	t	sig	Tolerance	VIF
ความผูกพันต่อองค์การของพนักงาน							
(Constant)	1.419	.148		9.593	.000*		
ความผูกพันด้านจิตใจ	.320	.065	.386	4.893	.000*	.280	3.565
ความผูกพันด้านบรรทัดฐาน	.319	.062	.412	5.115	.000*	.269	3.711
SE _{est} = $\pm$.29; Durbin-Watson = 1.674							
R = 0.791; R ² = 0.626; F = 119.626; DF = 3; sig = 0.000							

หมายเหตุ: * หมายถึงนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ปัจจัยการทำงานเป็นทีม ที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงาน พบว่า ปัจจัยการทำงานเป็นทีม ด้านการติดต่อสื่อสาร ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงาน เนื่องจากการทำงานเป็นทีม และการสื่อสารเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของพนักงานที่ประสบความสำเร็จ ซึ่งในการทำงานร่วมกันของบุคคลที่มีทักษะ และความเชี่ยวชาญที่แตกต่างกัน การสื่อสารจึงมีส่วนสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน เพราะในการทำงานหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องมีการการแลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิด และคำติชม ระหว่างสมาชิกในทีมเพื่อให้แน่ใจว่าทุกคนมีความเห็นตรงกัน นำไปสู่การมีส่วนร่วมและความผูกพันต่อองค์การที่เพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ ญัตติฉบับที่ ๒๒๖ ของสภาผู้แทนราษฎร (2562) ที่พบว่าปัจจัยการทำงานเป็นทีมขององค์การในด้านการติดต่อสื่อสาร มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของพนักงานระบบผลิตกระแสไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์ในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากผลการวิเคราะห์ปัจจัยการรับรู้การสนับสนุนจากองค์การ ที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงาน ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้การสนับสนุนจากองค์การ ด้านสภาพการทำงาน ด้านความมั่นคงในการทำงาน และด้านการปฏิบัติงาน ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงาน ซึ่งปัจจัยทั้งหมดเหล่านี้ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงาน ตัวอย่างเช่น หากองค์การจัดเตรียมสภาพแวดล้อมการทำงานที่ปลอดภัย และสะดวกสบาย พนักงานมักจะรับรู้ว่าการห่วงใยความเป็นอยู่ที่ดีของพวกเขา ในทำนองเดียวกัน หากองค์การมีภาระงาน และตารางการทำงานที่สมเหตุสมผล พนักงานก็มีแนวโน้มที่จะรู้สึกว่าการจัดการขององค์กรเห็นคุณค่าในผลงานของพวกเขา และใส่ใจเกี่ยวกับความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน นอกจากนี้ หากองค์การส่งเสริมความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างพนักงานกับหัวหน้างานหรือเพื่อนร่วมงาน พนักงานก็มีแนวโน้มที่จะรู้สึกว่าการจัดการขององค์กรเห็นคุณค่าในผลงาน และใส่ใจในความเป็นอยู่ที่ดีทางสังคมของพวกเขา

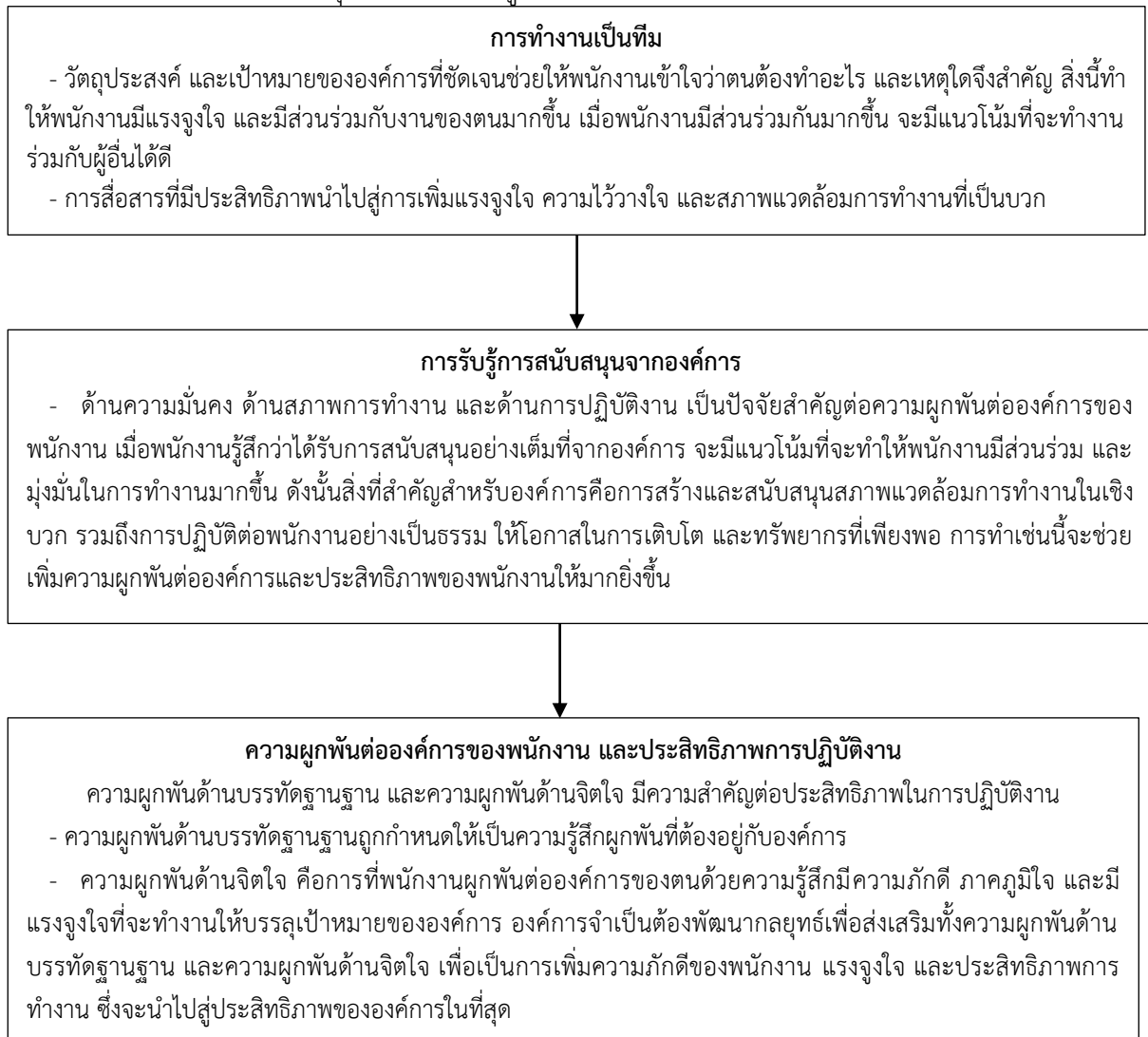
จากผลการศึกษา ยังให้ความสำคัญกับการรับรู้ถึงความมั่นคงในการทำงาน เมื่อพนักงานรู้สึกว่าการงานของพวกเขามั่นคง พวกเขาจะรู้สึกผูกพันกับองค์กร และทุ่มเทความพยายามให้กับงานของตนมากขึ้น ในด้านการปฏิบัติงาน พนักงานคิดว่าทรัพยากร และการสนับสนุนที่องค์กรจัดหาให้เพื่อช่วยให้พนักงานปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของพนักงานด้วย เมื่อพนักงานรู้สึกว่ามีเครื่องมือ และทรัพยากรที่จำเป็นต่อการทำงานได้ดี พวกเขาจะรู้สึกมั่นใจในความสามารถของตน และทุ่มเทให้กับงานของตน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรีญาพร สันติวานิช และ จุฑามาศ ทวีไพบูลย์วงศ์ (2563) ที่พบว่า การรับรู้การสนับสนุนจากองค์การด้านสภาพการทำงาน ด้านความมั่นคงในการทำงาน และด้านการปฏิบัติงาน ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงานระดับปฏิบัติการโรงงานผลิตอาหาร ในจังหวัดชลบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากผลการวิเคราะห์ปัจจัยความผูกพันต่อองค์การที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน พบว่าความผูกพันด้านบรรทัดฐาน และความผูกพันด้านจิตใจ ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน เมื่อพนักงานมีความผูกพันด้านจิตใจ พวกเขาจะรู้สึกถึงความภาคภูมิใจ ความเป็นเจ้าของกับองค์การ ซึ่งเกิดขึ้นจากประสบการณ์เชิงบวกของพนักงาน และความรู้สึกที่มีต่อองค์การ รวมถึงความผูกพันด้านบรรทัดฐานฐาน ที่เป็นความรู้สึกผูกพันของพนักงานที่จะต้อง

อยู่กับองค์การเนื่องจากการรับรู้ถึงความรู้สึกเป็นหนี้บุญคุณ หรือภาระผูกพันซึ่งเกิดขึ้นจากความเชื่อของพนักงานว่าพวกเขาเป็นหนี้บางอย่างกับองค์การ เช่น การฝึกอบรม การลงทุนในการพัฒนาอาชีพ หรือโอกาสที่องค์การมอบให้ ทั้งสองสิ่งนี้ส่งผลกระทบอย่างมากต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน เมื่อพนักงานมีความผูกพันด้านจิตใจต่อองค์การ พวกเขามักจะมีส่วนร่วม มีแรงจูงใจ และพึงพอใจกับงานมากขึ้น ซึ่งนำไปสู่ประสิทธิภาพในการทำงานที่สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวาสนา เกอแอสละ และคณะ (2561) พบว่าความผูกพันด้านบรรทัดฐาน และความผูกพันด้านจิตใจ ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาวิจัย สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่ได้ ดังนี้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล ของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า เพศผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชายจำนวน 132 ราย อายุ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 31-40 ปี จำนวน 83 ราย หน่วยงาน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ อยู่ในหน่วยงานบริการสถานีขนส่งสินค้าทางราง (รถไฟ) ท่าเรือแหลมฉบัง จำนวน 62 ราย ระดับการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 109 ราย ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน อยู่ในช่วง 1-3 ปี จำนวน 97 ราย รายได้เฉลี่ย

ต่อเดือน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน อยู่ในช่วง 15,001 – 20,000 บาท จำนวน 116 ราย ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นด้านการทำงานเป็นทีมโดยรวม พบว่ามีระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยมาก และเมื่อพิจารณาแยกตามรายด้านพบว่า ลำดับที่หนึ่ง คือ ด้านการติดต่อสื่อสาร ลำดับถัดไปคือ ด้านกระบวนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน ลำดับถัดไปคือ ด้านภาวะผู้นำทีม ลำดับถัดไปคือ ด้านวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์การที่ชัดเจน ลำดับถัดไปคือ ด้านบทบาทของสมาชิกในทีม และลำดับสุดท้ายคือ ด้านการสนับสนุนและการไว้วางใจต่อกัน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นด้านการรับรู้การสนับสนุนจากองค์การโดยรวม พบว่า มีระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยมาก และเมื่อพิจารณาแยกตามรายด้านพบว่า ลำดับที่หนึ่งคือ ด้านการปฏิบัติงาน ลำดับถัดไปคือ ด้านความมั่นคงในการทำงาน ลำดับถัดไปคือ ด้านโอกาสที่จะได้รับในการพัฒนาในองค์การ ลำดับถัดไปคือ ด้านโอกาสก้าวหน้า ลำดับถัดไปคือ ด้านสภาพการทำงาน และลำดับสุดท้ายคือ ด้านผลตอบแทนและสวัสดิการ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นด้านความผูกพันต่อองค์การของพนักงานโดยรวม พบว่ามีระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยมาก และเมื่อพิจารณาแยกตามรายด้านพบว่า ลำดับที่หนึ่งคือ ความผูกพันด้านจิตใจ ลำดับถัดไปคือ ความผูกพันด้านบรรทัดฐาน และลำดับสุดท้าย คือ ความผูกพันด้านการคงอยู่กับองค์การ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นด้านประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานโดยรวม พบว่า มีระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยมาก และเมื่อพิจารณาแยกตามรายด้านพบว่า ลำดับที่หนึ่งคือ ด้านคุณภาพของงาน ลำดับถัดไปคือ ด้านปริมาณงาน ลำดับถัดไปคือ ด้านเวลา และลำดับสุดท้ายคือ ด้านค่าใช้จ่าย

ผลการวิเคราะห์ ปัจจัยการทำงานเป็นทีม ส่งผลทางบวกกับความผูกพันต่อองค์การของพนักงาน จากผลการวิเคราะห์ขนาดของตัวแปรอิสระที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงาน สามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยการทำงานเป็นทีม ด้านการติดต่อสื่อสาร ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้น จึงสามารถอธิบายความผูกพันต่อองค์การของพนักงานได้ว่า ความผูกพันต่อองค์การของพนักงานที่เพิ่มขึ้น เป็นผลมาจากการทำงานเป็นทีมด้านการติดต่อสื่อสารที่เพิ่มขึ้น

ผลการวิเคราะห์ ปัจจัยการรับรู้การสนับสนุนจากองค์การ ส่งผลทางบวกกับความผูกพันต่อองค์การของพนักงาน จากผลการวิเคราะห์ขนาดของตัวแปรอิสระ ที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงาน สามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยการรับรู้การสนับสนุนจากองค์การ ด้านสภาพการทำงาน ด้านความมั่นคงในการทำงาน และด้านการปฏิบัติงาน ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้น จึงสามารถอธิบายความผูกพันต่อองค์การของพนักงานได้ว่า ความผูกพันต่อองค์การของพนักงานที่เพิ่มขึ้นเป็นผลมาจาก การรับรู้การสนับสนุนจากองค์การด้านสภาพการทำงาน ด้านความมั่นคงในการทำงาน และด้านการปฏิบัติงานที่เพิ่มขึ้น

ผลการวิเคราะห์ ปัจจัยความผูกพันต่อองค์การของพนักงาน ส่งผลทางบวกกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน จากผลการวิเคราะห์ขนาดของตัวแปรอิสระที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน สามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยความผูกพันต่อองค์การของพนักงาน ด้านความผูกพันด้านบรรทัดฐาน และด้านความผูกพันด้านจิตใจ ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้น จึงสามารถอธิบายประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานได้ว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานที่เพิ่มขึ้น เป็นผลมาจาก ความผูกพันต่อองค์การของพนักงานด้านบรรทัดฐาน และความผูกพันด้านจิตใจที่เพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ปัจจัยการทำงานเป็นทีม ด้านวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กรที่ชัดเจน และด้านการติดต่อสื่อสาร ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน ดังนั้นหากองค์กรต้องการเข้าใจว่าการสื่อสาร และการทำงานเป็นทีมส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของพนักงานอย่างไร ทางองค์กรควรทำแบบสำรวจกับพนักงาน โดยขอให้พนักงานกรอกแบบสำรวจเพื่อวัดว่าการสื่อสาร และการทำงานเป็นทีม หรือทางองค์กรควรมีการพูดคุยกับพนักงานและผู้จัดการ เพื่อหาว่าอะไรที่จะช่วยทำให้การสื่อสารและการทำงานเป็นทีมเป็นไปได้ด้วยดี อีกทั้ง ทางองค์กรควรส่งเสริมการใช้เครื่องมือสื่อสารต่างๆ เช่น อีเมล หรือการประชุมทางวิดีโอ เพื่อให้เกิดการทำงานที่มีส่วนร่วมกันให้มากขึ้น และองค์กรควรเปิดพื้นที่ให้พนักงานสามารถเสนอแนะ เรียนรู้เพิ่มเติมว่าการสื่อสาร และการทำงานเป็นทีมส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของพนักงานอย่างไร และหาวิธีปรับปรุงในที่ทำงาน

1.2 การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรด้านสภาพการทำงาน ด้านความมั่นคงในการทำงาน และด้านการปฏิบัติงาน ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน ดังนั้นหากองค์กร ต้องการทราบว่าพนักงานที่ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรรู้สึกอย่างไร และมีส่วนร่วมกับงานอย่างไร และสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กรอย่างไร ทางองค์กรควรจะศึกษาผลกระทบของเงื่อนไขการปฏิบัติงาน เช่น ปริมาณงานและตารางการทำงาน มากเกินไปหรือไม่ รวมถึงส่งเสริมให้พนักงานมีอุปกรณ์เครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงานอย่างเพียงพอ มีการช่วยเหลือสนับสนุนด้านข้อมูล โดยอาจจะสุ่มสำรวจจากพนักงานว่ามีความคิดเห็นอย่างไร รวมถึงการประชาสัมพันธ์ชี้แจงให้พนักงานรับรู้ถึงความเชื่อมั่นว่าธุรกิจขององค์กรมีความมั่นคง ยั่งยืน และจะยังคงรักษาพนักงานไว้ให้เป็นสมาชิกขององค์กร และองค์กรควรเปิดพื้นที่ให้พนักงานได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ สิ่งที่พนักงานต้องการการสนับสนุนเพิ่มเติมจากองค์กรที่จะช่วยให้พนักงานมีความผูกพันต่อองค์กรเพิ่มขึ้น

1.3 ความผูกพันด้านบรรทัดฐาน และความผูกพันด้านจิตใจ ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน ดังนั้นหากองค์กร ต้องการทราบว่าความผูกพันด้านบรรทัดฐาน และความผูกพันด้านจิตใจ ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานในองค์กรอย่างไร ทางองค์กรควรจัดทำแบบสำรวจ เพื่อวัดความผูกพันของพนักงาน เพื่อช่วยระบุปัจจัยที่นำไปสู่ความมุ่งมั่น และความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน โดยทางองค์กรสามารถใช้การสนทนากลุ่มหรือการสัมภาษณ์เพื่อทำความเข้าใจว่าอะไรกระตุ้นให้พนักงานมีความมุ่งมั่นต่อการทำงานให้มีประสิทธิภาพ อีกทั้งทางองค์กรควรพัฒนาหลักสูตรอบรมเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน โดยการอบรมมีเนื้อหาความเกี่ยวข้องกับความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของพนักงานในองค์กร การร่วมมือซึ่งกันและกัน ทักษะที่ดีต่อองค์กรและองค์กรควรส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรเชิงบวก โดยองค์กรสามารถสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานเชิงบวกโดยส่งเสริมการสื่อสารที่เปิดกว้าง ความโปร่งใส และความยุติธรรมในที่ทำงาน ที่จะต้องทำให้เป็นบรรทัดฐานขององค์กร โดยพนักงานเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งนี้ได้ทำการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างพนักงานที่ปฏิบัติงานอยู่ในบริษัท ABC จำกัด ในพื้นที่เขตท่าเทียบเรือแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี เท่านั้น จึงขอเสนอแนะให้ผู้สนใจศึกษาที่คล้ายกัน ได้ทำการศึกษาในอุตสาหกรรมอื่นๆ เพื่อที่จะได้นำผลการวิจัยมาเปรียบเทียบ และนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในด้านอื่นๆ ต่อไป

2.2 เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ในการวิจัยครั้งต่อไป อาจจะทำการศึกษาแบบผสมผสาน ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความละเอียด และชัดเจนมากยิ่งขึ้น และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ดียิ่งขึ้น

2.3 ผู้วิจัยเสนอให้ขยายผลการศึกษาในกลุ่มสายงานอื่นภายในองค์กร บริษัท ABC จำกัด เพื่อการเปรียบเทียบผลระหว่างกลุ่มประชากร ด้านเพศ การศึกษา อายุ และด้านอื่นๆ ว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร เพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการ และวางแผนกลยุทธ์ด้านทรัพยากรบุคคลในระดับองค์กร

2.4 ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นการเก็บข้อมูลครั้งเดียวในช่วงเวลาหนึ่ง ผลที่ได้จึงเป็นการศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรในช่วงเวลาหนึ่ง ผู้วิจัยขอเสนอแนะให้เป็นการศึกษาระยะยาว (Longitudinal study) ซึ่งจะให้เห็นความต่อเนื่องของการเปลี่ยนแปลงระหว่างตัวแปรต้น และตัวแปรตาม ได้ชัดเจน

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐปคัลป์ ยุทธารักษ์ และ รุจิภาญจน์ สานนท์. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของพนักงานระบบผลิตกระแสไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์ในเขตกรุงเทพมหานคร. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง).
- ธนาคารกรุงศรีอยุธยา. (2565). แนวโน้มธุรกิจ/อุตสาหกรรมปี 2565-2567: ธุรกิจบริการขนส่งสินค้าทางถนน. สืบค้น 3 มกราคม 2565. จาก <https://www.krungsri.com/th/research/industry/industry-outlook/logistics/road-freight-transportation/io/road-freight-transportation-2022-2024>.
- ปรียาพร สันติวานิช และ จุฑามาศ ทวีไพบูลย์วงศ์. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้การสนับสนุนองค์การและความยุติธรรมในองค์การของพนักงานระดับปฏิบัติการโรงงานผลิตอาหาร ในจังหวัดชลบุรี ใน การประชุมวิชาการระดับชาติ วิทยาลัยนครราชสีมา ครั้งที่ 7” (น. 228-232). นครราชสีมา: วิทยาลัยนครราชสีมา.
- พิชชาภา เกาเต้น. (2563). ผลกระทบของการทำงานเป็นทีม ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และ การรับรู้การสนับสนุนจากองค์การที่ส่งผลต่อความผูกพัน และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท โตโยต้านครธน จำกัด. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- วาสนา เกอแอสละ, ประพันธ์ ชัยกิจอุราใจ และ สุรี พงษ์ทวีศักดิ์ (2561). การทำงานเป็นทีมที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์การและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์. วารสารวิทยบริการมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 29(3), 132-142.
- สมพงษ์ เพชรี. (2561). การรับรู้การสนับสนุนจากองค์การที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของพนักงานระดับปฏิบัติการ บริษัท ไทยโอบายาชิ จำกัด. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี).
- สุภาพร โทบุตร. (2563). ปัจจัยการทำงานเป็นทีมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรภาครัฐในจังหวัดปราจีนบุรี. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง).
- อมรัตน์ แสงสาย. (2558). ปัจจัยด้านองค์การและการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร ที่มีผลต่อความผูกพันองค์กรของพนักงานเจนเนอเรชันวาย: กรณีศึกษา บริษัท เอเชีย สแตนเลย์ อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี).
- Allen, N. J., & Meyer, J. P. (1990). The measurement and antecedents of affective, continuance and normative commitment to the organization. *Journal of occupational psychology*, 63(1), 1-18.
- Eisenberger, R., Huntington, R., Hutchison, S., & Sowa, D. (1986). Perceived organizational support. *Journal of Applied Psychology*, 71, 500-507.
- Plowman, G. E., & Peterson, E. (1960). *Business organization and management*. Queensland: Irwin.
- Woodcock, M., & Francis, D. (1994). *Teambuilding Strategy*. Hampshire: Gower Publishing.

Satisfaction of the People in Nonthaburi Municipality on the Prevention of Coronavirus Disease 2019 of Nonthaburi Province and Nonthaburi Municipality

Ponlathon Thaisawat^{1*} and Oranan Gluntapura²

¹ Master student Program in Political Science, Faculty of Social Science, Kasetsart University, Thailand

² Department of Political Science and Public Administration, Faculty of Social Science, Kasetsart University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: Ponlathon.th@ku.th

ABSTRACT

The research article aimed (1) to study the level of satisfaction of the people in the Nonthaburi municipal area; (2) to compare the satisfaction of the people in the Nonthaburi municipal area on the prevention of the spread of the coronavirus 2019 classified by personal factors; and (3) to study the prevention of the spread of the coronavirus disease 2019. The sample group was 400 people in the Nonthaburi Municipality. The research tool was a questionnaire. Statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean standard deviation, and one-way analysis of variance. The results of the study revealed that the people's satisfaction towards the prevention of the spread of the coronavirus disease 2019 was at the highest level for all measures. The coronavirus disease 2019 is different when gender, age, status, level of education, occupation, and place of residence are different statistically significant at the 0.05 level. Measurement to prevent the spread of Coronavirus Disease 2019, such as preventive measures in restaurants to set up a counter shield between diners, counters, and users, Measures to ask for cooperation in adherence to disease prevention measures and individual and universal infection prevention measures. Preventive measures are required in case of detection of a person infected with the novel coronavirus disease 2019 as a high-risk contact immediate quarantine is required for 14 days. To implement preventive measures, schools and educational institutions must permit the adaptation of teaching and learning to a home-schooling format. Study at the academy or mixed and preventive measures prescribed to prohibit public performances with large groups of people in all cases.

Keywords: COVID-19, Preventive Measures, Satisfaction

ความพึงพอใจของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครนนทบุรีต่อการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของจังหวัดนนทบุรีและเทศบาลนครนนทบุรี

พลธร ไทยสวัสดิ์^{1*} และ อรณันท์ กลั่นทนะ²

¹ นิสิตโครงการศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

² ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: Ponlathon.th@ku.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครนนทบุรีต่อการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (2) เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครนนทบุรีต่อการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ (3) เพื่อศึกษาการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครนนทบุรี จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการศึกษาพบว่า ความพึงพอใจของประชาชนต่อการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อยู่ในระดับมากที่สุดทุกมาตรการ ความพึงพอใจของประชาชนต่อการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แตกต่างกัน เมื่อเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และตำบลที่อยู่อาศัยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มาตรการการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้แก่ มาตรการป้องกันในร้านอาหารให้มีการจัดทำฉากกัน (Counter Shield) ระหว่างผู้รับประทานอาหารและเคาน์เตอร์กับผู้ใช้บริการ มาตรการขอความร่วมมือให้ปฏิบัติตามมาตรการป้องกันโรคส่วนบุคคลและมาตรการการป้องกันการติดเชื้อแบบครอบจักรวาล มาตรการป้องกันที่กำหนดให้กรณีที่ต้องตรวจพบผู้ที่เป็นโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นผู้สัมผัสเสี่ยงสูง จำเป็นต้องกักตัวทันที 14 วัน มาตรการการป้องกันที่กำหนดให้โรงเรียนและสถาบันการศึกษาให้สถานศึกษาสามารถปรับการเรียนการสอนเป็นรูปแบบเรียนที่บ้าน เรียนที่สถานศึกษา หรือแบบผสมผสานและมาตรการป้องกันที่กำหนดให้ห้ามการแสดงต่อสาธารณชนที่มีการรวมกลุ่มของคนจำนวนมากทุกกรณี

คำสำคัญ: โควิด-19, มาตรการป้องกัน, ความพึงพอใจ

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

องค์การอนามัยโลกได้ประกาศเมื่อวันที่ 10 มกราคม 2563 ว่าการระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งเป็นโรคติดต่ออุบัติใหม่และระบาดอยู่ในหลายประเทศตั้งแต่ปลายปี 2562 เป็น “ภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุขระหว่างประเทศ” และเมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2563 องค์การอนามัยโลกได้ประกาศให้การแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นการระบาดใหญ่ ในอดีตโลกได้ผ่านวิกฤตโรคระบาดมาแล้วหลายครั้ง แต่คงไม่มีครั้งไหนที่ส่งผลกระทบต่อมนุษย์ สังคม และโลกได้ครอบคลุมมิติได้กว้างขวางได้เท่ากับการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพราะไวรัสนี้ไม่เพียงแต่ส่งผลให้เกิดความเจ็บป่วยสูญเสียในระดับบุคคลแล้ว การระบาดของเชื้อไวรัสชนิดนี้ยังส่งผลกระทบไปทั่วทุกมิติ และเกือบทุกประเทศทั่วโลก (จอมรุจิโรจน์ เหตุเกษ, 2563)

การแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้ผู้คนทั่วโลกนั้นต่างวิตกกังวล หลากหลายประเทศทั่วโลกมีการปิดเมือง ปิดประเทศ เพื่อป้องกันการแพร่ระบาด สนามบินรวมไปถึงสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ผู้คนในหลากหลายธุรกิจต่างได้รับผลกระทบ ผู้คนส่วนใหญ่เลือกที่จะไม่ออกเดินทางไปอยู่ในสถานที่ที่มีคนพลุกพล่าน แออัด และต่างคอยติดตามข่าวสาร

ของการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สำหรับประเทศไทยได้มีมาตรการในการเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมโรคตั้งแต่เริ่มพบการระบาดในประเทศจีน ตรวจพบผู้ป่วยรายแรกเป็นผู้เดินทางจากประเทศจีนในวันที่ 8 มกราคม 2563 ได้รับการตรวจยืนยันผลและแถลงสถานการณ์ในวันที่ 14 มกราคม 2563 ผู้ป่วยช่วงแรกเป็นผู้เดินทางจากพื้นที่เสี่ยงการขยายพื้นที่ระบาดในต่างประเทศ เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องประกอบกับผู้ติดเชื้อจากการเดินทางไปยังพื้นที่ที่ระบาดอาจมีอาการเล็กน้อยทำให้ไม่มีการตรวจหาการติดเชื้อการพบผู้ป่วยกลุ่มถัดมา คือ ผู้ประกอบอาชีพสัมผัสกับนักท่องเที่ยว ซึ่งทำให้มีผู้ติดเชื้อจำนวนเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็วจนต้องมีการประกาศให้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นโรคติดต่ออันตรายตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558 เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2563 และต่อมาเมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2563 นายกรัฐมนตรีได้ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 และวันที่ 26 มีนาคม 2563 ได้ประกาศข้อกำหนดตามความในมาตรา 9 แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 (ฉบับที่ 1) โดยได้ออกข้อกำหนดและข้อปฏิบัติแก่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินให้ยุติลงได้โดยเร็วและป้องกันมิให้เกิดเหตุการณ์ร้ายแรงมากขึ้น (ชัยชาญ พุลบัว และ จรัสพงศ์ คลังกรณ์, 2565)

จากข้อมูลขององค์การอนามัยโลก และกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ณ วันที่ 22 มกราคม 2564 พบว่าประชากรกว่า 96 ล้านรายทั่วโลก เป็นโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และมีประชากรกว่า 2 ล้านรายเสียชีวิตจากการติดเชื้อดังกล่าว แม้ว่าคนส่วนใหญ่ที่เป็นโรคนี้จะไม่มีอาการรุนแรง เพียงประมาณร้อยละ 20 เท่านั้นที่มีอาการป่วย และมีอัตราการเสียชีวิตต่ำกว่าร้อยละ 1 แต่เนื่องจากเป็นโรคใหม่จึง ไม่มีภูมิคุ้มกันในตัวไป ทำให้จำนวนผู้ที่ติดเชื้อมีมากจึงส่งผลให้เกิดการเสียชีวิตจำนวนมาก ทำให้ระบบสาธารณสุขรองรับไม่ได้ (กรมควบคุมโรค, 2564) ซึ่งมาตรการป้องกันต่างๆ ที่ใช้ในปัจจุบัน ได้แก่ การสวมหน้ากากอนามัย การล้างมือ การรักษาระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) และการกักตัว ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ระบบเศรษฐกิจ และไม่สามารถป้องกันการแพร่ระบาดของโรคได้อย่างสมบูรณ์หลายประเทศทั่วโลก รวมถึงประเทศไทย ซึ่งเป็นความหวังใหม่ในการป้องกันการติดเชื้อ การแพร่ระบาดของโรคและการลดความรุนแรงจากการติดเชื้อ (พิริยะ ผลพิรุฬห์, 2563; พระปยุตญาพัฒน์ แสงวงศ์ดี, 2563)

สถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อันเป็นโรคติดต่ออันตรายตามประกาศกระทรวงสาธารณสุขเรื่องชื่อและอาการสำคัญของโรคติดต่ออันตราย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2563 ที่พบจำนวนผู้ป่วยเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะจังหวัดนนทบุรี ซึ่งเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีประชากรหนาแน่นมีความเสี่ยงสูงที่จะมีการแพร่ระบาดของโรคอย่างรวดเร็ว จึงมีความจำเป็นต้องจำกัดการชุมนุมของประชาชนเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดแพร่กระจายเชื้อโรคอันเป็นการจำกัดการระบาดของโรคในพื้นที่ ฉะนั้นอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 35 (1) แห่งพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558 ผู้ว่าราชการจังหวัดนนทบุรี โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการโรคติดต่อจังหวัดนนทบุรี นโยบายการป้องกันการแพร่ระบาดของ การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของจังหวัดนนทบุรี ขอความร่วมมือในการดำเนินการตามมาตรการครั้งแรก วันที่ 20 มีนาคม 2563 (ศูนย์ปฏิบัติการเหตุการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จังหวัดนนทบุรี, 2563) จำนวนผู้ติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในจังหวัดนนทบุรี ตั้งแต่มีการเริ่มระบาดถึงวันที่ 31 มกราคม 2565 จำนวน 79,263 คน จำนวนผู้เสียชีวิต 423 คน มีอัตราการได้รับวัคซีนของประชากรในจังหวัดนนทบุรี 2,824,296 คน (กรมควบคุมโรค, 2565)

หลังจากคณะรัฐมนตรีจัดตั้งศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้มอบนโยบายผ่านทางกระทรวง กรม และจังหวัด โดยให้จังหวัดแต่ละจังหวัดสามารถออกคำสั่งต่างๆ ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ของจังหวัดได้มีการกำหนดแนวทางในการดำเนินการเฝ้าระวังคัดกรอง และป้องกันควบคุมโรคตามที่มีมาตรการป้องกัน เพื่อลดความเสี่ยงในการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาระดับความพึงพอใจของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครนนทบุรีต่อการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพื่อทราบถึงระดับความพึงพอใจและสามารถนำข้อมูลมาใช้เป็นแนวทางในการให้บริการกับประชาชน ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 หรือโรคอุบัติใหม่ให้มีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครนนทบุรีต่อการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของจังหวัดนนทบุรีและเทศบาลนครนนทบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครนนทบุรีต่อการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของจังหวัดนนทบุรีและเทศบาลนครนนทบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของจังหวัดนนทบุรีและเทศบาลนครนนทบุรี

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยวิธีการสำรวจ ซึ่งมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครนนทบุรี ตำบลสวนใหญ่ ตำบลตลาดขวัญ ตำบลบางเขน ตำบลบางกระสอ และตำบลท่าทราย จำนวน 250,844 คน (คณะกรรมการบริหารจัดการความเสี่ยง, 2565)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครนนทบุรี ตำบลสวนใหญ่ ตำบลตลาดขวัญ ตำบลบางเขน ตำบลบางกระสอ และตำบลท่าทราย ทำการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ ได้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 400 คน (Yamane, 1973)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งแบ่งเนื้อหาของแบบสอบถามออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยทางประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับ การศึกษา อาชีพ และตำบลที่อยู่อาศัย จำนวน 6 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของจังหวัดนนทบุรีและเทศบาลนคร ซึ่งเป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มีลักษณะมาตรวัดแบบอันตรภาค (Interval Scale) จำนวน 20 ข้อ

การตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเป็นขั้นตอนในการพัฒนาเครื่องมือให้มีประสิทธิภาพก่อนนำไปใช้จริง โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1) ค่าความเที่ยงตรง (validity)

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปเสนอบริการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถามในแต่ละข้อว่า ตรงตามที่วัตถุประสงค์ของการวิจัยหรือไม่ หลังจากนั้นนำมาแก้ไขปรับปรุงข้อคำถามให้เหมาะสมเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามเข้าใจง่าย จากนั้นแบบสอบถามไปหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (Index of Item Objective Congruence: IOC) ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยนำแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความสมบูรณ์ ถูกต้อง และตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) เพื่อทำการตรวจสอบข้อคำถามว่ามีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย จากนั้นนำผลการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน มาวิเคราะห์หาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ด้วยวิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับประเด็นหลักของเนื้อหาตามโครงสร้าง (วิพร เกตุแก้ว, 2562) โดยกำหนดคะแนนการพิจารณา ดังนี้

คะแนน 1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องตามประเด็นเนื้อหาหลัก

คะแนน 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องตามประเด็นเนื้อหาหลัก

คะแนน -1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่สอดคล้องตามประเด็นเนื้อหาหลัก

ทั้งนี้ ข้อคำถามที่มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา เมื่อคำนวณตามค่าสถิติแล้วต้องมีค่าตั้งแต่ 0.60-1.00 โดยในการวิจัยครั้งนี้ได้ค่าความเที่ยงตรงระหว่าง 0.67-1.00

2) การหาความเชื่อมั่น (Reliability)

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบค่าความเที่ยงตรงแล้ว ไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจริงจากประชาชนในเทศบาลเมืองศรีเมือง จำนวน 30 คน จากนั้นนำมาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามรายข้อ (Item analysis) โดยทำการวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ด้วยวิธี Cronbach's Alpha coefficient ของ Cronbach (1974) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.91 ซึ่งถ้าความเชื่อมั่นมีค่าตั้งแต่ 0.7-1.00 แสดงว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นสูง (Garrett, 1965) สามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ความพึงพอใจของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครนนทบุรีต่อการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของจังหวัดนนทบุรีและเทศบาลนครนนทบุรีแตกต่างกัน เมื่อเพศแตกต่างกัน

3.2 ความพึงพอใจของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครนนทบุรีต่อการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของจังหวัดนนทบุรีและเทศบาลนครนนทบุรีแตกต่างกัน เมื่ออายุแตกต่างกัน

3.3 ความพึงพอใจของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครนนทบุรีต่อการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของจังหวัดนนทบุรีและเทศบาลนครนนทบุรีแตกต่างกัน เมื่อสถานภาพแตกต่างกัน

3.4 ความพึงพอใจของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครนนทบุรีต่อการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของจังหวัดนนทบุรีและเทศบาลนครนนทบุรีแตกต่างกัน เมื่อระดับการศึกษาแตกต่างกัน

3.5 ความพึงพอใจของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครนนทบุรีต่อการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของจังหวัดนนทบุรีและเทศบาลนครนนทบุรีแตกต่างกัน เมื่ออาชีพแตกต่างกัน

3.6 ความพึงพอใจของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครนนทบุรีต่อการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของจังหวัดนนทบุรีและเทศบาลนครนนทบุรีแตกต่างกัน เมื่อตำบลที่อยู่อาศัยแตกต่างกัน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นการเก็บข้อมูลโดยการสำรวจ (Survey Method) โดยใช้แบบสอบถามในการสำรวจกับประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครนนทบุรี ได้แก่ ตำบลสวนใหญ่ ตำบลตลาดขวัญ ตำบลบางเขน ตำบลบางกระสอ และตำบลท่าทราย จำนวน 400 คน ซึ่งผู้วิจัยได้ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลวิจัยไปยังเทศบาลนครนนทบุรี เพื่อประสานงานไปยังกลุ่มประชากรที่สนใจเป็นอาสาสมัครในการเข้าร่วมตอบแบบสอบถาม จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการทำความเข้าใจและอธิบายขั้นตอนวิธีการตอบแบบสอบถามให้อาสาสมัครตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง หากกลุ่มตัวอย่างไม่เข้าใจในข้อคำถามของแบบสอบถาม ผู้วิจัยจะเป็นผู้ชี้แจงรายละเอียดของแบบสอบถาม และเก็บรวบรวมแบบสอบถามหลังจากที่กลุ่มตัวอย่างได้ตอบแบบสอบถามเสร็จและตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์ต่อไป

4.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นการรวบรวมข้อมูลจากงานวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความทางวิชาการ และเอกสารอ้างอิงต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

5.1 การศึกษาระดับความพึงพอใจของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครนนทบุรีต่อการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของจังหวัดนนทบุรีและเทศบาลนครนนทบุรี สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ

5.2 การเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครนนทบุรีต่อการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของจังหวัดนนทบุรีและเทศบาลนครนนทบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

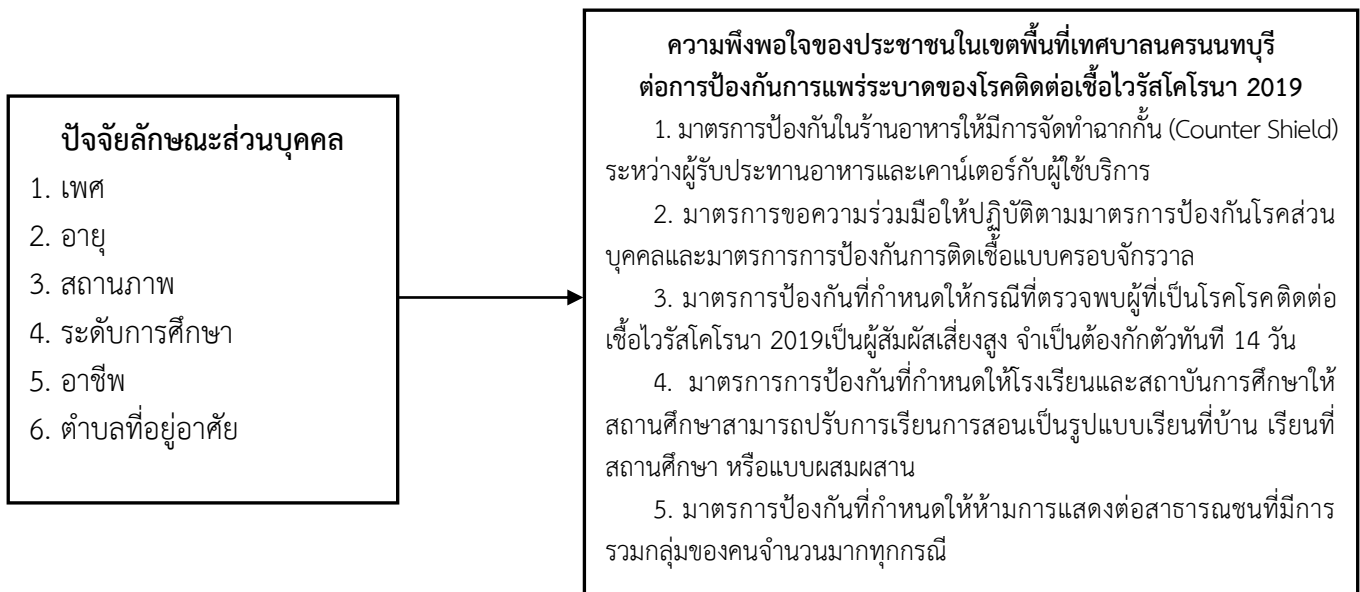
5.3 การศึกษาการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของจังหวัดนนทบุรีและเทศบาลนครนนทบุรี โดยการวิเคราะห์เนื้อหา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาภายใต้แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ ทฤษฎีทางประชากรศาสตร์ ข้อมูลเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 การแพร่ระบาดในประเทศไทย การแพร่ระบาดในจังหวัดนนทบุรีและเทศบาลนครนนทบุรี มาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการภาวะวิกฤติ ทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ร่วมกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยดังภาพที่ 1

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ระดับความพึงพอใจของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครนนทบุรีต่อการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ระดับความพึงพอใจของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครนนทบุรีต่อการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.476 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครนนทบุรีมีระดับความพึงพอใจมากที่สุดในทุกมาตรการ เรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ มาตรการป้องกันในร้านอาหารให้มีการจัดทำฉากกั้น (Counter Shield) ระหว่างผู้รับประทานอาหารและเคาน์เตอร์กับผู้ใช้บริการ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.70 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.461 รองลงมาคือ มาตรการขอความร่วมมือให้ปฏิบัติตามมาตรการป้องกันโรคส่วนบุคคลและมาตรการป้องกันการติดเชื้อแบบครอบจักรวาล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.70 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.461 มาตรการป้องกันที่กำหนดให้กรณีผู้ที่ตรวจพบผู้ที่เป็นโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นผู้สัมผัสเสี่ยงสูง จำเป็นต้องกักตัวทันที 14 วัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.64 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.481 มาตรการการป้องกันที่กำหนดให้โรงเรียนและสถาบันการศึกษาให้สถานศึกษาสามารถปรับการเรียนการสอนเป็นรูปแบบเรียนที่บ้าน เรียนที่สถานศึกษา หรือแบบผสมผสาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.63 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.490 และมาตรการป้องกันที่กำหนดให้ห้ามการแสดงต่อสาธารณชนที่มีการรวมกลุ่มของคนจำนวนมากทุกกรณี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.37 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.483 ตามลำดับ ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาระดับความพึงพอใจของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครนนทบุรีต่อการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

มาตรการ	ความพึงพอใจ			
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ท่านพึงพอใจต่อมาตรการป้องกันในร้านอาหารให้มีการจัดทำฉากกั้น (Counter Shield) ระหว่างผู้รับประทานอาหารและเคาน์เตอร์กับผู้ใช้บริการ	4.70	0.461	มากที่สุด	1
2. ท่านพึงพอใจต่อมาตรการขอความร่วมมือให้ปฏิบัติตามมาตรการป้องกันโรคส่วนบุคคลและมาตรการการป้องกันการติดเชื้อแบบครอบจักรวาล	4.68	0.467	มากที่สุด	2
3. ท่านพึงพอใจต่อมาตรการป้องกันที่กำหนดให้กรณีที่ตรวจพบผู้ที่เป็นโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นผู้สัมผัสเสี่ยงสูง จำเป็นต้องกักตัวทันที 14 วัน	4.64	0.481	มากที่สุด	3
4. ท่านพึงพอใจต่อมาตรการการป้องกันที่กำหนดให้โรงเรียนและสถาบันการศึกษาให้สถานศึกษาสามารถปรับการเรียนการสอนเป็นรูปแบบเรียนที่บ้าน เรียนที่สถานศึกษาหรือแบบผสมผสาน	4.63	0.490	มากที่สุด	4
5. ท่านพึงพอใจมาตรการป้องกันที่กำหนดให้ห้ามการแสดงต่อสาธารณชนที่มีการรวมกลุ่มของคนจำนวนมากทุกกรณี	4.37	0.483	มากที่สุด	5
ค่าเฉลี่ยรวม	4.60	0.476	มากที่สุด	

2. ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครนนทบุรีต่อการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

การเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครนนทบุรีต่อการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของจังหวัดนนทบุรีและเทศบาลนครนนทบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้ดังนี้

2.1 เพศ พบว่า ความพึงพอใจของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครนนทบุรีต่อการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แตกต่างกัน เมื่อเพศแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และพบว่า เพศชายมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจมากกว่าเพศหญิง

2.2 อายุ พบว่า ความพึงพอใจของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครนนทบุรีต่อการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แตกต่างกัน เมื่ออายุแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และพบว่า ผู้ที่มีอายุ 51-60 ปี มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจมากกว่าช่วงอายุอื่น

2.3 สถานภาพ พบว่า ความพึงพอใจของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครนนทบุรีต่อการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แตกต่างกัน เมื่อสถานภาพแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และพบว่า ผู้ที่มีสถานภาพสมรส มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจมากกว่าสถานภาพอื่น

2.4 ระดับการศึกษา พบว่า ความพึงพอใจของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครนนทบุรีต่อการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แตกต่างกัน เมื่อระดับการศึกษาแตกต่างกัน และพบว่าผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาอยู่ในระดับอื่น

2.5 อาชีพ พบว่า ความพึงพอใจของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครนนทบุรีต่อการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แตกต่างกัน เมื่ออาชีพแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และพบว่า ผู้ที่มีอาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจมากกว่าอาชีพอื่น

2.6 ตำบลที่อยู่อาศัย พบว่า ความพึงพอใจของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครนนทบุรีต่อการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แตกต่างกัน เมื่อตำบลที่อยู่อาศัยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และพบว่า ผู้ที่มีเขตพื้นที่อยู่อาศัยในตำบลบางกระสอ มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจมากกว่าเขตพื้นที่อยู่อาศัยอื่น

3. ผลการศึกษาการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของจังหวัดนนทบุรีและเทศบาลนครนนทบุรี

การศึกษากการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของจังหวัดนนทบุรีและเทศบาลนครนนทบุรี ผู้วิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้ การป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของจังหวัดนนทบุรีและเทศบาลนครนนทบุรี ได้มีการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยใช้มาตรการต่างๆ ลงปฏิบัติจริงในพื้นที่โดยมาตรการที่ประชาชนพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ 1) มาตรการป้องกันในร้านอาหารให้มีการจัดทำฉากกัน (Counter Shield) ระหว่างผู้รับประทานอาหาร และระหว่างเคาน์เตอร์กับผู้ใช้บริการ 2) มาตรการขอความร่วมมือให้ทุกคนปฏิบัติตามมาตรการป้องกันโรคส่วนบุคคลร่วมมือให้ทุกคนปฏิบัติตามมาตรการป้องกันโรคส่วนบุคคล D-M-H-T-T-A (อยู่ห่างไว้-ใส่แมสก์กัน-หมั่นล้างมือ-ตรวจวัดอุณหภูมิ-ตรวจเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ใช้แอปพลิเคชันไทยชนะหมอชนะ) และปฏิบัติตามมาตรการป้องกันโรคแบบ Universal Preventive (การป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แบบครอบจักรวาลอย่างเคร่งครัด 3) มาตรการป้องกันที่กำหนดให้เมื่อมีกรณีที่ต้องตรวจพบผู้ที่เป็โรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในจังหวัดนนทบุรีให้ผู้ที่ได้รับการประเมินจาก เจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่พิจารณาเห็นว่าเป็นผู้สัมผัสเสี่ยงสูง มีความจำเป็นต้องกักตัว และตรวจหาเชื้อโรคติดต่อไวรัสโคโรนา 2019 ทันที รวมทั้งสั่งให้บุคคลดังกล่าวเข้ารับการคุมไว้สังเกตอาการในสถานที่ที่ทางจังหวัดนนทบุรีกำหนด เป็นเวลา 14 วัน 4) มาตรการการป้องกันที่กำหนดให้โรงเรียนและสถาบันการศึกษา ให้ผู้บริหารโรงเรียนหรือสถานศึกษาสามารถปรับการเรียนการสอนเป็นรูปแบบเรียนที่บ้าน (Online) เรียนที่โรงเรียนหรือสถานศึกษา (Onsite) หรือรูปแบบผสมผสานได้ตามความเหมาะสม ประชาชนพึงพอใจต่อมาตรการป้องกันที่กำหนดให้ห้ามจัดคอนเสิร์ต หรือการแสดงดนตรี โดยมีลักษณะการแสดงต่อสาธารณชนที่ทำให้เกิดการรวมกลุ่มของคนจำนวนมากทุกกรณีตามลำดับ

อภิปรายผล

ระดับความพึงพอใจของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครนนทบุรีต่อการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของจังหวัดนนทบุรีและเทศบาลนครนนทบุรี พบว่า ระดับความพึงพอใจของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครนนทบุรีต่อการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พบว่า ความพึงพอใจของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครนนทบุรีต่อการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของจังหวัดนนทบุรีและเทศบาลนครนนทบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุดทุกมาตรการ ได้แก่ มาตรการป้องกันในร้านอาหารให้มีการจัดทำฉากกัน (Counter Shield) ระหว่างผู้รับประทานอาหารและเคาน์เตอร์กับผู้ใช้บริการ มาตรการขอความร่วมมือให้ปฏิบัติตามมาตรการป้องกันโรคส่วนบุคคลและมาตรการการป้องกันการติดเชื้อแบบครอบจักรวาล มาตรการป้องกันที่กำหนดให้กรณีที่ต้องตรวจพบผู้ที่เป็โรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นผู้สัมผัสเสี่ยงสูง จำเป็นต้องกักตัวทันที 14 วัน มาตรการการป้องกันที่กำหนดให้โรงเรียนและสถาบันการศึกษาให้สถานศึกษาสามารถปรับการเรียนการสอนเป็นรูปแบบเรียนที่บ้าน เรียนที่สถานศึกษา หรือแบบผสมผสาน และมาตรการป้องกันที่กำหนดให้ห้ามการแสดงต่อสาธารณชนที่มีการรวมกลุ่มของคนจำนวนมากทุกกรณีตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครนนทบุรีได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้อย่างรวดเร็วผ่านสื่อสังคมออนไลน์ต่างๆ ประกอบกับโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีความรุนแรง ส่งผลกระทบกับประเทศทั่วโลก มีการประกาศเป็นภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุขระหว่างประเทศ (Public Health Emergency of Internal concern) มีการเผยแพร่ข้อมูลสถานการณ์มาตรการการป้องกัน วิธีการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันโรค ผ่านสื่อต่างๆ ตลอดเวลา ทำให้กลุ่มตัวอย่างมีความรอบรู้เพิ่มและสามารถป้องกันตนเองได้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องสอดคล้องกับการศึกษาของยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์ (2563) ที่เห็นว่าวิกฤตจากการระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้ส่งผลกระทบต่อคนทั้งโลกทั้งในด้านสุขภาพ สังคม เศรษฐกิจ และการเมือง นอกจากเพราะการระบาดได้ง่ายและรุนแรงแล้ว

ยังมีปัจจัยอื่นที่พิเศษของยุคปัจจุบันก็คือ ทุกคนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างทันทีผ่านสื่อออนไลน์ ทำให้เกิดทั้งความรู้ในการป้องกันตนเองมากยิ่งขึ้น ประกอบกับหน่วยงานสาธารณสุขและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเขตพื้นที่เทศบาลนครนนทบุรีได้มีการป้องกันรณรงค์อย่างต่อเนื่อง จึงทำให้ประชาชนมีสุขลักษณะที่ดีในการป้องกันตนเอง และประชาชนมีการร่วมมือทางสังคมในการป้องกันการแพร่ระบาดส่งผลให้ประชาชนปฏิบัติตามได้อย่างต่อเนื่อง หากเมื่อสังคมไม่ละเลยหรือหย่อนยานในมาตรการดังกล่าวย่อมจะทำให้ประชาชนสามารถปฏิบัติตามและเกิดความพึงพอใจสูงสุดต่อการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สอดคล้องกับผลการศึกษาของเกศรา โชคนาชัยศิริ และคณะ (2564) ที่ศึกษาเรื่องความพึงพอใจของผู้รับบริการในการรับบริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) สถาบันพัฒนาสุขภาวะเขตเมือง พบว่า ประชาชนที่มารับบริการมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดในการรับบริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สอดคล้องกับการศึกษาของธนศักดิ์ ธงศรี (2566) ศึกษารูปแบบการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยกลไกคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ (พชอ.) อำเภอวังสามสี จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.84 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.69 และสอดคล้องกับผลการศึกษาของจุฬภัทร์ จันทรเมือง และภริดา ชัยรัตน์ (2566) ศึกษาเรื่องความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เรือนจำและทัณฑสถาน เขต 10 ในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 (COVID-19) พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เรือนจำและทัณฑสถาน เขต 10 ในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 (COVID-19)

ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครนนทบุรีต่อการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของจังหวัดนนทบุรีและเทศบาลนครนนทบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครนนทบุรีที่มีเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และตำบลที่อยู่อาศัยแตกต่างกัน มีความพึงพอใจของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครนนทบุรีต่อการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยสามารถอภิปรายปัจจัยส่วนบุคคลในแต่ละด้านได้ดังนี้

1. เพศ พบว่า เพศที่ต่างกัน มีความพึงพอใจของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครนนทบุรีต่อการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นโรคอุบัติใหม่ที่ไม่เคยเกิดขึ้นและมีอันตรายถึงแก่ชีวิตจึงทำให้ประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครนนทบุรีทั้งเพศชายและเพศหญิงต่อการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยพบว่า เพศชายระดับความพึงพอใจต่อการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มากกว่าเพศหญิง อาจเนื่องมาจากเพศชายต้องสวมบทบาทหลายอย่างในเวลาเดียวกัน ทั้งการทำงานนอกบ้านเพื่อหารายได้ต้องประกอบอาชีพที่ต้องมีความรู้เสี่ยงมากกว่าเพศหญิง และยังต้องประกอบอาชีพที่พบเจอกับผู้คนมากกว่าเพศหญิง เช่น ประกอบอาชีพขับซักรถจักรยานยนต์รับจ้าง กรรมกรก่อสร้างและการใช้ชีวิตที่มีเสี่ยงมากกว่าเพศหญิง เช่น การเข้าไปชมการแข่งขันชกมวยที่สนามมวย และการเข้าไปชมกีฬาที่สนามกีฬา เป็นต้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของจุฬภัทร์ จันทรเมือง และภริดา ชัยรัตน์ (2566) พบว่า เพศที่ต่างกันมีระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 (COVID-19) แตกต่างกัน

2. อายุ พบว่า ความพึงพอใจของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครนนทบุรีต่อการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แตกต่างกัน เมื่ออายุแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และพบว่า ผู้ที่มีอายุ 51-60 ปี มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจมากกว่าช่วงอายุอื่น อาจเป็นเพราะวัยผู้สูงอายุเป็นวัยที่มีความเสี่ยงสูงในการติดโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และผู้สูงอายุยังเป็นกลุ่มเสี่ยงที่จะมีการติดโรคได้ง่ายเมื่อเทียบกับวัยอื่น และเมื่อติดเชื้อโรคแล้วจะมีอาการรุนแรง มีโอกาสเสียชีวิตที่ค่อนข้างสูง สอดคล้องกับการศึกษาของ แจ่มจันทร์ เทสสิงห์ และพัชรี แวงวรรณ (2564) ศึกษาบทบาทของพยาบาลในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุให้ห่างไกลจากโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พบว่า ผู้สูงอายุถือเป็นประชาชนกลุ่มเสี่ยงต่อการติดเชื้อ และก่อให้เกิดอาการที่รุนแรงตามมาได้เนื่องจากผู้สูงอายุเป็นวัยที่ร่างกายเสื่อมถอยประกอบด้วยผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีโรคประจำตัว เช่น โรคความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน โรคหัวใจและหลอดเลือด โรคเรื้อรังเกี่ยวกับระบบทางเดินหายใจ ทำให้มีความเสี่ยงเกิดอาการอย่างรุนแรงและเสียชีวิตมากกว่ากลุ่มวัยอื่น สอดคล้องกับการศึกษาของจุฬาลักษณ์ ใจแปง (2565) ศึกษาเกี่ยวกับการพยาบาลแบบองค์รวมเพื่อส่งเสริมสุขภาพและป้องกันการติดโรคโควิด-19 ในผู้สูงอายุ พบว่า

ความรุนแรงของภาวะความเจ็บป่วยจากโรคโควิด-19 จะเพิ่มขึ้นตามอายุ ดังนั้นผู้สูงอายุจึงเป็นวัยมีความเสี่ยงสูงและเป็นผู้ที่ติดโรคโควิด-19 ได้ง่าย และส่วนใหญ่การเสียชีวิตจะเป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ดังนั้นการรักษาสุขภาพตัวเองจึงเป็นสิ่งที่คนวัยผู้สูงอายุจึงต้องระมัดระวังและดูแลสุขภาพเป็นพิเศษ

3. สถานภาพ พบว่า ความพึงพอใจของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครนนทบุรีต่อการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แตกต่างกัน เมื่อสถานภาพแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และพบว่า ผู้ที่มีสถานภาพสมรส มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจมากกว่าสถานภาพอื่น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้เกิดผลกระทบต่อตลาดแรงงาน การมีงานทำของประชาชน และรายได้ที่ต้องนำมาเลี้ยงดูครอบครัว เพราะผู้ที่มีสถานภาพสมรสมีครอบครัวและมีภาระหน้าที่ที่ตนเองต้องดูแล จึงต้องมีการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นพิเศษมากกว่าผู้ที่มีสถานภาพอื่น สอดคล้องกับการศึกษาของจักรกฤษเสลา และคณะ (2564) ศึกษาเรื่องวิถีชีวิตใหม่ในการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรสมีการปฏิบัติในการป้องกันตนเองมากกว่าสถานภาพอื่น

4. ระดับการศึกษา พบว่า ความพึงพอใจของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครนนทบุรีต่อการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แตกต่างกัน เมื่อระดับการศึกษาแตกต่างกัน และพบว่าผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีระดับความพึงพอใจมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาอยู่ในระดับอื่น แสดงว่า ประชาชนที่มีการศึกษาดีจะมีความรู้เกี่ยวกับการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จะมีพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากการการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มากขึ้นด้วย สอดคล้องกับผลการศึกษาของ อภิชาติ อินทเจริญ และคณะ (2564) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองคอหงส์ จังหวัดสงขลา พบว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองคอหงส์ จังหวัดสงขลาที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับการศึกษาของ Zhong et al. (2020) พบว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

5. อาชีพ พบว่า ความพึงพอใจของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครนนทบุรีต่อการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แตกต่างกัน เมื่ออาชีพแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และพบว่า ผู้ที่มีอาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ มีระดับความพึงพอใจมากกว่าอาชีพอื่น ทั้งนี้เพราะที่ประกอบอาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจส่วนใหญ่ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ที่บ้านได้ เพราะระบบการทำงานของข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจในบางตำแหน่งยังไม่เอื้ออำนวยต่อการงานออนไลน์หรือทำงานที่บ้านได้ อาจมีความจำเป็นต้องทำงานกับเอกสารและช่วงอายุคนที่ประกอบอาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจอยู่ในช่วงวัยใกล้เกษียณ ซึ่งต้องระมัดระวังการดำเนินชีวิตที่สุ่มเสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคได้ง่ายกว่าปกติ ทั้งนี้ พรชวรณ สุขสมวัฒน์ (2565) กล่าวว่า สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในประเทศไทย ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคนในประเทศที่เห็นได้ชัด คือ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการดำรงชีวิต ผลกระทบเรื่องวิธีการทำงานของพนักงานจากที่เคยทำงานในที่ทำงาน ก็ต้องปรับเปลี่ยนมาทำงานที่บ้าน ผลกระทบเรื่องของรายได้ที่ลดน้อยลงในแทบทุกสาขาอาชีพ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ณัฐวรณ คำแสน (2564) ศึกษาความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากการติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ของประชาชนในเขตอำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า อาชีพมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

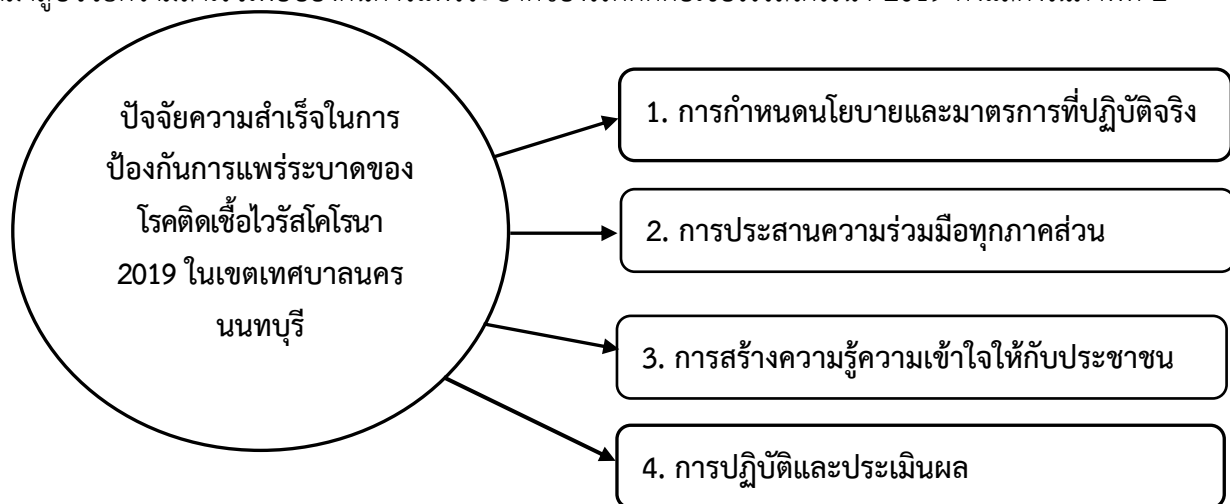
6. ตำบลที่อยู่อาศัย พบว่า ความพึงพอใจของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครนนทบุรีต่อการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แตกต่างกัน เมื่อตำบลที่อยู่อาศัยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และพบว่า ผู้ที่มีเขตพื้นที่อยู่อาศัยในตำบลบางกระสอ มีระดับความพึงพอใจมากกว่าเขตพื้นที่อยู่อาศัยอื่น ทั้งนี้เพราะจำนวนผู้ติดเชื้อในเขตพื้นที่อยู่อาศัยในตำบลบางกระสอมีมากกว่าเขตพื้นที่อื่น ทำให้ผู้ที่อยู่อาศัยในตำบลบางกระสอ ได้รับรู้ความรุนแรงของโรคได้โดยตรงจากญาติ พี่น้อง ที่ติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จึงจำเป็นต้องระมัดระวังเป็นพิเศษ และหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงเข้าถึงเขตพื้นที่ตำบล

บางกระสอบมากกว่าเขตพื้นที่อื่น จึงสร้างความพึงพอใจต่อการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มากกว่าผู้อยู่อาศัยในเขตพื้นที่อื่น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ รำพึง นุ่มสารพัดนึก (2565) ศึกษาความรอบรู้ด้านสุขภาพ และพฤติกรรมการป้องกันโรคโควิด-19 ของนักเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครนายก พบว่า การรับรู้ความรุนแรงของโรค มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการป้องกันตัวเองของกลุ่มตัวอย่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการศึกษาการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของจังหวัดนนทบุรีและเทศบาลนครนนทบุรี พบว่า ประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครนนทบุรีได้มีการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยใช้มาตรการต่างๆ ลงปฏิบัติจริงในพื้นที่ ซึ่งประชาชนพึงพอใจใน 5 มาตรการ ดังนี้ มาตรการป้องกันในร้านอาหาร ให้มีการจัดทำฉากกั้น (Counter Shield) ระหว่างผู้รับประทานอาหาร และระหว่างเคาน์เตอร์กับผู้ใช้บริการ มาตรการขอความร่วมมือให้ทุกคนปฏิบัติตามมาตรการป้องกันโรคส่วนบุคคล D-M-H-T-T-A (อยู่ห่างไว้-ใส่แมสก์กัน-หมั่นล้างมือ-ตรวจวัดอุณหภูมิ-ตรวจเชื้อไวรัสโคโรนา 2019-ใช้แอปพลิเคชันไทยชนะ หมอชนะ) และปฏิบัติตามมาตรการป้องกันโรคแบบ Universal Preventive (การป้องกันโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แบบครอบคลุมอย่างเคร่งครัด) มาตรการป้องกันที่กำหนดให้เมื่อมีกรณีที่ตรวจพบผู้ที่เป็นโรคไวรัสโคโรนา 2019 ในจังหวัดนนทบุรีให้ผู้ที่ได้รับการประเมินจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่พิจารณาเห็นว่าเป็นผู้สัมผัสเสี่ยงสูง มีความจำเป็นต้องกักตัว และตรวจหาเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทันที รวมทั้งสั่งให้บุคคลดังกล่าวเข้ารับการคุมไว้สังเกตอาการในสถานที่ที่ทางจังหวัดนนทบุรีกำหนดเป็นเวลา 14 วัน มาตรการการป้องกันที่กำหนดให้โรงเรียนและสถาบันการศึกษา ให้ผู้บริหารโรงเรียนหรือสถานศึกษาสามารถปรับการเรียนการสอนเป็นรูปแบบเรียนที่บ้าน (Online) เรียนที่โรงเรียนหรือสถานศึกษา (Onsite) หรือรูปแบบผสมผสานได้ตามความเหมาะสม มาตรการป้องกันที่กำหนดให้ห้ามจัดคอนเสิร์ต หรือการแสดงดนตรีโดยมีลักษณะการแสดงต่อสาธารณชนที่ทำให้เกิดการรวมกลุ่มของคนจำนวนมากทุกกรณี ตามลำดับ

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัย พบว่า ประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครนนทบุรีมีระดับความพึงพอใจมากที่สุดในทุกมาตรการ จึงนำมาสู่ปัจจัยความสำเร็จเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ดังแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

ความพึงพอใจของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครนนทบุรีต่อการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อยู่ในระดับมากที่สุด

ประชาชนที่มีเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และตำบลที่อยู่อาศัย แตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีมาตรการในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้แก่ มาตรการป้องกันในร้านอาหารให้มีการจัดทำฉากกั้น (Counter Shield) ระหว่างผู้รับประทานอาหารและเคาน์เตอร์กับผู้ใช้บริการ มาตรการขอความร่วมมือให้ปฏิบัติตามมาตรการป้องกันโรคส่วนบุคคล และมาตรการการป้องกันการติดเชื้อแบบครอบจักรวาล มาตรการป้องกันที่กำหนดให้กรณีที่ต้องตรวจพบผู้ที่เป็นโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นผู้สัมผัสเสี่ยงสูง จำเป็นต้องกักตัวทันที 14 วัน มาตรการการป้องกันที่กำหนดให้โรงเรียนและสถาบันการศึกษาให้สถานศึกษาสามารถปรับการเรียนการสอนเป็นรูปแบบเรียนที่บ้าน เรียนที่สถานศึกษาหรือแบบผสมผสานและมาตรการป้องกันที่กำหนดให้ห้ามการแสดงต่อสาธารณชนที่มีการรวมกลุ่มของคนจำนวนมากทุกกรณี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 จังหวัดนนทบุรีและเทศบาลนครนนทบุรี ควรนำมาตรการต่างๆ กฎระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 นำไปปฏิบัติกับประชาชน องค์กร สถาบันการศึกษา สถานบันเทิง ร้านค้า และสถานประกอบการต่างๆ อย่างเคร่งครัด

1.2 จังหวัดนนทบุรีและเทศบาลนครนนทบุรี ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนและสถานประกอบการต่างๆ ให้รับรู้ถึงมาตรการต่างๆ ที่นำมาใช้อย่างทั่วถึง เพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

1.3 จังหวัดนนทบุรีและเทศบาลนครนนทบุรี ควรประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดหาวัคซีนเพื่อฉีดให้กับประชาชนกลุ่มเสี่ยง และประชาชนกลุ่มเปราะบางในพื้นที่

1.4 จังหวัดนนทบุรีและเทศบาลนครนนทบุรี ควรมีการจัดอบรมให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) หรือเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เผยแพร่ข้อมูลความรู้ ข่าวสาร และอุปกรณ์ที่ใช้ในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ให้กับชุมชน และให้คำแนะนำช่วยเหลือ ประสานงาน รวมถึงจัดหาสถานพยาบาลหรือสถานที่กักตัวให้แก่ผู้ที่ตรวจพบโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาในเชิงลึกด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับประชาชน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดยิ่งขึ้น เพื่อได้แนวทางในการปรับปรุงมาตรการการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และสร้างความพึงพอใจให้กับประชาชนต่อการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของจังหวัดนนทบุรีและเทศบาลนครนนทบุรี และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

2.2 ควรศึกษาความพึงพอใจให้กับประชาชนต่อการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในเขตพื้นที่อื่น เพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหาที่ศึกษาและเป็นแนวทางให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปปรับปรุงมาตรการการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ให้แก่ประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ และประชาชนสามารถปฏิบัติตามมาตรการต่างๆ ได้ถูกต้อง

เอกสารอ้างอิง

กรมควบคุมโรค. (2564). *แนวทางปฏิบัติเพื่อการป้องกันโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) หรือโควิด 19 สำหรับประชาชนทั่วไปและกลุ่มเสี่ยง*. นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข.

_____. (2565). *สถานการณ์ผู้ติดเชื้อรายวัน*. สืบค้น 2 มีนาคม 2565. จาก <https://ddc.moph.go.th/covid19-dashboard/?dashboard=province>.

เกศรา ไชยนาชัยศิริ, อัจฉรา โพชะโน และ กะชามาต เช่งเถียน. (2564). *ความพึงพอใจของผู้รับบริการในการรับบริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) สถาบันพัฒนาสุขภาพระดับจังหวัด*. กรุงเทพฯ: กลุ่มงานพัฒนาองค์กรและขับเคลื่อนกำลังคน สถาบันพัฒนาสุขภาพระดับจังหวัด.

- คณะกรรมการบริหารจัดการความเสี่ยง. (2565). *แผนบริหารจัดการความเสี่ยง*. นนทบุรี: เทศบาลนครนนทบุรี.
- จอมรุจิโรจน์ เหตุเกษ. (2563). *กลยุทธ์ในการจัดการสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ*. (รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง).
- จักรกฤษ เสงศา, มงคล รัชชะ, อนุ สุราช, สาโรจน์ นาคจุ และ สุรเดช สำราญจิตต์. (2564). วิธีชีวิตใหม่ในการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารโรงพยาบาลสกลนคร*, 24(2), 58-73.
- จุฬภัทร จันทรเมือง และ ภริดา ชัยรัตน์. (2566). ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เรือนจำและทัณฑสถาน เขต 10 ในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 (COVID-19). *วารสารนิสิตวัง*, 25(1), 1-13.
- จุฬาลักษณ์ ใจแปง. (2565). การพยาบาลแบบองค์รวมเพื่อส่งเสริมสุขภาพและป้องกันการติดโรคโควิด-19 ในผู้สูงอายุ. *วารสารสภาการพยาบาล*, 37(4), 20-35.
- แจ่มจันทร์ เทศสิงห์ และ พิชรี แวงวรรณ. (2564). บทบาทของพยาบาลในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุให้ห่างไกลจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019. *วารสารวิจัยและพัฒนาด้านสุขภาพ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา*, 7(2), 19-36.
- ชัยชาญ พูลบัว และ จรัสพงศ์ คลังกรณ์. (2565). รูปแบบกระบวนการป้องกันโรค COVID-19 ที่มีสมรรถนะสูงของสถาบันบำราศนราดูร. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์*, 7(2), 236-245.
- ณัฐวรรณ คำแสน. (2564). ศึกษาความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากการติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ของประชาชนในเขตอำเภอบางบาล จังหวัดสุพรรณบุรี. *วารสารวิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี*, 4(1), 33-48.
- ธนศักดิ์ ธงศรี. (2566). รูปแบบการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19). โดยกลไกคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ (พชอ.) อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารวิชาการสาธารณสุขชุมชน*, 9(2), 58-71.
- พรรษวรรณ สุขสมวัฒน์. (2565). ผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 และกลยุทธ์ทางรอดของธุรกิจบริการด้านอาหารและเครื่องดื่ม. *วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์*, 24(1), 163-172.
- พระปัญญาพัฒน์ แสงวงศ์ดี. (2563). วิถีการดำรงชีวิตในโลก การจัดการแพร่ระบาดของโรคติดต่ออุบัติใหม่: บทบาทขององค์การอนามัยโลก สถานการณ์ในประเทศไทยและ New Normal. *Journal of Social Synergy*, 11(1), 88-108.
- พิริยะ ผลพิรุฬห์. (2563). *ผลกระทบทางเศรษฐศาสตร์จากไวรัสโควิด-19*. กรุงเทพฯ: บริษัทบางกอกโพสต์.
- เพ็ชรรัตน์ ไสยสมบัติ. (2564). การศึกษาความคิดเห็นความพึงพอใจและปัญหาของมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจ “ชิมช้อปใช้”. *วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง*, 10(3), 110-123.
- ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์. (2563). การดำเนินงานสุขภาพจิตภายใต้วิกฤตโควิด 19 ของประเทศไทย. *วารสารสุขภาพจิตแห่งประเทศไทย*, 28(4), 280-291.
- ราพิง นุ่มสารพัฒน์. (2565). ศึกษาความรอบรู้ด้านสุขภาพ และพฤติกรรมการป้องกันโรคโควิด-19 ของนักเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดนครนายก. *สรรพสิทธิเวชสาร*, 43(3), 91-110.
- วิพร เกตุแก้ว. (2562). *ระเบียบวิธีการวิจัย*. กรุงเทพฯ: นิติธรรมการพิมพ์.
- ศูนย์ปฏิบัติการเหตุการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 จังหวัดนนทบุรี. (2563). *ประกาศนนทบุรี เรื่อง ขอความร่วมมือในการดำเนินการตามมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโควิด-19 (COVID-19)*. สืบค้น 2 มีนาคม 2565. จาก <http://www.nonthaburi.go.th/covid19/>.
- อภิวดี อินทเจริญ, คันธมาทน์ กาญจนภูมิ, กัลยา ตันสกุล และ สุวรรณ ปัตตะพัฒน์. (2564). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองคองหงส์ จังหวัดสงขลา. *วารสารสภาการสาธารณสุขชุมชน*, 3(2), 19-30.
- Cronbach L. J. (1974). *Essentials of Psychological testing*. New York: Harper and Row.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rd Ed.). New York: Harper and Row.

Zhong, B. L., Luo, W., Li, H. M., Zhang, Q. Q., Liu, X. G., Li, W. T., & Li, Y. (2020). Knowledge, attitudes, and practices towards COVID-19 among Chinese residents during the rapid rise period of the COVID-19 outbreak: A quick online cross-sectional survey. *International Journal of Biological Sciences*, 16(10), 1745-1752.

The Effects of Learning Activities based on Communicative Language Teaching Approach with Games Based Teaching in Chinese Subject of Grade 3 Students

Manita Wornmuang^{1*} Sirawan Jaradrawiwat² and Phattharamanat Sritrakul²

¹ Master of Education Program students (Curriculum and Teaching), Faculty of Education, Burapha University, Thailand

² Faculty of Education, Burapha University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: Konmcake.manita1995@gmail.com

ABSTRACT

The research article aimed (1) to compare the learning achievements Chinese language of grade 3 students in before and after learning the effects of learning activities based on communicative language teaching approach with games based teaching in Chinese subject of grade 3 students; (2) to study Thai-Chinese Cross Cultural understanding skills of students who learned the effects of learning activities based on communicative language teaching approach with games based teaching in Chinese subject of grade 3 students; and (3) to study their satisfaction with Learning the effects of learning activities based on communicative language teaching approach with games based teaching in Chinese subject of grade 3 students. This research is a quasi-experimental research. The sample group was 24 students of Grade 3. They were selected by cluster random sampling method. The instrument for collecting data were; 1) Learning management plan, 2) Chinese learning achievement test, 3) Thai-Chinese Cross Cultural Comprehension Skills, and 4) Satisfaction assessment form. There were analyzed by finding the mean, standard deviation and t-test for dependent sample. The result of the study found that the learning achievement of Chinese language of grade 3 students who learned the effects of learning activities based on communicative language teaching approach with games based teaching in Chinese subject. After-learning was higher than before-learning at statistical significance at the .05 level. Skills for understanding Thai-Chinese Cross cultures of the students who studied the effects of learning activities based on communicative language teaching approach with games based teaching in Chinese subject were at good quality levels. Satisfaction with the learning activities according to the effects of learning activities based on communicative language teaching approach with games based teaching in Chinese subject of grade 3 students was at the highest level.

Keywords: Language Teaching for Communication, Games-Based Learning, Thai-Chinese Cross Cultural Understanding Skills, Chinese Learning Achievement

ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับการสอนโดยใช้เกม วิชาภาษาจีน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

มานิตา วอนเมือง^{1*} สิริวรรณ จรัสวิวัฒน์² และ ภัทรมนัส ศรีตระกูล²

¹ นิสิตโครงการการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ประเทศไทย

² คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: Konmcake.manita1995@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาจีนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับการสอนโดยใช้เกม วิชาภาษาจีน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 (2) เพื่อศึกษาทักษะความเข้าใจต่างวัฒนธรรมไทย-จีน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับการสอนโดยใช้เกม วิชาภาษาจีน และ (3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับการสอนโดยใช้เกมวิชาภาษาจีน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนห้วยใหญ่ จังหวัดชลบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 24 คน ได้มาจากวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาจีน 3) แบบประเมินทักษะความเข้าใจต่างวัฒนธรรมไทย-จีน 4) แบบประเมินความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าทดสอบที ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาจีนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับการสอนโดยใช้เกมวิชาภาษาจีน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทักษะความเข้าใจต่างวัฒนธรรมไทย-จีน ของนักเรียนที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับการสอนโดยใช้เกม วิชาภาษาจีน อยู่ในระดับคุณภาพดี ความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับการสอนโดยใช้เกม วิชาภาษาจีน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร, การสอนโดยใช้เกม, ทักษะความเข้าใจต่างวัฒนธรรมไทย-จีน, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาจีน

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

เป้าหมายด้านผู้เรียนของแผนการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2560 –2579 คือมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย ทักษะและคุณลักษณะต่อไปนี้ 3Rs ได้แก่ 1) การอ่านออก 2) การเขียนได้ และ 3) การคิดเลขเป็น ทักษะ 8Cs ได้แก่ 1) ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ปัญหา 2) ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม 3) ทักษะด้านความเข้าใจความแตกต่างของวัฒนธรรม 4) ทักษะการร่วมมือและการทำงานเป็นทีม ภาวะผู้นำ 5) ทักษะด้านการสื่อสาร การรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ 6) ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ และการรู้ ICT 7) ทักษะอาชีพและการเรียนรู้ 8) ความมีเมตตา กรุณา วินัย คุณธรรม และจริยธรรม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ครูผู้สอนจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับทักษะเหล่านี้กับผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้มีทักษะและมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่สามารถนำมาใช้ในการแก้ปัญหาต่างๆ รวมถึงการพูดสื่อสารและรับข้อมูลประเด็นต่างๆ เหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องเร่งสร้าง

ให้เกิดกับผู้เรียนทุกคน เพราะเป็นความต้องการของสังคมโลก (Madoc, 2005) กระทรวงศึกษาธิการได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของภาษาจีน จึงจัดให้มีการเรียนการสอนวิชาภาษาจีนขึ้นในสถานศึกษา โดยจัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติมในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 และได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่าในสังคมโลกปัจจุบันการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในชีวิตประจำวัน เนื่องจากเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสาร การศึกษาการแสวงหาความรู้การประกอบอาชีพการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมและวิถีทัศน์ของชุมชนโลก และตระหนักถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมและมุมมองของสังคมโลก นำมาซึ่งมิตรไมตรีและความร่วมมือกับประเทศต่างๆ ช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีความเข้าใจตนเองและผู้อื่นดีขึ้นเรียนรู้และเข้าใจความแตกต่างของภาษาและวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีการคิดสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง มีเจตคติที่ดีต่อการใช้ภาษาต่างประเทศและใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสารได้รวมทั้งเข้าถึงองค์ความรู้ต่างๆ ได้ง่ายและกว้างขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

ในสังคมปัจจุบันมีหลากหลายสังคมจึงส่งผลทำให้เกิดความหลากหลายทางวัฒนธรรมด้วย ความหลากหลายทางวัฒนธรรมอาจจะมาจากปัจจัยหลายอย่างอันเนื่องจากคนแต่ละเชื้อชาติ วัฒนธรรม ศาสนา ความเชื่อ และทัศนคติต่างๆ และโครงสร้างทางสังคมที่แตกต่างกัน รวมทั้งการกระจายทางวัฒนธรรมจากสังคมหนึ่งไปสู่สังคมอื่น ทำให้วัฒนธรรมของสังคมหนึ่งย่อมแตกต่างไปจากอีกสังคมหนึ่งได้การเรียนรู้ที่จะยอมรับและเข้าใจความแตกต่างเหล่านั้น คือหัวใจสำคัญที่จะทำให้เรามีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ความแตกต่างทางวัฒนธรรมส่งผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ และยังส่งผลรวมมาถึงระบบการศึกษาด้วย เพราะเมื่อมีการย้ายถิ่นฐานของประชากรมากขึ้นกว่าเดิม ทำให้นักเรียนในโรงเรียนเริ่มมีความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรมมากขึ้น ดังนั้นนอกจากครูจะต้องมีความรู้และความสามารถทางการจัดการเรียนการสอนแล้วครูควรจะต้องมีความเข้าใจระหว่างผู้เรียนซึ่งจะช่วยทำให้ครูเข้าใจผู้เรียนได้มากขึ้น โดยเฉพาะเรื่องความแตกต่างทางวัฒนธรรมจะช่วยให้ครูเข้าใจและสามารถจัดการเรียนการสอนได้สอดคล้องกับผู้เรียนมากขึ้น (Ford & Whiting, 2008)

McAllister and Irvine (2000) กล่าวว่า ครูที่สอนในห้องเรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมจะต้องมีความสามารถทางวัฒนธรรมเพื่อช่วยในการจัดการเรียนการสอนให้ดีขึ้น Suh (2004) ได้กล่าวในแนวทางเดียวกันอีกว่า ครูที่สอนในโรงเรียนสองภาษาและมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมจะต้องมีความสามารถทางวัฒนธรรมซึ่งประกอบไปด้วยความสามารถในการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ความตระหนักในความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียน ความตระหนักในวัฒนธรรมของตนเอง และมีทักษะในการปรับตัวเมื่ออยู่ในความหลากหลายทางวัฒนธรรม จึงจะทำให้มีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และ ศิริรัตน์ แอดสกุล (2556) ได้กล่าวไว้ว่า ภาษาถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของวัฒนธรรมอย่างหนึ่งโดยเป็นอุปกรณ์ในการสื่อสารติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลต่างๆ ในสังคม รวมถึงเป็นเครื่องมือของการถ่ายทอดวัฒนธรรมด้วย

จากงานวิจัยการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทย พบปัญหาต่างๆ หลายประการซึ่ง ส่วนหนึ่งของปัญหาที่พบคือ ประสิทธิภาพการเรียนต่ำ ผู้เรียนจำนวนมากไม่สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และแบบเรียนที่ใช้ในประเทศไทยขาดความเหมาะสม แบบเรียนที่นิยมใช้ไม่ว่าจะเป็นการเรียนการสอนในระบบหรือนอกระบบ มีการใช้แบบเรียนที่ผลิตจากประเทศจีน เสียเป็นส่วนใหญ่ตลอดจนวิธีการสอนไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ครูผู้สอนขาดเทคนิคและสื่อการสอนที่จะดึงดูดให้ผู้เรียนตั้งใจและสนใจเรียนภาษาจีน การเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทยโดยทั่วไปยังใช้ระบบเก่าซึ่งเน้นการท่องจำ อ่าน คัด เขียน โดยไม่เกิดแรงจูงใจในการที่จะนำไปใช้ในชีวิตจริง อีกทั้งตำราที่ใช้ต่างๆ ยังมีความล้าหลัง (Nuansri, 2015) จากการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในโรงเรียนห้วยใหญ่ ทำให้ทราบว่านักเรียนโรงเรียนห้วยใหญ่ส่วนมาก ไม่มีความรู้พื้นฐานทางด้านทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียนภาษาจีนมาก่อน นักเรียนบางคนสามารถพูดคำศัพท์ภาษาจีนเป็นคำและประโยคง่ายๆ ได้นักเรียนบางคนเคยเรียนสัทอักษรจีน (พินอิน) มาบ้าง ซึ่งคำศัพท์ที่เรียนก็เป็นคำศัพท์พื้นฐาน เช่น คำทักทาย สวัสดี การนับ จำนวนนับ เป็นต้น (โรงเรียนห้วยใหญ่, 2564) นักเรียนบางคนไม่เคยเรียนภาษาจีนมาเลย จึงทำให้เป็นเรื่องยากที่จะสอนภาษาจีนให้กับนักเรียนที่ไม่มีพื้นฐานทางด้านภาษาจีนให้สามารถสื่อสารภาษาจีนได้ถูกต้อง จากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาจีนในโรงเรียนห้วยใหญ่ ยังพบปัญหาการขาดสื่อการเรียนรู้และแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่จะนำมาช่วยกระตุ้นดึงดูดให้ผู้เรียนมีความสนใจใฝ่เรียนรู้เพื่อเพิ่มทักษะการสื่อสารและเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้อาเซียนให้สูงขึ้น

จุดมุ่งหมายของการสอนภาษาจีนเพื่อการสื่อสาร คือ มุ่งให้ผู้เรียนใช้ภาษาที่เรียนใน การสื่อสารทำความเข้าใจระหว่างกัน และคนส่วนใหญ่มีความเชื่อว่าถ้าผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับ โครงสร้างทางภาษาและคำศัพท์แล้วจะสามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้แต่ข้อเท็จจริงแล้วพบว่า ถึงแม้ผู้เรียนจะเรียนรู้โครงสร้างของภาษาต่างประเทศมาแล้วเป็นอย่างดีก็ยังไม่สามารถพูดคุยหรือสื่อสารกับชาวต่างประเทศหรือจะใช้ได้บ้างก็จะใช้ภาษาในลักษณะที่เจ้าของภาษาไม่ใช้กัน แม้จะเป็นภาษาที่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ด้วยเหตุนี้ นักภาษาศาสตร์และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ จึงได้พัฒนาแนวคิดเกี่ยวกับการสอนภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสารขึ้น สมิตรา อังวัฒนกุล (2549) กล่าวถึงการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารว่าการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารเป็นแนวคิดที่เกิดจากความตระหนักถึงความจริงที่ว่าความรู้ความสามารถทางด้านศัพท์ไวยากรณ์และโครงสร้างทางภาษาเพียงอย่างเดียว ไม่สามารถช่วยให้ผู้เรียนใช้ภาษาที่เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมในการสื่อสารกับผู้อื่น การใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารเป็นการใช้ภาษาระหว่างผู้รับสารและผู้ส่งสาร ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับว่าวิธีสอนที่ทำให้ผู้เรียนสามารถนำภาษาไปใช้ในการสื่อสารได้จริง

การสอนโดยใช้เกมเป็นวิธีหนึ่งที่ทำให้นักเรียนได้ผ่อนคลายทำให้ความตึงเครียดในการเรียนลดน้อยลงและลืมนว่าการเรียนอยู่ในห้องเรียน ในการเรียนรู้ภาษาสิ่งที่เป็นอุปสรรคใหญ่คือความตึงเครียดและกดดัน กระบวนการเรียนรู้ภาษาในรูปแบบเก่าทำให้สิ้นเปลืองเวลาและเป็นการเพิ่มความกดดัน ให้กับนักเรียนซึ่งระดับความกดดันที่เพิ่มขึ้นจะรบกวนความตั้งใจเรียน และประสิทธิผลการเรียนรู้ นอกจากนั้นจะเป็นการทำลายแรงจูงใจในการเรียนรู้ของนักเรียนอีกด้วยการจัด การเรียนรู้โดยใช้เกม คือกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้สอนให้ผู้เรียนได้เล่นเกมที่มีกฎเกณฑ์กติกาเงื่อนไขหรือข้อตกลงร่วมกันที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน ทำให้เกิดความสนุกสนาน ร่าเริงเป็นการออกกำลังกาย เพื่อพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์การเรียนรู้กับผู้อื่นโดยการนำเนื้อหา ข้อมูลของเกม พฤติกรรมการเล่น วิธีการเล่นและผลการเล่นมาใช้ในการอภิปรายเพื่อสรุปผลการเรียนรู้ (สุวิทย์ มูลคำ และ อรทัย มูลคำ, 2552) สอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลวรรณ สาตศิลป์ (2561) ได้พัฒนาทักษะการอ่านสัทอักษรพินอินในภาษาจีนโดยใช้เกม สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอุดมดรุณี ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนมีทักษะการอ่านสัทอักษรพินอินในภาษาจีนโดยใช้เกม มีประสิทธิภาพของการอ่านสัทอักษรภาษาจีนที่สูงขึ้น 2) คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียนโดยใช้เกมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ หมิงหยู เปา (2560) ได้พัฒนาความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาจีนด้วยวิธีสอนโดยใช้เกม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัย พบว่า 1) ความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาจีนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังการใช้วิธีสอนโดยใช้เกมสูงกว่าก่อนการใช้วิธีสอนโดยใช้เกมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาจีนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังการใช้วิธีสอนโดยใช้เกมสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาจีนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เก่ง ปานกลาง และ อ่อน หลังการใช้วิธีสอนโดยใช้เกมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากเป้าหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2560 –2579 ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่ผู้เรียนควรได้รับจากการจัดการเรียนรู้จากปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนดังที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยนำมากำหนดเป็นแนวคิดในการวิจัยด้วยการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับการสอนโดยใช้เกมวิชาภาษาจีน เพื่อใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาจีนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาจีนของนักเรียนโรงเรียนห้วยใหญ่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาจีนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับการสอนโดยใช้เกม วิชาภาษาจีน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
2. เพื่อศึกษาทักษะความเข้าใจต่างวัฒนธรรมไทย-จีน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับการสอนโดยใช้เกม วิชาภาษาจีน

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับการสอนโดยใช้เกมวิชาภาษาจีนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง ซึ่งมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนห้วยใหญ่ จังหวัดชลบุรี มีทั้งหมด 2 ห้อง จำนวน 51 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนห้วยใหญ่ จังหวัดชลบุรี จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 24 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับการสอนโดยใช้เกม วิชาภาษาจีนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 5 แผน การเล่นเกมจะอยู่ในขั้นฝึกการใช้ภาษาในการสื่อสาร (Production) ซึ่งผู้สอนจะให้ผู้เรียนดำเนินกิจกรรมโดยใช้เกมอย่างอิสระ ซึ่งจะประกอบด้วย 4 ขั้น คือ 1) ขั้นนำเสนอเกม 2) ขั้นเล่นเกมตามกติกา 3) ขั้นอภิปรายสรุปผลการเล่น 4) ขั้นประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งแผนการจัดการเรียนรู้ได้ผ่านการประเมินความเหมาะสมของสาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาจีน ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีลักษณะเป็นข้อสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (r) เท่ากับ 0.63 มีค่าความยากง่าย (p) เท่ากับ 0.67 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.83

2.3 แบบประเมินทักษะความเข้าใจต่างวัฒนธรรมไทย-จีน ของนักเรียนที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับการสอนโดยใช้เกม วิชาภาษาจีนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีลักษณะเป็นแบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนใช้เกณฑ์การให้คะแนน (Scoring Rubric) ซึ่งกำหนดระดับคะแนนแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ระดับคะแนน 1 หมายถึง พอใช้ ระดับคะแนน 2 หมายถึง ดี ระดับคะแนน 3 หมายถึง ดีมาก จำนวน 10 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85

2.4 แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับการสอนโดยใช้เกม วิชาภาษาจีนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีลักษณะเป็นแบบประเมินแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89

3. สมมติฐานการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาจีนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับการสอนโดยใช้เกม วิชาภาษาจีน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

4.1 นำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยไปยื่นขอรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

4.2 ทำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยในโรงเรียนห้วยใหญ่

4.3 ปฐมนิเทศกับเรียนกลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนห้วยใหญ่ จังหวัดชลบุรีจำนวน 24 คน ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับการสอนโดยใช้เกม

4.4 ประเมินก่อนเรียน (Pre-test) ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับการสอนโดยใช้เกม วิชาภาษาจีนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาจีนก่อนเรียน จำนวน 20 ข้อ

4.5 ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับการสอนโดยใช้เกม วิชาภาษาจีน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 5 แผน จำนวน 10 ชั่วโมง กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 ให้นักเรียนทำกิจกรรมตามแบบของกิจกรรมที่อยู่ในแผนการจัดการเรียนรู้

4.6 การประเมินหลังเรียน (Post-test) ให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาจีน หลังเรียน จำนวน 20 ข้อ ซึ่งเป็นฉบับเดียวกับแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาจีนก่อนเรียน

4.7 ประเมินทักษะความเข้าใจต่างวัฒนธรรมไทย-จีน ของนักเรียนที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับการสอนโดยใช้เกม วิชาภาษาจีนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยแบบประเมินทักษะความเข้าใจต่างวัฒนธรรมไทย-จีน จำนวน 10 ข้อ

4.8 ให้นักเรียนทำแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับการสอนโดยใช้เกม วิชาภาษาจีน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยแบบประเมินความพึงพอใจ จำนวน 10 ข้อ

4.9 นำข้อมูลไปวิเคราะห์ทางสถิติ เพื่อหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำไปเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นต่อไป

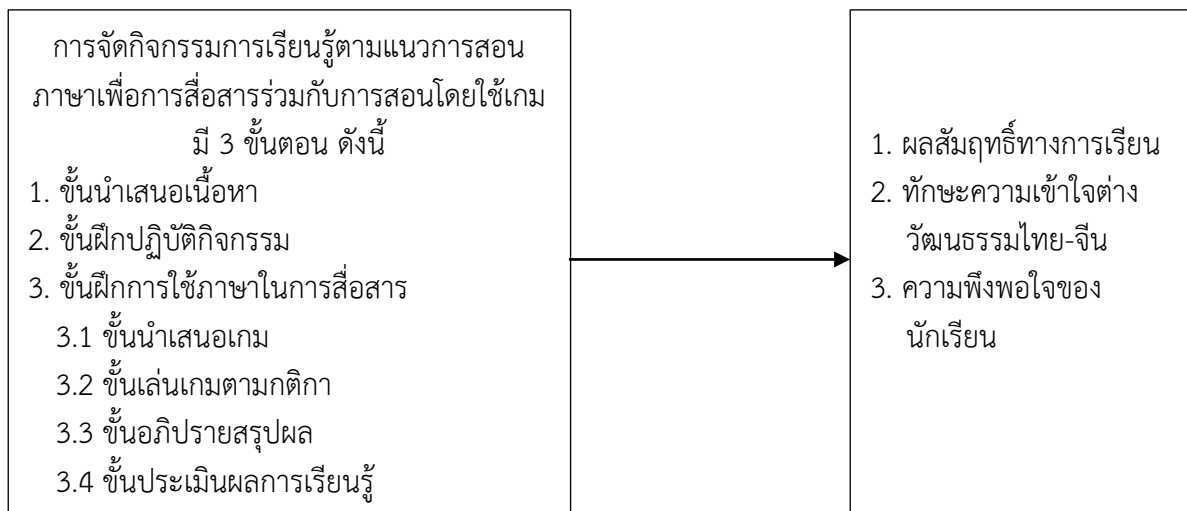
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาจีนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับการสอนโดยใช้เกม วิชาภาษาจีน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 นำคะแนนไปวิเคราะห์ทางสถิติหาค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังเรียนและก่อนเรียน โดยใช้สถิติ t-test for dependent sample

5.2 วิเคราะห์ทักษะความเข้าใจต่างวัฒนธรรมไทย-จีน ของนักเรียนที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับการสอนโดยใช้เกม วิชาภาษาจีน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 3 โดยนำคะแนนที่ได้จากการทำแบบประเมินทักษะความเข้าใจต่างวัฒนธรรมไทย-จีน ของนักเรียนไปวิเคราะห์ทางสถิติหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปลความหมายของค่าคะแนนเฉลี่ยของคะแนนประเมินทักษะความเข้าใจต่างวัฒนธรรมไทย-จีน แต่ละข้อคำถาม

5.3 วิเคราะห์หาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนว การสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับการสอนโดยใช้เกม วิชาภาษาจีน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยนำคะแนนที่ได้จากการทำแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนไปวิเคราะห์ทางสถิติหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมายของค่าคะแนนเฉลี่ยของคะแนนความพึงพอใจแต่ละข้อคำถาม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับการสอนโดยใช้เกม วิชาภาษาจีน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนห้วยใหญ่ จังหวัดชลบุรี

ตารางที่ 1 แผนการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 5 แผนการเรียนรู้จำนวน 10 ชั่วโมงดังนี้

แผนการเรียนรู้	ชื่อแผนการเรียนรู้	จำนวนชั่วโมง	ขั้นตอนการสอน
1	การทักทาย (你好!)	2	1. ชี้นำเสนอเนื้อหา 2. ขั้นฝึกปฏิบัติกิจกรรม 3. ขั้นฝึกการใช้ภาษาในการสื่อสาร 3.1 ชี้นำเสนอเกม 3.2 ขั้นเล่นเกมตามกติกา 3.3 ขั้นอภิปรายสรุปผล
2	อาหาร (食物)	2	
3	อุปกรณ์ในการรับประทานอาหาร (餐具)	2	
4	สถานที่ (地点)	2	
5	เทศกาล (节日)	2	
รวม		10	

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาจีนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับการสอนโดยใช้เกม วิชาภาษาจีน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาจีนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับการสอนโดยใช้เกม วิชาภาษาจีน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน เท่ากับ 6.75 คะแนน ($\bar{X} = 6.75$, S.D.= 1.33) คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 15.21 คะแนน ($\bar{X} = 15.21$, S.D.= 1.74) และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาจีนก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาจีนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการศึกษาทักษะความเข้าใจต่างวัฒนธรรมไทย-จีน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับการสอนโดยใช้เกม วิชาภาษาจีน

ผลการศึกษาทักษะความเข้าใจต่างวัฒนธรรมไทย-จีน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับการสอนโดยใช้เกม วิชาภาษาจีน พบว่า โดยรวมอยู่ใน

ระดับคุณภาพดี ($\bar{X} = 2.26$, S.D. = 0.62) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีทักษะความเข้าใจต่างวัฒนธรรมไทย-จีนสูงสุด คือ ความสามารถในการสื่อสารเกี่ยวกับอาหารไทย-จีน ($\bar{X} = 2.54$, S.D. = 0.55) รองลงมาคือ การรับรู้ความแตกต่างทางวัฒนธรรม การใช้อุปกรณ์ในการรับประทานอาหารไทย-จีน ($\bar{X} = 2.46$, S.D. = 0.49) ส่วนข้อที่มีทักษะความเข้าใจต่างวัฒนธรรมไทย-จีน ต่ำที่สุดคือความสามารถในการสื่อสารเกี่ยวกับเทศกาลวันสำคัญไทย-จีน ($\bar{X} = 2.04$, S.D. = 0.73)

3. ความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับการสอนโดยใช้เกมวิชาภาษาจีนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับการสอนโดยใช้เกมวิชาภาษาจีนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.61) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีระดับความพึงพอใจสูงสุด คือ มีความสนุกสนานในการเรียนรู้โดยใช้เกม ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.58) รองลงมาคือ ได้ฝึกการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.55) ส่วนข้อที่มีระดับความพึงพอใจต่ำที่สุด คือ มีส่งเสริมความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมไทย-จีน ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.78) ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการประเมินความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับการสอนโดยใช้เกม วิชาภาษาจีน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1	กิจกรรมการเรียนรู้เป็นลำดับขั้นตอนที่ชัดเจน	4.45	0.60	มาก
2	มีสื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย	4.58	0.55	มากที่สุด
3	มีการบูรณาการทั้งการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน	4.55	0.71	มากที่สุด
4	กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้สามารถเข้าใจเนื้อหาได้ง่าย	4.58	0.64	มากที่สุด
5	มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกม	4.45	0.55	มาก
6	ได้ฝึกการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร	4.60	0.55	มากที่สุด
7	มีความสนุกสนานในการเรียนรู้โดยใช้เกม	4.65	0.58	มากที่สุด
8	มีความสามัคคีในการทำกิจกรรมกลุ่ม	4.53	0.60	มากที่สุด
9	สามารถนำความรู้ไปใช้สื่อสารในชีวิตประจำวันได้	4.53	0.55	มากที่สุด
10	ส่งเสริมความเข้าใจกับความแตกต่างทางวัฒนธรรมไทย-จีน	4.43	0.78	มาก
รวม		4.54	0.61	มากที่สุด

อภิปรายผล

ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาจีนก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับการสอนโดยใช้เกมวิชาภาษาจีน พบว่า คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน เท่ากับ 6.75 คะแนน ($\bar{X} = 6.75$, S.D. = 1.33) คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 15.21 คะแนน ($\bar{X} = 15.21$, S.D. = 1.74) และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาจีนก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาจีนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย ซึ่งเป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมในแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 5 แผน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับการสอนโดยใช้เกม วิชาภาษาจีน ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนซึ่งสอดคล้องกับ สุมิตรา อังวัฒนกุล (2549) ได้กล่าวว่า ภาษาคือเครื่องมือในการสื่อสารและเป้าหมายของการสอนภาษาคือเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการสื่อสาร ซึ่งจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวการ

สอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับการสอนโดยใช้เกม ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น สอดคล้องกับ ทิศนา ขมมณี (2560) ได้กล่าวไว้ว่า การสอนโดยใช้เกมมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งเป็นกระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยการให้ผู้เรียนเล่นเกมตามกติกา และนำเนื้อหาและข้อมูลของเกม พฤติกรรมการเล่น วิธีการเล่น และผลการเล่นเกมของผู้เรียนมาใช้ในการอภิปรายเพื่อสรุปการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลวรรณ สาดศิลป์ (2561) ได้พัฒนาทักษะการอ่านสัทอักษรพินอินในภาษาจีนโดยใช้เกมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอุดมดรุณี ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนมีทักษะการอ่านสัทอักษรพินอินในภาษาจีนโดยใช้เกม มีประสิทธิภาพของการอ่านสัทอักษรภาษาจีนที่สูงขึ้น 2) คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียนโดยใช้เกม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ หมิงหยู เปา (2560) ได้พัฒนาความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาจีนด้วยวิธีสอนโดยใช้เกม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) ความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาจีนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังการใช้วิธีสอนโดยใช้เกมสูงกว่าก่อนการใช้วิธีสอนโดยใช้เกม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาจีนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังการใช้วิธีสอน โดยใช้เกมสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาจีนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เก่ง ปานกลาง และ อ่อน หลังการใช้วิธีสอนโดยใช้เกมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการศึกษาทักษะความเข้าใจต่างวัฒนธรรมไทย-จีน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับการสอนโดยใช้เกมวิชาภาษาจีนพบว่า อยู่ในระดับคุณภาพดี ($\bar{X}$ = 2.26, S.D. = 0.62) ผลการศึกษาผู้เรียนจะสามารถการปรับตัวเองไปมาระหว่างสองวัฒนธรรมได้อย่างเหมาะสม กลมกลืนมีการเปิดโอกาสให้ตนเองได้มีประสบการณ์การเรียนรู้กับวัฒนธรรมใหม่ๆ โดยการปฏิสัมพันธ์กันด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเกม ทำให้มีทักษะความเข้าใจต่างวัฒนธรรมไทย-จีน อยู่ในระดับคุณภาพดี สอดคล้องกับการศึกษาของ Jia & Rutherford (2010) พบว่า กระบวนการปรับตัวทางวัฒนธรรม กลุ่มเรียนรู้ (Learning) เป็นกลุ่มที่เมื่อเจอวัฒนธรรมที่แตกต่างแล้วพยายามทำความเข้าใจเรียนรู้และผสมผสานองค์ประกอบทางวัฒนธรรม ที่แตกต่างเข้าหาตนเอง เช่น พยายามใช้องค์ความรู้ทางวัฒนธรรมเพื่อให้เข้าใจแก่นแท้จะเป็นผู้เรียนที่ดีและพยายามที่จะมีปฏิสัมพันธ์ กับผู้ที่มีวัฒนธรรมแตกต่างอยู่ในวัฒนธรรมที่แตกต่างด้วยความตั้งใจ ใฝ่รู้และเคารพ จนในที่สุดกลายเป็นผู้ที่มีลักษณะสองวัฒนธรรม (Bicultural) มีความสามารถในการปรับตัวเองไปมา ระหว่างสองวัฒนธรรมได้อย่างเหมาะสมกลมกลืนการเปิดโอกาสให้ตนเองได้มีประสบการณ์การเรียนรู้กับวัฒนธรรมใหม่ๆ โดยปฏิสัมพันธ์ (Interaction) กับบุคคล และสิ่งแวดล้อมจริง จะช่วยให้เปิดกว้างในการเรียนรู้ (Breadths) ช่วยให้เกิดการเรียนรู้อย่างลึกซึ้ง (Depths) และความสัมพันธ์ (Relevance) ทั้งด้านภาษา ความเป็นอยู่ อาหาร และศิลปะ วัฒนธรรมท้องถิ่น คนได้ค้นพบความสนใจของตนเองและมีทางเลือกในการแสวงหาใหม่ๆ อีกด้วย และสอดคล้องกับการศึกษาของ Smith (2013) ได้กล่าวถึงทักษะความเข้าใจในความแตกต่างของวัฒนธรรมและกระบวนการคิดข้ามวัฒนธรรมในกลุ่มคนในหลากหลายชาติพันธุ์ เข้าใจความแตกต่างทางกระบวนการทัศน เห็นคุณค่าในการอยู่ร่วมกันยอมรับวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงามของแต่ละสังคม ซึ่งจะช่วยเชื่อมโยงบูรณาการกับทักษะอื่นๆ ได้อย่างลงตัว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มัญชรี โชติรสสุติ (2556) ได้วิจัย เรื่องการปรับตัวข้ามวัฒนธรรมของนักเรียนไทยในต่างประเทศ ได้ศึกษา 2 ด้าน คือ ด้านทัศนคติของตนเองและด้านภาษา ผลการศึกษพบว่า ด้านทัศนคติของตนเอง จะมองในด้านบวก เปิดใจกว้างยอมรับวัฒนธรรมใหม่ๆ เข้ามาและไม่ยึดติดโดยเอาตนเองเป็นที่ตั้ง และด้านภาษาที่เป็นปัจจัยเอื้อต่อการปรับตัวข้ามวัฒนธรรมเนื่องจากภาษาเป็นเครื่องมือในการสื่อสารสร้างความเข้าใจระหว่างกันโดยมีแนวทางในการปรับตัว คือ พยายามสร้างมนุษยสัมพันธ์กับคนในสังคม เลือกคบเพื่อนที่หลากหลายกลุ่มและทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันกับผู้ที่อยู่ในสังคมนั้น

ผลการศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับการสอนโดยใช้เกม วิชาภาษาจีน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.54, S.D. = 0.61) จากผลการประเมินความพึงพอใจ จะเห็นได้ว่านักเรียนมีความพึงพอใจด้านกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร

ร่วมกับการสอนโดยใช้เกม เพราะการสอนโดยใช้เกมจะเปิดโอกาสให้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงออกถ่ายทอดความรู้สึกความคิดผ่านการสื่อสารทำให้การเรียนภาษามีความสำคัญและมีความหมาย สามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้ได้จริง ในสถานการณ์ต่างๆ ลดความตึงเครียดในการเรียนภาษาที่มีการจดจำไวยากรณ์ คำศัพท์ เพื่อการทำข้อสอบ เกิดจุดมุ่งหมายในการเรียนภาษาเพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสารอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประวิศา นามบุญจิตร (2556) ได้ใช้เกมประกอบการสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่มีต่อความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ ความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์และความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า 1) นักเรียนมีความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) นักเรียนมีความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยมีค่าเฉลี่ยหลังการสอนสิ้นสุดทันทีกับหลังการสอนสิ้นสุดไปแล้ว 2 สัปดาห์ไม่แตกต่างกัน 3) นักเรียนมีความพึงพอใจหลังการเรียนโดยใช้เกมประกอบการสอนคำศัพท์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และทุกเกมนักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ อัญชลีภรณ์ วงษ์คำ (2550) ได้กล่าวว่าความพึงพอใจเป็นตัวบ่งชี้ที่ส่งผลถึงสภาพความสำเร็จของงานอันเกิดจากการตอบสนองทางอารมณ์หากมีสิ่งที่ทำให้เกิดความพึงพอใจมางานก็มีโอกาสประสบความสำเร็จตามเป้าหมายสูง

องค์ความรู้ใหม่

การสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับการสอนโดยใช้เกม หมายถึง วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ผู้วิจัยได้นำเอาการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับการสอนโดยใช้เกม มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน มี 3 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นนำเสนอเนื้อหา (Presentation) เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนนำเสนอเนื้อหาสาระการเรียนรู้โดยใช้แนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร
2. ขั้นฝึกปฏิบัติกิจกรรม (Practice) เป็นขั้นฝึกปฏิบัติกิจกรรม การใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ผู้สอนจะดำเนินการจัดกิจกรรมในห้องเรียน ในการฝึกปฏิบัติกิจกรรมทางภาษา และดำเนินการควบคุมการฝึกใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารของผู้เรียนให้ใช้ถูกต้อง
3. ขั้นฝึกการใช้ภาษาในการสื่อสาร (Production) เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนจะได้ใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ซึ่งผู้สอนจะให้ผู้เรียนดำเนินกิจกรรมการสอนโดยใช้เกมอย่างอิสระ เป็นการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้น ได้แก่ 1) ขั้นนำเสนอเกม ชี้แจงวิธีการเล่น และกติกาการเล่น 2) ขั้นเล่นเกมตามกติกา ครูต้องให้ข้อมูลผู้เรียนในด้านภาษาและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เช่น คำศัพท์รูปประโยค วัฒนธรรมการใช้ภาษาในหัวข้อที่เกี่ยวกับเกมก่อน จากนั้นให้ผู้เรียนฝึกฝนการใช้ ภาษากลุ่มย่อย เป็นคู่ หรือเป็นกลุ่ม และให้ผู้เรียนเล่นเกมตามกติกา 3) ขั้นอภิปรายสรุปผลการเล่นและวิธีการหรือพฤติกรรมการเล่นของผู้เรียน เมื่อผู้เรียน ทำกิจกรรมเล่นเกมแล้ว ให้ร่วมกันอภิปรายและสรุปผลการเล่นเกม ที่มีต่อความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร และ 4) ขั้นประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

จากขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับการสอนโดยใช้เกมข้างต้น ทำให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาจีนในการสื่อสารที่สามารถนำไปใช้โดยการเรียนผ่านการเล่นเกม ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการแก้ปัญหา คิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล ทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม และการสื่อสาร ผู้สอนเป็นผู้ให้แนวทางและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน แต่ไม่ได้เป็นผู้สอนที่ให้ข้อมูลทั้งหมด เกมยังสามารถกระตุ้นแรงจูงใจและเพิ่มความสนใจในการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ ทำให้มีการจดจำข้อมูลได้ดีขึ้นและมีผลการเรียนรู้ที่ดีทำให้สามารถจดจำคำศัพท์ รูปประโยค บทสนทนา ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาจีนของนักเรียนสูงขึ้น และทำให้นักเรียนมีทักษะความเข้าใจต่างวัฒนธรรมไทย-จีน อยู่ในระดับคุณภาพดี

สรุปผลการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาจีน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับการสอนโดยใช้เกมวิชาภาษาจีนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทักษะความเข้าใจต่างวัฒนธรรมไทย-จีน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปี

ที่ 3 ซึ่งเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษา เพื่อการสื่อสารร่วมกับการสอนโดยใช้เกมวิชาภาษาจีน อยู่ในระดับคุณภาพดี ($\bar{X} = 2.26$, S.D.= 0.62) ความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับการสอนโดยใช้เกม วิชาภาษาจีนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D.= 0.61)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับการสอนโดยใช้เกม ครูผู้สอนควรทำการปฐมนิเทศนักเรียนให้เกิดความรู้และแนะนำขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แก่นักเรียน เพื่อให้เกิดความเข้าใจให้สามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

1.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ทำให้ผู้เรียนสามารถฝึกการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้จริงในชีวิตประจำวัน ดังนั้นครูผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกการใช้ภาษาอย่างหลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำไปสื่อสารได้ทั้งกับเจ้าของภาษา และผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของภาษา โดยคำนึงถึงการใช้ในชีวิตจริง (Use) มากกว่าวิธีการใช้ภาษา (Usage) ซึ่งอาจจะมีบ้างที่ไวยากรณ์ไม่ถูกต้อง แต่ก็สามารถสื่อสารได้อย่างเข้าใจ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนไม่เคร่งเครียด หรือคอยระวังในการใช้จนทำให้ไม่กล้าพูดสื่อสารนั่นเอง

1.3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนบางกลุ่มสามารถพูดได้ดีแต่มีบางส่วนยังไม่ค่อยกล้าแสดงออก น้ำเสียงที่ใช้เบา พูดตะกุกตะกัก จึงทำให้เกิดความประหม่าไม่กล้าพูด กลัวเพื่อนล้อ ซึ่งครูผู้สอนควรชี้แจงสร้างข้อตกลง ควรมีการให้กำลังใจและสร้างแรงจูงใจ พร้อมทั้งเสริมแรงในการสร้างพฤติกรรมบวกในการเรียนรู้

1.4 การใช้สื่อการสอนสามารถทำได้หลากหลาย โดยไม่จำกัดแค่สื่อที่ผู้สอนนำมาให้ผู้เรียนสามารถศึกษาได้จากแหล่งเรียนรู้อื่นๆ เพิ่มเติมได้ เช่น หนังสือ อินเทอร์เน็ต เพื่อให้ได้ข้อมูลในการทำกิจกรรมกลุ่มถูกต้องมากที่สุด

1.5 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับการสอนโดยใช้เกม ครูผู้สอนควรเน้นให้ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยและพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ร่วมกับการสอนโดยใช้เกม ให้กับนักเรียนระดับชั้นอื่นๆ ต่อไป จากผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับการสอนโดยใช้เกม วิชาภาษาจีนทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้นและทักษะความเข้าใจต่างวัฒนธรรมไทย-จีน ของนักเรียนอยู่ในระดับคุณภาพดี

2.2 ควรมีการวิจัยและพัฒนาวิธีในการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น จากผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับการสอนโดยใช้เกม วิชาภาษาจีนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อยู่ในระดับ พึงพอใจมากที่สุด

2.3 ควรศึกษาตัวแปรที่เป็นแนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับการสอนโดยใช้เกม ที่มีประสิทธิภาพและสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียน เช่น การใช้ Google site ร่วมกับ Application อื่น

2.4 การศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกม ควรใช้กลไกของเกมในการจัดการเรียนรู้ด้วย (Gamification)

เอกสารอ้างอิง

- กมลวรรณ สาทศิลป์. (2561). ผลการพัฒนาทักษะการอ่านลัทธิอักษรพินอินในภาษาจีนโดยใช้เกมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอุดมดรุณี. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร).
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ทิตินา แคมมณี. (2560). ศาสตร์การสอน:องค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 21). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรีดา นานุกิจิตร. (2556). ผลของการใช้เกมประกอบการสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่มีต่อความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์และความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่).
- มัญชรี โชติรสสุติ. (2556). การปรับตัวข้ามวัฒนธรรมของนักเรียนไทยในต่างประเทศ. (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรังสิต).
- โรงเรียนห้วยใหญ่. (2564). รายงานการทดสอบวัดความรู้พื้นฐานภาษาจีนของนักเรียนโรงเรียนห้วยใหญ่. ชลบุรี: โรงเรียนห้วยใหญ่.
- ศิริรัตน์ แอดสกุล. (2556). ความรู้เบื้องต้นทางสังคมวิทยา. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579. กรุงเทพฯ: บริษัท พรักหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สุมิตรา อังวัฒนกุล. (2549). วิธีการสอนภาษาอังกฤษ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิทย์ มูลคำ และ อรทัย มูลคำ. (2552). วิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- หมิงหยู เปา. (2560). ผลการพัฒนาความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาจีนด้วยวิธีสอนโดยใช้เกมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา).
- อัญชลีภรณ์ วงษ์คำ. (2550). ความพึงพอใจที่มีต่อคุณลักษณะพึงประสงค์ผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ของผู้บริหารสถานประกอบการในจังหวัดสิงห์บุรี. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี).
- Ford, D. Y., & Whiting, G. W. (2008). Cultural competence: Preparing gifted students for a diverse society. *Roeper Review*, 30(2), 104-110.
- Jia, F., & Rutherford, C. (2010). Mitigation of supply chain relational risk caused by cultural differences between China and the West. *The International Journal of Logistics Management*, 21(2), 251-270.
- Madoc Jones, I., & Parrott, L. (2005). Virtual social work education-theory and experience. *Social Work Education*, 24(7), 755-768.
- McAllister, G., & Irvine, J. J. (2000). Cross cultural competency and multicultural teacher education. *Review of educational research*, 70(1), 3-24.
- Nuansri, A. (2015). The communicative approach for learning Chinese with the total physical response (TPR) method for the Grade 4 students of way Khu-yang, Kampheng Phet Primary education area office 1. *Panyapiwat Journal*, 7(1), 149-159.
- Smith, C. A. (Ed.). (2013). *Encyclopedia of parenting: theory and research*. England: Routledge.
- Suh, E. E. (2004). The model of cultural competence through an evolutionary concept analysis. *Journal of transcultural nursing*, 15(2), 93-102.

Promoting Knowledge-Based Entrepreneurship: A Comparative Study of Triple Helix Regional Outreach in Thai and UK Universities

Suteera Chantes^{1*}

¹ Maharakham Business School, Maharakham University, Maharakham, Thailand

* Corresponding author. E-mail: suteera.c@acc.msu.ac.th

ABSTRACT

This article aimed to provide an empirical comparative study of university outreach of two selected universities, one from the UK and one from Thailand, for promoting knowledge-based entrepreneurship (KBE) in local enterprises. This empirical research was a comparative case study employing the triple helix (TH) model of university-government-industry collaborations to create the investigative boundary. This model has been utilized to promote knowledge-based economic development in countries worldwide, including the UK and Thailand. It helps foster economic development following the Industry 4.0 concept adopted in the two countries, in which innovation development and knowledge networks are the key drivers to add value to the economies. Public universities are expected to deliver knowledge through outreach and academic services to help encourage innovation development. However, little attention has been paid to examining how these work in the different systems of developed and developing countries. This qualitative grounded theory research used semi-structured interviews and documentary analysis as the data collection instruments. It was discovered that the UK and Thai universities could promote KBE in local enterprises through the TH regional outreach. However, the different systems led this study to find lessons Thailand could learn from a more developed system to enhance its performance. First, top-down TH implication was suitable for regional outreach for KBE promotion in small local agricultural enterprises. Second, systematic nonlinear institutional organization was essential for developing entrepreneurial university characteristics to help promote the TH implication for university engagement and outreach delivery.

Keywords: Industry 4.0, Knowledge-Based Entrepreneurship, Regional Engagement, Triple Helix Model, University Outreach

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

Introduction

The notion of a knowledge-based economy is the basis for various economic development concepts, including Industry 4.0, which focuses on promoting economic growth with innovation (Jones & Pimdee, 2017; López-Gómez, 2021). Countries worldwide, developed and developing systems trying to become an innovative-driven economy, have widely adopted Industry 4.0 for their national economic

initiatives. Under the Industry 4.0 policies, firms of all sizes face challenges to become innovation-driven and recognized as a firm of knowledge-based entrepreneurship (Kanellos, 2011; Moutinho et al., 2016). Small firms with limited resources for research and development to move towards innovative businesses are recommended to tap into the knowledge transfer exchanges and networks to acquire new knowledge (Wiklund & Shepherd, 2003). Knowledge networks are therefore regarded as essential to help create knowledge-based business development. Public universities worldwide are expected to actively foster the success of these policies and play roles as knowledge sources, considering that new knowledge production is a vital key to innovation development required for building a knowledge-based economy (Mensah & Enu-Kwesi, 2018).

Concerning the importance of knowledge exchange networks in innovation development involved by the university, the government, and the public sector, this study adopted the triple helix (TH) model as the basis of its investigation. According to Etzkowitz (2002), a “triple helix” of university-industry-government is “a new institutional configuration to promote innovation.” Cucculelli et al. (2022) point out that this tri-lateral collaboration helps create the institutional hybrid organization to allow support from the government and universities to influence innovation development and knowledge-based entrepreneurial ecosystems for regional innovation systems.

Under the Industry 4.0 concept, creativity and innovation are acknowledged as the principal means by which regions foster economic growth and competitiveness (Etzkowitz & Zhou, 2017). University engagement is essential in regional development as it delivers new knowledge recognized as the critical element of creativity and innovation (Egeren & Laurie, 2022). For small firms, such as regional agribusiness, new knowledge can be obtained when the firm actively taps into knowledge sources, such as universities and entrepreneurial networks. Firms employing this strategy are known as knowledge-based entrepreneurs (Hamdani & Salah, 2018).

By focusing on local agricultural enterprises trying to obtain knowledge through regional networks engaged by local sources, such as regional universities and public authorities, this paper employs the triple helix collaboration model to lay a foundation for its investigation. The triple helix model is internationally recognized as a tri-lateral network and hybrid organization of three parties: academia, industry, and the state (Zhou & Etzkowitz, 2021). As empirically evidenced in countries worldwide, the model develops systematic knowledge transfer engaged by the university, industry, and government parties. Concerning this basis, researchers in countries worldwide have studied the implementation of Triple Helix in a diverse range of contexts, including Thailand (e.g. Chaisuwan et al., 2018; Chanthes, 2022; Nakwa & Zawdie, 2016).

Although the triple helix model has been adopted to promote innovation development in countries worldwide, little attention has been paid to examining how it works in the different systems of developed and developing countries. Additionally, public universities in these countries similarly acknowledge their roles to meet the expectations of both the government and private sectors. This paper attempts to address this gap by comparatively studying the university's role in different systems engaging in knowledge networks for promoting innovative business development. The research question of this study is addressed as “How does the triple helix model of collaboration promote knowledge-based entrepreneurship (KBE) development in regional agribusinesses?” This research project was a

comparative study of the UK and Thailand. It aimed to compare and then discuss lessons a developing system, such as Thailand, could learn from a more developed system of the UK selected for this comparative empirical study.

Research Objectives

1. To identify elements of knowledge-based entrepreneurship development in agribusiness through triple helix regional outreach and university engagement.
2. To compare the knowledge-based entrepreneurship development through triple helix regional outreach and university engagement in developed and developing systems.

Research Methodology

This empirical research was a comparative case study employing a qualitative grounded theory. The researcher conducted the study as follows:

1. Designing a Qualitative Multi-Site Case Study Research

This research project was jointly funded by two funding agencies, one from the UK and one from Thailand. The project aimed to comparatively study the role of public universities in the two countries as they deliver knowledge services to impact regional economic development. The researcher designed the study using a simultaneous and interactive approach (Yin, 2011), which allowed her to clarify the topic, the data collection method, and the data source in parallel, given the research focus identified. In the initial stage, in search of the research sites, the researcher reviewed public documents and official websites of various economic and educational authorities of the two countries. The researcher chose two universities as the research sites in two countries with different systems: the UK's developed system and Thailand's developing system, as classified by the United Nations (2017). This empirical study was conducted in both countries: the UK fieldwork was from January to February 2017, and the Thailand fieldwork was from April to May 2017.

The two universities were similar in terms of the institutional profile in their countries. The first university was a leading public UK university in North West England. Another university from the North East region of Thailand was also a leading public university in the country. The two regions similarly presented agriculture as their important economic sector. This study, therefore, chose local agricultural enterprises to include in the investigation as the "industry" partner of the triple helix model, while the two universities were regarded as the "university" or the academic partner (Etzkowitz, 2002). According to the specific selection of the research sites, this study was considered a multi-site case study. According to Cassell et al. (2021), case study research requires a bounded system for designing what is to be studied as it focuses on "the in-depth investigation of a phenomenon in its real-world context."

2. The Sampling Procedures and Data Collection

The central focus of this research was to examine the components of the KBE development through the university delivery of their regional engagement. Its unit of analysis was the engagement programs for promoting innovation development through the knowledge network collaborated by the three parties of the university, the industry, and the government, which is the fundamental concept of the triple helix collaborative model (Etzkowitz & Leydesdorff, 2000).

This study used a purposive sampling method for its data collection. According to Miles et al. (2014), purposive sampling is suitable for qualitative research, which usually works with small samples where the researcher selects the participants purposively based on the predefined selection criteria concerning the research objectives. The KBE concept focuses on entrepreneurial development through knowledge networks (Hayter, 2013). This research, therefore, precisely sampled such activities delivered by the management schools of the two selected universities.

In search of the sampling population, the researcher visited the official websites of the two selected business schools and searched for outreach programs to deliver academic services to promote the entrepreneurial development of local enterprises. The researcher thoroughly studied the details of these programs, which were publicly presented on the schools' websites, showing diverse engagement activities. Considering the triple helix model requires the inclusion of state or government support, the researcher specifically searched for activities that were either sponsored or co-organized by public authorities or funding agencies. Then, with the central focus on entrepreneurial development in local agricultural enterprises, regarded as an important economic sector of the regions of the two universities, the researcher ultimately sampled the data collection sources using the following criteria:

- 1) Outreach programs to promote entrepreneurship development.
- 2) Outreach programs to offer knowledge services for local or regional enterprises.
- 3) Outreach programs publicly advertised participants from local farming or agricultural enterprises.
- 4) Outreach programs publicly advertise academic members of staff leading the programs.
- 5) Outreach programs sponsored by or collaborated with public authorities or government agencies.

As a result, the researcher purposively selected six outreach programs for its investigation: three from the UK and three from Thailand.

3. The Grounded Theory Method (GTM)

This study employed the grounded theory method (GTM) for its investigation. According to Charmaz (2014), GTM allowed social researchers to construct a theory to explain the phenomenon grounded in the emerging conceptualized empirical data. The outcomes of the GTM method are either a formal or a substantive theory; the former requires a study in multiple settings to deliver a higher level of theoretical generalization, while the latter is usually a result of studies in specific contextual conditions, such as case studies (Merriam & Tisdell, 2015). Given that this research was designed as a case study with an investigative boundary, as outlined earlier in Figure 1, its results were considered a substantive theory. This type of GTM result is a hypothetical explanation applicable to specific research settings and cases with specific contextual conditions (Merriam & Tisdell, 2015).

The researcher collected the primary data using semi-structured interviews. Semi-structured interviews are suitable for qualitative data collection as they allow the researcher to use prior questions given the research inquiry and ask open-ended questions to enable the participants to provide their views freely (Creswell & Creswell, 2017). Following the ethical approval granted by the internal review board (IRB) of the Educational Research Department of Lancaster University, the host institution of this international research project, the research invited interview participants from the university and

industrial sectors to provide the available information on the official website indicating the responsible academics and the participating businesses and enterprises of the outreach programs. For the government, only the information for sources of financial support was provided. Considering the limitation, the researcher did not invite government officials as the interview participants. Nonetheless, the researcher employed the data triangulation technique and used multiple data sources to strengthen the qualitative data analysis and interpretation (Denzin & Lincoln, 2017). Secondary data sources included funding details, project reports, and public information provided on relevant official and university websites. Details of the 16 interview participants are presented in Table 1 and Table 2.

Table 1 Interview participants (the UK site)

Participant	Profile	Profession	Organization
1	Senior university manager	Director of Engagement	University
2	University engagement staff	Engagement Liaison	University
3	Senior academic	Professor of Entrepreneurship	University
4	Mid-career academic	Senior Lecturer of Management	University
5	Early-career academic	Lecturer of entrepreneurship	University
6	Family business	Owner/manager	Dairy farm
7	Community enterprise	Manager	Organic vegetable farming
8	Local farming business	Owner	Livestock

Source: the author.

Table 2 Interview participants (the Thailand site)

Participant	Profile	Profession	Organization
1	Senior university manager	Director of Engagement	University
2	University engagement staff	Engagement staff	University
3	Senior academic	Associate Professor of Engineering	University
4	Mid-career academic	Assistant Professor of Accounting	University
5	Early-career academic	Lecturer of Marketing	University
6	Local cooperative	Owner/manager	Handcrafted cotton fabric
7	Community enterprise	Manager	Organic rice
8	Local farming business	Owner	Rubber farming

Source: the author.

This study employed GTM coding for its data analysis and method with the steps outlined in Figure 1. It started from the lowest to the highest conceptualizing levels, namely open coding, axial coding, selective coding, and theoretical coding, respectively (Corbin & Strauss, 2012). Following these coding steps, this multi-site case study delivered the research results as a substantive conceptualization explaining the university engagement in the triple helix collaborative model to deliver the KBE development in local agricultural enterprises. The following section will present these results.

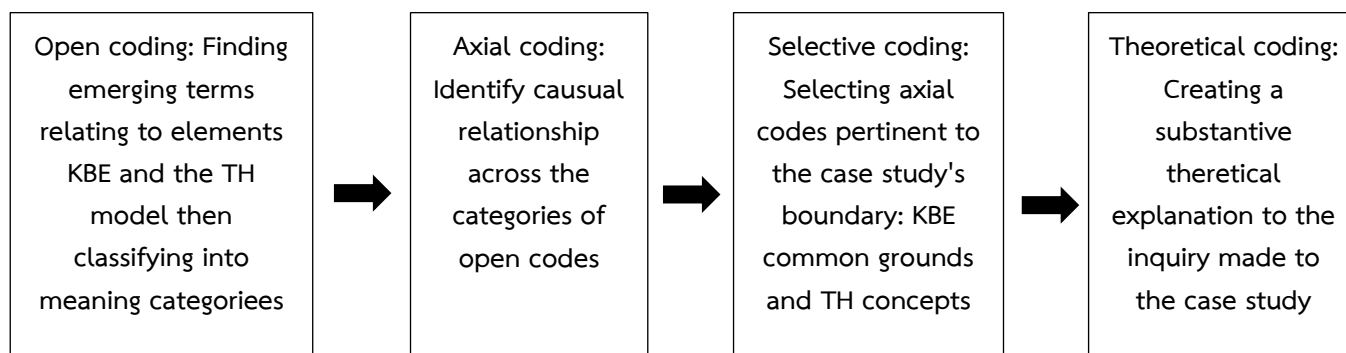

Figure 1 The steps of coding for grounded theory data analysis

Source: designed by the author based on Charmaz (2014) and Corbin & Strauss (2012).

The Conceptual Framework

Concerning the scope of this research being bounded within the KBE and the triple helix model concepts, the bounded system of this multi-site case study is outlined in Figure 2

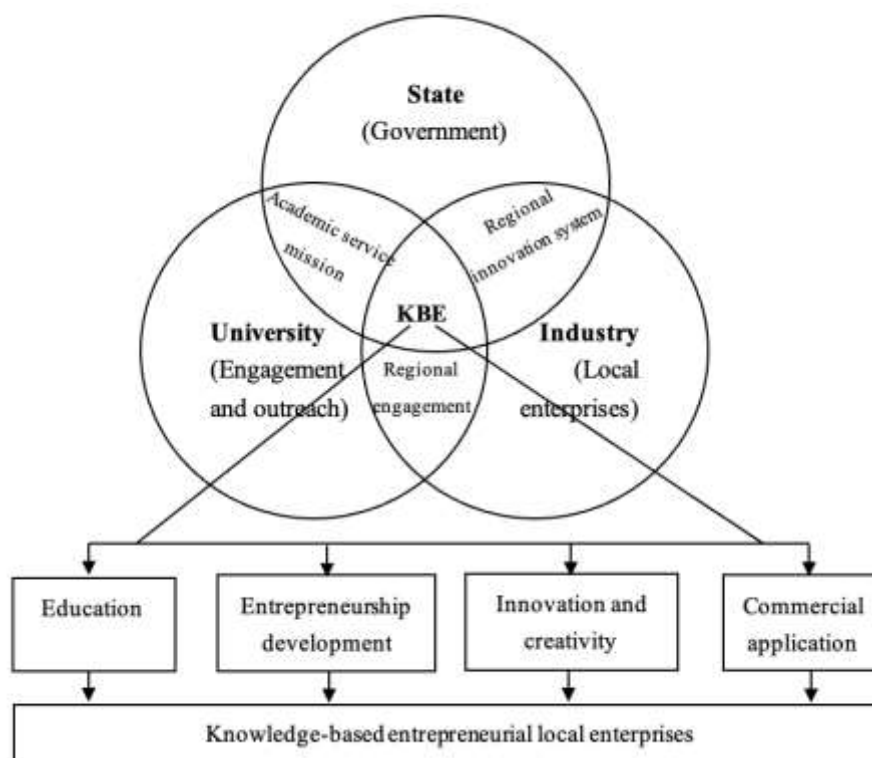

Figure 2 The case study's bounded system depicting the conceptual framework

Source: illustrated by the author, based on the KBE common grounds suggested by Akuhwa et al. (2015, p.466) and the triple helix model by Etzkowitz and Leydesdorff (2000, p.111).

Note. KBE denotes knowledge-based entrepreneurship. This framework hypothetically outlines that the triple helix model comprises three bilateral relations of the participating parties initiating the organizational interactions relating to the academic service mission, the regional innovation system, and regional engagement. Then these relations function as a precursor of the tri-lateral synergy all three parties engage to result in KBE development. The underlying hypothesis is that if the KBE elements are found in all the intersecting spheres of the TH model, there is the existence of the KBE development in the university outreach to be examined and evaluated.

As outlined in Figure 2, the triple helix model is a tri-lateral hybrid network of university-industry-state collaboration for innovation development (Etzkowitz & Leydesdorff, 2000). Given that this study focuses on employing this model for KBE development, the model creates four intersections for innovation development: three bilateral relations and a central tri-lateral collaboration, creating the KBE development sphere.

The first bilateral relation is between the university and the state; they relate via the academic service mission, one of public universities' three fundamental missions: research services (Egeren & Laurie, 2022). Secondly, the state relates to the industry with public innovation promotional policies. The recent national economic development schemes in the two countries are both based on the Industry 4.0 initiative; that of the UK is known as "made smarter" (López-Gómez, 2021), and that of Thailand is "Thailand 4.0" (Jones & Pimdee, 2017). Both schematic policies suggest creativity and innovation as the key economic driver. The final bilateral relation is regional engagement, which links the university to its region's industrial sector or local enterprises (Benneworth & Fitjar, 2019). Examining these bilateral relations was required as "a precursor to trilateral interactions" Etzkowitz (2002, p.13), which this study then scrutinized for the elements of the KBE common grounds. This study follows Akuhwa et al. (2015) in choosing the four common grounds for developing the KBE concepts: (1) education, (2) entrepreneurship development, (3) innovation and creativity, and (4) commercial application.

This research chose a qualitative approach because it required an in-depth investigation of the interactions of participating parties in the identified spheres of the case study's bounded system. Miles et al. (2014) recommend qualitative methods as suitable for studying a phenomenon nested in the defined specific context, and the aim is to study in-depth the research inquiry. Therefore, The qualitative approach was suitable for this study for scrutinizing the KBE elements and the complex collaborative mechanisms of the hybrid organization of the triple helix model.

Research Results

1. Elements of KBE Development in Agribusiness Through University Outreach and Engagement

Following the GTM coding procedure, the research constructed results based on the open, axial, selective, and theoretical codes as defined earlier in Figure 1. These codes were organized to serve the presentation purposes, see Table 3. Also, throughout the coding procedure, the GTM required the researcher to constantly revisit its literature review to analyze the conceptualization of its data with those already discussed in previous studies and the existing knowledge in the related fields (Chanthes, 2023; Charmaz, 2006). Given the case's investigative boundary, as outlined earlier in Figure 2, the researcher performed the procedure focusing on the practical implications of the KBE and TH concepts.

Table 3 Elements of KBE emerged from the empirical evidence from both UK and Thailand sites

KBE common grounds ¹	The bilateral relations ²			The trilateral interactions ² (university-industry-government) for KBE development
	Academic service mission (university-government relation)	Regional innovation system (government-industry relation)	Regional engagement (university-industry relation)	
Education	Disciplinary knowledge services	Regional innovation policies	Outreach and engagement delivery	1. Research-based academic services 2. Knowledge exchange networks for regional innovation development
Entrepreneurship development	Business relations	The Industry 4.0 paradigm	Knowledge-based economy	
Innovation and creativity	knowledge transfer networks	Supports and resources	Research-based outreach	
Science and Technology	Academic entrepreneurship	Public-funded research and development (R&D)	Knowledge commercialization	3. Systematic institutional organization for university outreach delivery
Commercial Application	Social capital experience	Innovation promotional schemes	Entrepreneurial university characteristics	

Source: the author, based on the GTM data analysis procedure for examining the empirical data while constantly revisiting the related literature in the fields.

Note. ¹ As guided by Akuhwa et al. (2015).

² As guided by Etzkowitz (2002), who suggests that the bilateral relations form a precursor for the trilateral intersections in the center of the TH collaboration.

The terms shown in Table 3 under the column bilateral relations are the categories of open codes from the GTM open coding that emerged from the empirical data. The organization of rows and columns is based on the axial codes conceptualizing the KBE and TH evidence that emerged from the data. The matrix of the roles and columns guided the selective coding as the researcher scrutinized the evidence from the UK and Thailand hypothetically. Finally, the trilateral interactions were formed as the theoretical conception for KBE development through the triple helix collaboration. This coding level was based on the selective codes confirming the existence of KBE regardless of the different contexts of developed and developing systems. Based on this coding construction, the researcher also analytically compared the empirical results nested within the two research sites' different contexts and engagement practices.

The final process of the GTM data analysis led the researcher to develop a substantive theoretical explanation comprising three factors signifying the university outreach to deliver knowledge services to promote the KBE development through the trilateral interactions of university-industry-government: (1) research-based academic services, (2) knowledge exchange networks for regional innovation development, (3) systematic institutional organization for university outreach delivery.

1.1 Research-Based Academic Services

Both the UK and Thai universities regarded the service mission as obligatory concerning their “public university” status. They acknowledged that the government and the general public expected them to impact societal and economic development. The research findings showed that the academic service mission of both research sites filled the KBE common grounds with disciplinary knowledge and services, business relations, knowledge transfer networks, academic entrepreneurship, and social capital experience. However, their perceptions towards the knowledge production for serving this role differed: the Thai university performed their service following the traditional Mode 1 concept for knowledge production. In contrast, the UK university followed the Mode 2 university characteristics as Scott (2020) explains; Mode 1 universities focus on political and organizational evolutions as higher education teaching and scientific research institutions with academic service seen as the third mission. Mode 2 universities, on the other hand, while focusing on academic and scientific knowledge, also focus on more profound socio-economic, technological, and cultural changes.

The research results showing the different perceptions support Nakwa & Zawdie (2016) that seeing academic service as the third mission is a constraint to the TH development in Thailand as it was the prevalence of limited networking experience and weak social capital among the triple helix actors. On the other hand, the Mode 2 perception of the UK university supports Etzkowitz & Leydesdorff (2000) that this concept promotes entrepreneurial university characteristics in public universities in most developed systems and allows them to develop nonlinear innovation models for TH collaborations. According to Kalar & Antoncic (2015), entrepreneurial universities value strong ties to industry and encourage the entrepreneurial activities of their academics. This paper, therefore, suggests a lesson the Thai university may learn from the UK university regarding the academic service mission: it is recommended to move towards the Mode 2 university to promote entrepreneurial academics, which are essential elements for promoting KBE of the regional industry and the TH collaboration.

1.2 The Knowledge Exchange Networks for Regional Innovation Development

The study results showed that the academia of the UK and Thai universities recognized the institutional support to help promote the regional innovation systems (RISs) under the National Industry 4.0 scheme. Given the focus of this project examining the outreach programs delivered to promote the KBE in local agricultural enterprises, the two universities met the public expectations for their roles. This study discovered the KBE common grounds in the findings, which helped shape the TH model of the universities, including the acknowledgement of the regional innovation policies, the Industry 4.0 paradigm, supports and resources, activities involving publicly funded research and development (R&D), and their engagement in innovation promotional scheme.

Despite the two universities playing a role in the knowledge exchange networks of their regional innovation development, however, the Thai university appeared to show less entrepreneurial university characteristics than the UK university concerning that their institutional structure for outreach and service did not support nonlinear innovation models, which Etzkowitz and Leydesdorff (2000) suggest as suitable for the TH collaboration for innovation development. The Thai university was trapped in the perception of seeing academic service as “the third role” mission having less significance and separate from the other two missions, teaching and research. Chanthes & Taylor (2010) points out

that most Thai universities commonly express this perception. In addition, Nakwa & Zawdie (2016) regard the view towards service as a constraint for Thai universities to interact in the institutional spheres of the TH collaboration. As a result, outreach activities in the Thai university depended mainly on individual experiences based on personal connections between the interacting entities, such as individual academics and the farmers. See an example illustrative quote as follows:

“Only those who personally want to join the project would do it [outreach project]. We have a heavy teaching workload already. Take me as an example. I teach six classes per week. I started delivering this program [accounting consultation to a local handcrafted cotton fabric cooperative] because I knew the manager. She asked if I could help her with the accounting system, so I agreed to help at no cost because she is a good friend of mine. Then, I claimed in the record of my KPI [the institution's key performance indicators recorded as part of the academic evaluation]. Luckily, a colleague at my [Management] school told me that the UIC (University-Industry Cooperation Center) offers some public funding. So I applied and secured some financial support for the project under the scheme.” (An Assistant Professor of Accounting from Thailand).

Compared to the results from the UK university, the knowledge-exchange networks for regional innovation development could be constructed based on not only individual experiences of the academics or personal connections; there were also activities initiated from the support initiatives of the university. See an example illustrative quote as follows:

“We offer various supports or the academics. We have a variety of connection channels to promote them to engage with the industry and the public sectors. Sometimes, we got contacted by the academics and others by the departmental staff who worked on such projects. We also organize business matching events to connect those businesses to our academics. We also have engagement liaisons who do a great job creating connections with the public and private sectors. We have thirty staff working in this office [at the institutional level].” (The Director of Engagement from the UK).

1.3 Systematic Institutional Organization for University Outreach Delivery

The two universities had an institutional workflow for academic service delivery. The research findings showed that the academic service mission of both research sites filled the KBE common grounds with outreach and engagement delivery, the attention to a knowledge-based economy, the performance of research-based outreach, the ability of knowledge commercialization, and entrepreneurial university characteristics. However, due to the less entrepreneurial university characteristics, the Thai university showed limited capacity to systematically manage the university outreach at both the institutional and departmental levels in a nonlinear pattern.

Findings from the UK university showed that the Engagement Department of this university had a 17-year history of developing the entrepreneurial organized institutional structure for engagement. Similar to the entrepreneurial university characteristics suggested by Kalar & Antoncic (2015) and Olo et al. (2019), this university created an organizational structure to allow entrepreneurial actions of its academics and staff to work non-linearly and creatively to engage and make impacts on the regional development. The Engagement Department was established in 2000 and only dealt with GBP20,000 per year engagement funding with a handful of regional industrial partners. Over the years, the university has put significant efforts into promoting industrial collaborations, sponsored by both

external financing, such as public grants and public fundraising schemes, and internal sources, such as social enterprise funds. In 2017, which was the UK fieldwork of this study, the department oversees hundreds of engagement and outreach projects with an accumulative of two million pounds per year.

This type of entrepreneurial university engaged in the TH model is recognized as a Mode 2 university (Etzkowitz & Leydesdorff, 2000; Leydesdorff & Ivanova, 2016). This paper, therefore, discusses the area of improvement for the Thai university as the institutional development to become a Mode 2 entrepreneurial university. As Etzkowitz & Leydesdorff (2000) emphasize, networking and Mode 2 entrepreneurial university are the critical features for successful TH collaboration performance. This paper, therefore, recommends a lesson the Thai university may learn from a more developed system of the UK that it should design and construct an institutional workflow to support a more systematic nonlinear model for innovation, known as a systematic hybridization of collaboration (Etzkowitz, 2002), with suitable staffing of supporting engagement personnel.

2. Comparing the KBE Development through Triple Helix Regional Outreach and University Engagement

The empirical evidence showed that university engagement delivered by the studied UK and Thai universities showed the capability to promote KBE in local agricultural enterprises through the triple helix collaborative model for university engagement. This study discovered essential elements of four KBE common grounds, namely education, entrepreneurship development, innovation and creativity, and commercial application (Akuhwa et al., 2015), in both universities. Also, the studied “industry” part, or the six local entities of this study, showed a positive recognition of entrepreneurial improvement as they engaged in the outreach; they all confirmed the enhancement of the three indicators of knowledge-based firms, as suggested by Kanellos (2011): innovation, growth, and competitiveness. See examples of illustrative quotes as follows:

“I have joined the EiR [Entrepreneurs in Residence] for three years. Every month, the [Management] school organizes a forum inviting experienced academics and EiR members, and sometimes postgraduate students, to join a talk about interesting business management and economic issues. These events are beneficial for meeting people. They also organize training programs from time to time, about three or four trainings annually, which are good too. Joining the program is beneficial for my business. I learned new techniques through not only those useful training but also the meeting with many experienced people.” An owner/manager of a dairy farm from the UK

“I started this organic community about seven years ago. At first, we only had five members struggling to grow the rice correctly to meet the organic standard as we wanted to register for the Certified Organic Production certificate. Then, in the third year, these academics came. They offered various help with farming and business management at no cost. They said the services were part of their government-funded research project. After these years, thanks to their initiation during the first three years since we met, we now have 45 membered farmers, already awarded the certificate, and the sales have been growing since. With their continuous help, we even started advertising and selling the rice online recently.” A manager of an organic rice community enterprise from Thailand.

The findings showed supportive KBE elements in both studied universities from Thailand and the UK. Furthermore, the evidence showed similar challenges they faced regardless of the different

systems that the research-based services were often initiated from the “academia” part. Most agricultural research-based services and outreach were awarded financial support under the schemes imposed by the funding bodies, such as the Department for Environment, Food & Rural Affairs (DEFRA) of the UK, the Thailand Research Fund (TRF), and the Ministry of Agriculture of Thailand. This finding was consistent with Etzkowitz (2002), who recognizes a top-down normative implication of the triple helix model in Europe, where the policy measures encourage the role of academia, industry, and government.

According to the Etzkowitz (2002), another way to employ the model is the bottom-up TH collaboration. This alternative is commonly adopted in the US that the industrial sector, including the agricultural industry, shows the capacity to be the technical leader in initiating TH collaborations (Etzkowitz 2002). By comparing the two alternatives, the top-down and the bottom-up TH model, this paper recognized that the TH model engaged by the local agricultural sector in the UK and Thailand similarly favoured the top-down practice due to local enterprises' limited capacity to lead the development of science and technology. Additionally, as evidenced in this study, the KBE was found to be a supporting collaborative form allowing the regional university to lead technical development under the updated national schemes.

Discussions

This research discovered that the top-down TH model, rather than the bottom-up approach, was found to be similarly suitable for the studied UK and Thailand contexts. This finding was based on the critical condition that the latter approach requires the industrial sector to lead the innovation development. Regarded as an essential lesson learnt from a more developed system such as the UK, the top-down model could practically be employed in such a developed system for the success of TH collaboration for promoting innovation development; agreeing with Etzkowitz (2002), this TH implication was suitable when the industrial partner in the TH collaboration appeared to have limited research and development resources. Such partner was small local agricultural enterprises such as the selected industry of this comparative study, which this paper has delivered its findings.

However, considering that academia, rather than industry, led the collaboration for innovation development, this paper discusses the possible challenge of the top-down TH model to develop a strategic practice to focus on problem-based outreach. It, therefore, suggested that the university outreach and engagement to help build KBE should have access to knowing the needs of the industry views as the basis for the program development. As Puangpronpitag (2019) points out, outreach and engagement programs targeting engagement with regional farmers or local community enterprises should cultivate personal references with leaders of the farmers' communities to gain access to their needs for innovation development. Similar to another study by Chanthes & Sriboonlue (2021), whose study examines the triple helix implication for KBE promotion in organic rice community enterprises in Thailand, such initial connections could help create a trust to allow the farmers to share their knowledge needs with the academia, who should then be able to develop prominent funding proposals to sponsor their research-based outreach programs, given the imposed financial support sources.

Furthermore, this paper also supports Nakwa & Zawdie (2016) that such personal reference is crucial to attracting the industry to participate in the TH collaboration.

By critically comparing and discussing the results from the UK and Thailand, this study agreed with studies from Portugal by Moutinho et al. (2016), from Thailand by Chanthes (2022) and from European countries by Kalar & Antoncic (2015) that systematic nonlinear institutional organization was essential for developing entrepreneurial university characteristics to help promote the TH implication for university engagement and outreach delivery. This empirical evidence from the UK, which this paper recommends as one of the lessons Thailand could learn from a more developed system, is that the construction of such a nonlinear and holistic systematic organization takes time.

Bearing in mind that public universities in Thailand are obligated to engage and contribute to promoting the knowledge-based economy under the Thailand 4.0 policy, this paper, therefore, motivates not only the Thai university of this research but also other Thai universities outside of this case study to design and construct an entrepreneurial approach to promote systematic outreach management. As evidenced in this study, such an efficient workflow helped the UK university to go from delivering regional engagement of GBP20,000 to multi-million pounds annually in less than two decades.

Originality and Body of Knowledge

This paper recommends areas of improvement for constructing a systematic workflow for outreach and engagement. Considering the research results showing the differences in systematic workflows in the studied UK and Thai universities, this paper suggests areas of development for Thai universities to escape from the third mission trap by learning from a more developed system, such as the studied UK university, to construct a more systematic institutional organization to promote outreach delivery. It recommends to a broader extent that Thai universities must develop towards the Mode 2 university to create entrepreneurial university characteristics. It agrees with Etzkowitz & Leydesdorff (2000) and Mensah & Enu-Kwesi (2018) that promoting TH collaboration in university outreach delivery requires a supportive institutional structure constructed with outreach support units, vertically and horizontally and at both central institutional management and departmental levels.

The enhanced system work is also expected to help eliminate the problem of developing country syndrome caused by the lack of horizontal system work (central level and departmental level) across the university (Yokakul & Zawdie, 2009). Learning from UK findings, the work system construction is recommended to include the following departments as the guidance for the Thai universities to adapt to suit its contexts: engagement office, innovation management office, pre-award and post-award office, and legal support office. Engagement personnel such as engagement liaison is also recommended at both institutional and departmental levels.

Conclusion

This paper confirmed that public universities in both developed and developing systems indifferently presented the promising capability to meet the social expectations for academic services to contribute to regional innovation policy based on the Industry 4.0 initiative. The study results suggest that both countries could implicate knowledge-based entrepreneurship knowledge to promote their

regional economic growth by encouraging their public universities to engage with innovation development by targeting the foster of KBE in local enterprises. Furthermore, by comparing the empirical results from the UK and Thailand, this paper also recommended two critical lessons the Thai university could comparatively learn from the UK university to help promote its engagement performance: first, KBE is suitable for top-down TH implications for regional agricultural entrepreneurial development; and second, a systematic institutional organization for outreach and engagement is essential to promote the regional innovation systems.

Limitations of this research concern the qualitative method and the specific context of the studied case universities and its focus on analyzing the university engagement involving local enterprises in agricultural industries and the implications of the results. The result implementations must bear in mind differences across different industrial contexts, which could impact the explanations this paper offered in the broader range of industrial contexts; the findings' implementation needs to consider the attributes of the universities' specific institutional, regional, and national profiles.

Another limitation concerns the common practice of qualitative research; the researcher conducting the data collection and analysis functioned as part of the research instrument (Corbin & Strauss, 2012). This study is, therefore, inevitably criticized for possible researcher bias (Charmaz, 2014). The researcher, therefore, followed Charmaz's (2014) recommended technique to help increase the theoretical implication of findings in a broader context; a constant comparison procedure was carried out through the GTM analysis process to allow the researcher to repetitively compare the emerging theory from the empirical evidence with those in the related literature to help link its data interpretation and conceptualization to the knowledge in the field.

Therefore, despite this limitation concerning its purposive sampling of the selected case sites and the sampled local agribusinesses and interview informants, the research implication could be extended to other universities outside the sampled universities. Further research implementation could be assembled given the constructive results on the elements of the TH model and KBE concepts, which could be universally shared across the research community in the disciplinary area. The research results from this paper have delivered a substantive grounded theory that could be utilized as the conceptual framework for future studies investigating the interconnecting implications of regional university outreach, KBE, and the TH model to a broader extent.

Recommendations

1. Policymaking Recommendations

This paper has pointed out two essential keys to success for KBE promotion in local agribusinesses through the TH model: top-down TH implication and systematic nonlinear institutional organization of participating partners of industry-university-government. It, therefore, recommends that the policymakers focus on constructing a more systematic organization of TH development for the outreach of Thai universities. Despite indicating the lack of nonlinear organization as an area of improvement for Thai universities, the empirical evidence of this paper confirmed the basis of institutional support for academic service delivery at the institutional level provided to all academic departments. Therefore, it suggests that universities in Thailand have the potential to simultaneously

develop to move from traditional Mode 1 towards Mode 2 entrepreneurial universities while constructing the hybridization of practical TH systems for a broader range of academic disciplines.

2. Recommendations for Future Research

This paper suggests future studies to adopt the three identified elements of KBE that emerged in the triple helix model employed in university outreach, as suggested by this paper, to validate their practical implementation and generalization in promoting the development of local enterprises of the study findings, which was a substantive theory resulting from the empirical boundary of this grounded theory research. This paper recommended future research to investigate further practical strategies to promote research-based academic services, the knowledge exchange networks for regional innovation development and the construction of systematic institutional organization for university outreach delivery as the drivers to promote the TH model for KBE development in local agribusinesses.

Acknowledgement

This research received funding from the Newton Fund Mobility Grant (No. NG150247). The British Academy of the UK and the Office of the Higher Education Commission (OHEC) of Thailand contributed to the Fund. The author thanks attendees of the online 3rd World Conference on Technology, Innovation and Entrepreneurship 2019 and attendees of the 14th European Conference on Innovation and Entrepreneurship 2019 in Kalamata for their feedback on the earlier versions of this paper.

References

- Akuhwa, P. T., Gbande, C. A., Akorga, B. S., & Adye, Z. S. (2015). Knowledge-based entrepreneurship and globalization: correlates for the wealth of nations and perspectives from Nigeria. *Open Journal of Applied Sciences*, 5(08), 460.
- Benneworth, P., & Fitjar, R. D. (2019). Contextualizing the role of universities to regional development: introduction to the special issue. *Regional Studies, Regional Science*, 6(1), 331–338.
- Cassell, C., Cunliffe, A. L., & Grandy, G. (2021). *The SAGE Handbook of Qualitative Business and Management Research Methods*. California: SAGE Publications.
- Chaisuwan, C., Maneesong, O., Nimanman, K., & Aturapataraporn, J. (2018). The Triple Helix Model for Thai SMEs Export Promotion: Healthy Beverages to Singapore-Malaysia-Indonesia Markets. *Journal of Business Administration and Languages*, 6(1), 58-64.
- Chanthes, S., & Sriboonlue, P. (2021). Triple Helix Model in Practice: A Case Study of Collaboration in University Outreach for Innovation Development in Local Farming Community Enterprise in the Northeast Region of Thailand. In Matos, F., Ferreira M., Rosa, A. & Salavisa, I. (Eds.), *Proceedings of the 16th European Conference on Innovation and Entrepreneurship, ECIE 2021* (pp. 194–203). Aveiro, Portugal: Academic Conferences and Publishing International Limited.
- Chanthes, S. & Taylor, J. (2010). Insights into academic understanding of the university's third role in a developing system: empirical evidence from Thailand. In M. Amara (Ed.), *Proceedings of the VIII Triple Helix Conferenc: International Conference on University, Industry and Government Linkages* (pp. 55-70). Madrid: Spain.

- Chanthes, S. (2022). University Outreach in the Triple Helix Model of Collaboration for Entrepreneurial Development. *Journal of Educational Issues*, 8(2), 178–192.
- _____. (2023). *Grounded Theory Study in Economics and Management Research*. Retrieved 1 July 2023. from <http://ebook.msu.ac.th/uploads/ebook/1674620172/mobile/index.html?fbclid=IwAR0CZfpKR54cQY5QnBUvg6oleu9uQyUmFfBGD7xRc8AMBIY-IZfjXXx4ywc>.
- Charmaz, K. (2006). *Constructing Grounded Theory: A Practical Guide Through Qualitative Analysis*. California: SAGE Publications.
- Charmaz, K. (2014). *Constructing Grounded Theory*. California: SAGE Publications.
- Corbin, J., & Strauss, A. (2012). Basics of Qualitative Research: Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory. In *Basics of Qualitative Research (3rd ed.): Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory*. (3rd ed.). California: Sage.
- Creswell, J. W., & Creswell, J. D. (2017). *Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches*. California: SAGE Publications.
- Cucculelli, M., Dileo, I., & Pini, M. (2022). Filling the void of family leadership: institutional support to business model changes in the Italian Industry 4.0 experience. *The Journal of Technology Transfer*, 47(1), 213–241.
- Denzin, N. K., & Lincoln, Y. S. (2017). Introduction: the discipline and practice of qualitative research. In N. K. Denzin & Y. S. Lincoln (Eds.). *Handbook of Qualitative Research*. (5th ed.). (pp. 1–32). California: SAGE Publications.
- Egeren, V., & Laurie, A. (2022). *University Outreach and Engagement*. Retrieved 1 July 2023. from <https://engage.msu.edu/upload/orgchart/UOE-OrgChart-JAN2017.pdf>.
- Etzkowitz, H. (2002). *Evaluation, The Triple Helix of University - Industry - Government Implications for Policy and Evaluation (2002–11)*. Science Policy Institute. Retrieved 1 July 2023. from https://www.donorth.co/appurtenancy/pdfs/etzkowitz_triple_helix.pdf.
- Etzkowitz, H., & Leydesdorff, L. (2000). The dynamics of innovation: from National Systems and “Mode 2” to a Triple Helix of university–industry–government relations. *Research Policy*, 29(2), 109–123.
- Etzkowitz, H., & Zhou, C. (2017). *The Triple Helix: University–Industry–Government Innovation and Entrepreneurship*. (2nd ed.). New York: Routledge.
- Hamdani, K., & Salah, K. (2018). Knowledge-based entrepreneurship: the role of networks in A. P. Borges (ed.), *Proceeding of the International Conference on Advances in Business Management-ICABM2018* (pp. 448–467). Porto: Portugal
- Hayter, C. S. (2013). Conceptualizing knowledge-based entrepreneurship networks: perspectives from the literature. *Small Business Economics*, 41, 899–911.
- Jones, C. C., & Pimdee, P. (2017). Innovative ideas: Thailand 4.0 and the fourth industrial revolution. *Asian International Journal of Social Sciences*, 17(1), 4–32.
- Kalar, B., & Antoncic, B. (2015). The entrepreneurial university, academic activities and technology and knowledge transfer in four European countries. *Technovation*, 36, 1–11.

- Kanellos, N. S. (2011). *A conceptual framework for analyzing knowledge-based entrepreneurship. International Conference on Integrated Information (IC-ININFO 2011)*, 92–95. Retrieved 1 July 2023. from <http://hdl.handle.net/11400/8975>.
- López-Gómez, C. (2021). *Driving technology diffusion in the UK: Industry 4.0 and the Made Smarter Programme*. Retrieved 1 July 2023. from https://www.ciip.group.cam.ac.uk/reports-and-articles/driving-technology-diffusion-uk-industry-40-and-ma/download/Made_Smarter_UK_response_to_I40_final.pdf.
- Mensah, M. S. B., & Enu-Kwesi, F. (2018). Research collaboration for a knowledgebased economy: towards a conceptual framework. *Triple Helix*, 5(1), 1-17.
- Merriam, S. B., & Tisdell, E. J. (2015). *Qualitative Research: A Guide to Design and Implementation*. New Jersey: John Wiley & Sons.
- Miles, M. B., Huberman, A. M., & Saldana, J. (2014). *Qualitative Data Analysis: A Methods Sourcebook*. (3rd ed.). California: SAGE Publications.
- Moutinho, R., Au-Yong-Oliveira, M., Coelho, A., & Manso, J. P. (2016). Determinants of knowledge-based entrepreneurship: an exploratory approach. *International Entrepreneurship and Management Journal*, 12(1), 171–197.
- Nakwa, K., & Zawdie, G. (2016). The ‘third mission’ and ‘triple helix mission’ of universities as evolutionary processes in the development of the network of knowledge production: Reflections on SME experiences in Thailand. *Science and Public Policy*, 43(5), 622–629.
- Olo, D. P., Correia, L., & da Conceição Rego, M. (2019). *The Main Challenges of Higher Education Institutions in the 21st Century*. Retrieved 1 July 2023. from [https://books.google.co.th/books?hl=en&lr=&id=QsexDwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA1&dq=Olo,+D.+P.,+Correia,+L.,+%26+da+Concei%C3%A7%C3%A3o+Rego,+M.+\(2019\).+The+Main+Challenges+of+Higher+Education+Institutions+in+the+21st+Century&ots=mQ4Z_KefB9&sig=9cxlKPXCSPgRLGQyHC_09_Df9hw&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false](https://books.google.co.th/books?hl=en&lr=&id=QsexDwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA1&dq=Olo,+D.+P.,+Correia,+L.,+%26+da+Concei%C3%A7%C3%A3o+Rego,+M.+(2019).+The+Main+Challenges+of+Higher+Education+Institutions+in+the+21st+Century&ots=mQ4Z_KefB9&sig=9cxlKPXCSPgRLGQyHC_09_Df9hw&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false).
- Scott, P. (2020). Universities in a ‘mode 2’ society. In Lars Engwall (Eds.). *Missions of Universities: Past, Present, Future*. (pp. 95 – 113). Switzerland: Springer Publishing.
- United Nations. (2017). *World Economic Situation and Prospects 2017*. Retrieved 1 July 2023. from https://desapublications.un.org/file/510/download?_ga=2.214804375.1240147398.1690494551-1578376638.1690494551.
- Wiklund, J., & Shepherd, D. (2003). Knowledge-Based Resources, Entrepreneurial Orientation, and the Performance of Small and Medium-Sized Businesses. *Strategic Management Journal*, 24(13), 1307–1314.
- Yin, R. K. (2011). *Qualitative Research from Start to Finish*. New York: Guilford Publications.
- Yokakul, N., & Zawdie, G. (2009). The Role of Triple Helix for Promoting Social Capital, Industrial Technology and Innovation in the SME Sector in Thailand. *Science, Technology and Society*, 14(1), 93–117.
- Zhou, C., & Etzkowitz, H. (2021). Triple helix twins: a framework for achieving innovation and UN sustainable development goals. *Sustainability*, 13(12), 6535.

Stall Hawker Pattern and Adaptation of Sawan Park in NakhonSawan Municipality

Ratchapol Laosuksri^{1*} and Darin Khongsatjaviwat²

¹ Master of Political Science Program, Department of Political Science and Public Administration, Faculty of Social Sciences, Naresuan University, Thailand

² Department of Political Science and Public Administration, Faculty of Social Sciences, Naresuan University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: ratchapol63@nu.ac.th

ABSTRACT

This research article aimed (1) to study the operations of the Nakhonsawan Municipality in enforcing the policy on street vendor organizations in Sawan Park, Nakhonsawan Municipality, and (2) to study the patterns and adaptation of street vendors affected by the implementation of the Nakhon Sawan Municipality's policy. The population consisted of 4 municipal officials of Nakhonsawan Municipality and 60 street vendors in Sawan Park, Nakhon Sawan. The sampling method split in half was employed with a specific sampling. Due to inclusion and exclusion criteria, the obtained samples included 2 municipal officials and 30 street vendors. This was qualitative research. The tools for data collection included in-depth interviews with in-depth analysis from key informants. The findings revealed that Nakhonsawan Municipality effectively implemented the policy on street vendor organizations, leading to well-organized orderliness in the area, compared to the period before the policy. Regarding the patterns and adaptation of street vendors affected by the implementation of the policy of Nakhonsawan Municipality, they could adapt according to the strict policy on street vendor organizations regardless of further problems in the area. Therefore, street vendors and officials could coexist in peace.

Keywords: Hawker Stalls, Sawan Park, Nakhon Sawan Municipality

รูปแบบและการปรับตัวของผู้ค้าหาบเร่แผงลอยในพื้นที่อุทยานสวรรค์ เขตเทศบาลนครนครสวรรค์

รัชพล เลาสุขศรี^{1*} และ ดาริน คงสัจวิวัฒน์²

¹ นิติบัญญัติโท ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ประเทศไทย

² ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: ratchapoll63@nu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาการดำเนินงานของเทศบาลนครสวรรค์ในการนํานโยบายการจัดระเบียบหาบเร่แผงลอยไปปฏิบัติในพื้นที่อุทยานสวรรค์ เขตเทศบาลนครสวรรค์ และ (2) เพื่อศึกษารูปแบบและการปรับตัวของผู้ค้าหาบเร่แผงลอยที่ได้รับผลกระทบจากการนํานโยบายไปปฏิบัติของเทศบาลนครสวรรค์ ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ เจ้าหน้าที่เทศกิจของเทศบาลนครสวรรค์จำนวน 4 ราย และผู้ค้าหาบเร่แผงลอยบริเวณอุทยานสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์จำนวน 60 ราย ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยการแบ่งครึ่ง และคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกและเกณฑ์การคัดออก จากจำนวนประชากรส่งผลให้ได้กลุ่มตัวอย่าง คือ เจ้าหน้าที่เทศกิจ จำนวน 2 ราย และผู้ค้าหาบเร่แผงลอย จำนวน 30 ราย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผลการศึกษาพบว่า เทศบาลนครสวรรค์นํานโยบายการจัดระเบียบหาบเร่แผงลอยไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยในพื้นที่มากกว่าก่อนที่จะมีการจัดระเบียบหาบเร่แผงลอย รูปแบบและการปรับตัวของผู้ค้าหาบเร่แผงลอยที่ได้รับผลกระทบจากการนํานโยบายไปปฏิบัติของเทศบาลนครสวรรค์คือผู้ค้าสามารถปรับตัวตามนโยบายการจัดระเบียบหาบเร่แผงลอยอย่างเคร่งครัด รวมถึงไม่สร้างปัญหาในพื้นที่เพิ่มเติม ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นทำให้ผู้ค้ากับเจ้าหน้าที่สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข

คำสำคัญ: ผู้ค้าหาบเร่แผงลอย, อุทยานสวรรค์, เทศบาลนครสวรรค์

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

“หาบเร่แผงลอย”คือการค้าขายบริเวณริมถนนโดยเป็นวัฒนธรรมที่ปรากฏอยู่ในสังคมไทยมาเป็นเวลานานพบว่ามีผู้ประกอบการอาชีพนี้อยู่มากมายในประเทศไทยส่งผลให้ภาครัฐไม่สามารถกำกับดูแลการค้าลักษณะนี้ได้อย่างทั่วถึง (เอกรินทร์ ศิริโรตนะชัย, 2563) จึงเกิดข้อพิพาทจากสังคมในด้านปัญหาความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยในพื้นที่รวมถึงปัญหาต่างๆ ที่เกิดจากผู้ค้าหาบเร่แผงลอย (ณัฐพงศ์ เปรมพูลสวัสดิ์ และ จาตุรงค์ โพคะรัตน์ศิริ, 2561) แต่ว่าทางภาครัฐนั้นยังไม่สามารถกำกับดูแลการค้าในลักษณะนี้ได้อย่างทั่วถึงจึงก่อให้เกิดความขัดแย้งและข้อพิพาทจากทางสังคมในหัวข้อเกี่ยวกับความเหมาะสมของการประกอบอาชีพรูปแบบนี้ และมีการกล่าวยกประเด็นในเรื่องการเกิดปัญหาการรบกวนพื้นที่สาธารณะ หรือเกิดการสร้างความสกปรกบนบริเวณพื้นที่สาธารณะ จากปัญหาที่เกิดขึ้นทำให้หน่วยงานภาครัฐเริ่มเข้ามามีบทบาทในการจัดระเบียบให้กับผู้ค้าหาบเร่แผงลอยมากขึ้น (นฤมล นิราทร, 2560) จากปัญหาที่เกิดขึ้นถือได้ว่าเป็นปรากฏการณ์ที่ถูกวิพากษ์วิจารณ์อยู่บ่อยครั้งจากสังคม นำมาซึ่งการเกิดข้อพิพาทและความขัดแย้ง เนื่องจากทางสังคมมีมุมมองที่ทั้งเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยกับการประกอบอาชีพลักษณะนี้ ทำให้ต่อมาจึงได้มีการนํานโยบายการจัดระเบียบหาบเร่แผงลอยไปปฏิบัติเพื่อก่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยบนพื้นที่สาธารณะแก่ผู้คนในสังคมที่ใช้สัญจรไปมา รวมถึงการสร้างความสะดวกสบายบนพื้นที่ในบริเวณที่มีการจัดระเบียบหาบเร่แผงลอย ในกรณีพื้นที่กรุงเทพมหานครซึ่งเป็นศูนย์รวมของประชาชนจากทั่วประเทศในการเข้ามาอาศัยอยู่เพื่อความต้องการที่จะมีชีวิตที่มีคุณภาพและดีขึ้นกว่าเดิม และมีประชาชนซึ่งมีรายได้น้อยบางส่วนหันมาประกอบอาชีพหาบเร่แผงลอยบนทางเท้าเพราะการค้าขายรูปแบบนี้ใช้เงินลงทุนน้อย ไม่ต้องเสียภาษีให้รัฐ จึงส่งผลให้มี

ปริมาณผู้ค้าบนทางเท้าเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็วจนไม่สามารถควบคุมจำนวนได้ และท้ายที่สุดก็กลายเป็นปัญหาใหญ่ของประชาชนชาวกรุงเทพมหานครที่เกิดปัญหาไม่สามารถใช้พื้นที่ในการสัญจรและปัญหาเรื่องความปลอดภัยสาธารณะในการใช้รถบนถนนรวมทั้งปัญหาการไม่รักษาความสะอาดของทางเท้าและผิวถนน (นภัสวรรณ สุภาวรรณ, 2559)

จากที่กล่าวมา ปัญหาผู้ค้าหาบเร่แผงลอย เป็นปัญหาเดียวกันที่เกิดขึ้นในเขตเทศบาลนครนครสวรรค์ โดยเฉพาะในพื้นที่อุทยานสวรรค์ ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงสำคัญของจังหวัดนครสวรรค์ที่ตั้งอยู่บริเวณใจกลางเมืองและมีผู้ค้าหาบเร่แผงลอยมาค้าขายในบริเวณนี้เป็นจำนวนมากที่สุดจากทุกจุดผ่อนผันในเขตที่เทศบาลนครนครสวรรค์กำกับดูแลและเป็นจุดที่เกิดปัญหาความไม่เป็นระเบียบของผู้ค้าหาบเร่แผงลอยอย่างต่อเนื่องนับแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน ต่อมาจึงมีการนำนโยบายการจัดระเบียบหาบเร่แผงลอยไปปฏิบัติในพื้นที่ดังกล่าวส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตดั้งเดิมของผู้ค้าหาบเร่แผงลอยทำให้ผู้ค้าหาบเร่แผงลอยต้องมีรูปแบบและการปรับตัวจากผลกระทบดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาผลการดำเนินงานของเทศบาลนครนครสวรรค์ในการจัดระเบียบหาบเร่แผงลอยบริเวณพื้นที่อุทยานสวรรค์โดยเชื่อมโยงกับแนวคิดการนำนโยบายไปปฏิบัติและแนวคิดเรื่องรูปแบบรวมถึงศึกษาผลกระทบของผู้ค้าหาบเร่แผงลอยจากการนำนโยบายการจัดระเบียบหาบเร่แผงลอยมาปฏิบัติ ผ่านแนวคิดการปรับตัวจากผลกระทบที่ผู้ค้าหาบเร่แผงลอยได้รับเพื่อนำไปสู่การเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ไขปัญหาหาบเร่แผงลอยบริเวณอุทยานสวรรค์ ในอนาคตและสังเคราะห์ถึง แนวทางการดำเนินงานของเทศบาลนครนครสวรรค์ในการนำนโยบายไปปฏิบัติและนำเสนอรูปแบบและการปรับตัว ของผู้ค้าหาบเร่แผงลอยที่รับผลกระทบจากนโยบายหาบเร่แผงลอยและผลการวิจัยยังเป็นแนวทางให้ผู้สนใจ ศึกษาในหัวข้อลักษณะเดียวกันนี้ต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานของเทศบาลนครนครสวรรค์ในการนำนโยบายการจัดระเบียบหาบเร่แผงลอยไปปฏิบัติในพื้นที่อุทยานสวรรค์
2. เพื่อศึกษารูปแบบและการปรับตัวของผู้ค้าหาบเร่แผงลอยที่ได้รับผลกระทบจากการนำนโยบายไปปฏิบัติในพื้นที่อุทยานสวรรค์ เขตเทศบาลนครนครสวรรค์

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ เจ้าหน้าที่เทศกิจของเทศบาลนครนครสวรรค์ จำนวน 4 คน และผู้ค้าหาบเร่แผงลอยในพื้นที่อุทยานสวรรค์ เขตเทศบาลนครนครสวรรค์ จำนวน 60 คน ผู้วิจัยใช้วิธีการแบ่งครึ่งของจำนวนประชากรและทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงโดยมีเกณฑ์การคัดเลือก (1) กลุ่มเป้าหมายสะดวกในการให้สัมภาษณ์ข้อมูล (2) ผู้ค้าหาบเร่แผงลอยที่ขายในบริเวณอุทยานสวรรค์มาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ 2 ปีขึ้นไป และ (3) เจ้าหน้าที่ของเทศบาลนครนครสวรรค์ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดระเบียบหาบเร่แผงลอยเท่านั้น

มีเกณฑ์การคัดออก 1) กลุ่มเป้าหมายไม่สะดวกในการให้สัมภาษณ์ข้อมูล 2) เป็นผู้ค้าหาบเร่แผงลอยที่ไม่ได้ขายในบริเวณอุทยานสวรรค์มาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ 2 ปีขึ้นไป ผู้ค้าที่เพิ่งมาขายใหม่ได้ไม่นานจะถูกคัดออกในเกณฑ์นี้

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ เจ้าหน้าที่เทศกิจของเทศบาลนครนครสวรรค์ จำนวน 2 คน และผู้ค้าหาบเร่แผงลอยในพื้นที่อุทยานสวรรค์ เขตเทศบาลนครนครสวรรค์ จำนวน 30 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) แบบมีโครงสร้าง (Structural Interview) หัวข้อในแบบสัมภาษณ์ของทั้งสองกลุ่มจะมีข้อคำถามที่แตกต่างกัน มีการแบ่งหัวข้อออกเป็นหัวข้อใหญ่มีคำถามภายในแต่ละหัวข้อแยกย่อยออกไป ดังนี้

หัวข้อแบบสัมภาษณ์ของผู้ค้าหาบเร่แผงลอยหลักดังนี้ ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบที่ผู้ค้าหาบเร่แผงลอยได้รับจากการนำนโยบายการจัดระเบียบหาบเร่แผงลอยไปปฏิบัติ แนวคิดเรื่องรูปแบบการปรับตัวที่ผู้ค้าหาบเร่แผงลอยได้รับผลกระทบจากการจัดระเบียบหาบเร่แผงลอย, ข้อเสนอแนะของผู้ค้าหาบเร่แผงลอย

หัวข้อแบบสัมภาษณ์ของเจ้าหน้าที่เทศกิจเทศบาลนครนครสวรรค์หลักดังนี้ ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์, ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินงานของภาครัฐและผลกระทบต่อผู้ค้าหาบเร่แผงลอย แนวคิดเรื่องการนำนโยบายไปปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการจัดระเบียบหาบเร่แผงลอย, ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงาน

การตรวจสอบเครื่องมือ เครื่องมือในงานวิจัยนี้ผ่านการตรวจสอบและรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ในด้านความเหมาะสมของภาษาที่ใช้และในด้านเนื้อหา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ค้าหาบเร่แผงลอยในพื้นที่อุทยานสวรรค์ เขตเทศบาลนครนครสวรรค์ และเจ้าหน้าที่เทศกิจของเทศบาลนครนครสวรรค์

ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้แก่ ข้อมูลที่ได้จากค้นคว้าจาก เอกสาร หนังสือ รายงานวิจัย วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับ การจัดระเบียบหาบเร่แผงลอย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ด้วยวิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียงอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความวิเคราะห์เชื่อมโยงความสัมพันธ์ของเนื้อหาและสังเคราะห์ผลสรุปจากข้อมูลต่างๆ ที่รวบรวมมาได้เพื่อใช้ตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยและนำข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้มาทำการวิเคราะห์อีกครั้งเพื่อศึกษาหาความเชื่อมโยงกับหลักแนวคิดทฤษฎีต่างๆ ที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในงานวิจัยชิ้นนี้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษารูปแบบและการปรับตัวของผู้ค้าหาบเร่แผงลอยในพื้นที่อุทยานสวรรค์ เขตเทศบาลนครนครสวรรค์ ผู้วิจัยใช้แนวคิดเรื่องการนำนโยบายไปปฏิบัติ แนวคิดเรื่องการปรับตัว และแนวคิดเกี่ยวกับผลกระทบมาอธิบายตามกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดการนำนโยบายไปปฏิบัติ

การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญในกระบวนการกำหนดนโยบาย และเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จหรือความล้มเหลวของนโยบายที่นำไปปฏิบัติ การศึกษาความหมายของการนำนโยบายไปปฏิบัติทำให้ทราบถึงขอบเขตของการนำนโยบายไปปฏิบัติว่ามีความหมายครอบคลุมในกิจกรรมส่วนไหนของการวิเคราะห์นโยบายบ้าง โดยเฉพาะการศึกษาจากทัศนะที่หลากหลายของนักวิชาการทำให้สามารถขยายมุมมองเกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติได้อย่างรอบด้าน ซึ่งบางส่วนอาจมีลักษณะที่คล้ายคลึงกันและบางส่วนอาจแยกความแตกต่าง ออกอย่างชัดเจน

ความหมายของการนำนโยบายไปปฏิบัติ กล้า ทองขาว (2551) กล่าวว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นกระบวนการนำนโยบายที่ได้รับความเห็นชอบแล้วไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการและระยะเวลาที่ต่อเนื่อง แต่ละขั้นตอนมีความสัมพันธ์กันตลอดเวลาโดยมีวัตถุประสงค์คือเพื่อให้สามารถจัดการและดำเนินงานให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของนโยบายที่วางไว้

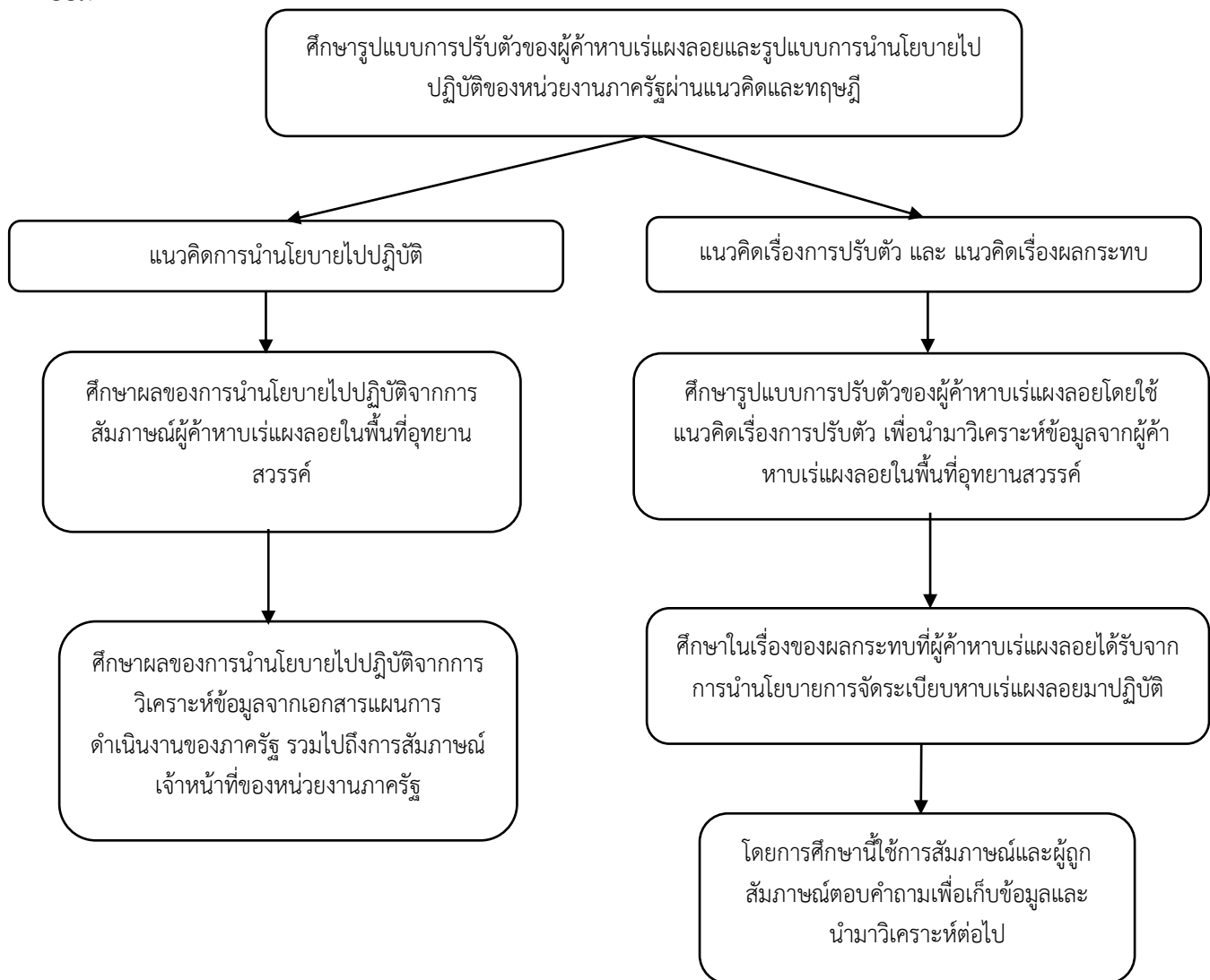
การนำนโยบายไปปฏิบัติจึงเป็นกระบวนการซึ่งเป็นผลต่อเนื่องมาจากขั้นตอนของการกำหนดนโยบาย โดยอาศัยองค์กรที่รับผิดชอบในส่วนของการนำนโยบายไปดำเนินการรวมถึงมีการสร้างองค์ความรู้ให้กับผู้นำนโยบายไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดความเข้าใจในหน้าที่ของตนว่าจะมีแนวทางอย่างไรจึงจะนำนโยบายที่ได้รับไปใช้ในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของนโยบายที่วางไว้

2. แนวคิดเรื่องการปรับตัวและผลกระทบ

ลักขณา สรวิวัฒน์ (2544) ให้ความหมายของการปรับตัวไว้ว่าการปรับตัวคือการที่บุคคลสามารถขัดเกลาพฤติกรรมให้เข้ากับแบบแผนของสังคมหรือสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงเพื่อให้สามารถมีชีวิตรอยู่อย่างปกติสุขทั้งทางกายและ

จิตใจ ไม่เกิดผลเสียต่อตนเองและผู้อื่น สรุปการปรับตัว คือ กระบวนการที่มนุษย์ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมรอบตัวซึ่งมีสถานการณ์และสภาพปัญหาที่แตกต่างกัน พบว่าการปรับตัวไม่จำเป็นที่จะต้องเป็นไปในรูปแบบเดียวกันเนื่องจากมนุษย์แต่ละคนมีความรู้ความเข้าใจจากประสบการณ์ต่างๆที่ตนพบเจอแตกต่างกันออกไป

ประสิทธิ์ ตงยั้งศิริ (2542) ให้แนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์ผลกระทบไว้ว่า “ผลกระทบ” (Impact) หมายถึงผลการดำเนินงานกิจกรรมของมนุษย์ที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงในสิ่งแวดล้อมโดยผลกระทบดังกล่าวอาจจำแนกออกตามประเภท ขนาดและระยะเวลา ได้แก่การสูญเสียทางเศรษฐกิจ เช่น การสูญเสียงานที่ดินทำกิน มูลค่าบ้านและทรัพย์สินลดลง และความสูญเสียเกี่ยวกับวิถีการดำเนินชีวิต ขนาดของผลกระทบจะมีตั้งแต่ระดับน้อยถึงมากและระยะเวลาของผลกระทบก็มีทั้งระยะสั้น ไปถึงระยะยาว ดังนั้น ผลกระทบคือผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำเรื่องใดเรื่องหนึ่งซึ่งเป็นผลที่เกิดขึ้นได้ทั้งในปัจจุบันและอนาคต สามารถเป็นได้ทั้งเชิงบวกและเชิงลบ โดยอาจเกิดขึ้นกับกลุ่มเป้าหมายตามสถานการณ์ต่างๆ ในทางตรงและทางอ้อม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. การดำเนินงานของเทศบาลนครนครสวรรค์ในการนำนโยบายการจัดระเบียบหาบเร่แผงลอยไปปฏิบัติในพื้นที่อุทยานสวรรค์

สภาพปัญหาก่อนมีการจัดระเบียบหาบเร่แผงลอยในพื้นที่อุทยานสวรรค์ วิธีการดำเนินชีวิตของผู้ค้าหาบเร่แผงลอยจะมีลักษณะเป็นการตั้งร้านค้าบนถนน มีโอกาสเกิดอุบัติเหตุสูง ผู้ค้าหาบเร่แผงลอยและลูกค้าที่มาจับจ่ายใช้สอยต้องประสบกับความเสี่ยงที่จะอาจเกิดขึ้นต่อชีวิตอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เนื่องจากบริเวณจุดวางขายสินค้าของผู้ค้าจะเลือกประกอบการค้าขายตามบริเวณริมทางเท้าหรือริมถนนที่มีผู้คนสัญจรอย่างคับคั่ง การขายสินค้าของร้านค้าจะไม่มีความเป็นระเบียบ ผู้ค้าจะไม่มีพื้นที่ประจำในการวางสินค้า และช่วงเวลาเปิดขายที่ไม่แน่นอน ไม่มีการทำสัญญาเช่ากับทางภาครัฐ ร้านค้าในพื้นที่อุทยานสวรรค์จะวางขายกันอย่างอิสระไม่มีข้อบังคับใดๆ ทำให้ขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อย ผู้ค้าหาบเร่แผงลอยมีการตั้งแผงลอยบนทางเท้าละเมิดสิทธิ์ของประชาชนทำให้พื้นที่ทางเท้าไม่สามารถสัญจรได้สะดวกมีการตั้งร้านบนผิวถนนส่งผลให้การจราจรติดขัด

ภายหลังเมื่อมีการจัดระเบียบหาบเร่แผงลอย ในพื้นที่อุทยานสวรรค์เกิดความเป็นระเบียบมากขึ้น โดยเปลี่ยนการวางขายบนถนนมาเป็นวางขายบนพื้นที่จัดสรรของเทศบาลนครนครสวรรค์ ทำให้อุบัติเหตุลดลงผู้ค้าเริ่มมีการทำสัญญาเช่าพื้นที่กับเทศบาลนครนครสวรรค์ ผู้ค้าจึงมีพื้นที่ประจำในการวางแผงขายสินค้าเป็นหลักแหล่งมีระยะเวลาในการขายที่ชัดเจน ทำให้การรักษาความสะอาดในพื้นที่ของผู้ค้ามีความสะดวกยิ่งขึ้น ส่งผลให้พื้นที่ที่มีความสะอาดลูกค้ามีความต้องการเข้ามาซื้อสินค้าจากผู้ค้าหาบเร่แผงลอยมากขึ้นกว่าเดิม โดยมีเจ้าหน้าที่เทศกิจในบริเวณพื้นที่เป็นประจำ เพื่อตรวจสอบความเป็นระเบียบเรียบร้อยของพื้นที่ ตรวจสอบความสะอาด รวมถึงตรวจสอบว่า ร้านค้าวางขายสินค้าตามเวลาหรือไม่ หากมีข้อมูลข่าวสารที่ต้องแจ้งแก่ผู้ค้าเจ้าหน้าที่จะทำการประสานงานเบื้องต้นไปยังประธานชมรมกลุ่มผู้ค้าที่จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นอีกช่องทางในการกระจายข้อมูลข่าวสารไปยังผู้ค้ารายย่อยต่างๆ จากนั้นทางเจ้าหน้าที่เทศกิจจะเข้ามาประชาสัมพันธ์ข่าวสารเจ้าหน้าที่เทศกิจมีการคำนึงถึงหลักคุณธรรม มีการผ่อนผัน ยืดหยุ่นกับทางผู้ค้าหาบเร่แผงลอย มีการประนีประนอมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเบื้องต้น พบว่าเจ้าหน้าที่เทศกิจได้มีการทำงานโดยใช้แนวคิดการนำนโยบายไปปฏิบัติอันเล็งถึงความสอดคล้องต้องกันของผู้คนในสังคมมาเป็นข้อปฏิบัติในการจัดระเบียบหาบเร่แผงลอยบริเวณอุทยานสวรรค์ โดยมีประธานชมรมผู้ค้าหาบเร่แผงลอยเพื่อให้เข้ามาช่วยประสานงานกับเจ้าหน้าที่เทศกิจเรื่องการแจ้งกฎระเบียบให้กับผู้ค้าในบริเวณกำกับดูแลผู้ค้าในชมรมระดับหนึ่งหรือช่วยรับฟังข้อร้องเรียนจากกลุ่มผู้ค้าแสดงถึงการเปิดโอกาสในการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินนโยบายของภาครัฐแสดงถึงเจ้าหน้าที่เทศกิจมีการปฏิบัติงานอันเล็งถึงการสร้างความเข้าใจและเปิดรับฟังความคิดเห็นจากทุกฝ่ายอย่างทั่วถึง

2. รูปแบบและการปรับตัวของผู้ค้าหาบเร่แผงลอยที่ได้รับผลกระทบจากการนำนโยบายไปปฏิบัติในพื้นที่อุทยานสวรรค์ เขตเทศบาลนครนครสวรรค์

ผู้ค้าหาบเร่แผงลอยมีรูปแบบและการปรับตัวหลังจากการจัดระเบียบหาบเร่แผงลอย คือทางผู้ค้าจะปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ภาครัฐได้กำหนดไว้ มีการทำสัญญาเช่ากับทางเทศบาลนครนครสวรรค์ในการจองพื้นที่วางแผงขายสินค้า มีการวางขายเป็นเวลาชัดเจนช่วยกันรักษาความสะอาดในพื้นที่ รวมถึงให้ความร่วมมือแก่เจ้าหน้าที่ไม่สร้างปัญหาเพิ่มเติม และผู้ค้ายังต้องปรับตัวโดยการเก็บแผงกลับตามเวลาที่ข้อบังคับกำหนด เนื่องจากรูปแบบของการค้าในพื้นที่อุทยานสวรรค์มีลักษณะเป็นพื้นที่วางแผงร้านช่วงกลางวันและหัวค่ำซึ่งมีระยะเวลาแบ่งเป็นสองช่วง ได้แก่ ช่วงแรกจะเริ่มมีการวางขายสินค้าของผู้ค้าตั้งแต่ระยะเวลา 10.00น.-15.00 น.และ 16.00 น.-21.00 น. โดยผู้ค้าต้องปรับตัวตามเวลาที่กำหนดเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายการจัดระเบียบหาบเร่แผงลอย

นโยบายการจัดระเบียบหาบเร่แผงลอยพื้นที่อุทยานสวรรค์ ส่งผลกระทบเชิงบวกทำให้ผู้ค้ามีพื้นที่ในการวางแผงขายเป็นหลักแหล่งมีระยะเวลาในการวางขายที่แน่นอน รวมถึงมีพื้นที่จอดรถสำหรับลูกค้าที่มีความสะดวกสบาย ส่งผลให้พื้นที่อุทยานสวรรค์มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยและลูกค้าแวะเวียนเข้ามาซื้อสินค้าได้มากขึ้นซึ่งส่งผลกระทบเชิงบวกต่อรายได้ของผู้ค้าที่เพิ่มขึ้น ยังส่งผลดีกับผู้ซื้อและผู้ค้าช่วยลดอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นกับชีวิตและทรัพย์สินด้วยกันทั้งสองฝ่าย

ผลกระทบในเชิงลบ ได้แก่ ผู้ค้าต้องคอยเก็บแผงขายสินค้ากลับไป เพื่อให้เจ้าหน้าที่เข้ามาทำความสะอาดพื้นที่ และภาครัฐไม่มีการสร้างหลังคาแบบถาวร ทำให้ผู้ค้าต้องนำแผงสินค้าหรือหลังคามาดัดตั้งกันเอง

อภิปรายผล

จากผลการดำเนินงานของเทศบาลนครนครสวรรค์ในการนำนโยบายการจัดระเบียบหาบเร่แผงลอยไปปฏิบัติในพื้นที่อุทยานสวรรค์จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า มีผลลัพธ์ออกมาเป็นที่น่าพึงพอใจจากผู้ซื้อและผู้ค้าในการนำนโยบายไปปฏิบัติเพื่อสร้างความเป็นระเบียบในพื้นที่ อาจเป็นเพราะเจ้าหน้าที่ของเทศบาลนครสวรรค์มีรูปแบบการดำเนินงานอย่างมีขั้นตอน มีระเบียบชัดเจนในการปฏิบัติงาน ได้แก่ เจ้าหน้าที่จะมีการประชาสัมพันธ์ไปยังผู้ค้าหาบเร่แผงลอยก่อนจะมีการนำนโยบายมาปฏิบัติจากนั้น เทศบาลนครสวรรค์ได้ทำการสร้างพื้นที่ทางเท้าขึ้นในบริเวณอุทยานสวรรค์ รวมถึงมีการแจกแผ่นพับใบปลิวเพื่อประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึงในอุทยานสวรรค์ เพื่อให้ผู้ค้าหาบเร่แผงลอยขึ้นมาวางขายสินค้าบนนี้แทนการวางแผงขายบนถนน เจ้าหน้าที่เทศกิจมีการรับแจ้งความประสงค์จากผู้ค้าหาบเร่แผงลอยว่าผู้ค้าต้องการวางแผงขายสินค้าบริเวณพื้นที่จุดไหนจึงจะเข้ามาตีเส้นแบ่งพื้นที่ร้านค้าให้ตรงตามความต้องการของผู้ค้า พบว่า ผู้ค้าหาบเร่แผงลอยแต่ละรายมีความต้องการพื้นที่ของร้านไม่เท่ากัน รูปแบบการตีเส้นจะตีบนพื้นที่ทางเท้าโดยตีออกจากกำแพงอุทยานสวรรค์เป็นระยะ 2 เมตร สอดคล้องกับ วันชัย คุ่มตลอด และ วราภรณ์ จุลปานนท์ (2562) กล่าวว่า แนวทางการจัดระเบียบหาบเร่แผงลอยนั้น ควรมีการวิเคราะห์รูปแบบและความต้องการที่จะใช้พื้นที่ทางเท้าบริเวณที่ต้องการจะจัดระเบียบออกมา เพื่อให้สามารถตีเส้นได้อย่างเหมาะสมกับความต้องการของผู้ค้าหาบเร่แผงลอยและไม่ส่งผลกระทบต่อการจำหน่ายสินค้าของผู้ค้า รวมถึงประชาชนสามารถสัญจรได้อย่างสะดวกในบริเวณดังกล่าว จากนั้นเจ้าหน้าที่เทศกิจจะประสานงานกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขของเทศบาลนครสวรรค์ให้เข้ามาช่วยดูแลทำความสะอาดในทุกสัปดาห์และมาเก็บขยะทุกวันโดยมีรูปแบบการเก็บเงินคือมีการคิดค่าบริการรายเดือนจากผู้ค้าหาบเร่แผงลอย นอกจากนี้เจ้าหน้าที่เทศกิจจะมีรูปแบบการทำงานคือจะมีการส่งเจ้าหน้าที่มาคอยตรวจตราในบริเวณพื้นที่เป็นประจำอย่างเข้มงวด เพื่อตรวจทำความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของพื้นที่ รวมถึงตรวจว่ามีร้านค้าวางแผงขายสินค้าออกมานอกพื้นที่ทางเท้าหรือไม่ อีกปัจจัยในความสำเร็จของการจัดระเบียบหาบเร่แผงลอยบริเวณอุทยานสวรรค์ เกิดจากเจ้าหน้าที่เทศกิจมีการปฏิบัติงานร่วมกับชมรมกลุ่มผู้ค้าหาบเร่แผงลอยบริเวณอุทยานสวรรค์ในการรับทราบข้อเสนอแนะหรือปัญหาที่ผู้ค้าแจ้งเข้ามา เพื่อนำไปแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นแสดงถึงการรับฟังข้อเรียกร้องจากผู้ค้า เพื่อหาทางแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น โดยอาศัยความร่วมมือและรับฟังข้อคิดเห็นจากทุกฝ่ายเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จของนโยบาย

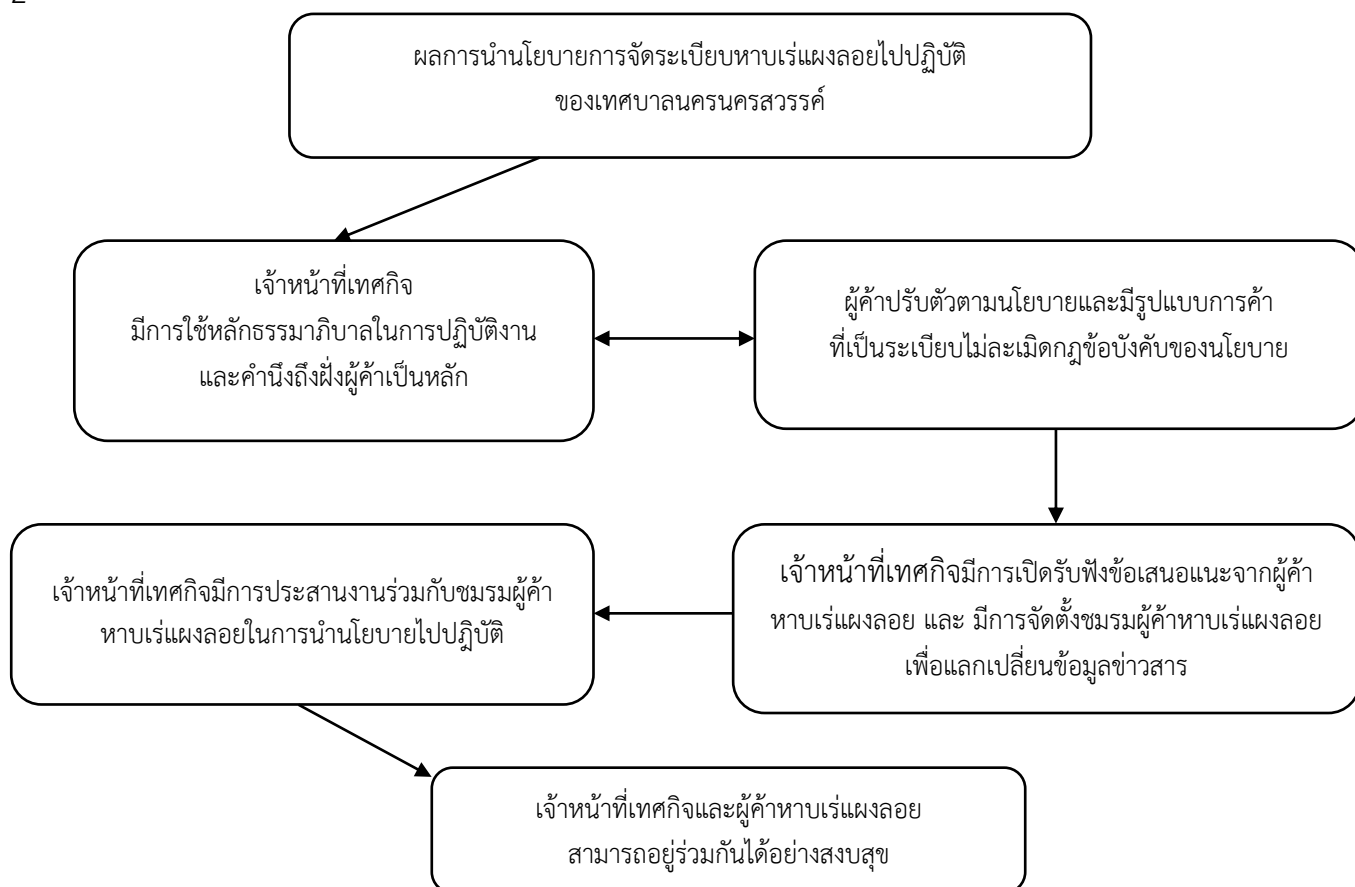
จากผลการศึกษาผู้ค้าหาบเร่แผงลอยมีรูปแบบปรับตัวหลังมีการจัดระเบียบหาบเร่แผงลอย ได้แก่ ในการตั้งร้านค้าบนพื้นที่ทางเท้าบริเวณอุทยานสวรรค์ ผู้ค้าจะมีการทำสัญญาเช่าจองพื้นที่ประจำในการวางขายและจ่ายค่าทำความสะอาดในทุกเดือนกับเทศบาลนครสวรรค์ ส่งผลให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยในพื้นที่ ผู้ค้ามีการปรับตัวในเรื่องระยะเวลาการขาย รวมถึงเวลาเปิดปิดร้านที่ชัดเจนผู้ค้าหาบเร่แผงลอยมีรูปแบบการปรับตัวจากนโยบายในลักษณะการปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ทางภาครัฐได้ตั้งไว้อย่างเคร่งครัด ไม่ทำตัวมีปัญหาไม่สร้างปัญหากับเจ้าหน้าที่ พบว่า รูปแบบดังกล่าวเป็นวิธีการปรับตัวที่ผู้ค้าเห็นพ้องว่าเป็นรูปแบบการปรับตัวที่มีประสิทธิภาพที่สุดในตอนนี้ โดยสาเหตุมาจากการนำนโยบายการจัดระเบียบหาบเร่แผงลอยมาปฏิบัติส่งผลดีกับผู้ค้า มีส่วนให้ผู้ค้าสามารถค้าขายเป็นหลักแหล่งมีพื้นที่ประจำในการขายมีรูปแบบหรือระบบการขายที่ดีขึ้นกว่าเดิม มีความยืดหยุ่นสูงในการปรับตัวให้เข้ากับนโยบายการจัดระเบียบหาบเร่แผงลอยที่นำมาปฏิบัติ เนื่องจากสามารถกำหนดเวลารวมถึงสถานที่ในการขายด้วยตนเองได้ โดยอ้างอิงจากผู้ค้าหาบเร่แผงลอยเป็นผู้กำหนดในการทำสัญญาจองแผง กำหนดจุดวางขายสินค้า และกำหนดระยะเวลาในการวางแผงขายกับเทศบาลนครสวรรค์ นอกจากนี้ผู้ค้าหาบเร่แผงลอยสามารถเคลื่อนย้ายร้านได้สะดวกในเวลาที่ต้องการไปค้าขายบริเวณพื้นที่อื่นในอนาคต แสดงถึงความยืดหยุ่นและความสะดวกในการค้าขาย สอดคล้องกับ สุจิตรา สามัคคีธรรม (2560) กล่าวว่า หาบเร่แผงลอยคืออาชีพที่มีความยืดหยุ่นคล่องตัวสูงส่งผลให้ผู้ค้านั้น สามารถปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมได้อย่างรวดเร็ว และอาชีพนี้มีความยืดหยุ่นสูงทางด้านสถานที่ เนื่องจากหาบเร่แผงลอยเป็นอาชีพที่สามารถเคลื่อนย้ายหรือปรับเปลี่ยนสถานที่ในการขายได้ง่าย พบว่า หาบเร่แผงลอยมีความยืดหยุ่นด้านเวลาซึ่งเกิดจากผู้ค้าสามารถกำหนดเวลา

จำหน่ายสินค้าของตนได้และเป็นธุรกิจนอกระบบที่ใช้เงินทุนต่ำในการเริ่มต้น ทำให้ผู้ค้าทั่วไปสามารถเริ่มประกอบการไม่ยากนัก ซึ่งสอดคล้องกับ บวร ทรัพย์สิงห์ และ วิชยา โกมินทร์ (2562) กล่าวว่า อาชีพหาบเร่แผงลอยเป็นอาชีพอิสระที่เริ่มต้นง่าย ผู้ค้าไม่ต้องมีทักษะหรือต้นทุนมาก รวมถึงมีความเป็นอิสระสูง ส่งผลให้ผู้ค้าหาบเร่แผงลอยสามารถปรับตัวให้เข้ากับนโยบายการจัดระเบียบหาบเร่แผงลอยได้อย่างรวดเร็ว เนื่องจากรูปแบบการค้าขายดั้งเดิมมีความยืดหยุ่นคล่องตัวสูงผู้ค้าจึงสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตได้โดยใช้เวลาไม่นาน

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการศึกษารูปแบบและการปรับตัวของผู้ค้าหาบเร่แผงลอยในพื้นที่อุทยานสวรรค์ เขตเทศบาลนครนครสวรรค์ องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ คือ เจ้าหน้าที่เทศกิจรวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระเบียบหาบเร่แผงลอยในพื้นที่อุทยานสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ มีรูปแบบการทำงานที่มีระเบียบจริงจังเข้มงวดในการปฏิบัติหน้าที่ส่งผลให้เกิดความเป็นระเบียบภายในพื้นที่ และการน่านโยบายไปปฏิบัติเจ้าหน้าที่เทศกิจมีการคำนึงถึงหลักคุณธรรมในการดำเนินงาน รวมถึงการประสานงานร่วมกับชมรมผู้ค้าในการน่านโยบายไปปฏิบัติส่งผลให้เจ้าหน้าที่กับผู้ค้าหาบเร่แผงลอยสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข เนื่องจากมีความถ้อยทีถ้อยอาศัยซึ่งกันและกันระหว่างเจ้าหน้าที่เทศกิจกับทางผู้ค้านั่นเอง ดังภาพที่

2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษารูปแบบและการปรับตัวของผู้ค้าหาบเร่แผงลอยในพื้นที่อุทยานสวรรค์ เขตเทศบาลนครนครสวรรค์ สรุปได้ว่าผลลัพธ์ที่ออกมามีประสิทธิภาพอ้างอิงจากการมีระเบียบเกิดขึ้นในพื้นที่ และมีผลตอบรับเชิงบวกจากผู้ซื้อและผู้ค้า โดยมีสาเหตุ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานมีความเข้าใจในนโยบายก่อนนำไปปฏิบัติ รวมถึงมีขั้นตอนแบบแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน ทำให้เทศบาลนครนครสวรรค์สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ในการน่านโยบายการจัดระเบียบหาบเร่แผง

ลอยไปปฏิบัติเพื่อสร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อยในพื้นที่ ซึ่งเป็นจุดที่เกิดปัญหาความไม่เป็นระเบียบของผู้ค้าหาบเร่แผงลอยมากที่สุดในที่เขตเทศบาลนครนครสวรรค์ดูแล พบว่าระเบียบข้อบังคับจากนโยบายสามารถบังคับใช้ได้จริงกับผู้ค้าหาบเร่แผงลอยในพื้นที่ แสดงถึงความสำเร็จของการน่านโยบายไปปฏิบัติของหน่วยงาน ในมุมมองของผู้ค้าหาบเร่แผงลอยที่ได้รับผลกระทบจากนโยบายดังกล่าวส่งผลให้เกิดการปรับตัวในรูปแบบของการปรับตัวจากการค้าขายแบบอิสระบนพื้นที่สาธารณะดั้งเดิม มาสู่การค้าในรูปแบบที่นโยบายกำหนด รวมถึงการปฏิบัติตามข้อระเบียบอย่างเคร่งครัดไม่สร้างปัญหาในพื้นที่อุทยานสวรรค์ เพื่อก่อให้เกิดความสงบสุขในการค้าขายอีกทั้งผู้ค้าที่มีข้อเสนอแนะต่อนโยบายการจัดระเบียบหาบเร่แผงลอยในกรณีที่เกิดปัญหาหรืออยากแก้ไขนโยบายในจุดใดก็สามารถแจ้งไปยังเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐได้ แสดงถึงการเปิดกว้าง ในการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายของนโยบาย ทำให้สถานะของผู้ค้าหลังมีการจัดระเบียบหาบเร่แผงลอยมีใช้เพียงต้องยอมจำนนต่อนโยบายอย่างไม่มีปากมีเสียง แต่ยังสามารถร่วมมือกับหน่วยงานรัฐเพื่อพัฒนานโยบายการจัดระเบียบหาบเร่แผงลอยไปด้วยกันอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ในระดับจังหวัดควรจะมีการกำหนดยุทธศาสตร์และวางแผนร่วมกันกับหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบในเรื่องการจัดระเบียบหาบเร่แผงลอยและกำหนดเป็นแผนปฏิบัติการประจำปี เพื่อให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ปฏิบัติตามอย่างต่อเนื่อง

1.2 เทศบาลนครนครสวรรค์ ควรมีการจัดประชุมระหว่างเจ้าหน้าที่เทศกิจกับผู้ค้าหาบเร่แผงลอยเพื่อแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นในการปรับปรุงพัฒนาการน่านโยบายการจัดระเบียบหาบเร่แผงลอยไปปฏิบัติในทุกเดือน

1.3 เทศบาลนครนครสวรรค์ ควรมีการสร้างจุดประชาสัมพันธ์ขึ้นในพื้นที่อุทยานสวรรค์เพื่อใช้เป็นอีกช่องทางในการแจ้งข่าวสารหรือติดต่อกับผู้ค้าหาบเร่แผงลอย รวมถึงรับฟังข้อเสนอแนะต่างๆ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องการมีส่วนร่วมของผู้ค้าในการจัดระเบียบหาบเร่แผงลอยเพื่อสร้างธรรมาภิบาลและการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมถึงการศึกษาในเรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจและการสร้างรายได้ของผู้ค้าหาบเร่แผงลอยเพิ่มขึ้น

2.2 ควรขยายการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ค้าหาบเร่แผงลอยพื้นที่อุทยานสวรรค์จำนวนที่มากขึ้นเพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปเสนอต่อภาครัฐในการพัฒนานโยบายการจัดระเบียบหาบเร่แผงลอย

เอกสารอ้างอิง

- กล้า ทองขาว. (2551). เอกสารประกอบการสอนชุดวิชานโยบายสาธารณะและการวางแผน หน่วยที่ 6 เรื่องการน่านโยบายไปปฏิบัติ. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ณัฐพงศ์ เปรมพูลสวัสดิ์ และ จาตุรงค์ โพคะรัตน์ศิริ. (2561). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการค้าหาบเร่แผงลอยกับลักษณะเชิงพื้นที่ของเมือง กรณีศึกษา: ย่านรามคำแหง กรุงเทพมหานคร. *วารสารวิจัยและสาระสถาปัตยกรรม การผังเมือง*, 15(2), 1-16.
- นภัสวรรณ สุภาวรรณ. (2559). ประสิทธิภาพของการน่านโยบายการจัดระเบียบหาบเร่แผงลอยกรุงเทพมหานครไปปฏิบัติ กรณีศึกษา พื้นที่ปากคลองตลาด. (รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- นฤมล นิราทร. (2560). การบริหารจัดการการค้าข้างทาง (Street Vending) ในประเทศไทย : สถานการณ์และทิศทางนโยบายที่ควรจะเป็น (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บวร ทรัพย์สิงห์ และ วิชยา โกมินทร์. (2562). การเปลี่ยนแปลงของธุรกิจที่เกี่ยวข้องเนื่องกับหาบเร่แผงลอยในย่านสีลม. *วารสารวิจัยสังคม*, 42(2), 201-230.
- ประสิทธิ์ ดงยิ่งศิริ. (2542). การวางแผนและการวิเคราะห์โครงการ. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.

- ลักขณา สรวิวัฒน์. (2544). *จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์,
- วันชัย คุ่มตลอด และ วราภรณ์ จุลปานนท์. (2562). *การจัดระเบียบหาบเร่แผงลอยในพื้นที่เมืองพัทยาอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี*. (รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง).
- สุจิตรา สามัคคีธรรม. (2560). พฤติกรรมทางเศรษฐกิจของหาบเร่แผงลอย: กรณีศึกษาเขตบางเขน. *วารสารร่วมพฤษ*, 35(3), 158-176.
- เอกรินทร์ ศิริรัตนชัย. (2563). ขีดความสามารถของกรุงเทพมหานครในการดำเนินนโยบายรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 9(2), 84-100.

The Influence of Human Resource Management Practices on Employee Engagement: a Case Study of a Company in the Airline Industry

Punyavee Suwanalong¹ and Mana Luksamee-Arunothai^{2*}

¹ Master Student, Business economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

² Associate Professor of Department of Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: fecomnl@ku.ac.th

ABSTRACT

This research article aimed to examine the factors related to population demographics, human resource management, organizational culture, and motivational factors affecting employees' engagement in an airline company. This research adopted a quantitative approach, where survey questionnaires total of 392 samples were used as the data collection tool. The statistical techniques employed for data analysis included descriptive statistics, such as percentages, mean scores, and standard deviations, as well as inferential statistics, such as T-tests and F-tests. Additionally, the binary logistic regression analysis model was used to perform the analysis as well. The study findings revealed significant factors influencing employee engagement within the organization, including Population demographic factors encompassing gender, age, marital status, highest educational attainment, job position, length of employment, and average monthly income. Human resource management factors comprised of recruitment practices, selection processes, training and development programs, performance evaluations, and compensation-benefits. Motivational factors in the workplace, included belongingness and love needs, recognition needs, and self-realization needs. Also, Organizational culture factors involved values, organizational narratives, stability levels, protocols and practices, and a sense of ownership.

Keywords: Human Resource Management, Employee Engagement, Airline Industry

แนวปฏิบัติในการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อความผูกพันกับองค์กรของพนักงาน : กรณีศึกษาบริษัทในอุตสาหกรรมสายการบิน

ปณยวีร์ สุวรรณหลง¹ และ มานะ ลักษณะมีอรุณทัต^{2*}

¹ นิสิตปริญญาโท สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: fecomnl@ku.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ปัจจัยการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ปัจจัยวัฒนธรรมองค์กร และปัจจัยแรงจูงใจในการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันกับองค์กรของพนักงานบริษัทสายการบินแห่งหนึ่ง การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การสำรวจด้วยแบบสอบถาม จำนวน 392 ชุด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ ค่าสถิติ T-Test และ ค่าสถิติ F-Test และการวิเคราะห์โดยใช้เศรษฐมิติ ได้แก่ การวิเคราะห์ผ่านแบบจำลองการถดถอยโลจิสติกแบบทวิ (Binary Logistic Regression Analysis) ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันกับองค์กรของพนักงานบริษัทสายการบินแห่งหนึ่งอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ซึ่งประกอบไปด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งงาน ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ปัจจัยด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งประกอบไปด้วย การสรรหา การคัดเลือก การฝึกอบรมพัฒนา การประเมินผลการปฏิบัติงาน และค่าตอบแทน-สิทธิประโยชน์ ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการทำงาน ประกอบด้วย ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ ความต้องการได้รับการยกย่อง และความต้องการเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง และปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร ประกอบด้วย ค่านิยม เรื่องราวขององค์กร ระดับความมั่นคง พิธีการ-แนวทางปฏิบัติ และความรู้สึกเป็นเจ้าของ

คำสำคัญ: การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์, ความผูกพันกับองค์กรของพนักงาน, อุตสาหกรรมสายการบิน

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ที่เกิดขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2563 ได้สร้างผลกระทบต่อเศรษฐกิจทั่วโลกในวงกว้างทั้งในภาคการบริการและภาคอุตสาหกรรม โดยหนึ่งในธุรกิจที่ได้รับผลกระทบเป็นอย่างสูงคือธุรกิจสายการบินเนื่องจากประเทศต่างๆ ทั่วโลกมีมาตรการจำกัดการเดินทาง จำกัดบุคคลเข้า-ออกประเทศ จึงมีการประกาศปิดประเทศทำให้หลายสายการบินทั่วโลกต้องยกเลิกเที่ยวบินเส้นทางระหว่างประเทศ ผู้วิจัยจึงเลือกบริษัทในอุตสาหกรรมสายการบินแห่งหนึ่งมาเพื่อทำการศึกษา โดยบริษัทสายการบินที่นำมาเป็นกรณีศึกษาของงานวิจัยนี้ไม่สามารถประกอบการบินได้ตามปกติ ประสบกับภาวะวิกฤตทางการเงิน ขาดสภาพคล่อง และไม่มีศักยภาพในการชำระหนี้ โดยผู้บริหารของบริษัทสายการบินดังกล่าวมีความเห็นว่า บริษัทฯ มีความจำเป็นต้องปรับปรุงองค์กรในด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล (Human Resource Management: HRM) รวมไปถึงกลยุทธ์การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ โดยมีการออกนโยบายการบริหารทรัพยากรบุคคลรวมถึงแนวทางปฏิบัติตามนโยบายที่มีใจความสำคัญมุ่งเน้นไปที่การเพิ่มพูนความผูกพันของพนักงานที่มีต่อองค์กร (Employee Engagement)

จากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความผูกพันของพนักงานที่มีต่อองค์กร พบว่า ความผูกพันต่อองค์กรเป็นสิ่งที่บ่งชี้ประสิทธิภาพขององค์กรในลักษณะหนึ่ง (ปาริชาติ บัวเป็ง, 2554 อ้างถึง Steer, 1977) โดยผลจากงานวิจัยของ บริษัท Burke, Inc. (บริษัทที่ปรึกษาด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์) ในปี พ.ศ.2546 พบว่า พนักงานที่มีความผูกพันต่อองค์กรจะ

ทำงานด้วยความเสียสละ ท้วมเทร่างกายและแรงใจสร้างผลผลิตเพื่อองค์กร รวมถึงให้บริการและช่วยเหลือลูกค้าขององค์กรด้วยความตั้งใจ โดยความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน (Employee Engagement) จะส่งผลให้องค์กรประสบความสำเร็จ

โดยจากแนวคิดของ Allen & Meyer (1990) ที่ระบุว่า ความผูกพันต่อองค์กรเป็นสิ่งที่ยึดเหนี่ยวระหว่างพนักงานกับองค์กร ช่วยให้พนักงานมีความจงรักภักดีและยังคงอยู่กับองค์กร ได้แบ่งความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน (Employee Engagement) ออกเป็น 3 ประการ ได้แก่ 1) ความผูกพันด้านจิตใจ (Affective Commitment) คือ การที่พนักงานมีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับองค์กร 2) ความผูกพันด้านการคงอยู่ (Continuance Commitment) คือการที่พนักงานมีความจำเป็น (Need) ที่จะต้องอยู่กับองค์กร โดยพนักงานมีการประเมินและเปรียบเทียบผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการเป็นพนักงานขององค์กรกับผลประโยชน์ที่พนักงานต้องสูญเสียไปหากลาออกจากองค์กร และ 3) ความผูกพันด้านบรรทัดฐาน (Normative Commitment) ที่พนักงานรู้สึกว่าการคงความเป็นพนักงานขององค์กรไว้เป็นสิ่งที่เหมาะสมและควรทำ โดยเกิดจากการที่พนักงานรู้สึกว่าตนเองควรจะอยู่ในองค์กร (Allen, N. J., & Meyer, J. P., 1990)

ข้อมูลจากแผนการปฏิรูปธุรกิจของบริษัทสายการบินแห่งหนึ่งที่น่าสนใจเป็นกรณีศึกษาของงานวิจัยนี้ได้ระบุประเด็นปัญหาด้านบุคลากรที่พบ เช่น ปัญหาเรื่องจำนวนพนักงานที่มีมากเกินไปจนทำให้ต้องแบกรับต้นทุนด้านบุคลากรเป็นจำนวนมาก อีกทั้ง พนักงานส่วนใหญ่มีอายุสูงและมีอายุงานยาวนาน แต่มีอัตราการออกจากงาน (Turnover Rate) ค่อนข้างต่ำ จึงตามมาด้วยปัญหาเรื่องการขาดพนักงานที่มีทักษะความสามารถกลุ่มใหม่ๆ ที่จำเป็นต่อการปฏิรูปองค์กร และยังมีปัญหาเรื่องการขาดวัฒนธรรมที่เน้นการลงมือปฏิบัติงานและการดำเนินการ โดยขาดรูปแบบการกำหนดค่าตอบแทนตามผลงานซึ่งค่าตอบแทนที่ไม่ใช่เงินเดือนโดยส่วนใหญ่จะเกิดจากระยะเวลาที่ใช้ในการทำงาน การทำงานนอกสถานที่และตำแหน่งงาน

ทั้งนี้ งานวิจัยเชิงประจักษ์ในอดีตที่ผ่านมาเกี่ยวข้องกับบริษัทสายการบินแห่งหนึ่งที่น่าสนใจเป็นกรณีศึกษาของงานวิจัยนี้ จะศึกษาถึงประเด็นกลยุทธ์ธุรกิจและการตลาดของสายการบินพาณิชย์ โดยมุ่งเน้นการศึกษาในเชิงการปฏิบัติงาน (Operation) ของบุคลากรในส่วนงานใดส่วนงานหนึ่งเป็นหลัก เช่น เรื่องกรณีศึกษาความได้เปรียบเชิงแข่งขันระหว่างบริษัทสายการบิน 2 แห่ง (ธวัชชัย กิตติศรีบุญกุล, 2549) และเรื่องความเครียดของพนักงานรับจองตั๋วเครื่องบินทางโทรศัพท์ของบริษัทสายการบินแห่งหนึ่ง (เจริญรัตน์ รัตนวัฒนาธร, 2549) เป็นต้น และงานวิจัยส่วนมากไม่ได้นำเอาปัจจัยเรื่องการบริหารทรัพยากรมนุษย์มาพิจารณาด้วยมากนัก อีกทั้ง ช่วงเวลาในการทำงานวิจัยนี้เกิดเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ที่ส่งผลกระทบโดยตรงทำให้บริษัทดังกล่าวไม่สามารถประกอบการบินได้ตามปกติ เกิดภาวะวิกฤตทางการเงิน ขาดสภาพคล่อง ไม่มีศักยภาพในการชำระหนี้ และมีความเสี่ยงที่จะล้มละลาย อีกทั้ง ในช่วงเวลาที่ดำเนินงานวิจัยนี้ บริษัทฯ มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างองค์กร ระบบการบริหารงานและกลยุทธ์ในด้านทรัพยากรบุคคล รวมถึงมีการปรับลดสวัสดิการของพนักงานและการปรับลดพนักงานเป็นจำนวนมากที่มีนัยสำคัญ ดังนั้น จึงยังมีช่องว่างการวิจัย (Research Gap) ในบางประเด็น ซึ่งรวมถึงประเด็นเรื่อง แนวปฏิบัติในการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อความผูกพันกับองค์กรของพนักงานของทั้งองค์กรที่ไม่ใช่เพียงแค่สำนักงานสาขา (Station) ที่ใช้การวิเคราะห์ด้วยเศรษฐมิติ ได้แก่ แบบจำลองการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติกแบบทวิ (Binary Logistic Regression Analysis) ซึ่งยังไม่เคยมีการทำวิจัยมาก่อน

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาเกี่ยวกับแนวปฏิบัติในการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อความผูกพันกับองค์กรของพนักงาน: กรณีศึกษาบริษัทสายการบินแห่งหนึ่ง โดยผลการวิจัยจะแสดงให้เห็นถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวปฏิบัติในการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อความผูกพันกับองค์กรของพนักงาน ซึ่งผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อบริษัทสายการบินที่ถูกยกมาเป็นกรณีศึกษา หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในภาคอุตสาหกรรมการบินและอุตสาหกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารทรัพยากรบุคคล อาทิ กระบวนการสรรหา คัดเลือก แต่งตั้ง และ/หรือเลื่อนตำแหน่งพนักงานที่มีคุณสมบัติเหมาะสมและสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเข้ามาปฏิบัติงานในองค์กร รวมถึงใช้เป็นแนวทางในการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดี และสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานเพื่อให้พนักงานเกิดความผูกพันต่อองค์กรอันจะนำไปสู่ความสำเร็จขององค์กรอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่มีผลต่อความผูกพันกับองค์กรของพนักงานของบริษัทแห่งหนึ่งในอุตสาหกรรมสายการบิน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่มีผลต่อความผูกพันกับองค์กรของพนักงานของบริษัทแห่งหนึ่งในอุตสาหกรรมสายการบิน
3. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กรที่มีผลต่อความผูกพันกับองค์กรของพนักงานของบริษัทแห่งหนึ่งในอุตสาหกรรมสายการบิน
4. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านแรงจูงใจในการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันกับองค์กรของพนักงานของบริษัทแห่งหนึ่งในอุตสาหกรรมสายการบิน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ พนักงานของบริษัทสายการบินแห่งหนึ่งที่เป็นพนักงานประจำและพนักงานชั่วคราว รวมถึงอดีตพนักงานที่ออกจากบริษัท ไปไม่เกิน 5 ปี (พ.ศ.2560 - 2565) โดยใช้วิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane, 1967) ที่ทราบจำนวนประชากรแน่นอน เท่ากับ 11,182 คน (ข้อมูลจากเอกสารประกอบการประชุมภายในบริษัทสายการบินแห่งหนึ่ง ณ วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ.2564) ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 386 คน ผู้วิจัยจึงทำการเก็บข้อมูลจำนวน 400 ชุด เพื่อลดการเกิดข้อผิดพลาดในวิธีการดำเนินการวิจัย ทั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) เพื่อคำนึงถึงสัดส่วนองค์ประกอบของประชากรแบ่งตามสังกัดสายงานของกลุ่มตัวอย่าง โดยได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 392 คน เนื่องจากมีกลุ่มตัวอย่างไม่ยินยอมให้เก็บข้อมูลส่วนบุคคล จำนวน 3 คน และมีกลุ่มตัวอย่างที่ตอบคำถามไม่สมบูรณ์จำนวน 5 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณทำการสำรวจด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ออกแบบจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากภายในประเทศและต่างประเทศซึ่งแบ่งออกเป็น 6 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษาสูงสุด ระดับตำแหน่งงาน ระยะเวลาปฏิบัติงาน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายปิด (Closed – Ended Questions) โดยให้เลือกตอบเพียงข้อเดียว

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ได้แก่ การสรรหา การคัดเลือก การฝึกอบรมและการพัฒนา การประเมินผลการปฏิบัติงาน และค่าตอบแทน-สิทธิประโยชน์ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายปิด (Closed – Ended Questions) ให้เลือกตอบ เป็นแบบ Likert Scale ใช้ระดับการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาคชั้น (Interval Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ได้แก่ ความต้องการทางด้านร่างกาย ความต้องการความปลอดภัย ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ ความต้องการได้รับการยกย่อง และความต้องการที่จะเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายปิด (Closed – Ended Questions) ให้เลือกตอบ เป็นแบบ Likert Scale ใช้ระดับการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาคชั้น (Interval Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กร ได้แก่ ค่านิยม ความรู้สึกเป็นเจ้าของ พิธีการและแนวทางปฏิบัติ เรื่องราวขององค์กร และระดับความมั่นคง มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายปิด (Closed – Ended Questions) ให้เลือกตอบ เป็นแบบ Likert Scale ใช้ระดับการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาคชั้น (Interval Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กร ได้แก่ ความผูกพันทางด้านจิตใจ ความผูกพันทางด้านการคงอยู่ และความผูกพันทางด้านบรรทัดฐาน มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายปิด (Closed – Ended Questions) ให้เลือกตอบ เป็นแบบ Likert Scale ใช้ระดับการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาคชั้น (Interval Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ

ส่วนที่ 6 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open – Ended Questions)

ทั้งนี้ ความผูกพันกับองค์กรของพนักงานจะวัดจากคะแนนรวมของระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้สึกผูกพันต่อองค์กรที่แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ความผูกพันทางด้านจิตใจ ด้านการคงอยู่ และด้านบรรทัดฐาน และนำไปเปรียบเทียบกับระดับคะแนนเฉลี่ยของระดับความผูกพันต่อองค์กรในแต่ละด้าน ทั้งนี้ ระดับคะแนนเฉลี่ยจะมาจากเกณฑ์การหาค่าคะแนนเฉลี่ยโดยใช้สูตรของ กัลยา วาณิชยปัญญา (2544)

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งงาน ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมีผลต่อความผูกพันของพนักงานต่อบริษัทสายการบินแห่งหนึ่ง

3.2 การบริหารทรัพยากรมนุษย์ ในด้านการสรรหา การคัดเลือก การฝึกอบรมและการพัฒนา ค่าตอบแทน - สิทธิประโยชน์มีผลต่อความผูกพันของพนักงานต่อบริษัทสายการบินแห่งหนึ่ง

3.3 แรงจูงใจในการทำงาน ในด้านความต้องการทางด้านร่างกาย ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย ความต้องการทางสังคม ความต้องการได้รับการยกย่อง และความต้องการที่จะเข้าใจตนเองอย่างแท้จริงมีผลต่อความผูกพันของพนักงานต่อบริษัทสายการบินแห่งหนึ่ง

3.4 วัฒนธรรมองค์กร ในเรื่องค่านิยม เรื่องราวขององค์กร ระดับความมั่นคงขององค์กร พิธีการและแนวทางปฏิบัติ และเรื่องความรู้สึกเป็นเจ้าของมีผลต่อความผูกพันของพนักงานต่อบริษัทสายการบินแห่งหนึ่ง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยการกระจายแบบสอบถามผ่านช่องทางออนไลน์และแจกแบบสอบถามต่อหน้ากลุ่มตัวอย่าง โดยได้รับความยินยอมในการเก็บและกระจายแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างต่างๆ จากองค์กร และ 2) แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยการรวบรวมข้อมูลจากวิทยานิพนธ์ งานศึกษาค้นคว้าอิสระ รายงาน และเอกสารอ้างอิงต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

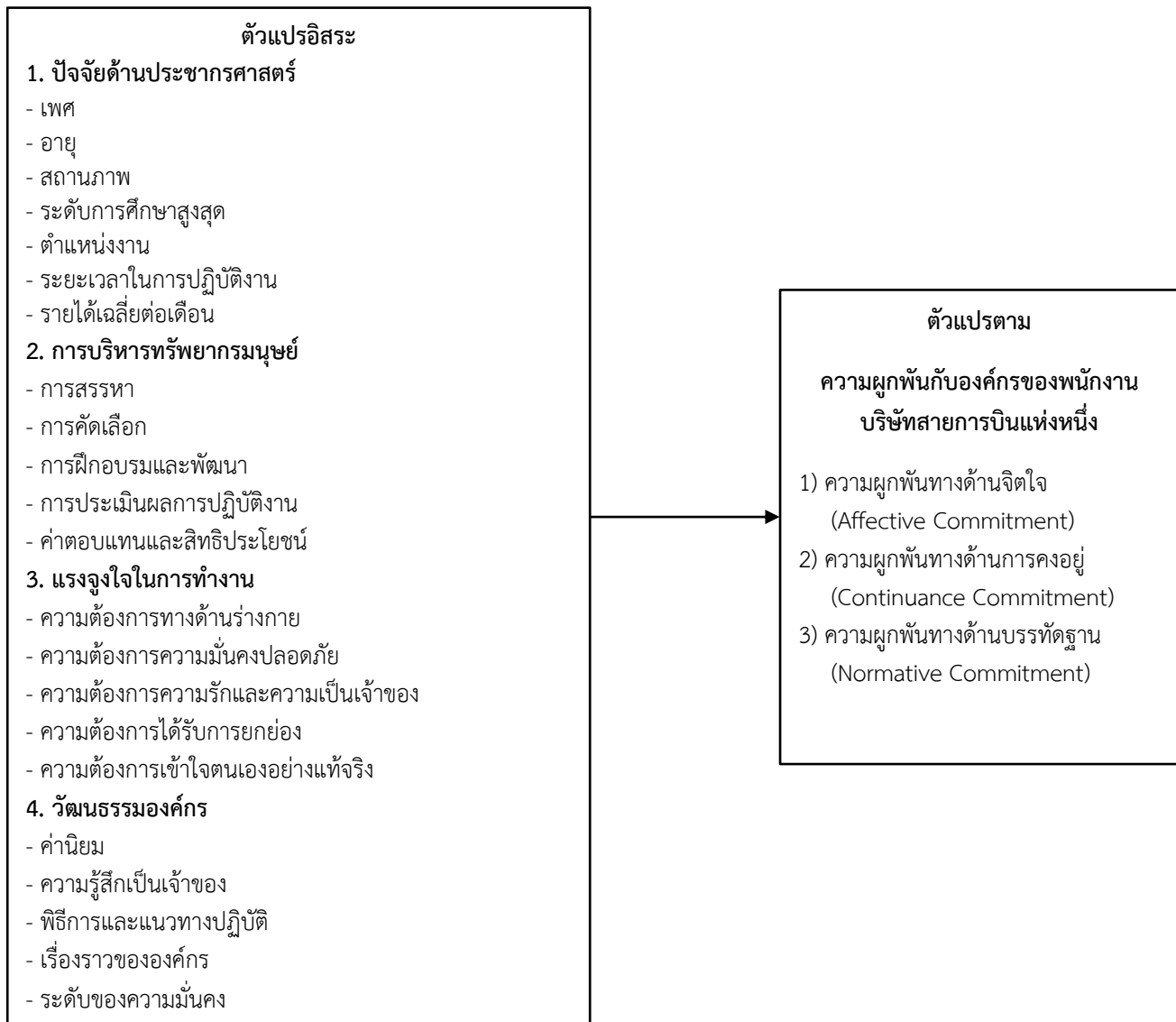
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ ค่าสถิติ T-Test และค่าสถิติ F-Test และการวิเคราะห์โดยใช้เศรษฐมิติ (Econometric Analysis) ด้วยแบบจำลองการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติกแบบทวิ (Binary Logistic Regression Analysis) ผ่านโปรแกรม SPSS Version 29.0.1.0 (171) และ/หรือ Excel เพื่อการประมวลผลข้อมูล

ทั้งนี้ ได้มีการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละตัวโดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระด้วย Pearson Correlation Coefficients เพื่อทดสอบว่าตัวแปรอิสระใดมีอิทธิพลต่อตัวแปรตาม โดยที่ตัวแปรอิสระต้องไม่มีความสัมพันธ์กันหรือมีความสัมพันธ์กันแต่ต้องไม่สูงมากจนเกินไปหรือเกิด Multicollinearity ซึ่งในการทดสอบในครั้งนี้ ผู้วิจัยจัดกลุ่มตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ปัจจัยด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการทำงาน และปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร และจากการตรวจสอบสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ด้วยวิธีของเพียร์สันของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 392 คน พบว่า ระหว่างตัวแปรอิสระที่ใช้ในการศึกษาไม่มีตัวแปรอิสระใดที่มีความสัมพันธ์ระหว่างกันในระดับที่สูงมากจนเกินไปหรือเกิด Multicollinearity ที่ส่งผลต่อตัวแปรตาม ดังนั้น ในการศึกษานี้จึงไม่ต้องตัดตัวแปรอิสระใดออก นอกจากนั้นแล้วยังมีการทดสอบสถิติ Chi-Square ด้วยวิธี Omnibus Tests ได้ผล ดังนี้ ความผูกพันกับองค์กรของพนักงานขึ้นกับตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัว อีกทั้ง มีการพิจารณาค่า Nagelkerke R Square ได้ค่าเท่ากับ 0.380 หรือคิดเป็นร้อยละ 38 ของความผันแปรที่สามารถอธิบายได้ในเชิงสมการโลจิสติกของแบบจำลองนี้ และมีการทดสอบสถิติ Chi-Square ด้วยวิธี Hosmer and Lemeshow Test ที่เมื่อพิจารณาค่าสถิติทดสอบ พบว่า มีค่า Chi-Square เท่ากับ 14.261 และค่านัยสำคัญทางสถิติ เท่ากับ 0.287 ซึ่งมีความมากกว่า 0.05 ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐานหลัก

(H0) และปฏิเสธสมมติฐานรอง (H1) ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 หมายความว่า สมการถดถอยโลจิสติกแบบทวิของแบบจำลองดังกล่าวมีความเหมาะสม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

แนวปฏิบัติในการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อความผูกพันกับองค์กรของพนักงานบริษัทสายการบินแห่งหนึ่งด้วยแบบจำลองการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติกแบบทวิที่มีการกำหนดตัวแปรอิสระในการทดสอบ (ตามตารางที่ 1) และกำหนดตัวแปรตามในการทดสอบ (ตามตารางที่ 2) ดังนี้

ตารางที่ 1 สรุปตัวแปรอิสระที่ใช้ในการทดสอบด้วยแบบจำลองการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติกแบบทวิ

กลุ่มตัวแปรอิสระ	ตัวแปร	การกำหนดค่าตัวแปร	รูปแบบตัวแปร	สัญลักษณ์
ด้านประชากรศาสตร์	1. เพศ	1 = เพศชาย 2 = เพศหญิง 3 = เพศอื่นๆ	Nominal	Gen
	2. อายุ	1 = ต่ำกว่า 22-31 ปี 2 = 32-41 ปี 3 = 42-51 ปี 4 = 51 ปี ขึ้นไป	Ratio	Age
	3. สถานภาพ	1 = โสด 2 = สมรส/อยู่ด้วยกัน 3 = หย่าร้าง/หม้าย/ แยกกันอยู่	Nominal	Sta
	4. ระดับการศึกษาสูงสุด	1 = ต่ำกว่าปริญญาตรี 2 = ระดับปริญญาตรี/ เทียบเท่า 3 = สูงกว่าปริญญาตรี	Ordinal	Edu
	5. ระดับตำแหน่งงาน	1 = ระดับบริหาร/ระดับ 8 ขึ้นไป 2 = ระดับปฏิบัติการ/ต่ำ กว่าระดับ 8	Ordinal	Pos
	6. ระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน	1 = ต่ำกว่า 1 - 10 ปี 2 = 11-20 ปี 3 = 21-30 ปี 4 = มากกว่า 30 ปี	Ratio	Exp
	7. รายได้เฉลี่ย/เดือน	1 = ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 15,000 บาท 2 = 15,001-20,000 บาท 3 = 20,001-30,000 บาท 4 = มากกว่า 30,000 บาท	Ratio	Inc
การบริหารทรัพยากร มนุษย์	8. การสรรหา	1 = ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	Interval	Rec
	9. การคัดเลือก	2 = ไม่เห็นด้วย		Sel
	10. การฝึกอบรมและการพัฒนา	3 = ไม่แน่ใจ		Tra
	11. การประเมินผลการปฏิบัติงาน	4 = เห็นด้วย		Eva
	12. ค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์	5 = เห็นด้วยอย่างยิ่ง		Wel

ตารางที่ 1 สรุปตัวแปรอิสระที่ใช้ในการทดสอบด้วยแบบจำลองการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติกแบบทวิ (ต่อ)

กลุ่มตัวแปรอิสระ	ตัวแปร	การกำหนดค่าตัวแปร	รูปแบบตัวแปร	สัญลักษณ์
แรงจูงใจในการทำงาน	13. ด้านร่างกาย	1 = ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	Interval	Phy
	14. ด้านความมั่นคงปลอดภัย	2 = ไม่เห็นด้วย		Saf
	15. ด้านความรักและความเป็นเจ้าของ	3 = ไม่แน่ใจ		Bel
	16. ด้านการได้รับการยกย่อง	4 = เห็นด้วย		Est
	17. ด้านการเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง	5 = เห็นด้วยอย่างยิ่ง		Suc
วัฒนธรรมองค์กร	18. ค่านิยม	1 = ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	Interval	Val
	19. เรื่องราวขององค์กร	2 = ไม่เห็นด้วย		Sto
	20. ระดับความมั่นคง	3 = ไม่แน่ใจ		Sec
	21. พิธีการและแนวทางการปฏิบัติ	4 = เห็นด้วย		Pro
	22. ความรู้สึกเป็นเจ้าของ	5 = เห็นด้วยอย่างยิ่ง		Own

ตารางที่ 2 สรุปตัวแปรตามที่ใช้ในการทดสอบด้วยแบบจำลองการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติกแบบทวิ

กลุ่มตัวแปรตาม	ตัวแปร	การกำหนดค่าตัวแปร	รูปแบบตัวแปร	สัญลักษณ์
ความผูกพันกับองค์กร ของพนักงาน	1. ความผูกพันด้านจิตใจ (Affective Commitment)	Y = 1 พนักงานมีความ ผูกพันกับองค์กร	Interval	Aff
	2. ความผูกพันด้านการคงอยู่ (Continuance Commitment)	Y = 0 พนักงานไม่มีความ ผูกพันกับองค์กร		Con
	3. ความผูกพันด้านบรรทัดฐาน (Normative Commitment)			Nor

โดยผลการทดสอบปัจจัยที่มีผลต่อโอกาสที่พนักงานจะมีความผูกพันกับองค์กรเมื่อพิจารณานัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ ความเชื่อมั่นร้อยละ 95 พบว่า มีตัวแปรอิสระจำนวน 16 ตัวแปร จากทั้งหมด 22 ตัวแปร ที่มีความสัมพันธ์ส่งผลต่อโอกาสที่พนักงานจะมีความผูกพันกับองค์กร (ตามตารางที่ 3) ดังนี้

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบปัจจัยที่มีผลต่อโอกาสที่พนักงานจะมีความผูกพันกับองค์กรโดยใช้แบบจำลองโลจิสติกแบบทวิ

Variables	Binary Logistic Regression Model								ทิศทาง**
	B	S.E.	Wald	df	Sig.*	Exp(B)	95% C.I.for Exp(B)		
							Lower	Upper	
Gen	0.027	0.230	3.256	2	0.039*	1.231	0.016	3.265	+
Age	0.150	0.590	2.772	4	0.044*	1.064	0.017	2.611	+
Sta	0.054	0.446	0.889	3	0.561	0.032	0.401	7.620	-
Edu	0.136	0.632	0.981	3	0.668	0.784	0.230	1.889	-
Pos	0.622	0.192	0.621	2	0.635	0.628	0.564	1.220	-
Exp	1.211	0.163	1.785	4	0.032*	1.842	0.016	4.330	+
Inc	0.879	0.604	0.748	4	0.041*	1.026	0.022	2.211	+
Rec	0.658	0.183	2.798	5	0.012*	1.328	0.009	5.303	+
Sel	0.364	0.590	3.165	5	0.027*	1.287	0.018	1.378	+
Tra	0.522	0.425	2.489	5	0.045*	1.012	0.021	2.781	+
Wel	0.844	0.619	0.798	5	0.036*	1.225	0.022	2.313	+

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบปัจจัยที่มีผลต่อโอกาสที่พนักงานจะมีความผูกพันกับองค์กรโดยใช้แบบจำลองโลจิสติกแบบทวิ (ต่อ)

Variables	Binary Logistic Regression Model								
	B	S.E.	Wald	df	Sig.*	Exp(B)	95% C.I.for Exp(B)		ทิศทาง**
							Lower	Upper	
Eva	0.501	0.661	0.787	5	0.046*	1.655	0.061	3.469	+
Phy	0.033	0.168	1.985	5	0.786	0.145	0.199	5.121	-
Saf	0.141	0.498	6.384	5	0.874	0.110	0.242	2.975	-
Bel	0.621	0.689	4.652	5	0.009*	1.118	0.000	2.045	+
Est	0.365	0.925	1.369	5	0.010*	1.011	0.001	3.445	+
Suc	0.115	0.131	2.569	5	0.022*	0.120	0.011	3.616	+
Val	0.622	0.121	5.126	5	0.004*	1.174	0.000	3.451	+
Sto	0.273	0.114	1.265	5	0.048*	1.032	0.014	3.055	+
Sec	1.669	0.633	4.365	5	0.067	1.546	0.023	3.480	+
Pro	1.028	0.330	1.478	5	0.047*	1.122	0.019	4.611	+
Constant	6.354	1.286	17.369	5	0.023	0.009			

หมายเหตุ: *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

**ทิศทางของโอกาสที่พนักงานของบริษัทสายการบินแห่งหนึ่งจะมีความผูกพันกับองค์กรโดยแต่ละเครื่องหมายมีความหมาย ดังนี้

เครื่องหมาย “ + ” หมายถึง Exp(B) มีค่ามากกว่า 1 มีผลต่อโอกาสที่พนักงานจะมีความผูกพันกับองค์กร

เครื่องหมาย “ - ” หมายถึง Exp(B) มีค่าน้อยกว่า 1 มีผลต่อโอกาสที่พนักงานจะมีความผูกพันกับองค์กร

จากการใช้สถิติเชิงพรรณนาและแบบจำลองการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติกแบบทวิทำการวิเคราะห์ในส่วนของข้อมูลปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ การบริหารทรัพยากรมนุษย์ แรงจูงใจในการทำงาน วัฒนธรรมองค์กร และจากการใช้สถิติเชิงอนุมานทำการวิเคราะห์ในส่วนของปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ สามารถอธิบายได้ ดังนี้

1. ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่มีผลต่อความผูกพันกับองค์กรของพนักงานของบริษัทแห่งหนึ่งในอุตสาหกรรมสายการบิน

จากการศึกษาปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ด้วยการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติกแบบทวิ พบว่า ปัจจัยเรื่อง เพศ อายุ ระยะเวลาปฏิบัติงาน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 Exp(B) มีค่ามากกว่า 1 และมีทิศทางเป็น + หมายความว่า ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ในด้านต่างๆ ดังกล่าวข้างต้นมีผลต่อโอกาสที่พนักงานจะมีความผูกพันกับองค์กร (ตามตารางที่ 1 และ 2)

โดยจากการวิเคราะห์ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ด้วยสถิติเชิงพรรณนาเมื่อพิจารณาจากสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม พบว่า กลุ่มตัวอย่างเพศหญิงจะมีความรู้สึกผูกพันกับองค์กรมากกว่ากลุ่มตัวอย่างเพศชายคิดเป็นร้อยละ 73.10 อีกทั้ง กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 51 ปี ขึ้นไป จากทั้งหมดจำนวน 49 คน มีความรู้สึกผูกพันกับองค์กร 48 คน มีเพียงแค่ 1 คน ที่ไม่รู้สึกผูกพันกับองค์กร ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพโสดและสมรส/อยู่ด้วยกัน จะมีความรู้สึกผูกพันกับองค์กรอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน คิดเป็นร้อยละ 53.80 และ 44.74 ตามลำดับ และกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาสูงสุดอยู่ในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าจะมีความรู้สึกผูกพันกับองค์กรมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 74.85 รวมถึงกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในระดับปฏิบัติการ/ต่ำกว่าระดับ 8 จะมีความรู้สึกผูกพันกับองค์กรมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในระดับบริหาร/ระดับ 8 ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 93.86 ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน 21-30 ปี และกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือนตั้งแต่ 20,000 บาทขึ้นไปแต่ไม่เกิน 30,000 บาท จะมีความรู้สึกผูกพันกับองค์กรมากที่สุด

และจากการศึกษาปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ด้วยสถิติเชิงอนุมาน ด้วยค่าสถิติ T-Test และ F-test ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 พบว่า ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่มีผลต่อความผูกพันของพนักงานต่อองค์กร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งงาน ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ทั้งนี้ ผลการทดสอบความแตกต่างของความผูกพันต่อองค์กรของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศแตกต่างกันจะมีความผูกพันทางด้านการจิตใจแตกต่างกัน โดยมีค่านัยสำคัญทางสถิติ เท่ากับ 0.042 เมื่อจำแนกตามตำแหน่งงาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับตำแหน่งงานแตกต่างกันจะมีความผูกพันทางด้านการคงอยู่แตกต่างกัน โดยมีค่านัยสำคัญทางสถิติ เท่ากับ 0.044 เมื่อจำแนกตามอายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุแตกต่างกันจะมีความผูกพันทางด้านการคงอยู่แตกต่างกัน โดยมีค่านัยสำคัญทางสถิติ เท่ากับ 0.047 เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาสูงสุดแตกต่างกันจะมีความผูกพันทางด้านการคงอยู่แตกต่างกัน โดยมีค่านัยสำคัญทางสถิติ เท่ากับ 0.035 และเมื่อจำแนกตามระยะเวลาปฏิบัติงาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงานแตกต่างกันจะมีความผูกพันต่อองค์กรโดยรวมแตกต่างกัน โดยมีค่านัยสำคัญทางสถิติ เท่ากับ 0.049 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงานแตกต่างกันจะมีความผูกพันทางด้านจิตใจแตกต่างกัน โดยมีค่านัยสำคัญทางสถิติ เท่ากับ 0.037

2. ปัจจัยการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่มีผลต่อความผูกพันกับองค์กรของพนักงานของบริษัทแห่งหนึ่งในอุตสาหกรรมสายการบิน

จากการศึกษาปัจจัยด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ด้วยการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติกแบบทวิ พบว่า การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในด้านการสรรหา การคัดเลือก การฝึกอบรมและการพัฒนา ค่าตอบแทน-สิทธิประโยชน์ และการประเมินผลการปฏิบัติงาน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 $\text{Exp}(B)$ มีค่ามากกว่า 1 และมีทิศทางเป็น + หมายความว่า การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในด้านต่างๆ ดังกล่าวข้างต้นมีผลต่อโอกาสที่พนักงานจะมีความผูกพันกับองค์กร (ตามตารางที่ 1 และ 2)

และจากการศึกษาปัจจัยด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในด้านการสรรหา การประเมินผลการปฏิบัติงาน และค่าตอบแทน-สิทธิประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับไม่ดี เช่น เรื่องระบบการสรรหาที่โปร่งใส เป็นธรรม ตรวจสอบได้ และมีการพิจารณาสรรหาบุคคลจากคุณสมบัติที่เหมาะสมกับตำแหน่งงาน เรื่องการประเมินผลการปฏิบัติงานที่สะท้อนผลการปฏิบัติงานที่แท้จริง และเรื่องค่าตอบแทน-สิทธิประโยชน์มีความเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ เป็นต้น ส่วนในด้านการคัดเลือกและการฝึกอบรมและการพัฒนา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

3. ปัจจัยวัฒนธรรมองค์กรที่มีผลต่อความผูกพันกับองค์กรของพนักงานของบริษัทแห่งหนึ่งในอุตสาหกรรมสายการบิน

จากการศึกษาปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กรด้วยการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติกแบบทวิ พบว่า วัฒนธรรมองค์กรในเรื่องค่านิยม เรื่องราวขององค์กร ระดับความมั่นคงขององค์กร พิธีการและแนวทางปฏิบัติ และเรื่องความรู้สึกเป็นเจ้าของ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 $\text{Exp}(B)$ มีค่ามากกว่า 1 และมีทิศทางเป็น + หมายความว่า ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กรในเรื่องต่างๆ ดังกล่าวข้างต้นมีผลต่อโอกาสที่พนักงานจะมีความผูกพันกับองค์กร (ตามตารางที่ 1 และ 2)

และจากการศึกษาปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กรด้วยสถิติเชิงพรรณนา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านวัฒนธรรมองค์กรในเรื่อง ค่านิยม เรื่องราวขององค์กร และเรื่องพิธีการและแนวทางปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับดี เช่น เรื่องที่บริษัทฯ มีเรื่องราวที่ดี มีคุณค่าต่อผู้มีส่วนได้เสีย เรื่องการทราบเรื่องราว ประวัติความเป็นมาของบริษัทฯ และเรื่องการทราบพิธีการและแนวทางปฏิบัติของบริษัทฯ เป็นอย่างดี เป็นต้น ส่วนในด้านระดับความมั่นคง และความรู้สึกเป็นเจ้าของโดยรวมจะอยู่ในระดับปานกลาง

4. ปัจจัยแรงจูงใจในการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันกับองค์กรของพนักงานของบริษัทแห่งหนึ่งในอุตสาหกรรมสายการบิน

จากการศึกษาปัจจัยด้านแรงจูงใจในการทำงานด้วยการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติกแบบทวิ พบว่า แรงจูงใจในการทำงานในด้านความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ ความต้องการได้รับการยกย่อง และความต้องการเข้าใจตนเอง

อย่างแท้จริง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 Exp(B) มีค่ามากกว่า 1 และมีทิศทางเป็น + หมายความว่า ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการทำงานในด้านต่างๆ ดังกล่าวข้างต้นมีผลต่อโอกาสที่พนักงานจะมีความผูกพันกับองค์กร (ตามตารางที่ 1 และ 2)

และจากผลการศึกษาปัจจัยด้านแรงจูงใจในการทำงานด้วยสถิติเชิงพรรณนา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นโดยรวมเกี่ยวกับแรงจูงใจในการทำงานในทุกด้าน ได้แก่ ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ ความต้องการได้รับการยกย่อง และความต้องการเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน จะพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นในเรื่องความรู้สึกมั่นคงในตำแหน่งหน้าที่การงานซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของความต้องการความมั่นคงปลอดภัยอยู่ในระดับน้อย

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่องแนวปฏิบัติในการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อความผูกพันกับองค์กรของพนักงาน: กรณีศึกษาบริษัทสายการบินแห่งหนึ่ง จากการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติกแบบทวิ สถิติเชิงพรรณนา และสถิติเชิงอนุมานสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่มีผลต่อความผูกพันของพนักงานต่อองค์กร ได้แก่ ปัจจัยเพศ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะลักษณะโดยธรรมชาติของแต่ละเพศที่แตกต่างกัน เช่น เพศหญิงมีความอ่อนไหวทางอารมณ์มากกว่าเพศชาย ดังนั้นเพศหญิงจึงอาจใช้ระยะเวลาไม่มากนักที่จะมีความรู้สึกผูกพันต่อองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับที่ Cherrington (1994 อ้างใน ปาริชาติ บัวเป็ง, 2554) ได้สรุปว่า ปัจจัยด้านลักษณะส่วนบุคคลเป็นปัจจัยที่มีผลกับความผูกพันของพนักงานต่อองค์กร ดังนี้ เพศหญิงมีแนวโน้มผูกพันมากกว่าเพศชาย นอกจากนั้นยังมีปัจจัยอายุและระยะเวลาปฏิบัติงานที่มีผลต่อความผูกพันของพนักงานต่อองค์กร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพนักงานที่ปฏิบัติงานอยู่กับองค์กรมานานตั้งแต่อายุน้อยและปฏิบัติงานอยู่กับองค์กรมาเป็นเวลานานจึงเหมือนกับมีการเติบโตมาพร้อมกับองค์กร ดังนั้น อาจทำให้พนักงานที่มีอายุน้อยและอายุนานสูงมีความรู้สึกผูกพันต่อองค์กรได้มากกว่าพนักงานที่มีอายุน้อยและมีอายุนานไม่มาก ซึ่งสอดคล้องกับ Cherrington (1994) ได้สรุปว่า ผู้ที่มีอายุน้อยมากและอายุนานในองค์กรนานจะมีความผูกพันต่อองค์กรสูง อีกทั้ง ยังมีปัจจัยรายได้ต่อเดือนที่มีผลต่อความผูกพันของพนักงานต่อองค์กร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะรายได้เป็นปัจจัยที่พนักงานใช้ประกอบการตัดสินใจว่าจะทำงานต่อที่บริษัทสายการบินแห่งหนึ่งหรือไม่ ซึ่งแนวคิดของ Allen & Meyer (1990) ระบุว่า ความผูกพันด้านการคงอยู่ (Continuance Commitment) เกิดจากการที่พนักงานมีการประเมินและเปรียบเทียบผลประโยชน์ที่จะได้รับการเป็นพนักงานขององค์กรกับผลประโยชน์ที่พนักงานต้องสูญเสียไปหากลาออกจากองค์กร ความผูกพันด้านการคงอยู่นี้จึงเกิดขึ้นจากการได้รับผลตอบแทนที่น่าพึงพอใจในการคงอยู่กับองค์กร อย่างไรก็ตามจากผลการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า ปัจจัยสถานภาพ ระดับการศึกษา สูงสุด และตำแหน่งงาน ไม่มีผลต่อความผูกพันของพนักงานต่อองค์กร เมื่ออ้างอิงแนวคิดของ Allen & Myer (1990) ที่ระบุถึงความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานที่ประกอบด้วยลักษณะ 3 ประการ ได้แก่ 1) ความผูกพันด้านจิตใจ (Affective Commitment) 2) ความผูกพันด้านการคงอยู่ (Continuance Commitment) และ 3) ความผูกพันด้านบรรทัดฐาน (Normative Commitment) พบว่า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความผูกพันในด้านต่างๆ ดังกล่าวข้างต้นจะแตกต่างกันออกไปในแต่ละสภาพแวดล้อมขององค์กร โดยในการวิจัยครั้งนี้กลุ่มตัวอย่างโดยส่วนมากของบริษัทสายการบินแห่งหนึ่งมีสถานภาพโสดและสมรสหรืออยู่ด้วยกันในระดับใกล้เคียงกัน คิดเป็นร้อยละ 55.90 และ 42.10 มีระดับการศึกษาสูงสุดปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 66.40 และอยู่ในระดับปฏิบัติการ/ต่ำกว่าระดับ 8 คิดเป็นร้อยละ 87.50

ปัจจัยด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่มีผลต่อความผูกพันของพนักงานต่อองค์กร ได้แก่ เรื่องการสรรหาและการคัดเลือก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะระบบการสรรหาและคัดเลือกที่มีมาตรฐาน เป็นธรรม มีความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ จะทำให้พนักงานมีความเชื่อมั่นกับองค์กรและนำไปสู่ความรู้สึกผูกพันกับองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับที่ ปิยะพร ห่องแสง (2555) กล่าวว่า การบริหารทรัพยากรมนุษย์ด้านการสรรหาและด้านการคัดเลือกสามารถทำนายความผูกพันต่อองค์กรในเรื่องความผูกพันทางด้านบรรทัดฐานของพนักงานได้ นอกจากนั้นแล้วยังมีเรื่องการฝึกอบรมและพัฒนาที่มีผลต่อความผูกพันของพนักงานต่อองค์กร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการฝึกอบรมและพัฒนาที่มีการสอดแทรกเรื่องราวในเชิงสร้างสรรค์และมุ่งเน้นให้พนักงานเกิดทัศนคติในแง่บวกกับบริษัทสายการบินแห่งหนึ่งอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง จึงอาจทำให้พนักงานเกิด

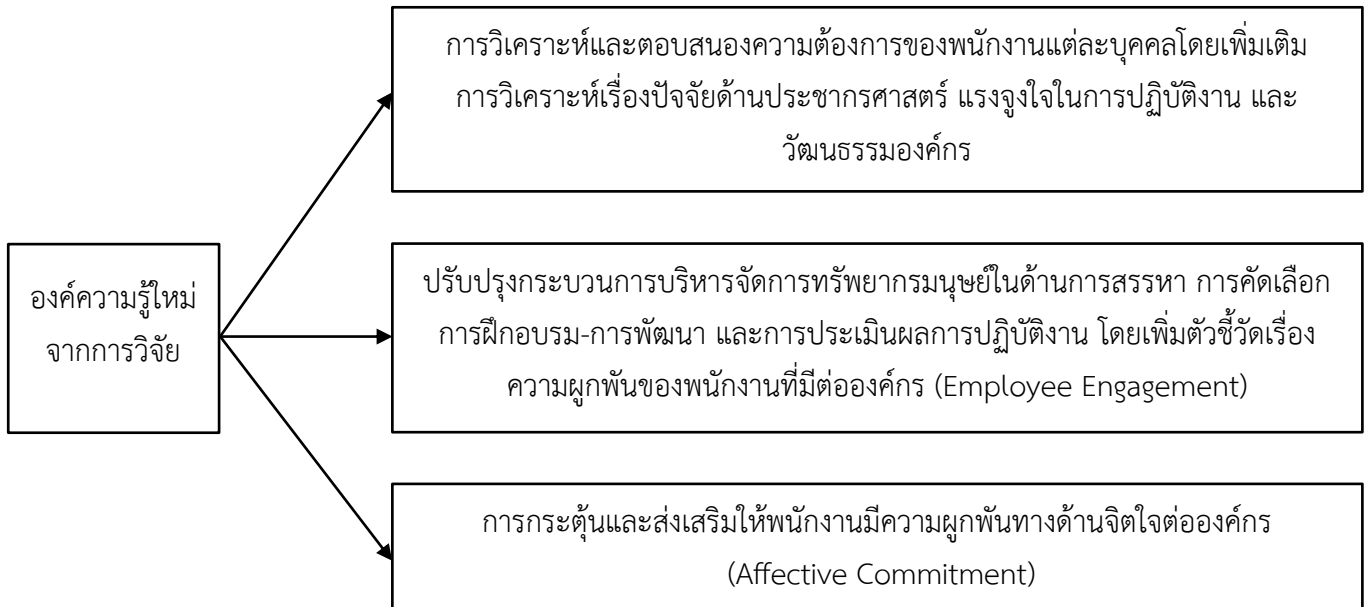
ความรู้สึกผูกพันกับองค์กรได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Mewujudkan (2022) ที่พบว่า การอบรมและพัฒนาเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและยังมีเรื่องค่าตอบแทน-สิทธิประโยชน์ ที่มีผลต่อความผูกพันของพนักงานต่อองค์กร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะค่าตอบแทน-สิทธิประโยชน์ที่เพียงพอรวมถึงเงินเดือนที่ได้รับถ้ามีความเหมาะสมกับภาระหน้าที่งานที่พนักงานทำอยู่ สามารถทำให้พนักงานดำรงชีพและใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้ก็อาจทำให้พนักงานมีความรู้สึกผูกพันกับองค์กรได้ ซึ่งสอดคล้องกับที่ ปราชญา กล้าผจญ และ พงศา บุตรสุทิวังค์ (2550) กล่าวว่า ระบบบริหารค่าตอบแทนเป็นตัวกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจแก่พนักงาน ทำให้พวกเขารู้สึกว่ามีความรู้ความสามารถที่มีอยู่จะไปในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับที่ ปิยะพร ห่องแสง (2555) กล่าวว่า การบริหารทรัพยากรมนุษย์ด้านค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์ที่เพิ่มขึ้นสามารถทำนายความผูกพันต่อองค์กรในเรื่องความผูกพันทางด้านบรรทัดฐานของพนักงานได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Shaheed (2018) ที่พบว่า ค่าตอบแทน/สิ่งชดเชยที่องค์กรมอบให้ส่งผลต่อความผูกพันกับองค์กร รวมถึงยังมีเรื่องการประเมินผลการปฏิบัติงานที่มีผลต่อความผูกพันของพนักงานต่อองค์กร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการประเมินผลการปฏิบัติงานที่สะท้อนผลการปฏิบัติงานที่แท้จริงของพนักงานแต่ละคนได้มีการนำผลการปฏิบัติงานดังกล่าวไปใช้เป็นเกณฑ์ในการเพิ่มค่าตอบแทนหรือเลื่อนตำแหน่ง ดังนั้นหากเป็นผลที่สะท้อนผลการปฏิบัติงานที่แท้จริงย่อมเป็นแรงสนับสนุนให้พนักงานเกิดความผูกพันกับองค์กรได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Uju V. Alola (2020) ที่พบว่า ปัจจัยเรื่องการประเมินผลการปฏิบัติงานของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นพนักงานบริษัทสายการบิน จำนวน 6 บริษัทในประเทศจอร์แดนมีผลต่อความผูกพันกับองค์กร

ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่มีผลต่อความผูกพันของพนักงานต่อองค์กร ได้แก่ ปัจจัยด้านความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ ความต้องการได้รับการยกย่อง และความต้องการเข้าใจตนเองอย่างแท้จริงมีผลต่อความผูกพันของพนักงานต่อองค์กร อย่างไรก็ตามจากผลการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า ปัจจัยด้านร่างกาย และด้านความมั่นคงปลอดภัยไม่มีผลต่อความผูกพันของพนักงานต่อองค์กร ทั้งนี้ เมื่ออ้างอิงทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchical Theory Motivation) ที่ระบุว่าลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ที่อยู่ในขั้นต่ำสุดจะต้องได้รับความพึงพอใจเสียก่อนบุคคลจึงจะสามารถผ่านพ้นไปสู่ความต้องการที่อยู่ในขั้นสูงขึ้นตามลำดับ ซึ่งลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ แบ่งออกเป็น 5 ลำดับ ได้แก่ 1) ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological needs) 2) ความต้องการความปลอดภัย (Safety needs) 3) ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ (Belongingness and love needs) 4) ความต้องการได้รับการนับถือยกย่อง (Esteem needs) และ 5) ความต้องการที่จะเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง (Self-actualization needs) ดังนั้น การที่ปัจจัยด้านร่างกาย และด้านความมั่นคงปลอดภัยไม่มีผลต่อความผูกพันของพนักงานต่อองค์กร อาจเป็นเพราะพนักงานกลุ่มตัวอย่างในบริษัทสายการบินแห่งหนึ่งได้รับการตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกายและความต้องการความมั่นคงปลอดภัยแล้วจึงอาจต้องการได้รับการตอบสนองในลำดับขั้นความต้องการถัดมา ได้แก่ ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ ความต้องการได้รับการยกย่อง และความต้องการเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง ตามลำดับ ดังนั้น ถ้าองค์กรสามารถตอบสนองความต้องการดังกล่าวของพนักงานได้ ก็อาจทำให้พนักงานมีความรู้สึกผูกพันกับองค์กรได้ ซึ่งสอดคล้องกับ ปิยะพร ห่องแสง (2555) กล่าวว่า ปัจจัยด้านแรงจูงใจสามารถทำนายความผูกพันต่อองค์กรได้

ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กรที่มีผลต่อความผูกพันของพนักงานต่อองค์กร ได้แก่ เรื่องค่านิยม เรื่องราวขององค์กร ระดับความมั่นคง พิธีการและแนวทางปฏิบัติ และความรู้สึกเป็นเจ้าของ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการที่พนักงานมีการยอมรับความเชื่อ ค่านิยม แบบแผนการปฏิบัติงาน โดยมีการยึดถือปฏิบัติเป็นประเพณีในองค์กร และมีการให้ความร่วมมือในการทำงานเพื่อให้องค์กรบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ รวมไปถึงมีการทราบเรื่องราว ประวัติความเป็นมาขององค์กรเป็นอย่างดี และมีความเห็นว่าองค์กรมีเรื่องราวที่ดีที่มีคุณค่าต่อผู้มีส่วนได้เสียอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้พนักงานมีความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวกับองค์กรและนำไปสู่ความผูกพันกับองค์กรได้ ซึ่งสอดคล้องกับที่ แหวนเพชร ไชยะวง และ จิตติมา ไชยะวง (2563) กล่าวว่า วัฒนธรรมองค์กร (Organizational Culture) อาจไม่ได้รับการพูดถึงอย่างชัดเจน แต่วัฒนธรรมองค์กรทำให้พนักงานรู้สึกถึงอัตลักษณ์ขององค์กรและสร้างความผูกพันของพนักงานต่อองค์กรได้ โดยพบว่าวัฒนธรรมองค์กรมีผลต่อความผูกพันของพนักงานต่อองค์กรอย่างมีนัยสำคัญ

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการศึกษาศึกษาสามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่จากงานวิจัยนี้ ได้แก่ การวิเคราะห์และตอบสนองความต้องการของพนักงานแต่ละบุคคลโดยเพิ่มเติมการวิเคราะห์เรื่องปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน และวัฒนธรรมองค์กร และปรับปรุงกระบวนการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ในด้านการสรรหา การคัดเลือก การฝึกอบรมและการพัฒนา และการประเมินผลของการปฏิบัติงานโดยเพิ่มตัวชี้วัดเรื่องความผูกพันของพนักงานที่มีต่อองค์กร (Employee Engagement) และการกระตุ้นและส่งเสริมให้พนักงานมีความผูกพันทางด้านจิตใจ (Affective Commitment) ต่อองค์กร ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

ตามที่มีนักวิชาการหลายท่านได้สรุปความสำคัญของความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานไว้ จึงสามารถสรุปได้ดังนี้ ความผูกพันของพนักงานต่อองค์กร (Employee Engagement) มีความสำคัญต่อความสำเร็จอย่างยั่งยืนขององค์กรในระยะยาว เนื่องจากทรัพยากรมนุษย์หรือทุนมนุษย์เป็นหนึ่งในปัจจัยการผลิตที่เป็นพื้นฐานหรือจุดเริ่มต้นในการขับเคลื่อนการดำเนินงานทั้งหมดขององค์กรให้เป็นไปตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ที่องค์กรตั้งไว้ ดังนั้น ทักษะ ความรู้ สำนึกนึกคิดของพนักงานที่มีความผูกพันกับองค์กรจึงพร้อมทุ่มเทแรงกายแรงใจให้การปฏิบัติงานขององค์กรเพื่อประโยชน์ขององค์กรที่ไม่ใช่การแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนหรือการเอาเปรียบองค์กร จากการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างเพศหญิงจะมีความรู้สึกผูกพันกับองค์กรมากกว่ากลุ่มตัวอย่างเพศชาย โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 51 ปี ขึ้นไปที่ตอบแบบสอบถามจากทั้งหมดจำนวน 49 คน มีเพียง 1 คน ที่ไม่รู้สึกผูกพันกับองค์กร ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพโสดและสมรส/อยู่ด้วยกันจะมีความรู้สึกผูกพันกับองค์กรอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน และกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี/เทียบเท่า กลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในระดับปฏิบัติการ/ต่ำกว่าระดับ 8 กลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน 21-30 ปี และกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือนตั้งแต่ 20,000 บาทขึ้นไปแต่ไม่เกิน 30,000 บาท จะมีความรู้สึกผูกพันกับองค์กรมากที่สุด

กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในด้านการสรรหา การประเมินผลของการปฏิบัติงาน และค่าตอบแทน-สิทธิประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับไม่ดี เนื่องจากพนักงานกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าระบบการสรรหาไม่ดึงดูดผู้มีความรู้ ความสามารถ เข้ามาปฏิบัติงาน ขาดการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ อย่างทั่วถึง รวมถึงขาดระบบการสรรหาที่โปร่งใส เป็นธรรม ตรวจสอบได้ กระบวนการประเมินผลการปฏิบัติงานขาดความยุติธรรม เทียบตรง โปร่งใส ตรวจสอบได้ อีกทั้งขาดการใช้ผลการปฏิบัติงานที่เที่ยงตรงเป็นเกณฑ์ในการเพิ่มค่าตอบแทน/ เลื่อนตำแหน่ง การประเมินผล การปฏิบัติงานไม่สะท้อนผลการปฏิบัติงานที่แท้จริง และค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์มีความเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ

ส่วนในด้านการคัดเลือกและการฝึกอบรมและการพัฒนาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นโดยรวมเกี่ยวกับแรงจูงใจในการทำงานในทุกด้านโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจะพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นในเรื่องความรู้สึกมั่นคงในตำแหน่งหน้าที่การทำงานซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของความต้องการความมั่นคงปลอดภัยอยู่ในระดับน้อย อีกทั้งพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านวัฒนธรรมองค์กรในเรื่อง ค่านิยม เรื่องราวขององค์กร และเรื่องพิธีการและแนวทางปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับดี ส่วนในด้านระดับความมั่นคง และความรู้สึกเป็นเจ้าของโดยรวมจะอยู่ในระดับปานกลาง

โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันของพนักงานต่อองค์กรทางด้านจิตใจ (Affective Commitment) ที่แตกต่างกันมี ดังนี้ ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์โดยพบว่า พนักงานที่มีเพศและระยะเวลาในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกันจะมีความผูกพันด้านจิตใจต่อองค์กรที่ต่างกัน ซึ่งมีค่านัยสำคัญทางสถิติ เท่ากับ 0.042 และ 0.037 ตามลำดับ และปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันของพนักงานต่อองค์กรทางด้าน การคงอยู่ (Continuance Commitment) ที่แตกต่างกันมี ดังนี้ ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์โดยพนักงานที่มีระดับการศึกษาสูงสุด อายุ และระดับตำแหน่งงานที่แตกต่างกันจะมีความผูกพันทางด้านการคงอยู่ที่แตกต่างกัน ซึ่งมีค่านัยสำคัญทางสถิติ เท่ากับ 0.035 0.047 และ 0.044 ตามลำดับ ทั้งนี้ ปัจจัยที่มีผลทำให้เกิดโอกาสที่พนักงานของบริษัทสายการบินแห่งหนึ่งจะมีความผูกพันกับองค์กรมีดังนี้ ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ปัจจัยด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ได้แก่ การสรรหา การคัดเลือก การฝึกอบรมและพัฒนา ค่าตอบแทน-สิทธิประโยชน์ และการประเมินผลการปฏิบัติงาน ปัจจัยแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ได้แก่ ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ ความต้องการได้รับการยกย่อง และความต้องการเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง รวมถึงปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร ได้แก่ ค่านิยม เรื่องราวขององค์กร ระดับความมั่นคง พิธีการและแนวทางปฏิบัติ และความรู้สึกเป็นเจ้าของ โดยมีเครื่องหมายทิศทางเป็น $+ \text{Exp}(B)$ มีค่ามากกว่า 1 หมายความว่าปัจจัยต่างๆ ดังกล่าว มีผลต่อโอกาสที่พนักงานจะมีความผูกพัน (Engagement) กับบริษัทสายการบินแห่งหนึ่ง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากกลุ่มตัวแปรที่มีโอกาสส่งผลทำให้พนักงานมีความผูกพันกับบริษัทสายการบินแห่งหนึ่ง หากผู้ประกอบการสามารถกระตุ้นตัวแปรดังกล่าวให้ดีขึ้นได้ก็จะทำให้ความผูกพันของพนักงานต่อองค์กร (Employee Engagement) เพิ่มขึ้นได้ ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1.1 ระบบการบริหารทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรที่จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยในด้านการสรรหา การคัดเลือกมีผลต่อความผูกพันของพนักงานต่อองค์กร (Employee Engagement) ดังนั้น ผู้ประกอบการอาจพิจารณาใช้เครื่องมือในการวิเคราะห์บุคคล (People Analytics Tools) ที่เป็นระบบหรือโปรแกรมทางด้านทรัพยากรบุคคลเข้ามาสนับสนุนการดำเนินงานในด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ โดยนำข้อมูลมาผนวกรวมกันเป็น Big Data แล้วดึงข้อมูลมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรปัจจัยที่ต้องการหาคำตอบ เช่น การพิจารณาว่าจะให้รางวัลหรือโปรโมทพนักงานคนใดถึงจะเหมาะสมและได้รับการยอมรับจากพนักงานคนอื่นๆ โดยในกรณีที่ใช้การตัดสินใจด้วยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลแล้วพบปัญหาเรื่องการมีอคติ (Bias) ที่อาจทำลายความน่าเชื่อถือในกระบวนการสรรหาและการคัดเลือก หรืออาจพบปัญหาเกี่ยวกับข้อมูลที่พนักงานนำมาแสดงไม่เป็นความจริงทั้งหมดซึ่งยากต่อการพิสูจน์ แต่อย่างไรก็ตามการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานในด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นมาตรฐานเดียวกันทั้งองค์กรให้ครอบคลุมในทุกด้านยังคงมีความจำเป็น และต้องมีการตรวจสอบว่าพนักงานที่เกี่ยวข้องได้มีการปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ต้องสามารถทวนสอบได้

1.2 ระบบการบริหารทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรที่จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยในด้านการฝึกอบรมและการพัฒนาผลต่อความผูกพันของพนักงานต่อองค์กร (Employee Engagement) ดังนั้น ผู้ประกอบการอาจพิจารณาจัดทำ Training Road map สำหรับการวางแผนอบรมพนักงานแต่ละคนในระยะยาวเพื่อให้พนักงานที่มีอยู่มีทักษะ ประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นจนสามารถเพิ่มผลผลิตการผลิต (Productivity) เป็นการทดแทนการจ้างแรงงานเพิ่มเนื่องจากการจ้างพนักงานเพิ่มขึ้น 1 คนขององค์กรย่อมตามมาด้วยต้นทุนในระยะยาว และถ้าหากเป็นองค์กรที่ประสบปัญหาเรื่องการมีจำนวนพนักงาน

มากเกินไปจนทำให้แรงงานที่จ้างเพิ่มเข้ามาเข้าไม่ถึงเครื่องจักรโดยเฉพาะกับพนักงานในหน่วยงานปฏิบัติการ เช่น ส่วนงานที่เกี่ยวข้องกับการซ่อมบำรุงอากาศยาน นักบิน-ลูกเรือ พนักงานภาคพื้น และพนักงานรับสายโทรศัพท์ เป็นต้น และอาจส่งผลให้ผลผลิต (Output) ลดลงแทนที่จะเพิ่มขึ้น

1.3 จากการศึกษาที่พบว่า ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงานในเรื่องความความรักและความเป็นเจ้าของ ความต้องการได้รับการยกย่อง และความต้องการเข้าใจตนเองอย่างแท้จริงมีผลต่อความผูกพันของพนักงานต่อองค์กร (Employee Engagement) ดังนั้น ผู้ประกอบการอาจพิจารณาหาแนวทางในการปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองความต้องการในด้านต่างๆ ดังกล่าวของพนักงาน เช่น นำระบบการโค้ช (Coaching) เข้ามาใช้เป็นหลักแทนระบบพี่เลี้ยง (Mentoring) เนื่องจากระบบการโค้ชเป็นกระบวนการที่จะดึงศักยภาพของพนักงานออกมาใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างสูงสุด เน้นให้พนักงานได้เป็นผู้นำในการทำงาน ในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ด้วยตนเองตั้งแต่แรกเริ่มจนงานเสร็จสิ้น ในขณะที่ระบบพี่เลี้ยงจะมุ่งเน้นไปที่การบอกวิธีปฏิบัติงานที่เหมาะสมตลอดจนแนวทางการแก้ไขปัญหาแก่พนักงานให้ปฏิบัติตาม ดังนั้น ระบบการโค้ชมีแนวโน้มที่จะทำให้พนักงานได้แสดงศักยภาพของตนเองออกมาอย่างเต็มศักยภาพทำให้พนักงานเกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง และเป็นที่ยอมรับของเพื่อนร่วมงาน

1.4 จากผลการศึกษาที่พบว่า ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กรในเรื่องค่านิยม เรื่องราวขององค์กร ระดับความมั่นคง พิธีการและแนวทางปฏิบัติ และความรู้สึกเป็นเจ้าของมีผลต่อความผูกพันของพนักงานต่อองค์กร ดังนั้น ผู้ประกอบการอาจพิจารณานำจุดแข็ง (Strength) เกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กรมาทำการตลาดกับพนักงาน (Internal Marketing) เพื่อให้พนักงานทุกคนเข้าถึงแก่นแท้ขององค์กร และรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวกับองค์กร ฝังอัตลักษณ์ขององค์กรเข้าไปในตัวพนักงานจนเกิดความรู้สึกผูกพันทางด้านจิตใจ (Affective Commitment) กับองค์กรซึ่งเป็นการจูงใจพนักงานที่ดีที่มีคุณภาพอยากอยู่กับองค์กรต่อไป

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาวิจัยในอนาคตอาจต่อยอดการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้โดยนำผลการวิจัยในครั้งนี้ที่แสดงให้เห็นถึงตัวแปรในด้านประชากรศาสตร์ การบริหารทรัพยากรมนุษย์ แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน และวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อความผูกพันกับองค์กรของพนักงาน (Employee Engagement) ไปทำการวิจัยเจาะลึกลงไปในแต่ละด้าน และอาจทำการวิจัยเชื่อมโยงเรื่องของความผูกพันกับองค์กรของกับความสำเร็จอย่างยั่งยืนขององค์กรซึ่งยังไม่มีงานวิจัยในเรื่องดังกล่าว โดยใช้ข้อมูลและระเบียบวิธีการศึกษาด้วยการวิเคราะห์โดยใช้ฐานของมูลเชิงสถิติขององค์กรโดยตรง เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2544). *หลักสถิติ*. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- เจริญรัตน์ รัตนวัฒนาธ. (2549). *ความเครียดของพนักงานรับจองตั๋วเครื่องบินทางโทรศัพท์ บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน)*. (วิทยาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- ธวัชชัย กิตติศรีบุญกุล. (2549). *ศักยภาพของประเทศไทยในการเป็นศูนย์กลางทางการบินในภูมิภาคเอเชีย กรณีศึกษาความได้เปรียบเชิงแข่งขันของสายการบินไทยกับสายการบินสิงคโปร์*. (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- ปราชญา กล้าผจญ และ พอดตา บุตรสุทธีวงศ์. (2550). การบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อการกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร. *วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ*, 11(2), 183-197.
- ปาริชาติ บัวเป้ง. (2554). *ปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานบริษัท ไตกิน อินดัสทรีส์ ประเทศไทย (จำกัด)*. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี).
- ปิยาพร ห่องแสง. (2555). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่มีผลต่อความผูกพันในองค์กรของพนักงานสาขาธนาคารออมสิน ในเขตกรุงเทพมหานคร*. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).

- แหวนเพชร ไชยะวง และ จิตติมาไชยะวง. (2563). วัฒนธรรมองค์กรและความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานกลุ่มธนาคารพาณิชย์รัฐในนครหลวงเวียงจันทน์ สปป.ลาว. *วารสารวิจัย มข. สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ฉบับบัณฑิตศึกษา)*, 8(1), 127-139.
- Allen, N. J., & Meyer, J. P. (1990). Organizational socialization tactics: A longitudinal analysis of links to newcomers' commitment and role orientation. *Academy of management journal*, 33(4), 847-858.
- Cherrington, D. J. (1994). *Organizational behavior: The management of individual and organizational performance*. (2nd ed). Boston: Allyn & Bacon.
- Mewujudkan (2022). *Fostering Employee Engagement through Human Resource Practices: A Case Study of Manufacturing Firm in Malaysia*. Retrieved 28 November 2022. from <https://www.researchgate.net/publication/281190385>.
- Shaheed k. (2018). *Influence of Human Resource Management Practice on employee engagement in Developing Economy*. Retrieved 15 December 2022. from <https://www.researchgate.net/publication/33211544>.
- Taro Yamane. (1967). *Elementary sampling theory*. New Jersey: Prentice Hall.
- Uju Violet A. (2020). *The Impact of Human Resource Practices on Employee Engagement in Airline Industry*. Retrieved 2 November 2022. from <https://www.researchgate.net/publication/341250073>.

The Influence of Perceived in Organizational Culture, Quality of Work Life and Trust in Supervisors on the Job Performance of Operational Staff at the Electronics Industry of Pinthong Industrial Estate Chon Buri Province

Surasvadee Plaidam^{1*} and Thittarat Pimpaporn¹

¹ Department of Industrial Administration and Development, Faculty of Management Sciences Kasetsart University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: suratsavadee.pl@ku.th

ABSTRACT

This research article aimed (1) to study the influence of perceived in organizational culture on quality of working life; (2) to study the influence of perceived in organizational culture on trust in supervisors; (3) to study the influence of quality of work life on the job performance; (4) to study the influence of trust in supervisors on the job performance; and (5) to study the influence of perceived in organizational culture on the job performance, the sample was 305 operational staff at the electronics industry of Pinthong Industrial Estate Chon Buri Province. They were selected by Probability Sampling the instrument for collecting data was questionnaire Analysis data by Multiple Regression Analysis. The result of the study found that Perceived in organizational culture parts of Humanistic-Encouraging, Achievement and Affiliate had positive influence on quality of work life. Perceived in organizational culture parts of Affiliate had positive influence on trust in supervisors. Quality of work life parts of Future Opportunity for Continued Growth and Security, Social Integration in the Work Organization, Work and the Total Life Space, Safe and Healthy Working Conditions had positive influence on the job performance, while Immediate Opportunity to Use and Develop Human Capacities and Adequate and Fair Compensation had negative influence on the job performance. Trust in supervisor parts of Reliability had positive influence on the job performance. Perceived in organizational culture parts of Achievement, Affiliate and Self-Actualizing had positive influence on the job performance. The results of 5 studies as above have a statistical significance level of 0.05.

Keywords: Perceived in Organizational Culture, Quality of Work Life, Trust in Supervisors, Job Performance

อิทธิพลของการรับรู้วัฒนธรรมองค์การ คุณภาพชีวิตในการทำงานและความไว้วางใจ ในผู้บังคับบัญชา ต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานระดับปฏิบัติการในอุตสาหกรรม อิเล็กทรอนิกส์ของนิคมอุตสาหกรรมปิ่นทอง จังหวัดชลบุรี

สุรัสวดี ไพลดำ^{1*} และ ถิรรัตน์ พิมพาภรณ์¹

¹ สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาอุตสาหกรรม คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: suratsavadee.pl@ku.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาอิทธิพลของการรับรู้วัฒนธรรมองค์การที่มีต่อคุณภาพชีวิตในการทำงาน (2) เพื่อศึกษาอิทธิพลของการรับรู้วัฒนธรรมองค์การที่มีต่อความไว้วางใจในผู้บังคับบัญชา (3) เพื่อศึกษาอิทธิพลของคุณภาพชีวิตในการทำงานที่มีต่อผลการปฏิบัติงาน (4) เพื่อศึกษาอิทธิพลของความไว้วางใจในผู้บังคับบัญชาที่มีต่อผลการปฏิบัติงาน และ (5) เพื่อศึกษาอิทธิพลของการรับรู้วัฒนธรรมองค์การที่มีต่อผลการปฏิบัติงาน การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่าง คือ พนักงานระดับปฏิบัติการในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ของนิคมอุตสาหกรรมปิ่นทอง จังหวัดชลบุรี จำนวน 305 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ถดถอย พหุคูณ ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้วัฒนธรรมองค์การ ด้านการมุ่งบุคคล-การให้กำลังใจ ด้านการมุ่งความสำเร็จ ด้านการมุ่งมิตรสัมพันธ์ มีอิทธิพลเชิงบวกต่อคุณภาพชีวิตในการทำงาน การรับรู้วัฒนธรรมองค์การด้านการมุ่งมิตรสัมพันธ์มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความไว้วางใจในผู้บังคับบัญชา คุณภาพชีวิตในการทำงานด้านโอกาสในความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน ด้านการบูรณาการทางสังคมในองค์การ ด้านการทำงานกับชีวิตส่วนตัว ด้านสภาพการทำงานที่มีความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพมีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน ส่วนด้านโอกาสในการพัฒนาศักยภาพของพนักงานและด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและเป็นธรรมมีอิทธิพลเชิงลบต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน ความไว้วางใจในผู้บังคับบัญชาด้านความเชื่อถือมีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการปฏิบัติงาน การรับรู้วัฒนธรรมองค์การด้านการมุ่งความสำเร็จ ด้านการมุ่งมิตรสัมพันธ์ และด้านการมุ่งทำให้เป็นจริง มีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน ซึ่งผลการศึกษาทั้ง 5 ประเด็นข้างต้นมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: การรับรู้วัฒนธรรมองค์การ, คุณภาพชีวิตในการทำงาน, ความไว้วางใจในผู้บังคับบัญชา, ผลการปฏิบัติงาน

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ประเทศไทยเป็นฐานการผลิตสินค้าและชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ที่สำคัญของโลก และอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์เป็นหนึ่งในแรงขับเคลื่อนที่สำคัญในอุตสาหกรรม โดยข้อมูลไตรมาสแรกของปี 2563 ภาคการส่งออกมีมูลค่าถึงร้อยละ 24 ของรายได้การส่งออก มีผู้ประกอบการถึง 2,535 ราย มีการจ้างงาน 748,359 ราย นอกจากนี้ผลจากการกีดกันทางการค้าระหว่างจีนกับสหรัฐอเมริกาทำให้นักลงทุนมองหาประเทศที่จะลงทุนใหม่ ซึ่งประเทศไทยเป็นหนึ่งในทางเลือกของนักลงทุน (สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม (สศอ.), 2563) และโครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor – EEC) เป็นหนึ่งในแผนยุทธศาสตร์ ที่จะช่วยกระตุ้นการตัดสินใจเลือกลงทุนจากนักลงทุนต่างชาติ

จุดเด่นของจังหวัดชลบุรี เป็นจังหวัดที่มีผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมการผลิตอิเล็กทรอนิกส์สูงเป็นอันดับ 2 ของประเทศ มีการจ้างงาน 112,000 อัตรา อ้างอิงข้อมูลไตรมาสที่ 1 ปี 2563 (สพอ., 2563) ซึ่งนิคมอุตสาหกรรมปิ่นทองมีจำนวนผู้ประกอบการมากเป็นอันดับ 2 ของจังหวัดชลบุรี มีความได้เปรียบด้านทำเลที่ตั้งซึ่งเป็นจุดยุทธศาสตร์ด้านโลจิสติกส์

อยู่ใกล้ท่าเรือแหลมฉบัง และตั้งอยู่ศูนย์กลางของนิคมอุตสาหกรรมเขตภาคตะวันออก มีระบบโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภคและการบริการครบวงจร

ในการดำเนินธุรกิจของทุกองค์การล้วนมุ่งหวังให้องค์การประสบผลสำเร็จ ในสภาพแวดล้อมธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วองค์การต้องมีการปรับตัวให้ทัน เพื่อให้มีความสามารถในการแข่งขันองค์การต้องค้นหาจุดแข็งและจุดอ่อนของตน ทุกองค์การจะให้ความสำคัญในการคัดเลือกพนักงานระดับปฏิบัติการเนื่องจากเป็นกลุ่มบุคคลที่สร้างผลผลิตให้กับองค์การโดยตรง (Anwar et. al., 2017)

จากการทบทวนวรรณกรรม Goodman, S. A., & Syvante, D. J. (1999) ได้แบ่งผลการปฏิบัติงานของพนักงานออกเป็น 2 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) ผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่ เป็นผลการปฏิบัติงานของพนักงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายตามที่ระบุไว้ในเอกสารการมอบหมายงาน และ (2) ผลการปฏิบัติงานตามพฤติกรรม ซึ่งเป็นพฤติกรรมการดำเนินงานของพนักงานตามบริบทของงาน การรับรู้วัฒนธรรมองค์การ ตามแนวคิดของ Cooke, R. A., & Lafferty, J. C. (1989) ซึ่งเป็นวัฒนธรรมลักษณะสร้างสรรค์ การให้ความสำคัญกับค่านิยมในการทำงาน โดยสนับสนุนให้บุคลากรในองค์การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี ให้การสนับสนุนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน วัฒนธรรมลักษณะสร้างสรรค์ แบ่งเป็น 4 องค์ประกอบ คือ 1) การมุ่งความสำเร็จ คือ องค์การที่มีค่านิยมที่มีภาพรวมของลักษณะการทำงานที่ดี มีการกำหนดตั้งเป้าหมายร่วมกัน พฤติกรรมการทำงานแบบมีเหตุผล มีหลักการ มีการวางแผนงาน มีความกระตือรือร้น 2) การมุ่งทำให้เป็นจริง คือ องค์การที่มีค่านิยมในทางสร้างสรรค์โดยเน้นความต้องการของสมาชิกในองค์การตามความคาดหวัง เป้าหมายการทำงานอยู่ที่คุณภาพงานมากกว่าปริมาณงาน มีความอิสระในการคิดค้นและปรับปรุงงานของตน 3) การมุ่งบุคคล-การให้กำลังใจ คือ องค์การที่มีค่านิยมที่มีรูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม ให้ความสำคัญกับสมาชิกในองค์การ 4) การมุ่งมิตรสัมพันธ์ คือ องค์การมีลักษณะที่มุ่งให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สมาชิกทุกคนในองค์การมีความเป็นกันเอง เปิดเผยจริงใจ ใส่ใจต่อความรู้สึกของเพื่อนร่วมงานและเพื่อนร่วมทีม มีการยอมรับและนับถือกันและกัน ทั้งนี้ จากการศึกษาที่ผ่านพบว่า การรับรู้วัฒนธรรมองค์การของบุคลากรส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน (Kawiana et al., 2018)

คุณภาพชีวิตในการทำงานตามแนวคิดของ Walton (1973) มีองค์ประกอบ 8 ข้อ ดังนี้ 1) ด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและเป็นธรรม เป็นผลตอบแทนที่เพียงพอที่จะดำรงชีวิตตามมาตรฐานการครองชีพในสังคม 2) ด้านสภาพการทำงานที่มีความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ เป็นสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงานมีการป้องกันอุบัติเหตุ และไม่เกิดผลเสียต่อสุขภาพทั้งกายและจิตใจ 3) ด้านโอกาสในการพัฒนาศักยภาพของพนักงาน เป็นการพัฒนาขีดความสามารถของบุคคล ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการศึกษาอบรม ทำให้บุคคลสามารถทำหน้าที่โดยใช้ศักยภาพที่มีอย่างเต็มที่ 4) ด้านโอกาสในความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน เป็นงานที่ผู้ปฏิบัติได้รับมอบหมายมีความสำคัญ มีโอกาสในการเลื่อนตำแหน่งหน้าที่ที่สูงขึ้น 5) ด้านการบูรณาการทางสังคมในองค์การ เป็นความสัมพันธ์ของบุคคลในองค์การ การทำงานร่วมกัน เพื่อจะทำให้พนักงานเห็นว่าตนเองมีคุณค่าสามารถปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จมีการยอมรับและร่วมมือกันทำงานด้วยดี 6) ด้านรัฐธรรมนูญในองค์การ สมาชิกในองค์การควรมีสิทธิในการปกป้องสิทธิของตนและร่วมพิจารณาผู้บริหารขององค์การในการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับผู้ใต้แรงงาน 7) ด้านการทำงานกับชีวิตส่วนตัว เป็นการดำเนินชีวิตในการทำงานของแต่ละบุคคลโดยควรมีเวลาสำหรับครอบครัวและสังคม 8) ด้านงานมีส่วนเกี่ยวข้องกับสังคม เป็นกิจกรรมการทำงานที่ดำเนินไปในลักษณะที่ได้รับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งจะก่อให้เกิดการเพิ่มคุณค่าความสำคัญของงานและอาชีพของพนักงาน ทั้งนี้จากการศึกษาที่ผ่านพบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน (Putra, 2021)

ความไว้วางใจระหว่างบุคคลในองค์การโดยเฉพาะความไว้วางใจในผู้บังคับบัญชา มีความสำคัญต่อการทำงานเป็นทีม (Fitria, 2018) จากแนวคิดของ Mishra (1996) แบ่งความไว้วางใจออกเป็น 4 องค์ประกอบ ดังนี้ (1) ด้านความสามารถ มีความสามารถในการทำงานได้ดีและมีความสามารถในการตัดสินใจได้ถูกต้องเหมาะสม (2) ด้านการเปิดเผย เป็นผู้ที่มีความเปิดเผยต่อผู้ตามด้วยความซื่อสัตย์ โดยการเปิดเผยความจริงของปัญหาและความสำเร็จที่เกิดขึ้น (3) ด้านความห่วงใย ไม่ฉกฉวยผลประโยชน์ให้กับตนเองอย่างไม่เป็นธรรม และจะยึดถือผลประโยชน์ของผู้ตามเป็นสำคัญ และ (4) ด้านความเชื่อถือได้ มีพฤติกรรมที่น่าเชื่อถือ ตัดสินใจบนพื้นฐานของหลักเหตุผล และมีจุดยืนที่ชัดเจน ทั้งนี้ จากการศึกษาที่ผ่านพบว่าความไว้วางใจในผู้บังคับบัญชาส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน (Juarsah & Masdupi, 2019)

จากความสำคัญข้างต้น จะเห็นได้ว่า ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาถึงอิทธิพลของการรับรู้วัฒนธรรมองค์การ คุณภาพชีวิตในการทำงานและความไว้วางใจในผู้บังคับบัญชาต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานระดับปฏิบัติการในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ของนิคมอุตสาหกรรมปิ่นทอง จังหวัดชลบุรี โดยผลการศึกษาดังกล่าวจะใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายบริหารภายในองค์กร เพื่อส่งเสริมด้านผลการปฏิบัติงานให้แก่พนักงานต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาอิทธิพลของการรับรู้วัฒนธรรมองค์การที่มีต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงาน
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของการรับรู้วัฒนธรรมองค์การที่มีต่อความไว้วางใจในผู้บังคับบัญชาของพนักงาน
3. เพื่อศึกษาอิทธิพลของคุณภาพชีวิตในการทำงานที่มีต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน
4. เพื่อศึกษาอิทธิพลของความไว้วางใจในผู้บังคับบัญชาที่มีต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน
5. เพื่อศึกษาอิทธิพลของการรับรู้วัฒนธรรมองค์การที่มีต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ในการเก็บข้อมูล โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษาในครั้งนี้ คือ พนักงานระดับปฏิบัติการในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ของนิคมอุตสาหกรรมปิ่นทอง จังหวัดชลบุรี (เฉพาะที่มีการจ้างแรงงานไทยเท่านั้น) จำนวน 12 บริษัท มีจำนวนพนักงานรวมทั้งสิ้น 1,120 คน (ข้อมูลจากกรมโรงงานอุตสาหกรรม, 2565) การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างอ้างอิงตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยอ้างอิงจำนวนประชากร 1,200 คน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 305 ตัวอย่าง ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ใช้การสุ่มตัวอย่างผู้วิจัยได้เลือกใช้การสุ่มตัวอย่างโดยใช้ความน่าจะเป็น (Probability Sampling) ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามลักษณะความคล้ายคลึงของประชากรในกลุ่มอุตสาหกรรมเดียวกัน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคลของพนักงาน ประกอบด้วยข้อความคำถามด้าน เพศ อายุ สถานภาพสมรส อายุงาน ระดับการศึกษาสูงสุด รายได้ มี 6 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบวัดตัวแปร 4 ตัวแปร แบบวัดการรับรู้วัฒนธรรมองค์การ ที่แบ่งออกเป็น 4 ด้าน มี 12 ข้อ แบบวัดคุณภาพชีวิตในการทำงานจำแนกเป็น 8 ด้าน มี 24 ข้อ แบบวัดความไว้วางใจในผู้บังคับบัญชา จำแนกเป็น 4 ด้าน มี 12 ข้อ และแบบวัดผลปฏิบัติงานซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ด้าน มี 8 ข้อ

3. สมมติฐานการวิจัย

- 3.1 สมมติฐานที่ 1 การรับรู้วัฒนธรรมองค์การมีอิทธิพลเชิงบวกต่อคุณภาพชีวิตในการทำงาน
- 3.2 สมมติฐานที่ 2 การรับรู้วัฒนธรรมองค์การมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความไว้วางใจในผู้บังคับบัญชา
- 3.3 สมมติฐานที่ 3 คุณภาพชีวิตในการทำงานมีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการปฏิบัติงาน
- 3.4 สมมติฐานที่ 4 ความไว้วางใจในผู้บังคับบัญชามีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการปฏิบัติงาน
- 3.5 สมมติฐานที่ 5 การรับรู้วัฒนธรรมองค์การมีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการปฏิบัติงาน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษานี้เก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่เดือนสิงหาคม - ธันวาคม 2565 โดยรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างระหว่างเดือนตุลาคม - พฤศจิกายน 2565

การแจกแบบสอบถามและการเก็บแบบสอบถามคืน โดยการขอความอนุเคราะห์จากเจ้าหน้าที่ฝ่ายบุคคลของแต่ละองค์กร โดยจำนวนของแบบสอบถามอ้างอิงตามอัตราส่วนของจำนวนพนักงานที่ถูกคำนวณด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) พร้อมทั้งนัดหมายขอรับเอกสารแบบสอบถามคืน

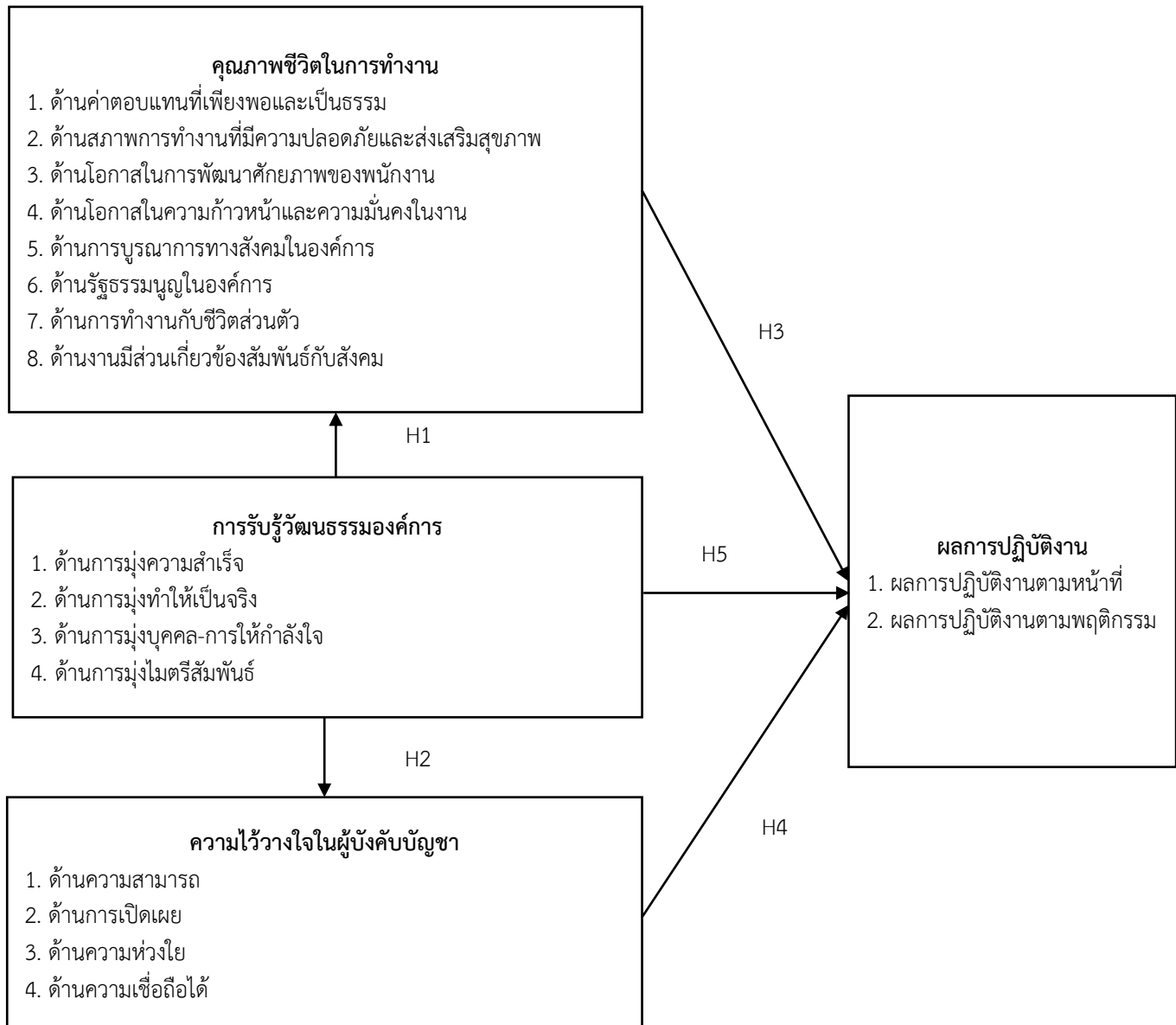
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามในส่วนที่ 1 วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequencies) ค่าร้อยละ (Percentage)

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามในส่วนที่ 2 วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD)

5.3 การวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Independent Statistic) เพื่อทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อใช้พยากรณ์ค่าตัวแปรตาม 1 ตัวแปรจากค่าตัวแปรต้น ตั้งแต่ 2 ตัวแปรขึ้นไปใช้ทดสอบสมมติฐานทั้ง 5 ข้อ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

จากการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการสร้างตาราง ซึ่งมีรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างพนักงานระดับปฏิบัติการในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์

ข้อมูลด้านลักษณะทางประชากรศาสตร์	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
เพศชาย	118	38.69
เพศหญิง	178	58.36
เพศทางเลือก	9	2.95

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างพนักงานระดับปฏิบัติการในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ (ต่อ)

ข้อมูลด้านลักษณะทางประชากรศาสตร์	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อายุของพนักงาน		
น้อยกว่า 25 ปี	44	14.43
25-35 ปี	178	58.36
36-45 ปี	79	25.90
46 ปีขึ้นไป	4	1.31
สถานภาพสมรส		
โสด	139	45.57
สมรส	156	51.15
แยกกันอยู่	3	0.98
หย่าร้าง	7	2.30
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น	8	2.62
มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า (ม3.,ม6 ,ปวช.)	176	57.70
อนุปริญญา (ปวส.)	81	26.56
ปริญญาตรีขึ้นไป	40	13.11
ประสบการณ์ในการทำงาน		
น้อยกว่า 5 ปี	97	31.80
5-10 ปี	148	48.52
11-15 ปี	36	11.80
16 ปีขึ้นไป	24	7.87
รายได้ต่อเดือน		
น้อยกว่า 15,000 บาท	84	27.54
15,000-25,000 บาท	169	55.41
25,001-35,000 บาท	30	9.84
มากกว่า 35,000 บาท	22	7.21

การวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างพนักงานระดับปฏิบัติการในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์มีระดับความคิดเห็นด้านคุณภาพชีวิตในการทำงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.50 (S.D. = 0.940) ด้านการรับรู้วัฒนธรรมองค์กร โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 (S.D. = 0.822) ด้านความไว้วางใจในผู้บังคับบัญชา โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 (S.D. = 0.854) ด้านผลการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.94 (S.D. = 0.826)

1. อิทธิพลของการรับรู้วัฒนธรรมองค์การที่มีต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงาน

ผลการวิจัยพบว่า การวิเคราะห์ขนาดของอิทธิพลการรับรู้วัฒนธรรมองค์การมีอิทธิพลเชิงบวกต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงาน ในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ของนิคมอุตสาหกรรมปิ่นทอง จังหวัดชลบุรี จึงสรุปได้ว่าการรับรู้วัฒนธรรมองค์การด้านการมุ่งบุคคล-การให้กำลังใจ ($\beta = 0.337$) ด้านการมุ่งความสำเร็จ ($\beta = 0.312$) และด้านการมุ่งไมตรีสัมพันธ์ ($\beta = 0.310$) มีอิทธิพลทางบวกต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนการรับรู้วัฒนธรรมองค์การ ด้านการมุ่งทำให้เป็นจริงมีอิทธิพล แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงาน แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุของการรับรู้วัฒนธรรมองค์การมีอิทธิพลเชิงบวกต่อคุณภาพชีวิตในการทำงาน

ตัวแปร	b	SE _b	Beta	t	Sig.
การรับรู้วัฒนธรรมองค์การ					
(Constant)	0.603	0.163		3.691	0.000**
ด้านการมุ่งความสำเร็จ (X ₁)	0.303	0.060	0.312	5.056	0.000**
ด้านการมุ่งทำให้เป็นจริง (X ₂)	-0.099	0.061	-0.101	-1.614	0.108
ด้านการมุ่งบุคคล-การให้กำลังใจ (X ₃)	0.294	0.053	0.337	5.524	0.000**
ด้านการมุ่งไมตรีสัมพันธ์ (X ₄)	0.252	0.048	0.310	5.289	0.000**

R = 0.756, R² = 0.572, SE_{est} 0.427, df = 4, F = 100.309, sig. = 0.000,

หมายเหตุ: * p < 0.05, ** p < 0.01

2. อิทธิพลของการรับรู้วัฒนธรรมองค์การที่มีต่อความไว้วางใจในผู้บังคับบัญชาของพนักงาน

ผลการวิจัยพบว่า การวิเคราะห์ขนาดของอิทธิพลการรับรู้วัฒนธรรมองค์การมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความไว้วางใจในผู้บังคับบัญชาของพนักงานในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ของนิคมอุตสาหกรรมปิ่นทอง จังหวัดชลบุรี จึงสรุปได้ว่าการรับรู้วัฒนธรรมองค์การด้านการมุ่งไมตรีสัมพันธ์ ($\beta = 0.384$) มีอิทธิพลทางบวกต่อความไว้วางใจในผู้บังคับบัญชา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านการมุ่งความสำเร็จ ด้านการมุ่งทำให้เป็นจริง ด้านการมุ่งบุคคล-การให้กำลังใจมีอิทธิพลแต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อความไว้วางใจในผู้บังคับบัญชา แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุของการรับรู้วัฒนธรรมองค์การมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความไว้วางใจในผู้บังคับบัญชา

ตัวแปร	b	SE _b	Beta	t	Sig.
การรับรู้วัฒนธรรมองค์การ					
(Constant)	1.284	0.218		5.903	0.000**
ด้านการมุ่งความสำเร็จ (X ₁)	0.152	0.080	0.141	1.906	0.058
ด้านการมุ่งทำให้เป็นจริง (X ₂)	0.056	0.082	0.052	0.687	0.493
ด้านการมุ่งบุคคล-การให้กำลังใจ (X ₃)	0.128	0.071	0.132	1.805	0.072
ด้านการมุ่งไมตรีสัมพันธ์ (X ₄)	0.346	0.063	0.384	5.453	0.000**

R = 0.619, R² = 0.383, SE_{est} 0.569, df = 4, F = 46.551, sig. = 0.000,

หมายเหตุ: * p < 0.05, ** p < 0.01

3. อิทธิพลของคุณภาพชีวิตในการทำงานที่มีต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน

การวิเคราะห์ขนาดของอิทธิพลคุณภาพชีวิตในการทำงานที่มีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ของนิคมอุตสาหกรรมปิ่นทอง จังหวัดชลบุรี จึงสรุปได้ว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานด้านโอกาส

ในความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน ($\beta = 0.339$) ด้านการบูรณาการทางสังคมในองค์กร ($\beta = 0.282$) ด้านการทำงานกับชีวิตส่วนตัว ($\beta = 0.175$) ด้านสภาพการทำงานที่มีความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ ($\beta = 0.160$) มีอิทธิพลทางบวกต่อผลการปฏิบัติงาน ส่วนด้านโอกาสในการพัฒนาศักยภาพของพนักงาน ($\beta = -0.154$) และด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและเป็นธรรม ($\beta = -0.138$) มีอิทธิพลทางลบต่อผลการปฏิบัติงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสุดท้ายด้านรัฐธรรมนูญในองค์กรและด้านงานมีส่วนเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสังคมมีอิทธิพลแต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน แสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุของคุณภาพชีวิตในการทำงานมีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการปฏิบัติงาน

ตัวแปร	b	SE _b	Beta	t	Sig.
คุณภาพชีวิตในการทำงาน					
(Constant)	1.399	0.165		8.499	0.000**
ด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและเป็นธรรม (X_1)	-0.086	0.042	-0.138	-2.053	0.041*
ด้านสภาพการทำงานที่มีความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ (X_2)	0.110	0.054	0.160	2.055	0.041*
ด้านโอกาสในการพัฒนาศักยภาพของพนักงาน (X_3)	-0.101	0.042	-0.154	-2.412	0.016*
ด้านโอกาสในความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน (X_4)	0.279	0.053	0.339	5.236	0.000**
ด้านการบูรณาการทางสังคมในองค์กร (X_5)	0.237	0.054	0.282	4.373	0.000**
ด้านรัฐธรรมนูญในองค์กร (X_6)	0.082	0.055	0.095	1.500	0.135
ด้านการทำงานกับชีวิตส่วนตัว (X_7)	0.142	0.051	0.175	2.767	0.006*
ด้านงานมีส่วนเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสังคม (X_8)	-0.010	0.041	-0.018	-0.254	0.799

$R = 0.678$, $R^2 = 0.460$, $SE_{est} = 0.437$, $df = 8$, $F = 31.513$, $sig. = 0.000$,

หมายเหตุ: * $p < 0.05$, ** $p < 0.01$

4. อิทธิพลของความไว้วางใจในผู้บังคับบัญชาที่มีต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุของความไว้วางใจในผู้บังคับบัญชามีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการปฏิบัติงาน

ตัวแปร	b	SE _b	Beta	t	Sig.
ความไว้วางใจในผู้บังคับบัญชา					
(Constant)	2.027	0.155		13.097	0.000*
ด้านความสามารถ (X_1)	0.119	0.073	0.153	1.635	0.103
ด้านความเปิดเผย (X_2)	0.114	0.063	0.163	1.804	0.072
ด้านความห่วงใย (X_3)	0.003	0.070	0.004	0.043	0.966
ด้านความเชื่อถือได้ (X_4)	0.243	0.075	0.320	3.215	0.001*

$R = 0.602$, $R^2 = 0.362$, $SE_{est} = 0.472$, $df = 4$, $F = 42.629$, $sig. = .000$,

หมายเหตุ: * $p < 0.05$, ** $p < 0.01$

จากตารางที่ 5 การวิเคราะห์ขนาดของอิทธิพลความไว้วางใจในผู้บังคับบัญชาที่มีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน ในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ของนิคมอุตสาหกรรมปิ่นทอง จังหวัดชลบุรี จึงสรุปได้ว่า ความไว้วางใจในผู้บังคับบัญชาด้านความเชื่อถือได้ ($\beta = 0.320$) มีอิทธิพลทางบวกต่อผลการปฏิบัติงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านความสามารถ ด้านความเปิดเผย ด้านความห่วงใย มีอิทธิพลแต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน

5. อิทธิพลของการรับรู้วัฒนธรรมองค์การที่มีต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน

ตารางที่ 6 การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุของการรับรู้วัฒนธรรมองค์การที่มีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการปฏิบัติงาน

ตัวแปร	b	SE _b	Beta	t	Sig.
การรับรู้วัฒนธรรมองค์การ					
(Constant)	1.276	0.165		7.742	0.000**
ด้านการมุ่งความสำเร็จ (X ₁)	0.293	0.060	0.334	4.856	0.000**
ด้านการมุ่งทำให้เป็นจริง (X ₂)	0.187	0.062	0.211	3.022	0.003*
ด้านการมุ่งบุคคล-การให้กำลังใจ (X ₃)	-0.016	0.054	-0.020	-0.300	0.764
ด้านการมุ่งไม่ตรีสัมพันธ์ (X ₄)	0.194	0.048	0.264	4.048	0.000**
R= 0.685, R ² =0.469, SE _{est} 0.431, df= 4, F=66.226, sig.= .000,					

หมายเหตุ: * p < 0.05, ** p < 0.01

จากตารางที่ 6 การวิเคราะห์ขนาดของอิทธิพลการรับรู้วัฒนธรรมองค์การที่มีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน ในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ของนิคมอุตสาหกรรมปิ่นทอง จังหวัดชลบุรี จึงสรุปได้ว่า การรับรู้วัฒนธรรมองค์การด้านการมุ่งความสำเร็จ ($\beta = 0.334$) ด้านการมุ่งไม่ตรีสัมพันธ์ ($\beta = 0.264$) และด้านการมุ่งทำให้เป็นจริง ($\beta = 0.211$) มีอิทธิพลทางบวกต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านการมุ่งบุคคล-การให้กำลังใจไม่มีอิทธิพลแต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยอิทธิพลของการรับรู้วัฒนธรรมองค์การที่มีต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงาน พบว่า การรับรู้วัฒนธรรมองค์การด้านการมุ่งความสำเร็จ ด้านการมุ่งบุคคล-การให้กำลังใจและด้านการมุ่งไม่ตรีสัมพันธ์ มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพนักงานต้องการเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในองค์กร จึงอยากมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายของงาน ได้คิดวางแผนงานด้วยตนเอง ดังนั้น พนักงานมีกระตือรือร้นในการทำงานตลอดเวลา สมาชิกในทีมงานปฏิบัติงานร่วมกันด้วยความอดสาหะเพื่อบรรลุเป้าหมายของงาน และบุคลากรในองค์กรสร้างความสนิทสนมกลมเกลียวระหว่างกัน สมาชิกทุกคนในองค์กรมีความเป็นกันเอง เปิดเผย จริงใจ ยอมรับซึ่งกันและกัน และองค์กรสนับสนุนให้พนักงานได้รับการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะของพนักงาน โดยให้ความสำคัญกับสมาชิกทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ทำให้พนักงานมองเห็นโอกาสในความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน สอดคล้องกับการรับรู้ในวัฒนธรรมลักษณะสร้างสรรค์ (Constructive Culture) ตามทฤษฎี Cooke, R. A., & Lafferty, J. C. (1989) ที่มุ่งส่งเสริมให้สมาชิกในองค์กรมีปฏิสัมพันธ์ และสนับสนุนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับ อัครกิตติ์ พัฒนสัมพันธ์ (2560) ศึกษาวัฒนธรรมองค์การที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานในกลุ่มบริษัทญี่ปุ่น พบว่าวัฒนธรรมองค์การมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตการทำงาน และ ธนัญฉัตร เอี่ยมเพชร (2562) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์การ แรงจูงใจ ในการปฏิบัติงาน กับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากร พบว่าวัฒนธรรมองค์การและแรงจูงใจในการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง และค่อนข้างสูงอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .01 วัฒนธรรมองค์การและแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ Hamidi et al. (2016) ศึกษาวัฒนธรรมองค์การและความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานมหาวิทยาลัย พบว่า วัฒนธรรมองค์การและองค์ประกอบมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญกับคุณภาพชีวิตการทำงาน การวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นยืนยันถึงอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญของวัฒนธรรมองค์การกับคุณภาพชีวิตการทำงาน

ผลจากการวิจัยอิทธิพลของการรับรู้วัฒนธรรมองค์การที่มีต่อความไว้วางใจในผู้บังคับบัญชาของพนักงาน พบว่าการรับรู้วัฒนธรรมองค์การด้านการมุ่งไม่ตรีสัมพันธ์ มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความไว้วางใจในผู้บังคับบัญชาของพนักงาน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะพนักงานต้องทำงานร่วมกับผู้บังคับบัญชาเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายของงานจะต้องมีความไว้วางใจเกิดขึ้นระหว่างกัน ดังนั้น การรับรู้วัฒนธรรมองค์การที่มีลักษณะที่มุ่งให้ความสำคัญกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ผู้บังคับบัญชามีความเป็นกันเอง เปิดอกพูดคุยกันอย่างจริงใจ คอยดูแลทุกข์สุขซึ่งกันและกันและได้รับการยอมรับจากผู้บังคับบัญชา จะทำให้ผลของงานก้าวหน้ารวดเร็ว เพราะไม่มีอคติระหว่างกัน เมื่อผู้บังคับบัญชาสั่งงานก็ไม่เกิดการโต้แย้งเนื่องจากทราบถึงเหตุและผลของคำสั่งนั้น จึงมุ่งทำให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมาย สอดคล้องกับ สุทธนา สุนทรสฤติย์ (2556) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบภาวะผู้นำ วัฒนธรรมองค์การ ความไว้วางใจในผู้บังคับบัญชา และความไว้วางใจในองค์การ พบว่า วัฒนธรรมองค์การลักษณะสร้างสรรค์เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความไว้วางใจในผู้บังคับบัญชา และ Nir (2012) ศึกษาความสัมพันธ์คือวัฒนธรรมระหว่างองค์กร ความไว้วางใจ การแบ่งปันความรู้ การทำงานร่วมกัน และประสิทธิภาพในห่วงโซ่อุปทานของอุตสาหกรรมการเดินเรือ พบว่า วัฒนธรรมองค์การมีอิทธิพลผลในเชิงบวกต่อความไว้วางใจ ซึ่งไม่สอดคล้องกับ สราวรรณ เรืองกัลป์ปวงค์ และคณะ (2559) ศึกษาอิทธิพลของวัฒนธรรมขององค์การ รูปแบบการตัดสินใจ ความไว้วางใจ และการถ่ายโอนความรู้ที่มีต่อการปฏิบัติงานของพนักงานระดับปฏิบัติการ พบว่า วัฒนธรรมขององค์การไม่มีอิทธิพลต่อความไว้วางใจของพนักงาน

ผลจากการวิจัยอิทธิพลของคุณภาพชีวิตในการทำงานที่มีต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน พบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงาน ด้านโอกาสในความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน ด้านการบูรณาการทางสังคมในองค์การ ด้านการทำงานกับชีวิตส่วนตัว ด้านสภาพการทำงานที่มีความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ ด้านโอกาสในการพัฒนาศักยภาพของพนักงาน ด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและเป็นธรรม มีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะพนักงานมีความต้องการขั้นพื้นฐาน ดังนั้น การได้รับมอบหมายงานที่สำคัญต่อองค์การ จะทำให้มีโอกาสก้าวหน้าตามตำแหน่งงานไปสู่ระดับที่สูงขึ้น บุคลากรในองค์การให้ความร่วมมือและความช่วยเหลือในการทำงาน บรรยากาศในการทำงานมีความอบอุ่นไม่แบ่งพรรคแบ่งพวก รวมถึงได้รับการยอมรับความคิดเห็นจากเพื่อนร่วมงาน องค์การมีวันหยุดพักผ่อนประจำปีที่เหมาะสมตามที่กฎหมายแรงงานกำหนด มีอิสระจากงานที่ไม่ส่งผลกระทบต่อชีวิตส่วนตัวและครอบครัว และยังได้รับค่าตอบแทนที่ได้รับเหมาะสมกับตำแหน่งงานและปริมาณงานที่รับผิดชอบและเพียงพอต่อการใช้จ่ายในสภาพเศรษฐกิจปัจจุบัน จะทำให้พนักงานมีความมุ่งมั่นทุ่มเทในงานให้บรรลุผลสำเร็จเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับ สิรินันท์ เกษมธาดาศักดิ์ และวิโรจน์ เจษฎาลักษณ์ (2560) ศึกษาอิทธิพลของคุณภาพชีวิตในการทำงาน ที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ผ่านความผูกพันต่อองค์การด้านจิตใจของพนักงาน พบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานมีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ การหาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณของคุณภาพชีวิตในการทำงานมีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ โดยมีค่าความสามารถในการพยากรณ์คิดเป็นร้อยละ 61 และ Rai (2015) ศึกษาคุณภาพชีวิตในการทำงานมีผลต่อการปฏิบัติงานหรือไม่ พบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานกับการปฏิบัติงานมี อิทธิพลเชิงบวกต่อกัน ผลการวิเคราะห์การถดถอย พบว่าคุณภาพชีวิตการทำงานมีอิทธิพลอย่างมากต่อการปฏิบัติงานโดยมีค่าความสามารถในการพยากรณ์คิดเป็นร้อยละ 72.4 โดยระบุว่า การปฏิบัติงานขึ้นอยู่กับคุณภาพชีวิตการทำงาน

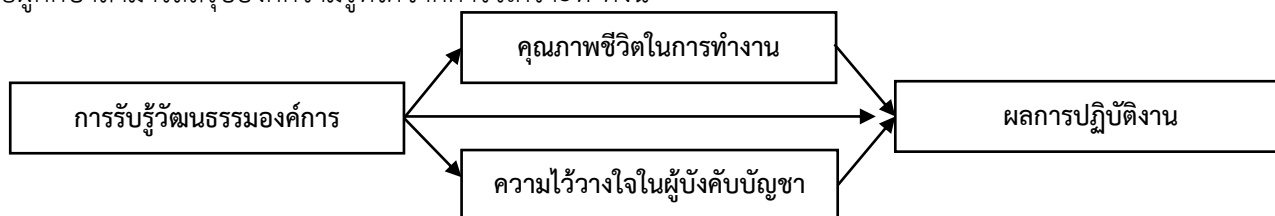
ผลจากการวิจัยอิทธิพลของความไว้วางใจในผู้บังคับบัญชาที่มีต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน พบว่า ความไว้วางใจในผู้บังคับบัญชาด้านความเชื่อถือได้มีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะพนักงานต้องทำงานตามคำสั่งที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชา ดังนั้น เมื่อพนักงานสามารถรับรู้ได้ว่าผู้บังคับบัญชาของตนเป็นคนรักษาคำพูด มีภาพลักษณ์ที่ที่น่าเชื่อถือ มีความมั่นคงในพฤติกรรมและสามารถควบคุมอารมณ์ได้ดี ทำให้พนักงานสามารถไว้วางใจและพร้อมทำงานตามที่ผู้บังคับบัญชามอบหมายงานให้บรรลุเป้าหมายด้วยความมุ่งมั่นและทุ่มเทมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ ศิริชัย ศรีประทุมวงศ์ (2554) ศึกษาภาวะผู้นำ พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ องค์การแห่งการเรียนรู้ ความไว้วางใจในหัวหน้างาน และผลการปฏิบัติงาน ของพนักงานระดับปฏิบัติการ พบว่า ภาวะผู้นำ พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ องค์การแห่งการเรียนรู้ ความไว้วางใจในหัวหน้างาน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ องค์การแห่งการเรียนรู้

ความไว้วางใจในหัวหน้างาน สามารถร่วมกันพยากรณ์ผลการปฏิบัติงานได้ร้อยละ 43.4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และสอดคล้องกับปริมใจ โพธิ์รักษา และ ทิพทินนา สมุทธานนท์ (2561) ศึกษาความไว้วางใจในหัวหน้างาน ความยึดมั่นผูกพันในงาน พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรและผลการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพ พบว่า ความไว้วางใจในหัวหน้างานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และสอดคล้องกับ Parven & Awan (2018) ศึกษาผลกระทบของความยุติธรรมในองค์กร ความพึงพอใจในงาน และความไว้วางใจต่อผู้จัดการที่มีต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน พบว่า ความยุติธรรมขององค์กรความพึงพอใจในงานและความไว้วางใจต่อผู้จัดการมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการปฏิบัติงานของพนักงาน ความไว้วางใจในผู้จัดการเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน

ผลจากการวิจัยอิทธิพลของการรับรู้วัฒนธรรมองค์การที่มีต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน พบว่า การรับรู้วัฒนธรรมองค์การด้านการมุ่งความสำเร็จ ด้านการมุ่งไม่ตรีสัมพันธ์และด้านการมุ่งทำให้เป็นจริง มีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพนักงานต้องการเป็นบุคคลที่สำคัญสำหรับองค์กร ดังนั้น การมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายของงาน ทำให้พนักงานทำงานด้วยความกระตือรือร้น และพนักงานทุกคนสร้างความสนิทสนมกลมเกลียวระหว่างกัน มีเพื่อนร่วมงานคอยดูแลทุกข์สุขซึ่งกันและกัน มีการทำงานเป็นทีมร่วมเพื่อบรรลุเป้าหมายของงาน และได้รับโอกาสในพัฒนาหรือคิดค้นวิธีการปฏิบัติงานให้ดีขึ้น มีอิสระในการพัฒนางานทำให้พนักงานความรู้สึภาคภูมิใจในงานที่รับผิดชอบ จะส่งผลให้ผลการปฏิบัติงานนั้นเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับ มณฑิกานต์ สุขขวัญ (2560) ศึกษาอิทธิพลของการรับรู้วัฒนธรรมองค์การ ความพึงพอใจในการทำงาน ความผูกพันกับองค์กรที่มีต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน พบว่า การรับรู้วัฒนธรรมองค์การมีผลต่อผลการปฏิบัติงานของ พนักงานในทางบวก มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ 0.236 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับ Kawiana et al. (2018) ศึกษาอิทธิพลของวัฒนธรรมองค์การ ความพึงพอใจของพนักงาน บุคลิกภาพ และความผูกพันต่อองค์กรที่มีต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน พบว่า วัฒนธรรมองค์การมีอิทธิพลในเชิงบวกและสำคัญต่อการปฏิบัติงานของพนักงาน วัฒนธรรมองค์การที่เพิ่มขึ้นแต่ละหน่วยจะสามารถปรับปรุงประสิทธิภาพของพนักงานได้ 0.537 คะแนน ผลการศึกษาพบว่าความสัมพันธ์โดยตรงสอดคล้องกับสมมติฐานระบุว่า วัฒนธรรมองค์การที่ดีกว่าคือ ประสิทธิภาพของพนักงานที่สูงขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการศึกษาการวิเคราะห์อิทธิพลของการรับรู้วัฒนธรรมองค์การ คุณภาพชีวิตในการทำงานและความไว้วางใจในผู้บังคับบัญชา ต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานระดับปฏิบัติการในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ของนิคมอุตสาหกรรมปิ่นทอง จังหวัดชลบุรี ผู้ศึกษามุ่งเน้นหาองค์ความรู้ใหม่ โดยเก็บข้อมูลผ่านแบบสอบถาม และทำการประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ซึ่งเป็นโปรแกรมหนึ่งที่เหมาะสมในการวิเคราะห์ข้อมูล ที่ให้ผลการศึกษาที่ถูกต้องและมีความน่าเชื่อถือ โดยผู้ศึกษาสามารถสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิเคราะห์ ดังนี้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

จากภาพที่ 2 สามารถสรุปองค์ความรู้ใหม่ได้ดังนี้

1. การรับรู้วัฒนธรรมองค์การ เมื่อองค์กรสนับสนุนให้พนักงานได้รับการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะของพนักงาน โดยให้ความสำคัญกับสมาชิกทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ทำให้พนักงานมองเห็นโอกาสในความก้าวหน้าและความมั่นคงในงานจึงส่งผลทางบวกต่อคุณภาพชีวิตในการทำงาน

2. รับรู้วัฒนธรรมองค์การที่มีลักษณะที่มุ่งให้ความสำคัญกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคล จะทำให้ผลของงานก้าวหน้ารวดเร็ว เพราะไม่มีอคติระหว่างกัน เกิดความไว้วางใจระหว่างกันและส่งผลในทางบวกต่อความไว้วางใจในผู้บังคับบัญชา

3. การรับรู้วัฒนธรรมองค์การของพนักงานโดยมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายของงาน ทำให้พนักงานทำงานด้วยความกระตือรือร้น มีการทำงานเป็นทีมร่วมเพื่อบรรลุเป้าหมายของงาน และได้รับโอกาสในพัฒนาหรือคิดค้นวิธีการทำงานให้ดีขึ้น มีอิสระในการพัฒนางานทำให้พนักงานความรู้สึภาคภูมิใจในงานที่รับผิดชอบจึงส่งผลทางบวกต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน

4. คุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงาน เมื่อพนักงานได้รับค่าตอบแทนที่ได้รับเหมาะสมกับตำแหน่งงานและปริมาณงานที่รับผิดชอบและเพียงพอต่อการใช้จ่ายในสภาพเศรษฐกิจปัจจุบัน และองค์การสนับสนุนการเพิ่มทักษะต่างๆ เพื่อเพิ่มโอกาสในความก้าวหน้าในอาชีพจึงส่งผลทางบวกต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน

5. ความไว้วางใจในผู้บังคับบัญชาโดยพนักงานสามารถรับรู้ได้ว่า ผู้บังคับบัญชาของตนเป็นคนรักษาคำพูด มีภาพลักษณ์ที่น่าเชื่อถือ มีความมั่นคงในพฤติกรรมและสามารถควบคุมอารมณ์ได้ดี ทำให้พนักงานสามารถไว้วางใจและพร้อมทำงานตามที่ผู้บังคับบัญชามอบหมายอย่างเต็มใจจึงส่งผลทางบวกต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน

สรุปผลการวิจัย

การรับรู้วัฒนธรรมองค์การ มีอิทธิพลเชิงบวกต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการ โดยด้านการมุ่งบุคคล-การให้กำลังใจ ด้านการมุ่งความสำเร็จ ด้านการมุ่งไม่ตรีสัมพันธ์ มีอิทธิพลทางบวกต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงาน ส่วนด้านการมุ่งทำให้เป็นจริงมีอิทธิพลแต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงาน

การรับรู้วัฒนธรรมองค์การมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความไว้วางใจในผู้บังคับบัญชาของพนักงานระดับปฏิบัติการ มีเพียงด้านการมุ่งไม่ตรีสัมพันธ์ ที่มีอิทธิพลทางบวกต่อความไว้วางใจในผู้บังคับบัญชา ส่วนด้านการมุ่งความสำเร็จ ด้านการมุ่งทำให้เป็นจริง ด้านการมุ่งบุคคล-การให้กำลังใจ มีอิทธิพลแต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อความไว้วางใจในผู้บังคับบัญชา

คุณภาพชีวิตในการทำงานมีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานระดับปฏิบัติการ ด้านโอกาสในความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน ด้านการบูรณาการทางสังคมในองค์การ ด้านการทำงานกับชีวิตส่วนตัว ด้านสภาพการทำงานที่มีความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ มีอิทธิพลทางบวกต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน ส่วนด้านโอกาสในการพัฒนาศักยภาพของพนักงาน และด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและเป็นธรรม มีอิทธิพลทางลบต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน ซึ่งผลของการวิจัยนี้ยังพบว่า ด้านรัฐธรรมนูญในองค์การและด้านงานมีส่วนเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับสังคมมีอิทธิพลแต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน

ความไว้วางใจในผู้บังคับบัญชามีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานระดับปฏิบัติการ มีเพียงด้านความเชื่อถือได้ ที่มีอิทธิพลทางบวกต่อผลการปฏิบัติงาน ส่วนด้านความสามารถ ด้านความเปิดเผย ด้านความหวังใย มีอิทธิพลแต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน

การรับรู้วัฒนธรรมองค์การมีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานระดับปฏิบัติการ ด้านการมุ่งความสำเร็จ ด้านการมุ่งไม่ตรีสัมพันธ์และด้านการมุ่งทำให้เป็นจริง มีอิทธิพลทางบวกต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน ส่วนด้านการมุ่งบุคคล-การให้กำลังใจ มีอิทธิพลแต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ผู้บริหารหรือฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ ควรให้การสนับสนุนให้มีโครงการฝึกอบรม เพิ่มพูนความรู้ของทักษะในงานและสนับสนุนการทำงานแบบมีส่วนร่วม ทำให้สมาชิกในองค์กรเกิดความสนิทสนมกลมเกลียว ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และสนับสนุนการทำงานเป็นทีมของบุคลากรในองค์กร ให้พนักงานมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายในงาน จะทำให้พนักงานมีความรับผิดชอบต่องานและทุ่มเทเพื่อให้บรรลุเป้าหมายเพื่อโอกาสในก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน

1.2 ผู้บริหารหรือฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ ควรให้การสนับสนุนกิจกรรมที่ช่วยเพิ่มสัมพันธภาพระหว่างหัวหน้างานกับพนักงานในองค์กร เพื่อให้เกิดการยอมรับและเข้าใจความรู้สึกซึ่งกันและกันมากยิ่งขึ้น

1.3 ผู้บริหารหรือฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ ควรมีนโยบายที่ชัดเจนในการเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่งงาน และการทบทวนค่าจ้าง เงินเดือนอย่างน้อยต้องเป็นไปตามกฎหมายแรงงานกำหนดให้จ่าย และสร้างบรรยากาศในการทำงานให้ทุกคนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และควรมีกิจกรรมฝึกอบรมเพื่อเพิ่มทักษะและความรู้ให้กับพนักงาน เพื่อให้พนักงานมีความเชี่ยวชาญในงานมากยิ่งขึ้น

1.4 ผู้บริหารหรือฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ ควรให้การสนับสนุนการฝึกอบรมหัวหน้างานการทั้งทางด้านทักษะในงาน เช่น ความเชี่ยวชาญ การวิเคราะห์ปัญหา การตัดสินใจแก้ปัญหา การจูงใจ และยังต้องให้การฝึกอบรมพัฒนาบุคลิกภาพของหัวหน้างาน เพื่อให้พนักงานเกิดความเคารพและเชื่อถือ ไม่ต่อต้านหัวหน้างานและเต็มใจทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย

1.5 ผู้บริหารหรือฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ ควรให้การสนับสนุนการทำงานแบบมีส่วนร่วม ให้โอกาสพนักงานได้คิดและวางแผนงานด้วยตนเองโดยควบคุมให้อยู่ภายใต้เป้าหมายขององค์กร และควรมีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้พนักงานรู้จักคิดพัฒนางานของตนให้ทำงานได้ง่ายแต่มีประสิทธิภาพสูง

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยค้นพบว่า ระดับความคิดเห็นด้านคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและเป็นธรรมด้านกับด้านโอกาสในการพัฒนาศักยภาพของพนักงานอยู่ในเกณฑ์ปานกลางซึ่ง 2 ด้านนี้เป็นปัจจัยที่สำคัญอาจมีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน จึงควรนำไปวิจัยเชิงลึกเพื่อค้นหาคำตอบต่อไป

2.2. การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยนำปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงาน มาเพียงส่วนเท่านั้น การวิจัยควรได้รับการพัฒนาจากปัจจัยอื่นๆ ของกลุ่มตัวอย่างนี้ ที่อิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงาน เช่น การทำงานเป็นทีม ความผูกพันในงานและการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพในองค์กร

2.3. การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นพนักงานระดับปฏิบัติการ ในอุตสาหกรรมชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ของนิคมอุตสาหกรรมปิ่นทอง จังหวัดชลบุรี ประชากรที่ได้อาจมีปริมาณไม่มาก เนื่องจากเป็นนิคมอุตสาหกรรมที่มีการจ้างงานชาวต่างด้าวหลายบริษัท ทำให้การเก็บกลุ่มตัวอย่างไม่ครอบคลุมเท่าที่ควร ดังนั้น ควรขยายขอบเขต เป็นนิคมอื่นหรือทั้งจังหวัด

เอกสารอ้างอิง

กรมโรงงานอุตสาหกรรม. (2562). ข้อมูลโรงงาน. สืบค้น 9 เมษายน 2563. จาก <https://www.diw.go.th/webdiw/s-data-fac>.

ธัญฉัตร เอี่ยมเพชร. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์การแรงจูงใจในการปฏิบัติงานกับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา, 27(54), 320-342.

ปริมใจ โพธิ์รักษา และ ทิพทินนา สมุทธานนท์. (2561). ความไว้วางใจในหัวหน้างาน ความยึดมั่นผูกพันในงานพฤติกรรม การเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การและผลการปฏิบัติงาน ของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลเอกชน. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 44(2), 249-273.

- มณฑิกานต์ สุขขวัญและคณะ. (2560). อิทธิพลของการรับรู้วัฒนธรรมองค์การ ความพึงพอใจในการทำงานความผูกพันกับองค์การ ที่มีผลต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน: กรณีศึกษาโรงแรมในจังหวัดภูเก็ต. *วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์*, 7(3), 109-121.
- ศิริชัย ศรีประทุมวงศ์. (2554). *ภาวะผู้นำ พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ องค์การแห่งการเรียนรู้ ความไว้วางใจในหัวหน้างาน และผลการปฏิบัติงาน ของพนักงานระดับปฏิบัติการในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์*. (วิทยาสาตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).
- สถาบันไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ (สฟอ.). (2563). *ศูนย์ข้อมูลเชิงลึกอุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์*. สืบค้น 21 มิถุนายน 2563. จาก <https://www.thaieei.com>.
- สรารวรรณ เรืองกลั้วพงศ์, สมเดช รุ่งศรีสวัสดิ์, บัณฑิต ผงนิรันดร์ และ เกษมสันต์ พิพัฒน์ศิริศักดิ์. (2559). อิทธิพลของวัฒนธรรมขององค์การ รูปแบบการตัดสินใจ ความไว้วางใจและการถ่ายโอนความรู้ที่มีต่อการปฏิบัติงานของพนักงานระดับปฏิบัติการธนาคารพาณิชย์ไทย. *สุทธิปริทัศน์*, 30(พิเศษ), 292-305.
- สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม (สศอ.). (2563). *รายงานภาวะเศรษฐกิจอุตสาหกรรม*. สืบค้น 21 มิถุนายน 2563. จาก <https://www.oie.go.th>.
- สิรินันท์ เกษมธาดาศักดิ์ และ วิโรจน์ เกษภูลักษณะ. (2560). อิทธิพลของคุณภาพชีวิตในการทำงานที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ผ่านความผูกพันต่อองค์กรด้านจิตใจของพนักงานบริษัท ส. ขอนแก่นฟู้ดส์ จำกัด (มหาชน) อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ. *วารสารบริหารธุรกิจศรีนครินทรวิโรฒ*, 8(2), 65-80.
- สุทธนา สุนทรสถิตย์. (2556). ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบภาวะผู้นำ วัฒนธรรมองค์การ ความไว้วางใจในผู้บังคับบัญชาและความไว้วางใจในองค์กรของบุคลากรเทศบาลนครนครปฐม. (รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- อักรกิตติ์ พัฒนสัมพันธ์. (2560). วัฒนธรรมองค์การที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานในกลุ่มบริษัทปูนในจังหวัดปราจีนบุรี. *วารสารรังสิตบัณฑิตศึกษาในกลุ่มธุรกิจและสังคมศาสตร์*, 2(2), 75-89.
- Anwar, M., Chandrarin, G., Darsono, J. T., & Respati, H. (2017). Lecturer job performance study: Motivation, emotional intelligence, organizational culture and transformational leadership as antecedents with job satisfaction as an intervening. *IOSR Journal of Business and Management*, 19(6), 1-9.
- Cooke, R. A., & Lafferty, J. C. (1989). *Organizational culture inventory*. Plymouth, MI: Human Synergistics.
- Fitria, H. (2018). The Influence of Organizational Culture and Trust Through the Teacher Performance In ThePrivate Secondary School in Palembang. *International Journal of Scientific & Technology Research*, 7(7), 82-86.
- Goodman, S. A., & Svyantek, D. J. (1999). Person-organization fit and contextual performance: Do shared values matter. *Journal of vocational behavior*, 55(2), 254-275.
- Hamidi, Y., Mohammadi, A., Soltanian, A. R., & Mohammad Fam, I. (2016). Organizational culture and its relation with quality of work life in university staff. *Iranian Journal of Ergonomics*, 3(4), 30-38.
- Juarsah, M. A., & Masdupi, E. (2019, September). Effect of Organizational Justice, Trust in Bosses and Job Satisfaction on Employee Performance at PT. PLN (Persero) Main Unit of West Sumatra Region. In *Third Padang International Conference On Economics Education, Economics, Business and Management, Accounting and Entrepreneurship (PICEEBA 2019)* (pp. 352-363). Atlantis Press.

- Kawiana, I. G. P., Dewi, L. K. C., Martini, L. K. B., & Suardana, I. B. R. (2018). The influence of organizational culture, employee satisfaction, personality, and organizational commitment towards employee performance. *International research journal of management, IT and social sciences*, 5(3), 35-45.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30, 607-610.
- Mishra, A.K. (1996). Organizational responses to crisis: The centrality of trust. In R.M. Kramer and T. Tyler. (eds.) *Trust in Organizations*. California: Sage Publications
- Nir, A.-S. (2012). Inter-organizational culture, trust, knowledge sharing, collaboration and performance in supply chain of maritime industries: Examining the linkages. *African Journal of Business Management*, 6(19), 5927-5938.
- Parven, A. & Awan, A. G. (2018). Effect of organizational justice, job satisfaction and trust on managers on employee performance. *Global Journal of Management, Social Sciences and Humanities*, 4(2), 259-279.
- Putra, I. N. T. D., Ardika, I. W., Antara, M., Idrus, S., & Hulfa, I. (2021). The Effects of Quality of Work Life on Job Performance, Work Motivation, Work Ethics, Job Satisfaction, and Self-efficacy of Hotel Employees in Lombok. *Asia-Pacific Journal of Innovation in Hospitality and Tourism*, 10(3), 19-37.
- Rai, R. (2015). Does Quality of Work Life Have Effect on Job Performance?-A Study on Indian IT Professionals. *SAMVAD*, 10, 93-99.
- Walton, R. E. (1973). Quality of working life: what is it. *Sloan management review*, 15(1), 11-21.

Resources and Needs of Household: The Objective Well-being Changing in Northeast Thailand

Pattaraporn Weeranakin^{1*} Buapun Promphakping² Pornpen Somaboot² Ninlawadee Promphakping² and Nopparat Rattanaprathum³

¹ Department of Social Sciences, Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University, Khon Kaen, Thailand

² Research Group on Wellbeing and Sustainable Development (WeSD), Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University, Khon Kaen, Thailand

³ Faculty of Social Sciences, Naresuan University, Phitsanulok, Thailand

* Corresponding author. E-mail: pattawe@kku.ac.th

ABSTRACT

Thailand has undergone rapid changes over the years resulting in desirable and undesirable outcomes. The objective of this paper is to study and analyze the resources and needs of household on changing in objective well-being over the past 10 years in the Northeast of Thailand. The data in this study is derived from quantitative research with two surveys conducted in 2005 (n=421) and 2016 (n=253). The samples were selected from using multi-stage sampling techniques and the data were analyzed using descriptive statistics. The findings show that there are many developments in resources and household needs to change in objective well-being over the decade. Land use is decreasing while there are more people with health problems from certain ailments. The obvious positive impact on well-being can be seen in the basic needs and security aspects. However, there are both positive and negative repercussion on social relations. This study found that the Global Happiness of household is increasing. Therefore, this study suggested that better health care should be considered in the development plan especially for non-communicable diseases (NCDs).

Keywords: Resources, Needs, Objective Well-Being, Rural Transformation, Thailand

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

Introduction

No poverty (1st goal) and good health and well-being (3rd goal) are the goals for Sustainable Development Goals (SDGs), (United Nations Office for South-South Cooperation, 2018). The two goals are considered top priority from all 17 SDGs that is the heart of the 2030 Agenda for Sustainable Development. The purpose is to end poverty and other deprivations to promote good health and well-being. Simultaneously, Thailand is implementing the 20-Year National Strategy to achieve its vision of becoming “a developed country with security, prosperity, and sustainability”, with good health and well-being of Thai people as the ultimate goal.

Thailand has been changing rapidly over the years. These changes have both desirable and undesirable outcomes. The significant improvement in better health care system is one of the desirable outcomes with increasing numbers of medical staff and longer life expectancy. On the other hand, income and social inequality are the negative effects of such changes. In 1975, Thailand was still an agricultural country, but in 2017, many has shifted away from agriculture to other off-farm activities. (Rambo, 2017; Rigg & Vandergeest, 2012)

The country's development plan had been actively focusing on economic growth. The reasoning behind this idea is the belief that development should come from the centre by promoting industrial development in the centre region or in the Eastern region. In doing so, they believe that it will cause the trickle-down effects spreading from the centre to countryside (or other parts of nation/country). Therefore, the countryside/rural areas will adapt, learn, and can develop further/or locally. Although this method helps solved many problems, but it can also be very problematic. It raised many questions and arguments about doing too much or not doing enough or are they going in the wrong direction. However, it does not matter on how you look at it, the heart of the problem is how it affects the well-being of the people.

Even though Thailand is described as one of the great development stories with significant economic growth, but poverty is still continuing with no tendency to reduce. There has always been great interest in understanding and ending poverty ever since the implementation of the nation's economic development plan. However, good health and well-being was just introduced into the 8th Development Plan. The argument made by Layard (2005), is that economic growth or increasing GDP cannot explain development. In another word, poverty still exists despite economic growth and increasing GDP.

Poverty is more prevalent in rural areas of Thailand. In 2000, about 40 percent of Thai population lived below the national poverty line with an income of less than 1,500 baht per month (NESDB, 2015). In 2021, the poverty rate in Thailand slightly reduced from 6.32 percent (in 2021) to 6.83 percent (in 2020) (NESDB, 2021). It is reported that the number of poor is higher in rural than in urban areas. However, this paper will not only consider poverty in relation to economic growth, but will examine and understand other conditions as well. We looked into how living condition affects their ability to achieve their goals. How have things changed over the past 10 years (2005-2016). The goal is to analyze how the availability of resources and household needs to change in objective well-being.

Research Objectives

This paper aims to study and analyze the resources and needs of households on changing in objective well-being over the past 10 years using data collected from 2005 and 2016.

Research Methodology

The method used in this study is the quantitative research which aims to examine the data collected from 2 years during the 10 years period. The first survey was conducted in 2005 on every household in the 3 villages, except for those unavailable and do not want to participate. The total number of households studied were 421 households (HH) with 1,987 people. The second survey was

conducted in 2016 on 60 percent of households in the villages. The total number of households studied were 253 HH with 1,075 people.

The tool used to collect the data is the Resource and Needs Questionnaire (RANQ) designed by Wellbeing in Developing Countries (WeD) program. The research started with 4 countries including Thailand Bangladesh, Ethiopia, and Peru. The program is supported by the Economic and Social Research Council (ESRC), United Kingdom in 2002. Later, the program received funding from Khon Kaen University, Thailand. Thus, the Research Group on Wellbeing and Sustainable Development (WeSD) was launched in 2010 with the main focus only for research in Thailand.

RANQ covered 5 parts for this research: Part 1 - General information, Part 2 - Global Happiness Scale, Part 3 - Human resource, Part 4 - Household resources, and Part 5 - Social resources. The RANQ is also used for collecting second set of data in 2016 with few improvement in multiple choice and some of closed-end question. The objective of the first survey was to compare different cultures, therefore there were questions out of context regarding people in rural areas. These questions were removed from the second survey. However, over 90 percent of the questions were the same as the first survey. The research was conducted with the same household but not necessary the same person who completed it last time. It has to be the person who can give information regarding their household. The questionnaire was completed as targeted with over 60 percent of households from the previous study.

The samples were selected by using multi-stage sampling techniques and the data were analyzed by using descriptive statistics.

Field Sites: The criteria for this study were set purposively since the first survey in 2005. The criteria are 1) the study group must set far away from the city center and more importantly 2) the differences in each area physical geographical characteristic.

1) Ban Lhao (pseudonym) is located in Khon Kaen province. The village is close to the main city with only 15 km away. The village is quite rural with flat landscape which is common in the northeast region.

2) Ban Dong (pseudonym) is in Mukdahan province. It is located the farthest from city and from the Khon Kaen. The village is on the Phu Phan National Park and surrounded with lavished forest. However, the people in the village do not have access to the abundance natural resources because it is a reserved forest.

3) Ban Tha (pseudonym) is in Roi Et province between the Khon Kaen and Ban Dong. The village is on a river plain surrounded with natural resources from the river and from lowland floodplain forest. More importantly, the people in village have access to these resources and have the rights to these lands. This condition significantly differentiates this village from the others.

The three villages are regarded as the representative of northeastern rural areas. They covered all aspects for the study including geography, economic, and society, which can help us better understand changes in objective well-being in rural areas.

The Conceptual Framework

This paper conducted the study under the rural transformation concept (Kuznets, 1979) and objective well-being concept (OWB) (Sen, 1985). The rural transformation concept discussed the mode of production in small rural that are mainly farm household. The farm household may not be able to compete with modern firm mode of production, because a firm has higher capacity to produced more. A firm has more land, labor, and technology to help with production. While farm household has more limitations (Kuznets, 1979). Moreover, McElwee (2008) classified farmer into 4 groups: farmer, farmer as entrepreneur, contractor and rural entrepreneur. This concept showed that changes can result in multiple possible outcomes for people in the rural areas. Good health and well-being can be achieved through other aspects other than economic growth.

The Objective Well-being Concept (OWB) under the well-being approach by Amartya Sen (Sen, 1985), an important influencer of the concept, is what Thailand has incorporated into the Eight Development Plan. He used the term, “functioning” with the term, “needs” from Doyal & Gough (1984) to developed the capabilities approach. Together with the OWB, we designed the Resources and Needs Questionnaire (RANQ) to collect the data.

Research Results

The findings show that:

1. The resources and needs of household on changing in objective well-being over the past 10 years in the Northeast of Thailand. The results are as follows:

1.1 Resources and household needs to change in objective well-being

Resources and household needs to change in objective well-being are break down into 4 categories: 1) Good Health 2) Basic Needs 3) Social Relation and 4) Security.

1.1.1 Good Health

The first research was conducted at the early stage of the 30-bath health care scheme. It was the revolution of Thai health care system. It allows people in rural areas (mostly living in poverty) to access national health insurance. At first, many academics viewed this project as a burden to the government budget and could result in poor health care service which may lead to other problems for the people. If people have access to poor quality health care, then it could result in more people with health problems. However, when people have access to free health care, it could lead to lack of self-care because it is “free”. When we conducted the study, the 30-bath health care scheme have been launched for 15 years and it is still an on-going policy.

However, the argument about “expense” on building better health care for people living in poverty continues. There has been an attempt to change the law and regulations on budget allocations by splitting budget for medical staff, budget for public health care, and other expenses. These arguments were to justify the budget allocation that were only being allocated in area with dense population such as Bangkok. The arguments on the justification of decentralizing healthcare service usually cover areas with economic growth, especially in Bangkok.

The data collected over the 10 years period on household member’s well-being showed slight changes in the number of people with and without health problems. Thus, the number of

people with no health problems in 2005 were 80.3 percent, while the number of people with no health problems slightly increased to 81.3 percent (Table 1) in the second study. According to both studies, diabetes is the leading health problem for people in the community comparing to other ailments. In the 2016 study, more people were diagnosed hypertension when the numbers were insignificant in the previous study and was included with other ailments. It should be aware that the ailments found were from those with regular health check-up. There are some people who were not getting check-up with health problems and still continue their daily life with those ailments.

Table 1 Chronic ill health and illness

Illness	2016/Village (person)				2006/Village (person)			
	Lao (412)	Dong (482)	Tha (181)	Total (1,075)	Lao (761)	Dong (849)	Tha (377)	Total (1,987)
Chronic ill health in 1 year ago								
Wellness	78.6	84.0	80.1	81.3	79.9	80.4	80.7	80.3
Illness	21.4	16.0	19.9	18.7	20.1	19.6	19.3	19.7
Illness								
Diabetes	5.4	3.1	4.4	4.2	3.2	1.3	1.1	1.9
Hypertension	3.4	4.4	6.1	4.3	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
Gastritis	0.5	0.6	0.0	0.5	3.2	2.3	0.3	1.9
Heart disease	0.5	0.2	1.7	0.6	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
Cirrhosis	0.0	0.2	0.0	0.1	0.4	0.1	0.3	0.3
Rheumatoid arthritis	1.5	0.4	1.7	1.0	0.7	0.6	0.6	0.6
Kidney failure	0.0	0.4	0.0	0.2	0.6	0.5	0.5	0.5
Paralysis	1.0	0.6	0.0	0.7	0.0	0.0	0.0	0.0
Tuberculosis	0.0	0.0	0.6	0.1	0.1	0.2	0.0	0.1
Coronary heart disease	0.2	0.2	0.6	0.3	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
Cancer	0.2	0.4	0.0	0.3	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
Other (specify)	8.3	5.0	5.0	6.2	4.1	7.0	5.1	5.4
Disability								
Disability	97.1	96.3	96.7	96.6	98.6	98.1	97.3	98.0
Ability	2.4	3.7	3.3	3.2	1.4	1.9	2.7	2.0

1.1.2 Basic Needs

This paper discussed 2 most important basic needs. They are 1) Land and 2) Occupation. The details are as follows:

1) Land

Land is an essential source of livelihood in rural areas. It is a capital asset that can be use as mortgage for loan to make investment or for emergency. Land can be passed down from generation to generation as heritage. Parents also used land to claim the rights for children to take care of them. Parents believe that without such conditions, they may not be able to make the claim.

Households in rural area of Northeast Thailand consists mainly of marginal farmers. In other words, they possessed small piece of farm land. Over hundred years ago, northeast

region was not very populated but owned large piece of land. Production usually required household labor. Households were not able to expand their business due to the lack of labor. In the present, the number of populations per land has increased. Many households in the areas are agricultural laborer. A piece of land is divided into smaller plots to pass on to the next generation. Therefore, land is smaller and there are more farmers without land of their own because the small piece of land is not worth the investment.

The utilization of land from Ban Lao, we found out that lands were sold due to the economic bubble burst. However, even though lands were sold, farmers were purchasing land in the village farther away from the city because of lower price. Many households possessed lands outside of their village and commute there by automobile or motorcycle during harvesting season. In addition, land could be rent out to people in that village for agricultural purposes. The first study in 2005, the number of people in Ban Lhao using public land was 6.3 percent, but in the 2016 study, the use of public land decreased to 1.7 percent (Table 2). The permission certificate for public land use had been issued, therefore the people no longer have to pay rent. In the case of Ban Tha, the villagers were still waiting to be compensated for the construction of Rasi Salai dam in 2005. The villagers had possession and were using public land which was lowland floodplain forest and was flooded then. Today, the villagers have been compensated and have access to the land and resources required for daily basis.

Land utilization for Ban Dong differs from other villages as it is located in a national park. The villages did not use their lands as much as before. In the 2005 study, officials allowed villagers to make use of public land when they were demanding government to allocate piece of land to the former Communist Party of Thailand. However, in 2017, government became strict on public land use and the village was declared as national park area. In the 2016 study, over 40 percent of villagers use their own land whether is it located inside or outside the village. The reason they can do so is because they have claimed the rights to the piece of land before it was declared as national park.

Table 2 Land Utilization

Land Utilization	2016/Village (household)				2006/Village (household)			
	Lao (95)	Dong (118)	Tha (40)	Total (253)	Lao (158)	Dong (196)	Tha (67)	Total (421)
Own property	76.3	43.0	97.4	68.5	58.6	66.7	52.4	59.2
The household pays rent	15.3	0.9	0.0	6.4	22.7	8.3	7.1	12.7
Relative (Rent-free)	10.2	0.9	0.0	4.7	12.4	7.1	7.9	9.1
Other (e.g. national park, public park, etc.)	1.7	55.3	2.6	20.4	6.3	17.9	32.6	18.9

2) Occupation

Agriculture is the main occupation in rural area. Statistic and analytics found that occupation for people in rural areas varied from before. In other words, many have turn to non-agriculture occupation. Thus, resulting in less people in working in agriculture and leads to higher productivity and wages. The changes over the 10 years period showed that the number of people working in agriculture have declined, while the number of people working in non-agriculture increased.

The study in 2005 found that there are 48.8 percent of people are working in agriculture, while in 2016, the number reduced to 37.1 percent (Table 3). The most significant changes can be seen in the Ban Lao study group where the number of people working in agriculture decreased, while the number of people working in non-agriculture increased.

Table 3 Household Occupation

Main Occupation	2016/Village (person)				2006/Village (person)			
	Lao (412)	Dong (482)	Tha (181)	Total (1,075)	Lao (761)	Dong (849)	Tha (377)	Total (1,987)
Elderly person	3.9	5.6	4.4	4.7	1.6	2.0	1.6	1.7
Disability	1.9	0.2	1.7	1.1	1.3	1.2	0.8	1.1
Unemployed	4.4	4.4	3.3	4.2	1.1	0.2	0.0	0.4
Student	14.6	17.6	12.7	15.6	18.4	10.8	11.0	13.4
Working in agriculture	24.3	47.7	38.1	37.1	20.6	70.8	54.9	48.8
Working in non-agriculture	40.8	16.6	26.0	27.4	22.8	4.7	18.4	15.3
Business/trading	4.9	1.7	2.8	3.1	8.8	3.8	6.7	6.4
Government Officer/Local Gov.	1.5	1.7	3.3	1.9	1.7	0.5	0.8	1.0
Monk	0.2	0.2	0.6	0.3	0.5	0.3	0.4	0.4
Other (specify)	3.6	4.5	7.2	5.1	23.4	5.8	5.5	11.6

1.1.3 Social Relation

Good social relation in study is about participating in local community activity. The study found that Ban Lao has the least number of people participating in local community activity with only 11.5 percent (Table 4) from 95 households. In this case, we found out that people participate less in community activity when the village is becoming more urban. The urbanization of the village effects the way people interact in community. They tend to interact less once they have become more urban.

The study showed significant changes in the participation in community activity. The 2005 study found that 93 percent of household participate in economic activity, while only 1.5 percent participate in social and cultural activity. However, in 2006, 87 percent of household participate in social and cultural activity, while only 1.0 percent participate in economic activity. It can be seen that households were actively involved in economic activity, while still see the importance of social and cultural activity.

Table 4 Activities and types of local participation

Participation	2016/Village (household)				2006/Village (household)			
	Lao (95)	Dong (118)	Tha (40)	Total (253)	Lao (158)	Dong (196)	Tha (67)	Total (421)
Community participation								
Non-participation	11.5	0.0	0.0	4.6	0.0	0.0	0.0	0.0
Participation	88.5	100.0	100.0	85.4	100.0	100.0	100.0	100.0

Table 4 Activities and types of local participation (Continue)

Participation	2016/Village (household)				2006/Village (household)			
	Lao (95)	Dong (118)	Tha (40)	Total (253)	Lao (158)	Dong (196)	Tha (67)	Total (421)
Participation activities								
Economic activities	1.3	1.1	0.0	1.0	96.2	92.4	91.6	93.4
Political activities	12.8	13.3	0.0	11.3	1.0	6.0	8.4	5.1
Social and cultural activities	85.9	85.6	100.0	87.7	2.8	1.7	0.0	1.5

1.1.4 Security

Security in this study focused on the importance of changes in national resources and how it affecting households including shocks on household. The 2005 study finds that the number of households experiencing violent incident increased. The number of households without violent incident was 54.2 percent. In 2016, the number of households without violent incident reduced to 19.9 percent (Table 5). Over the 10-year period of this study, households were greatly affected by natural disasters including flood and drought. In 2005, the number of households affected by flood was 15.4 percent, while in 2016, the number of households affected by drought were higher at 39.4 percent.

The number of households affected by other violent incidents were lower than 10 percent, including divorce, accident, and debt problem. Divorce rates were very low in both studies, while number of accidents in household and debt problems were decreasing as well.

Table 5 Natural and disasters and shocks

Shocks	2016/Village (household)				2006/Village (household)			
	Lao (95)	Dong (118)	Tha (40)	Total (253)	Lao (158)	Dong (196)	Tha (67)	Total (421)
Drought	43.6	39.0	30.8	39.4	4.0	2.6	0.0	2.2
Cyclone	4.3	8.5	0.0	5.6	0.0	0.0	0.0	0.0
Flood	0.0	5.1	43.6	9.2	0.0	3.1	43.0	15.4
Hailstorm	0.0	2.5	0.0	1.2	0.0	0.3	0.0	0.1
Pests/diseases that affected crops before they were harvested	0.0	5.1	7.7	3.6	0.4	0.3	5.0	1.9
Serious illness of family member	14.9	1.7	2.6	6.8	5.7	6.2	5.0	5.6
Death of family member	8.5	6.8	5.1	7.2	6.5	6.0	6.0	6.2
Accident	3.2	0.8	0.0	1.6	9.7	3.6	8.0	7.1
Dispute in the family	0.0	0.0	0.0	0.0	0.8	0.8	0.0	0.5
Divorce	1.1	0.0	0.0	0.4	1.2	0.3	0.0	0.5
Resettlement	1.1	0.0	0.0	0.4	0.0	0.0	0.0	0.0
Imprisonment for non-political reasons	1.1	0.8	0.0	0.8	0.4	1.6	0.0	0.7
Robbery	1.1	0.0	0.0	0.4	0.4	0.0	0.0	0.1
Excessive debt	1.1	1.7	0.0	1.2	6.9	5.7	4.0	5.5
Other (specify)	5.3	0.8	0.0	2.4	0.0	0.0	0.0	0.0
Normal situation	14.9	27.1	10.3	19.9	63.9	69.6	28.9	54.1

1.2 Global Happiness of Household

The Global Happiness of household were evaluated from the representative of the household participating in this study. We found that there are significant differences in both studies. In 2005, the Global Happiness of household were 4.8 percent, while in 2006, the Global Happiness of household increased to 28.1 percent (Table 6). However, the study shows the number of unhappiness and somewhat happy household in the first study were 28.1 percent and 67.1 percent respectively. The second study finds the number of unhappiness and somewhat happy household were 21.3 percent and 50.6 percent respectively.

In this study, the objective well-being including good health, basic need, social relation and security have positive changes. Therefore, improving these aspects can have positive impact on the Global Happiness of household as well.

Table 6 Global Happiness of Household

Level of Global Happiness	2016/Village (household)				2006/Village (household)			
	Lao (95)	Dong (118)	Tha (40)	Total (253)	Lao (158)	Dong (196)	Tha (67)	Total (421)
Very happy	23.2	28.8	37.4	28.1	6.3	4.1	3.0	4.8
Fairly happy	58.9	46.6	42.5	50.6	71.5	62.6	69.7	67.1
Not too happy	17.9	24.6	20.0	21.3	22.2	33.4	27.3	28.1

Discussions

Health of household member do not have significant indication for being better or worse. There is no significant indication of household member health being better or worse. However, over the 10-year period of this study, Non-Communicable Diseases (NCDs) has increased significantly, especially diabetes. Now, healthcare system has the capabilities to deal with chronic diseases that were problematic in the past. Diabetes is a new emerging NCD in rural areas caused by the changes in economic, lifestyle, eating habits, and inefficient quality control of food available in the market. This result in increasing amount of people suffering from NCDs which is a challenge for Thai healthcare system.

The number of youth migrants to urban areas have been reducing comparing to 20 years ago. This study indicates the trend in contrast to changes in the main stream. Rural communities are moving towards, “A World Without Agriculture” (Timmer, 2009). The reason is because of the income gap in non-agricultural and agricultural occupations. This pushed people to move away from agricultural sector, but it is an opportunity to increase productivity through mechanization. Nonetheless, this study cannot assume that people born in the village will remain living there, became a farmer or working in agriculture. On the other hand, we cannot assume that non-agriculture occupations do not exists in rural areas. Changes in rural communities’ result in rural transformation. This phenomenon occurred after the 1997 economic crisis. People were migrating back from non-agricultural to agricultural sectors in rural areas. Academics named this phenomenon, the “Re-Agrarianisation” (Hirsch, 2011), which makes Thailand unable to escape the middle-income trap. This is the limitation for migrants returning home

because of the skilled acquired cannot be deployed to its full extent (Rigg, Promphakping and Le Mare, 2014). In the second study, the numbers of migrant find themselves working in non-agricultural sector is significantly higher than in the first study.

Originality and Body of Knowledge

The knowledge assets of this paper were 1) over the 10-year period of this study, Non-Communicable Disease (NCD) has increased significantly, particularly diabetes. And 2) Global Happiness of household are significant differences in very happy level. Therefore, improving resources and needs, can have positive impact on the Global Happiness of household.

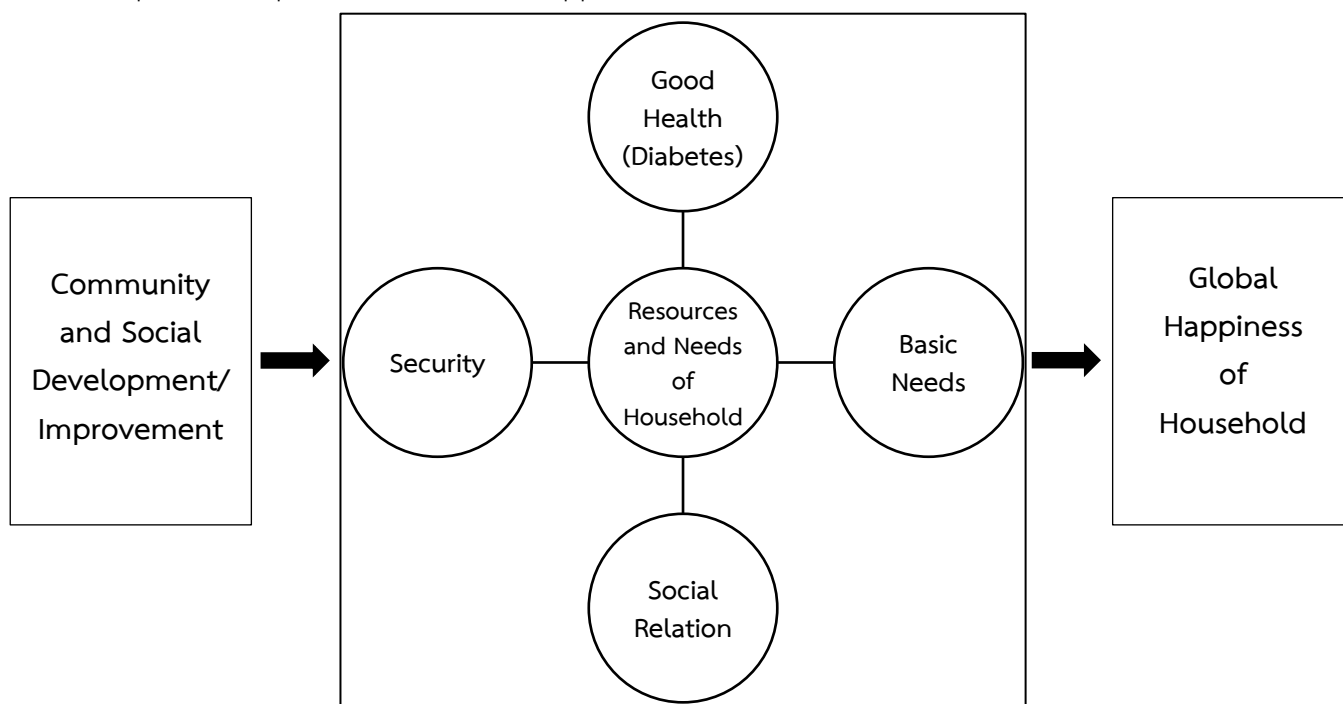

Figure 1 Knowledge Assets

Conclusion

In conclusion, changes in objective well-being over the 10-year period have multiple outcomes. The average land utilization decreases, but only for the areas focused in this study. The decreasing numbers of land use for livelihood is in consistence with the increasing number of non-agricultural occupations in rural areas. It indicates that villagers were relying less on using their land for livelihood. The study finds that there are new emerging NCDs in rural areas. The two categories with positive changes in objective-welling are basic need and security. The study shows that there are both positive and negative impact on social relation. However, the villages viewed and evaluated themselves as having better economic status with increasing Global Household Happiness. Thus, admittedly, the villagers have the capability to meet their needs and having better objective well-being over the past 10 years.

Recommendations

1. Policymaking Recommendations

Objective well-being changing in Northeastern Thailand has positive outcome in most aspects with the exception of health problems. Even though there has been increasing improvement in healthcare system and accessibility. However, there is a need to improve on preventing Non-Communicable Diseases.

2. Recommendations for Future Research

A pilot study is highly recommended and should include local authorities so that they can actively respond to problems, especially for urbanizing areas. Objective well-being should be taken into consideration when creating policy to develop rural areas.

Acknowledgement

This paper derives data from two sources. The 2006 survey was supported by ESRC (Economic and Social Research Council), Research Group on Wellbeing in Developing Countries, Bath University, UK. The 2016 survey was supported by Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University. The authors are grateful of both funding sources and all the participants for their contributions and interest in this research project.

References

- Doyal, L., & Gough, I. (1984). A theory of human needs. *Critical Social Policy*, 4(10), 6-38.
- Hirsch, P. (2011, April). Titling against grabbing? Critiques and conundrums around land formalisation in Southeast Asia. In *International Academic Conference on 'Global Land Grabbing' 6-8 April 2011 Co-organized and hosted by the Future Agricultures Consortium Institute of Development Studies (IDS), University of Sussex, Brighton, UK*. (pp.1-17). Brighton: University of Sussex.
- Kuznets, S. S. (1979). *Growth, population, and income distribution: Selected essays*. Arizona: Norton.
- Layard, R. (2011). *Happiness: Lessons from a new science*. UK: Penguin UK.
- McElwee, G. (2008). A taxonomy of entrepreneurial farmers. *International Journal of Entrepreneurship and Small Business*, 6(3), 465-478.
- Office of National Economic and Social Development Board (NESDB). (2015). *Rai-ngan karn wikoa sathanakarn kam yakjon lae kam laemlum nai pratade Thai B.E.2556. (In Thai) [The Analysis of Poverty and Inequality in Thailand Report in 2013]*. Retrieved 6 April 2022. from https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=10852.
- _____. (2018). *Yutthasart Chad B.E.2561-2580 (Chabub Yor). (In Thai) [National Plan B.E.2561-2580 (Brief Version)]*. Retrieved 6 April 2022. from https://www.nesdc.go.th/download/document/SAC/NS_SumPlanOct2018.pdf.
- _____. (2021). *Rai-ngan karn wikoa kam yakjon lae kam laemlum khong pratade Thai B.E.2564. (In Thai) [Poverty and Inequality Report 2021]*. Retrieved 18 September 2023. from https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=13081.
- Rambo, A. T. (2017). The agrarian transformation in Northeastern Thailand: a review of recent research. *Southeast Asian Studies*, 6(2), 211-245.

- Rigg, J., & Vandergeest, P. (2012). *Revisiting rural places*. Honolulu, HI, United States: University of Hawaii Press.
- Rigg, J., Promphaking, B., & Le Mare, A. (2014). Personalizing the middle-income trap: an inter-generational migrant view from rural Thailand. *World Development*, 59, 184-198.
- Sen, A. (1985). Well-being, agency and freedom: The Dewey lectures 1984. *The journal of philosophy*, 82(4), 169-221.
- Timmer, C. P. (2009). *A world without agriculture: The structural transformation in historical perspective*. Washington, DC: Aei Press.
- United Nations Office for South-South Cooperation. (2018). *Good Practices in South-South And Triangular Cooperation for Sustainable Development-Volume 2*. New York: UNOSSC.

Results of Implementing a Training Curriculum on Early Intervention for Special Needs Children for Teachers in the Central Special Education Center, Bangkok

Wuttichai Jainapa¹ Nattapon Meekaew^{1*} and Somporn Wanset¹

¹ Department of Educational Psychology and Counseling, Faculty of Educational, Khon Kaen University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: nattame@kku.ac.th

ABSTRACT

This research article aimed (1) to study the effect of implementing a training curriculum on early intervention for children with special needs among special education teachers, and (2) to study satisfaction of special education teachers toward a training curriculum. The one-group pretest-posttest design was implemented in the research. The research sample was obtained by purposively selecting teachers who work in early intervention work in central special education centers, who are new or current personnel, who moved to a new position within 3 months, totaling 30 people. Duration of the training was 30 hours. Research instruments used in the research consisted of the comprehensive knowledge assessment, skill assessment, attitude assessment, and satisfaction assessment. Data was analyzed by descriptive statistics included mean, standard derivation, and together with t-test. The results showed that the participated special education teachers had the average posttest score higher than the average pretest score with statistical significance at the .01 level. They had a very good level of early intervention skill. The post-training attitude was significantly higher than before training at the .01 level. The satisfaction level toward the training program among special education teachers was at the highest level. The highest average satisfaction dimension was the content of the curriculum, the learning process in training, and the application of knowledge to use in workplace, respectively.

Keywords: Special Education, Early Intervention, Teacher, Children with Special Needs, Training Curriculum

ผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมครูผู้สอนในการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง กรุงเทพมหานคร

วุฒิชัย ใจนะภา¹ ญัฐพล มีแก้ว^{1*} และ สมพร หวานเสร็จ¹

¹ สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการให้คำปรึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: nattame@kku.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมครูผู้สอนในการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ และ (2) เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของครูผู้สอนที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ใช้รูปแบบการวิจัยแบบแผนการทดลองแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลังอบรม (The One-Group Pretest-Posttest Design) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจงครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานช่วยเหลือระยะแรกเริ่มในศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง ซึ่งเป็นบุคลากรใหม่หรือเป็นบุคลากรที่ย้ายมาดำรงตำแหน่งใหม่ไม่เกิน 3 เดือน จำนวน 30 คน ระยะเวลาในการฝึกอบรม จำนวน 30 ชั่วโมง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจในการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มฯ แบบวัดเจตคติของครูผู้สอนต่อเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ และแบบประเมินความพึงพอใจของครูที่มีต่อการฝึกอบรม ภายหลังจากการฝึกอบรมเสร็จสิ้น วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test) ผลการศึกษาพบว่า ผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมครูผู้สอนในการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ภายหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีทักษะการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มอยู่ในเกณฑ์ดีมาก มีเจตคติหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ระดับความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของครูผู้สอนอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีความพึงพอใจเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านเนื้อหาของหลักสูตร ด้านกระบวนการเรียนรู้ในการอบรม และด้านการประยุกต์ความรู้ไปใช้ในการทำงาน

คำสำคัญ: การศึกษาพิเศษ, การให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม, ครู, เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ, หลักสูตรฝึกอบรม

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

การพัฒนาประเทศที่จะนำไปสู่ความมั่นคงจะต้องเน้นการพัฒนาประชากรให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดี สังคมโลกในปัจจุบันต่างให้ความสนใจในการพัฒนาคนมากขึ้น ทั้งคนปกติและคนที่มีความบกพร่องด้านต่างๆ โดยให้ความสำคัญในการจัดการศึกษาเพื่อช่วยเหลือให้บุคคลเหล่านี้ได้พัฒนาตามศักยภาพ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 มาตรา 10 วรรค 1 บัญญัติว่า “การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย” (ราชกิจจานุเบกษา, 2545) และพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556 มาตรา 5 โดยกำหนดให้เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษมีสิทธิทางการศึกษา ได้แก่ ได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบความพิการจนตลอดชีวิตพร้อมทั้งได้รับเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา เลือกบริการทางการศึกษา ระบบ รูปแบบการศึกษา โดยคำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัด และความต้องการจำเป็นพิเศษของบุคคล ตลอดจนได้รับการศึกษาที่มีมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการจัดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ การทดสอบ

ทางการศึกษาที่เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคณาพิการแต่ละประเภทและบุคคล ดังนั้น รัฐจึงต้องจัดการศึกษาให้กับคณาพิการ เพื่อให้คณาพิการสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้อย่างมีความสุข (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2551)

จากหลักการและแนวคิดดังกล่าว จึงกำหนดเป็นทิศทางที่สำคัญหลายประการ เช่น การเร่งเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน การจัดการศึกษาพิเศษสำหรับคณาพิการในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และจัดบริการพัฒนาสมรรถภาพคณาพิการในระบบการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (Early Intervention: EI) ตามแผนการให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว (Individualized Family Service Plan: IFSP) แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program: IEP) และให้มีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2555) ทั้งนี้ การบริการให้ความช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของศูนย์การศึกษาพิเศษ มีความสำคัญในการพัฒนาและฟื้นฟูสมรรถภาพของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ โดยมีการจัดกระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพและเตรียมความพร้อมให้กับเด็กที่มีความบกพร่องประเภทต่างๆ ตั้งแต่แรกเกิดหรือตั้งแต่เมื่อทราบว่ามีอาการบกพร่องโดยมีจุดประสงค์เพื่อช่วยเหลือเด็กให้ได้รับการพัฒนาศักยภาพ หรือฟื้นฟูสมรรถภาพที่มีอยู่โดยเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ เน้นหลักการมีส่วนร่วมและการสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2551) โดยคณะกรรมการหรือทีมจะประกอบไปด้วยบุคลากรหลากหลายสาขาวิชาชีพ รวมทั้งครอบครัวมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินการร่วมกันกำหนดเป้าหมายที่จะพัฒนาเด็ก พร้อมทั้งได้มีโอกาสเรียนรู้กระบวนการ เทคนิคการช่วยเหลือและการดูแลเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในการรับบริการทางการศึกษาพิเศษร่วมกันและการตัดสินใจที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการประเมินผลทั้งระหว่างการให้บริการและหลังการให้บริการช่วยเหลือ โดยคำนึงถึงความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็กแต่ละบุคคลเป็นหลัก ทั้งนี้ โปรแกรมที่จัดขึ้นต้องเป็นไปตามความต้องการจำเป็นของเด็กแต่ละบุคคล (สมพร หวานเสร็จ, 2547; Hallahan & Kaufman, 1999; Heward, 2000)

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูผู้สอน พบว่า มีงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูผู้สอนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการดูแลเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษเป็นหลัก หากแต่องค์ความรู้ในการพัฒนาศักยภาพ หรือฟื้นฟูสมรรถภาพของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ โดยการมีส่วนร่วมของครอบครัว และทีมสหวิชาชีพที่สอดคล้องกับกระบวนการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม สำหรับครูผู้สอนยังมีจำกัด (สุภาภรณ์ บัณฑิต, 2559; วีรภัทร ไหมหว, 2560; เกียรติภูมิ มะแสงสม, 2561; ปราณี นามวิชัย, ณัฐณ พุ่มมวงค์, ปริญญญา ทองสอน และ วิชิต สุรัตน์เรืองชัย, 2564; Shao, 2004; Cepeda, 2009 และ Canadas, L., Santos-Pastor, M. L., & Castejon, F. J., 2020) นอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมผู้ปกครองในการดูแลเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษเฉพาะกลุ่ม เช่น เด็กที่มีความบกพร่องทางด้านร่างกายหรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพ เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และเด็กออทิสติก เป็นต้น (จารุวรรณ ประดา และคณะ, 2553; ดนยา อินจำปา และคณะ, 2561; สุรัญจิต วรรณวล, 2564; Krohn, 1999) ซึ่งหลักสูตรฯ ไม่ครอบคลุมทั้ง 9 ประเภทความพิการตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

ทั้งนี้ จากการศึกษางานวิจัยดังกล่าวข้างต้นพบว่า ยังขาดหลักสูตรฝึกอบรมครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในระดับปฐมวัย เพื่อครูมีความรู้เข้าใจเกี่ยวกับการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มที่จะทำให้เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษได้รับการพัฒนาศักยภาพ หรือฟื้นฟูสมรรถภาพที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคณาพิการแต่ละประเภทและบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ด้วยผู้วิจัยเป็นบุคลากรครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นศูนย์การศึกษาพิเศษที่นับว่ามีจำนวนบุคลากรครูมากที่สุดของศูนย์การศึกษาพิเศษ 77 แห่ง ในประเทศ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูผู้สอนในการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษเพื่อพัฒนาศักยภาพเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และเป็นไปในแนวปฏิบัติเดียวกันตามหลักการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม ซึ่งจะส่งผลให้เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษสามารถดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างอิสระและปกติสุข

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมครูผู้สอนในการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของครูผู้สอนที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง กรุงเทพมหานคร

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยแบบก่อนทดลอง (Pre experimental design) โดยศึกษากลุ่มเดียววัดสองครั้ง (The One-Group Pretest-Posttest Design) ระเบียบวิธีวิจัยมีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม สำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ในศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง กรุงเทพมหานคร โดยกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจงครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานช่วยเหลือระยะแรกเริ่มในศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง กรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน เกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย คือ จะต้องเป็นครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม สำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นบุคลากรใหม่หรือเป็นบุคลากรที่ย้ายมาดำรงตำแหน่งใหม่ไม่เกิน 3 เดือน

คุณลักษณะของครูผู้เข้ารับการฝึกอบรม พบว่า ครูผู้เข้ารับการฝึกอบรมส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 83.33 มีอายุระหว่าง 20-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 63.33 ครูผู้เข้ารับการฝึกอบรมส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 76.67 โดยมีคุณวุฒิการศึกษาอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 56.67 รองลงมาเป็นคุณวุฒินักสหวิชาชีพ คิดเป็นร้อยละ 30.00 และการศึกษาพิเศษ คิดเป็นร้อยละ 13.33 ตามลำดับ ทั้งนี้ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมส่วนใหญ่มีสถานะเป็นข้าราชการ คิดเป็นร้อยละ 53.33 รองลงมา ได้แก่ พนักงานราชการ คิดเป็นร้อยละ 26.67 และอัตราจ้าง คิดเป็นร้อยละ 20.00 ตามลำดับ (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ข้อมูลคุณลักษณะของครูผู้เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมครูผู้สอนในการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม สำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

ข้อมูลคุณลักษณะ		จำนวน (N)	ร้อยละ
เพศ			
	1. ชาย	5	16.67
	2. หญิง	25	83.33
รวม		30	100.00
อายุ			
	1. 20 – 30	19	63.33
	2. 31 - 40	9	30.00
	3. 41 - 50	2	6.67
รวม		30	100.00
ระดับการศึกษา			
	1. ปริญญาตรี	23	76.67
	2. สูงกว่าปริญญาตรี	7	23.33
รวม		30	100.00

ตารางที่ 1 ข้อมูลคุณลักษณะของครูผู้เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมครูผู้สอนในการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม สำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ (ต่อ)

ข้อมูลคุณลักษณะ		จำนวน (N)	ร้อยละ
ตำแหน่ง			
	1. ข้าราชการ	16	53.33
	2. พนักงานราชการ	8	26.67
	3. อัตรากำลัง	6	20.00
รวม		30	100.00
คุณวุฒิการศึกษา			
	1. การศึกษาพิเศษ	4	13.33
	2. นักศึกษาวิชาชีพ	9	30.00
	3. การศึกษาอื่นๆ	17	56.67
รวม		30	100.00

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

2.1 แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจในการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม สำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความเหมาะสมและค่าความตรงเชิงเนื้อหา IOC จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.97 ผลการวิเคราะห์หาค่า ความยากง่าย .43 - .63 และค่าอำนาจจำแนก .20 - .73 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบความรู้ ความเข้าใจ ก่อนและหลังการฝึกอบรม ทั้งฉบับ .85

2.2 แบบประเมินทักษะของครูผู้สอน มีผลการตรวจสอบความเหมาะสมและค่าความตรงเชิงเนื้อหา IOC จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ได้ค่า IOC เท่ากับ 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่น .72

2.3 แบบวัดเจตคติของครูผู้สอนต่อเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ มีผลการตรวจสอบความเหมาะสมและค่าความตรงเชิงเนื้อหา IOC จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ได้ค่า IOC เท่ากับ 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่น .83

2.4 แบบประเมินความพึงพอใจของครูที่มีต่อการอบรมหลักสูตรฝึกอบรม มีผลการตรวจสอบความเหมาะสมและค่าความตรงเชิงเนื้อหา IOC จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน มีค่า IOC เท่ากับ 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่น .93

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การประเมินก่อนการฝึกอบรม ทำการเก็บข้อมูลก่อนฝึกอบรมโดยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทำแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจในการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มฯ และแบบวัดเจตคติของครูผู้สอนต่อเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

3.2 ดำเนินการฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมครูผู้สอนในการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม สำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ระยะเวลา 30 ชั่วโมง

3.3 การประเมินระหว่างการฝึกอบรม ทำการประเมินทักษะของผู้เข้ารับการฝึกอบรมในการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มฯ

3.4 การประเมินหลังการทดลอง ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทำแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจในการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มฯ แบบวัดเจตคติของครูผู้สอนต่อเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ และแบบประเมินความพึงพอใจของครูที่มีต่อการฝึกอบรม ภายหลังจากการฝึกอบรมเสร็จสิ้น

3.5 สรุปองค์ความรู้และวิเคราะห์ข้อมูลตามองค์ประกอบของหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ คือ 1) ความเป็นมาของหลักสูตร 2) หลักการ และเหตุผลของหลักสูตร 3) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 4) โครงสร้างและเนื้อหาสาระ

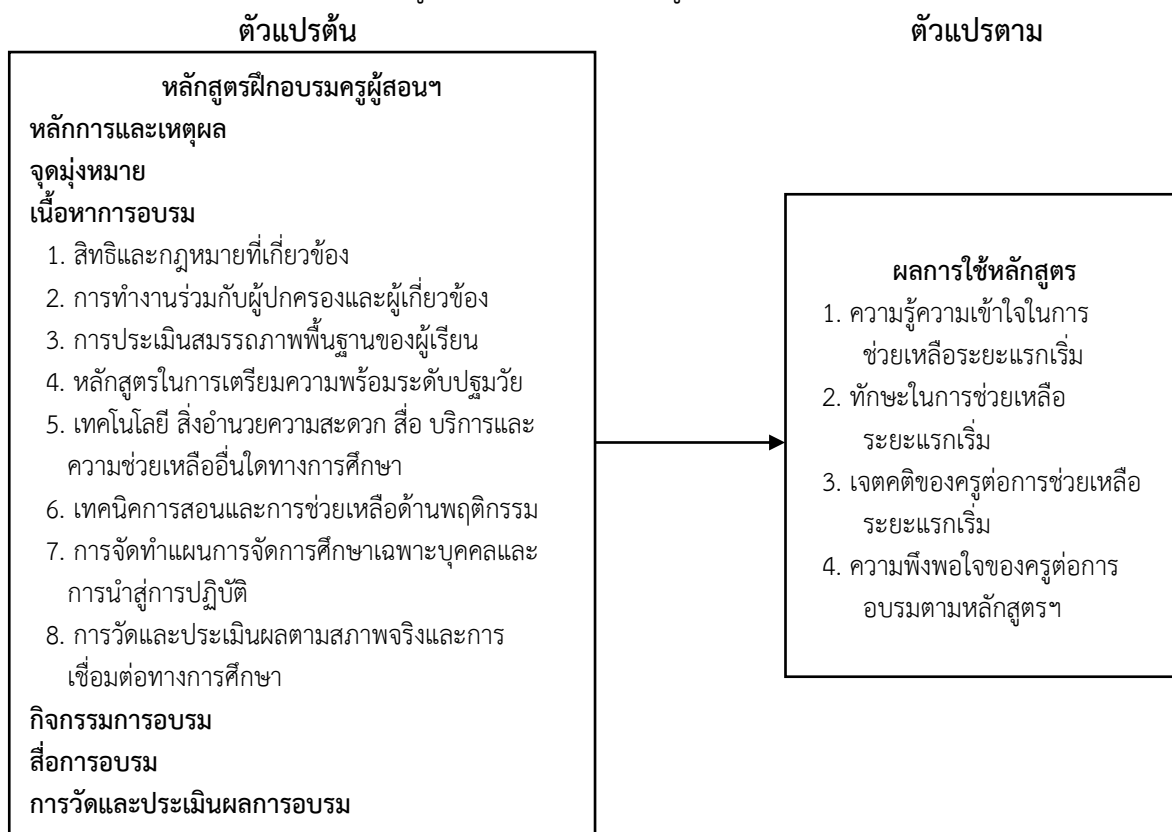
ของหลักสูตร 5) การจัดกิจกรรมหลักสูตรฝึกอบรม 6) สื่อประกอบการฝึกอบรม และ 7) การวัดและประเมินผล โดยมีโครงสร้างและเนื้อหาสาระของหลักสูตรฝึกอบรม จำนวน 8 หน่วยฝึกอบรม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่เก็บรวบรวมจะถูกนำไปวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนาได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลคุณลักษณะของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ทักษะของผู้เข้ารับการฝึกอบรม และระดับความพึงพอใจต่อการเข้ารับการฝึกอบรม และการทดสอบ t-test dependent เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ก่อนและหลังการเข้ารับการฝึกอบรม และคะแนนเฉลี่ยเจตคติของครูผู้สอนต่อเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ก่อนและหลังการฝึกอบรม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูผู้สอนในการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม สำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เกิดขึ้นจากความต้องการของครูผู้สอนและศูนย์การศึกษาพิเศษฯ เพื่อสร้างหลักสูตรที่มีความเป็นมาตรฐาน สามารถนำไปใช้ถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม สำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษให้แก่ครูผู้สอนได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ การพัฒนาหลักสูตรฯ ดำเนินการผ่านการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ การช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร และแนวคิดเกี่ยวกับการฝึกอบรม ผลที่เกิดขึ้นต่อครูผู้สอนที่เข้ารับการฝึกอบรมช่วยให้ครูผู้สอนเกิดความรู้ ความเข้าใจในการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม เกิดทักษะในการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม รวมถึงมีเจตคติที่ดีต่อเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ซึ่งผลที่เกิดขึ้นสะท้อนได้จากความพึงพอใจของครูต่อการอบรมตามหลักสูตรฯ ได้อีกทาง ดังกรอบแนวคิดการวิจัยต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมครูสอนในการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม สำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

1.1 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างคะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม สำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษพบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีคะแนนความรู้ความเข้าใจภายหลังการฝึกอบรม ($\bar{X}$ = 27.23) มากกว่าคะแนนก่อนเข้ารับการฝึกอบรม ($\bar{X}$ = 16.23) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความแตกต่างคะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม สำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ก่อนและหลังการฝึกอบรม

รายการประเมิน	N	คะแนนเต็ม	ก่อนฝึกอบรม		หลังฝึกอบรม		t	Sig
			$\bar{X}$	SD.	$\bar{X}$	SD.		
ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม สำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ	30	30	16.23	3.41	27.23	1.43	-16.26	.00**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

1.2 ผลการประเมินทักษะครูผู้สอนในการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม สำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ โดยรวมมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.29 อยู่ในเกณฑ์ดีมาก (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 ทักษะครูผู้สอนในการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม สำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

รายการประเมิน	ระดับคะแนน (N = 30)		
	$\bar{X}$	SD.	ระดับ
1. การประเมินความสามารถพื้นฐาน และวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคลครอบคลุมพัฒนาการทุกด้าน	4.73	0.45	ดีเยี่ยม
2. การวิเคราะห์หลักสูตร และจัดทำหน่วยการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียน	4.17	0.65	ดีมาก
3. การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ที่ยึดความต้องการจำเป็นพิเศษของผู้เรียนให้ครอบคลุมพัฒนาการทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และทักษะที่จำเป็นเฉพาะความพิการ	4.67	0.48	ดีเยี่ยม
4. การจัดทำแผนการสอนรายบุคคล (IIP) ที่สอดคล้องกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม	3.93	0.69	ดีมาก
5. การออกแบบจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบ เทคนิค และวิธีการสอนที่เหมาะสมและหลากหลาย ตามความแตกต่างระหว่างบุคคล	3.87	0.63	ดีมาก
6. การวิเคราะห์สื่อการเรียนรู้เหมาะสมกับผู้เรียนเป็นรายบุคคล	4.23	0.68	ดีมาก
7. สร้างและพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีทางการศึกษาที่เหมาะสมกับผู้เรียนเป็นรายบุคคล	4.37	0.61	ดีมาก
8. การวัดประเมินผล และการรายงานผลการพัฒนาผู้เรียน เพื่อรายงานผลความก้าวหน้าพัฒนาการของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษให้ผู้ปกครองหรือผู้เกี่ยวข้องทราบ	4.33	0.66	ดีมาก
9. การจัดทำแผนการเชื่อมต่อทางการศึกษาอย่างเป็นระบบ ตามความต้องการจำเป็นพิเศษของผู้เรียนเป็นรายบุคคล	4.20	0.66	ดีมาก
10. การปรับปรุง ทบทวนแผนการให้บริการที่สอดคล้องกับความสามารถและความต้องการจำเป็นพิเศษในปัจจุบันของผู้เรียนเป็นรายบุคคล	4.43	0.63	ดีมาก
รวม	4.29	0.25	ดีมาก

1.3 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างคะแนนเฉลี่ยเจตคติของครูต่อเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีคะแนนเจตคติต่อเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษภายหลังการฝึกอบรม ($\bar{X} = 4.84$) มากกว่าคะแนนก่อนการฝึกอบรม ($\bar{X} = 4.15$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบความแตกต่างคะแนนเฉลี่ยเจตคติของครูต่อเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

รายการประเมิน	N	คะแนนเต็ม	ก่อนฝึกอบรม		หลังฝึกอบรม		t	Sig
			$\bar{X}$	SD.	$\bar{X}$	SD.		
เจตคติของครูต่อเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ	30	5	4.15	0.67	4.84	0.04	-20.77	.00**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ความพึงพอใจของครูที่เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมครูผู้สอนในการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

ผลการประเมินความพึงพอใจของครูที่เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมครูผู้สอนในการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ พบว่า ความพึงพอใจของครูที่เข้ารับการฝึกอบรมในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.71$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีความพึงพอใจเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านเนื้อหาของหลักสูตร ($\bar{X} = 4.81$) ด้านกระบวนการเรียนรู้ในการอบรม ($\bar{X} = 4.73$) และด้านการประยุกต์ความรู้ไปใช้ในการทำงาน ($\bar{X} = 4.70$) (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 ระดับความพึงพอใจของครูที่เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมครูผู้สอนในการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

รายการประเมิน		ระดับความพึงพอใจ		
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1.	ด้านเนื้อหาของหลักสูตร	4.81	0.32	มากที่สุด
	1.1 เนื้อหาของหลักสูตรมีความน่าสนใจ	4.90	0.31	มากที่สุด
	1.2 เนื้อหาของหลักสูตรช่วยให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม	4.73	0.45	มากที่สุด
	1.3 เนื้อหาเหมาะสมกับผู้เข้าอบรม	4.83	0.38	มากที่สุด
	1.4 เนื้อหาแต่ละหน่วยการเรียนรู้มีความชัดเจน	4.80	0.41	มากที่สุด
	1.5 การจัดลำดับของหน่วยการเรียนรู้มีความต่อเนื่องและเชื่อมโยงกัน	4.80	0.41	มากที่สุด
2.	ด้านการประยุกต์ความรู้ไปใช้ในการทำงาน	4.70	0.39	มากที่สุด
	2.1 สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มได้	4.77	0.43	มากที่สุด
	2.2 สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปถ่ายทอดและเผยแพร่ได้	4.63	0.49	มากที่สุด
3.	ด้านกระบวนการเรียนรู้ในการอบรม	4.73	0.34	มากที่สุด
	3.1 กิจกรรมการเรียนรู้มีความหลากหลาย	4.73	0.52	มากที่สุด
	3.2 กิจกรรมการเรียนรู้ที่น่าสนใจสามารถปฏิบัติได้จริง	4.77	0.43	มากที่สุด
	3.3 กิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้สามารถปฏิบัติได้เสร็จทันตามเวลาที่กำหนด	4.73	0.52	มากที่สุด
	3.4 กิจกรรมการเรียนรู้ช่วยส่งเสริมทักษะในการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม	4.70	0.47	มากที่สุด
4.	ด้านสื่อประกอบการฝึกอบรม	4.62	0.43	มากที่สุด
	4.1 สื่อการเรียนรู้มีความเหมาะสม หลากหลาย ทันสมัย สอดคล้องกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้	4.63	0.49	มากที่สุด
	4.2 สื่อประกอบการฝึกอบรมช่วยให้ผู้เข้าอบรมเข้าใจและสามารถปฏิบัติตามกิจกรรมได้	4.60	0.50	มากที่สุด
5.	ด้านการวัดและประเมินผล	4.68	0.43	มากที่สุด
	5.1 มีความพึงพอใจกับวิธีการวัดและประเมินผล	4.67	0.48	มากที่สุด
	5.2 วิธีการวัดและประเมินผลมีความหลากหลาย สอดคล้องตามวัตถุประสงค์	4.70	0.47	มากที่สุด
รวม		4.71	0.33	มากที่สุด

อภิปรายผล

ผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมครูผู้สอนในการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ของครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง กรุงเทพมหานคร พบว่าจากการศึกษาและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูผู้สอนในการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของผู้วิจัยซึ่งได้หลักสูตรที่มี 7 องค์ประกอบ คือ 1) ความเป็นมาของหลักสูตร 2) หลักการ และเหตุผลของหลักสูตร 3) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 4) โครงสร้างและเนื้อหาสาระของหลักสูตร 5) การจัดกิจกรรมหลักสูตรฝึกอบรม 6) สื่อประกอบการฝึกอบรม และ 7) การวัดและประเมินผล โดยมีโครงสร้างและเนื้อหาสาระของหลักสูตรฝึกอบรม จำนวน 8 หน่วยฝึกอบรม คือ 1) สิทธิคนพิการและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง 2) การทำงานร่วมกับผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้อง 3) การประเมินสมรรถภาพพื้นฐานของผู้เรียน 4) หลักสูตรในการเตรียมความพร้อมระดับปฐมวัย 5) เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา 6) เทคนิคการสอนและการช่วยเหลือด้านพฤติกรรม 7) การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลและการนำสู่การปฏิบัติ และ 8) การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง และการเชื่อมต่อทางการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของวีรภัทร ไหมหว (2560) ได้ศึกษา การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมครูมีองค์ประกอบหลักสูตร ประกอบด้วย หลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมาย โครงสร้างของหลักสูตร เนื้อหาสาระของหลักสูตร กิจกรรมดำเนินการฝึกอบรม การวัดผลและประเมินผลการฝึกอบรม ทั้งนี้จากการนำหลักสูตรไปใช้ พบว่า ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม สำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของผู้เข้ารับการฝึกอบรม หลังการฝึกอบรมคะแนนสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม เมื่อพิจารณาหน่วยการฝึกอบรมทั้ง 8 หน่วยโดยรวมมีความเหมาะสมมากที่สุด แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมและเนื้อหาที่ใช้ในการฝึกอบรมสามารถพัฒนาให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม สำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ ชูชัย สมितिไกร (2554) ได้กล่าวว่า การฝึกอบรม คือ กระบวนการเรียนรู้ซึ่งถูกจัดขึ้นอย่างเป็นระบบ โดยมีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ ความสามารถ ความตระหนัก และแรงจูงใจของบุคลากรในองค์กร อันจะส่งผลให้บุคลากรเหล่านี้มีเจตคติต่อองค์กรและผลการปฏิบัติงานสูงขึ้นกว่าเดิม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Cepeda (2009) ได้ศึกษา ผลของการมีส่วนร่วมในการฝึกอบรมปฏิบัติการสืบเสาะหาความรู้วิทยาศาสตร์และการติดตามการจัดกิจกรรมของครูวิทยาศาสตร์โรงเรียนมัธยมศึกษา ความรู้ในเนื้อหา ความเข้าใจคลาดเคลื่อนของครูและการปฏิบัติการในห้องเรียน พบว่าครูวิทยาศาสตร์สามารถเพิ่มความรู้ในเนื้อหาของพวกเขา โดยการเข้าร่วมวิทยาศาสตร์หลักสูตรการพัฒนาที่มีคุณภาพสูงระดับมืออาชีพที่ออกแบบมาเพื่อช่วยเพิ่มความรู้พื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับเนื้อหาวิทยาศาสตร์ และยังสอดคล้องกับเนาวรัตน์ สุนทรโชติ (2563) ได้ศึกษา การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อใช้หลักสูตรเสริมรายวิชาประยุกต์ศิลป์ เสริมสร้างทักษะชีวิตและการทำงานสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน พบว่า ครูมีความรู้ ความเข้าใจ หลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และการประเมินผลงานของครูอยู่ในระดับดี ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการประเมินทักษะครูผู้สอนในการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม สำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยผลการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในเกณฑ์ดีมาก ทั้งนี้ส่งผลมาจากหลักสูตรฝึกอบรมครูผู้สอนในการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม สำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เป็นหลักสูตรที่มีความเหมาะสม มีความสอดคล้องและตรงกับความต้องการของครูผู้สอน และครูผู้สอนได้ฝึกปฏิบัติจริง ทำให้เกิดความเข้าใจในทักษะการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เพ็ชร ฐปะวิเชตร์ (2554) ได้กล่าวว่า การฝึกอบรม คือ กระบวนการที่องค์กรได้จัดทำขึ้นมาหรือดำเนินการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ ความสามารถในการทำงานและเพื่อเปลี่ยนแปลงทัศนคติ พฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์ของบุคลากร เพื่อให้ได้เป็นบุคลากรที่มีคุณภาพ และมีคุณสมบัติที่องค์กรคาดหวังหรือต้องการ ซึ่งจะนำองค์กรให้สามารถดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีศักยภาพในการแข่งขันต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ruiz (2012) ได้ศึกษา การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะบุคลากร โดยใช้การฝึกอบรมเน้นสมรรถนะ พบว่า การฝึกอบรมถูกออกแบบโดยใช้เทคนิคซึ่งมองผู้เข้าอบรมเหมือนเป็นทั้งผู้สอนและผู้เรียน โดยเน้นที่การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ ทำให้ได้บุคลากรที่มีมุมมองในบริบทที่ลูกค้าต้องการและตรงกับภารกิจขององค์กร และยังสอดคล้องกับ

งานวิจัยของ คมสรณ์ ภูทอง (2565) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครู สถานศึกษาอาชีวศึกษาในการพัฒนาบทเรียนบนอุปกรณ์พกพาตามรูปแบบระบบนิพจน์บทเรียน พบว่า หลังจากการฝึกอบรม ผู้เข้าฝึกอบรมมีค่าคะแนนจากการทำแบบฝึกหัดร้อยละ $E1 = 83.64$ คะแนนจากการปฏิบัติร้อยละ 81.67 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยเจตคติของครูต่อเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ในการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม พบว่า หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม ทั้งนี้มีผลมาจากหลักสูตรฝึกอบรมครูผู้สอนในการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษเป็นหลักสูตรที่มีความเหมาะสม มีความสอดคล้อง และตรงกับความต้องการของครูผู้สอน เมื่อพิจารณาผลการประเมินโดยรวมครูมีเจตคติต่อเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งอาจเกิดจากกระบวนการในการฝึกอบรมที่สามารถสร้างประสบการณ์ที่ตอบสนองความต้องการของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ทำให้เกิดความคิดเห็น ความรู้สึกต่อเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในลักษณะที่ดีมาก แสดงว่าหลักสูตรฝึกอบรมสามารถเสริมสร้างเจตคติต่อเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษให้กับครูผู้สอน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สมคิด บางโม (2551) ได้กล่าวว่า การฝึกอบรม คือ กระบวนการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานเฉพาะด้านของบุคคลโดยมุ่งเพิ่มพูนความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) และทัศนคติ (Attitude) อันจะนำไปสู่การยกมาตรฐานการทำงานให้สูงขึ้น ทำให้บุคคลมีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานและองค์กรบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ และการฝึกอบรมเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาบุคคล สอดคล้องกับงานวิจัยของ Jesus V & Daniel M (2013) ได้ศึกษาการฝึกอบรมครูฝึกสอนสาขาวิชาพลศึกษาในการพัฒนาความสามารถขั้นพื้นฐานที่จำเป็นในการสอน พบว่า การออกแบบการวางแผนและการสร้างเจตคติที่ดีภายในวิชาพลศึกษาที่เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ การฝึกงานทำให้ครูตระหนักถึงปัญหาในการประสานทฤษฎีและการปฏิบัติ จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญที่เกี่ยวกับการสอนพลศึกษาและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาภรณ์ บัณจิต (2559) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูปฐมวัยเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ พบว่า ครูปฐมวัยมีเจตคติต่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ความคิดสร้างสรรค์หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของเกียรติกัญญา มะแสงสม (2561) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในโรงเรียนขนาดเล็ก ประกอบด้วย ความเป็นมาหลักการและความสำคัญ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการฝึกอบรม และ การวัดและประเมินผล ครูที่เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนเข้ารับการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีทักษะการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นและมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรม อยู่ในระดับมาก

ความพึงพอใจของครูที่เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมครูผู้สอนในการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม สำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ พบว่า ผลการประเมินความพึงพอใจของครูที่เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมครูผู้สอนในการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม สำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้มีผลมาจากการจัดการฝึกอบรมมีองค์ประกอบที่มีประสิทธิภาพ เนื้อหาแต่ละหน่วยการเรียนรู้ได้ออกแบบให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เข้ารับการฝึกอบรม และสื่อการฝึกอบรมมีความหลากหลายน่าสนใจ ช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้เรียนรู้ควบคู่กับการปฏิบัติจริง และมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ทุกหน่วยการเรียนรู้อย่างทั่วถึง ได้ฝึกคิด พุด ถาม ระดมความคิด แสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ได้อย่างอิสระ โดยมีวิทยากรเป็นผู้อำนวยความสะดวก ผู้วิจัยและวิทยากรได้สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นมิตร มีความเป็นกันเอง ผ่อนคลาย แต่ก็มีความท้าทายเหมาะกับวัยและความสามารถของผู้เข้ารับการฝึกอบรม สอดคล้องกับแนวคิดของ สมชาย สังข์สี (2550) กล่าวว่า วิทยากรที่ให้ความรู้ในการฝึกอบรมต้องมีความรู้ความชำนาญและมีประสบการณ์อย่างแท้จริง มีความสามารถในการสื่อสาร ถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจในจิตวิทยาการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมายเป็นอย่างดี มีเทคนิคและวิธีการที่ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเข้าใจชัดเจน กระตือรือร้นและให้ความสนใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ คุณาพร วรรณศิลป์ (2564) ได้ศึกษา รูปแบบการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 พบว่า โดยรวมครูผู้เข้าร่วมพัฒนามีความพึงพอใจการใช้รูปแบบในระดับมากที่สุด

องค์ความรู้ใหม่

หลักสูตรฝึกอบรมครูผู้สอนในการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม สำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษนี้ ถูกพัฒนาขึ้นจากการสังเคราะห์องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม ทั้งในด้านกระบวนการ การจัดทำเอกสารที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการวางแผนการให้บริการและการจัดหาสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก บริการและความช่วยเหลืออื่นใดที่เหมาะสมแก่เด็ก ทั้งนี้ส่งผลต่อประสิทธิผลของการพัฒนาศักยภาพเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการพัฒนาศักยภาพหรือฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษให้ได้รับการพัฒนาสอดคล้องกับประเภทและลักษณะของความพิการเป็นรายบุคคล โดยความร่วมมือของครอบครัวและทีมสหวิชาชีพและเป็นแนวให้กับศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา/ประจำจังหวัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดูแลเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ตลอดจนวางแผนและขับเคลื่อนการพัฒนาครูผู้สอนและนักสหวิชาชีพในการพัฒนาศักยภาพ และฟื้นฟูสภาพเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างอิสระ โดยการลดการพึ่งพาผู้อื่นให้น้อยที่สุด (ดังภาพที่ 2)

ภาพที่ 2 หลักสูตรฝึกอบรมครูผู้สอนในการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

สรุปผลการวิจัย

ผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมครูผู้สอนในการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม สำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ สรุปได้ดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างคะแนนเฉลี่ยความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม สำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของครูผู้สอนที่เข้ารับการฝึกอบรม พบว่า หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 การประเมินทักษะครูผู้สอนในการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ พบว่าอยู่ในเกณฑ์ดีมาก และการเปรียบเทียบความแตกต่างคะแนนเฉลี่ยเจตคติของครูต่อเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ พบว่า คะแนนเจตคติภายหลังการฝึกอบรมสูงกว่าคะแนนเจตคติก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ผลการประเมินความพึงพอใจของครูที่เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมครูผู้สอนในการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม สำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 เวลาที่ใช้ในการอบรมแต่ละแผนการจัดอบรมควรมีความยืดหยุ่น เนื่องจากแผนการจัดอบรมบางแผน ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถเรียนรู้เข้าใจง่าย ปฏิบัติได้เร็ว บางแผนการจัดอบรมมีความยากและซับซ้อน ควรมีการเพิ่มระยะเวลาในการฝึกอบรมให้มากขึ้น

1.2 หลักสูตรฝึกอบรมครูผู้สอนในการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม สำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ สามารถพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และเจตคติของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ดังนั้น ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา/ประจำจังหวัดอื่นๆ สามารถนำไปเป็นต้นแบบในการจัดการฝึกอบรมครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาพิเศษได้

1.3 ผู้ที่นำหลักสูตรหลักสูตรฝึกอบรมครูผู้สอนในการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม สำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไว้ใช้ ควรศึกษาและทำความเข้าใจหลักสูตรและกิจกรรมการฝึกอบรมก่อนนำไปใช้จริง

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูผู้สอนในการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม สำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ในรูปแบบออนไลน์

2.2 ควรมีการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม สำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในหน่วยฝึกอบรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ อายุแรกเกิด – 6 ปี เพิ่มขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *กำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคณาธิการทางการศึกษา พุทธศักราช 2552*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- เกียรติภูมิ มะแสงสม. (2561). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1*. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร).
- คมสรณ์ ภูทอง. (2565). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครู สถานศึกษาอาชีวศึกษาในการพัฒนาบทเรียนบนอุปกรณ์พกพาตามรูปแบบระบบนิพนธ์บทเรียน*. วารสารวิชาการครุศาสตร์อุตสาหกรรมพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 13(3), 86-95.
- คุณาพร วรรณศิลป์. (2564). *รูปแบบการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3*. วารสารวิชาการธรรมทรศน์, 21(4), 195-212
- จารุวรรณ ประดา, ธีรารวรรณ กุลวงศ์, ปรรธนา พรหมวัง และ เบญจวรรณ ภูซัน. (2553). *ผลการใช้โปรแกรมครอบครัวต่อการรับรู้สมรรถนะพฤติกรรมและการดูแลของครอบครัวและพัฒนาการของผู้มีความบกพร่องทางพัฒนาการและสติปัญญา* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สถาบันราชานุกูล, กรมสุขภาพจิต, กระทรวงสาธารณสุข.
- ชูชัย สมितिไกร. (2554). *การฝึกอบรมบุคลากรในองค์กร Personnel Training in Organizations*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดนยา อินจำปา, วิชิต สุรัตน์เรืองชัย และ ปริญญญา ทองสอน. (2561). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสำหรับผู้ดูแลเด็ก ศูนย์การศึกษาพิเศษ*. วารสารวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต, 14(3), 195-208.

- เนาว์มนี สุนทรโชติ. (2563). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อใช้หลักสูตรเสริมรายวิชาประยุกต์ศิลป์ เสริมสร้างทักษะชีวิตและการทำงาน สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 10(2), 2556-267
- ปราณี นามวิชัย, ญัฐฉณ พุเต็มวงศ์,ปริญญา ทองสอน และ วิจิต สุรัตน์เรืองชัย. (2564). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตในด้านการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน ชุมชนมัสยิดบ้านสมเด็จ กรุงเทพมหานคร. *วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูเบศร์*, 10(2), 458-472.
- พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551. (17 พฤษภาคม 2556). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 130 ตอนที่ 42 ก. หน้า 1-4.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. (19 ธันวาคม 2545). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 119 ตอนที่ 123 ก. หน้า 16-21.
- เพ็ชร ฐปะวิเชตร. (2554). *เทคนิคการจัดฝึกอบรมและการประชุม (Training and meeting techniques)*. กรุงเทพฯ: ดวงกมลพับลิชชิง.
- วีรภัทร ไม้ไหว. (2560). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 4(2), 1-9.
- สมคิด บางโม. (2551). *เทคนิคการฝึกอบรมและการประชุม*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: วิทย์พัฒน์.
- สมชาย สังข์สี. (2550). *หลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. (การศึกษาดุขภูมิจิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- สมพร หวานเสร็จ. (2547). *การพัฒนาแบบการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 9 จังหวัดขอนแก่น*. (รายงานการวิจัย). ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 9, ขอนแก่น.
- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2551). *คู่มือการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มเด็กพิการสำหรับโรงเรียนเฉพาะความพิการและศูนย์การศึกษาพิเศษ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- _____. (2555). *คู่มือการปฏิบัติงานของศูนย์การศึกษาพิเศษ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สุภาภรณ์ บัณจิต. (2559). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูปฐมวัยเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์*. (ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม).
- สุรยจิต วรรณวล. (2564). *การพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิตอิสระในบ้าน สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา*. (การศึกษาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- Canadas, L., Santos-Pastor, M. L. & Castejon, F. J. (2020). Physical education teachers' competencies and assessment in professional practice. *Apunts educacion fisica y deportes*, 36(139), 33-41.
- Cepeda, L. F. (2009). *Effects of Participation in Inquiry Science Workshops and Follow-up Activities on Middle School Science Teachers Content Knowledge, Teacher-held Misconceptions and Classroom Practices*. Denver: The Faculty of Natural Sciences and Mathematics University of Denver.
- Hallahan D. P. & Kaufman J. M. (1999). *Exceptional Children: Introduction to Special Education*. Boston: Allyn and Bacon.
- Heward William L. (2000). *Exceptional Children: An Introduction for Special Education*. USA: Prentice-Hall, Inc.

- Krohn, A. (1999). *An ethno cultural training model for graduate level school psychology students working with families of children with development disabilities: A pilot study*. (Doctoral Dissertation, Psychology, The State University of New Jersey).
- Ruiz, Y., Matos, S., Kapadia, S., Islam, N., Cusack, A., Kwong, S., & Trinh-Shevrin, C. (2012). Lessons learned from a community-academic initiative: The development of a core competency-based training for community-academic initiative community health workers. *American journal of public health, 102*(12), 2372-2379.
- Shao, X. (2004). *Teacher training and curriculum reform in Chinese agricultural schools*. (Doctoral Dissertation, The Pennsylvania State University).
- Viciano, J., & Mayorga-Vega, D. (2013). Effect of Internships on Pre-Service Teachers' conceptions of Planning In Physical Education. *European Scientific Journal, 9*(19), 253-261.

A Study of the Factors Affecting to Net Profit of Savings Cooperatives: A Case Study of Granting and Not Granting Partial Share Withdrawals to Members

Thitiporn Permsomboon^{1*} Sasipa Pojanavatee¹ and Prapaipim Sutheewasinnon¹

¹ Department of Cooperative Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: Thitiporn.pre@ku.th

ABSTRACT

This research article aimed to examine the factors affecting the net profit of Savings Cooperatives: A case study of granting and not granting partial share withdrawals to members. The data was collected from the Thai saving cooperatives, which had the highest shares capital totaling nine firms of observations from 2012 – 2021. The data were analyzed using Panel Data Regression with the Estimated Generalized Least Square: EGLS technique. The findings of the study indicate that dividend payouts, interest revenue and investment return significant positive impact on the net profit. In contrast, the shares capital had a significant negative impact on the net profit of Savings Cooperatives in both granting and not granting partial share withdrawals to members. The study found that Savings Cooperatives' profitability is positively influenced by current assets when shares are withdrawable. However, there is no relationship between the savings cooperative's net profit and current assets if shares are not withdrawable. When comparing the significance of the factors in each case, the study found that the factors studied have a more significant impact on the net profit of the Saving Cooperatives in the case of granting partial share withdrawals to members compared to the case of not granting such withdrawals.

Keywords: Net Profit, Shares Capital, Share Withdrawal, Savings Cooperative

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อกำไรสุทธิของสหกรณ์ออมทรัพย์ กรณีให้สิทธิและไม่ให้สิทธิสมาชิกสหกรณ์ถอนหุ้นคืนบางส่วน

ฐิติพร เพิ่มสมบูรณ์^{1*} ศศิกา พจนวาทิ¹ และ ประไพพิมพ์ สุวีลสินนท¹

¹ สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: Thitiporn.pre@ku.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อกำไรสุทธิของสหกรณ์ออมทรัพย์ กรณีให้สิทธิ และไม่ให้สิทธิสมาชิกสหกรณ์ถอนหุ้นคืนบางส่วน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากรายงานประจำปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 - 2564 กลุ่มตัวอย่าง คือ สหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่ที่มีทุนเรือนหุ้นสูงสุดของแต่ละสายอาชีพ จำนวน 9 สหกรณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ Panel Data Regression ด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุดทั่วไป (Estimated Generalized Least Square: EGLS) ผลการศึกษาพบว่า เงินปันผลจ่าย ดอกเบี้ยรับและผลตอบแทนจากการลงทุน มีผลกระทบเชิงบวกต่อกำไรสุทธิของสหกรณ์ออมทรัพย์ กรณีให้สิทธิ และไม่ให้สิทธิสมาชิกสหกรณ์ถอนหุ้นคืนบางส่วน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่ปัจจัยด้านทุนเรือนหุ้นของสมาชิก ส่งผลกระทบต่อกำไรสุทธิของสหกรณ์ออมทรัพย์ ในทิศทางตรงกันข้ามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้งสองกรณี กรณีให้สิทธิสมาชิกสหกรณ์ถอนหุ้นคืนบางส่วน พบว่ากำไรสุทธิของสหกรณ์ออมทรัพย์ ได้รับอิทธิพลเชิงบวกจากสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน ในขณะที่กรณีไม่ให้สิทธิสมาชิกสหกรณ์ถอนหุ้นคืนบางส่วน พบว่าสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนไม่มีผลต่อกำไรสุทธิของสหกรณ์ออมทรัพย์ เมื่อเปรียบเทียบระดับความสำคัญของปัจจัยในแต่ละกรณี พบว่า ปัจจัยที่ทำการศึกษามีผลกระทบต่อกำไรสุทธิของสหกรณ์ออมทรัพย์ กรณีให้สิทธิสมาชิกสหกรณ์ถอนหุ้นคืนบางส่วน มากกว่ากรณีไม่ให้สิทธิสมาชิกสหกรณ์ถอนหุ้นคืนบางส่วน

คำสำคัญ: กำไรสุทธิ, ทุนเรือนหุ้นสมาชิกสหกรณ์, ถอนหุ้นคืน, สหกรณ์ออมทรัพย์

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

สหกรณ์ออมทรัพย์เป็นสถาบันการเงินที่เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจ เกิดจากการรวมกลุ่มของบุคคลที่มีอาชีพหรือสถานที่ทำงานเดียวกัน มีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือปัญหาทางการเงินของสมาชิก เป็นแหล่งเงินฝาก และให้กู้ยืมแก่ประชาชนที่เป็นสมาชิก จากรายงานสถิติการเงินของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ณ ไตรมาสที่ 1 ปี 2565 พบว่า สหกรณ์ออมทรัพย์มีทุนดำเนินงานเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี มาจากการออมเงินของสมาชิกในรูปแบบของเงินฝากและทุนเรือนหุ้น ตามข้อบังคับของสหกรณ์กำหนดให้สมาชิกทุกคนต้องส่งเงินค่าหุ้นเป็นประจำทุกเดือน สหกรณ์ออมทรัพย์จะสามารถ หักเงิน ณ ที่จ่ายของสมาชิกได้ ทำให้มีทุนเรือนหุ้นเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและมีปริมาณที่สูง โดยสมาชิกจะได้รับผลตอบแทนในรูปของเงินปันผลตามส่วนหุ้นที่ชำระแล้ว ในขณะเดียวกันสหกรณ์ออมทรัพย์เป็นผู้ให้สินเชื่ออุปโภคบริโภค พบว่า สหกรณ์ออมทรัพย์มีส่วนในการให้สินเชื่ออุปโภคบริโภคสูงเป็นอันดับสาม โดยมีสัดส่วนร้อยละ 15 ของหนี้สินภาคครัวเรือนกู้ยืมจากแหล่งในระบบ รองจากธนาคารพาณิชย์ และสถาบันการเงินเฉพาะกิจ ที่เป็นผู้ให้กู้ยืมหลักของภาคครัวเรือน (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2565) แม้ว่าการให้สินเชื่อของสหกรณ์ออมทรัพย์ จะสูงเป็นอันดับสามของหนี้สินภาคครัวเรือนกู้ยืมจากแหล่งเงินในระบบ หากแต่บางสหกรณ์ออมทรัพย์กลับมีแนวโน้มการให้สินเชื่อที่ลดลง (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, 2565) ทั้งนี้เกิดจากข้อจำกัดดังเช่น สมาชิกเป็นหนี้ระยะยาว หรือสิทธิในการกู้เพิ่มเติมจำนวน ด้วยเหตุนี้สหกรณ์ออมทรัพย์จึงมีเงินทุนส่วนเกินหรือมีเงินทุนเกินกว่าความต้องการกู้ยืมของสมาชิก ส่งผลให้สหกรณ์ออมทรัพย์ต้องบริหารเงินทุนส่วนเกิน ที่จะเกิดความเสี่ยงใน

เรื่องต่างๆ ได้ เช่น การผัดขันธ์ของสหกรณ์อื่น เนื่องจากให้สินเชื่อแก่สหกรณ์อื่น หรือการแสวงหาผลตอบแทนที่สูงขึ้นผ่านการลงทุนในตราสารหนี้ เพราะต้องการสร้างผลตอบแทนให้เป็นที่น่าพอใจตามที่สมาชิกคาดหวังไว้ ด้วยเหตุผลดังกล่าว นายทะเบียนสหกรณ์จึงได้ออกกฎกระทรวง กำหนดขนาดของสหกรณ์ ให้สหกรณ์ออมทรัพย์ที่มีขนาดสินทรัพย์ตั้งแต่ห้าพันล้านบาทขึ้นไป จัดเป็นสหกรณ์ขนาดใหญ่ เพื่อให้การดำเนินงานและการกำกับดูแลสหกรณ์ออมทรัพย์เป็นไปด้วยดี (กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2565)

ปัจจุบันประชากรไทยอยู่ในวัยสูงอายุ คิดเป็นร้อยละ 18.94 ของประชากรทั้งหมด ณ ปี 2565 (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2565) ซึ่งประชากรที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์อยู่ในช่วงวัยสูงอายุเช่นเดียวกัน หากสมาชิกกลุ่มนี้มีปัญหาทางการเงิน สหกรณ์ออมทรัพย์จะเป็นแหล่งเงินทุนให้สินเชื่อเพื่อช่วยเหลือสมาชิกได้ หรือสมาชิกมีทุนเรือนหุ้นที่สะสมไว้จำนวนหนึ่ง ต้องการหุ้นของตนเองคืนกลับมา เนื่องจากไม่ต้องการกู้ยืมเป็นหนี้สินกับสหกรณ์ ตามข้อบังคับของสหกรณ์การจะขอถอนหุ้นคืนได้ จำเป็นต้องลาออกจากสหกรณ์ หรือพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิกเท่านั้น เนื่องจากสมาชิกจะถอนหุ้นคืนได้ต้องไม่มีภาระผูกพันกับสหกรณ์ในฐานะผู้กู้และผู้ค้าประกัน ทำให้ภาคสหกรณ์ไทยมีการกำหนดระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์เกี่ยวกับการจ่ายเงินคืนหุ้นบางส่วน ระหว่างเป็นสมาชิกของสหกรณ์ มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 20 เมษายน 2565 เนื่องจากสมาชิกสหกรณ์ที่พ้นจากงานประจำหรือเกษียณอายุ มีหุ้นสะสมไว้จำนวนมาก และมีความประสงค์ที่จะนำหุ้นบางส่วนของตนเองไปใช้จ่ายเพื่อดำรงชีพ และยังคงประสงค์เป็นสมาชิกต่อไปโดยไม่ต้องการสร้างหนี้สินเพิ่ม นับว่าเป็นประโยชน์ต่อสมาชิกและการดำเนินกิจการของสหกรณ์ สอดคล้องกับทฤษฎีการส่งสัญญาณ (Signaling Theory) ของ Spence (1973) กล่าวว่าผู้บริหารย่อมมีข้อมูลข่าวสารมากกว่าผู้ถือหุ้น ดังนั้นการให้สิทธิสมาชิกสหกรณ์ถอนหุ้นคืนบางส่วน ซึ่งเป็นการตัดสินใจในเรื่องของโครงสร้างเงินทุน จึงเป็นการส่งสัญญาณให้สมาชิกทราบว่า คณะกรรมการดำเนินการจะมีความสามารถในการดำเนินงานในอนาคตที่จะสร้างผลตอบแทนที่เพิ่มขึ้นให้แก่สมาชิก ถึงแม้ว่าต่อมาเมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2566 ได้มีประกาศระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ว่าด้วยการยกเลิกระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ เกี่ยวกับการจ่ายเงินคืนหุ้นบางส่วน ระหว่างเป็นสมาชิกของสหกรณ์ เนื่องจากขัดต่อพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2542 และการให้สิทธิสมาชิกสหกรณ์ถอนหุ้นคืนบางส่วนเป็นการลดทุนดำเนินงาน ส่งผลกระทบเชิงลบต่อฐานะทางการเงินของสหกรณ์

จากที่กล่าวมาข้างต้น สหกรณ์ออมทรัพย์มีเงินทุนส่วนเกิน และการให้สินเชื่อแก่สมาชิกมีแนวโน้มลดลง ประกอบกับสมาชิกที่พ้นจากงานประจำหรือสมาชิกในวัยสูงอายุไม่ต้องการสร้างภาระหนี้สินเพิ่มขึ้น และต้องการใช้ประโยชน์จากหุ้นของตนเองมาดำรงชีพโดยยังคงมีสถานะเป็นสมาชิกปกติ เพื่อได้รับสวัสดิการที่สหกรณ์จัดสรรไว้ให้ ด้วยแนวคิดและอุดมการณ์ของสหกรณ์ที่มุ่งเน้นช่วยเหลือสมาชิกเป็นหลัก หากสหกรณ์ออมทรัพย์สามารถให้สิทธิสมาชิกกลุ่มวัยสูงอายุถอนหุ้นคืนบางส่วนได้ โดยไม่พ้นสภาพจากการเป็นสมาชิกสหกรณ์ จะเป็นประโยชน์ต่อสมาชิกในหลายมิติ เช่น ไม่ต้องก่อหนี้สินเพิ่มกับสหกรณ์ ลดอายุการเป็นหนี้ และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ในส่วนของคณะกรรมการดำเนินการของสหกรณ์ออมทรัพย์จึงต้องตระหนักถึงผลกระทบจากนโยบายการให้สิทธิสมาชิกถอนหุ้นคืนบางส่วน ที่อาจส่งผลกระทบต่อการบริหารโครงสร้างของเงินทุน ทุนดำเนินงานที่ลดลง และอาจส่งผลกระทบต่อกำไร (ขาดทุน) สุทธิของสหกรณ์ออมทรัพย์ การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อกำไรสุทธิของสหกรณ์ออมทรัพย์ จะช่วยให้สมาชิก สหกรณ์ และหน่วยงานที่กำกับดูแลสหกรณ์ ทราบถึงทิศทางและระดับความสำคัญของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อกำไรสุทธิ จากนโยบายการให้สิทธิ และไม่ให้สิทธิสมาชิกสหกรณ์ถอนหุ้นคืนบางส่วน ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายในอนาคตได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อกำไรสุทธิของสหกรณ์ออมทรัพย์ กรณีให้สิทธิและไม่ให้สิทธิสมาชิกสหกรณ์ถอนหุ้นคืนบางส่วน

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ สหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่ จากประกาศนายทะเบียนสหกรณ์ ณ วันที่ 15 มีนาคม 2564 จำนวน 147 แห่ง ซึ่งแบ่งกลุ่มตามสายอาชีพจากฐานข้อมูล กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้จำนวน 9 กลุ่ม ใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจง โดยเลือกสหกรณ์ออมทรัพย์ที่มีทุนเรือนหุ้นสูงสุดในแต่ละกลุ่ม จึงได้รายชื่อสหกรณ์ออมทรัพย์ จำนวน 9 สหกรณ์ ดังนี้ สหกรณ์ออมทรัพย์วิชัยพยาบาล จำกัด สหกรณ์ออมทรัพย์กองทัพภาคที่ 3 จำกัด สหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขนครราชสีมา จำกัด สหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจแห่งชาติ จำกัด สหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารแห่งประเทศไทย จำกัด สหกรณ์ออมทรัพย์ กทม. จำกัด สหกรณ์ออมทรัพย์นครราชสีมา จำกัด สหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัยมหิดล จำกัด สหกรณ์ออมทรัพย์การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย จำกัด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ Panel Data เป็นการใช้ข้อมูลที่ผสมผสานระหว่างข้อมูลภาคตัดขวาง (Cross Section Data) กับข้อมูลอนุกรมเวลา (Time Series Data) โดยประมาณการแบบจำลอง สามารถทำได้ 3 วิธี ได้แก่ 1) Pooled Regression Model เป็นการวิเคราะห์สมการถดถอยที่ไม่ได้คำนึงถึงหน่วยตัวอย่างแต่ละหน่วยที่ได้รับผลกระทบจากปัจจัยภายนอกเฉพาะตัวที่แตกต่างกัน เป็นการวิเคราะห์สมการถดถอยด้วยวิธีการปกติ 2) Fixed Effects Model เป็นหน่วยตัวอย่างมีพฤติกรรมคงที่ไม่ผันแปรตามอิทธิพลภายนอกที่มากระทบ และ 3) Random Effects Model เป็นหน่วยตัวอย่างมีพฤติกรรมไม่คงที่แต่จะผันแปรไปตามอิทธิพลภายนอกที่มากระทบ (จุฑาทาศ หนูห่วง และ อภิชาติ พงศ์สุพัฒน์, 2564)

3. สมมติฐานการวิจัย

การศึกษานี้ได้ใช้ Histogram-Normality Test ในโปรแกรม Eviews เพื่อตรวจสอบลักษณะการกระจายของ Residuals ว่ามีลักษณะการกระจายเป็นแบบปกติหรือไม่ จากการทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระทุกตัว มีการกระจายแบบไม่ปกติ พบว่ากราฟมีลักษณะที่ไม่สมมาตร จึงแก้ปัญหาด้วยการใส่ LOG ให้กับตัวแปร (ชูศักดิ์ จุฑาสุวดี, 2563) เพื่อให้การกระจายของข้อมูลเกิดความสมมาตร และสามารถกำหนดสมมติฐาน ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ดังนี้

3.1 สมมติฐานที่ 1 สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน (LOGNCA) ส่งผลในทิศทางเดียวกันต่อกำไรสุทธิของสหกรณ์ออมทรัพย์ (LOGNP)

3.2 สมมติฐานที่ 2 ทุนเรือนหุ้น (LOGCS) ส่งผลในทิศทางตรงกันข้ามต่อกำไรสุทธิของสหกรณ์ออมทรัพย์ (LOGNP)

3.3 สมมติฐานที่ 3 ดอกเบี้ยรับและผลตอบแทนจากการลงทุน (LOGREV) ส่งผลในทิศทางเดียวกันต่อกำไรสุทธิของสหกรณ์ออมทรัพย์ (LOGNP)

3.4 สมมติฐานที่ 4 เงินปันผลจ่าย (DIV) ส่งผลในทิศทางเดียวกันต่อกำไรสุทธิของสหกรณ์ออมทรัพย์ (LOGNP)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากฐานข้อมูลกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 - 2564 โดยใช้ข้อมูลจากรายงานงบการเงิน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษานี้ได้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Eviews ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมี 4 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

5.1 การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของข้อมูล ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าสูงสุด (Maximum) ค่าต่ำสุด (Minimum) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5.2 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างกันของตัวแปรอิสระ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ Pearson Correlation Coefficient (Pearson, 1920) เป็นค่าที่ใช้วัดความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระสองตัว ถ้าตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันเองสูง จะส่งผลให้เกิดความผิดพลาดสูงเช่นกัน กล่าวคือ ถ้าเข้าใกล้ 1 มากเท่าไร หรือค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ มีค่าเกิน 0.80 แสดงว่ามีความสัมพันธ์กันสูง เป็นไปได้ที่จะเกิดปัญหา Multicollinearity และส่งผลกระทบต่อ

ความถูกต้องของแบบจำลอง ซึ่งการวิเคราะห์ขนาดของความรุนแรงของ Multicollinearity สามารถกระทำได้ 2 วิธี ได้แก่ 1) Variance Inflation Factors : VIF และ 2) Tolerance (ชูศักดิ์ จุฑาธุช, 2563)

5.3 การประมาณค่าด้วยวิธี Panel Data Regression ได้มีการทดสอบทดสอบความเหมาะสมของแบบจำลอง Fixed Effect Model และ Random Effect Model โดยใช้วิธี Hausman Test (Hausman, 1978) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติ เท่ากับ 0.05 ภายใต้สมมติฐานหลัก คือ Random Effect Model มีความเหมาะสมที่สุด ในการทดสอบ ด้วยวิธี Hausman Test แล้ว ผลการทดสอบเลือก Fixed Effect Model ลำดับถัดไปจึงทดสอบรูปแบบจำลองความเหมาะสมด้วยวิธี Redundant Fixed Effect Test (Moulton & Randolph, 1989) เป็นการทดสอบว่าควรทำการประมาณค่าแบบจำลองในรูปแบบใด ระหว่าง Fixed Effect Model และ Pooled Regression Model โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติ เท่ากับ 0.05 ภายใต้สมมติฐานหลัก คือ Pooled Regression Model มีความเหมาะสมที่สุด จากนั้นนำแบบจำลองที่เหมาะสมจากการทดสอบด้วยวิธี Redundant Fixed Effect Test มาตรวจสอบปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างค่าความคลาดเคลื่อน (Autocorrelation) ด้วยวิธีค่า Durbin – Watson (DW) (1951) ถ้าค่า DW มีค่าใกล้ 2 หรือมีค่าระหว่าง 1.5 – 2.5 แสดงว่าไม่เกิดปัญหา Autocorrelation และตรวจสอบปัญหาความแปรปรวนของตัวแปรสุ่มคลาดเคลื่อนไม่คงที่ (Heteroskedasticity) ในการทดสอบค่า Breusch-Pagan LM (Breusch & Pagan, 1979) ด้วยวิธีการ Lagrange Multiplier (LM) Test ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ภายใต้สมมติฐานหลัก คือ ไม่เกิดปัญหา Heteroskedasticity

5.4 กรณีตรวจสอบแล้วพบว่า เกิดปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างค่าความคลาดเคลื่อน (Autocorrelation) จะทำการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ด้วยวิธี Cochrane-Orcutt Iterative โดยการใส่คำสั่ง Autoregressive (AR(1)) และปัญหาความแปรปรวนของตัวแปรสุ่มคลาดเคลื่อนไม่คงที่ (Heteroskedasticity) จะแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยใช้วิธีการประมาณค่าด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุดทั่วไป (Estimated Generalized Least Square: EGLS) (ไพฑูรย์ ไกรพรศักดิ์, 2559)

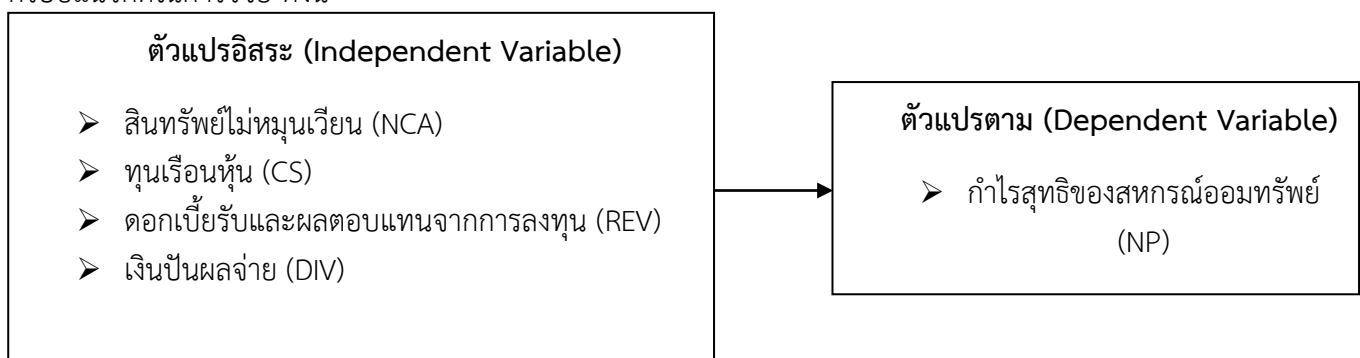
และมีแบบจำลองของการวิจัย ดังนี้

$$\text{LOGNP}_{it} = \alpha + \beta_1 \text{LOGNCA}_{it} + \beta_2 \text{LOGCS}_{it} + \beta_3 \text{LOGREV}_{it} + \beta_4 \text{LOGDIV}_{it} + \epsilon$$

โดยที่ LOGNP คือ ลอการิทึมของกำไรสุทธิของสหกรณ์ออมทรัพย์, LOGNCA คือ ลอการิทึมของสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน, LOGCS คือ ลอการิทึมของทุนเรือนหุ้น, LOGREV คือ ลอการิทึมของดอกเบี้ยรับและผลตอบแทนจากการลงทุน, LOGDIV คือ ลอการิทึมของเงินปันผลจ่าย, α คือ ค่าคงที่, β คือ ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย, i คือ สหกรณ์ออมทรัพย์จำนวน 9 สหกรณ์, t คือ ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา 10 ปี ตั้งแต่ 2555-2564 และ ϵ คือ ค่าความคลาดเคลื่อน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษานี้ได้ทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อกำไรสุทธิของสหกรณ์ออมทรัพย์ กรณีให้สิทธิและไม่ให้สิทธิสมาชิกสหกรณ์ถอนหุ้นคืนบางส่วน จึงได้กรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อกำไรสุทธิของสหกรณ์ออมทรัพย์ กรณีให้สิทธิและไม่ให้สิทธิสมาชิกสหกรณ์ ถอนหุ้นคืนบางส่วน

1.1 กรณีให้สิทธิสมาชิกสหกรณ์ถอนหุ้นคืนบางส่วน

1.1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนา ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนา

หน่วย: ล้านบาท

Variable	Mean	Maximum	Minimum	Standard Deviation
NP	846.00	4,590.00	138.00	851.00
NCA	22,400.00	76,600.00	3,350.00	19,300.00
CS	10,800.00	51,200.00	1,740.00	11,400.00
REV	1,490.00	7,030.00	233.00	1,430.00
DIV	644.00	3,730.00	92.12	732.00

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา พบว่า สหกรณ์ออมทรัพย์ส่วนใหญ่ มีกำไรสุทธิของสหกรณ์ออมทรัพย์ (NP) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 846.00 ล้านบาท ส่วนสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน (NCA) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 22,400.00 ล้านบาท ทุนเรือนหุ้น (CS) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 10,800.00 ล้านบาท ดอกเบี้ยรับและผลตอบแทนจากการลงทุน (REV) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1,490.00 ล้านบาท และเงินปันผลจ่าย (DIV) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 644.00 ล้านบาท

1.1.2 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

	LOGNCA	LOGCS	LOGREV	LOGDIV
LOGNCA	1.000			
LOGCS	0.927*	1.000		
LOGREV	0.966*	0.961*	1.000	
LOGDIV	0.926*	0.970*	0.973*	1.000

หมายเหตุ: 1) ค่า Prob. = 0.0000 ของทุกตัวแปรอิสระ 2) * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน (LOGNCA) มีความสัมพันธ์ระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญกับ ทุนเรือนหุ้น (LOGCS) ดอกเบี้ยรับและผลตอบแทนจากการลงทุน (LOGREV) และเงินปันผลจ่าย (LOGDIV) ที่ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.927 0.966 และ 0.926 ตามลำดับ ในขณะที่ทุนเรือนหุ้น (LOGCS) มีความสัมพันธ์ระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญกับ ดอกเบี้ยรับและผลตอบแทนจากการลงทุน (LOGREV) และเงินปันผลจ่าย (LOGDIV) ที่ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.961 และ 0.970 ตามลำดับ และสำหรับดอกเบี้ยรับและผลตอบแทนจากการลงทุน (LOGREV) มีความสัมพันธ์ระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญกับเงินปันผลจ่าย (LOGDIV) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.973 สรุปได้ว่า ตัวแปรอิสระทุกตัว มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มากกว่า 0.80 อาจเกิดปัญหาความสัมพันธ์เชิงเส้นระหว่างตัวแปร (Multicollinearity) จึงได้วัดระดับความรุนแรงของปัญหา พบว่า ค่า VIF ของตัวแปรอิสระทุกตัว มีค่าน้อยกว่า 10 และค่า Tolerance ของตัวแปรอิสระทุกตัว มีค่ามากกว่า 0.1 แสดงว่าไม่เกิดปัญหา Multicollinearity

1.1.3 การประมาณค่าความสัมพันธ์ด้วยแบบจำลอง Panel ได้แก่ Pooled Regression Model, Fixed Effect Model และ Random Effect Model เพื่อเลือกแบบจำลองที่มีความถูกต้องและเหมาะสม ผลการทดสอบดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบแบบจำลอง

Dependent variable: LOGNP						
Method	Pooled Regression Model		Fixed Effect Model		Random Effect Model	
Independent variable	Coefficient	Prob.	Coefficient	Prob.	Coefficient	Prob.
LOGNCA	-0.122743	0.1581	0.175654	0.0006*	0.121959	0.0107*
LOGCS	-0.059521	0.4515	-0.430288	0.0000*	-0.341400	0.0000*
LOGREV	0.460287	0.0001*	0.347524	0.0000*	0.263672	0.0000*
LOGDIV	0.632380	0.0000*	0.931336	0.0000*	0.907159	0.0000*
C	2.341385	0.0000*	0.160001	0.7662	1.621977	0.0001*
R-square	0.985162		0.997178		0.970646	
Adjust R-square	0.984464		0.996739		0.969264	
Durbin-Watson stat	0.373361		0.995299		0.647142	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 3 ผลการทดสอบแบบจำลองโดยพิจารณาค่า Adjust R-square พบว่า Fixed Effect Model มีค่า Adjust R-square สูงที่สุด เท่ากับ 0.996739 รองลงมา คือ Pooled Regression Model และ Random Effect Model ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.984464 และ 0.969264 ตามลำดับ เพื่อการคัดเลือกตัวแบบที่ถูกต้อง ในขั้นตอนถัดไปจะเป็นการพิจารณาความเหมาะสมของแบบจำลอง

ตารางที่ 4 ผลการทดสอบความเหมาะสมของแบบจำลอง

Test Statistic	Value	Chi-sq. Statistic	Chi-Sq. d.f.	d.f.	Prob.
Hausman Test- Random Effect Model cross-section random effect		43.518	4		0.0000*
Redundant Fixed Effect Test F-statistic	40.989			(8,77)	0.0000*
Panel Cross-section Heteroskedasticity Breusch-Pagan LM	95.454			36	0.0000*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 4 การทดสอบความเหมาะสมของแบบจำลอง พบว่า วิธี Hausman Test ได้ค่า Chi-square มีค่าเท่ากับ 43.518 และมีค่าความน่าจะเป็น (Prob) เท่ากับ 0.0000 ซึ่งทุกตัวแปรปฏิเสธสมมติฐานหลัก ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 หมายความว่า การใช้ Fixed Effect Model มีความเหมาะสมในการประมาณค่ากว่า Random Effect Model ลำดับถัดไปจึงทดสอบความเหมาะสมของแบบจำลอง Fixed Effect Model และ Pooled Regression Model ด้วยวิธี Redundant Fixed Effect Test พบว่า ค่า F-test Statistic ที่ได้มีค่าเท่ากับ 40.989 และมีค่าความน่าจะเป็น (Prob) เท่ากับ 0.0000 ดังนั้น สรุปว่า ปฏิเสธสมมติฐานหลัก ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 หมายความว่า Fixed Effect Model มีความเหมาะสมในการประมาณค่ากว่า Pooled Regression Model สามารถสรุปได้ว่า Fixed Effect Model เป็นตัวแบบที่ดีที่สุดสำหรับการประมาณการสมการถดถอยสำหรับการศึกษานี้ ขั้นตอนถัดไปเป็นการตรวจสอบ

ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างค่าความคลาดเคลื่อน (Autocorrelation) ของ Fixed Effect Model ดังแสดงในตารางที่ 3 พบว่า เกิดปัญหา Autocorrelation เนื่องจากค่า Durbin-Watson stat ของ Fixed Effect Model เท่ากับ 0.995 มีค่าไม่เข้าใกล้ 2 หรือค่าไม่อยู่ระหว่าง 1.5 – 2.5 ในขั้นตอนสุดท้าย ได้ทำการตรวจสอบปัญหาความแปรปรวนของตัวแปรสุ่มคลาดเคลื่อนไม่คงที่ (Heteroskedasticity) ของ Fixed Effect Model แสดงดังตารางที่ 4 พบว่า เกิดปัญหา Heteroskedasticity เนื่องจาก ค่า Breusch-Pagan LM ด้วยวิธีการ Lagrange Multiplier (LM) test มีค่า P-Value น้อยกว่า ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 จึงปฏิเสธสมมติฐานหลัก

1.2 กรณีไม่ให้สิทธิสมาชิกสหกรณ์ถอนหุ้นคืนบางส่วน

1.2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนา ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนา

หน่วย: ล้านบาท

Variable	Mean	Maximum	Minimum	Standard Deviation
NP	891.00	4,880.00	150.00	891.00
NCA	23,200.00	79,200.00	3,540.00	20,000.00
CS	11,600.00	53,400.00	1,920.00	12,000.00
REV	1,530.00	7,320.00	245.00	1,470.00
DIV	666.00	3,830.00	93.89	751.00

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา พบว่า สหกรณ์ออมทรัพย์ส่วนใหญ่มีกำไรสุทธิของ สหกรณ์ออมทรัพย์ (NP) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 891.00 ล้านบาท ส่วนสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน (NCA) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 23,200.00 ล้านบาท ทุนเรือนหุ้น (CS) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 11,600.00 ล้านบาท ดอกเบี้ยรับและผลตอบแทนจากการลงทุน (REV) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1,530.00 ล้านบาท และเงินปันผลจ่าย (DIV) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 666.00 ล้านบาท

1.2.2 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ดังแสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

	LOGNCA	LOGCS	LOGREV	LOGDIV
LOGNCA	1.000			
LOGCS	0.934*	1.000		
LOGREV	0.967*	0.964*	1.000	
LOGDIV	0.931*	0.971*	0.975*	1.000

หมายเหตุ: 1) ค่า Prob. = 0.0000 ของทุกตัวแปรอิสระ 2) * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 6 พบว่า สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน (LOGNCA) มีความสัมพันธ์ระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญกับ ทุนเรือนหุ้น (LOGCS) ดอกเบี้ยรับและผลตอบแทนจากการลงทุน (LOGREV) และเงินปันผลจ่าย (LOGDIV) ที่ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.934 0.967 และ 0.931 ตามลำดับ ในขณะที่ทุนเรือนหุ้น (LOGCS) มีความสัมพันธ์ระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญกับดอกเบี้ยรับและผลตอบแทนจากการลงทุน (LOGREV) และเงินปันผลจ่าย (LOGDIV) ที่ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.964 และ 0.971 ตามลำดับ และสำหรับดอกเบี้ยรับและผลตอบแทนจากการลงทุน (LOGREV) มีความสัมพันธ์ระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญกับเงินปันผลจ่าย (LOGDIV) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.975 สรุปได้ว่า ตัวแปรอิสระทุกตัว มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มากกว่า 0.80 อาจเกิดปัญหาความสัมพันธ์เชิงเส้นระหว่างตัวแปร (Multicollinearity) จึงได้วัดระดับความรุนแรงของปัญหา พบว่า ค่า VIF ของตัวแปรอิสระทุกตัว มีค่าน้อยกว่า 10 และค่า Tolerance ของตัวแปรอิสระทุกตัว มีค่ามากกว่า 0.1 แสดงว่าไม่เกิดปัญหา Multicollinearity

1.2.3 การประมาณค่าความสัมพันธ์ด้วยแบบจำลอง Panel ได้แก่ Pooled Regression Model, Fixed Effect Model และ Random Effect Model เพื่อเลือกแบบจำลองที่มีความถูกต้องและเหมาะสม ผลการทดสอบดังแสดงในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ผลการทดสอบแบบจำลอง

Dependent variable: LOGNP						
Method	Pooled Regression Model		Fixed Effect Model		Random Effect Model	
Independent variable	Coefficient	Prob.	Coefficient	Prob.	Coefficient	Prob.
LOGNCA	-0.139065	0.0865	0.160113	0.0011*	0.110188	0.0159*
LOGCS	-0.087858	0.2519	-0.342828	0.0000*	-0.291590	0.0000*
LOGREV	0.465176	0.0000*	0.326088	0.0000*	0.263289	0.0000*
LOGDIV	0.663068	0.0000*	0.849990	0.0000*	0.857385	0.0000*
C	2.686194	0.0000*	0.632505	0.2268	1.797401	0.0000*
R-square	0.987107		0.997537		0.974151	
Adjust R-square	0.986500		0.997153		0.972934	
Durbin-Watson stat	0.332077		1.089311		0.752745	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 7 ผลการทดสอบแบบจำลองโดยพิจารณาค่า Adjust R-square พบว่า Fixed Effect Model มีค่า Adjust R-square สูงสุด เท่ากับ 0.997153 รองลงมา คือ Pooled Regression Model และ Random Effect Model ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.986500 และ 0.972934 ตามลำดับ เพื่อการคัดเลือกตัวแบบที่ถูกต้อง ในขั้นตอนถัดไปจะเป็นการพิจารณาความเหมาะสมของแบบจำลอง

ตารางที่ 8 ผลการทดสอบความเหมาะสมของแบบจำลอง

Test Statistic	Value	Chi-sq. Statistic	Chi-Sq. d.f.	d.f.	Prob.
Hausman Test- Random Effect Model cross-section random effect		32.290	4		0.0000*
Redundant Fixed Effect Test F-statistic	40.750			(8,77)	0.0000*
Panel Cross-section Heteroskedasticity Breusch-Pagan LM	79.002			36	0.0000*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 8 การทดสอบความเหมาะสมของแบบจำลอง พบว่า วิธี Hausman Test ได้ค่า Chi-square มีค่าเท่ากับ 32.290 และมีค่าความน่าจะเป็น (Prob) เท่ากับ 0.0000 ซึ่งทุกตัวแปรปฏิเสธสมมติฐานหลัก ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 หมายความว่า การใช้ Fixed Effect Model มีความเหมาะสมในการประมาณค่ากว่า Random Effect Model ลำดับถัดไปจึงทดสอบความเหมาะสมของแบบจำลอง Fixed Effect Model และ Pooled Regression Model ด้วยวิธี Redundant Fixed Effect Test พบว่า ค่า F-test Statistic ที่ได้มีค่าเท่ากับ 40.750 และมีค่าความน่าจะเป็น (Prob) เท่ากับ 0.0000 ดังนั้น สรุปว่า ปฏิเสธสมมติฐานหลัก ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 หมายความว่า Fixed Effect Model มีความเหมาะสมในการประมาณค่ากว่า Pooled Regression Model สามารถสรุปได้ว่า Fixed Effect Model เป็นตัวแบบที่ดีที่สุดสำหรับการประมาณการสมการถดถอยสำหรับการศึกษานี้ ขั้นตอนถัดไปเป็นการตรวจสอบ

ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างค่าความคลาดเคลื่อน (Autocorrelation) ของ Fixed Effect Model ดังแสดงในตารางที่ 7 พบว่า เกิดปัญหา Autocorrelation เนื่องจากค่า Durbin-Watson stat ของ Fixed Effect Model เท่ากับ 1.089 มีค่าไม่เข้าใกล้ 2 หรือค่าไม่อยู่ระหว่าง 1.5 – 2.5 ในขั้นตอนสุดท้าย ได้ทำการตรวจสอบปัญหาความแปรปรวนของตัวแปรสุ่มคลาดเคลื่อนไม่คงที่ (Heteroskedasticity) ของ Fixed Effect Model แสดงดังตารางที่ 8 พบว่า เกิดปัญหา Heteroskedasticity เนื่องจาก ค่า Breusch-Pagan LM ด้วยวิธีการ Lagrange Multiplier (LM) test มีค่า P-Value น้อยกว่า ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 จึงปฏิเสธสมมติฐานหลัก

จากผลการวิจัยของการทดสอบทั้ง 2 กรณี คือ กรณีให้สิทธิและไม่ให้สิทธิสมาชิกสหกรณ์ถอนหุ้นคืนบางส่วน พบว่า สมการถดถอยเกิดปัญหา Autocorrelation และ Heteroskedasticity การศึกษาวิจัยครั้งนี้จะทำการแก้ไขปัญหา Autocorrelation ด้วยวิธี Cochrane-Orcutt Iterative โดยการใส่คำสั่ง Autoregressive (AR(1)) และแก้ไขปัญหา Heteroskedasticity โดยใช้วิธีการประมาณค่าด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุดทั่วไป (Estimated Generalized Least Square: EGLS) จึงได้ผลวิเคราะห์ Fixed Effect Model และได้้นำผลการทดสอบมาเปรียบเทียบ ดังแสดงในตารางที่ 9

ตารางที่ 9 เปรียบเทียบกำไรสุทธิของสหกรณ์ออมทรัพย์ กรณีให้สิทธิและไม่ให้สิทธิสมาชิกสหกรณ์ถอนหุ้นคืนบางส่วน (Granting and Not Granting partial share withdrawals to members)

Dependent variable: LOGNP				
Case Study	Granting partial Share withdrawals to members		Not Granting partial share withdrawals to members	
InDependent Variable	Coefficient	Prob.	Coefficient	Prob.
LOGNCA	0.100919	0.0285*	0.045884	0.2347
LOGCS	-0.281980	0.0000*	-0.238556	0.0000*
LOGREV	0.260350	0.0002*	0.287373	0.0000*
LOGDIV	0.999197	0.0000*	0.942978	0.0000*
C	-0.999126	0.1986	-0.102717	0.8764
AR(1)	0.520431	0.0000*	0.473384	0.0000*
R-squared	0.999263		0.999597	
Adjust R-squared	0.999120		0.999519	
Durbin-Watson stat	1.967129		1.893846	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 9 แสดงค่าที่ได้หลังจากมีการแก้ไขปัญหา Autocorrelation ด้วยวิธี Cochrane-Orcutt Iterative โดยการใส่คำสั่ง Autoregressive (AR(1)) มีผลทำให้ค่า Durbin-Watson stat ทั้ง 2 กรณี เท่ากับ 1.97 และ 1.89 ตามลำดับ ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ 2 หรือมีค่าระหว่าง 1.5 – 2.5 สำหรับการแก้ไขปัญหา Heteroskedasticity โดยใช้วิธีการประมาณค่าด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุดทั่วไป (Estimated Generalized Least Square: EGLS) เมื่อเปรียบเทียบกำไรสุทธิของสหกรณ์ออมทรัพย์ กรณีให้สิทธิและไม่ให้สิทธิสมาชิกสหกรณ์ถอนหุ้นคืนบางส่วน สรุปได้ว่า กรณีให้สิทธิสมาชิกสหกรณ์ถอนหุ้นคืนบางส่วน และกรณีไม่ให้สิทธิสมาชิกสหกรณ์ถอนหุ้นคืนบางส่วน โดยใช้ Fixed Effect Model ด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุดทั่วไป (Estimated Generalized Least Square: EGLS) พิจารณาจากค่า Adjust R-squared สามารถอธิบายได้ว่า ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน (LOGNCA) ทุนเรือนหุ้น (LOGCS) ดอกเบี้ยรับและผลตอบแทนจากการลงทุน (LOGREV) และเงินปันผลจ่าย (LOGDIV) สามารถอธิบายตัวแปรตาม คือ กำไรสุทธิของสหกรณ์ออมทรัพย์ (LOGNP) ได้ร้อยละ 99.91 และร้อยละ 99.95 ตามลำดับ ซึ่งจะมีเพียงแค่ ร้อยละ 0.09 และร้อยละ 0.05 ตามลำดับ ที่เป็นปัจจัยอื่นส่งผลต่อกำไรสุทธิของสหกรณ์ออมทรัพย์ (LOGNP)

ผลการศึกษาของกรณีให้สิทธิสมาชิกสหกรณ์ถอนหุ้นคืนบางส่วน สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนี้ ยอมรับสมมติฐานที่ 1 สิทธิประโยชน์ไม่หมุนเวียน (LOGNCA) ส่งผลในทิศทางเดียวกันต่อกำไรสุทธิของสหกรณ์ออมทรัพย์ (LOGNP) ยอมรับสมมติฐานที่ 2 ทุนเรือนหุ้น (LOGCS) ส่งผลในทิศทางตรงกันข้ามต่อกำไรสุทธิของสหกรณ์ออมทรัพย์ (LOGNP) ยอมรับสมมติฐานที่ 3 ดอกเบี้ยรับและผลตอบแทนจากการลงทุน (LOGREV) ส่งผลในทิศทางเดียวกันต่อกำไรสุทธิของสหกรณ์ออมทรัพย์ (LOGNP) และยอมรับสมมติฐานที่ 4 เงินปันผลจ่าย (DIV) ส่งผลในทิศทางเดียวกันต่อกำไรสุทธิของสหกรณ์ออมทรัพย์ (LOGNP)

ส่วนผลการศึกษาของกรณีไม่ให้สิทธิสมาชิกสหกรณ์ถอนหุ้นคืนบางส่วน สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนี้ ยอมรับสมมติฐานที่ 2 ทุนเรือนหุ้น (LOGCS) ส่งผลในทิศทางตรงกันข้ามต่อกำไรสุทธิของสหกรณ์ออมทรัพย์ (LOGNP) ยอมรับสมมติฐานที่ 3 ดอกเบี้ยรับและผลตอบแทนจากการลงทุน (LOGREV) ส่งผลในทิศทางเดียวกันต่อกำไรสุทธิของสหกรณ์ออมทรัพย์ (LOGNP) และยอมรับสมมติฐานที่ 4 เงินปันผลจ่าย (DIV) ส่งผลในทิศทางเดียวกันต่อกำไรสุทธิของสหกรณ์ออมทรัพย์ (LOGNP) ในขณะที่ ปฏิเสธสมมติฐานที่ 1 กล่าวคือ สิทธิประโยชน์ไม่หมุนเวียน (LOGNCA) ไม่ส่งผลต่อกำไรสุทธิของสหกรณ์ออมทรัพย์ (LOGNP)

ผลการศึกษากรณีให้สิทธิและไม่ให้สิทธิสมาชิกสหกรณ์ถอนหุ้นคืนบางส่วน พบว่า เงินปันผลจ่าย (LOGDIV) เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญในทิศทางเดียวกันต่อกำไรสุทธิของสหกรณ์ออมทรัพย์ (LOGNP) สูงที่สุด

อภิปรายผล

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อกำไรสุทธิของสหกรณ์ออมทรัพย์ (LOGNP) ได้แก่ สิทธิประโยชน์ไม่หมุนเวียน (NCA) ทุนเรือนหุ้น (CS) ดอกเบี้ยรับและผลตอบแทนจากการลงทุน (REV) และเงินปันผลจ่าย (DIV) อภิปรายผล ได้ดังนี้

1. สิทธิประโยชน์ไม่หมุนเวียน (LOGNCA)

- กรณีให้สิทธิสมาชิกสหกรณ์ถอนหุ้นคืนบางส่วน พบว่า สิทธิประโยชน์ไม่หมุนเวียน (LOGNCA) เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญในทิศทางเดียวกันต่อกำไรสุทธิของสหกรณ์ออมทรัพย์ กล่าวคือ หากสหกรณ์ออมทรัพย์ให้สิทธิสมาชิกสหกรณ์ถอนหุ้นคืนบางส่วน จะทำให้ทุนเรือนหุ้นลดลง ซึ่งทุนเรือนหุ้นเป็นแหล่งเงินทุนระยะยาวที่สหกรณ์ออมทรัพย์นำมาลงทุนในสิทธิประโยชน์ไม่หมุนเวียน เช่น ให้สมาชิกกู้ยืมระยะยาว และนำเงินไปลงทุนระยะยาว เมื่อทุนเรือนหุ้นลดลงจะส่งผลกระทบต่อการลงทุนในสิทธิประโยชน์ไม่หมุนเวียนในปริมาณที่ลดลง ทำให้ผลตอบแทนที่ได้จากเงินให้สมาชิกกู้ยืม และผลตอบแทนจากการนำเงินลงทุนไปลงทุนระยะยาวลดลง จะส่งผลให้กำไรสุทธิของสหกรณ์ออมทรัพย์ลดลงด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ตินณ จงเจริญธรรม (2562) พบว่า หากสหกรณ์ออมทรัพย์ให้สมาชิกกู้ยืมปริมาณมาก จะส่งผลให้ดอกเบี้ยรับจากการให้กู้ยืมเพิ่มขึ้น ทำให้กำไรสุทธิของสหกรณ์ออมทรัพย์เพิ่มสูงขึ้น ในทางกลับกันหากสมาชิกกู้เงินน้อยลง สหกรณ์จะมีกำไรลดลงเช่นกัน

- กรณีไม่ให้สิทธิสมาชิกสหกรณ์ถอนหุ้นคืนบางส่วน พบว่า สิทธิประโยชน์ไม่หมุนเวียน (LOGNCA) ไม่ส่งผลกระทบต่อกำไรสุทธิของสหกรณ์ออมทรัพย์ เนื่องจาก สิทธิประโยชน์ไม่หมุนเวียนจะใช้ประโยชน์ในระยะยาว โดยมีระยะเวลามากกว่า 1 ปี ในการเกิดผลกำไร สหกรณ์ออมทรัพย์ไม่ควรนำเงินไปลงทุนในสิทธิประโยชน์ไม่หมุนเวียนมากนัก เพราะทุนของสหกรณ์จะไปจมในสิทธิประโยชน์ไม่หมุนเวียนซึ่งมีราคาสูง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ทัดชญา วัชรเดชภัทร (2551) พบว่า สิทธิประโยชน์ไม่ส่งผลกระทบต่อกำไรสุทธิของสหกรณ์ออมทรัพย์

2. ทุนเรือนหุ้น (LOGCS)

- กรณีให้สิทธิสมาชิกสหกรณ์ถอนหุ้นคืนบางส่วน พบว่า ทุนเรือนหุ้น (LOGCS) เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญในทิศทางตรงกันข้ามต่อกำไรสุทธิของสหกรณ์ เนื่องจาก หากสหกรณ์ออมทรัพย์ให้สิทธิสมาชิกสหกรณ์ถอนหุ้นคืนบางส่วน จะทำให้ทุนเรือนหุ้นลดลง ซึ่งทุนเรือนหุ้นมีต้นทุนทางการเงิน ส่งผลให้ต้นทุนทางการเงินลดลง ทำให้กำไรสุทธิของสหกรณ์ออมทรัพย์เพิ่มขึ้นด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ตินณ จงเจริญธรรม (2562) ที่กล่าวว่า ถ้ามีทุนเรือนหุ้นจำนวนมากขึ้น นั่นคือต้นทุนของสหกรณ์ที่เพิ่มสูงขึ้นด้วย ส่งผลให้กำไรสุทธิจะลดลง จึงต้องวิเคราะห์และบริหารทุนเรือนหุ้นให้เกิดผลกำไร ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชญานิศ กล้าคุ้ม, พิมพ์พร ไสววัฒนกุล และลลิตา จันทรวงศ์ไพศาล หุ่ย

ตระกูล (2566) พบว่า ทุนเรือนหุ้นส่งผลต่อกำไรสุทธิในทิศทางเดียวกัน ผลการวิจัยดังกล่าวไม่สอดคล้องกับผลการศึกษานี้ เนื่องจาก การวิจัยดังกล่าวเป็นการวิเคราะห์ในช่วงสถานการณ์การระบาดของไวรัสโควิด-19 ของกลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์ในอุตสาหกรรมการบิน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างแตกต่างกับการศึกษานี้

- กรณีไม่ให้สิทธิสมาชิกสหกรณ์ถอนหุ้นคืนบางส่วน พบว่า ทุนเรือนหุ้น (LOGCS) เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่ออย่างมีนัยสำคัญในทิศทางตรงกันข้ามต่อกำไรสุทธิของสหกรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของกรณีให้สิทธิสมาชิกสหกรณ์ถอนหุ้นคืนบางส่วน เนื่องจาก หากทุนเรือนหุ้นเพิ่มขึ้นเปรียบเสมือนต้นทุนทางการเงินของสหกรณ์เพิ่มขึ้น ส่งผลให้กำไรสุทธิของสหกรณ์ออมทรัพย์ลดลง

3. ดอกเบี้ยรับและผลตอบแทนจากการลงทุน (LOGREV)

- กรณีให้สิทธิสมาชิกสหกรณ์ถอนหุ้นคืนบางส่วน พบว่า ดอกเบี้ยรับและผลตอบแทนจากการลงทุน (LOGREV) เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่ออย่างมีนัยสำคัญในทิศทางเดียวกันต่อกำไรสุทธิของสหกรณ์ออมทรัพย์ เนื่องจากหากสหกรณ์ออมทรัพย์ให้สิทธิสมาชิกสหกรณ์ถอนหุ้นคืนบางส่วน จะทำให้ทุนเรือนหุ้นลดลง ซึ่งทุนเรือนหุ้นเป็นแหล่งเงินทุนภายในของสหกรณ์ ที่จะนำไปลงทุนก่อให้เกิดรายได้ หากเงินทุนของสหกรณ์ลดลง ทำให้การสร้างรายได้ลดลงตาม จะส่งผลให้กำไรสุทธิของสหกรณ์ลดลงเช่นกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชญานิศ กล้าคุ้ม, พิมพ์พร โสววัฒนกุล และ ลลิตา จันทรวงศ์ไพศาล หงษ์ตระกูล (2566) พบว่า รายได้ของสหกรณ์ออมทรัพย์ส่งผลต่อกำไรสุทธิในทิศทางเดียวกัน และยังสอดคล้องกับ พิรญา ศรีประเสริฐ และ อัครนันท์ คีตสม (2561) กล่าวว่า หากรายได้ดอกเบี้ยรับจากเงินให้สินเชื่อมีปริมาณสูงกว่าดอกเบี้ยจ่าย ส่งผลทำให้กำไรสุทธิของธนาคารพาณิชย์เพิ่มขึ้นไปในทิศทางเดียวกัน และผลการวิจัยของกฤษฎีกา วิรัตน์วรกร และ กนกศักดิ์ สุขวัฒนาสินธิ์ (2564) พบว่า หากกิจการมีการเติบโตของยอดขายเพิ่มขึ้น ทำให้มีรายได้สูงขึ้น จะส่งผลให้กิจการมีกำไรสุทธิสูงขึ้น

- กรณีไม่ให้สิทธิสมาชิกสหกรณ์ถอนหุ้นคืนบางส่วน พบว่า ดอกเบี้ยรับและผลตอบแทนจากการลงทุน (LOGREV) เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่ออย่างมีนัยสำคัญในทิศทางเดียวกันต่อกำไรสุทธิของสหกรณ์ออมทรัพย์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของกรณีให้สิทธิสมาชิกสหกรณ์ถอนหุ้นคืนบางส่วน เนื่องจาก หากรายได้ลดลง ส่งผลให้กำไรสุทธิของสหกรณ์ออมทรัพย์ลดลงเช่นกัน

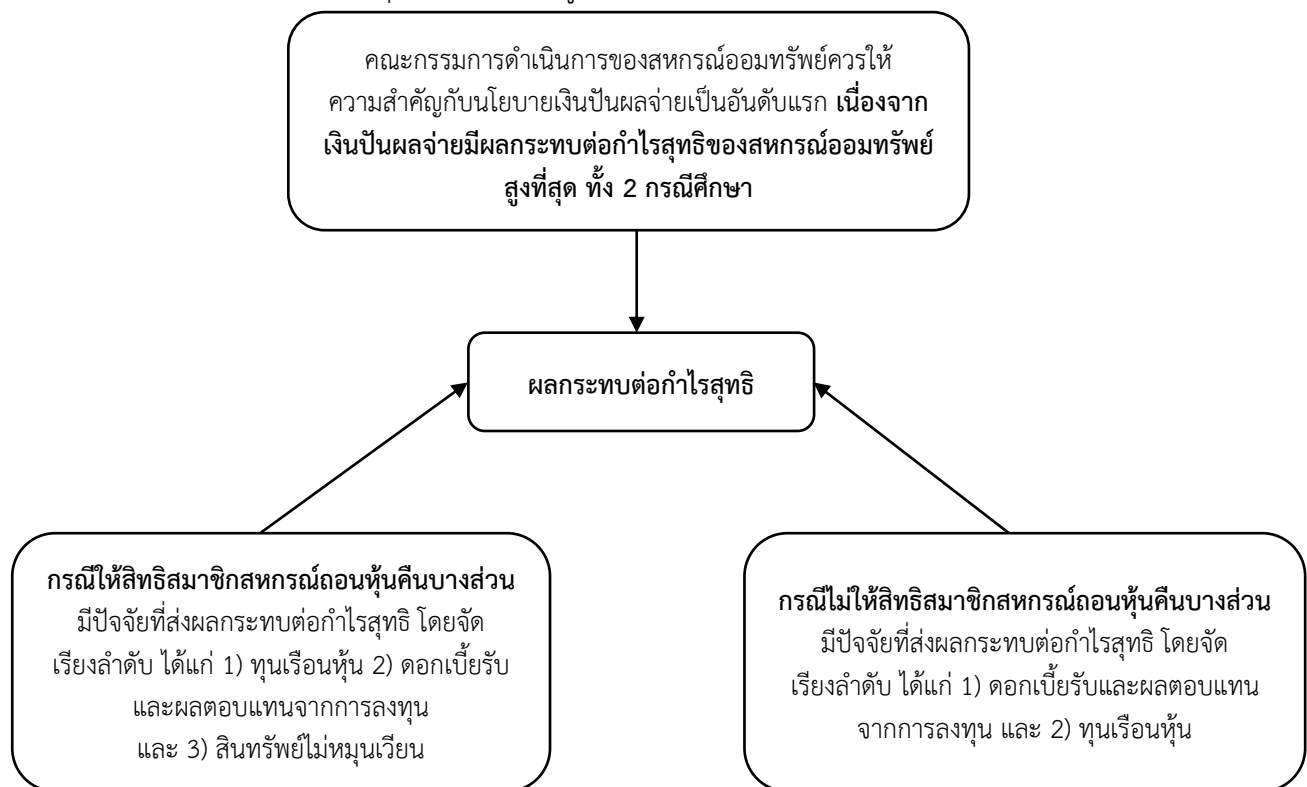
4. เงินปันผลจ่าย (LOGDIV)

- กรณีให้สิทธิสมาชิกสหกรณ์ถอนหุ้นคืนบางส่วน พบว่า เงินปันผลจ่าย (LOGDIV) เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่ออย่างมีนัยสำคัญในทิศทางเดียวกันต่อกำไรสุทธิของสหกรณ์ออมทรัพย์ เนื่องจากหากสหกรณ์ออมทรัพย์ให้สิทธิสมาชิกสหกรณ์ถอนหุ้นคืนบางส่วน จะทำให้ทุนเรือนหุ้นลดลง ซึ่งเงินปันผลจ่ายเป็นต้นทุนทางการเงินของสหกรณ์จะลดลงด้วย ทำให้ผู้บริหารสหกรณ์ไม่จำเป็นต้องทำกำไรให้เพิ่มขึ้นเพื่อนำมาเป็นเงินปันผลจ่ายให้แก่สมาชิก เนื่องจากสมาชิกจะได้รับกำไรต่อหุ้นสูงขึ้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Matendechere (2015) พบว่า เงินปันผลมีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และทฤษฎีการส่งสัญญาณ ที่เสนอโดย Spence (1973) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารย่อมมีข่าวสารมากกว่าผู้ลงทุน โดยที่เงินปันผลจ่ายในปีก่อนสูงขึ้น ทำให้ผู้บริหารสหกรณ์ต้องทำกำไรเพิ่มขึ้น เนื่องจากสมาชิกมีความคาดหวังในการได้รับเงินปันผลที่สูง ประกอบกับสหกรณ์มีทุนเรือนหุ้นเพิ่มขึ้นทุกปี เงินปันผลจ่ายจะต้องเพิ่มขึ้นตามไปด้วย เป็นสิ่งที่ผู้บริหารต้องบริหารจัดการให้เกิดผลกำไรมากขึ้น

- กรณีไม่ให้สิทธิสมาชิกสหกรณ์ถอนหุ้นคืนบางส่วน พบว่า เงินปันผลจ่าย (LOGDIV) เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่ออย่างมีนัยสำคัญในทิศทางเดียวกันต่อกำไรสุทธิของสหกรณ์ออมทรัพย์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของกรณีให้สิทธิสมาชิกสหกรณ์ถอนหุ้นคืนบางส่วน ในทำนองเดียวกันเมื่อสมาชิกเล็งเห็นว่า สหกรณ์ออมทรัพย์มีเงินปันผลจ่ายที่สูง ทำให้สมาชิกต้องการลงทุนเพิ่ม ด้วยการซื้อหุ้น ออมเงินในรูปแบบของการสะสมหุ้นรายเดือนเพิ่มขึ้น และบุคคลที่มีสิทธิเข้าเป็นสมาชิกสนใจมาสมัครเป็นสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์เพิ่มขึ้น สิ่งเหล่านี้จะทำให้ทุนเรือนหุ้นของสหกรณ์ออมทรัพย์เพิ่มขึ้น ที่เป็นแหล่งเงินทุนภายใน นำไปก่อให้เกิดรายได้มากขึ้น ส่งผลให้สหกรณ์ออมทรัพย์มีกำไรเพิ่มขึ้น ประกอบกับผู้บริหารสหกรณ์ต้องการให้สมาชิกได้รับเงินปันผลที่สูง เพื่อให้เป็นที่น่าพอใจต่อสมาชิก จึงมีมาตรการในการบริหารเงินทุน เพื่อทำให้กำไรสูงขึ้น แม้ว่าเงินปันผลของสหกรณ์จะจ่ายให้เมื่อสหกรณ์มีกำไรสุทธิก็ตาม

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาวิจัยสามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ได้ดังนี้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ 2 กรณี

1) กรณีให้สิทธิสมาชิกสหกรณ์ถอนหุ้นคืนบางส่วน พบว่า เงินปันผลจ่าย (LOGDIV) เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อกำไรสุทธิของสหกรณ์ออมทรัพย์ (LOGNP) เป็นอันดับแรก รองลงมาคือ ดอกเบี้ยรับและผลตอบแทนจากการลงทุน (LOGREV) และสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน (LOGNCA) ตามลำดับ ในขณะที่ทุนเรือนหุ้น (LOGCS) เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อกำไรสุทธิของสหกรณ์ออมทรัพย์ (LOGNP) เป็นอันดับสอง

2) กรณีไม่ให้สิทธิสมาชิกสหกรณ์ถอนหุ้นคืนบางส่วน พบว่า เงินปันผลจ่าย (LOGDIV) เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อกำไรสุทธิของสหกรณ์ออมทรัพย์ (LOGNP) เป็นอันดับแรก รองลงมาคือ ดอกเบี้ยรับและผลตอบแทนจากการลงทุน (LOGREV) ในขณะที่ทุนเรือนหุ้น (LOGCS) เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อกำไรสุทธิของสหกรณ์ออมทรัพย์ (LOGNP) ส่วนสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน (LOGNCA) เป็นปัจจัยที่ไม่มีนัยสำคัญต่อกำไรสุทธิของสหกรณ์ออมทรัพย์ (LOGNP)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การศึกษานี้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อกำไรสุทธิของสหกรณ์ออมทรัพย์ กรณีให้สิทธิและไม่ให้สิทธิสมาชิกสหกรณ์ถอนหุ้นคืนบางส่วน สะท้อนให้เห็นว่า ไม่ว่าสหกรณ์ออมทรัพย์จะมีนโยบายการให้สิทธิหรือไม่ให้สิทธิสมาชิกสหกรณ์ถอนหุ้นคืนบางส่วน จะมีผลกระทบต่อกำไรสุทธิของสหกรณ์ออมทรัพย์ ซึ่งคณะกรรมการดำเนินการของสหกรณ์ออมทรัพย์ควรให้ความสำคัญกับปัจจัยเงินปันผลจ่ายเป็นอันดับแรก เนื่องจาก เงินปันผลจ่ายมีผลกระทบต่อกำไรสุทธิของสหกรณ์ออมทรัพย์ มากที่สุด รองลงมา คือ ทุนเรือนหุ้น และสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน โดยสามปัจจัยดังกล่าวของกรณีให้สิทธิสมาชิก

สหกรณ์ถอนหุ้นคืนบางส่วน จะส่งผลกระทบต่อกำไรสุทธิของสหกรณ์ออมทรัพย์ มากกว่า กรณีไม่ให้สิทธิสมาชิกสหกรณ์ถอนหุ้นคืนบางส่วน ขณะที่สิทธิประโยชน์ไม่หมุนเวียนของกรณีไม่ให้สิทธิสมาชิกสหกรณ์ถอนหุ้นคืนบางส่วน ไม่ส่งผลกระทบต่อกำไรสุทธิของสหกรณ์ออมทรัพย์ ส่วนดอกเบี้ยรับและผลตอบแทนจากการลงทุนของกรณีให้สิทธิสมาชิกสหกรณ์ถอนหุ้นคืนบางส่วน ส่งผลกระทบต่อกำไรสุทธิของสหกรณ์ออมทรัพย์ น้อยกว่า กรณีไม่ให้สิทธิสมาชิกสหกรณ์ถอนหุ้นคืนบางส่วน ดังนั้น การศึกษาในครั้งนี้สอดคล้องกับระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ว่าด้วยการยกเลิกระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ว่าด้วยการหลักเกณฑ์การกำหนดรายการในข้อบังคับเกี่ยวกับการจ่ายคืนค่าหุ้นบางส่วนระหว่างเป็นสมาชิกของสหกรณ์ออมทรัพย์ พ.ศ. 2565 ลงวันที่ 16 มีนาคม 2566 เนื่องจากหากมีนโยบายการให้สิทธิสมาชิกสหกรณ์ถอนหุ้นคืนบางส่วน จะมีผลกระทบต่อกำไรสุทธิของสหกรณ์ออมทรัพย์ มากกว่า การไม่มีนโยบายการให้สิทธิสมาชิกสหกรณ์ถอนหุ้นคืนบางส่วน

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษานี้ ทำการศึกษากลุ่มตัวอย่าง คือ สหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่ที่มีทุนเรือนหุ้นสูงสุดของแต่ละสายอาชีพ จำนวน 9 สหกรณ์ และเป็นการวิเคราะห์ตัวแปรที่เป็นปัจจัยภายในเท่านั้น ได้แก่ สิทธิประโยชน์ไม่หมุนเวียน ทุนเรือนหุ้น ดอกเบี้ยรับและผลตอบแทนจากการลงทุน และเงินปันผลจ่าย ซึ่งไม่ได้นำปัจจัยภายนอกมาวิเคราะห์ร่วมด้วย ดังนั้น เพื่อให้การศึกษานี้มีความแม่นยำและมีความชัดเจนยิ่งขึ้น ให้พิจารณาปัจจัยภายนอกอื่น ที่อาจจะส่งผลกระทบต่อกำไรสุทธิของสหกรณ์ออมทรัพย์

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2565). สถิติผู้สูงอายุในไทย ปี 2565. กรุงเทพฯ: กรมกิจการผู้สูงอายุ.
- กรมตรวจบัญชีสหกรณ์. (2565). สารสนเทศน่ารู้ทางการเงินของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร ปี 2565. กรุงเทพฯ: กรมตรวจบัญชีสหกรณ์.
- กรมส่งเสริมสหกรณ์. (2566). คลินิกกฎหมาย. สืบค้น 28 เมษายน 2566. จาก http://e-service.cpd.go.th/elib/list_g1.asp.
- กฤษฎีกา วรรธนวรรค และ กนกศักดิ์ สุขวัฒนาสินธิ์. (2564). ศักยภาพในการเติบโตของธุรกิจที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการทำกำไรและผลตอบแทนหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนกลุ่ม SET 100 ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 8(2), 365-380.
- จุฑามาศ หนูห่วง และ อภิชาติ พงศ์สุพัฒน์. (2564). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อโครงสร้างเงินทุนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ดัชนี SET 100. *Journal of Buddhist Education and Research*, 7(3), 16-29.
- ชยานิส กล้าคุ้ม, พิมพ์พร โสวัณณกุล และ ลลิตา จันทรวงศ์ไพศาล หุ่ยตระกูล. (2566). ผลกระทบของสหกรณ์ออมทรัพย์ภายใต้หน่วยงานที่ขาดรายได้ จากสถานการณ์การระบาดของไวรัสโคโรนา 2019: กรณีศึกษากลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์ในอุตสาหกรรมการบิน. *วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา*, 5(1), 75-86.
- ชูศักดิ์ จุฑาสวัสดิ์. (2563). การวิเคราะห์ข้อมูลและการใช้สถิติในงานวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 2). ปทุมธานี: คีสุกะ (ประเทศไทย).
- ดิณณ์ จงเจริญธรรม. (2562). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อกำไรของสหกรณ์เครดิตยูเนียนไทย. ใน *การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 3 "GRADUATE SCHOOL CONFERENCE 2019" 15 พฤศจิกายน 2562* (น.557-564). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ทัตธญา วัชรเดชาภัทร. (2551). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อกำไรสุทธิของสหกรณ์ออมทรัพย์ไทย. (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2565). รายงานการประเมินเสถียรภาพระบบการเงินไทย รายไตรมาสที่ 2 ปี 2565. กรุงเทพฯ: ธนาคารแห่งประเทศไทย.
- พิรญา ศรีประเสริฐ และ อัครนันท์ คิตสม. (2561). ปัจจัยด้านสินเชื่อที่มีผลต่อการทำกำไรของธนาคารพาณิชย์ กรณีศึกษาธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) และ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน). ใน *การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิชาการระดับชาติ UTCC Academic Day ครั้งที่ 8 มิถุนายน 2561* (น.976-992). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.

- ไพฑูรย์ ไกรพรศักดิ์. (2559). *เศรษฐมิติ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Breusch, T., & Pagan, A. (1979). A simple test for heteroskedasticity and random coefficient variation. *Econometrica*, 47, 1278-1294.
- Durbin, J., & Watson, G. s. (1951). Testing for serial correlation in least squares regression II. *Biometrika*, 38(1/2), 159-177.
- Hausman, J. A. (1978). Specification tests in econometrics. *Econometrica*, 46(6), 1251-1271.
- Matendechere, E. A. (2015). *The relationship between dividend payout and performance of Savings and Credit Cooperative Societies in Nairobi County*. (Master's thesis, University of Nairobi).
- Moulton, B. R., & Randolph, W. C. (1989). Alternative test of the error components model. *Econometrica*, 57(3), 685-693.
- Pearson, K. (1920). Notes on the history of correlation. *Biometrika*, 13(1), 25-45.
- Spence, M. (1973). Job market signaling. *The quarterly journal of Economics*, 87(3), 355-374.

Factors Influencing on financial Management of People in Udon Thani Province in the situation of Coronavirus outbreak (COVID-19)

Kanyarat Hassaro^{1*}

¹ General Education Program, Faculty of Education, Pitchayabundit College, Thailand

* Corresponding author. E-mail: tui.h2511@gmail.com

ABSTRACT

This research article aimed (1) to study the level of opinions about factors affecting personal financial management, (2) to compare financial management classified by demographic characteristics, and (3) to study factors affecting personal financial management influencing on financial management of people in Udon Thani Province under COVID-19 restriction. The research model was quantitative research and used questionnaires for instrument research. The samples were 400 people who have jobs in Udon Thani Province. The sample size was determined according to Taro Yamane and used non-probability sampling by accidental sampling. The statistics used in the analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, One-Way ANOVA and Stepwise multiple regression analysis. The result of the study found that the overall opinions about factors affecting personal financial management at the high level (average=3.79) and financial management at the high level (average=3.98). People in Udon Thani Province with different gender, ages, education levels, status and the average monthly income that affected the financial management under the situation of coronavirus disease 2019 pandemic were different. Factors affecting personal financial management influencing on financial management of people in Udon Thani Province under COVID-19 restrictions including the attitudes towards financial management, family financial responsibilities, influences of external and the government remedial measures of the financial. The all 4 factors are all the positive, at significance level 0.05.

Keywords: Financial Management, Coronavirus Disease 2019, Personal Financial Management

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการด้านการเงินของประชาชนในจังหวัดอุดรธานี ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

กัลยารัตน์ หัสโรค์^{1*}

¹ หมดศึกษาทั่วไป คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยพณิชยการบึงกาฬ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: tui.h2511@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารการเงินบุคคลและการบริหารจัดการด้านการเงิน (2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารจัดการด้านการเงิน จำแนกตามปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ และ (3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารการเงินบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการด้านการเงินของประชากรจังหวัดอุดรธานี ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นรูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ประชาชนที่มีงานทำในจังหวัดอุดรธานี จำนวน 400 คน โดยการคำนวณสูตรทาร์ ยามาเน่ และการสุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น ด้วยวิธีแบบบังเอิญ เครื่องมือการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม และสถิติที่ใช้สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์สมการการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการศึกษาพบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารการเงินบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย=3.79) และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการด้านการเงิน โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย=3.98) ประชาชนในจังหวัดอุดรธานี ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน แตกต่างกัน มีการบริหารจัดการด้านการเงินภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แตกต่างกัน และปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารการเงินบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการด้านการเงินของประชาชนจังหวัดอุดรธานี ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้แก่ ทัศนคติต่อการบริหารการเงิน ความรับผิดชอบด้านการเงินในครอบครัว อิทธิพลภายนอก และมาตรการเยียวยาด้านการเงินจากภาครัฐ ทั้ง 4 ด้านเป็นปัจจัยที่มีผลทางบวก ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

คำสำคัญ: การบริหารจัดการด้านการเงิน, โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019, การบริหารการเงินบุคคล

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ตั้งแต่ต้นปี 2563 การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโควิด 19 ได้สร้างผลกระทบรุนแรงต่อระบบเศรษฐกิจโลกรวมทั้งไทย (วิโรไท สันติประภาพร, 2563) และเพื่อตอบสนองต่อการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หลายประเทศ พยายามดำเนินการกำหนดนโยบายเพื่อจำกัดกิจกรรมทางสังคมและเศรษฐกิจ เช่น การบังคับใช้ให้เว้นระยะห่างทางสังคม การห้ามเดินทาง การปิดโรงเรียน การกักกันผู้ป่วย และการล็อกดาวน์ขนาดใหญ่ การแทรกแซงเหล่านี้ได้ส่งผลกระทบต่อรายได้และการใช้จ่ายจำเป็นของพนักงานและครอบครัว จึงมีความต้องการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีรายได้ของครอบครัวเพิ่มขึ้น เพื่อชดเชยการสูญเสียเหล่านี้ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงจาก โควิด-19 ได้ส่งผลกระทบต่อแรงงานกลุ่มเปราะบาง เช่น พนักงานเอกชน ครอบครัวที่มีรายได้น้อย และคนวัยทำงาน เพื่อการช่วยเหลือภายใต้การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สภาวะเศรษฐกิจหลายประเทศได้กำหนดนโยบายในการช่วยเหลือคนในประเทศ เช่น ขยายสิทธิประโยชน์กรณีว่างงาน ลดขั้นตอนการช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและสังคมในด้านโอนเงินช่วยเหลือประชาชนในประเทศเกี่ยวกับเศรษฐกิจและสังคม ด้านรายได้และสถานการณ์จ้างงาน เป็นต้น (Kaneda et al., 2021) การแพร่กระจายของเชื้อ

ไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลกระทบต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตของประชาชนในการทำงานหรือประกอบอาชีพ เพื่อให้ประชาชนได้หารายได้เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายส่วนบุคคลและครอบครัวในชีวิตประจำวัน ดังนั้น การจัดการทางการเงินของประชาชนจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญในช่วงเหตุการณ์ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 เนื่องจากทำให้ประชาชนเกิดการหยุดงาน พักงาน หรือการว่างงานอย่างกะทันหัน ส่งผลให้ต้องเผชิญวิกฤตทางการเงิน และจากสำรวจล่าสุดระบุว่าเรื่องการเงินยังคงเป็นสาเหตุหลักของความเครียดเนื่องจากไม่สามารถจัดการรายรับอย่างเพียงพอ (Althnian, 2021) การทำความเข้าใจและการเตรียมความพร้อมทางการเงิน โดยการแสดงออกทางพฤติกรรมอย่างเหมาะสมในการใช้เงินและปรับตัวในการดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจที่เป็นอยู่ เพื่อให้มีรายได้เพียงพอกับค่าใช้จ่าย ให้มีเงินเหลือไว้ใช้ในยามฉุกเฉิน และมีเงินออมหรือเงินลงทุนที่อาจสร้างรายได้ต่อไปในอนาคต ซึ่งเป็นรูปแบบของการวางแผนทางการเงินในการบริหารจัดการการเงินส่วนบุคคล (สยามนธ์ สหุพันธ์, 2561) ดังนั้น การปรับตัวด้านการเงินให้เหมาะสมกับสถานการณ์เป็นพฤติกรรมของบุคคลในการใช้ชีวิตอย่างมีสติและเหตุผล มีความพร้อมที่จะรับมือกับปัญหาที่จะเกิดขึ้นจากความไม่แน่นอน ซึ่งจะทำให้การบริหารเงินให้เป็นไปตามเป้าหมายหรือแผนที่กำหนด สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขในช่วงที่ต้องประสบกับเหตุการณ์วิกฤติหรือฉุกเฉิน และทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าบุคคลอื่น (กอบชัย นิกรพิทยา และวุฒิพล ฉัตร จรัสกุล, 2562)

ในการบริหารการเงินส่วนบุคคลจึงเป็นสิ่งที่สำคัญในการบริหารจัดการด้านการเงินของตนเอง และเป็นจุดเริ่มต้นอย่างหนึ่งที่จะทำให้บุคคลได้รับในสิ่งที่ตนเองต้องการ ในการวางแผนทางการเงิน ปัจจัยที่ควรนำมาคำนึงเป็นปัจจัยแรกคือสถานะทางเศรษฐกิจ รองลงมาคือ การรับรู้ข่าวสาร และความรู้ความเข้าใจในการวางแผนการเงิน เนื่องจากปัจจัยเหล่านี้มีผลต่อการวางแผนในแต่ละด้านไม่ว่าจะเป็นการเลือกช่องทางทางการเงินที่ดี เลือกรูปแบบการวางแผนการเงินที่เหมาะสมกับรายได้และการดำเนินชีวิตของตนเอง รวมถึงจะช่วยให้การวางแผนการเงินตรงกับวัตถุประสงค์ของผู้วางแผน ทำให้การวางแผนการเงินมีประสิทธิภาพ แม้จะเจอสถานการณ์ที่ส่งผลกระทบในด้านลบต่อการใช้ชีวิตก็ตาม (อุบล ไม้พุ่ม, 2565) สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจไทยธุรกิจหลายแห่งปิดกิจการลงประชาชนถูกเลิกจ้าง ในมิติด้านเศรษฐกิจเกิดการหดตัวอย่างรุนแรงรายได้หายไปจากวงจรการจ้างงานจะฟื้นตัวได้ช้า โดยเฉพาะในภาคบริการและองค์การธุรกิจที่มีสายป่านสั้นจะมีผู้ว่างงานระยะยาวมากขึ้นหลายเท่าตัวในมิติด้านสังคมจะเกิดความเปราะบางสูงด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินแรงงานย้ายถิ่นจะกลับภูมิลำเนาเพิ่มมากขึ้น ขณะที่ภาคการเกษตรกลับมีผลผลิตลดลงซึ่งแนวทางการแก้ไขและปรับตัวอาจทำได้โดยให้ความสำคัญกับภาคการผลิตเพื่อการส่งออกเพิ่มมากขึ้นเปิดรับความช่วยเหลือจากภาคเอกชนโดยเฉพาะด้านห่วงโซ่อุปทานประชาชนร่วมแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม ทั้งในด้านการฉีดวัคซีนและการดำรงชีวิตอย่างไรก็ดีภาครัฐต้องแสดงความสามารถในการบริหารจัดการนี้มีความสามารถในการสื่อสารกับภาคประชาชนและภาคธุรกิจอย่างชัดเจนพิจารณาแนวปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบที่เกี่ยวข้องอย่างเอื้อประโยชน์เพื่อสร้างความเชื่อมั่นทั้งในด้านการลงทุนและการจ้างงาน (วรรณวิภา ไตลังคะ และกัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์, 2565)

การระบาดของโควิด-19 ส่งผลกระทบในจังหวัดอุดรธานี ในภาคธุรกิจการท่องเที่ยวสูญรายได้ไปกว่า 1,000 ล้านบาท คิดจากอัตราเฉลี่ยคนเข้ามาจับจ่ายใช้สอยในอุดรธานีวันละ 10,000 คน ในกลุ่มค้าปลีกค้าส่งเกิดการค้าขายจากโควิด-19 และมาตรการต่างที่เข้มงวด ทำให้ทุกคนลดการเดินทาง ไม่มีกิจการค้าขาย การอุปโภคบริโภค ทำให้ร้านค้าเจ็บบลง มีผลกระทบต่อห่วงโซ่ค้าปลีกค้าส่ง เกษตรกร การค้าที่มีรูปแบบทางธุรกิจที่มีการส่งมอบสินค้าจากผู้ประกอบการถึงมือผู้บริโภคโดยตรง (B2C) ได้รับผลกระทบโดยตรง ทุกคนไม่อยากออกมาซื้อสินค้าในวันหยุด ทำให้ยอดขายหายไป 50-70% มาตรการของจังหวัดอุดรธานี กระทบทุกคนแต่ยังพอประคับประคองตัวเองไปได้ระยะหนึ่ง ประมาณการเหมือนปีที่แล้ว ทุกคนตุนเงินสำรองไว้ 2-3 เดือน ขาดทุนทุกราย ขณะเดียวกันเริ่มลงไปช่วยเหลือเอสเอ็มอีมาตรการแบ่งกัชาติพักหนี้ พักดอกเบี้ย ขณะนี้หอการค้าจังหวัดอุดรธานีได้ตั้งคณะทำงานขึ้นเพื่อทำหน้าที่ให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ การป้องกัน และแก้ไขปัญหาของภาคธุรกิจเอกชน ที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 ให้เป็นไปด้วยความรอบคอบและมีประสิทธิภาพ ในมาตรการฟื้นฟูธุรกิจใหม่และเพื่อการท่องเที่ยว มาตรการเพื่อการเงิน-การคลัง มาตรการเพื่อธุรกิจ SMEs มาตรการเพื่อการเกษตร มาตรการเพื่อการแก้ไขปัญหาแรงงาน และมาตรการเพื่อการแก้ไขปัญหาด้วยดิจิทัล (digital solution) ความเชื่อมั่นเศรษฐกิจจังหวัดอุดรธานีปรับตัวดีขึ้นแต่ยังอยู่ในภาวะหดตัว จากการผลิตภาคอุตสาหกรรมและภาค

บริการ เป็นสำคัญ ความเชื่อมั่นภาคประชาชนปรับตัวลดลง ตามการบริโภคและการใช้จ่ายของประชาชนที่ยังไม่ฟื้นตัวดี จากผลกระทบการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในระลอกใหม่ ด้านต้นทุนผู้ประกอบการยังอยู่ในระดับสูง สำหรับความเชื่อมั่นต่อเศรษฐกิจภาพรวมมีแนวโน้มปรับตัวดีขึ้น เนื่องจากคาดว่าสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ระลอกใหม่ จะคลี่คลายลง ประกอบกับการสนับสนุนมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจจากภาครัฐที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่องในการช่วยเหลือ เยียวยาเกษตรกร และมาตรการกระตุ้นการบริโภคในประเทศ อาทิ โครงการคนละครึ่ง เราชนะ เราเที่ยวด้วยกัน ผลผลิต สินค้าเกษตรโดยรวมเพิ่มขึ้น ผลประกอบการที่ลดลงจากการชะลอการผลิตและการลงทุนของผู้ประกอบการ ส่วนรายได้และการจ้างงานยังคงหดตัวจากการปรับลดชั่วโมงการทำงานและมีการปรับตัวค่าจ้างให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน อีกทั้งมีการนำเครื่องจักร และเทคโนโลยี เข้ามาใช้ในการขบวนการผลิตแทนแรงงานคน และลดลงจากการบริโภคและกำลังซื้อของประชาชนที่ยังไม่ฟื้นตัวดี เนื่องจากได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ระลอกใหม่ ส่งผลให้ประชาชน ระมัดระวังการใช้จ่ายและชะลอการเดินทางท่องเที่ยวสอดคล้องกับรายได้และการจ้างงานที่ปรับตัวลดลงจากการปรับลด ชั่วโมงการทำงานล่วงเวลาและไม่มีการจ้างงานเพิ่ม (วันชัย อนุตรชัชวาลย์, 2564)

จากความเป็นมาและความสำคัญข้างต้น จะเห็นได้ว่าการบริหารจัดการด้านการเงินมีความสำคัญต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการเงินส่วนบุคคลในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการด้านการเงินของประชาชนในจังหวัดอุดรธานี ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งประกอบด้วย ประชากรศาสตร์ ทักษะคิดต่อการบริหารการเงิน ความรับผิดชอบต่อการบริหารเงินครอบครัว อิทธิพลภายนอก และมาตรการเยียวยาด้านการเงินจากภาครัฐ เพื่อเป็นประโยชน์ ต่อการวางแผน สำหรับสร้างความพร้อมในการบริหารจัดการด้านการเงินของประชาชนในจังหวัดอุดรธานีให้เหมาะสม สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ที่ไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจ โรคระบาด ภัยพิบัติต่างๆ หรือสถานการณ์ฉุกเฉินอื่นๆ ในอนาคต และเป็นแนวทางให้กับหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้สนับสนุนด้านคุณภาพชีวิตของประชาชนในการดำเนินการพัฒนาและส่งเสริม ด้านความรู้ ด้านความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารจัดการเงินส่วนบุคคล เพื่อสร้างความมั่นคง ทางด้านการเงินและมีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารการเงินบุคคลและการบริหารจัดการด้านการเงินของประชาชนจังหวัดอุดรธานี ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารจัดการด้านการเงินของประชาชนจังหวัดอุดรธานี ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จำแนกตามปัจจัยด้านประชากรศาสตร์
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารการเงินบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการด้านการเงินของประชากรจังหวัดอุดรธานี ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบ เชิงปริมาณ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชาชนผู้มีงานทำในจังหวัดอุดรธานี จำนวน 654,976 คน อ้างอิงจากรายงานสถานการณ์แรงงานจังหวัดอุดรธานี ไตรมาสที่ 3 เดือน กรกฎาคม-กันยายน 2565 (สำนักงานแรงงานจังหวัดอุดรธานี, 2565) กลุ่มตัวอย่างใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนผู้มีงานทำในจังหวัดอุดรธานี จำนวน 400 คน โดยได้มาจากการคำนวณโดยใช้สูตร Taro Yamane (1973) ดังต่อไปนี้

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1+N(e)^2}$$

โดย n = ขนาดตัวอย่างที่คำนวณได้

N = จำนวนประชากรที่ทราบค่า

e = ค่าความคลาดเคลื่อนที่จะยอมรับได้ 5%

ถ้ากำหนดระดับความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 5% จะใช้ค่า 0.05

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{654,976}{1 + 654,976(0.05)^2}$$

$$n = 400 \text{ คน}$$

จากการคำนวณกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 400 คน ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็นด้วยวิธีแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

2.1 การสร้างเครื่องมือ โดยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยให้สอดคล้องกับประเด็นเนื้อหา ขอบเขตการวิจัย และกรอบแนวคิดการวิจัย โดยแบ่งเป็น 4 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน จำนวน 6 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายปิด (Close Ended Question) ข้อคำถามเป็นแบบตัวเลือก (Check List) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารการเงินบุคคล จำนวน 20 ข้อ ซึ่งคำถาม ประกอบด้วย ทักษะคิดต่อการบริหารการเงิน จำนวน 5 ข้อ ความรับผิดชอบด้านการเงินในครอบครัว จำนวน 5 ข้อ อิทธิพลภายนอก จำนวน 5 ข้อ และมาตรการเยียวยาด้านการเงินจากภาครัฐ จำนวน 5 ข้อ ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการด้านการเงิน จำนวน 10 ข้อคำถาม และตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเพิ่มเติม มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open-Ended Question) โดยให้ผู้ตอบได้แสดงความคิดเห็นโดยอิสระ ทั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดคำถามคัดกรองผู้ตอบแบบสอบถามเพื่อให้ได้รับข้อมูลที่ถูกต้องที่สุด คือ ท่านมีอายุ 15 ปีขึ้นไป และเป็นผู้มีงานทำอยู่ในจังหวัดอุดรธานี หรือไม่ ถ้าใช้ท่านสามารถตอบแบบสอบถามได้ แต่หากไม่ใช่ให้จบแบบสอบถาม

2.2 การพัฒนาเครื่องมือ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC: Index of Item-Objective Congruence) ได้ค่า IOC ตอนที่ 1, 2 และ 3 เท่ากับ 0.60-1.00 จำนวน 36 ข้อ และนำไปทดสอบความเชื่อมั่นแบบสอบถาม พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัทรวมทั้งฉบับ เท่ากับ 0.96 ซึ่งมีค่าสูงกว่า 0.8 แสดงว่า แบบสอบถามชุดนี้มีคุณภาพดี สามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยการสำรวจจากแบบสอบถามเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้มีงานทำในจังหวัดอุดรธานี โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้ 1) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูล โดยแจกแบบสอบถามให้กับผู้ที่มีงานทำอยู่ในจังหวัดอุดรธานีด้วยตนเอง และเก็บแบบสอบถามผ่านช่องทางออนไลน์โดยใช้ Google FORM 2) เมื่อได้แบบสอบถามจำนวน 400 ชุดครบแล้ว ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูลในแบบสอบถาม และ 3) นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาลงรหัส บันทึกข้อมูลในคอมพิวเตอร์ เพื่อวิเคราะห์และประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถาม โดยแบ่งได้ดังต่อไปนี้

4.1 สถิติเชิงพรรณนา คือ สถิติที่นำใช้เพื่ออธิบายข้อมูลปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบ แบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประกอบด้วย ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และบรรยายระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารการเงินบุคคล และการบริหารจัดการด้านการเงิน ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

4.2 สถิติเชิงอนุมาน คือ สถิติเพื่อทดสอบคุณสมบัติของตัวแปร และสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน ดังนี้

4.2.1 สถิติเพื่อทดสอบคุณสมบัติของตัวแปร เป็นการวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบ คุณสมบัติของข้อมูลให้สอดคล้องกับข้อกำหนดในการใช้วิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ คือ ตัวแปร อิสระจะต้องมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามเป็นเส้นตรง (Linearity) และไม่เกิดความสัมพันธ์ระหว่าง ตัวแปรอิสระด้วยกันเอง (Multicollinearity) คือ การที่ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันสูงมากเกินไป จะเกิดปัญหาทำให้ผลการวิเคราะห์มีความคลาดเคลื่อนสูง โดยพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ของเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation Coefficient) ซึ่งควรมีค่าไม่เกิน 0.7 ค่า VIF (Variance Inflation Factors) ตามเกณฑ์มาตรฐาน ค่า VIF ควรมีค่า ≤ 10 ค่า Tolerance ตามเกณฑ์มาตรฐานต้องมีค่าอยู่ระหว่าง 0-1 (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2559)

4.2.2 สถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารจัดการด้านการเงินของประชาชนจังหวัดอุดรธานี ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID19) จำแนกตาม ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (Analysis of Variance: ANOVA) และเมื่อพบความแตกต่างจะทำการทดสอบ ด้วยการเปรียบเทียบเป็นคู่ (Multiple Comparison) ด้วยวิธีการ Fisher's Least – Significant Different (LSD) และการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารการเงินบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการด้านการเงินของประชาชนจังหวัดอุดรธานี ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ การวิเคราะห์สมการการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำเสนอกรอบแนวคิดในการวิจัย ด้านตัวแปรอิสระ ได้แก่

1. แนวคิดเกี่ยวกับประชากรศาสตร์ผู้วิจัยได้ศึกษาจากงานวิจัยของ กนกวรรณ วัฒนาทัศนีย์ และคณะ (2565); ปฐมพงศ์ กุ๊กแก้ว (2565); ยุพิน ปิ่นทอง (2562); สมบูรณ์ สารพัด และคณะ (2564) สรุปได้ว่าประชากรศาสตร์ หมายถึง การศึกษาข้อมูลทางประชากรศาสตร์ในข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มเป้าหมายที่มีความแตกต่างกันด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ซึ่งอาจมีอิทธิพลทำให้บุคคลมีพฤติกรรมแตกต่างกันไป และเพื่อให้เห็นความแตกต่างของบุคคลในการปรับตัวด้านการเงินในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

2. แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารการเงินบุคคล ผู้วิจัยได้ศึกษาจากงานวิจัยของ กอบชัย นิกรพิทยา และวุฒิพล ฉัตรจรัสกุล (2562); ชนิกันต์ ภูกันหา (2563); ธนภรณ์ ดีธนกิจชัยกุล (2563); ปฐมพงศ์ กุ๊กแก้ว (2565); สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์ และปรณ แก้วเอียน (2558); Ameliawati & Setiyani (2018); Siswanti & Halida (2020) สรุปได้ว่าปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารการเงินบุคคล มีดังต่อไปนี้

2.1 ทักษะคิดต่อการบริหารการเงิน หมายถึง ความรู้สึกรู้สีกหรือการแสดงความคิดเห็นของบุคคลเกี่ยวกับการบริหารการเงินทั้งด้านบวกและด้านลบซึ่งจะแสดงออกมาทางพฤติกรรม โดยบุคคลที่มีทักษะคิดต่อการบริหารเงินที่ดีจะแสดงพฤติกรรมในการตัดสินใจที่เกี่ยวกับการจัดการทางการเงินได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม สามารถบริหารรายได้และค่าใช้จ่ายให้มีความสมดุลได้อย่างเหมาะสม รวมถึงสามารถวางแผนการใช้เงินในการอุปโภค บริโภค การชำระหนี้สิน และการออมหรือลงทุนเพื่อลดความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งในสถานการณ์ปกติหรือสถานการณ์วิกฤต

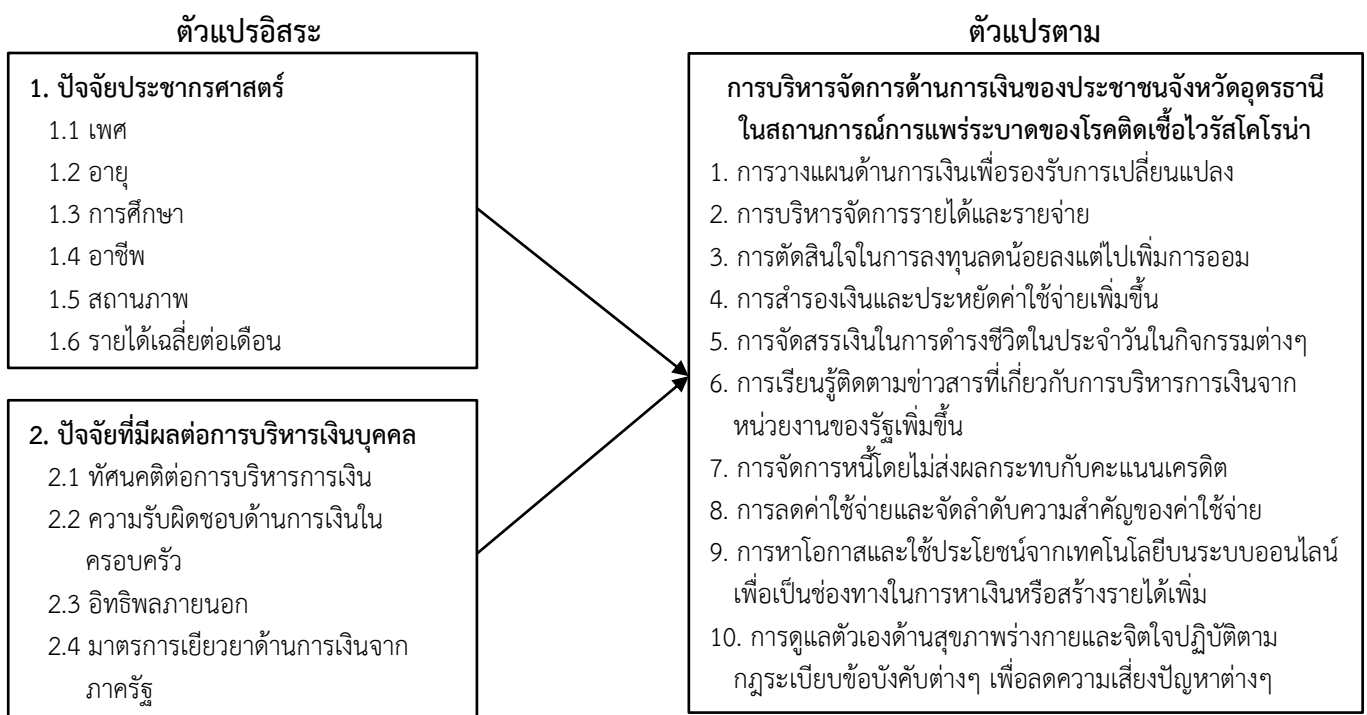
2.2 ความรับผิดชอบด้านการเงินในครอบครัว หมายถึง การวิเคราะห์ วางแผน การกำหนด เป้าหมายด้านการเงินร่วมกันของสมาชิกในครอบครัว ตลอดจนการประเมินรายได้และควบคุม ค่าใช้จ่ายของครอบครัว อาจมีการทำงานอื่นเพื่อเสริมรายได้เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างรายรับและ รายจ่ายของครอบครัว ซึ่งเป้าหมายอาจแบ่งได้ 2 ลักษณะ คือ เป้าหมายที่เกี่ยวกับเงินหรือเกี่ยวกับความมั่งคั่งของครอบครัว เช่น การเก็บเงินไว้สำหรับปัจจัยสี่ ทุนการศึกษาบุตร ซื้อรถหรือคำรักษาพยาบาล เป็นต้น และเป้าหมายที่ไม่เกี่ยวกับเงินหรือไม่สามารถวัดเป็นตัวเงินได้ เช่น สุขภาพ และคุณภาพชีวิตที่ดีของสมาชิกในครอบครัว เป็นต้น

2.3 อิทธิพลภายนอก หมายถึง บุคคลรอบข้าง กลุ่มบุคคลในสังคม และสื่อที่มีความสำคัญต่อความเชื่อและการแสดงออกทางพฤติกรรม ในการกระตุ้นให้บุคคลอื่นตั้งใจแสดงออกทางพฤติกรรมหรือการลอกเลียนแบบบุคลิกลักษณะหรือแนวทางในการปฏิบัติด้านการบริหารเงินที่ดี ที่ตนเองคิดว่าถูกต้องและเหมาะสมทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยกลุ่มภายนอกจะมีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมหรือการกระทำมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับระดับความสำคัญของบุคคลนั้นๆ

2.4 มาตรการเยียวยาด้านการเงินจากภาครัฐ หมายถึง ภารกิจของภาครัฐในการดูแลช่วยเหลือด้านการเงินแก่ประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนด้านการเงิน ให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดี สามารถดำรงชีพได้อย่างมีคุณภาพ ไม่ต้องมีภาระหนี้สินเพิ่ม และสามารถวางแผนทางการเงินและมีสภาพคล่องทางการเงินที่เหมาะสม

3. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการด้านการเงิน ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ผู้วิจัยได้ศึกษาจากงานวิจัยของ กอบชัย นิกรพิทยา และวุฒิพล ฉัตรจรัสกุล (2562); กนกวรรณ วัฒนาศันย์ และคณะ, (2565); ปฐมพงศ์ กุ๊กแก้ว (2565); ธนภรณ์ ดีชนกิจชัยกุล (2562); Ameliawati & Setiyani (2018) สรุปได้ว่า การบริหารจัดการด้านการเงินในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หมายถึง การวางแผนด้านการเงินเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง การบริหารจัดการรายได้และรายจ่ายเพื่อรับมือกับความท้าทายและผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น การตัดสินใจในการลงทุนลดน้อยลงแต่ไปเพิ่มการออมที่ได้ผลตอบแทนที่แน่นอน การสำรองเงินและประหยัดค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นเพื่อให้เพียงพอสำหรับการใช้จ่าย การจัดสรรเงินในการดำรงชีวิตประจำวันในกิจกรรมต่างๆ ลดลง โดยไม่กระทบต่อคุณภาพชีวิต การเรียนรู้ติดตามข่าวสารที่เกี่ยวกับการบริหารการเงินจากหน่วยงานของรัฐเพิ่มขึ้น การจัดการหนี้โดยไม่ส่งผลกระทบต่อคะแนนเครดิตหรือไม่สร้างภาระหนี้เพิ่ม มีการลดค่าใช้จ่ายและจัดลำดับความสำคัญของค่าใช้จ่ายประเภทต่างๆ เพื่อเอาค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นออกไป การหาโอกาสและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีบนระบบออนไลน์ เพื่อเป็นช่องทางในการหาเงินหรือสร้างรายได้เพิ่ม และการดูแลตัวเองด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบข้อบังคับต่างๆ เพื่อลดความเสี่ยง ปัญหาต่างๆ ที่จะตามมา

จากการทบทวนเอกสารข้างต้น สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารการเงินบุคคลและการบริหารจัดการด้านการเงินของประชาชนจังหวัดอุดรธานี ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารการเงินบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$, S.D.=0.69) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางถึงมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านทัศนคติต่อการบริหารการเงิน ($\bar{X} = 4.14$, S.D.= 0.64) รองลงมา ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบด้านการเงินในครอบครัว ($\bar{X} = 4.11$, S.D.=0.59) ด้านอิทธิพลภายนอก ($\bar{X} = 3.84$, S.D.=0.66) และด้านมาตรการเยียวยาด้านการเงินจากภาครัฐ ($\bar{X} = 3.44$, S.D.=1.06) ตามลำดับ ดังแสดงตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารการเงินบุคคล โดยรวม

ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารการเงินบุคคล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. ด้านทัศนคติต่อการบริหารการเงิน	4.14	0.64	มาก	1
2. ด้านความรับผิดชอบด้านการเงินในครอบครัว	4.11	0.59	มาก	2
3. ด้านอิทธิพลภายนอก	3.84	0.66	มาก	3
4. ด้านมาตรการเยียวยาด้านการเงินจากภาครัฐ	3.44	1.06	ปานกลาง	4
โดยรวม	3.79	0.69	มาก	

1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการด้านการเงินของประชาชนจังหวัดอุดรธานี ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$, S.D.=0.69) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การดูแลตัวเองด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบข้อบังคับต่างๆ เพื่อลดความเสี่ยง ปัญหาต่างๆ ที่จะตามมา ($\bar{X} = 3.37$, S.D.=1.04) รองลงมา คือ การเรียนรู้ติดตามข่าวสารที่เกี่ยวกับการบริหารการเงินจากหน่วยงานของรัฐเพิ่มขึ้น ได้แก่ มาตรการช่วยเหลือต่างๆ เช่น การผ่อนปรนการชำระหนี้ การให้คำปรึกษาโดยมีช่องทาง “ทางด่วนแก้หนี้” เพื่อเสริมสำหรับประชาชน เป็นต้น ($\bar{X} = 3.95$, S.D.=0.81) มีการลดค่าใช้จ่ายและจัดลำดับความสำคัญของค่าใช้จ่ายประเภทต่างๆ เพื่อเอาค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นออกไป ($\bar{X} = 3.93$, S.D.=0.88) การวางแผนด้านการเงินเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงจากสถานการณ์ COVID-19 และการบริหารจัดการรายได้และรายจ่าย เพื่อรับมือกับความท้าทายและผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงจากสถานการณ์ COVID-19 ที่เกิดขึ้น ($\bar{X} = 3.90$, S.D.=0.77) ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การจัดการหนี้ เช่น การพักชำระเงินต้น หรือการพักชำระดอกเบี้ย โดยไม่ส่งผลกระทบต่อคะแนนเครดิต หรือไม่สร้างภาระหนี้เพิ่ม ในสถานการณ์ COVID-19 ($\bar{X} = 3.72$, S.D.=0.93) ตามลำดับ ดังแสดงตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารจัดการด้านการเงินของประชาชนผู้มีงานทำในจังหวัดอุดรธานี

การบริหารจัดการด้านการเงิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. การวางแผนด้านการเงินเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงจากสถานการณ์ COVID-19	3.90	0.77	มาก	4
2. การบริหารจัดการรายได้และรายจ่าย เพื่อรับมือกับความท้าทายและผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงจากสถานการณ์ COVID-19 ที่เกิดขึ้น	3.90	0.77	มาก	4
3. การตัดสินใจในการลงทุนลดน้อยลง แต่ไปเพิ่มการออมที่ได้ผลตอบแทนที่แน่นอน	3.81	0.87	มาก	7
4. การสำรองเงินและประหยัดค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น เพื่อให้เพียงพอสำหรับการใช้จ่ายในสถานการณ์ COVID-19	3.86	0.85	มาก	6
5. การจัดสรรเงินในการดำรงชีวิตประจำวันในกิจกรรมต่างๆ ลดลง โดยไม่กระทบต่อคุณภาพชีวิต	3.86	0.89	มาก	6

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารจัดการด้านการเงินของประชาชนผู้มีงานทำในจังหวัดอุดรธานี (ต่อ)

การบริหารจัดการด้านการเงิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
6. การเรียนรู้ติดตามข่าวสารที่เกี่ยวกับการบริหารการเงินจากหน่วยงานของรัฐเพิ่มขึ้น ได้แก่ มาตรการช่วยเหลือต่างๆ เช่น การผ่อนปรนการชำระหนี้ การให้คำปรึกษาโดยมีช่องทาง “ทางด่วนแก้หนี้” เพื่อเสริมสำหรับประชาชน เป็นต้น	3.95	0.81	มาก	2
7. การจัดการหนี้ เช่น การพักชำระเงินต้น หรือการพักชำระดอกเบี้ย โดยไม่ส่งผลกระทบต่อคะแนนเครดิต หรือไม่สร้างภาระหนี้เพิ่ม ในสถานการณ์ COVID-19	3.72	0.93	มาก	8
8. มีการลดค่าใช้จ่ายและจัดลำดับความสำคัญของค่าใช้จ่ายประเภทต่างๆ เพื่อเอาค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นออกไป	3.93	0.88	มาก	3
9. การหาโอกาสและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีบนระบบออนไลน์ เพื่อเป็นช่องทางในการหาเงิน หรือสร้างรายได้เพิ่ม	3.88	0.94	มาก	5
10. การดูแลตัวเองด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบข้อบังคับต่างๆ เพื่อลดความเสี่ยง ปัญหาต่างๆ ที่จะตามมา	4.07	0.88	มาก	1
โดยรวม	3.98	0.69	มาก	

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการด้านการเงินของประชาชนจังหวัดอุดรธานี ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จำแนกตามปัจจัยด้านประชากรศาสตร์

ประชาชนจังหวัดอุดรธานี ที่มีปัจจัยด้านประชากรศาสตร์แตกต่างกันมีการบริหารจัดการด้านการเงินในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แตกต่างกัน พบว่า ผลการทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างด้านประชากรศาสตร์ จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน กับการบริหารจัดการด้านการเงินในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว พบว่า กลุ่มตัวอย่างประชาชนผู้มีงานทำในจังหวัดอุดรธานีที่มี อาชีพแตกต่างกัน มีการบริหารจัดการด้านการเงินในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไม่แตกต่างกัน ส่วนกลุ่มตัวอย่างประชาชนผู้มีงานทำในจังหวัดอุดรธานีที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน แตกต่างกันมีการบริหารจัดการด้านการเงินในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ดังแสดงตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างปัจจัยด้านประชากรศาสตร์กับการบริหารจัดการด้านการเงินในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

Model	Sum of Squares	df	Mean of Squares	F	P
เพศ	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	5 394 399	1.338 .172	7.774	.000**
อายุ	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	5 394 399	21.734 1.132	19.196	.000**
ระดับการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	5 394 399	7.614 .463	16.455	.000**
อาชีพ	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	5 394 399	4.138 1.938	2.135	.061

ตารางที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างปัจจัยด้านประชากรศาสตร์กับการบริหารจัดการด้านการเงินในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (ต่อ)

Model		Sum of Squares	df	Mean of Squares	F	P
สถานภาพ	ระหว่างกลุ่ม	6.567	5	1.313	3.519	.004**
	ภายในกลุ่ม	147.031	394	.373		
	รวม	153.598	399			
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	ระหว่างกลุ่ม	43.459	5	8.692	5.001	.000**
	ภายในกลุ่ม	684.838	394	1.738		
	รวม	728.298	399			

**ระดับนัยสำคัญที่ 0.05

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารการเงินบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการด้านการเงินของประชากรจังหวัดอุดรธานี ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

3.1 ผลการตรวจสอบคุณสมบัติของตัวแปรตามข้อตกลงเบื้องต้นเพื่อให้มีความเหมาะสมกับการวิเคราะห์ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ค่า Tolerance และค่า VIF ของตัวแปร ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารการเงินบุคคล ประกอบด้วย ทักษะคิดต่อการบริหารการเงิน ความรับผิดชอบด้านการเงินในครอบครัว อิทธิพลภายนอก มาตรการเยียวยาด้านการเงินจากภาครัฐ พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.292-0.576 ซึ่งมีค่าไม่เกิน 0.700 และค่า VIF มีค่าอยู่ระหว่าง 1.296-1.968 ซึ่งไม่เกิน 10 และมีค่า Tolerance อยู่ระหว่าง 0.508-0.771 ซึ่งอยู่ระหว่าง 0.10 -1.00 แสดงว่า ตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์หรือเป็นอิสระต่อกัน ซึ่งไม่ก่อให้เกิดปัญหา Multicollinearity จึงสามารถนำไปทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ได้อย่างเหมาะสม ดังแสดงตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ค่า VIF และค่า Tolerance ของตัวแปรปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารการเงินบุคคล

ตัวแปรอิสระ	ATFM	FFR	IE	GRMF	VIF	Tolerance
$\bar{X}$	4.14	4.11	3.84	3.44		
S.D.	0.64	0.59	0.66	1.06		
ATFM	-	.570**	.595**	.292**	1.760	.568
FFR		-	.576**	.368**	1.735	.576
IE			-	.461**	1.968	.508
GRMF				-	1.296	.771

*ระดับนัยสำคัญ $p < 0.05$, **ระดับนัยสำคัญ $p < 0.01$

ATFM คือ ทักษะคิดต่อการบริหารการเงิน (Attitudes Towards Financial Management)

FFR คือ ความรับผิดชอบด้านการเงินในครอบครัว (Family Financial Responsibilities)

IE คือ อิทธิพลภายนอก (Influences of External)

GRMF คือ มาตรการเยียวยาด้านการเงินจากภาครัฐ (Government Remedial Measures of the Financial)

3.2 การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารการเงินบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการด้านการเงินของประชาชนจังหวัดอุดรธานี ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารการเงินบุคคล ได้แก่ ทักษะคิดต่อการบริหารการเงิน ความรับผิดชอบด้านการเงินในครอบครัว อิทธิพลภายนอก และมาตรการเยียวยาด้านการเงินจากภาครัฐ มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการด้านการเงินของประชาชนจังหวัดอุดรธานี ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

และจากการพิจารณาค่า R^2 เท่ากับ .596 ซึ่งสามารถอธิบายความผันแปรของปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารการเงินบุคคลได้ร้อยละ 59.60 และพิจารณาค่า Adjusted $R^2 = .592$ แสดงว่า ตัวแปรอิสระร่วมกันทำนายการบริหารจัดการด้านการเงิน ได้ร้อยละ 59.20 ดังแสดงตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ปัจจัยที่มีต่อผลการบริหารการเงินบุคคลมีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการด้านการเงินของประชาชนจังหวัดอุดรธานี ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารการเงินบุคคล	ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน			t	p-value
	สัมประสิทธิ์การถดถอย		ความคาดเคลื่อน มาตรฐาน		
	(b)	(β)			
ค่าคงที่ (a)	.363		.170	2.134	.033
1. ทักษะติดต่อการบริหารการเงิน (ATFM)	.377	.351	.046	8.276	.000**
2. ความรับผิดชอบด้านการเงินในครอบครัว (FFR)	.151	.130	.049	3.092	.002**
3. อิทธิพลภายนอก (IE)	.162	.154	.047	3.444	.001**
4. มาตรการเยียวยาด้านการเงินจากภาครัฐ (GRMF)	.237	.363	.024	9.971	.000**

$R^2 = .596$, Adjusted $R^2 = .592$, Std. error of the Estimate = .440

**ระดับนัยสำคัญที่ 0.01

สรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารการเงินบุคคล ได้แก่ ทักษะติดต่อการบริหารการเงิน ความรับผิดชอบด้านการเงินในครอบครัว อิทธิพลภายนอก และมาตรการเยียวยาด้านการเงินจากภาครัฐ มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการด้านการเงินของประชาชนจังหวัดอุดรธานี ประกอบด้วย 1) การวางแผนด้านการเงินเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง 2) การบริหารจัดการรายได้และรายจ่าย เพื่อรับมือกับความท้าทายและผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น 3) การตัดสินใจในการลงทุนลดน้อยลง แต่ไปเพิ่มการออมที่ได้ผลตอบแทนที่แน่นอน 4) การสำรองเงินและประหยัดค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น เพื่อให้เพียงพอสำหรับการใช้จ่าย 5) การจัดสรรเงินในการดำรงชีวิตประจำวันในกิจกรรมต่างๆ ลดลง โดยไม่กระทบต่อคุณภาพชีวิต 6) การเรียนรู้ติดตามข่าวสารที่เกี่ยวกับการบริหารการเงินจากหน่วยงานของรัฐเพิ่มขึ้น 7) การจัดการหนี้ โดยไม่ส่งผลกระทบต่อกับคะแนนเครดิตหรือไม่สร้างภาระหนี้เพิ่ม 8) มีการลดค่าใช้จ่ายและจัดลำดับความสำคัญของค่าใช้จ่ายประเภทต่างๆ เพื่อเอาค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นออกไป 9) การหาโอกาสและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีบนระบบออนไลน์ เพื่อเป็นช่องทางในการหาเงินหรือสร้างรายได้เพิ่ม และ 10) การดูแลตัวเองด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ ปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับต่างๆ เพื่อลดความเสี่ยง ปัญหาต่างๆ ที่จะตามมา ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยการวิเคราะห์สมการการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) และสามารถเขียนสมการถดถอยได้ ดังนี้

สมการถดถอยในรูปแบบคะแนนดิบ

$$Y = .363 + .377ATFM + .151FFR + .162IE + .237GRMF$$

สมการถดถอยในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน

$$Z = .351 ATFM + .130 FFR + .154 IE + .363RMF$$

อภิปรายผล

ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารการเงินบุคคลและการบริหารจัดการด้านการเงินของประชาชนจังหวัดอุดรธานี ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พบว่า ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีงานทำในจังหวัดอุดรธานี เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารการเงินบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้เกิดขึ้นในช่วงปลายปี 2562 ทำให้ประชาชนให้

ความสำคัญในการวางแผนและเตรียมความพร้อมด้านต่างๆ เพื่อรับมือกับสถานการณ์ที่ไม่แน่นอนที่จะส่งผลกระทบต่อดำรงชีวิต โดยเฉพาะการบริหารจัดการด้านการเงิน ทั้งด้านการจัดการรายจ่ายเพื่อให้สมดุลกับรายได้ที่ได้รับ มีการจัดสรรเงินที่มีอยู่ให้เพียงพอกับการใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ลดกิจกรรมที่ไม่จำเป็นและเปลี่ยนพฤติกรรมการลงทุนเป็นการออม เพื่อให้สามารถมีเงินเพียงพอสำหรับการดำรงชีพ และไม่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตทั้งส่วนบุคคลและครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับ ปริญญา บุตรน้ำเพชร (2563) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อสถานะทางการเงินส่วนบุคคลในช่วงสถานการณ์ COVID-19 ของประชากรในกรุงเทพมหานคร พบว่า ประชากรในกรุงเทพมหานครให้ความสำคัญกับสถานะทางการเงินส่วนบุคคลในสถานการณ์ COVID 19 ทั้งด้านรายรับ รายได้ ด้านหนี้สิน ด้านรายจ่าย ค่าใช้จ่าย ด้านการออมและลงทุน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ ชนิกันต์ ภูกันหา (2563) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการปรับตัวด้านการเงินของบุคลากรสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน พบว่า การปรับตัวด้านการเงินในวิกฤต COVID 19 ทั้งด้านรายได้ รายจ่าย หนี้สิน และการออม การลงทุน มีผลโดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ กนกวรรณ วัฒนาทัศนีย์ และคณะ (2565) ศึกษาการวางแผนทางการเงินในช่วงสถานการณ์โควิด-19 ของประชาชนในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก พบว่า ในช่วงสถานการณ์โควิด-19 มีการวางแผนทางการเงิน ด้านค่าใช้จ่าย ด้านหนี้สิน ด้านรายได้ ด้านการออม ด้านความเสี่ยง ด้านอื่นๆ ด้านการลงทุน และด้านประกันภัย และสอดคล้องกับ ปฐมพงศ์ กุ๊กแก้ว และพิธาน แสนภักดี (2565) ศึกษาการปรับตัวด้านการเงินของประชาชนในจังหวัดสุพรรณบุรี ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พบว่า การปรับตัวด้านการเงินของประชาชนในจังหวัดสุพรรณบุรีภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการด้านการเงินของประชาชนจังหวัดอุดรธานี ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จำแนกตามปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ พบว่า การเปรียบเทียบความแตกต่างของการบริหารจัดการด้านการเงินของประชาชนในจังหวัดอุดรธานี ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จำแนกตามลักษณะประชากรศาสตร์ ด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพและรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ประชาชนในจังหวัดอุดรธานีที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีการบริหารจัดการด้านการเงินภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนในจังหวัดอุดรธานี มีการดูแลตนเองทั้งด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบข้อบังคับต่างๆ เพื่อลดความเสี่ยง ปัญหาต่างๆ ที่จะตาม และมีการเรียนรู้ติดตามข่าวสารเกี่ยวกับการบริหารการเงินจากหน่วยงานของรัฐเพิ่มขึ้น ได้แก่ มาตรการช่วยเหลือต่างๆ เช่น การผ่อนปรนการชำระหนี้ การให้คำปรึกษาโดยมีช่องทางที่เรียกว่าทางด่วนแก็งนี้ เพื่อเสริมสำหรับประชาชน เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ ปริญญา บุตรน้ำเพชร (2565) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อสถานะทางการเงินส่วนบุคคลในช่วงสถานการณ์ COVID-19 ของประชากรในกรุงเทพมหานคร พบว่า ประชากรในกรุงเทพมหานคร ที่มีอาชีพต่างกัน ทำให้สถานะทางการเงินส่วนบุคคลในช่วงสถานการณ์ COVID 19 ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับ สุนันทา สังขทัต (2565) ศึกษาความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อการวางแผนทางการเงิน ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) พบว่า ประชาชนในจังหวัดนนทบุรีที่มีอาชีพแตกต่างกันมีความคาดหวังต่อการวางแผนทางการเงินไม่แตกต่างกัน แต่ไม่สอดคล้องกับ ปฐมพงศ์ กุ๊กแก้ว และพิธาน แสนภักดี (2565) ศึกษาการปรับตัวด้านการเงินของประชาชนในจังหวัดสุพรรณบุรี ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พบว่า ประชาชนในจังหวัดสุพรรณบุรีที่มี อาชีพ ที่แตกต่างกัน มีการปรับตัวด้านการเงินภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แตกต่างกัน

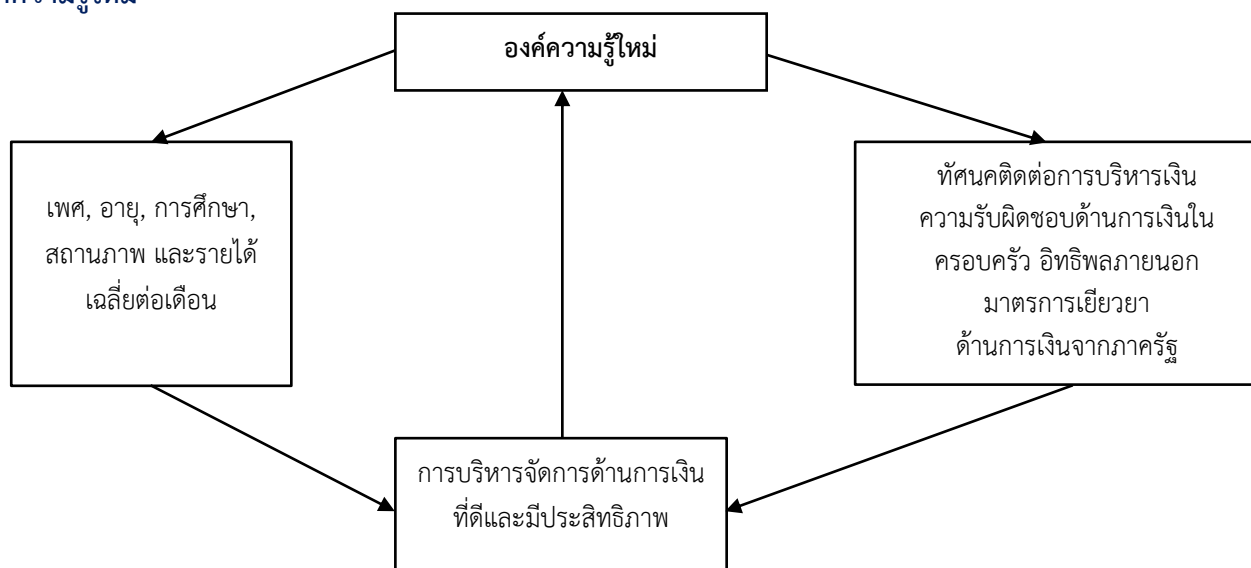
ส่วนประชาชนในจังหวัดอุดรธานีที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน แตกต่างกัน มีการบริหารจัดการด้านการเงินในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความแตกต่างด้านเพศ อายุ ด้านการศึกษา สถานภาพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ทำให้บุคคลมีความรู้ ความคิด ค่านิยม และทัศนคติแตกต่างกัน รวมถึงความแตกต่างในด้านพฤติกรรมกรวางแผนทางการเงินที่เกิดจากมีประสบการณ์ทางการเงินที่ผ่านมาในอดีต จะทำให้บุคคลตระหนักถึงความสำคัญในการบริหารจัดการด้านการเงินอย่างมั่นคง เพื่อรองรับความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นอย่างกะทันหันที่ควบคุมไม่ได้ รวมทั้งมีแนวทางปฏิบัติในการบริหารจัดการด้านการเงิน ภายใต้ข้อจำกัดหรือเงื่อนไขเฉพาะของแต่ละบุคคลในการกำหนดรูปแบบการวางแผนทางการเงิน กระบวนการแนวทางการใช้เงินอย่างมีประสิทธิภาพ มีทิศทางดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการเงินที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ สุทธิดา

เลขานุการ (2563) ศึกษาการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการการเงินส่วนบุคคลของบุคลากรทางการบินเชิงพาณิชย์ในสถานการณ์ COVID-19 พบว่า บุคลากรทางการบินที่มีปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งในบริษัท และรายได้ต่อเดือนต่างกัน จะมีการจัดการการเงินส่วนบุคคลของบุคลากรทางการบิน แตกต่างกันอย่างชัดเจน สอดคล้องกับ ปฐมพงศ์ กุ๊กแก้ว และพิธาน แสนภักดี (2565) ศึกษาการปรับตัวด้านการเงินของประชาชนในจังหวัดสุพรรณบุรี ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พบว่า ประชาชนในจังหวัดสุพรรณบุรีที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกัน มีการปรับตัวด้านการเงินภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แตกต่างกันอย่างชัดเจน สอดคล้องกับ สุนันทา สังขทัต (2565) ศึกษาความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อการวางแผนทางการเงิน ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) พบว่า ความคาดหวังของประชาชนในเขตพื้นที่จังหวัดนนทบุรีที่มี อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ และรายได้ต่อเดือนปัจจุบัน แตกต่างกันอย่างชัดเจน มีความคาดหวังต่อการวางแผนทางการเงิน ด้านการออม และด้านการลงทุน ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID 19) ที่แตกต่างกัน

ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารการเงินบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการด้านการเงินของประชากรจังหวัดอุดรธานี ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พบว่า ปัจจัยด้านทัศนคติต่อการบริหารการเงิน ความรับผิดชอบด้านการเงินในครอบครัว อิทธิพลภายนอก และมาตรการเยียวยาด้านการเงินจากภาครัฐ มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการด้านการเงินของประชากรจังหวัดอุดรธานี ซึ่งประกอบด้วย การวางแผนด้านการเงินเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง การบริหารจัดการรายได้และรายจ่าย เพื่อรับมือกับความท้าทายและผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น การตัดสินใจในการลงทุนลดน้อยลง แต่ไปเพิ่มการออมที่ได้ผลตอบแทนที่แน่นอน การสำรองเงินและประหยัดค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น เพื่อให้เพียงพอสำหรับการใช้จ่าย การจัดสรรเงินในการดำรงชีวิตประจำวันในกิจกรรมต่างๆ ลดลง โดยไม่กระทบต่อคุณภาพชีวิต การเรียนรู้ติดตามข่าวสารเกี่ยวกับการบริหารการเงินจากหน่วยงานของรัฐเพิ่มขึ้น การจัดการหนี้ โดยไม่ส่งผลกระทบต่อคะแนนเครดิตหรือไม่สร้างภาระหนี้เพิ่ม มีการลดค่าใช้จ่ายและจัดลำดับความสำคัญของค่าใช้จ่ายประเภทต่างๆ เพื่อเอาค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นออกไป การหาโอกาสและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีบนระบบออนไลน์ เพื่อเป็นช่องทางในการหาเงินหรือสร้างรายได้เพิ่ม และการดูแลตัวเองด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบข้อบังคับต่างๆ เพื่อลดความเสี่ยง ปัญหาต่างๆ ที่จะตามมา ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีค่าอำนาจการพยากรณ์การบริหารจัดการด้านการเงินได้ร้อยละ 59.20 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อโคโรนา 2019 มีระยะเวลาในการแพร่ระบาดที่ยาวนานตั้งแต่ปลายปี 2562 ถึงปัจจุบัน ทำให้ประชาชนมีการเตรียมความพร้อมในการบริหารจัดการด้านการเงินเพื่อความอยู่รอดปลอดภัยด้านการเงิน เพื่อให้มีความสมดุลของรายรับกับรายจ่าย ไม่ให้มีปัญหาในการใช้ชีวิตในยุค COVID 19 มีทัศนคติต่อการบริหารการเงินที่ดีขึ้น โดยให้ความสำคัญกับการบันทึกรายรับรายจ่ายหรือการเคลื่อนไหวทางการเงิน เพื่อให้เห็นสภาพทางการเงินที่เกิดขึ้นจริง ช่วยลดความเสี่ยงที่อาจเกิดจากปัญหาเงินสดขาดมือ หรือสภาพคล่องในธนาคาร มีการติดตามข่าวสารผ่านหลายช่องทาง และศึกษาข้อมูลแนวทางการวางแผนทางการเงินจากบุคคลที่น่าเชื่อถือ และนำมาปรับใช้เป็นแนวทางและเตรียมความพร้อมในการบริหารจัดการด้านการเงินของตนเอง ถ้ามีการระบาดเพิ่มขึ้นอีกจะสามารถมีแนวทางในการบริหารจัดการด้านการเงินของตนเองได้อย่างรวดเร็ว และมีการวางแผนทางการเงินรวมถึงการวิเคราะห์ ประเมิน และควบคุมรายได้และค่าใช้จ่าย สามารถใช้เงินให้มีความคุ้มค่ามากที่สุด มีการหารายได้เพิ่มเติมเพื่อเสริมให้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายของครอบครัวที่อยู่ในความรับผิดชอบของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุบล ไม้พุ่ม (2565) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการวางแผนการเงินส่วนบุคคลในช่วงโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการวางแผนทางการเงินที่จำเป็นต้องคำนึงถึง ได้แก่ สภาพทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะภาวะเศรษฐกิจ ที่ผันผวนไปตามการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างวิกฤตการณ์โรค COVID 19 ซึ่งเป็นผลกระทบอย่างหนักกับทั้งธุรกิจและส่วนบุคคล ทำให้หากนำปัจจัยทางเศรษฐกิจมาใช้ในการกำหนดแนวทางในการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล จะทำให้การวางแผนมีประสิทธิภาพมากขึ้น และสอดคล้องกับ กนกวรรณ วัฒนาทัศนีย์ และคณะ (2565) ศึกษาการวางแผนทางการเงินในช่วงสถานการณ์โควิด-19 ของประชาชนในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก พบว่า ประชาชนมีการวางแผนทางการเงิน เช่น มีการออมเพิ่มขึ้น หา

รายได้เพิ่มขึ้น ลดหนี้สินและรายจ่ายลง และมีการวางแผนสวัสดิการที่ได้รับจากรัฐบาลซึ่งประชาชนส่วนใหญ่คิดว่าสวัสดิการจากรัฐบาลช่วงเหลือประชาชนได้มาก

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

จากภาพที่ 2 ผลการวิจัยได้แสดงให้เห็นองค์ความรู้ใหม่ ดังต่อไปนี้

1. เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน เป็นปัจจัยประชากรศาสตร์ที่ทำให้บุคคลมีความรู้ ความคิด ค่านิยม และทัศนคติที่แตกต่างกัน รวมถึงความแตกต่างในด้านพฤติกรรมการวางแผนทางการเงินที่เกิดจากประสบการณ์ของบุคคลที่ผ่านมาในอดีตด้วย จึงทำให้บุคคลตระหนักถึงความสำคัญในการบริหารจัดการด้านการเงินอย่างมั่นคง เพื่อรองรับกับความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นอย่างกะทันหันที่ควบคุมไม่ได้

2. ทัศนคติต่อการบริหารเงิน ความรับผิดชอบด้านการเงินในครอบครัว อิทธิพลภายนอก และมาตรการเยียวยา ด้านการเงินจากภาครัฐ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเงินบุคคลซึ่งทำให้บุคคลมีการวางแผนด้านการเงินเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง การบริหารจัดการรายได้และรายจ่ายที่รับมือกับความท้าทายและผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น การตัดสินใจในการลงทุนลดน้อยลงแต่ไปเพิ่มการออมที่ได้ผลตอบแทนที่แน่นอน ทำให้มีการสำรองเงินและประหยัดค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นให้เพียงพอสำหรับการใช้จ่ายประจำวัน การจัดสรรเงินในการดำรงชีวิตประจำวันในกิจกรรมต่างๆ ลดลงโดยไม่กระทบต่อคุณภาพชีวิต มีการเรียนรู้ติดตามข่าวสารเกี่ยวกับการบริหารการเงินจากหน่วยงานรัฐเพิ่มขึ้น การจัดการหนี้โดยไม่ส่งผลกระทบต่อคะแนนเครดิตหรือไม่สร้างภาระหนี้สินเพิ่ม มีการลดค่าใช้จ่ายและจัดลำดับความสำคัญของค่าใช้จ่ายประเภทต่างๆ เพื่อลดความเสี่ยงปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นโดยไม่คาดคิด

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารการเงินบุคคลและการบริหารจัดการด้านการเงินของประชาชนจังหวัดอุดรธานี ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารการเงินบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับมาก และการบริหารจัดการด้านการเงินของประชาชนจังหวัดอุดรธานี ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน

ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการด้านการเงินของประชาชนจังหวัดอุดรธานี ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จำแนกตามปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ พบว่า ประชาชนจังหวัดอุดรธานี ที่มีปัจจัยด้าน

ประชากรศาสตร์แตกต่างกันมีการบริหารจัดการด้านการเงินในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แตกต่างกัน พบว่า ผลการทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างด้านประชากรศาสตร์ จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน กับการบริหารจัดการด้านการเงินในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว พบว่า กลุ่มตัวอย่างประชาชนผู้ปฏิบัติงานในจังหวัดอุดรธานีที่มี อาชีพแตกต่างกัน มีการบริหารจัดการด้านการเงินในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไม่แตกต่างกัน ส่วนกลุ่มตัวอย่างประชาชนผู้ปฏิบัติงานในจังหวัดอุดรธานีที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน แตกต่างกันมีการบริหารจัดการด้านการเงินในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารการเงินบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการด้านการเงินของประชากรจังหวัดอุดรธานี ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารการเงินบุคคล ได้แก่ ทักษะติดต่อการบริหารการเงิน ความรับผิดชอบด้านการเงินในครอบครัว อิทธิพลภายนอก และมาตรการเยียวยาด้านการเงินจากภาครัฐ มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการด้านการเงินของประชากรจังหวัดอุดรธานี ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 หน่วยงานภาครัฐควรสร้างทัศนคติต่อการบริหารการเงินให้กับประชาชนที่ดี เช่น มีนโยบายที่ช่วยเหลือประชาชนในช่วงวิกฤตต่างๆ และสามารถเข้าถึงได้ง่าย

1.2 หน่วยงานรัฐควรรณรงค์ให้ประชาชนได้มีการบริหารจัดการด้านการเงินในครอบครัวให้มากยิ่งขึ้น เช่น การจัดทำบัญชีในครัวเรือน แนะนำแนวทางการออมเพิ่มขึ้น มีการลดค่าใช้จ่าย และจัดลำดับความสำคัญของค่าใช้จ่ายประเภทต่างๆ เพื่อเอาค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นออกไป เป็นต้น เพื่อให้ประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อการบริหารจัดการด้านการเงิน

1.3 ประชาชนควรมีทัศนคติต่อการบริหารเงินที่ดีเพื่อส่งผลให้แสดงพฤติกรรมในการตัดสินใจที่เกี่ยวกับการจัดการทางการเงินได้อย่างถูกต้อง สามารถบริหารรายได้และค่าใช้จ่ายให้มีความสมดุลได้อย่างเหมาะสม รวมถึงการวางแผนการใช้เงินในการอุปโภค บริโภค การชำระหนี้สิน และการออมหรือการลงทุนเพื่อลดความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอย่างมีประสิทธิภาพทั้งในสถานการณ์ปกติหรือวิกฤติ

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเครื่องมือทางการเงินในการบริหารสภาพคล่องส่วนบุคคล ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของประชาชนในจังหวัดอุดรธานี เพื่อให้มีจำนวนเงินที่เพียงพอต่อการใช้จ่ายที่จำเป็น ไม่มากจนก่อให้เกิดต้นทุนค่าเสียโอกาส แต่ไม่น้อยจนเกิดการขาดแคลนในยามที่ต้องการใช้เงิน

2.2 ควรศึกษารูปแบบการวางแผนทางการเงินที่ส่งผลให้ประชาชนในจังหวัดอุดรธานี ต่อความอยู่ดีมีสุข และความพร้อมสำหรับอนาคต ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

2.3 ควรมีการพัฒนาแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้น โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีอื่นๆ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) หรือการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อเป็นประโยชน์กับผู้ที่เกี่ยวข้องและสามารถนำไปแก้ปัญหของประชาชนในจังหวัดอุดรธานี ได้ตรงประเด็น

เอกสารอ้างอิง

กนกวรรณ วัฒนาทัศนีย์, ชามีนะ วชิรญา, อรุณฯ สว่างเจริญกุล และ อังคณา ตาเสนา. (2565). การวางแผนทางการเงิน ในช่วงสถานการณ์โควิด-19 ของประชาชนในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก. *วารสารวิทยาการจัดการและการสื่อสาร*, 1(2), 19-38.

- กอบชัย นิกรพิทยา และ วุฒิพล ฉัตรจรัสกุล. (2562). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม การปรับตัวด้านการเงินของภาคครัวเรือนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม. *วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 6(1), 39-52.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2559). *การวิเคราะห์สถิติ: สถิติสำหรับบริหารและวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 16). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชนิกานต์ ภูกันหา. (2563). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปรับตัวด้านการเงินของบุคลากรสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน*. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง).
- ธนภรณ์ ดิชนกิจชัยกุล. (2562). *ปัจจัยที่มีผลต่อการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของคนวัยทำงานในสถานการณ์ COVID-19*. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง).
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุริยาสาน.
- ปฐมพงศ์ กุดแก้ว และ พิธาน แสนภักดี. (2565). การปรับตัวด้านการเงินของประชาชนในจังหวัดสุพรรณบุรี ภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา. *วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 9(3), 205-216.
- ปฐมพงศ์ กุดแก้ว. (2565). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวด้านการเงินของประชาชนจังหวัดสุพรรณบุรี ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (รายงานวิจัย)*. สุพรรณบุรี: คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.
- ปริญญานุช บุตรน้ำเพชร. (2565). *ปัจจัยที่มีผลต่อสถานะทางการเงินส่วนบุคคลในช่วงสถานการณ์ COVID-19 ของประชากรในกรุงเทพมหานคร*. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง).
- ยุพิน ปิ่นทอง. (2562). *การวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของประชาชนจังหวัดปทุมธานี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการเงินและการธนาคาร, มหาวิทยาลัยรามคำแหง).
- วรรณวิภา ไตลังคะ และกัมปนาท วงษ์วัฒนาพงษ์. (2565). รอยแผลทางเศรษฐกิจและสังคม: กรณีโควิด-19. *วารสารมนุษยศาสตร์ฉบับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง*, 11(2), 1-11.
- วันชัย อนุตรชัชวาล. (24 พฤษภาคม 2664). *หอการค้าอุดรตั้ง 7 ทีมฟื้นฟูธุรกิจ โควิดระลอก 3 เดือนเดียวสูญกว่าพันล้าน*. สืบค้น 1 มีนาคม 2565. จาก <https://www.prachachat.net/local-economy/news-674041>.
- วิโรไท สันติประภาพ. (2563). *ปลูกภูมิคุ้มกันเศรษฐกิจไทย ก้าวข้ามวิกฤติโควิด 19*. สืบค้น 1 มีนาคม 2565. จาก <https://www.thansettakij.com/finance/431432>.
- สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์ และ ประณณ แก้วเอียน. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการการเงินส่วนบุคคลของข้าราชการตำรวจภูธร จังหวัดชุมพร. *วารสารวิทยาการจัดการ*, 32(2), 29-57.
- สมบูรณ์ สารพัด, ศิริสุข อินละคร และ ชไมพร ชินโชติ. (2564). การวางแผนการเงินส่วนบุคคลของประชากรวันทำงานในจังหวัดชลบุรี. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 7(3), 218-234.
- สยานนท์ สหุนันต์. (2561). พฤติกรรมการบริหารจัดการการเงินส่วนบุคคลของนักศึกษาวิทยาลัยดุสิตธานี พัทยา. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*, 12(2), 369-383.
- สำนักงานแรงงานจังหวัดอุดรธานี. (2565). *รายงานสถานการณ์และดัชนีชี้วัดภาวะแรงงานจังหวัดอุดรธานีรายปี 2565*. อุดรธานี: สำนักงานแรงงานจังหวัดอุดรธานี.
- สุทธิดา เลขาณุกิจ. (2563). *การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการการเงินส่วนบุคคลของบุคลากรทางการบินเชิงพาณิชย์ในสถานการณ์ COVID-19*. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง).
- สุนันทา สังขทัต. (2565). ความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อการวางแผนทางการเงินภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในเขตพื้นที่จังหวัดนันทบุรี. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*, 1(2), 73-89.

- อุบล ไม้พุ่ม. (2565). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลในช่วงโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19). *วารสารไผ่ยอดดงปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 12(2), 28-45.
- Althnian, A. (2021). Design of a rule-based personal finance management system based on financial well-being. *International Journal of Advanced Computer Science and Applications*, 12(1), 182-187.
- Ameliawati, M., & Setiyani, R. (2018). The influence of financial attitude, financial socialization, and financial experience to financial management behavior with financial literacy as the mediation variable. in *International Conference on Economics, Business and Economic Education 2018, KnE Social Sciences* (pp.811–832). Central Java Province, Indonesia: Universitas Negeri Semarang.
- Kaneda, M., Kubota, S., & Tanaka, S. (2021). Who spent their COVID-19 stimulus payment? Evidence from personal finance software in Japan. *The Japanese Economic Review*, 72(3), 409-437.
- Siswanti, I., & Halida, A. M. (2020). Financial knowledge, financial attitude, and financial management behavior: Self-control as mediating. *The International Journal of Accounting and Business Society*, 28(1), 105-132.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rd ed.) New York: Harper and Row Publications.

Factors Influencing Consumers' Choice of Online Food Ordering Applications in Millennials Consumers in Bangkok

Nuttanun Jerungvanishai¹ and Mana Luksamee-Arunothai^{2*}

¹ Master Student, Business economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

² Associate Professor of Department of Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: fecomnl@ku.ac.th

ABSTRACT

This Article aimed to study the demographic factors, marketing mix factors in consumers' perspective, and technology acceptance factors influencing the consumers' choice of online food delivery services via applications among the millennial generation in Bangkok, Thailand. The research adopts a quantitative approach and utilizes a quota sampling method. Data collection is conducted through online questionnaires. The study involves a total of 400 individuals, categorized into two groups: those interested in continuing to use the application (320 individuals) and those not interested in continuing to use it (80 individuals). Also, the data were analyzed by inferential statistics methods including T-test, F-test, r one way analysis of variance, and binary logistic regression analysis. According to the binary logistic regression analysis, the factors that significantly influenced consumers' choice of online food ordering applications in millennials consumers in Bangkok included demographic factors which consisted of gender and occupation, marketing mix factors in consumers' perspective which consisted of customer value, cost to customer, comfort, caring, and completion, and technology acceptance factors which consisted of perceived usefulness, attitude toward using, and actual use.

Keywords: Online Food Ordering Service, Millennial Consumers, Marketing Mix Factors, Consumers' Perspective

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสั่งอาหารออนไลน์ผ่านช่องทางแอปพลิเคชันของผู้บริโภคกลุ่มมิลเลนเนียลในกรุงเทพมหานคร

ณัฐนันท์ จีรังวานิชชัย¹ และ มานะ ลักษณะมีอรุณทัต^{2*}

¹ นิติศาสตรบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: fecomnl@ku.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองของผู้บริโภค และปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยี ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสั่งอาหารออนไลน์ผ่านช่องทางแอปพลิเคชันของผู้บริโภคกลุ่มมิลเลนเนียลในกรุงเทพมหานคร โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามออนไลน์ โดยผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลจากกลุ่มคนที่เคยใช้แอปพลิเคชันสั่งอาหารออนไลน์ ทั้งหมดจำนวน 400 ตัวอย่าง โดยแบ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่สนใจใช้แอปพลิเคชันต่อ จำนวน 320 คน และไม่สนใจใช้ต่อ จำนวน 80 คน และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ ค่าสถิติ Independent T-test และค่าสถิติ F-test หรือแบบการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance) รวมถึงการใช้การวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติกแบบทวิ (Binary Logistic Regression Analysis) ผลการศึกษาจากการการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติกแบบทวิ พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสั่งอาหารออนไลน์ผ่านช่องทางแอปพลิเคชันของผู้บริโภคกลุ่มมิลเลนเนียลในกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยยะสำคัญ ได้แก่ ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ประกอบด้วย เพศ และอาชีพ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองของผู้บริโภค ได้แก่ คุณค่าที่ลูกค้าจะได้รับ (Customer Value) ต้นทุน (Cost to Customer) ความสบาย (Comfort) การดูแลเอาใจใส่ (Caring) และความสำเร็จในการตอบสนองความต้องการ (Completion) และปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยี ประกอบด้วย การรับรู้ถึงประโยชน์ (Perceived Usefulness) ความง่ายในการใช้งาน (Perceived Ease of Use) ทศนคติที่มีต่อการใช้ (Attitude toward Using) และการนำมาใช้งานจริง (Actual Use) ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลือกใช้บริการสั่งอาหารออนไลน์ผ่านช่องทางแอปพลิเคชันของผู้บริโภคกลุ่มมิลเลนเนียลในกรุงเทพมหานคร

คำสำคัญ: แอปพลิเคชันสั่งอาหารออนไลน์, ผู้บริโภคกลุ่มมิลเลนเนียล, ส่วนประสมทางการตลาด, มุมมองของผู้บริโภค

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

จากการแพร่ระบาดของไวรัส Covid-19 ได้ส่งผลกระทบต่อธุรกิจร้านอาหารทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งร้านอาหารที่ต้องปรับการให้บริการในช่วงที่มีการระบาดของไวรัส ซึ่งรัฐบาลในหลายประเทศได้ตระหนักถึงความสำคัญของการรักษาความปลอดภัยและระยะห่างทางสังคม จึงมีการกำหนดมาตรการที่จำกัดการให้บริการในร้านอาหาร ส่งผลให้ผู้คนหลีกเลี่ยงการเดินทางและการสัมผัสกับผู้อื่น พฤติกรรมการสั่งซื้อสินค้าผ่านทางออนไลน์จึงเพิ่มขึ้นอย่างมาก รวมถึงการสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ที่ได้รับความนิยมมากขึ้น ซึ่งได้กลายมาเป็นช่องทางสำคัญของทั้งผู้ประกอบการและผู้บริโภค ที่ช่วยในการส่งเสริมทางการตลาดและเพิ่มความสะดวกสบายให้กับลูกค้า ธุรกิจร้านอาหารที่ใช้แอปพลิเคชันสั่งอาหารออนไลน์สามารถเข้าถึงกลุ่มลูกค้าใหม่ที่มีความถนัดในการใช้เทคโนโลยีและต้องการความสะดวกสบายในการเลือกซื้ออาหาร

ได้หลากหลาย และเมื่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลงในช่วงหลังจากที่รัฐบาลออกมาตรการเพื่อควบคุมและป้องกันการแพร่ระบาดของไวรัส Covid-19 ทำให้การให้บริการในร้านอาหารถูกจำกัด และมีการห้ามรับประทานอาหารภายในร้าน ธุรกิจร้านอาหารจึงต้องปรับเปลี่ยนช่องทางการให้บริการเป็นการจัดส่งอาหารออนไลน์เพื่อให้ธุรกิจสามารถดำเนินต่อไปได้อย่างต่อเนื่อง โดยสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (สพธอ.) ได้สำรวจพฤติกรรมทางออนไลน์เรื่อง การใช้บริการ Online Food Delivery ของคนไทย จากการสำรวจพบว่า เป็นผู้ใช้บริการสั่งอาหารออนไลน์มีมากถึง 85% และเมื่อวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก พบว่า กลุ่มมิลเลนเนียล หรือ Generation Y ซึ่งเป็นกลุ่มที่ใช้บริการแอปพลิเคชันสั่งอาหารมากที่สุดถึง 51.09% (ETDA, 2563) และคาดว่าทิศทางของตลาดแอปพลิเคชันสั่งอาหารออนไลน์ภายในประเทศไทยในอนาคตจะปรับตัวสูงขึ้นจากการจัดโปรโมชั่นกระตุ้นอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการขยายฐานร้านค้าและกลุ่มลูกค้าใหม่ไปสู่พื้นที่ต่างจังหวัดมากขึ้น เพื่อเพิ่มความหลากหลายและจำนวนร้านอาหารภายในแพลตฟอร์ม ประกอบกับการแข่งขันที่รุนแรงจากจำนวนผู้ประกอบการที่มีมากหลายราย ส่งผลให้มูลค่าตลาดแอปพลิเคชันสั่งอาหารในปี 2565 จะมีมูลค่าประมาณ 7.9 หมื่นล้านบาท หรือขยายตัว 4.5% จากปี 2564 (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2565)

มิลเลนเนียลหรือกลุ่มมิลเลนเนียล คือ ผู้ที่เกิดตั้งแต่ปี ค.ศ. 1981 – 2003 หรือ อยู่ในช่วงอายุตั้งแต่ 27 - 42 ปี เป็นผู้บริโภคอีกกลุ่มหนึ่งที่นักการตลาดให้ความสำคัญและกำลังจะกลายมาเป็นทั้งกลุ่มแรงงานหลัก และกำลังซื้อที่สำคัญของตลาดในอนาคต โดยขนาดของตลาดกลุ่มมิลเลนเนียลในประเทศไทยมีขนาดใหญ่เพราะมีอยู่ถึง 1 ใน 3 ของจำนวนประชากร หรือมีขนาดมากกว่า 20 ล้านคน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนวัยทำงานและกำลังสำคัญที่ขับเคลื่อนสังคมและเศรษฐกิจในปัจจุบัน ทำให้แบรนด์ต่างๆ ให้ความสำคัญกับคนกลุ่มนี้อย่างมาก และพยายามทำการศึกษาในทุกๆ มิติของคนกลุ่มนี้เนื่องจากชาวมิลเลนเนียลส่วนใหญ่จัดเป็นกลุ่มผู้บริโภคที่มีความซับซ้อน การที่ผู้บริโภคกลุ่มมิลเลนเนียลมีพฤติกรรมทัศนคติ และมุมมองด้านการใช้ชีวิตและการบริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป จึงทำให้ธุรกิจต่างๆ ต้องทำความเข้าใจและปรับตัวเพื่อให้ตอบสนองความต้องการของคนกลุ่มมิลเลนเนียลที่เป็น Personalize มากขึ้น ส่งผลให้ในปัจจุบันคนกลุ่มมิลเลนเนียลจึงเริ่มเข้ามามีบทบาทกับสังคมมากยิ่งขึ้นรวมถึงพฤติกรรมในการเข้าถึงแหล่งข้อมูลต่างๆ พฤติกรรมในการเลือกใช้อินเตอร์เน็ต หรือแม้กระทั่งพฤติกรรมในการเลือกซื้อสินค้า และการใช้บริการธุรกิจส่งอาหารออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ที่เปลี่ยนแปลงไปอีกด้วย และด้วยเหตุผลเช่นนี้จึงทำให้นักการตลาดต่างสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับผู้บริโภคกลุ่มนี้ที่มีความสำคัญในอนาคต

จากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองของผู้บริโภค พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองของผู้บริโภค ส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการส่งอาหารออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร (สุจิตรา ใจเอื้อ, 2562)

จากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยี พบว่า การยอมรับและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเรื่องที่สำคัญที่ทำให้การใช้เทคโนโลยีส่งผลให้เกิดการยอมรับเทคโนโลยีด้านการปรับตัวโดยปรับเปลี่ยนวิธีการทำงาน และกระบวนการทำงานรูปแบบใหม่ที่ต้องนำเทคโนโลยีมาใช้ส่งผลให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น ต่อการที่ผู้ใช้งานมีมุมมอง ทัศนคติ การรับรู้ประโยชน์ในการใช้งานเทคโนโลยี และวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป (สุทิพย์ ประทุม, 2565)

นอกจากนี้เมื่ออ้างอิงข้อมูลประกอบจาก เทรนด์ธุรกิจดีลิเวอรี่ ปี 2565 (แกร็บฟู้ด, 2565) ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมและสำรวจความคิดเห็นผู้ใช้บริการที่มีต่อแอปพลิเคชันสั่งอาหารออนไลน์ ระบุว่า ในปี 2565 ยอดการจัดส่งเดลิเวอรี่ผ่านแพลตฟอร์มแกร็บเดลิโตนขึ้น 24% เมื่อเทียบกับปี 2564 ขณะที่มูลค่าการใช้จ่ายต่อออเดอร์ของการสั่งอาหารผ่านบริการแกร็บฟู้ด และแกร็บมาร์ทในปี 2565 เพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยถึง 17% เมื่อเทียบกับปี 2562 ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลผลสำรวจของ ศูนย์วิจัยกสิกรไทย ปี 2565 ที่ได้ประมวลข้อมูลจากความร่วมมือของ LINE MAN Wongnai และข้อมูลที่ได้ประมวลข้อมูลจากความร่วมมือของ LINE MAN Wongnai และข้อมูลในตลาดแอปพลิเคชันสั่งอาหารออนไลน์ ปี 2564 พบว่า มูลค่าตลาดของการสั่งอาหารไปยังที่พัก Food Delivery เติบโตกว่า 46.4% และมีแนวโน้มยอดผู้ใช้บริการสูงขึ้นมาก (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2565) แสดงให้เห็นว่า การสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชัน เป็นที่ยอมรับมากขึ้นในประเทศไทย อย่างไรก็ตามธุรกิจร้านอาหารในปัจจุบันนั้นมีการแข่งขันที่สูงเรื่อยๆ และในวิถีชีวิตประจำวันของผู้บริโภคก็ยังคงต้องรับประทานอาหารทุกวัน เพราะฉะนั้นหากร้านค้า หรือผู้ให้บริการแอปพลิเคชันสั่งอาหารออนไลน์ไม่สามารถทำให้ผู้บริโภคมีความสนใจที่จะกลับมา

ซื้อซ้ำ หรือเลือกใช้บริการแอปพลิเคชันสั่งอาหารอีกในครั้งถัดไปได้ ย่อมเป็นการเสียรายได้ในส่วนของลูกค้าเก่าไปอย่างน่าเสียดาย

เมื่อพิจารณาจากข้อมูลข้างต้นเกี่ยวกับกลุ่มมิลเลนเนียลที่กำลังเป็นกำลังแรงงาน และเป็นกำลังซื้อหลักในธุรกิจแอปพลิเคชันให้บริการสั่งอาหารออนไลน์ และมีความหลากหลายทางด้านพฤติกรรม ซึ่งอาจส่งผลต่อความสนใจในการเลือกใช้บริการแอปพลิเคชันสั่งอาหารออนไลน์ จากสาเหตุข้างต้นนี้ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการสั่งอาหารออนไลน์ผ่านช่องทางแอปพลิเคชันของผู้บริโภคกลุ่มมิลเลนเนียล ที่แท้จริงว่าเกิดจากปัจจัยใด และปัจจัยอะไรบ้างที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกใช้บริการสั่งอาหารออนไลน์ผ่านช่องทางแอปพลิเคชันของผู้บริโภคกลุ่มมิลเลนเนียลในเขตกรุงเทพมหานคร และจากการศึกษางานวิจัยเชิงประจักษ์อื่นๆที่ผ่านมา นั้น ไม่เคยมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกใช้แอปพลิเคชันสั่งอาหารออนไลน์ของผู้บริโภคกลุ่มมิลเลนเนียลโดยตรง อาทิ (เปรมปวีณ์ ทรัพย์มา, 2565) และ (พิรพัฒน์ เทวกุล, 2564) ซึ่งเป็นการศึกษาโดยเจาะจงไปที่การศึกษาเฉพาะบริการของแอปพลิเคชันนั้นๆ หรือ (จุฑามาศ ศรีรัตนาม, 2564) ที่เน้นศึกษาไปที่ภาพรวมของทุกเจนเนอเรชันในประเทศไทย โดยจากความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้บริโภคและการวิเคราะห์ช่องว่างของงานวิจัย (Research Gap) ข้างต้น งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภคกลุ่มมิลเลนเนียล จากข้อมูลปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองของผู้บริโภค และปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยีที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคกลุ่มมิลเลนเนียลต่อการเลือกใช้บริการแอปพลิเคชันสั่งอาหารออนไลน์ เพื่อพัฒนาแอปพลิเคชันให้ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคกลุ่มมิลเลนเนียลให้มากที่สุด เช่น ส่งผลให้ผู้บริโภคกลับมาใช้บริการแอปพลิเคชันสั่งอาหารออนไลน์เพิ่มมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาข้อมูล ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองของผู้บริโภค และปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยี ที่มีอิทธิพลต่อความสนใจเลือกใช้บริการสั่งอาหารออนไลน์ผ่านช่องทางแอปพลิเคชันต่อของผู้บริโภคกลุ่มมิลเลนเนียลในกรุงเทพมหานคร

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยกับผู้บริโภคกลุ่มมิลเลนเนียลที่มีอายุระหว่าง 27 - 42 ปี ที่เคยใช้แอปพลิเคชันสั่งอาหารออนไลน์ ที่มีอาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร เนื่องจากเป็นกลุ่มผู้บริโภคที่มีกำลังซื้อ ที่มีความคุ้นเคยในการใช้งานด้านเทคโนโลยีเป็นอย่างดี และมีศักยภาพที่จะเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักสำหรับธุรกิจอีคอมเมิร์ซในอนาคต โดยการใช้การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการคำนวณตามสูตร การหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างในกรณีที่ไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนของ Cochran (1977) โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ 95 เปอร์เซนต์ ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ไม่เกิน 5 % โดยคำนวณได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 384 คน ผู้วิจัยจึงขอเก็บข้อมูลโดยใช้จำนวนกลุ่มตัวอย่างเต็มเท่ากับ 400 ตัวอย่าง เพื่อให้ผลการศึกษาแม่นยำ ถูกต้อง และมีความน่าเชื่อถือ และจากผลการสำรวจสามารถแบ่งได้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่สนใจซื้อซ้ำ มีจำนวน 320 ตัวอย่าง และไม่สนใจซื้อซ้ำ จำนวน 80 ตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการรวบรวมแนวคิด ทฤษฎีและจากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาประยุกต์ใช้ เพื่อใช้ในการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาและเชิงปริมาณ โดยแบ่งแบบสอบถามดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามคัดกรองผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประสบการณ์ในการใช้บริการแอปพลิเคชันสั่งอาหารออนไลน์ อยู่ในกลุ่มผู้บริโภคกลุ่มมิลเลนเนียลและอาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครหรือไม่ โดยเป็นคำถามคัดกรองปลายปิดจำนวน 1 คำถาม

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา รายได้ สถานภาพ และอาชีพ โดยเป็นแบบสอบถามปลายปิด (Closed – Ended Questions) ให้เลือกตอบ จำนวน 6 คำถาม เป็นแบบ Likert Scale ใช้ระดับการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาคชั้น (Interval Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองลูกค้า (7C's Marketing) ที่มีต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคกลุ่มมิลเลนเนียลที่มีต่อการเลือกใช้บริการแอปพลิเคชันสั่งอาหารออนไลน์ ประกอบด้วย 7 ด้าน คือ คุณค่าที่ลูกค้าจะได้รับ (Customer Value) ต้นทุน (Cost to Customer) ความสะดวก (Convenience) ความสบาย (Comfort) การติดต่อสื่อสาร (Communication) การดูแลเอาใจใส่ (Caring) และความสำเร็จในการตอบสนองความต้องการ (Completion) โดยเป็นแบบสอบถามปลายปิด (Closed – Ended Questions) ให้เลือกตอบ จำนวน 7 คำถาม เป็นแบบ Likert Scale ใช้ระดับการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาคชั้น (Interval Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี ได้แก่ การรับรู้ถึงประโยชน์ (Perceived Usefulness) ความง่ายในการใช้งาน (Perceived Ease of Use) ความตั้งใจที่จะใช้งาน (Intention to Use) การรับรู้ถึงความเสี่ยง (Perceived Risk) ทศนคติที่มีต่อการใช้ (Attitude toward Using) และการนำมาใช้งานจริง (Actual Use) โดยเป็นแบบสอบถามปลายปิด (Closed – Ended Questions) ให้เลือกตอบ จำนวน 6 คำถาม เป็นแบบ Likert Scale ใช้ระดับการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาคชั้น (Interval Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมความสนใจที่จะเลือกใช้บริการแอปพลิเคชันสั่งอาหารออนไลน์ของผู้บริโภคกลุ่มมิลเลนเนียลในเขตกรุงเทพมหานครในอนาคต เป็นแบบสอบถามปลายปิด (Closed – Ended Questions) โดยให้เลือกตอบเพียงข้อเดียว

ส่วนที่ 6 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะ โดยเป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open – Ended Questions) จำนวน 1 คำถาม

3. สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 : ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจใช้บริการของผู้บริโภคกลุ่มมิลเลนเนียลที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 : ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองลูกค้าที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจใช้บริการของผู้บริโภคกลุ่มมิลเลนเนียลที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 : ปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยีที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจใช้บริการของผู้บริโภคกลุ่มมิลเลนเนียลที่แตกต่างกัน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

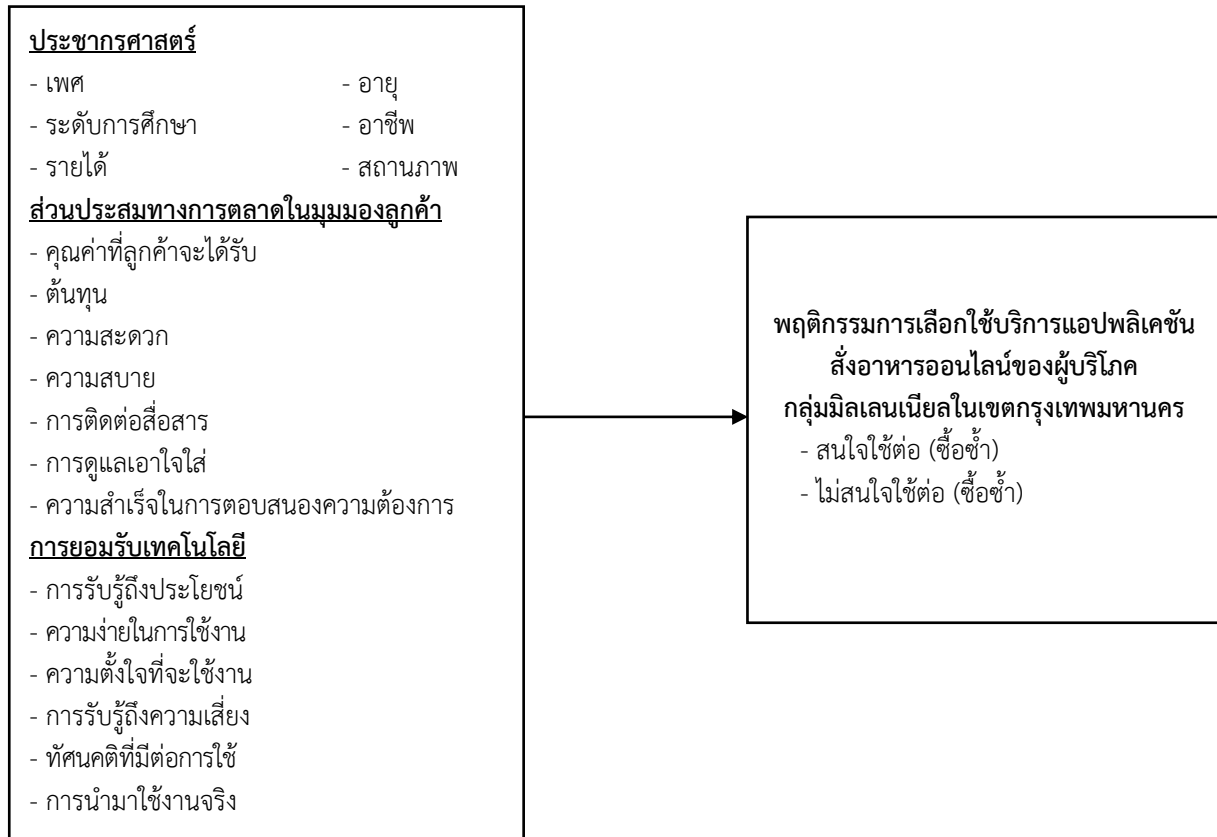
การเก็บรวบรวมแบ่งเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยการกระจายแบบสอบถามโดยใช้แบบสอบถามผ่านช่องทางออนไลน์ จำนวน 400 ตัวอย่าง 2) แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยการเก็บข้อมูลจากวิทยานิพนธ์ งานศึกษาค้นคว้าอิสระ รายงาน และเอกสารอ้างอิงต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ รายงานการสำรวจประจำปี 2023 ของ We Are Social เกี่ยวกับรายงานพฤติกรรมการใช้สื่อเทคโนโลยีต่างๆ, ข้อมูลการสำรวจของ TechTarget Contributor ปี 2021 เรื่อง Internet Technologies Millennials (Generation Y), ข้อมูลพฤติกรรมการใช้บริการแอปพลิเคชันสั่งอาหารของคนไทย จากกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ปี 2563 และข้อมูลการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชัน จาก BIT BANGKOK ปี 2563

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ การแจกแจง ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ ค่าสถิติ Independent T-test และค่าสถิติ F-test หรือแบบการวิเคราะห์ความแปรปรวน

ทางเดียว (One Way Analysis of Variance) รวมถึงการใช้การวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติกแบบทวิ (Binary Logistic Regression Analysis) ผ่านโปรแกรม SPSS Version 29.0.1.0

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการศึกษา ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองของผู้บริโภค และ ปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยี ที่มีอิทธิพลต่อความสนใจเลือกใช้บริการสั่งอาหารออนไลน์ผ่านช่องทางแอปพลิเคชัน ต่อของผู้บริโภคกลุ่มมิลเลนเนียลในกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 1 จำนวนความถี่ และค่าร้อยละ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์	จำนวน	ร้อยละ	สนใจ (ซื้อซ้ำ) (คน) (ร้อยละ)	ไม่สนใจ (ซื้อซ้ำ) (คน) (ร้อยละ)
เพศ				
- ชาย	174	43.5	105 (32.80)	69 (86.3)
- หญิง	226	56.5	215 (67.20)	11 (13.80)
ระดับการศึกษาสูงสุด				
- ต่ำกว่าปริญญาตรี	38	9.5	31 (9.70)	7 (8.80)
- เทียบเท่าปริญญาตรี	236	59.0	192 (60.0)	44 (55.0)
- สูงกว่าปริญญาตรี	126	31.5	97 (30.30)	29 (36.30)

ตารางที่ 1 จำนวนความถี่ และค่าร้อยละ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์	จำนวน	ร้อยละ	สนใจ (ซื้อซ้ำ) (คน) (ร้อยละ)	ไม่สนใจ (ซื้อซ้ำ) (คน) (ร้อยละ)
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน				
- ไม่มีรายได้	6	1.5	6 (1.90)	0 (0.00)
- ต่ำกว่า 10,000 บาท	23	5.8	23 (7.20)	0 (0.00)
- 10,001 – 20,000 บาท	142	35.5	94 (29.40)	48 (60.00)
- 20,001 – 30,000 บาท	116	29.0	99 (30.90)	17 (21.30)
- 30,001 – 40,000 บาท	74	28.5	61 (19.10)	13 (16.30)
- สูงกว่า 40,000 บาท	39	9.8	37 (11.60)	2 (2.50)
สถานภาพสมรส				
- โสด	207	51.7	169 (52.80)	38 (47.50)
- สมรส	158	39.5	118 (36.90)	40 (50.00)
- หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่	35	8.8	33 (10.30)	2 (2.50)
อาชีพ				
- นักเรียน/นักศึกษา	13	3.3	10 (3.10)	3 (3.80)
- ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	113	28.2	71 (22.20)	42 (52.20)
- พนักงาน/ลูกจ้างเอกชน	170	42.5	147 (45.90)	23 (28.70)
- ประกอบธุรกิจส่วนตัว	169	17.3	59 (18.40)	10 (12.50)
- พ่อบ้าน/แม่บ้าน	35	8.8	33 (10.30)	2 (2.50)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองลูกค้า (7C's Marketing) จำแนกตามกลุ่มตัวอย่างที่สนใจ (ซื้อซ้ำ) และไม่สนใจ (ซื้อซ้ำ)

ส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองลูกค้า	สนใจ (ซื้อซ้ำ)			ไม่สนใจ (ซื้อซ้ำ)			รวม(ซื้อซ้ำ)		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
คุณค่าที่ลูกค้าจะได้รับ	4.28	.424	มากที่สุด	4.30	.428	มากที่สุด	4.29	.426	มากที่สุด
ต้นทุน	4.47	.369	มากที่สุด	4.41	.342	มากที่สุด	4.43	.369	มากที่สุด
ความสะดวก	4.44	.295	มากที่สุด	4.46	.314	มากที่สุด	4.45	.305	มากที่สุด
ความสบาย	4.25	.27	มากที่สุด	4.28	.302	มากที่สุด	4.26	.293	มากที่สุด
การติดต่อสื่อสาร	4.39	.404	มากที่สุด	4.37	.406	มากที่สุด	4.38	.405	มากที่สุด
การดูแลเอาใจใส่	4.28	.206	มากที่สุด	4.26	.356	มากที่สุด	4.27	.256	มากที่สุด
การตอบสนองความต้องการ	4.46	.343	มากที่สุด	4.51	.291	มากที่สุด	4.48	.311	มากที่สุด
รวม	4.36	.230	มากที่สุด	4.38	.235	มากที่สุด	4.37	.232	มากที่สุด

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีจำแนกตามกลุ่มตัวอย่างที่สนใจ (ซื้อซ้ำ) และไม่สนใจ (ซื้อซ้ำ)

การยอมรับเทคโนโลยี	สนใจ (ซื้อซ้ำ)			ไม่สนใจ (ซื้อซ้ำ)			รวม(ซื้อซ้ำ)		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
การรับรู้ถึงประโยชน์	4.85	.482	มากที่สุด	4.04	.488	มากที่สุด	4.44	.485	มากที่สุด
ความง่ายในการใช้งาน	4.10	.369	มาก	4.08	.369	มาก	4.09	.337	มาก
ความตั้งใจที่จะใช้	4.75	.176	มากที่สุด	4.70	.135	มากที่สุด	4.73	.147	มากที่สุด
การรับรู้ถึงความเสี่ยง	4.37	.283	มากที่สุด	4.29	.367	มากที่สุด	4.33	.325	มากที่สุด
ทัศนคติที่มีต่อการใช้	4.38	.405	มากที่สุด	4.21	.405	มากที่สุด	4.29	.257	มากที่สุด
การนำมาใช้งานจริง	4.36	.256	มากที่สุด	4.27	.256	มากที่สุด	4.32	.259	มากที่สุด
รวม	4.37	.234	มากที่สุด	4.35	.263	มากที่สุด	4.36	.178	มากที่สุด

จากการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการแอปพลิเคชันสั่งอาหารออนไลน์ของผู้บริโภคกลุ่มมิลเลนเนียลในเขตกรุงเทพมหานคร ใช้วิธีวิเคราะห์ความถดถอยเชิงโลจิสติกแบบทวิ ที่มีการกำหนดตัวแปรอิสระ (ตามตารางที่ 4) ดังนี้

ตารางที่ 4 สรุปตัวแปรอิสระที่ใช้ในการทดสอบด้วยแบบจำลองการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงโลจิสติกแบบทวิ

ตัวแปรอิสระ	การกำหนดค่าตัวแปร	สัญลักษณ์	รูปแบบตัวแปร
ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์			
เพศ	1 = ชาย 0 = หญิง	Gen	Nominal
ระดับการศึกษา	1 = ต่ำกว่าปริญญาตรี 2 = ปริญญาตรี 3 = สูงกว่าปริญญาตรี	Edu	Ordinal
รายได้	1 = ต่ำกว่า 10,000 บาท 2 = 10,001 – 20,000 บาท 3 = 20,001 – 30,000 บาท 4 = 30,001 – 40,000 บาท 5 = สูงกว่า 40,000 บาท 0 = ไม่มีรายได้	Inc	Ratio
อาชีพ	1 = นักเรียน/นักศึกษา 2 = ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ 3 = พนักงาน/ลูกจ้างเอกชน 4 = ประกอบธุรกิจส่วนตัว 5 = พ่อบ้าน/แม่บ้าน	Occ	Nominal
สถานภาพสมรส	1 = โสด 2 = สมรส 3 = หย่าร้าง/หม้าย/แยกกันอยู่	Sta	Nominal
ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองลูกค้า 7C's Marketing			
คุณค่าที่ลูกค้าจะได้รับ	1 = ไม่เห็นด้วย	Mva	Ordinal
ต้นทุน	2 = เห็นด้วยน้อย	Mcc	Ordinal
ความสะดวก	3 = เห็นด้วยปานกลาง	Mcv	Ordinal
ความสบาย	4 = เห็นด้วยมาก	Mcf	Ordinal
การติดต่อสื่อสาร	5 = เห็นด้วยมากที่สุด	Mcm	Ordinal
การดูแลเอาใจใส่		Mca	Ordinal
ความสำเร็จในการตอบสนองความต้องการ		Mcp	Ordinal
ปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance)			
การรับรู้ถึงประโยชน์	1 = ไม่เห็นด้วย	Tpu	Ordinal
ความง่ายในการใช้งาน	2 = เห็นด้วยน้อย	Teu	Ordinal
ความตั้งใจที่จะใช้งาน	3 = เห็นด้วยปานกลาง	Tiu	Ordinal
การรับรู้ถึงความเสี่ยง	4 = เห็นด้วยมาก	Tpr	Ordinal
ทัศนคติที่มีต่อการใช้	5 = เห็นด้วยมากที่สุด	Tat	Ordinal
การนำมาใช้งานจริง		Tau	Ordinal

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระและตัวแปรตามด้วยการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติกแบบทวิ (Binary Logistic Regression Analysis) หรือ Binary Logistic Model โดยสามารถเขียนรูปสมการได้ดังนี้

$$Y_i = \beta_0 + \beta_1 \text{Sex} + \beta_2 \text{Edu} + \beta_3 \text{Inc} + \beta_4 \text{Occ} + \beta_5 \text{Sta} + \beta_6 \text{Mva} \\ + \beta_7 \text{Mcc} + \beta_9 \text{Mcm} + \beta_{10} \text{Mca} + \beta_{11} \text{Mcp} + \beta_{12} \text{Mcf} + \beta_{13} \text{Tpu} \\ + \beta_{14} \text{Teu} + \beta_{15} \text{Tiu} + \beta_{16} \text{Tat} + \beta_{17} \text{Tau}$$

โดยผลการทดสอบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการแอปพลิเคชันสั่งอาหารออนไลน์ เมื่อพิจารณาจากค่านัยยะสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 พบว่า มีตัวแปรอิสระจำนวน 11 ตัวแปร จากทั้งหมดจำนวน 19 ตัวแปร ที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการแอปพลิเคชันสั่งอาหารออนไลน์ของผู้บริโภคกลุ่มมิลเลนเนียลในเขตกรุงเทพมหานคร (ตามตารางที่ 5) ดังนี้

ตารางที่ 5 ผลการทดสอบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการแอปพลิเคชันสั่งอาหาร ผ่านแบบจำลองโลจิสติกแบบทวิ

	B	S.E.	Wald	df	P-Value	Exp(B)	ทิศทาง*
Sex	1.823***	.531	11.773	1	<.001	1.162	+
Edu	.165	.362	.207	1	.449	1.179	+
Inc	-.296	.235	1.580	1	.209	.744	-
Occ (Ref.แม่บ้าน)	1.277**	.397	.487	1	.048	1.758	+
Mva	-2.892**	.915	9.982	1	.002	2.055	+
Mcc	2.083**	.745	7.820	1	.005	8.026	+
Mcf	7.645***	1.880	16.537	1	<.001	2090.292	+
Mcv	-2.549	1.331	3.666	1	.056	.078	-
Mcm	1.120	.985	1.294	1	.255	3.066	+
Mca	-7.083***	1.363	27.020	1	<.001	1.001	+
Mcp	2.629**	1.157	5.162	1	.023	13.859	+
Tpu	5.205***	1.189	19.156	1	<.001	182.178	+
Teu	2.504**	.762	10.811	1	.001009	12.232	+
Tiu	.424	.419	1.024	1	.312	1.528	+
Tat	-2.768**	.891	9.644	1	.002	.063	-
Tau	-5.599***	1.090	26.391	1	<.001	1.004	+
Constant	-2.657	6.660	.159	1	.690	.070	

หมายเหตุ: *** แสดงถึง ระดับ นัยสำคัญทางสถิติ 0.001, ** แสดงถึง ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และ

* ทิศทาง หมายถึง ทิศทางความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ (x) กับ ตัวแปรตาม (Y) โดยแต่ละเครื่องหมายมีความหมาย ดังนี้

+ หมายถึง Exp (B) มีค่ามากกว่า 1 มีผลต่อโอกาสการตัดสินใจเลือกใช้บริการสั่งอาหารออนไลน์ผ่านช่องทางแอปพลิเคชัน

- หมายถึง Exp (B) มีค่าน้อยกว่า 1 มีผลต่อโอกาสการตัดสินใจไม่เลือกใช้บริการสั่งอาหารออนไลน์ผ่านช่องทางแอปพลิเคชันต่อ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้สถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์แบบจำลองโลจิสติกแบบทวิ เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองลูกค้า และปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยี และจากการใช้การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมานทำการวิเคราะห์ สามารถอธิบายได้ ดังนี้

ปัจจัยด้านเพศ โดยพบว่า เมื่อกำหนดให้กลุ่มตัวอย่างเพศชายเป็นกลุ่มอ้างอิง จะพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศหญิง จะมีโอกาสในการตัดสินใจเลือกใช้บริการสั่งอาหารออนไลน์ผ่านช่องทางแอปพลิเคชันต่อ (ซื้อซ้ำ) มากกว่าที่จะตัดสินใจไม่เลือกใช้บริการสั่งอาหารออนไลน์ผ่านช่องทางแอปพลิเคชันต่อ (ซื้อซ้ำ) อยู่ 1.2 เท่า ณ ระดับ นัยสำคัญทางสถิติ 0.001 โดย

ปัจจัยด้านเพศ มีผลต่อโอกาสในการตัดสินใจเลือกใช้บริการสั่งอาหารออนไลน์ผ่านช่องทางแอปพลิเคชันต่อ ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.001 เนื่องจากลักษณะโดยทั่วไปของเพศที่แตกต่างกันในธรรมชาติ ผู้หญิงจะมีการบริโภคอาหารที่จุลจิกมากกว่าเพศชาย และจากผลสำรวจของ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ปี 2562 เพศหญิงจะใช้อินเทอร์เน็ตในการเลือกสินค้าออนไลน์มากกว่าเพศชาย โดยเฉลี่ยอยู่ที่ 10 ชั่วโมง 17 นาที โดยทั้งนี้อาจส่งผลต่อโอกาสในการตัดสินใจเลือกใช้บริการ (ซื้อซ้ำ) ที่แตกต่างกันได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นุช สิงห์แก้ว (2561) ที่มีความเห็นว่า เพศที่แตกต่างกันจะเป็นตัวกำหนดการตัดสินใจใช้บริการสั่งอาหารผ่านสื่อออนไลน์ต่างกัน

ปัจจัยด้านอาชีพ โดยพบว่า เมื่อกำหนดให้กลุ่มตัวอย่าง พ่อบ้านแม่บ้านเป็นกลุ่มอ้างอิง จะพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็น ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ จะมีโอกาสในการตัดสินใจเลือกใช้บริการสั่งอาหารออนไลน์ผ่านช่องทางแอปพลิเคชันต่อ (ซื้อซ้ำ) มากกว่าที่จะตัดสินใจไม่เลือกใช้บริการสั่งอาหารออนไลน์ผ่านช่องทางแอปพลิเคชันต่อ อยู่ 1.2 เท่า ณ ระดับ นัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ซึ่งทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานที่ในการรับประทานอาหารของแต่ละอาชีพมีสถานที่ที่แตกต่างกัน และอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ มักจะมีสถานที่ทำงานเป็นหลักแหล่งและมีเวลาพักรับประทานอาหารที่จำกัดมากกว่าอาชีพอื่น ซึ่งอาจส่งผลต่อโอกาสในการตัดสินใจเลือกใช้บริการสั่งอาหารออนไลน์ได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพุมผกา บุญนาพิริชต์ (2560) ได้ศึกษา ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ Food Delivery ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ปัจจัยด้านอาชีพ พบว่าปัจจัยดังกล่าวเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อ ความคิด รูปแบบการดำเนินชีวิตทัศนคติ และพฤติกรรมการบริโภคที่แตกต่างกัน ผู้บริโภคที่มีอาชีพที่แตกต่างกัน จึงมีความคิด และวิธีการดำเนินชีวิตแตกต่างกัน

ปัจจัยด้านคุณค่าที่ลูกค้าจะได้รับ โดยพบว่า มีเครื่องหมายเป็น $+ \text{Exp}(B)$ มีค่ามากกว่า 1 ปัจจัยด้านคุณค่าที่ลูกค้าจะได้รับ จึงมีผลต่อโอกาสในการตัดสินใจเลือกใช้บริการสั่งอาหารออนไลน์ผ่านช่องทางแอปพลิเคชันต่อ (ซื้อซ้ำ) ที่แตกต่างกัน ณ ระดับ นัยสำคัญทางสถิติ 0.001 อาจเนื่องจากการบริการแอปพลิเคชันสั่งอาหารออนไลน์มีอาหารที่หลากหลายและมีคะแนนให้ร้านค้าและแสดงความคิดเห็นร้านค้าให้ผู้บริโภคสามารถเลือกพิจารณาอาหารที่อร่อยที่ให้บริการ ทำให้ผู้บริโภคสามารถตัดสินใจได้ง่าย ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของ ชเนศ ลักษณะพันธุ์ภักดี (2560) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการสั่งอาหารแบบเดลิเวอรี่ ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ สั่งอาหารแบบเดลิเวอรี่ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มากที่สุด แสดงให้เห็นว่า รายการอาหารที่มีความหลากหลาย ไม่จำเจ มีร้านอาหารให้เลือกหลากหลาย มีรสชาติที่อร่อยถูกปาก มีผลต่อการ ตัดสินใจใช้บริการสั่งอาหารในรูปแบบดังกล่าว

ปัจจัยด้านต้นทุน มีเครื่องหมายเป็น $+ \text{Exp}(B)$ มีค่ามากกว่า 1 ปัจจัยด้านต้นทุนของผู้บริโภคจึงมีผลต่อโอกาสในการตัดสินใจเลือกใช้บริการสั่งอาหารออนไลน์ผ่านช่องทางแอปพลิเคชันต่อ (ซื้อซ้ำ) ที่แตกต่างกัน ณ ระดับ นัยสำคัญทางสถิติ 0.05 เนื่องจากผู้บริโภคส่วนมากเห็นว่า ช่วยประหยัดเวลาในการซื้ออาหารเอง และมีราคาต้นทุนที่ถูกกว่าไปนั่งทานที่ร้าน อาจทำให้ผู้บริโภคสามารถมีทางเลือกที่ดีกว่าการไปรับประทานอาหารที่ร้าน ซึ่งสอดคล้องกับ โชติมา ชูกุล (2559) ได้กล่าวว่า ด้านต้นทุนเป็นเงินหรือสิ่งอื่น ๆ ที่ต้องจ่ายเพื่อให้ได้มาซึ่ง ผลิตภัณฑ์ และบริการ เพื่อให้ได้รับผลประโยชน์จากการใช้ผลิตภัณฑ์และบริการที่คุ้มค่ากับเงินที่จ่ายไปหรือหมายถึงคุณค่า ของผลิตภัณฑ์ในรูปตัวเงิน โดยลูกค้าจะเปรียบเทียบความคุ้มค่าระหว่างคุณค่ากับราคาของบริการนั้น ดังนั้น ควรกำหนดราคาให้มีความเหมาะสมกับระดับการให้บริการอย่างชัดเจนและง่ายต่อการจำแนกระดับบริการที่แตกต่างกัน

ปัจจัยด้านความสบาย โดยพบว่า มีเครื่องหมายเป็น $+ \text{Exp}(B)$ มีค่ามากกว่า 1 ปัจจัยด้านความสบายจึงมีผลต่อโอกาสในการตัดสินใจเลือกใช้บริการสั่งอาหารออนไลน์ผ่านช่องทางแอปพลิเคชันต่อ (ซื้อซ้ำ) ที่แตกต่างกัน ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 เนื่องจาก ผู้ตอบแบบสอบถามรู้สึกว่าจะสบายใจที่จะซื้อแอปพลิเคชันสั่งอาหารออนไลน์มากที่สุด ร้านค้าเตรียมบรรจุก้นและอุปกรณ์ที่ให้บริการอาหารให้พร้อม และไม่ต้องกังวลเรื่องเวลาในการมาส่งอาหาร เพราะมีระบบที่สามารถติดตามขั้นตอนการทำอาหารไปจนถึงการจัดส่งอาหารให้กับผู้บริโภคได้ติดตามได้ตลอดเวลา อีกทั้งยังสามารถที่จะให้คะแนนร้านค้าได้ ซึ่งทำให้ผู้บริโภคสามารถสนใจใช้บริการแอปพลิเคชันต่อ

ปัจจัยด้านการดูแลเอาใจใส่ โดยพบว่า มีเครื่องหมายเป็น $+ \text{Exp}(B)$ มีค่ามากกว่า 1 ปัจจัยด้านการดูแลเอาใจใส่จึงมีผลต่อโอกาสในการตัดสินใจเลือกใช้บริการสั่งอาหารออนไลน์ผ่านช่องทางแอปพลิเคชันต่อ (ซื้อซ้ำ) ที่แตกต่างกัน ณ ระดับ

นัยสำคัญทางสถิติ 0.05 เนื่องจากผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความเห็นมากที่สุด ที่ทำให้สนใจใช้บริการแอปพลิเคชันสั่งอาหาร ได้แก่ ร้านอาหารให้ความใส่ใจในการเตรียมอาหารให้เป็นอย่างดี ธุรกิจร้านค้าในการสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันสั่งอาหารใส่ใจการผลิตทุกขั้นตอน ซึ่งส่งผลต่อการดูแลเอาใจใส่ผู้บริโภค และความประทับใจในการให้บริการ และตัดสินใจกลับมาซื้อซ้ำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรณทิมา วรณสุทธิ์ (2565) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้บริการสั่งอาหารแบบเดลิเวอรี่ ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ในเขตภาคเหนือตอนล่าง พบว่า ช่องทางการจัดจำหน่ายส่งผลต่อบริการสั่งอาหารของแอปพลิเคชันแบบเดลิเวอรี่ และให้ความเห็นว่า ธุรกิจควรปรับปรุงการดูแลเอาใจใส่ มีบุคลากรที่ดี มีคุณภาพในการให้บริการ และให้ความสำคัญกับความพึงพอใจของลูกค้า

ปัจจัยด้านความสำเร็จในการตอบสนองความต้องการ โดยพบว่า มีเครื่องหมายเป็น $+ \text{Exp}(B)$ มีค่ามากกว่า 1 ปัจจัยด้านความสำเร็จในการตอบสนองความต้องการจึงมีผลต่อโอกาสในการตัดสินใจเลือกใช้บริการสั่งอาหารออนไลน์ผ่านช่องทางแอปพลิเคชันต่อ (ซื้อซ้ำ) ที่แตกต่างกัน ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 เนื่องจากการบริการแอปพลิเคชันสั่งอาหารออนไลน์สามารถทำให้ผู้บริโภคสามารถเลือกซื้ออาหารร้านที่ต้องการได้ตลอดเวลา และมีเมนูอาหารตามที่ผู้บริโภคต้องการ ซึ่งเป็นด้านที่ผู้ตอบแบบสอบถามให้ส่วนสำคัญมากที่สุดต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค milenial ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรณทิมา วรณสุทธิ์ (2565) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้บริการสั่งอาหารแบบเดลิเวอรี่ ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ในเขตภาคเหนือตอนล่าง พบว่า ปัจจัยด้านความสำเร็จในการตอบสนองความต้องการ มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้บริการสั่งอาหารแบบเดลิเวอรี่ ซึ่งอาจเป็นเพราะยุคสมัยนี้มีข้อมูลข่าวสารอย่างหลากหลายให้ได้ เปรียบเทียบเพื่อตัดสินใจซื้อ ผนวกกับคุณภาพ และราคาของอาหารหน้าร้านในปัจจุบันไม่มีความแตกต่างกันมากนัก กับบริการสั่งอาหารออนไลน์ผ่านช่องทางแอปพลิเคชัน และการตอบสนองของแอปพลิเคชันสั่งอาหารออนไลน์ที่มีอาหารให้บริการตลอดเวลา จึงมีบทบาทความสำคัญที่สามารถทำให้ผู้บริโภคสามารถตัดสินใจได้อย่างรวดเร็ว

ปัจจัยการรับรู้ถึงประโยชน์ โดยพบว่า มีเครื่องหมายเป็น $+ \text{Exp}(B)$ มีค่ามากกว่า 1 ปัจจัยการรับรู้ถึงประโยชน์จึงมีผลต่อโอกาสในการตัดสินใจเลือกใช้บริการสั่งอาหารออนไลน์ผ่านช่องทางแอปพลิเคชันต่อ (ซื้อซ้ำ) ที่แตกต่างกัน ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยจากการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นมากที่สุดในด้านการรับรู้ถึงประโยชน์ของการใช้งานเทคโนโลยี คือ แอปพลิเคชันสั่งอาหารออนไลน์มีประโยชน์สามารถส่งสินค้าส่งให้คนอื่นได้ มีประโยชน์ต่อการเลือกสั่งอาหารที่หลากหลายและมีอาหารที่อร่อยให้บริการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฏฐนันท์ พิธิวัตโชติกุล (2560) การรับรู้ประโยชน์จากการซื้อ ขายผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-commerce) ที่มีการใช้แอปพลิเคชันในการค้นหาสินค้า รวมถึง การรับรู้ประโยชน์ในการใช้งาน เพื่อความรวดเร็ว สะดวกสบาย การเข้าถึงระบบที่ไม่ซับซ้อน และการซื้อสินค้าออนไลน์เป็นเรื่องง่ายในปัจจุบัน ทำให้ผู้ใช้บริการเกิดความไว้วางใจที่จะใช้บริการระบบ และนำไปสู่การซื้อซ้ำได้

ปัจจัยด้านความง่ายในการใช้งาน โดยพบว่า มีเครื่องหมายเป็น $+ \text{Exp}(B)$ มีค่ามากกว่า 1 ปัจจัยด้านความง่ายในการใช้งาน จึงมีผลต่อโอกาสในการตัดสินใจเลือกใช้บริการสั่งอาหารออนไลน์ผ่านช่องทางแอปพลิเคชันต่อ (ซื้อซ้ำ) ที่แตกต่างกัน ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 เนื่องจากแอปพลิเคชันสั่งอาหารออนไลน์สามารถค้นหาประเภทอาหารที่ตรงกับความต้องการได้ภายในเวลาอันสั้น มีการจัดรายการอาหารเป็นหมวดหมู่ให้ง่ายต่อการเลือกใช้บริการ และสามารถค้นหาร้านอาหารที่ต้องการได้ง่ายไม่ซับซ้อน ทั้งนี้อาจมาจากการที่ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากรู้สึกเข้าร่วมกับการยอมรับเทคโนโลยีที่เพิ่มขึ้นในทุกวันนี้ ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยก่อนหน้าของ นฤมล ยิมะลี (2560) ซึ่งอธิบายว่าการรับรู้ถึงความง่ายต่อการใช้งานจะเกิดได้โดยที่ผู้ใช้บริการไม่ต้องใช้ความพยายามในการใช้ระบบ และเพิ่มประสิทธิภาพของการใช้ระบบทำให้ ส่งผลต่อความไว้วางใจในการใช้งาน การเข้าถึงระบบผ่านอินเทอร์เน็ตสามารถทำให้การใช้บริการเป็นไปได้อย่างยิ่งขึ้น การเรียนรู้ได้รวดเร็ว ไม่ต้องอาศัยความพยายามในการเรียนรู้ระบบแอปพลิเคชันนั้นๆ ทำให้ปัจจัยนี้ส่งอิทธิพลต่อความไว้วางใจในการใช้บริการซื้อสินค้าผ่านทางระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-commerce)

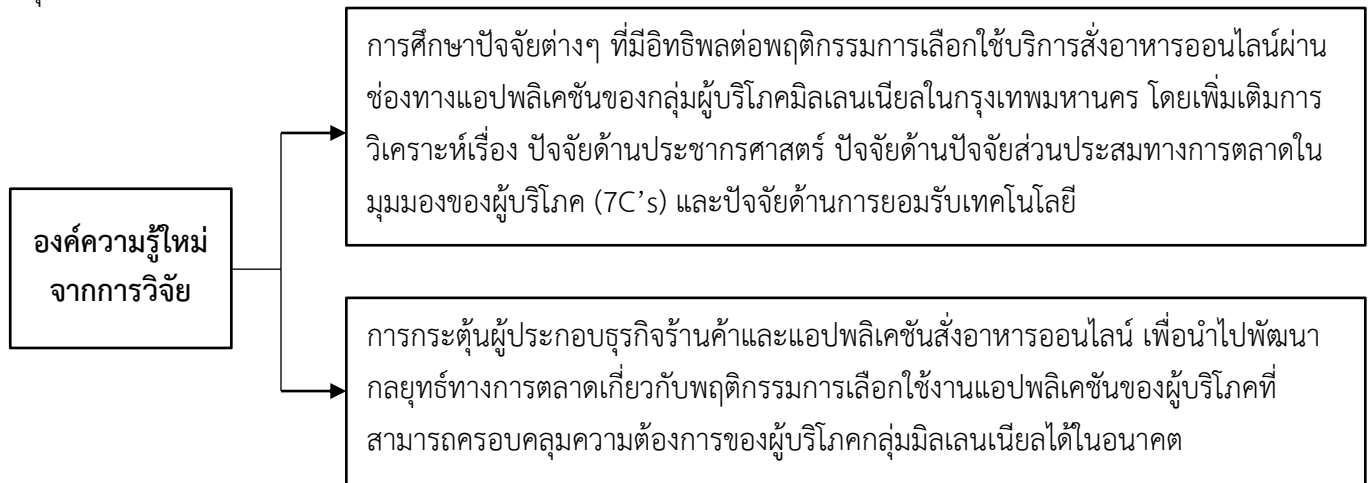
ปัจจัยทัศนคติที่มีต่อการใช้งาน คือ มีเครื่องหมายเป็น $- \text{Exp}(B)$ มีค่าน้อยกว่า 1 กล่าวคือ เป็นทัศนคติของผู้บริโภคที่มีต่อการใช้งานแอปพลิเคชันสั่งอาหาร ซึ่งจะทำให้กลุ่มตัวอย่างมีโอกาสการตัดสินใจเลือกใช้บริการสั่งอาหารออนไลน์ผ่านช่องทางแอปพลิเคชันลดลง ร้อยละ 10.7 ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 เมื่อเทียบกับผู้ที่ตัดสินใจไม่เลือกใช้บริการสั่งอาหารออนไลน์ผ่านช่องทางแอปพลิเคชันต่อ ทั้งนี้การที่ทัศนคติของผู้บริโภคที่มีต่อการใช้งานแอปพลิเคชันสั่งอาหาร มีอิทธิพลใน

ผู้บริโภคที่มีปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองของผู้บริโภคด้านคุณค่าที่ลูกค้าจะได้รับ ต้นทุน ความสะดวกสบาย และความสำเร็จในการตอบสนองความต้องการ ที่แตกต่างกันส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกใช้บริการสั่งอาหารออนไลน์ผ่านช่องทางแอปพลิเคชันแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสุจิตรา ใจเอื้อ (2562) ได้ทำการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7C's) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการใน Application Foodpanda ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7C's) ส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการสั่งอาหารออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร โดยกลุ่มที่เลือกใช้บริการสั่งอาหารออนไลน์มากที่สุด คือ เพราะกังวลเรื่องการต่อคิวร้านค้า

ผู้บริโภคที่มีปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยีแตกต่างกันส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกใช้บริการสั่งอาหารออนไลน์ผ่านช่องทางแอปพลิเคชันแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุธาสินี ตูลานนท์ (2562) ได้ศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้สูงอายุ พบว่า การยอมรับเทคโนโลยีด้านการรับรู้ความเข้าใจด้านการรับรู้ประโยชน์จากการใช้งาน ด้านการรับรู้ความเสี่ยงด้านความปลอดภัย และด้านการรับรู้ความไว้วางใจ มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้สูงอายุ และสอดคล้องกับการศึกษาของ จุฑามาศ ศรีรัตน (2564) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมการเลือกใช้บริการผ่านแอปพลิเคชันสั่งอาหารออนไลน์ของผู้บริโภคในช่วงการระบาดของไวรัสโควิด-19 พบว่า ปัจจัยสำคัญที่ผู้บริโภคตัดสินใจเลือกใช้บริการแอปพลิเคชันสั่งอาหารออนไลน์ คือ การรับรู้ถึงประโยชน์ การรับรู้การใช้งานง่าย ความคล่องตัวในการใช้งาน ความการนำมาใช้งานจริง (Actual Use) มีผลต่อการตัดสินใจ

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ในงานวิจัยฉบับนี้ ได้แก่ การศึกษาปัจจัยด้านต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลือกใช้บริการสั่งอาหารออนไลน์ผ่านช่องทางแอปพลิเคชันของกลุ่มผู้บริโภคกลุ่มมิลเลนเนียลในกรุงเทพมหานคร โดยเพิ่มเติมการวิเคราะห์เรื่องปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ปัจจัยด้านปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองของผู้บริโภค (7C's) และปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยี รวมไปถึงการกระตุ้นผู้ประกอบการร้านค้าและแอปพลิเคชันสั่งอาหารออนไลน์ เพื่อนำไปพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดเกี่ยวกับพฤติกรรมการเลือกใช้งานแอปพลิเคชันของผู้บริโภคที่สามารถครอบคลุมความต้องการของผู้บริโภคกลุ่มมิลเลนเนียลได้ในอนาคต

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจที่จะสนใจ (ซื้อซ้ำ) หรือไม่สนใจ (ซื้อซ้ำ) เลือกใช้บริการแอปพลิเคชันสั่งอาหารออนไลน์ของผู้บริโภคกลุ่มมิลเลนเนียลในกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นรูปแบบการให้บริการที่ในปัจจุบันกำลังได้รับความนิยมทั่วโลกรวมถึงประเทศไทย ตั้งแต่ในช่วงการเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัส Covid - 19 ที่ได้ส่งผลกระทบไปทุกภาคส่วน รวมไปถึงส่งผลให้พฤติกรรมของผู้บริโภคมีการเปลี่ยนไป โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก

การทำแบบสอบถามในกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการให้บริการของแอปพลิเคชันสั่งอาหารออนไลน์ โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองของผู้บริโภค (7C's) และข้อมูลปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี จากการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกพบว่า ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศหญิง และอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ จะมีโอกาสสนใจ (ซื้อซ้ำ) บริการแอปพลิเคชันสั่งอาหารออนไลน์มากกว่าที่จะตัดสินใจไม่เลือกใช้บริการสั่งอาหารออนไลน์ผ่านช่องทางแอปพลิเคชันต่อ อาจเนื่องมาจากลักษณะโดยทั่วไปของเพศที่ต่างกัน ในธรรมชาติ ผู้หญิงจะมีการบริโภคอาหารที่จุจกมากกว่าเพศชาย และสถานที่ในการรับประทานอาหารของแต่ละอาชีพมีสถานที่ที่แตกต่างกัน และอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ มักจะมีสถานที่ทำงานเป็นหลักแหล่งและมีเวลาพักรับประทานอาหารที่จำกัดมากกว่าอาชีพอื่น ซึ่งอาจส่งผลต่อโอกาสในการตัดสินใจเลือกใช้บริการสั่งอาหารออนไลน์ได้ ปัจจัยด้านปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองของผู้บริโภค (7C's) กลุ่มตัวอย่างที่ให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านคุณค่าที่ลูกค้าจะได้รับ ด้านต้นทุน ด้านความสะดวก ด้านความสบาย และด้านความสำเร็จในการตอบสนองความต้องการ เพิ่มขึ้น 1 ระดับ ก็จะมีโอกาสสนใจ (ซื้อซ้ำ) ใช้บริการแอปพลิเคชันสั่งอาหารออนไลน์เพิ่มมากขึ้น และปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยี กลุ่มตัวอย่างที่ให้ความสำคัญกับด้านการรับรู้ถึงประโยชน์ ด้านความง่ายในการใช้งาน และด้านการนำมาใช้งานจริง เพิ่มขึ้น 1 ระดับ ก็จะมีโอกาสสนใจ (ซื้อซ้ำ) ใช้บริการแอปพลิเคชันสั่งอาหารออนไลน์เพิ่มมากขึ้นเช่นเดียวกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ด้านเพศ พบว่า ผู้บริโภคกลุ่มมิลเลนเนียลในกรุงเทพมหานคร ที่สนใจใช้บริการใช้แอปพลิเคชันสั่งอาหารออนไลน์ต่อ มีคิดเป็นร้อยละ 80 โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง โดยส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาเท่าปริญญาตรี มีรายได้ระหว่าง 10,001 - 20,000 บาท และโดยส่วนใหญ่มีสถานะภาพโสด และมีอาชีพพนักงาน/ลูกจ้างบริษัทเอกชน เมื่อต้องการทำการสื่อสารทางการตลาดควรมุ่งไปที่กลุ่มเป้าหมายเพศหญิงเป็นหลัก อาทิเช่น ผู้ประกอบการควรคำนึงถึง การทำสื่อออนไลน์เพื่อเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย การจัดทำตลาดที่เน้นกลุ่มเป้าหมายเพศหญิง และการจัดกิจกรรมและโปรโมชั่นเฉพาะกลุ่มเพศหญิง เพราะส่วนใหญ่ผู้บริโภคกลุ่มมิลเลนเนียลที่สนใจใช้แอปพลิเคชันสั่งอาหารออนไลน์เป็นส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง และการทำสื่อออนไลน์เพื่อเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายควรมุ่งเน้นที่เพศหญิงวัยทำงาน โดยใช้ช่องทางออนไลน์ที่เป็นที่นิยมของกลุ่มนี้ เช่น เว็บไซต์ แพลตฟอร์มสังคมออนไลน์ เพื่อสร้างความสัมพันธ์และสร้างความสนใจให้กับแอปพลิเคชันสั่งอาหารออนไลน์

1.2 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองของผู้บริโภค ด้านความสำเร็จในการตอบสนองความต้องการ พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสนใจต่อ ความสำเร็จในการตอบสนองความต้องการมากที่สุด กล่าวคือ การจูงใจ ผู้บริโภคกลุ่มมิลเลนเนียลในกรุงเทพมหานคร ที่สนใจใช้บริการใช้แอปพลิเคชันสั่งอาหารออนไลน์นั้น ขึ้นอยู่กับร้านค้าและธุรกิจที่ให้บริการต้องให้ความสนใจในการผลิตอาหารทุกขั้นตอน โดยแอปพลิเคชันสั่งอาหารออนไลน์ควรให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับรายละเอียดวัตถุดิบของอาหาร และช่วงเวลาในการเปิดให้บริการของร้านค้าที่ให้บริการ เนื่องจากกลุ่มผู้บริโภคกลุ่มมิลเลนเนียลให้ความสนใจกับการเปิดให้บริการของร้านค้าหรือธุรกิจที่ให้บริการกับแอปพลิเคชันสั่งอาหารออนไลน์ โดยควรให้บริการตลอดระยะเวลาที่มีผู้บริโภคต้องการใช้บริการ และสร้างกลไกการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพเพื่อเชื่อมต่อกับผู้บริโภคกลุ่มมิลเลนเนียลในรูปแบบที่เหมาะสม โดยใช้ช่องทางที่ผู้บริโภคในกลุ่มมิลเลนเนียลใช้งานอยู่เป็นประจำ ซึ่งอาจเป็นการนำเสนอเมนู รายการอาหาร หรือเครื่องดื่มของร้านค้าที่ให้บริการในแอปพลิเคชันสั่งอาหารออนไลน์ และ ควรที่จะนำเสนอรายการอาหารให้มีความหลากหลาย และให้ข้อมูลที่ครอบคลุมชัดเจน เกี่ยวกับวัตถุดิบ ผลิตภัณฑ์หรือบริการของธุรกิจร้านอาหาร รวมถึงข้อดีและคุณสมบัติที่น่าสนใจของร้านค้าและอาหาร เพื่อสร้างความสนใจ ให้กับผู้บริโภคกลุ่มมิลเลนเนียล เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคกลุ่มมิลเลนเนียลที่มีความหลากหลายได้อย่างเหมาะสม

1.3 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองของผู้บริโภค ด้านต้นทุนของผู้บริโภค โดยผู้ประกอบการควรมีการกำหนดราคาที่เหมาะสม หรือกล่าวได้ว่าธุรกิจแอปพลิเคชันสั่งอาหารออนไลน์ ควรเสนอราคาที่มีความคุ้มค่าและเหมาะสมกับผลิตภัณฑ์และบริการของธุรกิจ โดยคำนึงถึงราคากลางที่ตลาดกำหนดให้ผู้บริโภครู้สึกคุ้มค่ากับต้นทุนของผู้บริโภค รวมถึง

ค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่ผู้บริโภคต้องรับรู้ เช่น ราคาอาหาร ค่าบริการ ค่าจัดส่ง หรือค่าบริการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากหากลูกค้าหรือผู้บริโภค รู้สึกว่าราคาต้นทุนของผู้บริโภคมีความสมเหตุสมผล และผู้บริโภคพิจารณาว่าแอปพลิเคชันสั่งอาหารออนไลน์มีราคาที่คุ้มค่ากว่าไปรับประทานที่ร้าน หรือไม่ต้องเสียค่าน้ำมันออกไปซื้ออาหารเอง ซึ่งจะส่งผลให้แอปพลิเคชันสั่งอาหารออนไลน์ช่วยประหยัดเวลาในการตัดสินใจเลือกใช้งานแอปพลิเคชันของผู้บริโภค

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับการศึกษาวิจัยในอนาคตอาจสามารถต่อยอดจากการศึกษาวิจัยในงานครั้งนี้ได้ โดยการวิจัยครั้งนี้จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการเลือกใช้ออปพลิเคชันสั่งอาหารออนไลน์ของผู้บริโภคกลุ่มมิลเลนเนียลในกรุงเทพมหานครเพียงกลุ่มเดียว เนื่องมาจากการที่กลุ่มมิลเลนเนียลนั้นมีความหลากหลายทางพฤติกรรม ซึ่งมีกลุ่มที่เกิดในช่วงต้นของกลุ่มที่เกิดขึ้นในช่วงที่ประเทศไทยเกิดปัญหาวิกฤตทางเศรษฐกิจ และกลุ่มมิลเลนเนียลที่เกิดในช่วงหลังจะเกิดมาในช่วงที่เศรษฐกิจกำลังฟื้นตัว จากช่องว่างนี้อาจส่งผลให้พฤติกรรมการเลือกใช้บริการสั่งอาหารออนไลน์ของกลุ่มมิลเลนเนียลที่กำลังเป็นกำลังกลุ่มแรงงานในปัจจุบันให้มีความแตกต่างกันทางพฤติกรรม ดังนั้นการศึกษานี้ในอนาคต อาจจะมีการกำหนดช่วงห่างของอายุและความจำเพาะของกลุ่มตัวอย่างให้มีความหลากหลาย การศึกษาแบบเชิงลึก (In-depth interview) เกี่ยวกับพฤติกรรมการเลือกใช้บริการแอปพลิเคชันเพิ่มเติมรวมทั้งกลุ่มผู้บริโภคที่ยังไม่เคยใช้บริการ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนมากขึ้น และอาจจะมีการศึกษาเจาะจงรูปแบบการเลือกใช้บริการของกลุ่มผู้บริโภคกลุ่มมิลเลนเนียล เช่น ร้านอาหาร การบริการส่วนอื่นๆ ในแอปพลิเคชัน เป็นต้น ที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการสั่งอาหารออนไลน์ และเมื่อสถานการณ์โควิด - 19 ลดความรุนแรงลง อาจส่งผลต่อความสนใจเลือกใช้บริการสั่งอาหารออนไลน์ของกลุ่มมิลเลนเนียลต่อไปในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- แกร็บฟู้ด. (2563). *GrabFood – พฤติกรรมแบบใหม่ในการส่งสินค้าใหม่ยังคงอยู่ต่อไป*. สืบค้น 28 ธันวาคม 2565. จาก <https://www.grab.com/th/merchant/food-and-grocery-trends-report-2022/>.
- _____. (2565). *GrabFood – บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่*. สืบค้น 10 กุมภาพันธ์ 2565. จาก <https://food.grab.com/th/en/>.
- จินณวัฒน์ อัสวเรืองชัย, ศักดา นาควัชร, ทวินานันท์ พุ่มพิพัฒน์, กันตินันท์ กิจจาการ และ เปียทิพย์ กิตติราช. (2565). ปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ในช่วงการระบาดของไวรัสโควิด-19. *วารสารรัชตภาคย์*, 16(46), 389-404.
- จุฑามาศ ศรีรัตน. (2564). พฤติกรรมการเลือกใช้บริการแอปพลิเคชันสั่งอาหารออนไลน์ของผู้บริโภคในช่วงการระบาดของไวรัสโควิด-19. *วารสารเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 4(3), 118-128.
- ชนเศ ลักษณ์พันธุ์ภักดี. (2560). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการสั่งอาหารแบบเดลิเวอรี่ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- โชติมา ชุกกุล. (2559). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการแอปพลิเคชันเรียกรถยนต์โดยสารของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- ณัฐนันท์ พิธิวัชโชติกุล. (2560). การยอมรับเทคโนโลยีโทรศัพท์มือถือ การตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ และพฤติกรรมผู้บริโภคออนไลน์ที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชัน ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ).
- ธัญญรัตน์ นวลอินทร์. (2565). ปัจจัยทางด้านการตลาดและการยอมรับเทคโนโลยีที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อออนไลน์ อาหารสำเร็จรูปสุขภาพดีของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง).
- นรรัตน์ ขนอม. (2562). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการซื้ออาหารออนไลน์. (เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).

- นฤมล ยีมะลี. (2560). การรับรู้ความง่ายต่อการใช้งาน การรับรู้ประโยชน์ และการสื่อสารแบบปากต่อปากผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์ (E-word of Mouth) ที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้บริการแอปพลิเคชันชมภาพยนตร์ และซีรีส์ของผู้บริโภคกลุ่ม Gen Y ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ).
- นุช สิงห์แก้ว. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสั่งอาหารผ่านสื่อออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. (การบัญชีมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง).
- แบรนด์นาวเอเชีย. (2564). สรุปเทรนด์พฤติกรรมผู้บริโภค Gen Y และ Gen Z ที่แบรนด์ต้องรู้. สืบค้น 13 ตุลาคม 2565. จาก <https://www.brandbuffet.in.th/2018/10/thai-millennial-behavior-fleishman-hillard/>.
- แบรนด์บุฟเฟต์. (2561). ทำความเข้าใจพฤติกรรม “มิลเลนเนียลไทย” กลุ่มเป้าหมายแห่งอนาคตที่มาพร้อมความย้อนแย้งในตัวเอง. สืบค้น 13 ตุลาคม 2564. จาก <https://www.brandbuffet.in.th/2018/10/thai-millennialbehavior-fleishman-hillard/>.
- เปรมปวีณ์ ทรัพย์มา. (2565). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงมาใช้บริการสั่งอาหารออนไลน์ ผ่านแอปพลิเคชันโรบินฮู้ด. (การจัดการมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล).
- พรรณทิมา วรรณสุทธิ. (2565). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้บริการสั่งอาหารแบบเดลิเวอรี่ ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในเขตภาคเหนือตอนล่าง. วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา, 16(3), 401-414.
- พิมพมผกา บุญธนาพิริชต์. (2560). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ Food Delivery ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- พิรพัฒน์ เทวกุล. (2564). การตัดสินใจสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชัน Grab Food ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง).
- ฟู้ดแพนด้า. (2563). สั่งอาหารเดลิเวอรี่ออนไลน์จากร้านอาหารทั่วไทย. สืบค้น 10 กุมภาพันธ์ 2565. จาก <https://www.foodpanda.co.th/th/>.
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2565). Food Delivery ปี 2565 ขยายตัวต่อเนื่อง. สืบค้น 8 ธันวาคม 2564. จาก <https://www.kasikornresearch.com/th/analysis/k-econ/business/Pages/Food-Delivery-z3289.aspx>.
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2563). ETDA เผย คน Gen -Y สั่งอาหารออนไลน์มากที่สุด และกว่า 40% สั่งเพราะหวั่นโควิด-19. สืบค้น 27 เมษายน 2564 จาก <https://www.etda.or.th/content/online-food-delivery-survey-during-the-prevention-of-covid-19.html>.
- สุจิตรา ใจเอื้อ. (2562). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7C's) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการใน Application Foodpanda ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ).
- สุทิพย์ ประทุม. (2565). การยอมรับเทคโนโลยีสารสนเทศในยุควิถีชีวิตใหม่. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์).
- สุธาสิณี ตูลานนท์. (2562). การยอมรับเทคโนโลยีที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้สูงอายุ. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร).
- TechTarget Contributor. (2021). Millennials (Generation Y). Retrieved 25 November 2021. from <https://www.techtarget.com/whatis/definition/millennials-millennial-generation>.

The Strategies of Buddhism's Propagation Buddhist Through Radio Stations of Monks In Roi-Et Province

Snan Prasert^{1*} Phramaha Supon Rukkhithadhammo¹ and Phra Yutthana Adhicitto¹

¹ Mahamachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: snanpras@gmail.com

ABSTRACT

This article aimed (1) to study the propagations of Buddhism through radio stations of Buddhist monks, (2) to study Buddhism's propagation through radio stations in Roi Et province, and (3) to present the strategies of Buddhism's propagation through radio stations of Buddhist monks in Roi -Et province. It is quantitative research. There were 55 key informants for this research. The research tools were in-depth interviews, observations, and focus group discussions. The data analyzed using descriptive methods. The results of the study found that the propagations of Buddhism through radio stations of Buddhist monks, the listeners were participation in activities. The radio program schedules offered a variety of content and it was local too. The problem state of Buddhist propagation through radio stations of Buddhist monks in Roi Et province, there were two important problems i.e. changing of information technology and the interesting of listeners. The strategies for propagating Buddhism through radio stations of monks in Roi Et province i.e. 1) Development of modern media skill for propagation of Buddhism. The radio station managers must adjust the model of propagating Buddhism by using model media as a tool to access the program schedules of radio stations, 2) Improving communicating or missionary skills of the Jockey/Dhamma messengers, one of the key factors is the interesting communication or representation of the Dhamma messengers (missionary), such as, rhetoric, missionary techniques etc., and 3) The listeners participation in addition to broadcasting on radio stations. There should be activities for the listeners to participate, such as, the Sunday market, the radio station listeners club for joining activities for example visiting to encourage bedridden patients who are club members, field trip and making merit etc.

Keywords: The Strategy, Propagating, Buddhist, Radio Station, Monks

กลยุทธ์การเผยแพร่พระพุทธศาสนาผ่านสถานีวิทยุของพระสงฆ์ในจังหวัดร้อยเอ็ด

สนั่น ประเสริฐ^{1*} พระมหาสุพร รกขิตธมโม¹ และ พระยุพธนา อธิจิตโต¹

¹ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: snanpras@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางสถานีวิทยุของพระสงฆ์ (2) เพื่อศึกษาการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางสถานีวิทยุของพระสงฆ์ในจังหวัดร้อยเอ็ด และ (3) เพื่อเสนอกลยุทธ์การเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางสถานีวิทยุของพระสงฆ์ในจังหวัดร้อยเอ็ด งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมาย 55 รูป/คน เครื่องมือในการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอเชิงพรรณนา ผลการศึกษาพบว่า การเผยแพร่พระพุทธศาสนาผ่านสถานีวิทยุของพระสงฆ์ ผู้ฟังได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมด้วย สถานีวิทยุมีการนำเสนอเนื้อหาที่หลากหลายและมีความเป็นท้องถิ่น สภาพปัญหาการเผยแพร่พระพุทธศาสนาผ่านสถานีวิทยุของพระสงฆ์ในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ปัญหาสำคัญมี 2 อย่าง คือ ความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและสารสนเทศ และความสนใจของผู้ฟัง กลยุทธ์การเผยแพร่พระพุทธศาสนาผ่านสถานีวิทยุของพระสงฆ์ในจังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่ 1) การพัฒนาทักษะการใช้สื่อสมัยในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา สถานีวิทยุต้องมีการปรับรูปแบบการเผยแพร่พระพุทธศาสนาใหม่โดยอาศัยสื่อสมัยใหม่เป็นเครื่องมือเพื่อเข้าถึงรายการของสถานีวิทยุ 2) การพัฒนาทักษะการสื่อสารหรือการเผยแพร่ของนักจัดรายการ/นักเผยแพร่ ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งคือการสื่อสารหรือการนำเสนอที่น่าสนใจของผู้เผยแพร่ เช่น วาทศิลป์ เทคนิคการเผยแพร่ เป็นต้น 3) การมีส่วนร่วมของผู้ฟัง สถานีวิทยุควรได้มีการทำกิจกรรมให้ผู้ฟังมีส่วนร่วม เช่น ตลาดนัดธรรมะวันอาทิตย์ การจัดตั้งชมรมคนฟังสถานี การเยี่ยมให้กำลังใจผู้ป่วยติดเตียงที่เป็นสมาชิกของชมรม การศึกษาดูงานและทำบุญ เป็นต้น

คำสำคัญ: กลยุทธ์, การเผยแพร่, พระพุทธศาสนา, สถานีวิทยุ, พระสงฆ์

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

สังคมในยุคปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เป็นสังคมแห่งยุคข้อมูลข่าวสารและการติดต่อที่รวดเร็ว พระสงฆ์ในฐานะที่เป็นบุคลากรทางพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นสถาบันหนึ่งในสามของประเทศไทย บทบาทหน้าที่ประการหนึ่งของพระสงฆ์คือการเผยแผ่หลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนาให้แก่พุทธศาสนิกชนให้เข้าใจหลักธรรมคำสั่งสอนและนำไปปฏิบัติตาม (พระณพวร โทวาท, 2560) การสื่อสารมีการพัฒนาไปถึงระดับเครือข่ายทั่วโลก (Internet) การส่งข้อมูลไปทั่วโลกอย่างไร้พรมแดน แต่การเผยแพร่พระพุทธศาสนาต้องอาศัยสื่อทางสารสนเทศโดยเฉพาะทาง เอกสาร หนังสือต่างๆ ยังจำเป็นต้องใช้เป็นหลัก เพราะให้ประโยชน์ แบบประโยชน์สูง ประหยัดสุด ทั้งยังเป็นหลักฐานเก็บรักษาไว้ในระยะเวลานาน เหมาะแก่ผู้ศึกษา (ผู้รับข้อมูล สารสนเทศ) และสะดวกในการผลิต การเผยแพร่ได้อย่างกว้างไกลมากยิ่งขึ้น (พจนารถ สุพรรณกุล, 2562) การจัดการเผยแพร่พระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัล จึงมีการนำเทคโนโลยีมาใช้เป็นเครื่องมือ เพราะสังคมสมัยปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง อย่างรวดเร็ว การจัดการเผยแพร่พระพุทธศาสนา เพื่อให้ผู้ฟังจะได้รับฟังธรรมผ่านช่องทางดิจิทัลเป็นการเผยแพร่พระพุทธศาสนาให้กับพุทธศาสนิกชนหรือบุคคลที่สามารถเข้าถึงสื่อสารสนเทศได้เป็นข้อคิดคติธรรม จะได้ละเว้นจากการทำความชั่ว ทำความดีหรือได้กลับมาประพฤติปฏิบัติธรรม เป็นต้น (พระครูวินัยธรปัญญาปัญญาโร (ศรีสมุทร) และบุญเตือน ทรัพย์เพชร, 2564)

การใช้สื่อทางวิทยุกระจายเสียงนั้น ถือว่ามีบทบาทเป็นอย่างมากต่อวิถีชีวิตของสังคมไทยในปัจจุบัน และถือได้ว่าเป็นสื่อที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดอีกหนึ่งที่เดียว เนื่องจาก วิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อมวลชนที่มีลักษณะพิเศษบางประการ

คือ มีความรวดเร็วในการถ่ายทอดเหตุการณ์ การเตรียมรายการ การนำเสนอรายการสะดวกและรวดเร็ว การผลิตรายการทำได้รวดเร็ว ข่าวสารต่างๆ ที่ส่งผ่านทางวิทยุกระจายเสียง จึงมีความรวดเร็วกว่าสื่ออื่นๆ เป็นสื่อวิทยุกระจายเสียงที่สามารถเข้าถึงประชาชนได้มากที่สุดเกือบทุกพื้นที่ จึงทำให้บุคคลทุกอาชีพและทุกสถานะทางสังคม สามารถมีไว้ครอบครองและนำติดตัวไปเปิดรับฟังได้ตลอดเวลาและทุกแห่ง เป็นสื่อที่มีพลังทั้งด้านการนำเสนอข่าว ความรู้ และสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้น การเปิดโอกาสให้ผู้ฟังมีส่วนร่วมในรายการ จนทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ร่วมกันได้ (ณรงค์ สมพงษ์, 2543)

สื่อวิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างรวดเร็วและยังสามารถสื่อสารไปถึงกลุ่มผู้ฟังได้อย่างกว้างขวางโดยผ่านผู้ผลิตรายการที่มีความรอบรู้และมีไหวพริบที่ดีเยี่ยมในการสื่อสารโดยผ่านกระบวนการผลิตรายการที่เป็นระบบ การผลิตรายการวิทยุกระจายเสียงเป็นกระบวนการที่นำเสนอสารสนเทศ โดยเทคนิคการนำเสนอเนื้อหาที่หลากหลายเพื่อให้ง่ายต่อการสร้างความรู้ ความเข้าใจของผู้รับสาร ทั้งนี้ภายหลังจากการวางแผนในงานการจัดรายการโดยผ่านรูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียงที่แตกต่างกันออกไป เพื่อนำสาระไปสู่ผู้ฟังได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามประเภทของรายการ ในการวางแผนการผลิตรายการจึงต้องคำนึงถึงกลุ่มผู้ฟัง ในการตัดสินใจเลือกสารสนเทศใดๆ ไปยังกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่มย่อมแตกต่างกัน ผู้ผลิตรายการจึงต้องศึกษาและทำความเข้าใจ ข้อดีและข้อด้อยของกลุ่มเป้าหมายเพื่อตอบสนองสารสนเทศไปสู่กลุ่มเป้าหมายตามที่วางแผนไว้ การผลิตรายการเป็นงานที่ต้องอาศัยความรู้ความสามารถ และความคิดสร้างสรรค์เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้ฟังรายการ และผู้ฟังได้รับสารประโยชน์จากการรับฟังอย่างครบถ้วน ผู้ผลิตรายการจึงต้องมีเทคนิควิธีการในการนำเสนอรายการและเนื้อหาที่น่าสนใจ ติดตามตลอดช่วงเวลาที่นำเสนอรายการแต่ละรายการตั้งแต่เริ่มต้นรายการจนกระทั่งจบรายการ (ลดาวัลย์ แก้วสินวล อ่างโน นาวิน วงศ์สมบูรณ์ และลดาวัลย์ แก้วสินวล, 2561)

จังหวัดร้อยเอ็ดมีสถานีวิทยุกว่า 72 แห่ง (สำนักงาน กสทช, 2563) เฉพาะสถานีวิทยุพระพุทธศาสนาในปัจจุบันที่ดำเนินการอยู่ มีอยู่ 3 แห่ง ได้แก่ (1) สถานีวิทยุพระพุทธศึกษา ศิลปวัฒนธรรม วัดบ้านอ้น ตำบลดงลาน อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด คลื่น FM 97.00 MHz (2) สถานีวิทยุเพื่อการศึกษา ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี ตำบลเชียงใหม่ อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด คลื่น FM 98.25 MHz (3) สถานีวิทยุธรรมะพระพุทธวาริรักษ์ อำเภอโพธิ์ทราย จังหวัดร้อยเอ็ด สถานีพระพุทธศาสนา คลื่น FM 101.75 MHz เป็นการจกรายการแบบจิตอาสา รายการของสถานีวิทยุมีเนื้อหาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา สังคม ประเพณี วัฒนธรรม และการศึกษา กลุ่มผู้ฟังส่วนมากเป็นผู้สูงอายุ สถานีวิทยุมีการตั้งชมรมผู้ฟัง กิจกรรมของสถานีวิทยุ ได้แก่ การทำบุญ ศึกษาดูงาน ตลาดนัดวันอาทิตย์

การเปลี่ยนแปลงของสังคมโดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศในปัจจุบันได้สร้างผลกระทบต่อการบริหารจัดการสถานีวิทยุเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนา กล่าวคือมีผู้ฟังน้อยลง สถานีวิทยุไม่ค่อยมีผู้สนับสนุน ทำให้ไม่มีงบประมาณดำเนินการ เช่น ค่าไฟฟ้า งบจัดกิจกรรม เป็นต้น ส่งผลให้บางสถานีเลิกดำเนินการกิจการสถานีวิทยุ เรื่องดังกล่าวนี้ผู้วิจัยมองว่าส่วนหนึ่งเกิดจากการไม่ปรับตัวหรือปรับตัวไม่ทันยุคสมัยของสถานีวิทยุ ซึ่งมีผลทำให้กระทบต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วย ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางกลยุทธ์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาทางสถานีวิทยุของพระสงฆ์ในจังหวัดร้อยเอ็ดว่า ได้ดำเนินการสื่อสารไปยังกลุ่มผู้ฟังอย่างไร เพื่อที่จะได้นำไปปรับปรุงรูปแบบและวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทางสถานีวิทยุให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน โดยเฉพาะการกำหนดกลยุทธ์การเผยแผ่ให้มีประสิทธิภาพสูงสุด อันจะเกิดประโยชน์แก่ผู้ฟัง ผู้ปฏิบัติ และการสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาให้เจริญและมั่นคงตลอดไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านสถานีวิทยุของพระสงฆ์
2. เพื่อศึกษาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านสถานีวิทยุของพระสงฆ์ในจังหวัดร้อยเอ็ด
3. เพื่อเสนอกลยุทธ์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านสถานีวิทยุของพระสงฆ์ในจังหวัดร้อยเอ็ด

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสาร/คัมภีร์ สัมภาษณ์ และสนทนากลุ่ม ซึ่งมีขั้นตอนในการศึกษา ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่มเป้าหมาย หรือกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ (Key Informants) เป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งมีเกณฑ์ในการเลือกคือ เป็นผู้เกี่ยวข้องกับงานวิทยุชุมชนทั้งการบริหาร จัดรายการ และฟังรายการวิทยุ พระพุทธศาสนาเป็นประจำ รวม 50 รูป/คน ได้แก่ 1) พระสงฆ์ที่เป็นผู้บริหารสถานีวิทยุพระพุทธศาสนา 3 รูป 2) นักจัดรายการสถานีวิทยุพระพุทธศาสนา 6 รูป/คน 3) นักวิชาการพระพุทธศาสนา 5 รูป/คน 4) ผู้ฟังรายการสถานีวิทยุ 36 คน

1.2 กลุ่มเป้าหมายในการสนทนากลุ่ม (Focus group Description) เป็นบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ในด้านพระพุทธศาสนา และการสื่อสารมวลชน ซึ่งเป็นการระดมความคิดจากทรงสนทนาผู้ทรงคุณวุฒิผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 รูป/คน เพื่อหาข้อสรุปเกี่ยวกับกลยุทธ์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านสถานีวิทยุพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในจังหวัดร้อยเอ็ด ดังนี้ 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา 1 รูป/คน 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อสารมวลชน 1 คน 3) นักจัดรายการสถานีวิทยุพระพุทธศาสนา 3 รูป/คน รวมประชากรกลุ่มเป้าหมายทั้งหมด 55 รูป/คน

2. พื้นที่การวิจัย

พื้นที่การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สถานีวิทยุพระพุทธศาสนา 3 แห่ง ประกอบด้วย 1) สถานีวิทยุพระพุทธศาสนา ชมรมคนมีบุญ อำเภอเมืองร้อยเอ็ด 2) สถานีวิทยุพระพุทธศาสนา วัดป่ามหาศาล อำเภอโพธิ์ชัย 3) สถานีวิทยุวัดวารีกุฎาราม อำเภอโพธิ์ชัย เหตุผลในการเลือกพื้นที่ 3 แห่งนี้เพราะเป็นสถานีวิทยุพระพุทธศาสนาที่มีคนฟังมาก มีความโดดเด่น และประสบความสำเร็จในการจัดสถานีวิทยุพระพุทธศาสนา

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ มีเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยให้การสัมภาษณ์สำหรับกลุ่มเป้าหมาย เกี่ยวกับวิธีการ/กลยุทธ์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านสถานีวิทยุพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยมีรูปแบบเครื่องมือในการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อรวบรวมข้อมูลของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์

3.2 แบบสังเกต ผู้วิจัยใช้พื้นที่จริงในการสังเกตวิธีการ/กลยุทธ์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านสถานีวิทยุพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ที่เป็นผู้บริหารสถานีวิทยุ นักจัดรายการ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของผู้ฟังสถานีวิทยุพระพุทธศาสนา

3.3 แบบสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยจะใช้แบบสนทนากลุ่มเกี่ยวกับกลุ่มเป้าหมาย โดยการสนทนาเพื่อให้ได้ข้อมูลของการวิจัยเรื่อง “กลยุทธ์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านสถานีวิทยุพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในจังหวัดร้อยเอ็ด”

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือการวิจัยโดยการแนะนำของที่ปรึกษา ต่อจากนั้นจึงได้นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 4 ท่าน ตรวจสอบ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสาร

4.1.1 ข้อมูลปฐมภูมิ โดยการเก็บรวบรวมขึ้นมาจากหนังสืออ้างอิงทางพระพุทธศาสนาต่างๆ จากพระไตรปิฎก (ภาษาบาลี) ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2500 พระไตรปิฎก (ภาษาไทย) ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ

4.1.2 ข้อมูลทุติยภูมิ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ วารสาร ตำรา บทความงานวิจัยที่เกี่ยวกับกลยุทธ์การเผยแผ่หลักคำสอนทางสถานีวิทยุพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

4.2.1 ขั้นตอนเตรียมการสัมภาษณ์

1) จัดเตรียมเครื่องมือ คือแบบสัมภาษณ์เจาะลึก และแบบสนทนากลุ่ม โดยใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง

2) จัดทำหนังสือติดต่อขอหนังสือจากรองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือที่จะได้ออกไปสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม

3) นัดหมายวันเวลาที่สัมภาษณ์กับกลุ่มเป้าหมายพร้อมกับขอเอกสารต่างๆ พร้อมกันนั้น ศึกษาประเด็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เตรียมและศึกษาวิธีใช้เครื่องบันทึกเสียง เตรียมสมุดจดบันทึกและอุปกรณ์ต่างๆ ให้พร้อมก่อนดำเนินการสัมภาษณ์

4.2.2 ขั้นตอนดำเนินการสัมภาษณ์

ก่อนการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยจะสนทนาสร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แจ้งวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม อธิบายเหตุและขออนุญาตใช้เครื่องบันทึกเสียงในขณะที่สัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม ขออนุญาตใช้กล้องถ่ายรูปเพื่อใช้อ้างอิงในการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม รวมทั้งแจ้งให้ทราบข้อมูลต่างๆ ที่บันทึกเสียงไว้ผู้วิจัยจะเก็บเป็นความลับ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษาเชิงเอกสาร (Documentary Research) และข้อมูลเชิงประจักษ์จากการสัมภาษณ์ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสนทนากลุ่ม เป็นกระบวนการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์โดยการสรุปตามสาระสำคัญด้านเนื้อหาที่กำหนดไว้ โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ดังนี้

5.1 ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกลยุทธ์ การสื่อสาร และกลยุทธ์การเผยแผ่พระพุทธศาสนา

5.2 ศึกษาวิธีการการเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านสถานีวิทยุพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในจังหวัดร้อยเอ็ด

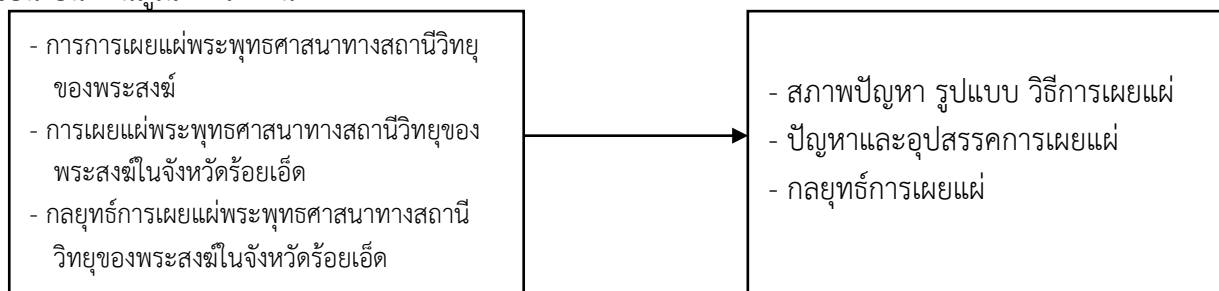
5.3 สรุปผลการศึกษาที่ได้ทั้งจากการศึกษาทั้งเอกสารและภาคสนาม นำมาวิเคราะห์ตามประเด็นที่สำคัญคือกลยุทธ์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านสถานีวิทยุพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในจังหวัดร้อยเอ็ด

6. การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย

การนำเสนอข้อมูลในลักษณะการพรรณนาความ (Descriptive Presentation) ประกอบภาพถ่ายและการพรรณนาความประกอบการบรรยายเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านสถานีวิทยุพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อนำเสนอองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาวิจัย อันจะเป็นประโยชน์ต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านสถานีวิทยุของพระสงฆ์ในจังหวัดร้อยเอ็ดที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เขียนเป็นแผนภูมิภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. การเผยแผ่พระพุทธศาสนาทางสถานีวิทยุของพระสงฆ์

1.1 รูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระพุทธเจ้าในสมัยพุทธกาล

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระพุทธเจ้าในสมัยพุทธกาลมีรูปแบบ ดังนี้

1.1.1 อุปสินทกถา เป็นการนั่งสนทนากันทำนองคติทายว่าจับเข้าคุยกันท่ามกลางบรรยากาศกันเองค่อยๆ เสริมสร้างแนวความคิดความเห็นไปตามลำดับอาจใช้เวลาบางน้อยบ้างตามสมควรแก่ฐานะของผู้ฟังในขณะนั้นๆ

1.1.2 ธรรมกถา เป็นพระพุทธรูปธรรมสัณห์ๆ ง่ายๆ ต่อการทำความเข้าใจซึ่งใช้ในกรณีผู้ฟังมีความพร้อมที่จะฟังพร้อมที่จะคิดพิจารณาเช่นพระพุทธรูปธรรมสัณห์ทุกถาทั้งหลายอาทิร่างกายนี้ไม่นานหมอบจากล้มลงเหนื่อแผ่นดินพระวิญญูณออกจากร่างแล้วจะเป็นเหมือนท่อนไม้ที่หาสาระแก่นสารไม่ได้เมื่อผู้ฟังคิดพิจารณาตามที่ทรงแสดงสัณห์ๆ เพียงเท่านี้ก็สามารถบรรลุผลได้แล้ว

1.1.3 โอวาท ทรงประทานเป็นรูปวาดสั้นๆ ตามปกติแล้วจะทรงประทานแก่พุทธบริษัทในการประกาศธรรม เช่นพระโอวาทปาติโมกข์ที่แสดงถึงอุดมการณ์หลักการวิธีการด้วยข้อความเพียง 3 คาถาหนึ่งเท่านั้นหรือแม้แต่ก่อนจะเสด็จดับขันธปรินิพพานที่จะเป็นปัจฉิมวาจาของพระพุทธเจ้าที่ตรัสในมหาปรินิพพานสูตร “ภิกษุทั้งหลาย บัดนี้ เราขอเตือนพวกเธอว่า สังขารทั้งหลายมีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา พวกเธอจงทำหน้าที่ให้สมบูรณ์ด้วยความไม่ประมาทเถิด”

1.1.4 อนุศาสนี เป็นคำสอนในลักษณะซ้ำๆ ครั่งแล้วครั่งเล่า ย้ำเตือนอย่างต่อเนื่องมักจะทวงสอนแก่พระภิกษุ สามเณร ภิกษุณี สามเณร อันเป็นพุทธบริษัทประเภทนักบวชที่อยู่ใกล้ชิดเช่นที่รับสั่งแก่พระอานนท์ว่า อานนท์เราจะขนาบแล้วขนาบอีก ใครมีสภาระก็ต้องอยู่ได้ ใครไม่มีสภาระก็ต้องออกไป ดังกล่าวนี้นี้ สังเกตเห็นได้ว่า คำสอนประเภท ความไม่ประมาท ความสามัคคี ความเพียรพยายามสติปัญญา อดทนพระพุทธรูปทรงจะย้ำเตือนอยู่เสมอ

1.1.5 ธรรมสากัจฉา เป็นการสนทนาธรรมบางครั้งเป็นทำนองแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันบางครั้งมาในรูปของคำถามดังกล่าวให้ผู้ฟังแสดงความคิดเห็นทรงรับรองความเห็นเขาบ้างเพิ่มเติมบ้างปรับปรุงบ้างปฏิเสธบ้างตามสมควรแก่กรณี

1.1.6 ธรรมเทศนา เป็นการเทศน์หรือการชี้แจงบอกเหตุผลในเรื่องนั้นข้อความส่วนมากค่อนข้างยาว เช่นพระสูตรในสุตตันตปิฎก อาทิ อนัตตลักขณสูตร เป็นต้น (พระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ ธิตญาโณ), 2540)

1.2 กลยุทธ์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระพุทธรูป ดังนี้

1.2.1 การกำหนดกลุ่มเป้าหมายการเผยแผ่

กลุ่มเป้าหมายที่พระพุทธรูปได้วางหรือกำหนดสำหรับที่จะใช้เป็นแนวทางในการเผยแผ่พุทธธรรม โดยกำหนดจากประเภทของบุคคลไว้เป็นบุคคล 4 ประเภท ซึ่งถูกกำหนดขึ้นตามสติปัญญาของแต่ละบุคคลที่มีความแตกต่างกันไปตามเหตุตามปัจจัยของแต่ละคนนั้น ดังนี้

1) อุคฆฏิตัญญู ผู้ที่ยกหัวข้อก็รู้ผู้รู้เข้าใจได้ฉับพลันแต่ก็พอท่านยกคอกขึ้นแสดงบุคคลประเภทนี้ส่วนใหญ่ก็เป็นผู้ที่เคยผ่านการเรียนรู้เป็นครูเป็นอาจารย์ผ่านประสบการณ์มากมาย และเป็นประเภทที่ฝึกแสวงหาอยู่แล้ว เช่น ปัญจวัคคีย์โมคคัลลานะ สารีบุตร หรือชลิน 3 พี่น้อง เป็นต้น บุคคลประเภทนี้เปรียบเหมือนบัวพันธ์น้ำแล้วรอแต่แสงแดดเท่านั้นเมื่อได้รับแสงแดดจากบ้านทันที

2) วิปจิตัญญู ผู้รู้ต่อเมื่อขยายความรู้เข้าใจได้ต่อเมื่อท่านอธิบายความคิดพิสดารออกไปบุคคลประเภทนี้ส่วนใหญ่ยังต้องการให้อธิบายให้แจ่มแจ้งยิ่งขึ้นไม่สามารถดูได้เพียงกล่าวครั้งแรกต้องใช้การยกตัวอย่างต้องมีการอุปมาเปรียบเทียบให้เห็นหรือหรือวิธีการอื่น ๆ เพื่ออธิบาย หัวข้อเดิมๆซ้ำๆดังเช่น องคุลิมาล พระอานนท์ เป็นต้น บุคคลประเภทนี้เปรียบเหมือนบัวพันธ์น้ำวันรุ่งขึ้นจะพ่นน้ำและจะบานเมื่อได้รับแสงแดด

3) เนยยะ ผู้ที่พอจะแนะนำได้พูดที่พอจะขอชี้แจงและแนะนำให้เขาเข้าใจได้ด้วยวิธีการฝึกสอนอบรมต่อไปบุคคลประเภทนี้ต้องใช้วิธีการมากกว่าบุคคลประเภทที่ 2 และต้องให้การฝึกอบรมต่อไปเรื่อยๆอาทิ บุคคลประเภทนี้มี

ดวงตาเห็นธรรมอย่าง เช่น พระเจ้าพิมพิสาร เป็นต้น บุคคลประเภทนี้เปรียบเหมือนบัวอยู่ในน้ำวันต่อๆ ไป ก็จะขึ้นเหนือน้ำรับแสงแดดแล้วกลับบ้าน

4) ปทปรมะ ผู้มีบพเป็นอย่งยิ่งผู้ับปัญญาสอนให้รู้ได้แต่เพียงตัวบนคือพยัญชนะหรือถ้อยคำไม่อาจเข้าใจอดหรือความหมายบุคคลประเภทนี้มีปัญญานันถูกครอบงำด้วยมิจฉาทิฏฐิมากมีกิเลสตัณหาที่มีพื้นฐานอันถูกโกละโทสะและโมหะอยู่ในตัวอยู่มากดังเช่นพระเทวทัตนางจิณฺจมาณวิกาเป็นต้นเมื่อกว่าจะเข้าใจทำบางที่จนเมื่อถึงวาระสุดท้ายแห่งชีวิตหรือไม่อาจจะทำความเข้าใจได้ด้วยเลยพวกคนประเภทนี้เปรียบเหมือนบัวที่ยังติดดินถ้าไม่ได้รับการประคบเป็นพิเศษอาจจะเป็น รักษาแห่งปลาและเต่าได้ (พระไตรปิฎกภาษาไทย/21/5/7)

นอกจากนี้บุคคลอีก 4 ประเภท ที่พระพุทธองค์ได้กำหนดไว้ คือ

1) ผู้สดับน้อยทั้งไม่เข้าถึงด้วยการสดับ ได้แก่ ผู้สดับน้อยแต่ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรมบุคคลประเภทนี้เปรียบเสมือนกับประเภทปทปรมะ

2) ผู้สดับน้อยแต่เข้าถึงด้วยการสดับ ได้แก่ ผู้สดับน้อยแต่ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรมบุคคลประเภทนี้เปรียบได้กับประเภทเนยยะ

3) ผู้สดับมากแต่ไม่ได้เข้าถึงด้วยการสดับ ได้แก่ ผู้สดับมากแต่ไม่ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรมบุคคลประเภทนี้ ได้แก่ ประเภทวิปจิตัญญู

4) ผู้สดับมากทั้งเข้าถึงด้วยการจับ ได้แก่ ผู้สดับมากทั้งปฏิบัติธรรมสมควรกระทำบุคคลประเภทนี้เปรียบ ได้แก่ ประเภทอุคฆฏิตัญญู (สุชีพ ปุญฺญานุภาพ, 2539)

1.2.2 การวางพื้นฐาน

สำหรับการใช้เพื่อการเผยแผ่พุทธธรรมของพระพุทธองค์ทรงได้จัดลำดับพื้นฐานไว้ เช่น อนุพุทฺธิกา กล่าวความไปตามลำดับ คือ แสดงหลักธรรมหรือเนื้อหาวิชาตามลำดับความยากง่ายกลุ่มลึกลงไปตามหลัก เพื่อขจัดเกลาอัธยาศัยของผู้ฟังให้ประณีตขึ้นไปเป็นชั้น ๆ จนพร้อมที่จะทำความเข้าใจในธรรมส่วนปรมัตถ์ ทั้งนี้พระพุทธองค์จะตรวจสอบอุปนิสัยจากหลักการกำหนดขอบเขตของประเภทบุคคลอยู่ในประเภทใดแล้วจึงพระกรุณาแสดงอนุพุทฺธิกาไปตามลำดับดังนี้

1) ทานกถา กล่าวถึง การให้ การเสียสละเผื่อแผ่แบ่งปัน ช่วยเหลือกัน

2) สีลกถา กล่าวถึง ความประพฤติที่ถูกต้องดีงาม

3) สักคกถา กล่าวถึง สุขความเจริญ และผลที่น่าปรารถนาอันเป็นส่วนดีของกาม ที่จะพึงเข้าถึงเมื่อได้ประพฤติดีงามตามหลักธรรมสองข้อต้น

4) กามาทีนวกถา กล่าวถึง ส่วนเสีย ข้อบกพร่องของกาม พร้อมทั้งผลร้ายที่สืบเนื่องมาจากกาม อันไม่ควรหลงใหลหมกมุ่นมัวเมา จนถึงรู้จักที่จะหน่ายถอนตนออกได้

5) เนกขัมมานิสังสกถา กล่าวถึง ผลดีของการไม่หมกมุ่นเพลิดเพลินติดอยู่ในกาม และให้มีฉันทะที่จะแสวงความดีงามและความสุขอันสงบที่ประณีตยิ่งขึ้นไปกว่านั้นตามปกติ พระพุทธเจ้าเมื่อจะทรงแสดงพระธรรมเทศนาแก่คฤหัสถ์ ผู้มีอุปนิสัยสามารถที่จะบรรลุธรรมพิเศษ ทรงแสดงอนุพุทฺธิกานี้ก่อน แล้วจึงตรัสแสดงอริยสัจ 4 เป็นการทำให้พร้อมที่จะรับ ดุจผ้าที่ซักฟอกสะอาดแล้ว ควรรับน้ำย้อมต่างๆ ได้ด้วยดี (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2546)

รูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทางสถานีวิทฺยุของพระสงฆ์ในปัจจุบันมี 2 อย่าง คือ 1) ทางตรง เช่น การจัดรายการสด การเปิดเทปธรรมะ เป็นต้น 2) ทางอ้อม คือการจัดกิจกรรม วิธีการเผยแผ่ เช่น การยกตัวอย่างประกอบ การตอบปัญหา เป็นต้น ผลสัมฤทธิ์การเผยแผ่ ผู้ฟังมีความเข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น การทำบุญ การสร้างฐานะตามหลักพระพุทธศาสนา เป็นต้น การมีส่วนร่วม คือ การร่วมทำกิจกรรม ด้านการบริหารจัดการ และรูปแบบรายการสำหรับสถานีวิทฺยุกระจายเสียง ควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการของวัดด้วย ปัญหาและอุปสรรค คือ ผู้ฟังขาดความสนใจ ด้านโครงสร้างองค์กรควรมีความยืดหยุ่น ในส่วนของการเผยแผ่ ด้านการเข้าถึง สถานีวิทฺยุมีการจัดกิจกรรมและการเผยแผ่ออนไลน์ ด้านการมีส่วนร่วมเปิดโอกาสให้ผู้ฟังมีส่วนร่วมในกิจกรรม ด้านความหลากหลาย มีการนำเสนอเนื้อหาที่หลากหลาย ด้านความเป็นท้องถิ่น

เนื้อหาที่มีความเป็นท้องถิ่น ซึ่งผู้ฟังสนใจและเข้าใจได้ง่าย ด้านความเป็นอิสระ สถานีวิทยุควรมีอิสระในการนำเสนอหรือเผยแพร่ในเรื่องที่ถูกต้องดีงาม

2. การเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางสถานีวิทยุของพระสงฆ์ในจังหวัดร้อยเอ็ด

การเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางสถานีวิทยุของพระสงฆ์ในจังหวัดร้อยเอ็ด มีผลการวิจัยดังนี้

2.1 การจัดการสถานีวิทยุ การบริหารจัดการสถานีวิทยุโดยพระสงฆ์ เป็นการบริหารแบบเรียบง่าย ในส่วนของผู้จัดรายการได้ญาติโยมที่มีศรัทธาเข้าร่วมจัดรายการ บุคลากรของทางสถานีจะให้ความสำคัญเกี่ยวกับการทำงาน ร่วมงานกันอย่างเป็นกันเอง มีการแบ่งหน้าที่กันทำ มีระเบียบเวลาในการจัดการแต่ละรายการ การพูดหรือการสื่อสารกับผู้ฟังต้องมีความสุภาพอ่อนโยน

2.2 ลักษณะการจัดรายการ มีเนื้อหาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา เพลงธรรมะ และหมอลำ คำกลอนเกี่ยวกับหลักธรรม ศีลธรรม โดยเฉพาะคำผญา คำกลอน หมอลำ เป็นต้น บางครั้งก็เปิดเทปแหล่อีสาน ไม่เปิดเพลงที่ขัดหรือล่อแหลมต่อศีลธรรม เพราะทำให้ภาพพจน์ของสถานีวิทยุเพื่อพระพุทธศาสนาอาจจะเกิดความเสียหายได้ จัดรายการแบบจิตอาสา ไม่มีค่าตอบแทนใด ๆ โดยชาวบ้านในชุมชนมาร่วมกันจัดรายการแบบไม่คิดค่าตอบแทน เพราะถือว่าเป็นสถานีวิทยุของพระสงฆ์ การช่วยเหลือสถานีวิทยุเป็นการได้ช่วยเหลือหรือช่วยเผยแพร่พระพุทธศาสนา การประชาสัมพันธ์กิจกรรมทั้งหลาย เช่น ข้าวสาร ความเคลื่อนไหวทางคณะสงฆ์ กิจกรรมประเพณีท้องถิ่น หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นทางพระพุทธศาสนา การช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบภัยธรรมชาติ เป็นต้น

2.3 นักจัดรายการ การจัดรายการวิทยุมีผู้พระสงฆ์และฆราวาส นักจัดรายการมี 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) พระสงฆ์ 2) ฆราวาส, ฆราวาสบางคนเคยอุปสมบท ทำให้เข้าใจพระพุทธศาสนาเป็นอย่างดี โดยผู้บริหารสถานีวิทยุจะคัดเลือกบุคคลที่เหมาะสม เช่น มีความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา มีอัธยาศัยดีงาม เป็นแบบอย่างในชุมชน มีความซื่อสัตย์และตรงต่อเวลาในการทำงาน มีจิตอาสา มีวาทศิลป์ มีความเข้าใจพระพุทธศาสนา มีความสามารถในการสื่อสารกับผู้ฟัง

2.4 ปัญหาการเผยแพร่ มี 2 อย่าง คือ 1) ความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและสารสนเทศ 2) ความสนใจของผู้ฟัง กล่าวคือ 1) ปัจจุบันเทคโนโลยีและสารสนเทศมีความทันสมัยและหลากหลาย เช่น เฟสบุ๊กส์ ไลน์ ดิจิตอล เป็นต้น ข้อดีคือเข้าถึงง่าย มีความหลากหลาย ทันสมัย ส่วนข้อเสีย เช่น เนื้อหาบางอย่างขาดการกลั่นกรอง ไม่เป็นไปตามหลักวิชาการ เป็นต้น คนปัจจุบันนิยมใช้สื่อสมัยใหม่ตามที่กล่าวมานี้ เป็นเหตุให้สื่อวิทยุไม่ได้รับความนิยมเหมือนในอดีต ดังนั้น สื่อวิทยุจึงต้องมีการปรับรูปแบบการนำเสนอใหม่โดยใช้สื่อสมัยเป็นเครื่องมือ เช่น การถ่ายทอดสด การสร้างเว็บไซต์สถานีวิทยุ เป็นต้น ดังที่ พระครูโฆสิตสังฆพิทักษ์ (ประเวท ฐานาน) กล่าวว่า นับวันยังมีผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตเพิ่มมากขึ้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการนำเทคโนโลยีมาใช้เป็นเครื่องมือเผยแพร่พระพุทธศาสนาให้ทันสังคมยุคใหม่หรือคนรุ่นใหม่ เพราะสังคมสมัยปัจจุบันประชาชนไม่ค่อยมีเวลาไปปฏิบัติธรรม ฟังเทศน์ หรือศึกษาพระธรรม คำสอนที่วัดเหมือนสมัยอดีต การเผยแพร่พระธรรมคำสอนผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตจึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่ทำให้เข้าถึงประชาชนได้ง่ายและกว้างขวางมากที่สุด ไม่จำกัดเวลา สถานที่ และสามารถเข้าถึงพระพุทธศาสนาตลอดเวลา (พระครูโฆสิตสังฆพิทักษ์ (ประเวท ฐานาน), 2560) 2) สื่อการเผยแพร่มีผลต่อความสนใจของผู้ฟัง สถานีที่ไม่มีการปรับรูปแบบการเผยแพร่จะไม่ได้รับความสนใจจากผู้ฟังจนถึงสถานีวิทยุไม่อาจดำเนินการต่อไปได้เพราะไม่มีผู้ฟัง ส่วนหนึ่งความสนใจของผู้ฟังเกิดจากความสามารถ เทคนิค/วิธีการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ ดังนั้นพระสงฆ์จึงต้องพัฒนาความสามารถในการเผยแพร่ด้วย ดังที่องค์การเผยแผ่วัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร กล่าวถึงคุณสมบัติที่นับว่าเป็นทุนของพระธรรมกถึก 6 อย่าง คือ 1) พระธรรมกถึกต้องรู้หลักธรรม 2) พระธรรมกถึกต้องจำหลักสูตร 3) พระธรรมกถึกต้องพูดฉะฉาน 4) พระธรรมกถึกต้องมีปฏิภาณไว 5) พระธรรมกถึกต้องมีน้ำใจงาม 6) พระธรรมกถึกต้องมีความรอบรู้ (องค์การเผยแผ่วัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร, 2546)

3. กลยุทธ์การเผยแพร่พระพุทธศาสนาผ่านสถานีวิทยุของพระสงฆ์ในจังหวัดร้อยเอ็ด

กลยุทธ์การเผยแพร่พระพุทธศาสนาผ่านสถานีวิทยุของพระสงฆ์ในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า 1) การพัฒนาทักษะการใช้สื่อเทคโนโลยีและสารสนเทศสมัยใหม่ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา เนื่องจากปัจจุบันคนนิยมใช้สื่อสมัยใหม่ เช่น เฟสบุ๊กส์ ไลน์ เป็นต้น ซึ่งมีผลกระทบโดยตรงต่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางสถานีวิทยุของพระสงฆ์ เพราะผู้ฟังมองว่าการฟังวิทยุไม่มีความทันสมัยแล้วไม่สนใจจะรับฟังรายการวิทยุ ดังนั้น สถานีวิทยุต้องมีการปรับรูปแบบการเผยแพร่พระพุทธศาสนาใหม่

โดยอาศัยสื่อสมัยใหม่เป็นเครื่องมือเพื่อเข้าถึงรายการของสถานีวิทยุ เช่น การถ่ายทอดสด (Live) การสร้างเว็บไซต์สถานีวิทยุ เป็นต้น และต้องมีการฝึกอบรมการใช้สื่อสมัยใหม่ให้เกิดประสิทธิภาพและทันสมัยด้วย (พระพุทธิพงษ์ นาโงวช, 2564, สัมภาษณ์) 2) การพัฒนาทักษะการสื่อสาร/เผยแพร่ของพระนักจัดรายการ/นักเผยแผ่ ผู้ฟังที่สนใจฟังธรรมะ ตลอดจนเนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษา ศิลปะ และวัฒนธรรม ปัจจัยสำคัญคือการสื่อสารหรือการนำเสนอที่น่าสนใจของผู้เผยแผ่ ปัจจุบันการเข้าถึงเนื้อหาเหล่านี้ทำได้ง่าย เช่น คลิปในยูทูบ เป็นต้น ดังนั้นพระสงฆ์เมื่อจัดรายการสด ต้องทำให้มีความน่าสนใจไม่น้อยกว่าพระสงฆ์ที่มีชื่อเสียงเผยแผ่ในสื่อออนไลน์จึงจะได้รับความสนใจ รูปแบบหนึ่งที่คนฟังอยากฟังวิทยุคือเขาได้มีส่วนร่วมด้วย เพราะเป็นการได้นำเสนอตนเอง ดังนั้นนักเผยแผ่จึงต้องหาวิธีให้ผู้ฟังมีส่วนร่วมด้วย เช่น การตอบปัญหาธรรมะ การเล่าเรื่องเล่าประสบการณ์ของผู้ฟัง เป็นต้น (เกรียงศักดิ์ ภูมิศักดิ์, 2564, สัมภาษณ์) ดังที่หนูเดือน หวายฤทธิ์ ให้สัมภาษณ์ว่า พระนักเผยแผ่ที่ฟังประสงค์ในสังคมยุคใหม่ ควร เป็นวิธีการที่ชวนให้ฟังไม่เบื่อ ควรใช้สื่อประกอบให้มากขึ้น เผยแพร่ทางโลก อินเทอร์เน็ตให้เยอะๆ ตอบปัญหาชีวิตออนไลน์ (หนูเดือน หวายฤทธิ์ อ้างใน พระนัฐวุฒิ สิริจิตฺโต (ศิริจันทร์), 2561) 3) การมีส่วนร่วมของผู้ฟัง จากประสบการณ์การบริหารจัดการสถานีวิทยุพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ทั้ง 3 รูป ท่านเหล่านั้นมีความเห็นตรงกันว่า การเผยแผ่ทางสถานีวิทยุเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอ ต้องมีการทำกิจกรรมเพื่อให้ผู้ฟังมีส่วนร่วมด้วย เช่น ตลาดนัดธรรมะวันอาทิตย์ ชมรมคนฟังสถานีวิทยุ เช่น ชมรมคนมีบุญ เป็นต้น กิจกรรมที่ทำร่วมกัน เช่น การเยี่ยมให้กำลังใจผู้ป่วยติดเตียงที่เป็นสมาชิกของชมรม การศึกษาดูงานและทำบุญ การตั้งกลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์ของสมาชิกชมรม เป็นต้น (นางเทียมบล เกาจันทร์, 2564, สัมภาษณ์) ดังที่พระมหาทองสุข สุเมโธ (ไทยทนุ) และ พระมหามิตร ฐิตปญโญ กล่าวว่า การจัดรายการโดยการนำเสนอข้อมูลข่าวสารจากสถานีวิทยุเป็นการนำเสนอข้อมูลข่าวสารในทิศทางเดียว เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ฟังได้มีส่วนร่วมในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารจะเป็นการนำเสนอข้อมูลในทิศทางกลับกันที่ผู้ฟังต้องการนำเสนอข้อมูล ซึ่งเป็นข้อมูลที่ผู้ฟังต้องการรับฟัง การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ฟังมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในประเด็นต่างๆ ที่สำคัญของสถานีวิทยุ เพื่อให้ผู้ฟัง มีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสถานีวิทยุซึ่งจะเกิดความรักสถานีวิทยุ รู้สึกเหมือนว่าสถานีวิทยุเป็นของเขา (พระมหาทองสุข สุเมโธ (ไทยทนุ) และ พระมหามิตร ฐิตปญโญ, 2563)

อภิปรายผล

การสื่อสารที่ดีต้องมีความสามารถในการวิเคราะห์กลุ่มผู้ฟัง รู้จักสื่อสารให้เหมาะสมกับบริบทของชุมชนหรือสังคมนั้นๆ สิ่งที่ทำให้ผู้ฟังสนใจและมีความเหมาะสมที่จะสื่อสารประการหนึ่งคือความสามารถใช้ข้อมูลหรือเนื้อหาเกี่ยวกับท้องถิ่นของผู้ฟัง เช่น ภาษา วัฒนธรรม เป็นต้น เพราะจะทำให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกว่าผู้สื่อสารมีความรู้ความเข้าใจเรื่องของเขาเหมาะสมที่จะพูดคุยหรือแนะนำเขา เกิดความคุ้นเคยและเป็นกันเอง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญของเรื่องอื่นๆ ต่อจากนั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสุเทพ สุวทนฺโต (เหลาทอง) (2562) เรื่อง “กลยุทธ์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตสายต่างประเทศ” ที่พบว่า พระธรรมทูตที่จะไปเผยแผ่ในต่างประเทศต้องพยายามสร้างความสัมพันธ์กับทุกศาสนาในประเทศนั้นๆ เพื่อเป็นการสร้างสันติภาพโดยเริ่มจากตัวผู้แทนของพระพุทธศาสนา ก่อน พระธรรมทูตต้องมีคุณสมบัติสำคัญคือมีความมั่นใจในคุณค่าความดีงามของพระพุทธศาสนา รู้เข้าใจปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นที่จะไป มีวิธีการที่จะสื่อสารกับคนท้องถิ่นอย่างได้ผล และมุ่งมั่นต่ออุดมการณ์ของพระพุทธศาสนา จึงจะทำให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

นักเผยแผ่หรือนักจัดรายการต้องมีความสามารถในการใช้สื่อสมัยใหม่ เพราะสื่อสมัยใหม่หรือสื่ออินเทอร์เน็ตมีบทบาทต่อชีวิตของคนส่วนมากในปัจจุบัน ดังนั้นสถานีวิทยุต้องปรับตัวให้เหมาะสมเพื่อการดำรงอยู่ได้ การเปลี่ยนวิธีการการเผยแผ่ใหม่ทางอินเทอร์เน็ตทำให้พระสงฆ์ต้องปรับตัวโดยการเรียนรู้และการเรียนรู้ที่ได้นั้นควรได้รับการแนะนำหรือการฝึกฝนอย่างถูกต้องทั้งหลักการและวิธีการ ซึ่งเมื่อสามารถใช้สื่ออินเทอร์เน็ตได้แล้วจะพบว่ามีข้อดีหลายอย่าง เช่น ความสนใจ ความสะดวก ปริมาณการเข้าถึงกลุ่มผู้ฟัง ค่าใช้จ่าย เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูวรญาณวิเทศ วิ. (พิพัฒพร กิตติสุโข) (2560) เรื่อง “กลยุทธ์การบริหารการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในประเทศออสเตรเลีย” ที่พบว่า การใช้สื่อสมัยใหม่ในการสอนธรรมะ เพื่อให้เข้าถึงได้แบบรวดเร็ว กระชับ ฉับไว และสะดวก ในการศึกษาทุกที่ทุกเวลาเนื่องจากพระพุทธศาสนาอยู่ในสังคมโลกมานานหลายศตวรรษ ผ่านกาลเวลาที่มีความเจริญมาได้จนถึงทุกวันนี้ เพราะการเผยแผ่ที่

ประยุกต์เข้ากับสังคมที่มีความหลากหลายแตกต่างกันได้ ในยุคปัจจุบันเมื่อเทคโนโลยีเจริญก้าวหน้าไปมาก หากดูผิวเผิน พระพุทธศาสนาจะขัดแย้งกับกระแสของเทคโนโลยีเพราะเป็นลักษณะสังคมแบบทุนนิยมซึ่งมีวัตถุนิยมเป็นหลัก แต่หากดูอีกด้านหนึ่งความเจริญทางเทคโนโลยีมิใช่ความเลวร้ายอยู่ที่ผู้ใช้ต่างหาก ถ้าผู้ใช้มีภูมิด้านทานทางจิตที่มั่นคงแล้ว เทคโนโลยีก็จะกลายเป็นเครื่องมือที่ทำให้พระพุทธศาสนากระจายไปยังกลุ่มชนได้อีกมาก

นักเผยแผ่หรือนักจัดรายการต้องหมั่นพัฒนาความรู้หรือสั่งสมประสบการณ์ทำงานอยู่ตลอดเวลา เพราะสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ซึ่งมีผลทำให้ทัศนคติและความต้องการและการดำเนินชีวิตของคนปัจจุบันเปลี่ยนไปตามด้วยความรู้เท่าทันปัจจุบันจะทำให้ปฏิบัติได้เหมาะสมกับยุคสมัยและคาดหวังหวังผลการเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้ นอกจากนี้คุณสมบัติภายในคือความรู้แล้วตามที่กล่าวมานี้แล้วยังต้องพัฒนาตนให้มีคุณสมบัติอย่างอื่นด้วยโดยเฉพาะการปฏิบัติธรรม ถือว่าเป็นจุดขายหรือการทำให้ชาวบ้านยอมรับนับถือพระสงฆ์ นอกจากนี้ยังต้องพัฒนาตนเองให้มีความสามารถด้านการสื่อสารด้วย เพราะจะทำให้สามารถถ่ายทอดความรู้ได้น่าสนใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระนันทวุฒิ สิริจันโท (2561) เรื่อง “คุณสมบัติของพระนักเผยแผ่ที่พึงประสงค์ในสังคมยุคใหม่ ในอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด” ที่พบว่า คุณสมบัติและความ เป็นกัลยาณมิตร เป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับหลักธรรมภาษา ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีตามหลักพระธรรม วินัยยิตโธวาทปาติโมกข์เป็นหลัก เก่งโวหาร มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีมีประสบการณ์ในการปฏิบัติธรรม มีอุดมคติสามารถอธิบาย เรื่องที่ยุ่งยากซับซ้อนให้เข้าใจได้เป็นผู้มีไหวพริบปัญญาเฉลียวฉลาดในการอบรมสั่งสอนทุกเพศทุกวัย เป็นผู้เสียสละและอุทิศ ตนเพื่อการเผยแผ่หลักธรรม เป็นผู้เข้าใจสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกยุคใหม่สามารถปรับตัวได้ทุกสถานการณ์ มีบุคลิกภาพที่น่าศรัทธา มีความสะอาดเรียบร้อยอ่อนน้อมถ่อมตน มีจิตใจที่เมตตา ปรารถนาให้เกิดประโยชน์ต่อผู้อื่น

ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้ผู้ฟังเกิดความสนใจคือการที่เขาได้มีส่วนร่วมกับการกิจกรรมนั้นๆ เพื่อให้ผู้ฟังได้มีความรู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญ ได้รับเกียรติให้มีส่วนร่วมในกิจกรรม และเป็นการได้นำเสนอความคิดหรือมุมมองของตนให้ผู้อื่นได้รับรู้ด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาทองสุข สุขเมโธ (ไทยทนุ) และ พระมหามิตร ฐิตปัญโญ (2563) เรื่อง “พุทธวิธีการสื่อสารการเผยแผ่ของสถานีวิฑูรพระพุทธศาสนาในจังหวัดอุดรธานี” ที่พบว่า การนำเสนอข้อมูลข่าวสารให้ทันเหตุการณ์ กำหนดกลุ่มเป้าหมายที่นำเสนอ อาจจะจัดกิจกรรมต่างๆให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วม ขอความร่วมมือจากทาง โรงเรียน จัดนักเรียนเข้ามา จัดรายการและให้นักเรียนเข้ามาร่วมฟังรายการ หรือจัดชั่วโมงเรียนให้นักเรียนหาข้อมูลต่างๆ ผ่านทางรายการวิทยุกระจายเสียงคลื่นพระพุทธศาสนา การจัดกิจกรรมในลักษณะนี้ก็จะสามารถดึงดูดให้เยาวชนเข้ามามี ส่วนร่วมและรับฟังรายการธรรมะเพิ่มมากขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

การศึกษาวิจัยเรื่อง “กลยุทธ์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านสถานีวิฑูรของพระสงฆ์ในจังหวัดร้อยเอ็ด” ได้องค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับกลยุทธ์การเผยแผ่ 3 ประเด็น ได้แก่ 1) การพัฒนาทักษะการใช้สื่อเทคโนโลยีและสารสนเทศสมัยใหม่ในการเผยแผ่ 2) การพัฒนาทักษะการสื่อสาร/เผยแผ่พระพุทธศาสนาของนักจัดรายการ 3) การมีส่วนร่วมของผู้ฟัง ซึ่งแสดงเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงความรู้ใหม่เกี่ยวกับกลยุทธ์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านสถานีวิฑูรของพระสงฆ์

กลยุทธ์	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	กิจกรรม/โครงการ
1. การพัฒนาทักษะการใช้สื่อเทคโนโลยีและสารสนเทศสมัยใหม่ในการเผยแผ่	1. นักจัดรายการ/นักเผยแผ่มีทักษะ/ความสามารถในการใช้สื่อเทคโนโลยีและสารสนเทศสมัยใหม่ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา 2. สถิติผู้ฟังสถานีวิฑูรผ่านสื่อเทคโนโลยีและสารสนเทศสมัยใหม่เพิ่มมากขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับฟังจากคลื่นสถานีวิทยุโดยตรง	1. การอบรมทักษะการใช้สื่อสมัยใหม่ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา 2. การประเมินศักยภาพในการใช้สื่อเทคโนโลยีและสารสนเทศสมัยใหม่ของนักจัดรายการ/นักเผยแผ่ 3. การสำรวจสถิติผู้ฟังรายการ

ตารางที่ 1 แสดงความรู้ใหม่เกี่ยวกับกลยุทธ์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านสถานีวิทยุของพระสงฆ์ (ต่อ)

กลยุทธ์	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	กิจกรรม/โครงการ
1. การพัฒนาทักษะการใช้สื่อเทคโนโลยีและสารสนเทศสมัยใหม่ในการเผยแผ่	1. นักจัดรายการ/นักเผยแผ่มีทักษะ/ความสามารถในการใช้สื่อเทคโนโลยีและสารสนเทศสมัยใหม่ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา 2. สถิติผู้ฟังสถานีวิทยุผ่านสื่อเทคโนโลยีและสารสนเทศสมัยใหม่เพิ่มมากขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับฟังจากคลื่นสถานีวิทยุโดยตรง	1. การอบรมทักษะการใช้สื่อสมัยใหม่ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา 2. การประเมินศักยภาพในการใช้สื่อเทคโนโลยีและสารสนเทศสมัยใหม่ของนักจัดรายการ/นักเผยแผ่ 3. การสำรวจสถิติผู้ฟังรายการ
2. การพัฒนาทักษะการสื่อสาร/เผยแผ่พระพุทธศาสนาของนักจัดรายการ	1. นักจัดรายการ/นักเผยแผ่มีทักษะ/ความสามารถในการสื่อสาร/เผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านสถานีวิทยุ 2. สถิติผู้ฟังเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม	1. การอบรมเทคนิค/วิธีการสื่อสาร/เผยแผ่พระพุทธศาสนาในปัจจุบัน 2. การประเมินศักยภาพในการสื่อสาร/เผยแผ่พระพุทธศาสนาในปัจจุบัน 3. การสำรวจสถิติผู้ฟังรายการ
3. การมีส่วนร่วมของผู้ฟัง	1. ผู้ฟังร่วมกิจกรรมของสถานีวิทยุ 2. ผู้ฟังมีความพึงพอใจต่อการร่วมทำกิจกรรมในระดับมาก	1. การจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วม 2. การประเมินความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรม

สรุปผลการวิจัย

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาทางสถานีวิทยุของพระสงฆ์ ผู้ฟังมีส่วนร่วมในกิจกรรม สถานีวิทยุมีการนำเสนอเนื้อหาที่หลากหลายและมีความเป็นท้องถิ่น, การเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านสถานีวิทยุพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในจังหวัดร้อยเอ็ดนั้น พระสงฆ์เป็นผู้บริหารสถานีวิทยุ ผู้จัดรายการมี 2 กลุ่ม คือ พระสงฆ์ และฆราวาส จัดรายการด้วยจิตอาสา คุณสมบัติของนักจัดรายการ ฝั่งรายการเน้นธรรมะ การศึกษา ศิลปะและวัฒนธรรม ปัญหาในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านสถานีวิทยุของพระสงฆ์ในจังหวัดร้อยเอ็ด มี 2 อย่าง คือ 1) ความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและสารสนเทศ 2) ความสนใจของผู้ฟัง ส่วนกลยุทธ์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านสถานีวิทยุของพระสงฆ์ในจังหวัดร้อยเอ็ด มี 3 อย่าง คือ 1) การพัฒนาทักษะการใช้สื่อเทคโนโลยีและสารสนเทศสมัยใหม่ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา 2) การพัฒนาทักษะการสื่อสาร/เผยแผ่ของพระนักจัดรายการ/นักเผยแผ่ 3) การมีส่วนร่วมของผู้ฟัง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรปลูกฝังทัศนคติ ค่านิยมของคนรุ่นใหม่ ที่กำลังประสบปัญหาสังคมและศาสนาในปัจจุบัน ซึ่งจะเป็นการได้สืบสานต่อวัฒนธรรม ศิลธรรม จริยธรรม และพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา

1.2 ความรับผิดชอบของหน่วยงานและองค์กรภาครัฐ ผู้นำชุมชน หรือผู้ที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับการจัดการสถานีวิทยุพระพุทธศาสนา เพราะเป็นการช่วยที่จะประชาสัมพันธ์ หรือกระจายข่าวสารข้อมูล เช่น สถานีวิทยุการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ป้ายไว้นิล สื่อเทคโนโลยี เป็นต้น เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ข่าวสารข้อมูลของกิจกรรมของพระสงฆ์ได้ส่งผลถึงปริมัยยุคที่ใช้ในวิถีการดำเนินชีวิตปัจจุบัน

2. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

สถานีวิทยุพระพุทธศาสนาสามารถนำผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพนักจัดรายการ 2 ด้าน ไปใช้ได้ประกอบด้วย (1) การพัฒนาความสามารถด้านการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศ (2) การพัฒนาความสามารถด้านการสื่อสาร/เผยแผ่ ซึ่งจะทำให้ นักจัดรายการมีการปรับวิธีการเผยแผ่ให้ทันสมัยและพัฒนาศักยภาพการเผยแผ่ของตนให้มีคุณภาพ และการจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้ฟังมีส่วนร่วมในการเผยแผ่

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ชี้ให้เห็นกลยุทธ์การเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางสถานีวิทยุของพระสงฆ์ในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่ายังมีประเด็นอื่นเกี่ยวกับการเผยแพร่พระพุทธศาสนาผ่านสถานีวิทยุที่สามารถศึกษาได้ ดังนั้นจึงได้เสนอประเด็นสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

3.1 กลยุทธ์การเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางสถานีวิทยุของพระสงฆ์ในจังหวัดร้อยเอ็ดบูรณาการกับการบริหารจัดการแบบศาสตร์สมัยใหม่

3.2 กลยุทธ์การเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางสถานีวิทยุของพระสงฆ์ในภาคอีสาน

เอกสารอ้างอิง

- ณรงค์ สมพงษ์. (2543). *สื่อสารมวลชนเพื่องานส่งเสริม*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นาวัน วงศ์สมบัติ และ ลดาวัลย์ แก้วสินวล. (2561). รูปแบบและเนื้อหาของรายการวิทยุกระจายเสียงต้นแบบสำหรับแม่ที่มีลูกวัย 0-5 ปี. *วารสารวิทยาการจัดการ*, 5(2), 45-66.
- พจนารถ สุพรรณกุล. (2562). *การเผยแพร่พระพุทธศาสนากับเทคโนโลยีสารสนเทศ*. สืบค้น 10 สิงหาคม 2562. จาก <https://channarongs22.wordpress.com>.
- พระครูโฆสิตสังฆพิทักษ์. (2560). กลยุทธ์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทยในสังคมปัจจุบัน. *วารสารวิชาการธรรมทรรศน์*, 17(3), 211-223.
- พระครูวรญาณวิเทศ วิ. (พิพัฒน์พร กิตติสุโก). (2560). *กลยุทธ์บริหารการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในประเทศไทย*. (พุทธศาสตร์ดุสิตบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).
- พระครูวินัยธรปัญญา ปณฺญาวโร (ศรีสมุทร) และ บุญเตือน ทรัพย์เพชร. (2564). การจัดการเผยแพร่พระพุทธศาสนายุคดิจิทัล. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 6(4), 423-433.
- พระณปวร โทวาท. (2560). *ต้นแบบการบริหารจัดการเพื่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของศูนย์เผยแพร่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดในประเทศไทย*. (ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสยาม).
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2546). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระนัฐวุฒิ สิริจันโท (ศรีจันทร์). (2561). *คุณสมบัติของพระนักเผยแผ่ที่พึงประสงค์ในสังคมยุคใหม่ในอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด*. (พุทธศาสตร์ดุสิตบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).
- พระมหาทองสุข สุเมธ (ไทยหนู) และ พระมหามิตร ฐิตปญฺโญ. (2563). *พุทธวิธีสื่อสารการเผยแผ่ของสถานีวิทยุพระพุทธศาสนาในจังหวัดอุดรธานี*. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ*, 7(4), 460-478.
- พระมหาสุเทพ สุวฑฺฒโน (เหลาทอง). (2562). *กลยุทธ์การเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตสายต่างประเทศ*. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์*, 6(3), 1363-1377.
- พระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ ธิตญาโณ). (2540). *พุทธวิธีเผยแผ่พระพุทธศาสนา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงาน กสทช. (2563). *ผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้คลื่นความถี่และประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง*. สืบค้น 10 สิงหาคม 2563. จาก https://broadcast.nbtc.go.th/radio-radio_test-radio_newlist.
- สุชีพ ปุญญานุภาพ. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับสำหรับประชาชน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- องค์การเผยแผ่วัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร. (2546). *วิชาการเทศนา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.

The Feasibility Study for Investment of The Restaurant Business of Cannabis Food and Drink

Titaporn Paonoi^{1*} and Thanarak Laosuthi²

¹ Master of Economic (Business Economics), Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

² Department of Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: titaporn.pa@ku.th

ABSTRACT

This research article aimed to study the feasibilities of investing in cannabis-containing food and beverage businesses in both finance and marketing. This study uses secondary and primary data from in-depth interviews with 3 businesses. The financial feasibility study shows that the businesses are not worth the investment. The net present value is equal to - 15,252.82 baht, the benefit-cost ratio is 0.9994, the internal rate of return is 8.4143 percent, and the payback period is 8 years and 3 months. They do not pass the investment decision criteria because the slower growth rate of returns compared to the initial investment is at a relatively high level. The costs of sales and expenses are adjusted to increase by 5% to 7% per year, while the return on investment from sales only increases by 5% per year. Therefore, the return on investment does not correspond to the costs incurred each year. The businesses cannot withstand the impact of increased risks and uncertainties such as inflation in the economy, cost of raw materials in production and return. Furthermore, the marketing feasibility study shows that the businesses are not attractive to invest in because these restaurant businesses still have many factors that slow down business growth. Moreover, consumer demand steadily decreases. There are relatively few promotional or marketing strategies available to attract consumers and the businesses lack sufficient government support. Although the businesses have strengths and opportunities that can be enhanced through different strategies, including exchanging knowledge with other entrepreneurs to develop more different or increasing public relations and advertising channels, the businesses are still unable to fully and effectively avoid obstacles and resolve various weaknesses. Therefore, the possibility of investing in cannabis-containing food and beverage businesses, in terms of finance and marketing, is not very attractive.

Keywords: Restaurant, Feasibility, Diamond Model, Cannabis

การศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนธุรกิจร้านอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชา

จิตาภรณ์ เป้าน้อย^{1*} และ ธนารักษ์ เหล่าสุทธิ²

¹ เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ) คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

² ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: titapom.pa@ku.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนธุรกิจร้านอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชาทั้งในด้านการเงินและการตลาด โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิและข้อมูลปฐมภูมิ จากการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 3 ธุรกิจ ผลการศึกษาความเป็นไปได้ทางการเงิน พบว่า ธุรกิจไม่มีความคุ้มค่าในการลงทุน โดยธุรกิจมีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ เท่ากับ - 15,252.82 บาท อัตราผลตอบแทนต่อต้นทุน เท่ากับ 0.9994 เท่า อัตราผลตอบแทนภายในของโครงการ เท่ากับ 8.4143% และระยะเวลาคืนทุน เท่ากับ 8 ปี 3 เดือน ซึ่งไม่ผ่านเกณฑ์การตัดสินใจในการลงทุน เนื่องจาก อัตราการเติบโตของผลตอบแทนที่เกิดขึ้นช้ากว่าเมื่อเปรียบเทียบกับการลงทุนในต้นทุนแรกเริ่มที่อยู่ในระดับค่อนข้างสูง จากต้นทุนการขายและค่าใช้จ่ายมีการปรับเพิ่มขึ้น 5-7% ต่อปี ในขณะที่ผลตอบแทนที่ได้จากการขายมีการปรับเพิ่มขึ้นเพียง 5% ต่อปี ผลตอบแทนจึงไม่สอดคล้องกับต้นทุนที่เกิดขึ้นในแต่ละปี รวมทั้งธุรกิจไม่สามารถรองรับผลกระทบจากความเสี่ยงและความไม่แน่นอนที่เพิ่มขึ้นได้ เช่น ภาวะเงินเฟ้อในระบบเศรษฐกิจ ต้นทุนวัตถุดิบในการผลิต ผลตอบแทน เป็นต้น และผลการศึกษาความเป็นไปได้ทางการตลาด พบว่า ธุรกิจไม่มีความน่าสนใจในการลงทุน เนื่องจากธุรกิจร้านอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชา ยังมีปัจจัยในหลายๆ ด้านที่ทำให้ธุรกิจเติบโตได้ช้าลง จากความต้องการของผู้บริโภคที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับธุรกิจพบจุดอ่อนที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ เช่น กลยุทธ์ส่งเสริมการขายเพื่อดึงดูดผู้บริโภคค่อนข้างน้อย และธุรกิจยังได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐบาลไม่เพียงพอ เป็นต้น แม้ว่าธุรกิจมีจุดแข็งและโอกาสที่สามารถเพิ่มขีดความสามารถได้ โดยอาศัยกลยุทธ์ต่างๆ เช่น การนำความรู้จากการแลกเปลี่ยนกับผู้ประกอบการรายอื่นมาพัฒนา คัดค้นสูตรอาหารให้มีความแตกต่าง เพิ่มการประชาสัมพันธ์ และการโฆษณา แต่ธุรกิจยังไม่สามารถหลีกเลี่ยงอุปสรรคและแก้ไขจุดอ่อนต่างๆ ดังนั้น ความเป็นไปได้ในการลงทุนธุรกิจร้านอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชาทางการเงินและการตลาดจึงไม่มีความน่าสนใจในการลงทุน

คำสำคัญ: ร้านอาหาร, ความเป็นไปได้, แบบจำลองเพชร, กัญชา

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

กัญชาเป็นพืชทางเศรษฐกิจที่มีความสำคัญอย่างมาก ซึ่งกัญชาเป็นพืชชนิดหนึ่งที่เคยถูกพิจารณาให้จัดอยู่ในหมวดหมู่ยาเสพติดให้โทษ ประเภทที่ 5 ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 แต่ในปัจจุบันได้มีการวิจัยเกี่ยวกับกัญชาเพิ่มมากขึ้นโดยเฉพาะในวงการแพทย์ รวมถึงการใช้พืชกัญชาเพื่อเป็นส่วนประกอบในอาหารและใช้ประกอบในตำรายาไทยตามภูมิปัญญาชาวบ้านอย่างกว้างขวางและยาวนาน โดยกัญชามีประโยชน์ในด้านต่างๆ มากมาย ได้แก่ การผลิตผลิตภัณฑ์กระดาศ สิ่งทอ พลาสติก ผลิตภัณฑ์ก่อสร้าง และเชื้อเพลิง นอกจากนี้ยังมีคุณค่าทางโภชนาการที่ช่วยบำรุงหัวใจ กระตุ้นสมอง กระตุ้นระบบภูมิคุ้มกัน ลดความดันโลหิตและไขมันในเลือด ช่วยบำรุงผิวหนังและเส้นผม รักษาโรคข้ออักเสบ

ปรับปรุงระบบย่อยอาหาร และช่วยรักษาโรคมะเร็ง รวมถึงสามารถนำมาใช้ประโยชน์สำหรับผสมในผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร น้ำมันหอมระเหย ยา อาหารและเครื่องสำอาง (ขวัญจิตร พิศาลเอก, 2562)

ปัจจุบันรัฐบาลได้เล็งเห็นถึงคุณประโยชน์ของการนำกัญชามาใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ จึงได้อนุญาตให้กัญชาสามารถใช้ในทางการแพทย์และเชิงธุรกิจต่างๆ ได้ เช่น ธุรกิจอาหาร และเครื่องดื่ม โดยสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) อนุญาตให้ประชาชนทั่วไปสามารถปลูกพืชกัญชาในครัวเรือนและเชิงพาณิชย์ในประเทศไทยได้ ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ระบุชื่อยาเสพติดให้โทษในประเภทที่ 5 พ.ศ. 2565 ทั้งการปลูกกัญชาเพื่อดูแลสุขภาพและปลูกเชิงพาณิชย์ เพื่อให้ประชาชนใช้พืชสมุนไพรให้เกิดประโยชน์ในการดูแลสุขภาพ มีผลทำให้ธุรกิจอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชาเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางมากขึ้น ประชาชนหลายรายมีความสนใจในการเข้ามาลงทุนมากขึ้น เนื่องจากผู้บริโภคมีการยอมรับมากขึ้นจากการได้ทดลองชิม ทดลองใช้ จนเกิดการซื้อซ้ำ จากที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) ได้รายงานสถิติการเข้าใช้งานระบบปลูกกัญ (ข้อมูล ณ วันที่ 11 มิ.ย. 2565) พบว่า มีจำนวนการลงทะเบียน 582,399 คน ออกใบรับจดแจ้งกัญชา 564,359 ใบ (กรมประชาสัมพันธ์, 2565) และเพื่อความปลอดภัยของผู้บริโภคต่อการนำใบกัญชามาใช้ในการประกอบ หรือปรุงอาหาร ในสถานประกอบกิจการอาหาร กรมอนามัยจึงได้ออกประกาศกรมอนามัย เรื่อง การนำใบกัญชามาใช้ในการทำ ประกอบ หรือปรุงอาหาร ในสถานประกอบกิจการอาหาร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2565

นอกจากนี้ข้อมูลของศูนย์วิจัยกสิกรไทย บ่งชี้ว่า ธุรกิจร้านอาหารทั่วไปในปี พ.ศ. 2565 จะมีการขยายตัวมากขึ้น หากการระบาดของโควิด-19 ไม่มีการแพร่กระจายในวงกว้าง ประกอบกับปัจจัยบวกทั้งจากนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจของภาครัฐบาลที่จะเข้ามากระตุ้นการใช้จ่ายและเพิ่มกำลังซื้อของผู้บริโภค เช่น มาตรการคนละครึ่ง และการกลับมาลงทุนขยายสาขาของผู้ประกอบการร้านอาหาร โดยคาดว่าจะกลับมาขยายตัวได้ โดยมีมูลค่ารวมประมาณ 3.78 - 3.96 แสนล้านบาท หรือขยายตัวประมาณ ร้อยละ 5 - 9.9 จากปี พ.ศ. 2563 (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2565)

อย่างไรก็ตาม หลังจากได้มีการอนุญาตให้กัญชาเป็นพืชเศรษฐกิจ ส่งผลให้ภาคธุรกิจในหลายๆ อุตสาหกรรม โดยเฉพาะด้านอาหารและเครื่องดื่มให้ความสนใจมากขึ้น รวมถึงความต้องการของผู้บริโภคในผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกัญชา เช่น อาหารและเครื่องดื่ม มีแนวโน้มเติบโตมากขึ้น (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2565) แต่สำหรับผู้ผลิตยังมีข้อจำกัดในส่วนของการลงทุนเพาะปลูกกัญชา พบว่ามีต้นทุนที่สูงสำหรับการปลูกกัญชาทั้งแบบในร่มและในโรงเรือน เนื่องจากต้องมีการลงทุนในด้านเทคโนโลยี เช่น ระบบแสงและระบบปรับอากาศ ทำให้ผู้ลงทุนต้องใช้ระยะเวลาคืนทุนประมาณ 4 - 5 ปี ประกอบกับการควบคุมสภาพแวดล้อมทำได้ยาก นอกจากนี้ยังพบปัญหาในภาพรวมของห่วงโซ่อุปทานในเรื่องของราคากัญชาที่ยังไม่มีราคาตลาดที่ชัดเจนและราคาตลาดยังมีความผันผวน รวมทั้งไม่มีการจัดมาตรฐานของผลผลิตกัญชา เนื่องจากการเข้าถึงได้ยากทั้งราคา สถานที่ตรวจ และมาตรฐาน จึงทำให้ยากต่อการควบคุมคุณภาพที่เหมาะสม (วิวิธสาธิต สุชาโต, 2564)

จากเหตุผลข้างต้นที่กล่าวมา แสดงให้เห็นว่าการลงทุนธุรกิจร้านอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชา ยังมีความน่าสนใจและมีโอกาสในการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถสร้างรายได้จากการลงทุนในธุรกิจร้านอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชาได้ แต่การลงทุนในธุรกิจร้านอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชาก็ยังมีความเสี่ยงอยู่มากต่อการลงทุนทั้งต้นทุน ราคา และการควบคุมคุณภาพของกัญชา รวมทั้งในปัจจุบันตลาดธุรกิจกัญชาเริ่มมีการแข่งขันที่สูงขึ้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่ต้องการศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนทั้งด้านการเงินและด้านการตลาด ในเขตพื้นที่ซอยอารีย์ กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ยังไม่มีการลงทุนร้านอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชา เพื่อสามารถนำไปใช้ในการประกอบการตัดสินใจในการลงทุนธุรกิจร้านอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนธุรกิจร้านอาหาร และเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชาทั้งในด้านการเงินและการตลาด

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบศึกษาเชิงวิเคราะห์ (Critical Study Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ผู้ศึกษาใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง (Structured Interview Form) จำนวน 3 ส่วน โดยแบ่งเป็น ส่วนที่ 1 มี 7 คำถาม ส่วนที่ 2 มี 7 คำถาม และส่วนที่ 3 มี 25 คำถาม

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่เก็บจากการสัมภาษณ์ของผู้ประกอบการ จำนวน 3 ร้าน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง โดยเป็นข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุน รายรับ รายจ่าย ข้อมูลประกอบการทางการเงิน และข้อมูลด้านการตลาด เพื่อใช้สำหรับการประเมินศักยภาพในการแข่งขันของธุรกิจ ด้วยแบบจำลองเพชร และกำหนดเป็นกลยุทธ์ที่ธุรกิจสามารถนำไปประกอบการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ

2.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการรวบรวม ค้นคว้าจากหนังสือ วารสาร บทความ งานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อมูลทางทฤษฎี แนวคิด และข้อมูลทางสถิติต่างๆ

3. สมมติฐานทางการเงิน ที่มีผลต่อความเป็นไปได้ต่อโครงการประกอบด้วย

3.1 อายุของโครงการ 10 ปี

3.2 แหล่งที่มาของเงินทุน แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนเงินลงทุนจากเจ้าของและส่วนที่เป็นเงินกู้ยืมจากสถาบันการเงิน

3.3 งบประมาณการลงทุน ประกอบด้วยเงินลงทุนในสินทรัพย์ถาวร เป็นสินทรัพย์ที่มีอายุการใช้งานมากกว่า 1 ปีขึ้นไป รวมถึงค่าใช้จ่ายต่างๆ ก่อนการดำเนินการและเงินทุนหมุนเวียน

3.4 การประมาณการรายได้ เป็นการแสดงถึงประมาณการเกี่ยวกับรายได้จากการให้บริการโดยจัดทำเป็นรายเดือน เพื่อพิจารณาในรอบ 1 ปี

3.5 การประมาณการค่าใช้จ่าย เป็นการแสดงรายการค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องเฉพาะกับการบริหารธุรกิจและการขายบริการ

3.6 อัตราคิดลด โดยวิธีเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักต้นทุนของเงินทุน (Weighted Average Cost of Capital: WACC) ใช้สำหรับคิดลดกระแสเงินสดหรือต้นทุนและผลตอบแทนของโครงการในแต่ละปีให้เป็นมูลค่าปัจจุบัน

3.7 อัตราภาษีและอัตราดอกเบี้ยที่ใช้ในการกู้ยืม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ทางการเงิน

4.1.1 การวิเคราะห์ความคุ้มค่าในการลงทุน โดยใช้เกณฑ์การตัดสินใจ ทั้งหมด 4 ตัวชี้วัด คือ

1) มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value: NPV) = มูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดรับ - มูลค่าปัจจุบันของเงินสดจ่ายลงทุน โดย NPV ที่คำนวณได้จะต้องมีค่ามากกว่าศูนย์หรือมีค่าเป็นบวก ($NPV > 0$) กล่าวคือ มูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนรวมมากกว่ามูลค่าปัจจุบันของต้นทุนรวม จึงจะทำให้โครงการมีความเหมาะสมหรือคุ้มค่าต่อการลงทุน

2) อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน (Benefit-Cost Ratio: BCR) = มูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนรวม/มูลค่าปัจจุบันของต้นทุนรวม โดย BCR ที่คำนวณได้ต้องมีค่าเท่ากับ 1 หรือมากกว่า 1 จึงจะทำให้โครงการมีความเหมาะสมหรือคุ้มค่าต่อการลงทุน

3) อัตราผลตอบแทนภายในโครงการ (Internal Rate of Return: IRR) เป็นการคำนวณหาอัตราดอกเบี้ยหรืออัตราส่วนคิดลดสูงสุดที่ทำให้มูลค่าปัจจุบันสุทธิของโครงการมีค่าเป็นศูนย์ โดย IRR ที่คำนวณได้ต้องมีค่ามากกว่าต้นทุนถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักของเงินทุน (WACC) จึงจะทำให้โครงการมีความเหมาะสมหรือคุ้มค่าต่อการลงทุน

4) ระยะเวลาคืนทุน (Payback Period: PB) คำนวณจากการนำกระแสเงินสดสุทธิที่ได้จากการลงทุนในแต่ละปีรวมกัน จนได้รับผลรวมเท่ากับเงินที่ลงทุนและนับจำนวนปีดังกล่าวรวมกัน โดยระยะเวลาคืนทุนที่คำนวณได้ต้องมีค่าน้อยกว่าครึ่งของอายุโครงการทั้งหมด

4.1.2 การวิเคราะห์ความเสี่ยงทางการเงิน โดยการวิเคราะห์ความอ่อนไหว (Sensitivity Analysis) เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนการผลิตหรือผลตอบแทนของธุรกิจ เพื่อทราบว่าธุรกิจสามารถรับผลกระทบจากความเสี่ยงและความไม่แน่นอนได้มากน้อยเพียงใด และสามารถยอมรับการเปลี่ยนแปลงได้ระดับใด โดยการทดสอบค่าความแปรเปลี่ยน (Switching Value Test)

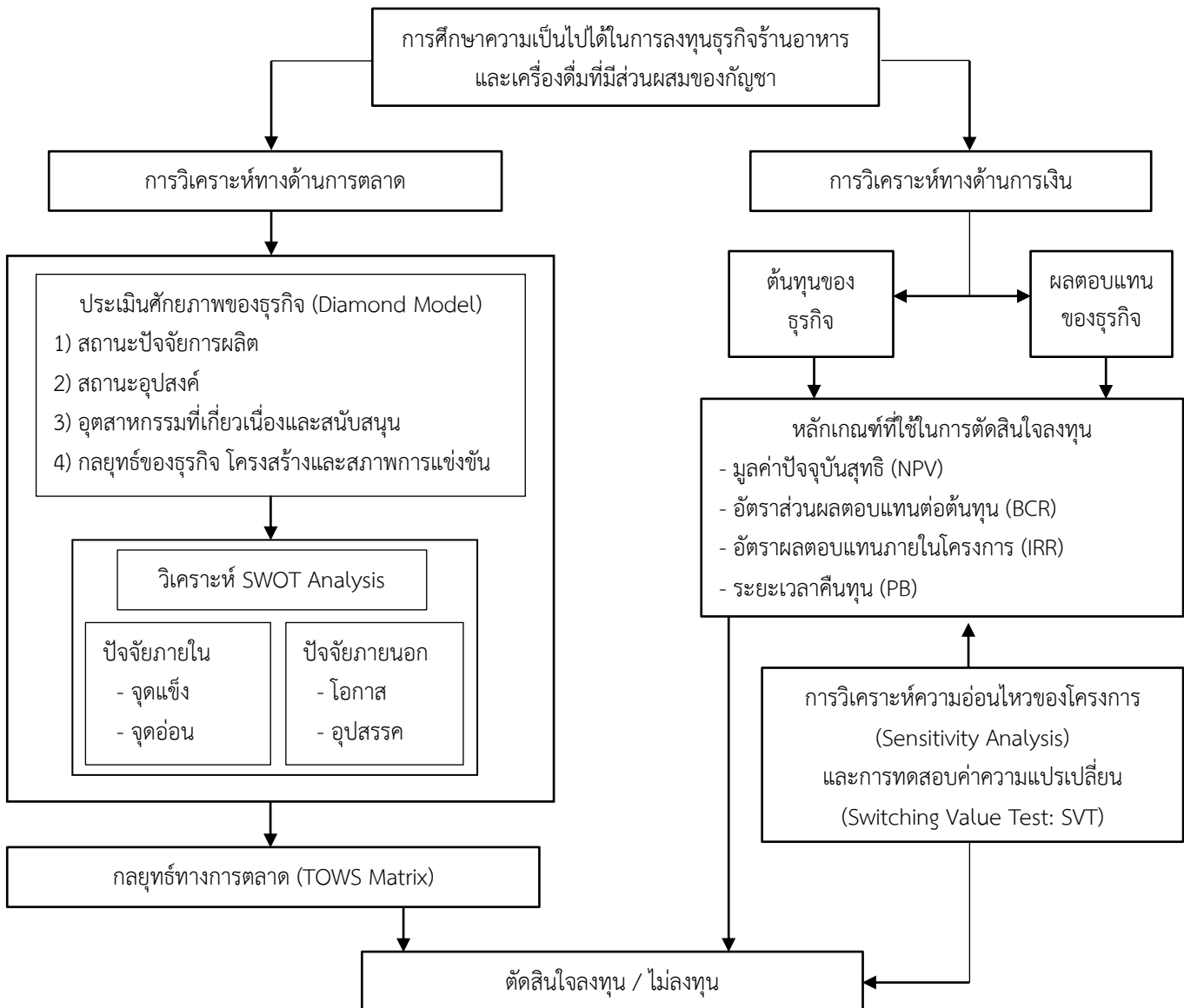
4.2 การวิเคราะห์ทางด้านการตลาด

การวิเคราะห์ทางด้านการตลาดนั้น เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา โดยรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ตามแบบจำลองเพชร (Diamond Model) ในปัจจัย 4 ด้าน ได้แก่ 1) สถานะปัจจัยการผลิต 2) สถานะอุปสงค์ 3) อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุน 4) กลยุทธ์ของธุรกิจ โครงสร้างและสภาพการแข่งขัน (Porter, M.E., 1990) ซึ่งการให้คะแนนศักยภาพธุรกิจของผู้ประกอบการตามเกณฑ์ Likert Scale 5 ระดับ ดังนี้

- 1 คะแนน คือ ระดับน้อยที่สุด
- 2 คะแนน คือ ระดับน้อย
- 3 คะแนน คือ ระดับปานกลาง
- 4 คะแนน คือ ระดับมาก
- 5 คะแนน คือ ระดับมากที่สุด

และเมื่อทำการรวมคะแนนศักยภาพธุรกิจแต่ละปัจจัยแล้ว นำผลคะแนนมาเทียบระดับศักยภาพ โดยจำแนกได้ดังนี้ ร้อยละ 0 – 20 คือ ระดับต่ำ ร้อยละ 21 – 40 คือ ระดับค่อนข้างต่ำ ร้อยละ 41 – 60 คือ ระดับปานกลาง ระดับ 61 – 80 คือ ระดับค่อนข้างสูง และร้อยละ 81 -100 คือ ระดับสูง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัด ตามการวิเคราะห์ SWOT Analysis (อาทิตย์ วงษ์สง่า, 2554) และนำผลการวิเคราะห์ SWOT Analysis มาจัดทำเป็นกลยุทธ์ตามการวิเคราะห์ TOWS Matrix โดยแบ่งเป็น กลยุทธ์เชิงรุก กลยุทธ์เชิงป้องกัน กลยุทธ์เชิงแก้ไข และกลยุทธ์เชิงรับ (กนกวรรณ จันทร์เจริญชัย, 2562)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ความเป็นไปได้ในการลงทุนธุรกิจร้านอาหาร และเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชาด้านการเงินและการตลาด

จากการศึกษาการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการลงทุนธุรกิจร้านอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชา โดยทำการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ประกอบการร้านอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชา สามารถสรุป ได้ดังนี้

1.1 การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางการเงิน

1.1.1 การวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางการเงิน

การวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางการเงินในการลงทุนธุรกิจร้านอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชา ในพื้นที่ 50 ตารางเมตร บริเวณซอยอารีย์ โดยกำหนดอายุของโครงการ 10 ปี แหล่งเงินทุนมาจากส่วนของเจ้าของร้อยละ 70 ของเงินลงทุน และจากการกู้ยืมร้อยละ 30 ของเงินลงทุน ทั้งนี้ได้จัดทำประมาณการเงินลงทุนแรกเริ่ม เท่ากับ 1,278,750.00 บาท เงินทุนหมุนเวียน เท่ากับ 338,400.00 บาท รวมต้นทุน เท่ากับ 1,617,150.00 บาท จากนั้นทำการประมาณการผลตอบแทน เท่ากับ 3,259,200.00 บาท กำหนดให้เพิ่มขึ้นร้อยละ 5 ต่อปี รวมถึงรายได้อื่นๆ ในปีที่ 1 และรายได้จากค่าประกันเช่าอาคารในปีที่ 10

ผลการวิเคราะห์ทางการเงินของการลงทุนธุรกิจร้านอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชา จะใช้อัตราคิดลดที่กำหนด คือ ร้อยละ 8.67 ต่อปี โดยคำนวณจากสัดส่วนเงินลงทุนจากเจ้าของธุรกิจ ร้อยละ 70 ของเงินลงทุน สัดส่วนเงินลงทุนจากการกู้ยืมเงิน ร้อยละ 30 ของเงินลงทุน ต้นทุนการกู้ยืมจากอัตราดอกเบี้ย MLR เฉลี่ย 15 แห่ง ร้อยละ 6.945 ต่อปี และอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคล ร้อยละ 20 ต่อปี ผลการคำนวณความเป็นไปได้ในการลงทุนของธุรกิจ โดยใช้เครื่องมือตัวชี้วัดความเป็นไปได้ พบว่า มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) เท่ากับ - 15,252.82 บาท มีค่าน้อยกว่า 0 อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน (BCR) เท่ากับ 0.9994 มีค่าน้อยกว่า 1 อัตราผลตอบแทนภายในของโครงการ (IRR) เท่ากับ ร้อยละ 8.4143 มีค่าน้อยกว่าอัตราคิดลดหรือต้นทุนเงินทุนถ่วงน้ำหนัก (WACC) (รายละเอียดตามตารางที่ 1) และระยะเวลาคืนทุน (PB) เท่ากับ 8 ปี 3 เดือน เป็นระยะเวลาคืนทุนที่ไม่เหมาะสม จากการที่ระยะเวลาคืนทุนมากกว่าครึ่งของอายุโครงการทั้งหมด (รายละเอียดตามตารางที่ 2) แสดงให้เห็นว่า ในการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการลงทุนของธุรกิจ ไม่มีความคุ้มค่าในการลงทุน (รายละเอียดตามตารางที่ 3) เนื่องจากแนวโน้มการเติบโตของผลตอบแทนเกิดการเติบโตช้ากว่าเมื่อเปรียบเทียบกับการลงทุนในต้นทุนแรกเริ่มที่อยู่ในระดับค่อนข้างสูง ต้นทุนการขายและค่าใช้จ่ายมีการปรับเพิ่มขึ้นทุกปี ร้อยละ 5 - 7 ต่อปี ในขณะที่ผลตอบแทนที่ได้จากการขายมีการปรับเพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 5 ต่อปี ทำให้มูลค่าปัจจุบันสุทธิที่ได้รับน้อยกว่าเมื่อเทียบกับมูลค่าปัจจุบันกระแสเงินสดรับ รวมถึงผลตอบแทนที่ได้รับใช้ระยะเวลาในการคืนทุนค่อนข้างนาน

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางการเงิน

ปีที่	ผลตอบแทน (B _t)	ต้นทุน (C _t)	มูลค่าปัจจุบันของ ผลตอบแทน (PVB)	มูลค่าปัจจุบันของต้นทุน (PVC)
0	0.00	1,617,150.00	0.00	1,617,150.00
1	3,597,600.00	3,017,450.30	3,310,573.30	2,838,989.88
2	3,422,160.00	3,181,247.30	2,897,883.86	2,693,879.07
3	3,593,268.00	3,354,849.69	2,800,016.62	2,614,231.63
4	3,772,931.40	3,538,865.56	2,705,454.54	2,537,613.03
5	3,961,577.97	3,887,141.81	2,614,086.01	2,564,968.58
6	4,159,656.87	3,940,766.75	2,525,803.17	2,392,889.96
7	4,367,639.71	4,160,072.72	2,440,501.82	2,324,519.82
8	4,586,021.70	4,392,639.07	2,358,081.27	2,258,646.08
9	4,815,322.78	4,639,295.18	2,278,444.22	2,195,154.04
10	5,126,088.92	4,914,923.75	2,231,975.71	2,140,031.24
รวม			26,162,820.52	26,178,073.35

มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) = - 15,252.82

อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน (BCR) = 0.9994 เท่า

อัตราผลตอบแทนภายในของโครงการ (IRR) = ร้อยละ 8.4143

ที่มา: จากการคำนวณ

ตารางที่ 2 ระยะเวลาคืนทุน

ปีที่	กระแสเงินสดรับ	กระแสเงินสดรับสะสม	เงินลงทุน ณ เริ่มธุรกิจ	ผลการคำนวณ
0	- 338,400.00	- 338,400.00	1,617,150.00	ไม่คืนทุน
1	512,469.70	174,069.70	1,617,150.00	ไม่คืนทุน
2	240,912.70	414,982.40	1,617,150.00	ไม่คืนทุน
3	238,418.31	653,400.71	1,617,150.00	ไม่คืนทุน
4	234,065.84	887,466.55	1,617,150.00	ไม่คืนทุน
5	74,436.16	961,902.71	1,617,150.00	ไม่คืนทุน

ตารางที่ 2 ระยะเวลาคืนทุน (ต่อ)

ปีที่	กระแสเงินสดรับ	กระแสเงินสดรับสะสม	เงินลงทุน ณ เริ่มธุรกิจ	ผลการคำนวณ
6	218,890.12	1,180,792.83	1,617,150.00	ไม่คืนทุน
7	207,566.99	1,388,359.81	1,617,150.00	ไม่คืนทุน
8	193,382.63	1,581,742.44	1,617,150.00	ไม่คืนทุน
9	176,027.61	1,757,770.05	1,617,150.00	คืนทุน
10	211,165.17	1,968,935.22	1,617,150.00	คืนทุน

ระยะเวลาคืนทุน = 8 ปี $\left(\frac{((1,617,150.00 - 1,581,742.44) / (1,757,770.05 - 1,581,742.44)) \times 12}{1} \right)$

= 8 ปี (0.26 × 12)

= 8 ปี (3.10)

ที่มา: จากการคำนวณ

ตารางที่ 3 ผลการคำนวณค่าดัชนีชี้วัดความคุ้มค่าของโครงการ

หลักเกณฑ์การประเมิน	ผลการคำนวณ	เกณฑ์การตัดสินใจ	ผลการตัดสินใจ
NPV	- 15,252.82 บาท	มีค่ามากกว่า 0	ไม่คุ้มค่ากับการลงทุน
BCR	0.9994	มีค่ามากกว่า 1	ไม่คุ้มค่ากับการลงทุน
IRR	ร้อยละ 8.4143	มีค่ามากกว่า WACC	ไม่คุ้มค่ากับการลงทุน
PB	8 ปี 3 เดือน	น้อยกว่าครึ่งของอายุโครงการทั้งหมด	ไม่คุ้มค่ากับการลงทุน

1.1.2 การวิเคราะห์ความเสี่ยงทางการเงิน

การวิเคราะห์ความอ่อนไหว (Sensitivity Analysis) เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนการผลิตหรือผลตอบแทน เพื่อให้ทราบว่าธุรกิจสามารถรับผลกระทบจากความเสี่ยงและความไม่แน่นอนได้มากน้อยเพียงใด พบว่าการศึกษานี้ไม่สามารถทำการวิเคราะห์ความอ่อนไหวของโครงการลงทุนธุรกิจร้านอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชาได้ ทั้งความอ่อนไหวทางด้านต้นทุนที่เพิ่มขึ้นหรือผลตอบแทนที่ลดลง เนื่องจาก การวิเคราะห์มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน (BCR) อัตราผลตอบแทนภายในของโครงการ (IRR) และระยะเวลาคืนทุน (PB) แล้ว พบว่าธุรกิจร้านอาหารดังกล่าวไม่มีความคุ้มค่าในการลงทุน นั่นคือ ธุรกิจไม่สามารถรองรับผลกระทบจากความเสี่ยงและความไม่แน่นอนที่เพิ่มขึ้นได้ แม้ว่าธุรกิจจะมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านต้นทุนที่เพิ่มขึ้นหรือการเปลี่ยนแปลงทางด้านผลตอบแทนที่ลดลง ทั้งนี้ หากมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านต้นทุนหรือผลตอบแทน จะส่งผลให้มูลค่าปัจจุบันสุทธิของการลงทุนมีค่าติดลบที่มากขึ้นเรื่อยๆ นั่นคือ การลงทุนจะไม่มีค่าคุ้มค่าเพิ่มขึ้น

นอกจากนี้ การทดสอบค่าความแปรเปลี่ยนของธุรกิจ (Switching Value Test) พบว่า มิได้มีการทดสอบค่าความแปรเปลี่ยนของธุรกิจ เนื่องจาก การทดสอบด้านต้นทุนที่เพิ่มขึ้น โดยปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้ต้นทุนเพิ่มสูงขึ้น ได้แก่ ต้นทุนวัตถุดิบในการผลิต และเงินเดือนค่าตอบแทนของพนักงาน ซึ่งเป็นปัจจัยหลัก หรือทดสอบด้านผลตอบแทนที่ลดลงจากการลดลงของจำนวนลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการ ไม่สามารถคำนวณแล้วทำให้มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) เท่ากับ 0 และอัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน (BCR) เท่ากับ 1 ได้ แสดงให้เห็นว่าความเสี่ยงของธุรกิจอยู่ในระดับที่สูงมากและธุรกิจไม่สามารถรับผลกระทบของการเพิ่มขึ้นทางด้านต้นทุนและการลดลงทางด้านผลตอบแทนได้

1.2 การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางการตลาด

การศึกษาความเป็นไปได้ทางการตลาด โดยการประเมินศักยภาพทางการแข่งขันของธุรกิจร้านอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชา ตามแบบจำลองเพชร (Diamond Model) พบว่า ศักยภาพทางการแข่งขันของธุรกิจโดยรวมมีค่าเท่ากับ 75 คะแนน จากคะแนนเต็ม 125 คะแนน หรือร้อยละ 60 ซึ่งจัดอยู่ในระดับปานกลาง รายละเอียดตามตารางที่ 4 เนื่องจากมีปัจจัยที่ยังทำให้ธุรกิจร้านอาหารเติบโตค่อนข้างช้า โดยปัจจัยที่ส่งเสริมศักยภาพธุรกิจ เช่น แหล่งที่มาของวัตถุดิบมีความน่าเชื่อถือ พนักงานมีความรู้ความชำนาญเกี่ยวกับกัญชา มีการรับรู้และความนิยมของลูกค้าต่ออาหาร ราคา

มีความเหมาะสมกับปริมาณอาหาร และมีความหลากหลายของเมนู เป็นต้น ปัจจัยที่ลดศักยภาพธุรกิจ เช่น มีการฝึกอบรมพนักงานในระดับค่อนข้างน้อย ยังไม่สามารถปรับเปลี่ยนตามความต้องการได้ทุกเมนู แนวโน้มยอดขายที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง การได้รับความสนับสนุนจากภาคเอกชนหรือหน่วยงานของรัฐบาลอยู่ในระดับน้อย และกลยุทธ์การส่งเสริมการขายน้อยเกินไป เป็นต้น

ตารางที่ 4 ผลการประเมินศักยภาพโดยรวม

ปัจจัยที่มีผลต่อศักยภาพของธุรกิจ	คะแนนเต็ม	ผลการประเมิน	ร้อยละ
1. สถานะปัจจัยการผลิต	50	29.67	62.70
2. สถานะอุปสงค์	15	7	46.67
3. อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนกัน	10	4	40.00
4. กลยุทธ์ โครงสร้าง และสภาพการแข่งขันของธุรกิจ	50	34.33	68.66
รวมคะแนน	125	75.00	60.00

จากการศึกษาผลการประเมินศักยภาพทางการตลาดโดยใช้การวิเคราะห์จากทฤษฎีแบบจำลองเพชร (Diamond Model) และวิเคราะห์ถึงจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัด (SWOT Analysis) จึงนำมาศึกษากลยุทธ์ทางการตลาด (TOWS Matrix) ของธุรกิจร้านอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชา สามารถกำหนดกลยุทธ์ได้ 4 ประเภท ได้แก่ กลยุทธ์เชิงรุก (SO Strategy) กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO Strategy) กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST Strategy) และ กลยุทธ์เชิงรับ (WT Strategy) รายละเอียดตามตารางที่ 5

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์ TOWS Matrix

	จุดแข็ง (Strength)	จุดอ่อน (Weakness)
	S1: อาหาร เบเกอรี่ และเครื่องดื่มมีคุณภาพและมีมาตรฐาน S2: มีความรู้ความชำนาญในการนำกัญชามาผสมประกอบ หรือปรุงอาหาร S3: มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ อยู่สม่ำเสมอ S4: เมนูอาหาร เบเกอรี่ และเครื่องดื่มมีความหลากหลาย	W1: แนวโน้มการจ้างงานที่ลดลง W2: การฝึกอบรมพนักงานน้อยเกินไป W3: การลงทุนทางเทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิตลดลง W4: กลยุทธ์การส่งเสริมการขายไม่เพียงพอ W5: ขาดความรู้ความสามารถและทักษะของพนักงาน W6: ความสามารถในการปรับเปลี่ยนรูปแบบของสินค้าค่อนข้างน้อย
โอกาส (Opportunity)	กลยุทธ์เชิงรุก (SO Strategy)	กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO Strategy)
O1: มีการรับรู้และความนิยมของลูกค้าต่ออาหารและเครื่องดื่มที่ผสมกัญชา O2: มีผู้ประกอบการอื่นที่เกี่ยวข้องและสนับสนุน	1. การจัดการวัตถุดิบให้มีคุณภาพและมีมาตรฐาน คงความสดใหม่ เพื่อให้สร้างการรับรู้และเกิดความประทับใจและกลับมารับประทานอีกภายหลัง (S1O1O2) 2. นำความรู้จากการแลกเปลี่ยนกับผู้ประกอบการรายอื่นมาพัฒนา คัดค้นสูตรอาหารให้มีความแตกต่างและน่าสนใจแก่ผู้บริโภค (S3O2) 3. นำความรู้ความชำนาญทำอาหาร เบเกอรี่ และเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชาให้มีความหลากหลาย มีการรังสรรค์เมนูพิเศษสำหรับช่วงเทศกาลและเปลี่ยนแปลงไปในแต่ละเดือน (S2S4O1)	1. มีการจัดส่งพนักงานไปฝึกอบรม/หาความรู้เพิ่มเติมจากผู้ประกอบการรายอื่นมากขึ้น เพื่อเสริมศักยภาพการประกอบธุรกิจร้านอาหาร (W2O2) 2. ลงทุนเทคโนโลยีสมัยใหม่มาช่วยในการผลิตอาหาร เบเกอรี่ และเครื่องดื่มให้มีความโดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ให้ผู้จดจำและกลับมารับประทานซ้ำ (W3O1) 3. ใช้การตลาดแบบสมัยใหม่ เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคสมัยใหม่ให้ได้รับรู้และได้รับความนิยมผ่านแพลตฟอร์มต่างๆ เป็นวงกว้างออกไป (W4O1)

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์ TOWS Matrix (ต่อ)

ข้อจำกัด (Threat)	กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST Strategy)	กลยุทธ์เชิงรับ (WT Strategy)
T1: ยอดขายลดลง T2: ความต้องการของอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชามีน้อยกว่าที่ไม่มีส่วนผสมของกัญชา T3: การได้รับความสนับสนุนจากภาคเอกชนหรือหน่วยงานของรัฐบาลน้อยเกินไป	1. ให้ความรู้และความเข้าใจกับกลุ่มผู้บริโภคเพื่อให้ทราบถึงประโยชน์ของกัญชา ปรับเปลี่ยนทัศนคติ ทำให้เกิดการขยายฐานกลุ่มผู้บริโภคให้กับธุรกิจได้มากที่สุด (S2T2) 2. นำเสนอเมนูอาหาร เบเกอรี่ เครื่องดื่มให้มีความน่าสนใจ มีเมนูใหม่ๆ เพื่อดึงดูดลูกค้าให้มากขึ้น (S4T1)	1. มีการฝึกอบรมพนักงานมากขึ้นทั้งก่อน - หลังเปิดบริการ เพื่อเป็นการเสริมสร้างทักษะในการให้บริการและแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า สร้างความประทับใจแก่ผู้บริโภคที่มาใช้บริการ (W2T1) 2. เพิ่มการประชาสัมพันธ์ การโฆษณา การออกบูธสินค้า และการส่งเสริมการขายให้มากขึ้น เพื่อเป็นการดึงดูดผู้บริโภคมากขึ้น และกระตุ้นยอดขายของธุรกิจ (W4T1T2T3)

ทั้งนี้ ธุรกิจมีจุดแข็งและโอกาสเพื่อมุ่งเน้นการตอบสนองความต้องการของลูกค้า แต่ธุรกิจยังไม่สามารถหลีกเลี่ยงอุปสรรคและแก้ไขจุดอ่อนต่างๆ ได้ ดังนั้น ความเป็นไปได้ในการลงทุนธุรกิจร้านอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชาด้านการตลาดจึงไม่มีความน่าสนใจในการลงทุน

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ทางการเงินของการลงทุนธุรกิจร้านอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชา จะใช้อัตราคิดลดที่กำหนด คือ ร้อยละ 8.67 ต่อปี พบว่า มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) เป็นลบ เท่ากับ - 15,252.82 บาท อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน (BCR) เท่ากับ 0.9994 อัตราผลตอบแทนภายในของโครงการ (IRR) เท่ากับร้อยละ 8.4143 และระยะเวลาคืนทุน (PB) เท่ากับ 8 ปี 3 เดือน จะเห็นได้ว่า NPV เป็นลบ ซึ่งหมายความว่าเมื่อผู้ประกอบการลงทุนแล้วไม่สามารถให้ผลตอบแทนแก่ผู้ประกอบการได้ เมื่อเปรียบเทียบมูลค่าปัจจุบันแล้วน้อยกว่ามูลค่าปัจจุบันของต้นทุนในการลงทุนที่เกิดขึ้นตลอดอายุโครงการ จึงทำให้ผู้ประกอบการขาดทุน อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุนน้อยกว่าหนึ่ง อัตราผลตอบแทนภายในของโครงการน้อยกว่าอัตราคิดลด และระยะเวลาคืนทุนมากกว่าครึ่งของอายุโครงการทั้งหมด เนื่องจาก อัตราการเติบโตของผลตอบแทนที่เกิดขึ้นช้ากว่าเมื่อเปรียบเทียบกับการลงทุนในต้นทุนแรกเริ่มที่อยู่ในระดับค่อนข้างสูง จากต้นทุนการขายและค่าใช้จ่ายมีการปรับเพิ่มขึ้นทุกปี ร้อยละ 5 - 7 ต่อปี ในขณะที่ผลตอบแทนที่ได้จากการขายมีการปรับเพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 5 ต่อปี ผลตอบแทนจึงไม่สอดคล้องกับต้นทุนที่เกิดขึ้นในแต่ละปี ทำให้มูลค่าปัจจุบันสุทธิที่ได้รับน้อยกว่าเมื่อเทียบกับมูลค่าปัจจุบันกระแสเงินสดรับ และผลตอบแทนที่ได้รับใช้ระยะเวลาในการคืนทุนค่อนข้างนาน ซึ่งไม่สอดคล้องกับ ฐิติพร ตอรับรัมย์ (2556) ได้ศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนร้านอาหารและเครื่องดื่มวันวานในเขตเทศบาลนครขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ซึ่งการศึกษาพบว่า มีความคุ้มค่าในการลงทุนร้านอาหารและเครื่องดื่มวันวาน กำหนดอายุโครงการ 5 ปี โดยใช้อัตราคิดลดร้อยละ 3.24 ต่อปี มูลค่าปัจจุบัน (NPV) เป็นบวก เท่ากับ 29,250,426.11 บาท อัตราผลตอบแทนภายในของโครงการ (IRR) เท่ากับร้อยละ 34.50 ซึ่งมากกว่าอัตราคิดลดและระยะเวลาคืนทุน (PB) เท่ากับ 2 ปี 3 เดือน 4 วัน จากอัตราการเติบโตของผลตอบแทนที่เกิดขึ้นมีมากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับการลงทุนในต้นทุนแรกเริ่ม มีการกำหนดให้ต้นทุนวัตถุดิบเพิ่มขึ้นร้อยละ 5 ต่อปี แต่ต้นทุนอื่นๆ คงที่ตลอดอายุโครงการ และผลตอบแทนที่ได้จากการขายมีการปรับเพิ่มขึ้นร้อยละ 5 ต่อปี จะเห็นว่าผลตอบแทนเพิ่มขึ้นเท่ากับต้นทุนที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปี ทำให้มูลค่าปัจจุบันสุทธิที่ได้รับมากกว่าเมื่อเทียบกับมูลค่าปัจจุบันกระแสเงินสดรับ และผลตอบแทนที่ได้รับใช้ระยะเวลาในการคืนทุนที่เหมาะสม

ในส่วนการวิเคราะห์ความเสี่ยงทางการเงิน เป็นการวิเคราะห์ความอ่อนไหว (Sensitivity Analysis) และ การทดสอบค่าความแปรเปลี่ยนของธุรกิจ (Switching Value Test) ซึ่งไม่สามารถทำการวิเคราะห์ความอ่อนไหวและทดสอบค่าความแปรเปลี่ยนของการลงทุนธุรกิจร้านอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชาได้ เนื่องจาก ธุรกิจร้านอาหารดังกล่าวไม่มีความคุ้มค่าในการลงทุน นั่นคือ ธุรกิจไม่สามารถรองรับผลกระทบจากความเสี่ยงและความไม่แน่นอนที่เพิ่มขึ้นได้ หากมี

การเปลี่ยนแปลงทางด้านต้นทุนหรือผลตอบแทน จะส่งผลให้มูลค่าปัจจุบันสุทธิของการลงทุนมีค่าติดลบที่มากขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งสอดคล้องกับ บุญยานุช ลิข (2560) ได้ศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนธุรกิจร้านอาหาร U-Midnight: กรณีศึกษาผู้บริโภคกลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ซึ่งการศึกษาพบว่า ต้นทุนคงที่บางรายการเพิ่มขึ้นร้อยละ 5 ต่อปี ทำให้มูลค่าปัจจุบันสุทธิลดลง ไม่สามารถหาอัตราผลตอบแทนภายในโครงการได้ เนื่องจาก มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) เป็นลบ และไม่สามารถหาระยะเวลาคืนทุนได้ เนื่องจากกระแสเงินสดสุทธิรับในแต่ละปีมีค่าเป็นลบ จึงทำให้โครงการขาดทุนสะสม

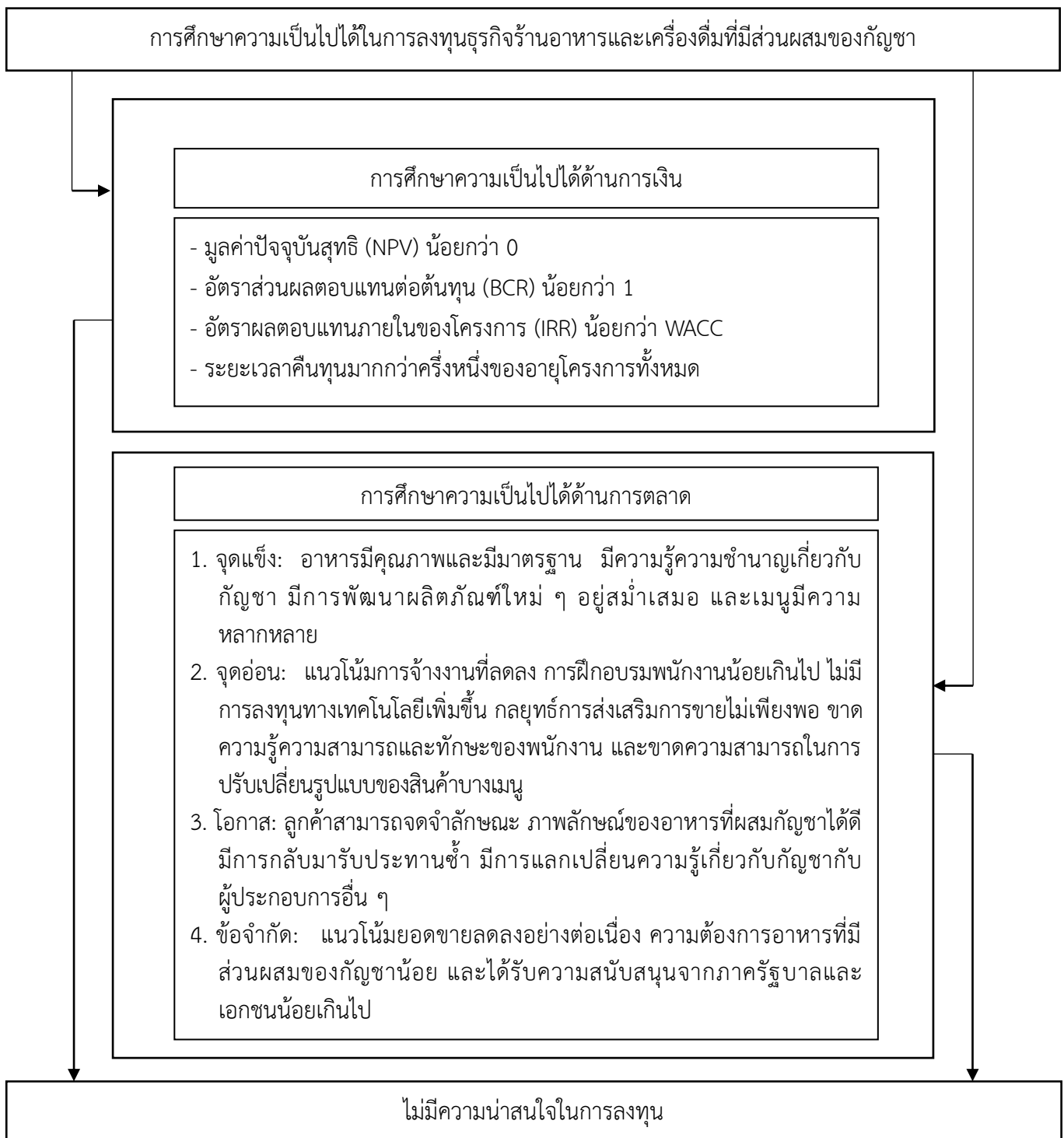
ผลการวิเคราะห์ทางการตลาดของการลงทุนธุรกิจร้านอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชา เป็นการประเมินศักยภาพทางการแข่งขันของธุรกิจร้านอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชา ตามแบบจำลองเพชร (Diamond Model) พบว่า ศักยภาพทางการแข่งขันของธุรกิจอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อนำมาวิเคราะห์ SWOT Analysis ได้ดังนี้ ด้านจุดแข็ง เช่น อาหารที่มีคุณภาพและมีมาตรฐาน ผู้ประกอบการมีความรู้ความชำนาญเกี่ยวกับกัญชาจากการแลกเปลี่ยนความรู้กับผู้ประกอบการรายอื่นๆ และมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ อยู่สม่ำเสมอ ด้านจุดอ่อน เช่น แนวโน้มการจ้างงานที่ลดลง การจัดฝึกอบรมพนักงานที่มีน้อยเกินไป ไม่มีการลงทุนทางเทคโนโลยีเพิ่มมากขึ้น กลยุทธ์ในการส่งเสริมการขายค่อนข้างน้อย และธุรกิจยังได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐบาลไม่เพียงพอ ด้านโอกาส เช่น มีการรับรู้และความนิยมของลูกค้าต่ออาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมกัญชา และมีผู้ประกอบการอื่นที่เกี่ยวข้องและสนับสนุน และด้านข้อจำกัด เช่น ความต้องการของอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชามีน้อยกว่าที่ไม่มีส่วนผสมของกัญชา และการได้รับความสนับสนุนจากภาคเอกชนหรือหน่วยงานของรัฐบาลน้อยเกินไป จากนั้นนำมากำหนดเป็นกลยุทธ์ให้กับธุรกิจ อาทิ การนำความรู้จากการแลกเปลี่ยนกับผู้ประกอบการรายอื่นมาพัฒนา คัดค้นสูตรอาหารให้มีความแตกต่างและน่าสนใจแก่ผู้บริโภค การจัดส่งพนักงานไปฝึกอบรม/หาความรู้เพิ่มเติมจากผู้ประกอบการรายอื่นมากขึ้น เพื่อเสริมศักยภาพการประกอบธุรกิจร้านอาหาร รวมถึงเพิ่มการประชาสัมพันธ์ การโฆษณา การออกบูธแสดงสินค้า และการส่งเสริมการขายให้มากขึ้น แต่ธุรกิจยังไม่สามารถหลีกเลี่ยงอุปสรรคและแก้ไขจุดอ่อนต่างๆ ได้อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งไม่สอดคล้องกับ ณัฐพัชร ไซยธนิตวงศ์ (2558) ได้ศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนประกอบธุรกิจร้านอาหารเพื่อสุขภาพในเขตเทศบาลนคร นครปฐม อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม ซึ่งการศึกษาพบว่า สภาพตลาดโดยรวมเป็นตลาดที่น่าสนใจ มีจุดแข็งที่ตัวผลิตภัณฑ์มีความสอดคล้องกับกระแสนิยมการดูแลสุขภาพ ในด้านจุดอ่อน ได้แก่ ลูกค้าเปื้อนเมนูเดิมๆ ด้านโอกาส ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐมีการกระตุ้นให้มีการคำนึงถึงสุขภาพที่ดีมากขึ้น และด้านอุปสรรค ได้แก่ มีสินค้าทดแทนจำนวนมาก ด้วยผลจากโอกาสในการเติบโตของธุรกิจทำให้สามารถลดอุปสรรคที่จะเกิดขึ้นได้

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาเรื่อง การศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนธุรกิจร้านอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชา สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ได้ดังนี้

1. การศึกษาความคุ้มค่าทางการเงินในการลงทุนธุรกิจร้านอาหาร สำหรับขนาดพื้นที่ 50 ตารางเมตร ในกรณีสัดส่วนของแหล่งเงินทุนส่วนของเจ้าของต่อหนี้สิน เท่ากับ 70:30 พบว่า โครงการไม่มีความคุ้มค่าทางการเงิน เนื่องจากอัตราการเติบโตของผลตอบแทนที่เกิดขึ้นช้ากว่าเมื่อเปรียบเทียบกับการลงทุนในต้นทุนแรกเริ่มที่อยู่ในระดับค่อนข้างสูง ความต้องการของผู้บริโภคน้อยลงอย่างมาก ผู้บริโภคยังไม่มีความมั่นใจในการรับประทานกัญชาจากความไม่ชัดเจนของกฎหมาย

2. การศึกษาความคุ้มค่าทางการเงินในการตลาดในการลงทุนธุรกิจร้านอาหาร ธุรกิจมีจุดแข็งและโอกาสเพื่อมุ่งเน้นการตอบสนองความต้องการของลูกค้า โดยอาศัยกลยุทธ์ทางเลือกเป็นแนวทางในการดำเนินงาน แต่ธุรกิจยังไม่สามารถหลีกเลี่ยงอุปสรรคและแก้ไขจุดอ่อนต่างๆ ได้อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพสูงสุด ผู้ประกอบการจึงควรให้ความสำคัญในการทำกลยุทธ์ทางการตลาด โดยเน้นเรื่องการสื่อสารกับผู้บริโภคให้ชัดเจนและเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน เพราะยังมีบางกลุ่มผู้บริโภคที่ยังมีการรับรู้ความรู้สึกและการตระหนักรู้ที่ไม่ชัดเจนเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์อาหารที่มีส่วนผสมของกัญชา

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาความเป็นไปได้ด้านการเงินของการลงทุนธุรกิจร้านอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชา ภายใต้ข้อสมมติฐาน อายุโครงการ 10 ปี อัตราคิดลดร้อยละ 8.67 ต่อปี เมื่อพิจารณาเกี่ยวกับตัวชี้วัดในการลงทุน พบว่า ธุรกิจร้านอาหารไม่มีความคุ้มค่าในการลงทุน เนื่องจาก มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) เท่ากับ - 15,252.82 อัตราผลตอบแทนต่อต้นทุน (BCR) เท่ากับ 0.9994 เท่า อัตราผลตอบแทนภายในของโครงการ (IRR) เท่ากับร้อยละ 8.4143 ซึ่งน้อยกว่าอัตราคิดลดของโครงการ และระยะเวลาคืนทุน (PB) เท่ากับ 8 ปี 3 เดือน ซึ่งเป็นระยะเวลาคืนทุนที่ไม่เหมาะสม รวมถึงธุรกิจไม่สามารถรองรับผลกระทบจากความเสี่ยงและความไม่แน่นอนที่เพิ่มขึ้นได้ แม้ว่าธุรกิจจะมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านต้นทุนที่

เพิ่มขึ้นหรือผลตอบแทนที่ลดลง จะส่งผลให้มูลค่าปัจจุบันสุทธิของการลงทุนมีค่าติดลบที่มากขึ้นเรื่อยๆ เป็นผลจากอัตราดอกเบี้ยโตของผลตอบแทนที่เกิดขึ้นช้ากว่าเมื่อเปรียบเทียบกับการลงทุนในต้นทุนแรกเริ่มที่อยู่ในระดับค่อนข้างสูง จากต้นทุนการขายและค่าใช้จ่ายมีการปรับเพิ่มขึ้นทุกปี ร้อยละ 5 – 7 ต่อปี ในขณะที่ผลตอบแทนที่ได้จากการขายมีการปรับเพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 5 ต่อปี ผลตอบแทนจึงไม่สอดคล้องกับต้นทุนที่เกิดขึ้นในแต่ละปี ทำให้มูลค่าปัจจุบันสุทธิที่ได้รับน้อยกว่าเมื่อเทียบกับมูลค่าปัจจุบันกระแสเงินสดรับ รวมถึงผลตอบแทนที่ได้รับใช้ระยะเวลาในการคืนทุนค่อนข้างนาน

สำหรับการศึกษาความเป็นไปได้ทางด้านการตลาดของการลงทุนธุรกิจร้านอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชา พบว่า ศักยภาพทางการแข่งขันของธุรกิจมีค่าเท่ากับร้อยละ 60 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ทำให้ธุรกิจร้านอาหารดังกล่าวไม่มีความน่าสนใจในการลงทุน เนื่องจาก ธุรกิจร้านอาหารยังมีปัจจัยในหลายๆ ด้านที่ทำให้ธุรกิจเติบโตได้ช้าลง จากความต้องการของผู้บริโภคที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับธุรกิจพบจุดอ่อนที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ เช่น แนวโน้มการจ้างงานที่ลดลง การจัดฝึกอบรมพนักงานที่มีน้อยเกินไป ไม่มีการลงทุนทางเทคโนโลยีเพิ่มมากขึ้น กลยุทธ์ในการส่งเสริมการขายค่อนข้างน้อย และธุรกิจยังได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐบาลไม่เพียงพอ เป็นต้น ในขณะที่ธุรกิจมีจุดแข็งและโอกาสที่สามารถเพิ่มขีดความสามารถได้ เช่น อาหารที่มีคุณภาพและมีมาตรฐาน ผู้ประกอบการมีความรู้ความชำนาญเกี่ยวกับกัญชาจากการแลกเปลี่ยนความรู้กับผู้ประกอบการรายอื่นๆ และมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ อยู่สม่ำเสมอ ซึ่งนำมากำหนดเป็นกลยุทธ์ให้กับธุรกิจ อาทิ การนำความรู้จากการแลกเปลี่ยนกับผู้ประกอบการรายอื่นมาพัฒนา คิดค้นสูตรอาหารให้มีความแตกต่างและน่าสนใจแก่ผู้บริโภค การจัดส่งพนักงานไปฝึกอบรม/หาความรู้เพิ่มเติมจากผู้ประกอบการรายอื่นมากขึ้น เพื่อเสริมศักยภาพการประกอบธุรกิจร้านอาหาร รวมถึงเพิ่มการประชาสัมพันธ์ การโฆษณา การออกบูธแสดงสินค้า และการส่งเสริมการขายให้มากขึ้น แต่ธุรกิจยังไม่สามารถหลีกเลี่ยงอุปสรรคและแก้ไขจุดอ่อนได้อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพสูงสุด

นอกจากนี้ ประชาชาติธุรกิจ (2566) ได้มีการสำรวจแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของตลาดสินค้ากัญชา พบว่า ความน่าสนใจและความต้องการของผู้บริโภคสำหรับเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชาลดลงอย่างมาก รวมถึงการรักษาโรคด้วยกัญชาอยู่ในภาวะที่ชะลอตัวลง เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงแรกที่มีการออกประกาศปลดกัญชาจากบัญชียาเสพติดให้โทษประเภท 5 ซึ่งมีสาเหตุมาจากความไม่ชัดเจนของกฎหมาย ประกอบกับที่ผ่านมาได้มีการเปิดให้ประชาชนสามารถปลูกได้มากขึ้นหรือเสรี โดยเฉพาะในครัวเรือน เกิดการลักลอบปลูกซึ่งภาครัฐไม่สามารถควบคุมได้ ในขณะที่ผู้ที่ลงทุนปลูกอย่างถูกต้องใช้เงินลงทุนจำนวนมาก เพราะต้องปลูกในโรงเรือนปิด รวมทั้งราคาขายใบ กิ่ง ก้าน ลำต้น เปลือก ราก มีราคาตกลงอย่างมาก เนื่องจากตลาดมีความต้องการลดลง จึงทำให้ยังไม่สามารถคืนทุนได้ ประกอบกับกระแสทางด้านลบที่เกิดขึ้น ทำให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน ซึ่งการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องอาจต้องใช้เวลา

ดังนั้น ความเป็นไปได้ในการลงทุนธุรกิจร้านอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชาทางด้านการเงินและด้านการตลาดจึงไม่มีความน่าสนใจในการลงทุน และธุรกิจไม่สามารถรองรับผลกระทบจากความเสี่ยงและความไม่แน่นอนที่เปลี่ยนแปลงได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ในด้านของต้นทุนและค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริงอาจจะมีค่าสูงกว่าในกรณีศึกษา นี้ อาจทำให้ธุรกิจขาดทุนได้ ต้องคำนึงถึงอัตราเงินเฟ้อและต้นทุนทางสังคมด้วย และในด้านของผลตอบแทน ซึ่งการลดลงของผู้บริโภคมีผลกระทบต่อการลดลงของผลตอบแทน ทั้งนี้ ผู้ลงทุนหรือผู้ประกอบการจึงควรพิจารณาถึงต้นทุนและจำนวนผู้บริโภคก่อนการลงทุน ในส่วนด้านการตลาดควรทำกลยุทธ์ทางการตลาดให้มากขึ้น เพื่อดึงดูดลูกค้า อีกทั้งการหาข้อมูลและติดตามสถานการณ์ของอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชา ทั้งในเรื่องของกฎหมายที่เกี่ยวข้องและแนวโน้มความต้องการของผู้บริโภค เพื่อให้แน่ใจว่าแนวโน้มความต้องการของผู้บริโภคอยู่ในระดับที่ควรลงทุนหรือไม่ ดังนั้นผู้ลงทุนหรือผู้ประกอบการควรพิจารณาก่อนตัดสินใจลงทุน

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาในครั้งต่อไปควรพิจารณาถึงต้นทุนในการลงทุนที่อาจมีมูลค่าต้นทุนที่แตกต่างกัน เนื่องจากค่าใช้จ่ายในการลงทุนในแต่ละพื้นที่มีมูลค่าต้นทุนที่แตกต่างกัน เช่น ราคาเช่าในแต่ละทำเลที่ตั้ง ดังนั้น จึงควรพิจารณาและเปรียบเทียบมูลค่าในการลงทุน เพื่อความชัดเจนในการประมาณการต้นทุนในการลงทุนเพื่อประกอบการตัดสินใจ

2.2 การศึกษาในครั้งต่อไปควรศึกษาความเป็นไปได้ของธุรกิจในด้านอื่นๆ เช่น การวิเคราะห์ด้านเศรษฐกิจ การวิเคราะห์ด้านสังคม และการวิเคราะห์ด้านเทคนิค เป็นต้น เพื่อเป็นการพิจารณาในแง่มุมที่หลากหลายและพิจารณาปัจจัยอื่น หากเกิดเหตุการณ์ที่ไม่สามารถควบคุมได้ ธุรกิจอาจต้องมีแนวทางในการแก้ไขหรือมีแผนสำรองเพื่อรองรับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น

2.3 ในการศึกษาครั้งนี้เป็นเพียงการศึกษาโครงการเดียวในการลงทุนธุรกิจร้านอาหารและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของกัญชา ดังนั้นหากมีการเปรียบเทียบกับธุรกิจร้านอาหารประเภทอื่นๆ เพื่อศึกษาถึงผลตอบแทนที่แตกต่างกัน ซึ่งทำให้ผู้ลงทุนมีทางเลือกมากขึ้นในการตัดสินใจ

เอกสารอ้างอิง

กนกวรรณ จันทร์เจริญชัย. (2562). *หลักการวิเคราะห์ความเป็นไปได้เชิงเศรษฐศาสตร์และธุรกิจ*. กรุงเทพฯ:

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

กรมประชาสัมพันธ์. (2565). *ประชาชนเข้าใช้งานแอปพลิเคชัน ปลุกภัย ล่าสุดกว่า 35 ล้านครั้ง*. สืบค้น 10 กรกฎาคม 2565. จาก <https://thainews.prd.go.th/th/news/detail/TCATG220613114618041>.

กรมอนามัย. (2565). *ประกาศกรมอนามัย เรื่อง การนำไปใช้กัญชาใช้ในการทำ ประกอบ หรือปรุงอาหาร ในสถานประกอบกิจการอาหาร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2565*. สืบค้น 12 มิถุนายน 2565. จาก <https://laws.anamai.moph.go.th/th/practices/210205>.

กระทรวงสาธารณสุข. (2565). *ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ระบุชื่อยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 พ.ศ. 2565*. สืบค้น 12 มิถุนายน 2565. จาก <https://mnfda.fda.moph.go.th/narcotic/?p=11472>.

ขวัญจิตร พิศาลเอก. (2562). *อนาคตพืชเศรษฐกิจใหม่กับอุตสาหกรรมแปรรูปกัญชา*. สืบค้น 12 มิถุนายน 2565. จาก <https://www.nfi.or.th/datas/files/Aug-TheFutureofCannabis.pdf>.

จิตติพร ตอธรรมย์. (2556). *การศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนร้านอาหารและเครื่องดื่มวันวาน ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น*. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น).

ณัชพัชร ไชยธนิตวงศ์. (2558). *ความเป็นไปได้ในการลงทุนประกอบธุรกิจร้านอาหารเพื่อสุขภาพในเขตเทศบาลนครนครปฐม อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม*. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).

บุญยานุช ลิข. (2560). *ศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนธุรกิจร้านอาหาร U-Midnight: กรณีศึกษาผู้บริโภคกลุ่มนักศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น*. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา).

ประชาชาติธุรกิจ. (2564). *ส่องบริษัท “กัญชา” แคนาดา “สายเขียว” ตัวท็อปของโลก*. สืบค้น 15 มิถุนายน 2565. จาก <https://www.prachachat.net/world-news/news-647113>.

_____. (2566). *กัญชาเสรี ... แผลงฤทธิ์! ทูบราคาร่วงหนัก-สินค้าขายดี*. สืบค้น 16 พฤษภาคม 2566. จาก <https://www.prachachat.net/marketing/news-1200328>.

รวีสสาธ สุธาโต, อัจฉรา ปทุมนาทุช และ ณัฐพล พจนานประเสริฐ. (2564). *ผลกระทบทางเศรษฐกิจของการเพาะปลูกกัญชาเพื่อเป็นพืชเศรษฐกิจของไทย (รายงานวิจัย)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.).

- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2565). ธุรกิจร้านอาหารปี 65 คาดพลิกกลับมาฟื้นตัวร้อยละ 5.0 – 9.9 การแพร่ระบาดของ Omicron และต้นทุนวัตถุดิบยังคงเป็นความท้าทายสำคัญ. สืบค้น 20 กรกฎาคม 2565. จาก <https://www.kasikornresearch.com/th/analysis/k-econ/business/Pages/restaurant-z3299.aspx>.
- อาทิตย์ วงษ์สง่า. (2554). *SWOT Analysis*. สืบค้น 15 พฤศจิกายน 2565. จาก <https://somkuansub.files.wordpress.com/2010/12/swot-analysis.pdf>.
- Porter, M.E. (1990). *The Competitive Advantage of Nations*. New York: Free Press, MacMillan.

Administration Strategy for Dual Vocational Education Step toward Occupation of Bangkaew Industrial and Community Education College

Suchart Klinkheaw^{1*} Maliwan Yotharak¹ and Phramaha Supot Sumeto¹

¹ Department of Buddhist Educational Administration, Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat Campus, Thailand

* Corresponding author. E-mail: suchart.k@ovec.moe.go.th

ABSTRACT

This Article aimed (1) to study the environment of Dual Vocational Education Step toward Occupation of Bangkaew Industrial and Community Education College; and (2) to create a strategy for Dual Vocational Education Step toward Occupation of Bangkaew Industrial and Community Education College. This is qualitative research. The data were collected through in-depth interviews with 15 people and 8 key informants. The statistic used content analysis. The result of the study found that the environment of Dual Vocational Education Step toward Occupation of Bangkaew Industrial and Community Education College are study of external environment and internal environment revealed that external environment P-E-S-T Opportunity is social factor, cultural barrier is economic factor. Internal environment According to the 7S McKinsey concept, the strength is the system factor. And the weakest factor is the strategic factor. Create a strategy for Dual Vocational Education Step toward Occupation of Bangkaew Industrial and Community Education College are the data obtained from the study of strengths, weaknesses, opportunities, and obstacles in various fields were used for SWOT analysis using the BCG MATRIX tool. There is a strong internal management, and has an external environment that is conducive to the implementation of bilateral educational administration strategies for career development with guidelines for solving problems and developing strategies Vision, mission, goals, and strategies.

Keywords: Management Strategy, Bilateral Studies, Industrial and Community Education College

กลยุทธ์การบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีสู่การประกอบอาชีพของวิทยาลัยการอาชีวศึกษาบางแก้ว จังหวัดพัทลุง

สุชาติ กลิ่นเขียว^{1*} มะลิวัลย์ โยธารักษ์¹ และ พระมหาสุพจน์ สุ่มเื้อ¹

¹ สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: suchart.k@ovec.moe.go.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมการบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีสู่การประกอบอาชีพของวิทยาลัยการอาชีวศึกษาบางแก้ว จังหวัดพัทลุง และ (2) สร้างกลยุทธ์การบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีสู่การประกอบอาชีพของวิทยาลัยการอาชีวศึกษาบางแก้ว จังหวัดพัทลุง วิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจำนวน 15 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 8 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า สภาพแวดล้อมการบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีสู่การประกอบอาชีพของวิทยาลัยการอาชีวศึกษาบางแก้ว จังหวัดพัทลุง พบว่า สภาพแวดล้อมภายนอก P-E-S-T โอกาส คือ ปัจจัยด้านสังคม วัฒนธรรม อุปสรรค คือ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สภาพแวดล้อมภายใน ตามแนวคิด 7S McKinsey จุดแข็ง คือ ปัจจัยด้านระบบ และปัจจัยที่มีจุดอ่อน คือ ปัจจัยด้านกลยุทธ์ และการสร้างกลยุทธ์การบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีสู่การประกอบอาชีพของวิทยาลัยการอาชีวศึกษาบางแก้ว จังหวัดพัทลุง เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสภาพ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ในด้านต่างๆ มาทำการวิเคราะห์ SWOT โดยใช้เครื่องมือ BCG MATRIX ผลการวิเคราะห์ก็อยู่ในช่อง STARS ซึ่งมีความหมายว่า มีการบริหารภายในที่เข้มแข็ง และมีสภาพแวดล้อมภายนอกที่เอื้อต่อการดำเนินการกำหนดกลยุทธ์การบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีสู่การประกอบอาชีพ โดยมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาและพัฒนากลยุทธ์ มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และกลยุทธ์

คำสำคัญ: กลยุทธ์การบริหาร, การศึกษาระบบทวิภาคี, วิทยาลัยการอาชีวศึกษา

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ อย่างมีความสุข โดยยึดหลักการต่อไปนี้ ประการที่หนึ่งเป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน ประการที่สองให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และประการสุดท้ายพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง (พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ, 2542) การจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยนำความรู้ในทางทฤษฎีอันเป็นสากลและภูมิปัญญาไทยมาพัฒนาผู้รับการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถในทางปฏิบัติและมีสมรรถนะจนสามารถนำไปประกอบอาชีพในลักษณะผู้ปฏิบัติหรือประกอบอาชีพโดยอิสระได้ ซึ่งการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพให้จัดได้สามรูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาระบบทวิภาคี เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่เกิดจากข้อตกลงระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันกับสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ ในเรื่องการจัดหลักสูตร การเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล โดยผู้เรียนใช้เวลาส่วนหนึ่งในสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบัน และเรียนภาคปฏิบัติในสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานของรัฐ เพื่อประโยชน์ในการผลิตและพัฒนากำลังคน (พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา, 2551)

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้กำหนดนโยบายด้านยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา ในระยะเวลา 15 ปี (พ.ศ. 2555 – 2569) นโยบายที่ 1 มุ่งสร้าง ผลิตรากำลังคนอาชีวศึกษา ให้ตอบสนองความต้องการของ ตลาดแรงงาน ยุทธศาสตร์ที่ 1 มุ่งพัฒนาคุณภาพและปริมาณผู้เรียนให้สัมพันธ์กับความต้องการของตลาดแรงงานในประเทศ และระดับสากล กลยุทธ์ที่ 2 ส่งเสริมและพัฒนากิจการอาชีวศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพด้วยรูปแบบที่หลากหลายทั้ง การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาระบบทวิภาคี และ กลยุทธ์ที่ 3 ส่งเสริม สนับสนุน และเร่งรัดการจัด อาชีวศึกษาด้านความร่วมมือ ผลิตรและพัฒนากำลังคนร่วมกันระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ โดยเฉพาะ การศึกษาระบบทวิภาคีและการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพตามสาขาที่เป็นความต้องการของตลาดแรงงาน (สำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2555) ประกาศคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เรื่องมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบ ทวิภาคี พ.ศ. 2563 การศึกษาระบบทวิภาคีต้องมีแผนการเรียน แผนการฝึกอาชีพ การฝึกทำงาน การวัดผลและการ ประเมินผล เพื่อมุ่งเน้นผลิตผู้สำเร็จการศึกษาในระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี ให้เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะ มีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพและกิจนิสัยที่เหมาะสมปฏิบัติงานได้จริง ปฏิบัติงานที่ใช้เทคนิคในการ ทำงาน สร้างและพัฒนางาน วางแผน จัดการพัฒนาตนเองและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ให้มีความก้าวหน้าทาง วิชาการและวิชาชีพ มีสมรรถนะนำไปปฏิบัติงานหรือประกอบอาชีพอิสระได้ตามมาตรฐานการศึกษาวิชาชีพและมาตรฐาน สมรรถนะของสาขาวิชานั้นๆ โดยสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนการ ศึกษาแห่งชาติ ต้องมีคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาตามกรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ สามารถปฏิบัติงานในสาขาวิชาชีพ ที่ฝึกอาชีพ และมีสมรรถนะเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแต่ละระดับแต่ละสาขาวิชา (สำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2563)

วิทยาลัยการอาชีพบางแก้ว จังหวัดพัทลุง จัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีเต็มรูปแบบ (ร้อยเปอร์เซ็นต์) นอก พื้นที่ ตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี พ.ศ. 2563 มีการพัฒนาแผนการเรียน แผนการฝึกอาชีพ การฝึก ทำงาน การวัดผลและการประเมินผล เพื่อมุ่งเน้นผลิตผู้สำเร็จการศึกษาในระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี ให้ เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะ มีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพและกิจนิสัยที่เหมาะสมปฏิบัติงานได้จริง ปฏิบัติงานที่ใช้เทคนิคในการทำงาน สร้างและพัฒนางาน วางแผน จัดการพัฒนาตนเองและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมี ความสุข ให้มีความก้าวหน้าทางวิชาการและวิชาชีพ มีสมรรถนะนำไปปฏิบัติงานหรือประกอบอาชีพอิสระได้ตามมาตรฐาน การศึกษาวิชาชีพและมาตรฐานสมรรถนะของสาขาวิชานั้นๆ โดยวิทยาลัยจัดการศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประกอบด้วยสาขาวิชา ช่างยนต์ ช่างไฟฟ้ากำลัง ช่างอิเล็กทรอนิกส์ ช่างเชื่อมโลหะ ช่างก่อสร้าง การบัญชี คอมพิวเตอร์ธุรกิจ และการโรงแรม ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง(ปวส.) ประกอบด้วยสาขาวิชา เทคนิคยานยนต์ การ ติดตั้งไฟฟ้า การบัญชี และสาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัล จากการสำรวจข้อมูลนักเรียนนักศึกษาที่จบการศึกษาระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงระบบทวิภาคีในแต่ละสาขาวิชา จากสถานศึกษายังมีอัตรา การว่างงานหรือประกอบอาชีพไม่ตรงตามสาขาวิชาที่เรียน ส่งผลต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ (วิทยาลัยการอาชีพบางแก้ว, 2562)

จากความเป็นมาและความสำคัญข้างต้นที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงเห็นถึงความสำคัญของกลยุทธ์การบริหารการศึกษา ระบบทวิภาคีสู่การประกอบอาชีพเพื่อให้การจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพตามมาตรฐาน การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี สามารถผลิตผู้สำเร็จการศึกษาที่มีสมรรถนะวิชาชีพตรงตามความต้องการของสถาน ประกอบการ และเพื่อเป็นแนวทางให้สถานศึกษา สถานประกอบการ ที่จัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ได้นำองค์ ความรู้ไปประยุกต์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ให้มีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมการบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีสู่การประกอบอาชีพของวิทยาลัยการอาชีพบางแก้ว จังหวัดพัทลุง
2. เพื่อสร้างกลยุทธ์การบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีสู่การประกอบอาชีพของวิทยาลัยการอาชีพบางแก้ว จังหวัดพัทลุง

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นระเบียบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพแวดล้อมการบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีสู่การประกอบอาชีพของวิทยาลัยการอาชีพบางแก้ว จังหวัดพัทลุง โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 15 คน ดังนี้ หัวหน้างานอาชีพศึกษาระบบทวิภาคี จำนวน 1 คน หัวหน้าสาขาวิชาที่เปิดสอนระบบทวิภาคี จำนวน 8 คน ครูฝึกในสถานประกอบการ จำนวน 6 คน

1.2 ขั้นตอนการสร้างกลยุทธ์การบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีสู่การประกอบอาชีพของวิทยาลัยการอาชีพบางแก้ว จังหวัดพัทลุง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในขั้นตอนนี้ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ทางกลยุทธ์การบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีสู่การประกอบอาชีพของวิทยาลัยการอาชีพบางแก้ว จังหวัดพัทลุง จำนวน 8 คน ดังนี้ ผู้บริหาร จำนวน 3 คน ผู้บริหารสถานประกอบการที่ร่วมจัดการศึกษาระบบทวิภาคี จำนวน 5 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพแวดล้อมการบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีสู่การประกอบอาชีพของวิทยาลัยการอาชีพบางแก้ว จังหวัดพัทลุง ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ซึ่งมีลำดับขั้นในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ (1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีสู่การประกอบอาชีพของวิทยาลัยการอาชีพบางแก้ว จังหวัดพัทลุง (2) จัดทำร่างแบบสัมภาษณ์สภาพแวดล้อมและประเมินการศึกษาระบบทวิภาคีสู่การประกอบอาชีพของวิทยาลัยการอาชีพบางแก้ว จังหวัดพัทลุง (3) นำร่างแบบสัมภาษณ์สภาพแวดล้อมและประเมินการศึกษาระบบทวิภาคีสู่การประกอบอาชีพของวิทยาลัยการอาชีพบางแก้ว จังหวัดพัทลุง ที่ได้ไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ (4) ปรับร่างแบบสัมภาษณ์สภาพแวดล้อมและประเมินการศึกษาระบบทวิภาคีสู่การประกอบอาชีพของวิทยาลัยการอาชีพบางแก้ว จังหวัดพัทลุง เป็นประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก

2.2 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ การบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีสู่การประกอบอาชีพของวิทยาลัยการอาชีพบางแก้ว จังหวัดพัทลุง มีลำดับขั้นในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ (1) นำข้อมูลจากแบบประเมินสภาพแวดล้อม มาจัดทำแบบประเมินสภาพแวดล้อมปัจจัยภายใน และสภาพแวดล้อมปัจจัยภายนอก กำหนดค่าถ่วงน้ำหนัก (2) นำข้อมูลที่ได้ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วปรับแก้ตามข้อเสนอแนะ (3) ร่างแบบสัมภาษณ์การศึกษาระบบทวิภาคีสู่การประกอบอาชีพของวิทยาลัย การอาชีพบางแก้ว จากการค้นคว้าเอกสารเพิ่มเติม และจากผลการวิเคราะห์ สภาพแวดล้อมปัจจัยภายใน และสภาพแวดล้อมปัจจัยภายนอก (4) นำแบบสัมภาษณ์การศึกษาระบบทวิภาคีสู่การประกอบอาชีพของวิทยาลัย การอาชีพบางแก้วที่ได้ไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ (5) ปรับร่างแบบสัมภาษณ์การศึกษาระบบทวิภาคีสู่การประกอบอาชีพของวิทยาลัยการอาชีพบางแก้ว เป็นประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึกการสร้างกลยุทธ์การบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีสู่การประกอบอาชีพของวิทยาลัยการอาชีพบางแก้ว

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพแวดล้อมการบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีสู่การประกอบอาชีพของวิทยาลัยการอาชีพบางแก้ว จังหวัดพัทลุง ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษา 2) การเก็บรวบรวมข้อมูล การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) มีขั้นตอน ดังนี้ (1) ขั้นเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยพิจารณาว่าผู้ให้ข้อมูลนั้นมีความเหมาะสมหรือไม่ มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการ สามารถตอบปัญหาที่

ต้องการเกี่ยวข้องได้หรือไม่ รวมทั้งพิจารณาความเป็นไปได้ที่จะเข้าไปศึกษา ตลอดจนพิจารณาความสะดวกและความปลอดภัยในการเดินทาง (2) ผู้วิจัย ทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้อำนวยการวิทยาลัยการอาชีพบางแก้ว เพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์เชิงลึก เรื่อง กลยุทธ์การบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีสู่การประกอบอาชีพของวิทยาลัยการอาชีพบางแก้ว จังหวัดพัทลุง (3) ขึ้นแนะนำตัว ผู้วิจัยได้ส่งเอกสารขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล จากนั้นจึงกำหนดวัน เวลาสัมภาษณ์ วิธีการดังกล่าวเป็นการกำหนดบทบาทของผู้วิจัยแบบเปิดเผย (Over role) (4) สัมภาษณ์รายบุคคล เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเสนอร่างแบบกลยุทธ์การบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีสู่การประกอบอาชีพของวิทยาลัยการอาชีพบางแก้ว จังหวัดพัทลุง โดยให้ความสำคัญกับความคิดเห็นในทัศนะของผู้ให้ข้อมูล มุ่งหาข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้ข้อมูลเชิงพรรณนา มีประเด็นในการสัมภาษณ์ที่ชัดเจน ใช้คำถามอย่างเปิดกว้าง มีการเตรียมตัวก่อนทำการสัมภาษณ์โดยการหาความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่สัมภาษณ์อย่างเพียงพอ และสร้างความสัมพันธ์ (Rapport) ผู้วิจัยแนะนำตัวตามบทบาทที่กำหนดโดยการสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวก เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เกิดความประทับใจ ไว้วางใจ และกล้าที่จะเปิดเผยข้อมูลให้ผู้สัมภาษณ์ต้องการ การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยนี้ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indept Interview) ใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง ซึ่งถือว่าเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับการสัมภาษณ์ในการทำวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยตรง (Face-to-Face) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้มีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพิ่มเติมทางโทรศัพท์ในกรณีของการศึกษาเพื่อเป็นการเติมเต็มข้อมูลระหว่างการเก็บข้อมูล ให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้น การรวบรวมข้อมูลประกอบเพิ่มเติม รวบรวมข้อมูลทุกส่วนเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก โดยการ สัมภาษณ์ บันทึกเสียง ถ่ายรูป สมุดบันทึก และถอดความออกมาเรียบเรียงต่อไป

3.2 ขั้นตอนการสร้างกลยุทธ์ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) เก็บรวบรวมจากแบบสอบถามสภาพแวดล้อมปัจจัยภายใน และสภาพแวดล้อมปัจจัยภายนอก (1) ชั้นเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พิจารณาจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาระบบทวิภาคีสู่การประกอบอาชีพของวิทยาลัยการอาชีพบางแก้ว (2) ผู้วิจัย ทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้อำนวยการวิทยาลัยการอาชีพบางแก้ว (3) แจกแบบสอบถามวิเคราะห์สภาพแวดล้อมปัจจัยภายใน และสภาพแวดล้อมปัจจัยภายนอก เรื่องกลยุทธ์การบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีสู่การประกอบอาชีพของวิทยาลัยการอาชีพบางแก้ว จังหวัดพัทลุง (4) ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินสภาพแวดล้อมปัจจัยภายใน และสภาพแวดล้อมปัจจัยภายนอก เรื่องกลยุทธ์การบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีสู่การประกอบอาชีพของวิทยาลัยการอาชีพบางแก้ว จังหวัดพัทลุง มารวบรวมแล้ววิเคราะห์ข้อมูลเป็นกราฟความสัมพันธ์ SWOT และสรุปจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค เป็นตารางสัมพันธ์แบบ BCG นำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดไปกำหนด (ร่าง) กลยุทธ์แล้วนำเสนอในขั้นต่อไป

3.3 เก็บรวบรวมจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (1) ชั้นเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยพิจารณาว่าผู้ให้ข้อมูลนั้นมีความเหมาะสมหรือไม่ มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการ สามารถตอบปัญหาที่ต้องการเกี่ยวข้องได้หรือไม่ รวมทั้งพิจารณาความเป็นไปได้ที่จะเข้าไปศึกษา ตลอดจนพิจารณาความสะดวกและความปลอดภัยในการเดินทาง (2) ผู้วิจัย ทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้เชี่ยวชาญทั้ง 8 คน เพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์เชิงลึกเรื่อง กลยุทธ์การบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีสู่การประกอบอาชีพของวิทยาลัยการอาชีพบางแก้ว จังหวัดพัทลุง (3) ขึ้นแนะนำตัว ผู้วิจัยได้ส่งเอกสารขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล จากนั้น จึงกำหนดวันเวลาสัมภาษณ์ วิธีการดังกล่าวเป็นการกำหนดบทบาทของผู้วิจัยแบบเปิดเผย(OverRole) (4) สัมภาษณ์รายบุคคล เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเสนอร่างกลยุทธ์การบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีสู่การประกอบอาชีพของวิทยาลัยการอาชีพบางแก้ว จังหวัดพัทลุง โดยให้ความสำคัญกับความคิดเห็นในทัศนะของผู้ให้ข้อมูล มุ่งหาข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้ข้อมูลเชิงพรรณนา มีประเด็นในการสัมภาษณ์ที่ชัดเจน ใช้คำถามอย่างเปิดกว้าง มีการเตรียมตัวก่อนทำการสัมภาษณ์โดยการหาความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่สัมภาษณ์อย่างเพียงพอ และสร้างความสัมพันธ์ (Rapport) ผู้วิจัยแนะนำตัวตามบทบาทที่กำหนดโดยการสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวก เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เกิดความประทับใจ ไว้วางใจ และกล้าที่จะเปิดเผยข้อมูลให้ผู้สัมภาษณ์ต้องการ การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยนี้ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indept Interview) ใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง ซึ่งถือว่าเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับการสัมภาษณ์ในการทำวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยตรง (Face-to-Face) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้มีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพิ่มเติมทางโทรศัพท์ในกรณีของการศึกษาเพื่อเป็นการเติมเต็มข้อมูลระหว่างการเก็บข้อมูล ให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้น การรวบรวมข้อมูลประกอบเพิ่มเติม

รวบรวมข้อมูลทุกส่วนเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก โดยการ สัมภาษณ์ บันทึกเสียง ถ่ายรูป สมุดบันทึก และถอดความออกมาเรียบเรียงต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

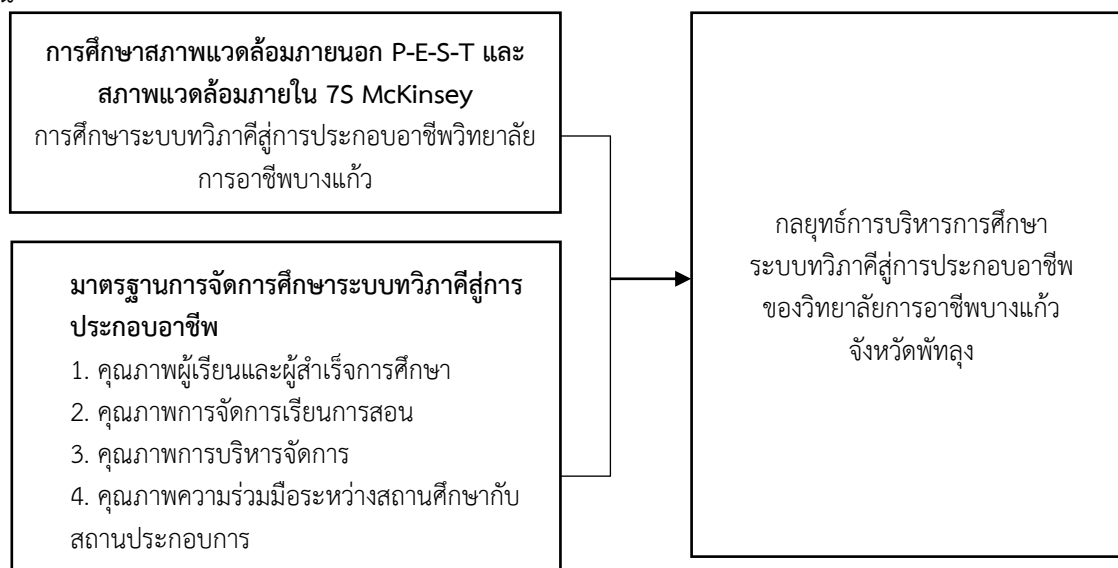
การวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยฉบับนี้ ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) และการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียง และจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่างๆ ที่รวบรวมได้ โดยทำไปพร้อมๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งนี้เพื่อจะได้ศึกษาประเด็นต่างๆ ได้ลึกซึ้ง เมื่อประเด็นใดวิเคราะห์แล้วไม่มีความชัดเจนก็จะตามไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นต่างๆ เหล่านั้น เพื่อตอบคำถามหลักตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และนำข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมโยง ความสัมพันธ์เชิงทฤษฎี

4.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพแวดล้อมการบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีสู่การประกอบอาชีพของวิทยาลัยการอาชีวบางแก้ว จังหวัดพัทลุง มีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้ 1) ผู้วิจัยดำเนินการนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ มารวบรวมเรียบเรียง แยกประเภท แล้วจัดทำรายงานการศึกษาสภาพกลยุทธ์การบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีสู่การประกอบอาชีพของวิทยาลัยการอาชีวบางแก้ว จังหวัดพัทลุง 2) นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะเบื้องต้น 3) ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อนำเสนอรายงานการศึกษาสภาพ

4.2 ขั้นตอนการสร้างกลยุทธ์การบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีสู่การประกอบอาชีพของวิทยาลัยการอาชีวบางแก้ว จังหวัดพัทลุง มีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้ 1) ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินสภาพแวดล้อมปัจจัยภายในและสภาพแวดล้อมปัจจัยภายนอก เรื่องกลยุทธ์การบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีสู่การประกอบอาชีพของวิทยาลัยการอาชีวบางแก้ว จังหวัดพัทลุง มาวิเคราะห์ BCG Matrix สรุปผลเป็นตารางจากผลการวิเคราะห์ 2) ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ทำข้อเสนอแนะเพิ่มเติมตามข้อมูลการสัมภาษณ์ มาพัฒนาขั้นตอนจัดทำกลยุทธ์การบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีสู่การประกอบอาชีพของวิทยาลัยการอาชีวบางแก้ว สร้างเป็นแนวทางตามผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามกรอบแนวคิดในการวิจัย 3) นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะเบื้องต้น 4) ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อนำเสนอในการประชุมกลุ่ม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาการวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร แนวคิดทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องการบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีสู่การประกอบอาชีพ และได้ทำการสังเคราะห์จนได้กรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. สภาพแวดล้อมการบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีสู่การประกอบอาชีพของวิทยาลัยการอาชีพบางแก้ว จังหวัดพัทลุง

ผลการวิจัยพบว่า สภาพแวดล้อมภายนอก P-E-S-T โอกาส คือ ปัจจัยด้านสังคม วัฒนธรรม ซึ่งพบว่าสังคมเห็นความสำคัญในการศึกษาระบบทวิภาคีสู่การประกอบอาชีพมากยิ่งขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีสถานประกอบต่างๆ มากมายที่เข้าร่วมจัดการศึกษาระบบทวิภาคี หลายๆสถานประกอบการยังให้ความช่วยเหลือสนับสนุนการจัดการศึกษา อุปสรรค คือ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ พบว่าผู้ประกอบการส่วนใหญ่ให้ความเชื่อมั่นสถานศึกษาขนาดใหญ่ทำให้เป็นที่ต้องการแข่งขันกันมากกว่าสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดเล็ก สภาพแวดล้อมภายใน ตามแนวคิด 7S McKinsey จุดแข็ง คือ ปัจจัยด้านระบบ พบว่ามีการพัฒนาการศึกษาระบบทวิภาคี มีการประกาศมาตรฐานการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ระบบการศึกษาทวิภาคีตามเกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแต่ละระดับแต่ละสาขา และปัจจัยที่มีจุดอ่อน คือ ปัจจัยด้านกลยุทธ์ พบว่าระบบเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอสำหรับการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคี

2. ผลการสร้างกลยุทธ์การบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีสู่การประกอบอาชีพของวิทยาลัยการอาชีพบางแก้ว จังหวัดพัทลุง

ผลการวิจัยพบว่า จากการนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสภาพ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ในด้านต่างๆ มาทำการวิเคราะห์ SWOT โดยใช้เครื่องมือ BCG MATRIX ผลการวิเคราะห์คืออยู่ในช่อง STARS ซึ่งมีความหมายว่า มีการบริหารภายในที่เข้มแข็ง และมีสภาพแวดล้อมภายนอกที่เอื้อต่อการดำเนินการกำหนดกลยุทธ์การบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีสู่การประกอบอาชีพ โดยมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาและพัฒนากลยุทธ์ มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และกลยุทธ์ซึ่งประกอบด้วย

2.1 วิสัยทัศน์

พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี สร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วม ผลิตรายได้ให้ป็นคนดี มีทักษะวิชาชีพ ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานและสถานประกอบการ

2.2 พันธกิจ

2.2.1 พัฒนาคุณภาพการศึกษาระบบทวิภาคีสู่การประกอบอาชีพ

2.2.2 พัฒนาผู้เรียนให้ป็นคนดี มีคุณภาพตามมาตรฐานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

2.2.3 ขยายเครือข่ายความร่วมมือกับสถานประกอบการตรงตามวิชาชีพ

2.3 เป้าหมาย

2.3.1 สถานศึกษามีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคี

2.3.2 ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์และมีศักยภาพด้านทักษะวิชาชีพตามสมรรถนะวิชาชีพสาขานั้นๆ

2.3.3 เพิ่มเครือข่ายความร่วมมือกับสถานประกอบการตรงตามวิชาชีพทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับภูมิภาค

2.4 กลยุทธ์

กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคีสู่การประกอบอาชีพ

กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

กลยุทธ์ที่ 3 ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน

กลยุทธ์ที่ 4 ขยายเครือข่ายความร่วมมือกับสถานประกอบการตรงตามสาขาวิชาชีพ

อภิปรายผล

การศึกษาสภาพแวดล้อมการบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีสู่การประกอบอาชีพของวิทยาลัยการอาชีพบางแก้ว จังหวัดพัทลุง พบว่า จากการศึกษาสภาพแวดล้อมภายนอกมีอุปสรรค ในปัจจัยด้านเศรษฐกิจ รายได้ของผู้ปกครอง ภาวะทางการเงิน การว่างงาน สภาพปัญหาดังกล่าวส่งผลต่อการสนับสนุนการบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีสู่การประกอบอาชีพของวิทยาลัยการอาชีพบางแก้ว มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยนันท์ พชรสำราญเดช (2560) ศึกษาวิจัยเรื่องกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครองและความต้องการของสถานประกอบการ พบว่า ภาวะคุกคามด้านการบริการ คือ สภาพเศรษฐกิจและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ด้านการบริหารกิจการนักเรียน คือ สภาพเศรษฐกิจ และมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิตี จริยารังสีโรจน์ (2562) พบว่า โอกาสคือ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ภาวะคุกคาม คือ การเมืองและนโยบายของรัฐ สภาพเศรษฐกิจ และสภาพสังคม จากการศึกษาสภาพแวดล้อมภายใน 7S McKinsey พบว่า มีจุดอ่อนในปัจจัยด้านกลยุทธ์ส่งผลต่อการบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีสู่การประกอบอาชีพของวิทยาลัยการอาชีพบางแก้วซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิตี จริยารังสีโรจน์ (2562) ศึกษาวิจัยเรื่องกลยุทธ์การบริหารวิชาการของสถานศึกษาอาชีวศึกษา ตามแนวคิดแรงงานที่มีนวัตกรรมในเขตพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก พบว่า จุดแข็งคือการจัดการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง จุดอ่อนคือ การพัฒนาหลักสูตร ในส่วนคุณลักษณะแรงงานที่มีนวัตกรรม จุดแข็งของด้านการจัดการเรียนการสอนและด้านการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง คือ คุณลักษณะมีภาวะผู้นำในการทำงานและสามารถเป็นผู้นำทีมได้ ส่วนด้านการพัฒนาหลักสูตรและด้านการจัดการเรียนการสอน จุดอ่อนที่เหมือนกันคือ คุณลักษณะสามารถแก้ไขปัญหาด้วยตนเองและไม่กลัวปัญหาที่ซับซ้อน ในด้านการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง จุดอ่อนคือ คุณลักษณะกล้ารับความเสี่ยงจากการดำเนินการ

การสร้างกลยุทธ์การบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีสู่การประกอบอาชีพของวิทยาลัยการอาชีพบางแก้ว จังหวัดพัทลุง พบว่า การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอก อยู่ในช่อง STARS จึงนำไปสู่การเขียนกลยุทธ์ได้ 4 กลยุทธ์ ประกอบด้วยกลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาคุณภาพการศึกษาระบบทวิภาคีสู่การประกอบอาชีพ กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี กลยุทธ์ที่ 3 ส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน กลยุทธ์ที่ 4 ขยายเครือข่ายความร่วมมือกับสถานประกอบการตรงตามวิชาชีพ มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิจิรา บำรุงกิจ, ชญาพิมพ์ อุสาโห และ พุทธิ ศิริบรรณพิทักษ์. (2562) ศึกษาวิจัยเรื่องกลยุทธ์การบริหารวิชาการของวิทยาลัยอาชีวศึกษาตามแนวคิดการพัฒนาคุณลักษณะผู้ประกอบการของนักศึกษา พบว่า กลยุทธ์พัฒนาคุณลักษณะผู้ประกอบการของนักศึกษา” มี 3 กลยุทธ์หลัก และ 9 กลยุทธ์รอง ดังนี้ 1) เร่งเปลี่ยนรูปแบบการประเมินคุณลักษณะผู้ประกอบการของนักศึกษา มี 2 กลยุทธ์รอง ประกอบด้วย 1.1) เร่งผลักดันการจัดทำรูปแบบการประเมินคุณลักษณะผู้ประกอบการของนักศึกษาตามจุดมุ่งหมายหลักสูตร 1.2) ทบทวนการประเมินผลลัพธ์การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักศึกษามีคุณลักษณะผู้ประกอบการ 2) สร้างนวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้ประกอบการของนักศึกษา มี 3 กลยุทธ์รอง ประกอบด้วย 2.1) เร่งผลักดันการสร้างนวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้นักศึกษามีทักษะพื้นฐาน 2.2) ทบทวนการส่งเสริมผู้ประกอบการร่วมเพิ่มพูนทักษะที่จำเป็นในการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษา 2.3) เร่งขยายเครือข่ายความร่วมมือกับภาคเอกชนให้นักศึกษาได้ประยุกต์ใช้ทักษะการเป็นผู้ประกอบการอย่างสร้างสรรค์ 3) พัฒนาหลักสูตรให้มีจุดมุ่งหมายพัฒนาคุณลักษณะผู้ประกอบการของนักศึกษา มี 4 กลยุทธ์รอง ประกอบด้วย 3.1) เร่งผลักดันนโยบายของรัฐสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้นักศึกษาเป็นนักคิดเชิงประกอบการ 3.2) ยกระดับการใช้เทคโนโลยีในหลักสูตรเพื่อให้นักศึกษามีทักษะวิชาการพื้นฐาน 3.3) เร่งผลักดันการสนับสนุนของผู้ประกอบการในการพัฒนาหลักสูตรให้นักศึกษามีทักษะเชิงประกอบการ 3.4) ทบทวนรูปแบบการส่งเสริมหุ้นส่วนเศรษฐกิจ (เช่น สถาบันการเงิน) ร่วมพัฒนาหลักสูตรให้นักศึกษามีความพร้อมในการเป็นผู้ประกอบการ ข้อเสนอแนะที่สำคัญในการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ คือ ครูควรเปลี่ยนรูปแบบการประเมินอย่างเร่งด่วนด้วยการมีวิธีสอนใหม่ๆ และหลากหลาย เพื่อวัดคุณลักษณะผู้ประกอบการของนักศึกษาทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ และมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกริกก้อง มังคละพุกษ์ และ พุทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ (2561) ศึกษาวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาตามแนวคิดการเสริมสร้างค่านิยมในการทำงาน พบว่า กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาตามแนวคิดการเสริมสร้างค่านิยมในการทำงาน ประกอบไปด้วย 6 กลยุทธ์หลัก คือ 1) พัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างค่านิยมใน

การทำงาน 2) ปรับปรุงการเรียนการสอนเสริมสร้างค่านิยมในการทำงาน 3) ปรับปรุงงานวัดผล และประเมินผลเสริมสร้างค่านิยมในการทำงาน 4) ส่งเสริมงานกิจกรรมนักเรียนนักศึกษาเสริมสร้างค่านิยมในการทำงาน 5) พัฒนางานส่งเสริมวินัยเสริมสร้างค่านิยมในการทำงาน 6) พัฒนางานโครงการพิเศษและการบริการชุมชน เสริมสร้างค่านิยมในการทำงานโดยมีกลยุทธ์รอง 18 กลยุทธ์ และวิธีดำเนินการ 36 วิธี และมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ สายพิน ปัญญาคำ (2562) ศึกษาวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริหารอาชีวศึกษาเอกชนในเครือเอเวอร์รอนสู่ความเป็นเลิศ พบว่า มีการพัฒนากลยุทธ์การบริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนในเครือเอเวอร์รอนสู่ความเป็นเลิศ กลยุทธ์การบริหารสู่ความเป็นเลิศที่เหมาะสมนำมาปฏิบัติ ประกอบด้วย กลยุทธ์หลัก 7 กลยุทธ์ กลยุทธ์รอง 28 กลยุทธ์ และกลยุทธ์เป้าหมาย 87 กลยุทธ์ซึ่งกลยุทธ์การบริหารที่ได้นั้นประกอบด้วย การนำองค์การโดยผู้นำระดับสูง การกำกับดูแลและความรับผิดชอบต่อสังคม มีการจัดทำกลยุทธ์และการนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ เสียงของผู้รับบริการและความผูกพันของผู้รับบริการ การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ บุคลากร สภาพแวดล้อมในการทำงานและความผูกพันของบุคลากร ระบบปฏิบัติการ กระบวนการทำงานและประสิทธิภาพการปฏิบัติการ นำไปสู่ผลลัพธ์ด้านการเรียนรู้ของผู้เรียนและด้านกระบวนการ ด้านการมุ่งเน้นผู้รับบริการ ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร ด้านการนำองค์การและการกำกับดูแล และด้านงบประมาณ การเงิน และตลาดที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล บรรลุผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีสู่การประกอบอาชีพของวิทยาลัยการอาชีวบางแก้ว จังหวัดพัทลุง ผู้วิจัยสามารถสรุปองค์ความรู้ได้ดังนี้

กลยุทธ์การบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีสู่การประกอบอาชีพของวิทยาลัยการอาชีวบางแก้ว จังหวัดพัทลุง ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ ซึ่งประกอบด้วยกลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาคูณภาพการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีสู่การประกอบอาชีพ กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี กลยุทธ์ที่ 3 ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน กลยุทธ์ที่ 4 ขยายเครือข่ายความร่วมมือกับสถานประกอบการตรงตามสาขาวิชาชีพ จากการสร้างกลยุทธ์การบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีสู่การประกอบอาชีพของวิทยาลัยการอาชีวบางแก้ว จังหวัดพัทลุง กลยุทธ์ที่ได้ จากการสังเคราะห์ได้องค์ความรู้ใหม่ คือ แนวทาง ทิศทางในการบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีสู่การประกอบอาชีพ ใช้เป็นคู่มือในการปฏิบัติการบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีสู่การประกอบอาชีพ ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัย กลยุทธ์การบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีสู่การประกอบอาชีพของวิทยาลัยการอาชีพบางแก้ว จังหวัดพัทลุง สรุปได้ว่า

สภาพการบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีสู่การประกอบอาชีพของวิทยาลัยการอาชีพบางแก้ว จังหวัดพัทลุง จากการศึกษาสภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพแวดล้อมภายใน พบว่า สภาพแวดล้อมภายนอก P-E-S-T โอกาส คือ ปัจจัยด้านสังคม วัฒนธรรม อุปสรรค คือ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สภาพแวดล้อมภายใน ตามแนวคิด 7S McKinsey จุดแข็ง คือ ปัจจัยด้านระบบ และปัจจัยที่มีจุดอ่อน คือ ปัจจัยด้านกลยุทธ์

กลยุทธ์การบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีสู่การประกอบอาชีพของวิทยาลัยการอาชีพบางแก้ว จังหวัดพัทลุง จากการนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสภาพ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ในด้านต่างๆ มาทำการวิเคราะห์ SWOT โดยใช้เครื่องมือ BCG MATRIX ผลการวิเคราะห์คืออยู่ในช่อง STARS ซึ่งมีความหมายว่า มีการบริหารภายในที่เข้มแข็ง และมีสภาพแวดล้อมภายนอกที่เอื้อต่อการดำเนินการกำหนดกลยุทธ์การบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีสู่การประกอบอาชีพ โดยมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาและพัฒนากลยุทธ์ มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และกลยุทธ์ซึ่งประกอบด้วย กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีสู่การประกอบอาชีพ กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี กลยุทธ์ที่ 3 ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน กลยุทธ์ที่ 4 ขยายเครือข่ายความร่วมมือกับสถานประกอบการตรงตามสาขาวิชาชีพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาควรมีการสนับสนุนงบประมาณในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีทุกภาคเรียน

1.2 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาควรมีการจัดโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

1.3 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาดำเนินโครงการวิจัยเพื่อติดตามผลการนำกลยุทธ์การบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีสู่การประกอบอาชีพไปใช้

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยกลยุทธ์การบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีสู่การประกอบอาชีพของวิทยาลัยการอาชีพบางแก้ว จังหวัดพัทลุง เพื่อการประกอบอาชีพในระดับอาชีวศึกษาในระดับภาคได้ต่อไป

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อหาประสิทธิภาพของสถานศึกษาที่นำกลยุทธ์การบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีสู่การประกอบอาชีพของวิทยาลัยการอาชีพบางแก้ว จังหวัดพัทลุงไปใช้

2.3 ควรศึกษาการวิจัยเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการพัฒนากลยุทธ์การบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีสู่การประกอบอาชีพของวิทยาลัยการอาชีพบางแก้ว จังหวัดพัทลุง การศึกษาปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติในสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- เกริกก้อง มังคละพุกษ์ และพฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์. (2561). การพัฒนากลยุทธ์การบริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาตามแนวคิดการเสริมสร้างค่านิยมในการทำงาน. *วารสารร่มพญักษ์ มหาวิทยาลัยเกริก*, 36,(3), 159-178.
- ธนภัทร มั่นคง. (2561). *กลยุทธ์การบริหารอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดเชียงใหม่ - ลำพูน ตามแนวคิดคุณภาพมาตรฐานสากล*. (ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่).
- นิจิรา บำรุงกิจ, ชญาพิมพ์ อุสาโท และ พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์. (2562). กลยุทธ์การบริหารวิชาการของวิทยาลัยอาชีวศึกษาตามแนวคิดการพัฒนาคุณลักษณะผู้ประกอบการของนักศึกษา. *วารสารครุศาสตร์*, 47(1), 144-162.

- ปิยนันท์ พัชรสำราญเดช. (2560). กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครองและความต้องการของสถานประกอบการ. (ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- พิรสิขณ์ มีสมสาร. (2561). กลยุทธ์การบริหารวิชาการของสถานศึกษาอาชีวศึกษาตามแนวคิดการพัฒนาการรู้ดิจิทัลของนักเรียนนักศึกษา. (ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- วิทยาลัยการอาชีพบางแก้ว. (2562). หลักสูตรวิทยาลัยการอาชีพบางแก้ว. พัทลุง: ฝ่ายวิชาการงานพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน.
- สายพิน ปัญญาคำ. (2562). กลยุทธ์การบริหารอาชีวศึกษาเอกชนในเครือเอกรัชมรรณสู่ความเป็นเลิศ. (ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย).
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2562). พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ 2542. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2561). พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา 2551. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.
- _____. (2563) แนวทางปฏิบัติการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี. กรุงเทพฯ: ศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี.
- _____. (2563). ประกาศคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เรื่องมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี. กรุงเทพฯ: สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ.
- _____. (2563). ยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษานโยบายยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาในระยะ 15 ปี 2555-2569. กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายและแผนอาชีวศึกษา.
- อภิรดี จริยารังษิโรจน์. (2562). กลยุทธ์การบริหารวิชาการของสถานศึกษาอาชีวศึกษา ตามแนวคิดแรงงานที่มีนวัตกรรมในเขตพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก. (ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- Akiri, Agharuwhe A. (2014). Assessment of Instructional and Administrative Strategies Applied by Principals to Improve Academic Performance. *International Journal of Educational Administration and Policy Studies*, 6(7), 114-118.

Factors Affecting the Investment Decision Making on Foreign Equity Mutual Funds of Investors in Bangkok Metropolis and Vicinity

Jutamas Yatapong^{1*} and Siwapong Dheera-aumpon²

¹ Master of Economic (Business Economics), Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

² Department of Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: jutamas.yat@ku.th

ABSTRACT

This research article aimed to study the factors affecting investment decision making on foreign equity mutual funds. The samples of this research consist of 410 investors who invest in mutual funds and live in Bangkok Metropolis and Vicinity. The convenience sampling method was used. The tool for data collection in this research was the questionnaire. The statistics used to analyze the data are descriptive statistics which include frequency, percentage, mean, standard deviation and inferential statistics such as t-test, One-way ANOVA and Chi-square tests. The study found that the respondents are mostly male, aged between 20-30 years old, single status with the education level of bachelor's degree. Most of them were employees of private companies. The average monthly income was 30,001-50,000 baht and they had 1-5 years of mutual fund investment experience. The results of the study show that gender, age, status, occupation, and monthly income which are the personal factors are related to investment in foreign equity mutual funds. The effective motivation factor on the investment decision toward the foreign equity mutual fund is past performance. The important policy factor is the fund fee. For perception factor, the information source that investors considered as the effective for investment decision are prospectus and online media. The different age, status, education, and monthly income resulted in level of importance for factors affecting the investment decision on foreign equity mutual funds differently with statistical significance.

Keywords: Mutual Funds, Equity Mutual Funds, Foreign Investment Fund

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมตราสารทุนที่ลงทุนในต่างประเทศของนักลงทุนในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล

จุฬามาศ ยาทพงศ์^{1*} และ ศิวพงศ์ อีร์อำพน²

¹ เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ) คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

² ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: jutammas.yata@ku.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมตราสารทุนที่ลงทุนในต่างประเทศ กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ที่ลงทุนในกองทุนรวมในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 410 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างตามสะดวก ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ t-test, One-way ANOVA และค่าสถิติไคสแควร์ ผลการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุ 20-30 ปี สถานภาพโสด ระดับการศึกษาปริญญาตรี อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 30,001-50,000 บาท และมีประสบการณ์การลงทุนในกองทุนรวม 1-5 ปี ผลการวิจัย พบว่า เพศ อายุ สถานภาพ อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน เป็นปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับการลงทุนในกองทุนรวมตราสารทุนที่ลงทุนในต่างประเทศ ปัจจัยด้านแรงจูงใจที่มีผลต่อการตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมตราสารทุนที่ลงทุนในต่างประเทศ คือ ผลการดำเนินงานในอดีต ปัจจัยด้านนโยบายที่ผู้ลงทุนให้ความสำคัญ คือ ค่าธรรมเนียมกองทุน สำหรับปัจจัยด้านการรับรู้ แหล่งข้อมูลที่ผู้ลงทุนเห็นด้วยว่ามีผลต่อการตัดสินใจลงทุน คือ หนังสือชี้ชวนและสื่อออนไลน์ ซึ่งผู้ลงทุนที่มี อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีการให้ระดับความสำคัญต่อปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมตราสารทุนที่ลงทุนในต่างประเทศ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: กองทุนรวม, กองทุนรวมตราสารทุน, กองทุนรวมที่ลงทุนในต่างประเทศ

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ในปัจจุบันตลาดการเงินมีเครื่องมือทางการเงินที่หลากหลายเพื่อเป็นทางเลือกให้กับผู้ที่มีเงินออมและต้องการนำเงินออมไปแสวงหาผลตอบแทนเพิ่มขึ้นนอกจากการฝากเงินในธนาคาร ซึ่งการลงทุนในสินทรัพย์บางประเภทจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในสินทรัพย์ที่เลือกลงทุนเพื่อลดโอกาสการเผชิญความเสี่ยงจากการลงทุน อีกทั้งผู้ลงทุนจำเป็นต้องใช้เงินลงทุนจำนวนมากหากต้องการกระจายการลงทุน กองทุนรวมจึงเป็นเครื่องมือทางการเงินที่ช่วยให้ผู้ที่มีข้อจำกัดด้านเวลาในการติดตามข้อมูลการลงทุนและข้อจำกัดเรื่องเงินลงทุนสามารถเข้าถึงการลงทุนได้สะดวกมากขึ้น

การลงทุนผ่านกองทุนรวมมีข้อดี คือ ช่วยกระจายความเสี่ยงจากการลงทุนโดยที่ผู้ลงทุนไม่จำเป็นต้องใช้เงินลงทุนจำนวนมาก และมีผู้เชี่ยวชาญบริหารการลงทุน รวมถึงกองทุนรวมมีรูปแบบประเภทการลงทุนที่หลากหลายขึ้นอยู่กับระดับความเสี่ยงที่ยอมรับได้ของผู้ลงทุน ด้วยเหตุนี้กองทุนรวมจึงได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นและเติบโตอย่างต่อเนื่องตลอดหลายปีที่ผ่านมา จากข้อมูล พบว่า อัตราการเติบโตของกองทุนรวมระหว่างปี พ.ศ. 2560 กับปี พ.ศ. 2561 มีอัตราการเติบโตที่ร้อยละ 0.77 และเติบโตเพิ่มขึ้นต่อเนื่องในปี พ.ศ. 2562 ที่ร้อยละ 6.62 (สมาคมบริษัทจัดการลงทุน, 2565) สะท้อนให้เห็นว่า ผู้ลงทุนให้ความสำคัญกับการลงทุนเพื่อสร้างโอกาสในการรับผลตอบแทนเพิ่มขึ้น ซึ่งกองทุนรวมตราสารทุนเป็นกองทุนที่

สามารถช่วยให้ผู้ลงทุนมีโอกาสได้รับผลตอบแทนสูงมากขึ้น และนอกจากการลงทุนภายในประเทศแล้วยังมีการลงทุนผ่านกองทุนรวมที่มีนโยบายการลงทุนในกลุ่มหลักทรัพย์ต่างประเทศที่เป็นอีกช่องทางหนึ่งในการกระจายการลงทุน

กองทุนรวมประเภทตราสารทุนที่ลงทุนในต่างประเทศเป็นอีกทางเลือกในการลงทุนสำหรับผู้ที่มีความเสี่ยงสูง และต้องการเพิ่มโอกาสในการรับผลตอบแทนที่สูงขึ้น สามารถช่วยกระจายความเสี่ยงโดยการกระจายเงินลงทุนไปในสินทรัพย์ได้หลากหลายประเทศ รวมถึงโอกาสการลงทุนในธุรกิจหรืออุตสาหกรรมที่ผู้ลงทุนสนใจแต่ไม่ได้เป็นหลักทรัพย์ที่จดทะเบียนในประเทศไทย ดังนั้นการลงทุนผ่านกองทุนรวมตราสารทุนที่ลงทุนในต่างประเทศจึงมีส่วนช่วยในการบริหารความเสี่ยงของการลงทุนและเพิ่มโอกาสการรับผลตอบแทนที่สูงขึ้น (หลักทรัพย์จัดการกองทุนกรุงไทย, 2565)

การลงทุนผ่านกองทุนรวมที่ลงทุนในต่างประเทศได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นตลอดช่วงระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา จากปี พ.ศ. 2557 ที่มีจำนวน 495 กองทุนเติบโตเพิ่มขึ้นเป็น 668 กองทุน ในปี พ.ศ. 2561 และเมื่อพิจารณาเทียบมูลค่าทรัพย์สินสุทธิ พบว่า มูลค่าทรัพย์สินสุทธิในปี พ.ศ. 2561 เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2557 อยู่ 190.98 พันล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 22 (สมาคมบริษัทจัดการลงทุน, 2565) ซึ่งให้เห็นถึงแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของความนิยมการลงทุนในกลุ่มหลักทรัพย์ที่มีนโยบายการลงทุนในต่างประเทศ โดยเฉพาะนโยบายการลงทุนประเภทตราสารทุนที่ได้รับความนิยมจากผู้ลงทุนที่เลือกลงทุนกองทุนรวมที่ลงทุนในต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2565) จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อกองทุนรวมตราสารทุนที่ลงทุนในต่างประเทศ เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่สำคัญต่อการพิจารณาซื้อกองทุนเพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจลงทุนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการประกอบการพิจารณาการลงทุน ตลอดจนนำไปเป็นข้อมูลในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กองทุนรวมของบริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนให้สามารถนำเสนอรูปแบบของกองทุนให้มีความเหมาะสมกับความต้องการของผู้ลงทุนและนำไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนการดำเนินงาน การนำเสนอบริการที่เหมาะสม และการกำหนดกลยุทธ์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมตราสารทุนที่มีนโยบายลงทุนในต่างประเทศของนักลงทุนในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ผู้ที่เคยมีการลงทุนในกองทุนรวมที่อยู่ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ด้วยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยไม่ทราบจำนวนประชากร จึงกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Cochran (1953) โดยใช้ความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 และกำหนดความคลาดเคลื่อนที่ร้อยละ 5 เพื่อกำหนดขนาดตัวอย่างจากสูตรการคำนวณในกรณีที่ไม่ทราบจำนวนประชากรได้ดังนี้

$$n = \frac{P(1 - P)Z^2}{e^2}$$

โดยที่ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

P = ค่าสัดส่วนของประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนจากกลุ่มตัวอย่างที่ยอมรับ

Z = ระดับความเชื่อมั่นที่กำหนดไว้

โดยกำหนดให้ค่าความคลาดเคลื่อนจากกลุ่มตัวอย่างที่ยอมรับที่ร้อยละ 5 และระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 ซึ่งค่ามาตรฐานที่ได้จากตารางแจกแจงความปกติมาตรฐานเท่ากับ 1.96 สามารถหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างได้ดังนี้

$$n = \frac{0.5(1 - 0.5)(1.96)^2}{0.05^2}$$

$$n = 384.16$$

ผลการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้ คือ 384.16 ตัวอย่าง จึงทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม ทั้งหมด 410 ชุด เพื่อป้องกันการเกิดความผิดพลาดของข้อมูล การเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นการสุ่มตัวอย่างใช้วิธีเลือกแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Non-probability sampling) และเลือกวิธีสุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก (Convenience sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เคยมีการลงทุนในกองทุนรวมที่อาศัยอยู่ในจังหวัดกรุงเทพฯ และปริมณฑล โดยจะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถามออนไลน์

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม โดยในการสร้างแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามที่เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ โดยลักษณะของแบบสอบถามเป็นคำถามปลายปิด (Close-Ended Question) มีคำตอบหลายตัวเลือก (Multiple Choice Question) จำนวน 6 ข้อ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการตัดสินใจลงทุน ประกอบไปด้วย ประสิทธิภาพการลงทุน ผลตอบแทนที่คาดหวัง สัดส่วนเงินลงทุน ระดับความเสี่ยงที่ยอมรับได้ การยอมรับผลการขาดทุน วัตถุประสงค์ในการลงทุน ประเภทอุตสาหกรรมที่สนใจ สถานที่ลงทุน บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจลงทุน และประสิทธิภาพการลงทุนในกองทุนรวมตราสารทุนที่ลงทุนในต่างประเทศ โดยลักษณะของแบบสอบถามเป็นคำถามปลายปิด (Close-Ended Question) มีคำตอบหลายตัวเลือก (Multiple Choice Question) จำนวน 10 ข้อ

ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลปัจจัยด้านแรงจูงใจ ด้านนโยบายกองทุน และแหล่งข้อมูลที่คาดว่าจะมีผลต่อการตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมตราสารทุนที่ลงทุนในต่างประเทศ ซึ่งแบบสอบถามใช้เครื่องมือประเภทประมาณค่า (Rating scale) โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ เพื่อกำหนดระดับความสำคัญเป็นคะแนน (Likert scale) ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด จำนวน 15 ข้อ

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะ โดยลักษณะของแบบสอบถามเป็นคำถามปลายเปิด (Open-ended Questions) ที่ให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ

การทดสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ และทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ได้ทำการทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง 30 คน และคำนวณหาความสอดคล้องภายในด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1951) ได้ค่าความเชื่อมั่นภาพรวมเท่ากับ 0.759 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์ที่ยอมรับได้คือ 0.70 แสดงว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นเพียงพอจึงนำไปใช้ในการวิจัย

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ และอาชีพที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมตราสารทุนที่ลงทุนในต่างประเทศ

3.2 ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ และอาชีพที่แตกต่างกันมีความสำคัญต่อปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมตราสารทุนที่ลงทุนในต่างประเทศแตกต่างกัน

3.3 ปัจจัยในการลงทุน ได้แก่ ปัจจัยด้านการรับรู้ ปัจจัยด้านแรงจูงใจ และปัจจัยด้านนโยบาย มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมตราสารทุนที่ลงทุนในต่างประเทศ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

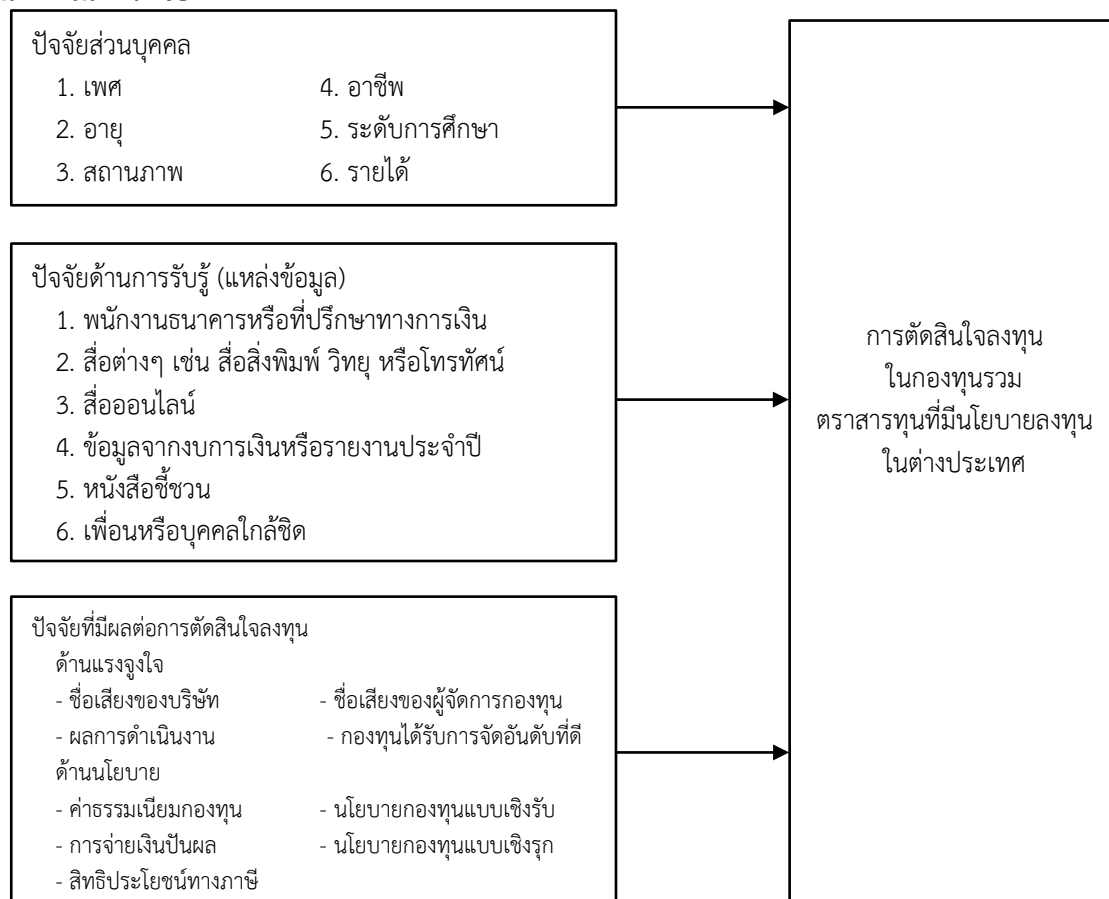
งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเป็นการเก็บข้อมูลขั้นปฐมภูมิ (Primary data) คือ ทำการเก็บตัวอย่างจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 410 คน โดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ในการเก็บข้อมูล (Online questionnaire) ผ่าน Google form ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่เดือน พฤศจิกายน-ธันวาคม 2565

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistic) ใช้อธิบายข้อมูลในส่วนปัจจัยส่วนบุคคลและพฤติกรรมการลงทุน โดยการอธิบายในรูปแบบ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าอัตราร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

5.2 สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistic) เพื่อทดสอบสมมติฐานทางการศึกษา ประกอบด้วย การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ที่เป็นอิสระต่อกันด้วยค่า Independent sample t-test การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มีมากกว่า 2 กลุ่ม ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) และทดสอบ LSD รวมถึงการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการตัดสินใจลงทุน และความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจลงทุนกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมตราสารทุนที่ลงทุนในต่างประเทศด้วยการวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมานไคสแควร์ (Chi-square test) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมตราสารทุนที่ลงทุนในต่างประเทศของผู้ลงทุนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล

1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะทั่วไป

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย จำนวน 219 คน คิดเป็นร้อยละ 53.4 อายุระหว่าง 20-30 ปี จำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 40.2 สถานภาพโสด จำนวน 264 คน คิดเป็นร้อยละ 64.4 มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี จำนวน 272 คน คิดเป็นร้อยละ 66.3 ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 185 คน คิดเป็นร้อยละ 45.1 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 30,001–50,000 บาท จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 33.4 มีประสบการณ์การลงทุน 1-5 ปี จำนวน 215 คน คิดเป็นร้อยละ 52.4

1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยในการลงทุน ได้แก่ ปัจจัยด้านแรงจูงใจ ปัจจัยด้านนโยบาย และปัจจัยด้านการรับรู้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมตราสารทุนที่ลงทุนในต่างประเทศ

จากกลุ่มตัวอย่างที่เคยลงทุนและไม่เคยลงทุนในกองทุนรวมตราสารทุนที่ลงทุนในต่างประเทศ พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญด้านแรงจูงใจมากที่สุด มีคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.51 ซึ่งปัจจัยย่อยที่สำคัญ คือ บริษัทมีชื่อเสียงและมีความน่าเชื่อถือ รองลงมาคือ ด้านนโยบายกองทุน คะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.36 ซึ่งปัจจัยย่อยที่สำคัญ คือ นโยบายการลงทุนแบบเชิงรับ (Passive fund) และปัจจัยด้านการรับรู้ คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.26 ซึ่งปัจจัยย่อยที่สำคัญ คือ สื่อออนไลน์ เช่น Facebook, Youtube, Pantip และเว็บไซต์ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการลงทุน

1.3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมตราสารทุนที่ลงทุนในต่างประเทศ เพื่อทดสอบสมมติฐาน ดังนี้

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการลงทุนในกองทุนรวมตราสารทุนที่ลงทุนในต่างประเทศ

ปัจจัยส่วนบุคคล	χ^2	P-value
เพศ	14.249	0.000*
อายุ	30.535	0.000*
สถานภาพ	12.055	0.003*
ระดับการศึกษา	3.197	0.207
อาชีพ	9.884	0.041*
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	15.803	0.007*

หมายเหตุ: *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ที่มา: จากการคำนวณ

จากตารางที่ 1 สามารถอธิบายได้ ดังนี้

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศกับการลงทุนในกองทุนรวมตราสารทุนที่ลงทุนในต่างประเทศมีค่า P-value เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 หมายความว่า เพศมีความสัมพันธ์กับการลงทุน โดยกลุ่มตัวอย่างเพศชายและเพศหญิงส่วนใหญ่เลือกลงทุนในกองทุนรวมตราสารทุนที่ลงทุนในต่างประเทศคิดเป็นร้อยละ 82.6 และ 66.5 ตามลำดับ

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุกับการลงทุนในกองทุนรวมตราสารทุนที่ลงทุนในต่างประเทศมีค่า P-value เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 หมายความว่า อายุมีความสัมพันธ์กับการลงทุน โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุน้อยกว่าหรือเทียบเท่า 20-30 ปี 31-40 ปี 41-50 ปี ส่วนใหญ่เลือกลงทุนในกองทุนรวมตราสารทุนที่ลงทุนในต่างประเทศคิดเป็นร้อยละ 74.1 88.8 และ 73.1 ตามลำดับ

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลด้านสถานภาพกับการลงทุนในกองทุนรวมตราสารทุนที่ลงทุนในต่างประเทศมีค่า P-value เท่ากับ 0.003 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 หมายความว่า สถานภาพมีความสัมพันธ์กับการลงทุน โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพ โสด และสมรสส่วนใหญ่เลือกลงทุนในกองทุนรวมตราสารทุนที่ลงทุนในต่างประเทศคิดเป็นร้อยละ 79.2 และ 70.8 ตามลำดับ

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลด้านระดับการศึกษากับการลงทุนในกองทุนรวมตราสารทุนที่ลงทุนในต่างประเทศมีค่า P-value เท่ากับ 0.207 ซึ่งมากกว่า 0.05 หมายความว่า ระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับการลงทุนในกองทุนรวมตราสารทุนที่ลงทุนในต่างประเทศ

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลด้านอาชีพกับการลงทุนในกองทุนรวมตราสารทุนที่ลงทุนในต่างประเทศมีค่า P-value เท่ากับ 0.041 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 หมายความว่า อาชีพมีความสัมพันธ์กับการลงทุน โดย

กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพ นักศึกษา รับราชการ รัฐวิสาหกิจ และพนักงานบริษัทเอกชนส่วนใหญ่เลือกลงทุนในกองทุนรวมตราสารทุนที่ลงทุนในต่างประเทศคิดเป็นร้อยละ 77.3 67.8 78.9 และ 80.3 ตามลำดับ

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลด้านรายได้กับการลงทุนในกองทุนรวมตราสารทุนที่ลงทุนในต่างประเทศมีค่า P-value เท่ากับ 0.007 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 หมายความว่า รายได้มีความสัมพันธ์กับการลงทุน โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ ต่ำกว่า 15,000 บาท 15,001-30,000 บาท 30,001-50,000 บาท 50,001-70,000 บาท 70,001-100,000 บาท และ 100,001 บาทขึ้นไปส่วนใหญ่เลือกลงทุนในกองทุนรวมตราสารทุนที่ลงทุนในต่างประเทศคิดเป็นร้อยละ 63.2 66.7 81.0 71.9 80.0 และ 93.8 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 สรุปการเปรียบเทียบระดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อการลงทุนในกองทุนรวมตราสารทุนที่ลงทุนในต่างประเทศกับปัจจัยส่วนบุคคลที่ต่างกัน

ปัจจัยส่วนบุคคล	ค่าสถิติ	ปัจจัยที่มีผลต่อการลงทุนในกองทุนรวมตราสารทุนที่ลงทุนในต่างประเทศ		
		ปัจจัยด้านแรงจูงใจ	ปัจจัยด้านนโยบาย	ปัจจัยด้านการรับรู้
เพศ	t-test	1.1418	0.983	0.197
	P-value	0.157	0.326	0.884
อายุ	F-test	2.655	6.184	8.288
	P-value	0.033*	0.000*	0.000*
สถานภาพ	F-test	0.699	2.402	6.763
	P-value	0.498	0.092	0.001*
ระดับการศึกษา	F-test	1.455	3.333	0.193
	P-value	0.235	0.037*	0.824
อาชีพ	F-test	0.931	5.499	2.228
	P-value	0.446	0.000*	0.065
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	F-test	3.818	7.656	8.059
	P-value	0.002*	0.000*	0.000*

หมายเหตุ: *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ที่มา: จากการคำนวณ

จากตารางที่ 2 สามารถอธิบายได้ ดังนี้

การวิเคราะห์ระดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อการลงทุนในกองทุนรวมตราสารทุนที่ลงทุนในต่างประเทศ จำแนกตามเพศ พบว่า ผู้ลงทุนที่มีเพศแตกต่างกันให้ระดับความสำคัญต่อปัจจัยด้านแรงจูงใจ ด้านนโยบาย และด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารไม่แตกต่างกัน

การวิเคราะห์ระดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อการลงทุนในกองทุนรวมตราสารทุนที่ลงทุนในต่างประเทศ จำแนกตามอายุ พบว่า ปัจจัยด้านแรงจูงใจ มีค่า P-value เท่ากับ 0.033 ปัจจัยด้านนโยบาย มีค่า P-value เท่ากับ 0.000 และปัจจัยด้านการรับรู้ มีค่า P-value เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 หมายความว่า ผู้ลงทุนที่มีอายุแตกต่างกันให้ระดับความสำคัญต่อปัจจัยด้านแรงจูงใจ ด้านนโยบาย และด้านการรับรู้แตกต่างกัน

การวิเคราะห์ระดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อการลงทุนในกองทุนรวมตราสารทุนที่ลงทุนในต่างประเทศ จำแนกตามสถานภาพ พบว่า ปัจจัยด้านการรับรู้ มีค่า P-value เท่ากับ 0.001 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 หมายความว่า ผู้ลงทุนที่มีสถานภาพแตกต่างกันให้ระดับความสำคัญต่อปัจจัยด้านการรับรู้แตกต่างกัน

การวิเคราะห์ระดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อการลงทุนในกองทุนรวมตราสารทุนที่ลงทุนในต่างประเทศ จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านนโยบาย มีค่า P-value เท่ากับ 0.037 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 หมายความว่า ผู้ลงทุนที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกันให้ระดับความสำคัญต่อปัจจัยด้านนโยบายกองทุนแตกต่างกัน

การวิเคราะห์ระดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อการลงทุนในกองทุนรวมตราสารทุนที่ลงทุนในต่างประเทศ จำแนกตามอาชีพ พบว่า ปัจจัยด้านนโยบาย มีค่า P-value เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 หมายความว่า ผู้ลงทุนที่มีอาชีพแตกต่างกันให้ระดับความสำคัญต่อปัจจัยด้านนโยบายกองทุนแตกต่างกัน

การวิเคราะห์ระดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อการลงทุนในกองทุนรวมตราสารทุนที่ลงทุนในต่างประเทศ จำแนกตามรายได้ พบว่า ปัจจัยด้านแรงจูงใจ มีค่า P-value เท่ากับ 0.002 ปัจจัยด้านนโยบาย มีค่า P-value เท่ากับ 0.000 และปัจจัยด้านการรับรู้ มีค่า P-value เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 หมายความว่า ผู้ลงทุนที่มีรายได้แตกต่างกันให้ความสำคัญต่อปัจจัยด้านแรงจูงใจ ด้านนโยบาย และด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารแตกต่างกัน

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมตราสารทุนที่ลงทุนในต่างประเทศกับพฤติกรรมการลงทุน

ตัวแปร	χ^2	P-value
ปัจจัยด้านแรงจูงใจ		
ความน่าเชื่อถือและชื่อเสียงของบริษัท	4.806 ^F	0.167
ชื่อเสียงของผู้จัดการกองทุน	15.610 ^F	0.002*
ผลการดำเนินงานในอดีต	7.419 ^F	0.044*
กองทุนได้รับการจัดอันดับ	6.819 ^F	0.061
ปัจจัยด้านนโยบาย		
ค่าธรรมเนียมกองทุน	9.809	0.017*
นโยบายการจ่ายเงินปันผล	14.224 ^F	0.004*
สิทธิประโยชน์ทางภาษี	1.886 ^F	0.764
นโยบายการลงทุนแบบเชิงรับ	4.073 ^F	0.385
นโยบายการลงทุนแบบเชิงรุก	44.847 ^F	0.000*
ปัจจัยด้านการรับรู้		
สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์	18.338	0.001*
สื่อออนไลน์	46.79 ^F	0.000*
ที่ปรึกษาทางการเงิน	3.746	0.442
หนังสือชี้ชวน	47.565	0.000*
งบการเงินและรายงานประจำปี	26.053 ^F	0.000*
เพื่อนหรือบุคคลใกล้ชิด	23.269 ^F	0.000*

หมายเหตุ: *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

^F หมายถึง ค่าสถิติจาก Fisher Exact Test

ที่มา: จากการคำนวณ

จากตารางที่ 3 สามารถอธิบายได้ ดังนี้

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการลงทุนในกองทุนรวมตราสารทุนที่ลงทุนในต่างประเทศกับปัจจัยด้านแรงจูงใจ พบว่า ชื่อเสียงของผู้จัดการกองทุน มีค่า P-value เท่ากับ 0.002 ผลการดำเนินงานในอดีต มีค่า P-value เท่ากับ

0.044 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 หมายความว่า ผู้ที่ตัดสินใจลงทุนหรือไม่ลงทุนในกองทุนรวมตราสารทุนที่ลงทุนในต่างประเทศมีความสัมพันธ์กับตัวแปรด้านแรงจูงใจ โดยชื่อเสียงของผู้จัดการกองทุน และผลการดำเนินงานในอดีตเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจลงทุน

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการลงทุนในกองทุนรวมตราสารทุนที่ลงทุนในต่างประเทศกับปัจจัยด้านนโยบาย พบว่า ค่าธรรมเนียมกองทุน มีค่า P-value เท่ากับ 0.017 นโยบายการจ่ายเงินปันผล มีค่า P-value เท่ากับ .004 และนโยบายการลงทุนแบบเชิงรุกมีค่า P-value เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 หมายความว่า ผู้ที่ตัดสินใจลงทุนหรือไม่ลงทุนในกองทุนรวมตราสารทุนที่ลงทุนในต่างประเทศมีความสัมพันธ์กับตัวแปรด้านนโยบาย โดยผู้ที่ตัดสินใจลงทุนหรือไม่ลงทุนส่วนใหญ่เห็นว่า ค่าธรรมเนียมกองทุนเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจลงทุน ส่วนผู้ที่ลงทุนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับนโยบายการลงทุนแบบเชิงรุก และผู้ที่ไม่ลงทุนให้ความสำคัญกับกองทุนที่มีนโยบายการจ่ายเงินปันผล

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการลงทุนในกองทุนรวมตราสารทุนที่ลงทุนในต่างประเทศกับปัจจัยด้านการรับรู้ พบว่า สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ มีค่า P-value เท่ากับ 0.001 สื่อออนไลน์ มีค่า P-value เท่ากับ 0.000 หนังสือชี้ชวน มีค่า P-value เท่ากับ 0.000 งบการเงินและรายงานประจำปี มีค่า P-value เท่ากับ 0.000 และเพื่อนหรือบุคคลใกล้ชิด มีค่า P-value เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 หมายความว่า ผู้ที่ตัดสินใจลงทุนหรือไม่ลงทุนในกองทุนรวมตราสารทุนที่ลงทุนในต่างประเทศมีความสัมพันธ์กับตัวแปรด้านการรับรู้ โดยผู้ที่ตัดสินใจลงทุนหรือไม่ลงทุนส่วนใหญ่เห็นว่า หนังสือชี้ชวน สื่อออนไลน์ สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ และเพื่อนหรือบุคคลใกล้ชิดมีผลต่อการตัดสินใจลงทุน ซึ่งผู้ที่ลงทุนให้ความสำคัญกับงบการเงินและรายงานประจำปี

อภิปรายผล

ปัจจัยด้านแรงจูงใจที่ผู้ลงทุนให้ความสำคัญในการตัดสินใจลงทุน คือ ผลการดำเนินงานในอดีต แสดงให้เห็นว่าผู้ลงทุนให้ความสำคัญกับอัตราผลตอบแทนที่ได้รับจากการลงทุน อาจเกิดจากกองทุนประเภทนี้มีความเสี่ยงในระดับมากผู้ลงทุนจึงต้องการได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่ากับการลงทุน ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของ อรรถเดช เทพชัยณะวงศ์ (2558) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกลงทุนในหน่วยลงทุนประเภทกองทุนรวมต่างประเทศของกลุ่มคนทำงานในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจลงทุนมากที่สุด คือ อัตราผลตอบแทนที่เหมาะสมจากการลงทุน ซึ่งเป็นปัจจัยหลักในการตัดสินใจลงทุน

ปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร แหล่งข้อมูลข่าวสารที่ผู้ลงทุน มีความเห็นว่ามีผลต่อการตัดสินใจลงทุน คือ สื่อออนไลน์ เว็บไซต์ และแอปพลิเคชันที่ให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการลงทุน ทั้งนี้เป็นเพราะสื่ออินเทอร์เน็ตในปัจจุบันเข้าถึงง่ายและให้ข้อมูลกับผู้บริโภคได้ในวงกว้างทำให้ผู้ลงทุนสามารถศึกษาและเข้าถึงข้อมูลการลงทุนได้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของ กนกมล สิริวิพัฒน์ชัย (2557) ศึกษาเรื่องการตัดสินใจลงทุนในหุ้นของคนรุ่นใหม่ที่มีอายุระหว่าง 18-48 ปีในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับการรับรู้ข้อมูล ข่าวสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนผ่านทางออนไลน์ เว็บไซต์ และห้องสนทนา เป็นต้น

ปัจจัยด้านนโยบายที่ผู้ลงทุนให้ความสำคัญในการตัดสินใจลงทุน คือ นโยบายกองทุนรวมที่มีค่าธรรมเนียมกองทุนอยู่ในระดับต่ำ ทั้งนี้เป็นเพราะผู้ลงทุนเห็นว่าค่าธรรมเนียมกองทุนรวมมีผลต่ออัตราผลตอบแทนที่ได้รับจากการลงทุน จึงให้ความสำคัญกับการเลือกลงทุนในกองทุนรวมที่มีค่าธรรมเนียมกองทุนในระดับต่ำ ซึ่งไม่สอดคล้องกับ มนินธ์ภา จีรวิทย์บุปผา (2561) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจลงทุนในกองทุนของนักลงทุนรายย่อยในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการตัดสินใจลงทุนในกองทุนของนักลงทุนรายย่อยในเขตกรุงเทพมหานคร โดยปัจจัยที่นักลงทุนให้ความสำคัญมากที่สุด คือ นโยบายการจ่ายเงินปันผล

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ผู้ลงทุนที่มีเพศแตกต่างกันมีการตัดสินใจเลือกลงทุนในกองทุนรวมตราสารทุนที่ลงทุนในต่างประเทศ ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เป็นเพราะผู้ที่เลือกลงทุนในกองทุนรวมตราสารทุนที่ลงทุนในต่างประเทศทั้งเพศหญิงและเพศชายมีความคิดเห็นต่อปัจจัยในด้านแรงจูงใจ ด้านนโยบาย และด้านการรับรู้ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับ

งานศึกษาของ Gondaliya (2021) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการลงทุนในกองทุนรวม พบว่า ปัจจัยด้านครอบครัว และ ปัจจัยส่วนบุคคลในด้านเพศส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ลงทุนในการเลือกประเภทการลงทุนที่แตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ผู้ลงทุนที่มีอายุแตกต่างกันมีการตัดสินใจเลือกลงทุนในกองทุนรวมตราสารทุนที่ลงทุนในต่างประเทศแตกต่างกัน ทั้งนี้เป็นเพราะกลุ่มผู้ลงทุนที่อยู่ในช่วงวัยทำงานจะให้ความสำคัญกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจลงทุนทั้งในด้านแรงจูงใจ ด้านนโยบาย และด้านการรับรู้มากกว่าผู้ลงทุนที่อยู่ในช่วงวัยเรียนและวัยเกษียณอายุ ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของ มชนต ไยเจริญ (2564) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจลงทุนกองทุนรวมตราสารทุนในประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศจีนของนักลงทุนไทย ในช่วงสถานการณ์โควิด-19 พบว่า อายุส่งผลต่อการตัดสินใจลงทุนที่แตกต่างกันเนื่องจากในช่วงอายุแต่ละช่วงจะมีปัจจัยในด้านความมั่นคงทางการเงินที่จะลงทุนแตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ผู้ลงทุนที่มีสถานภาพแตกต่างกันมีการตัดสินใจเลือกลงทุนในกองทุนรวมตราสารทุนที่ลงทุนในต่างประเทศแตกต่างกัน อาจเป็นเพราะผู้ลงทุนที่สมรสแล้วรับความเสี่ยงได้น้อยกว่าจึงให้ความสำคัญกับการศึกษาข้อมูลก่อนตัดสินใจลงทุนมากกว่าผู้ที่มีสถานภาพโสด ซึ่งสอดคล้องกับ มชนต ไยเจริญ (2564) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจลงทุนกองทุนรวมตราสารทุนในประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศจีนของนักลงทุนไทย ในช่วงสถานการณ์โควิด-19 พบว่า ด้านสถานภาพ ส่งผลต่อการตัดสินใจลงทุนที่แตกต่างกัน เนื่องจากสถานภาพโสดจะกล้าเสี่ยงและกล้าลงทุนเพื่อให้ได้รับผลตอบแทนที่สูงกว่าการฝากเงิน

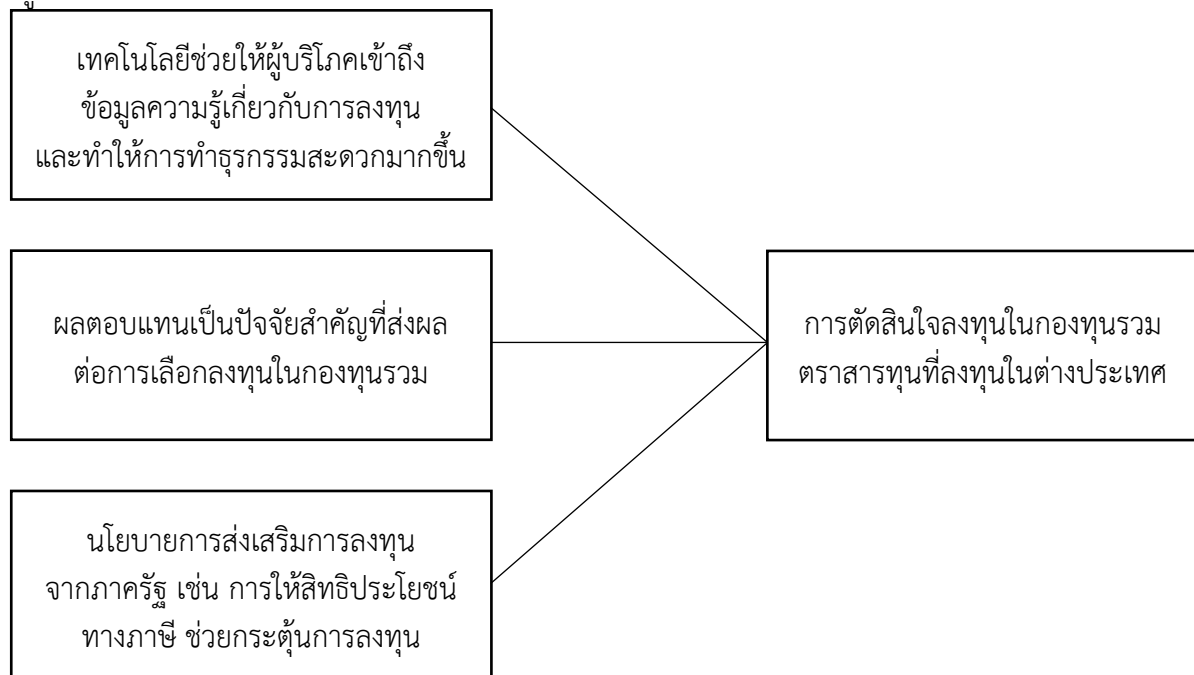
ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ผู้ลงทุนที่มีการศึกษาแตกต่างกันมีการตัดสินใจเลือกลงทุนในกองทุนรวมตราสารทุนที่ลงทุนในต่างประเทศแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ลงทุนที่มีการศึกษาในระดับสูงจะมีแนวโน้มมีหน้าที่การงานที่ดีและมีรายได้มั่นคงจึงให้ความสำคัญกับนโยบายกองทุนเพื่อสร้างความมั่งคั่งทางการเงินมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของ ประภัสสร วาริศรี และ สุบรรณ เอี่ยมวิจารณ์ (2555) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมของนักลงทุนรายย่อยในประเทศไทย พบว่า ผู้ลงทุนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจลงทุนแตกต่างกัน โดยผู้ลงทุนที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีจะมีความคิดเห็นต่อปัจจัยด้านวัตถุประสงค์การลงทุนมากกว่าการศึกษาในระดับปริญญาตรี

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ผู้ลงทุนที่มีการอาชีพแตกต่างกันมีการตัดสินใจเลือกลงทุนในกองทุนรวมตราสารทุนที่ลงทุนในต่างประเทศแตกต่างกัน ทั้งนี้เป็นเพราะผู้ลงทุนที่มีอาชีพมั่นคงอย่างอาชีพรับราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ และพนักงานบริษัทจะคำนึงถึงนโยบายกองทุนรวมเป็นประเด็นสำคัญเพื่อผลตอบแทนและสิทธิประโยชน์ที่จะได้รับ ซึ่งแตกต่างจากผู้ลงทุนที่ประกอบอาชีพนิสิต/นักศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของ มนินธ์ปภา จีรวิทย์บุปผา (2561) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจลงทุนในกองทุนของนักลงทุนรายย่อยในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า อาชีพมีผลต่อการตัดสินใจของผู้ลงทุนในประเด็นด้าน ลักษณะกองทุน นโยบายการลงทุน การบริหารกองทุน และการจ่ายเงินปันผล

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ผู้ลงทุนที่มีรายได้แตกต่างกันมีการตัดสินใจเลือกลงทุนในกองทุนรวมตราสารทุนที่ลงทุนในต่างประเทศแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ที่มีรายได้สูง จะสามารถลงทุนได้ด้วยจำนวนเงินมากจึงให้ความสำคัญต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจลงทุนในด้านแรงจูงใจ ด้านนโยบาย และด้านการรับรู้มากกว่าผู้ที่มีรายได้ต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของ สุธิชา แก้วเกต (2560) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพหรือกองทุนรวมหุ้นระยะยาวของพนักงานธนาคารกรุงเทพจำกัด(มหาชน) เขตภาคกลาง พบว่า รายได้ที่แตกต่างกันมีการตัดสินใจลงทุนแตกต่างกัน โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่ำสนใจในการลงทุน เพื่อเป็นการออมในระยะยาวมากกว่าผู้ที่มีรายได้สูงกว่า

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมตราสารทุนที่ลงทุนในต่างประเทศสามารถจำแนกองค์ความรู้ใหม่ได้ ดังนี้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมตราสารทุนที่ลงทุนในต่างประเทศ สามารถสรุปผลการศึกษาดังนี้

ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าส่วนมากเป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 20-30 ปี มีสถานภาพโสด การศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 30,001-50,000 บาท โดยพฤติกรรมของผู้ลงทุนส่วนใหญ่มีประสบการณ์ลงทุนในกองทุนรวม 1-5 ปี

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมตราสารทุนที่ลงทุนในต่างประเทศ 1) ปัจจัยด้านแรงจูงใจ พบว่าประเด็นที่ผู้ลงทุนมีความเห็นว่ามีผลต่อโอกาสการตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมตราสารทุนที่ลงทุนในต่างประเทศ คือ ผลการดำเนินงานในอดีต สะท้อนให้เห็นว่าผู้ลงทุนให้ความสำคัญกับผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับจากการลงทุน ดังนั้นการได้รับข้อมูลผลตอบแทนที่ได้จากการลงทุนอาจทำให้ผู้ลงทุนตัดสินใจเลือกลงทุนในกองทุนรวมตราสารทุนที่ลงทุนในต่างประเทศ 2) ปัจจัยด้านนโยบาย พบว่า ประเด็นที่ผู้ลงทุนมีความเห็นว่ามีผลต่อโอกาสการตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมตราสารทุนที่ลงทุนในต่างประเทศ คือ ค่าธรรมเนียมกองทุนรวมที่อยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากค่าธรรมเนียมมีผลต่ออัตราผลตอบแทนที่ได้รับจากการลงทุน การตั้งราคาค่าธรรมเนียมของกองทุนที่มีความเหมาะสมจึงเป็นสิ่งสำคัญ 3) ปัจจัยด้านการรับรู้ พบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารการลงทุนจากสื่อออนไลน์ เช่น เว็บไซต์ที่ให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการลงทุนมีผลต่อการตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมตราสารทุนที่ลงทุนในต่างประเทศ และปัจจัยด้านการรับรู้ที่สำคัญรองลงมา คือ หนังสือชี้ชวน ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญที่ผู้ลงทุนใช้ประกอบการพิจารณาการลงทุน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ผู้ลงทุนส่วนใหญ่ตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมตราสารทุนที่ลงทุนในต่างประเทศจากการรับรู้ข้อมูลข่าวสารการลงทุนจากสื่อออนไลน์และหนังสือชี้ชวนมากที่สุด ดังนั้น บริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนรวมควรให้ความสำคัญกับการ

โฆษณาประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ การจัดกิจกรรมส่งเสริมการตลาด และการให้ข้อมูลการลงทุน ผ่านทางสื่อออนไลน์ เพื่อให้ผู้ที่ต้องการออมเงินหรือต้องการลงทุนเกิดความสนใจและเลือกการลงทุนในกองทุนรวมตราสารทุนที่ลงทุนในต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น

1.2 ปัจจัยด้านการรับรู้มีผลต่อการตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมตราสารทุนที่ลงทุนในต่างประเทศ ดังนั้นบริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนควรให้ความสำคัญกับการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ การสื่อสารทางการตลาดผ่านสื่อต่างๆ รวมถึงการพัฒนาความรู้ให้กับพนักงานตัวแทนเพื่อที่จะสามารถให้ข้อมูลและแนะนำการลงทุนในกองทุนรวมตราสารทุนที่ลงทุนในต่างประเทศให้กับผู้ที่สนใจการลงทุนได้มากขึ้น

1.3 ผู้ลงทุนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับผลการดำเนินงานในอดีตมากที่สุด ดังนั้น บริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนรวมควรให้ความสำคัญกับการเลือกลงทุนในหน่วยลงทุนต่างประเทศที่มีข้อมูลผลการดำเนินงานในอดีตที่ดีให้ตรงกับความต้องการของผู้ลงทุน รวมถึงการประชาสัมพันธ์ข้อมูลผลตอบแทนที่ได้จากการลงทุนเพื่อสร้างแรงจูงใจให้ผู้ลงทุนหันมาสนใจการลงทุนในกองทุนรวมตราสารทุนที่ลงทุนในต่างประเทศ

1.4 นโยบายกองทุนรวมที่ผู้ลงทุนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญมากที่สุด คือ กองทุนรวมที่มีค่าธรรมเนียมในระดับต่ำ ดังนั้น บริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนรวมควรให้ความสำคัญกับการคิดค่าธรรมเนียมการซื้อขายหน่วยลงทุน และค่าธรรมเนียมอื่นๆ ให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม รวมถึงควรออกแบบกองทุนรวมตราสารทุนที่ลงทุนในต่างประเทศให้มีค่าธรรมเนียมที่อยู่ในระดับต่ำเพื่อให้ผู้ลงทุนสนใจเลือกลงทุนในกองทุนรวมตราสารทุนที่ลงทุนในต่างประเทศ

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยอื่นเพิ่มเติมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมตราสารทุนที่ลงทุนในต่างประเทศ เช่น ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ เป็นต้น เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อแนวโน้มการตัดสินใจลงทุนในหลากหลายด้าน เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กองทุนรวม

2.2 ควรศึกษาเปรียบเทียบกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ที่ลงทุนในกองทุนรวมที่ลงทุนในต่างประเทศ หรือผู้ที่ลงทุนในกองทุนรวมประเภทตราสารทุน เพื่อนำผลการศึกษามาใช้เป็นข้อมูลเพิ่มเติมในการออกแบบผลิตภัณฑ์กองทุนรวมที่สามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้ลงทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กนกดล สิริวัฒนชัย. (2557). การตัดสินใจลงทุนในหุ้นของคนรุ่นใหม่ที่มีอายุระหว่าง 18-48 ปีในเขตกรุงเทพมหานคร. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรังสิต).
- จิรัตน์ สังข์แก้ว. (2544). การลงทุน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2565). การลงทุนในหลักทรัพย์ต่างประเทศปี 2564. สืบค้น 9 กรกฎาคม 2565. จาก <https://www.bot.or.th/Thai/FinancialMarkets/ForeignExchangeRegulations/Pages/ArticlePortfolioInvestmentboard.aspx>.
- ประภัสสร วาริศรี และ สุบรรณ เอี่ยมวิจารณ์. (2555). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมของนักลงทุนรายย่อยในประเทศไทย. *WMS Journal of Management*, 1(1), 10-19.
- มณฑล ไยเจริญ. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจลงทุนกองทุนรวมตราสารทุนในประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศจีนของนักลงทุนไทย ในช่วงสถานการณ์โควิด-19. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง).
- มินิธปภา จีรวิทย์บุปผา. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจลงทุนในกองทุนของนักลงทุนรายย่อยในเขตกรุงเทพมหานคร. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง).
- วุฒิชัย จำนงค์. (2523). พฤติกรรมการตัดสินใจ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2538). พฤติกรรมผู้บริโภค. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.
- สมาคมบริษัทจัดการลงทุน. (2565). กองทุนรวม. สืบค้น 8 กรกฎาคม 2565. จาก http://oldweb.aimc.or.th/21_infostats_rmfltffif.php.

- สุธิชา แก้วเกตุ. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพหรือกองทุนรวมหุ้นระยะยาวของพนักงานธนาคารกรุงเทพจำกัด(มหาชน) เขตภาคกลาง. *วารสารสหวิทยาการวิจัย : ฉบับบัณฑิตศึกษา*, 6(1), 107-117.
- หลักทรัพย์จัดการกองทุนกรุงไทย. (2565). กองทุน FIF. สืบค้น 8 กรกฎาคม 2565. จาก <https://ktam.co.th/globalinvest/th/>.
- อรรถเดช เทพชัยธนะวงศ์. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกลงทุนในหน่วยลงทุนประเภทกองทุนรวมต่างประเทศของกลุ่มคนทำงานในเขตกรุงเทพและปริมณฑล. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- Cochran, W.G. (1953). *Sampling Techniques*. New York: John Wiley & Sons.
- Gondaliya, V. (2021). A Study on Factors Influencing Mutual Fund Investment. *International Journal of Research in Engineering Science and Management*, 4(6), 14-17.

The Behavior in QR Code Payment System

Tanyakarn Chirdchuepong^{1*} and Woradee Jongadsayakul¹

¹ Department of Business Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: tanyakarn.c@ku.th

ABSTRACT

The objectives of this research are as follow: (1) to conduct Strengths, Weaknesses, Opportunities, and Threats (SWOT) analysis; (2) to study user behavior in QR Code payment system; and (3) to study the influence of demographic differences on customer satisfaction with QR Code payment system. Both secondary and primary data (10 shops and 400 customers) are used in this research. The findings indicate that the QR code payment system's strengths are easy to use and versatile. However, its weaknesses are too much system maintenance, long downtime, and unable to conduct international transactions. Opportunities for the system lie in the growing popularity of online businesses and the trend of contactless transactions. Technological issues and concerns regarding system security are identified as threats. The majority of system users are female, aged between 31 - 40, with educational attainment below or equivalent to a bachelor's degree. They are employed in the private sector with an average monthly income ranging from 30,001 to 60,000 baht. Furthermore, they primarily use the system once a day for food and beverage purchases, with Kasikorn Bank being the most frequently used banking service. Additionally, the study reveals that differences in age, occupation, average monthly income, and marital status influence satisfaction levels related to perceived benefits and ease of use, while difference in educational level impacts satisfaction on ease of use only. In this regard, the government should promote the QR Code payment systems by building trust and guidance to using QR Code payment system. Additionally, they should collaborate with system providers to develop the capabilities of the system and to improve the overall environment.

Keywords: Behavior, Satisfaction, QR Code

พฤติกรรมการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ด (QR Code)

ธัญญาญจน์ เชิดชูพงษ์^{1*} และ วรดี จงอภัยกุล¹

¹ สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: tanyakam.c@ku.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของระบบคิวอาร์โค้ด (2) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ด ของผู้บริโภค และ (3) เพื่อศึกษาความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อความพึงพอใจในการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ดของผู้บริโภค โดยใช้ข้อมูลitudinal และข้อมูลปฐมภูมิ ทั้งในส่วนจากร้านค้าจำนวน 10 ตัวอย่าง และในส่วนของผู้บริโภคจำนวน 400 ตัวอย่าง ผลการศึกษาพบว่าระบบการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ด มีจุดแข็ง ได้แก่ ความสะดวกในการใช้งานและความหลากหลายในการใช้งาน มีจุดอ่อน ได้แก่ การปิดปรับปรุงระบบที่บ่อยและใช้เวลานาน และไม่สามารถทำธุรกรรมระหว่างประเทศได้ ในด้านโอกาส ได้แก่ ความนิยมในธุรกิจออนไลน์ รวมถึงพฤติกรรมลดการสัมผัสในการทำธุรกรรมของประชาชน ด้านอุปสรรค ได้แก่ ปัญหาทางเทคโนโลยีและความกังวลในความปลอดภัยของระบบ โดยผู้ใช้บริการส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมีช่วงอายุ 31-40 ปี มีการศึกษาระดับต่ำกว่าหรือเทียบเท่าปริญญาตรี เป็นพนักงานบริษัทเอกชน มีรายได้เฉลี่ย 30,001-60,000 บาทต่อเดือน ส่วนใหญ่ใช้บริการการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ดวันละ 1 ครั้ง เป็นค่าอาหารและเครื่องดื่ม ผ่านธนาคารกสิกรไทยมากที่สุด นอกจากนี้ ยังพบความแตกต่างด้านช่วงอายุ อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และสถานภาพส่งผลต่อความพึงพอใจทั้งด้านการรับรู้ถึงประโยชน์และด้านการรับรู้ความง่ายต่อการใช้งาน ในขณะที่ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันส่งผลต่อความพึงพอใจในด้านการรับรู้ความง่ายต่อการใช้งานเท่านั้น ทั้งนี้ ภาครัฐจึงควรส่งเสริมการทำธุรกรรมทางการเงินผ่านระบบคิวอาร์โค้ด โดยการสร้างความน่าเชื่อถือและความรู้ความเข้าใจในการใช้งานระบบคิวอาร์โค้ด รวมทั้งร่วมมือกับผู้ให้บริการในการพัฒนาความสามารถของระบบและสิ่งแวดล้อมให้ดียิ่งขึ้น

คำสำคัญ: พฤติกรรม, ความพึงพอใจ, คิวอาร์โค้ด

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

จากกระแสการตื่นตัวทางเทคโนโลยีใหม่ๆ เพื่อก้าวเข้าสู่ยุคดิจิทัล ทำให้ในหลายภาคธุรกิจได้มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ รวมถึงในภาคการเงิน การธนาคาร มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาให้บริการกันอย่างแพร่หลาย และเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของผู้บริโภคมากขึ้น โดยในปัจจุบันการทำธุรกรรมทางการเงินสามารถทำผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต หรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ เช่น โทรศัพท์เคลื่อนที่ คอมพิวเตอร์ ฯลฯ ซึ่งเป็นธุรกรรมออนไลน์ที่ผู้บริโภคสามารถใช้บริการในหลายๆ ด้าน เช่น การโอนเงิน การถอนเงิน การฝากเงิน และชำระค่าสินค้าและบริการได้ ซึ่งทำให้การทำธุรกรรมทางการเงินเป็นเรื่องง่ายยิ่งขึ้น และอีกวิธีหนึ่งที่เพิ่มความสะดวกให้กับผู้บริโภคคือการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ด (QR Code) ย่อมาจาก Quick Response Code เป็นรหัสชนิดหนึ่งที่ถูกพัฒนามาจากบาร์โค้ด (Barcode) แต่ใช้งานง่ายกว่าและบันทึกข้อมูลได้มากกว่า สามารถใช้ในการชำระเงินโดยที่ผู้ชำระไม่ต้องระบุเลขบัญชี เบอร์โทรศัพท์ หรือแม้กระทั่งเลขบัตรประชาชน เพียงแค่สแกนคิวอาร์โค้ดผ่านทางโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่สมาร์ตโฟนก็สามารถชำระเงินได้ทันที (Fillgoods Technology, 2021)

การใช้คิวอาร์โค้ดในการชำระเงินนับว่าเป็นหนึ่งทางเลือกที่สำคัญของผู้ใช้บริการ ทั้งผู้บริโภคและร้านค้าในการชำระเงิน ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของธนาคารแห่งประเทศไทยที่สนับสนุนการลดใช้เงินสดและส่งเสริมให้ทำธุรกรรมทางการเงินผ่านทางออนไลน์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดต้นทุนให้กับระบบเศรษฐกิจ รวมไปถึงขั้นตอนในการจัดการเงินสดให้แก่

ผู้บริโภคและร้านค้าอีกด้วย อีกทั้งพฤติกรรมการชำระเงินของประชากรทั่วโลกก็เป็นไปในทางเดียวกันกล่าวคือ มีการเปลี่ยนแปลงเป็นสังคมไร้เงินสดมากยิ่งขึ้น (QRTIGER, 2565) ประกอบกับข้อมูลที่ได้จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าทัศนคติในการใช้งาน และอิทธิพลทางสังคมส่งผลในเชิงบวกต่อการยอมรับเทคโนโลยีคิวอาร์โค้ดในการชำระเงินผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ (Kennard Derian, Jeannifer Marciella and Minsani Mariani, 2019 และ Nguyen Nhan, Mai Nhu and Tuan Anh Le, 2019)

ซึ่งผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ด เพื่อให้ผู้ให้บริการช่องทางการชำระเงินนำไปปรับปรุงและพัฒนากระบวนการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านคิวอาร์โค้ดที่จะตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคและผู้ให้บริการยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ หรือ SWOT ของระบบคิวอาร์โค้ด
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ดของผู้บริโภค
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการรับรู้ประโยชน์และความง่ายต่อการใช้งานที่ในการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ดของผู้บริโภค

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) และวิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ ผู้วิจัยทำการสุ่มตัวอย่างแบบใช้ความน่าจะเป็น (Probability Sampling) โดยคือ ผู้ใช้บริการการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ดทั้งในส่วนของผู้บริโภคและร้านค้า โดยในส่วนของผู้บริโภคกำหนดอายุไม่น้อยกว่า 18 ปี ซึ่งผู้วิจัยไม่สามารถระบุจำนวนประชากรที่แน่นอนได้ จึงทำการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Cochran (1977) ณ ระดับความเชื่อมั่น 95% จะได้กลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม 385 ตัวอย่าง ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการเพิ่มจำนวนตัวอย่างอีก 15 ตัวอย่าง เพื่อผลการศึกษาที่แม่นยำมากยิ่งขึ้น รวมเป็นจำนวน 400 ตัวอย่าง และในส่วนจากร้านค้าจำนวน 10 ตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสัมภาษณ์

ในการสัมภาษณ์ร้านค้า ผู้วิจัยได้แบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลเบื้องต้นของร้านค้า เพื่อแบ่งลักษณะสินค้าและบริการของร้านค้า

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับระบบการชำระเงินผ่านระบบคิวอาร์โค้ดของร้านค้า

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของระบบการชำระเงินผ่านระบบคิวอาร์โค้ดของร้านค้า

2.2 แบบสอบถาม

สำหรับแบบสอบถามผู้ที่ใช้บริการการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ด ผู้วิจัยได้แบ่งแบบสอบถามออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 คำถามเพื่อคัดกรองกลุ่มตัวอย่าง โดยต้องเป็นกลุ่มตัวอย่างที่อายุไม่ต่ำกว่า 18 ปี

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทางด้านประชากรศาสตร์ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และสถานภาพ ใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามในลักษณะแบบเลือกตอบ (Multiple choices) โดยให้เลือกตอบเพียงข้อเดียว

ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมในการใช้บริการการชำระเงินผ่านระบบคิวอาร์โค้ด ใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามในลักษณะแบบเลือกตอบ (Multiple choices)

ส่วนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลความพึงพอใจในการชำระเงินผ่านระบบคิวอาร์โค้ด ได้แก่ การรับรู้ถึงประโยชน์ และการรับรู้ความง่ายต่อการใช้งาน โดยใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามในลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคิร์ต (Likert Scale)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าหาข้อมูลจาก วารสารวิชาการ เอกสาร สารนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ ผลงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งในและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับคิวอาร์โค้ด

3.2 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาจาก 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ร้านค้าที่รับชำระค่าสินค้าและบริการผ่านคิวอาร์โค้ดได้แก่ ร้านค้าทั่วไปที่ไม่ได้มีการจดทะเบียนนิติบุคคล และร้านค้าที่มีการจดทะเบียนนิติบุคคลทั้งหมด 10 ราย

ส่วนที่ 2 ข้อมูลจากการตอบคำถามโดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ โดยประชากรที่ใช้ในการตอบแบบสอบถามคือผู้ใช้บริการการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ดจำนวน 400 ตัวอย่าง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่1 ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากบทความ รายงานข่าว รวมถึงงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ ประกอบกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ มาอธิบายข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาภายใต้กรอบการวิเคราะห์ SWOT

4.2 เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่2 ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากแบบสอบถามมาอธิบายพฤติกรรมของการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ดของกลุ่มตัวอย่างด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาภายใต้การรับรู้ประโยชน์ในกรอบทฤษฎี ส่วนของการแปลผลความพึงพอใจ มีเกณฑ์การแปลค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจ ในระดับต่างๆ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	4.21 – 5.00	หมายถึงพึงพอใจมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	3.41 – 4.20	หมายถึงพึงพอใจมาก
คะแนนเฉลี่ย	2.61 – 3.40	หมายถึงพึงพอใจปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	1.81 – 2.60	หมายถึงพึงพอใจน้อย
คะแนนเฉลี่ย	1.00 – 1.80	หมายถึงพึงพอใจน้อยที่สุด

4.3 เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่3 ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดและทฤษฎีทางด้านประชากรศาสตร์ (Demography Approach) ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และสถานภาพ ประกอบกับทฤษฎีการยอมรับเทคโนโลยี 3 (Technological Acceptance Model: TAM3) มาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมาน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการทดสอบสมมติฐาน (Hypothesis Testing) T-test และ F-test โดยมีสมมติฐานที่ใช้ในการทดสอบ ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยทางด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และสถานภาพ ที่แตกต่างกันส่งผลต่อความพึงพอใจในการชำระเงินผ่านระบบคิวอาร์โค้ดด้านการรับรู้ถึงประโยชน์แตกต่างกัน

H0: ปัจจัยทางด้านประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันส่งผลต่อความพึงพอใจในการชำระเงินผ่านระบบคิวอาร์โค้ดด้านการรับรู้ถึงประโยชน์ไม่แตกต่างกัน

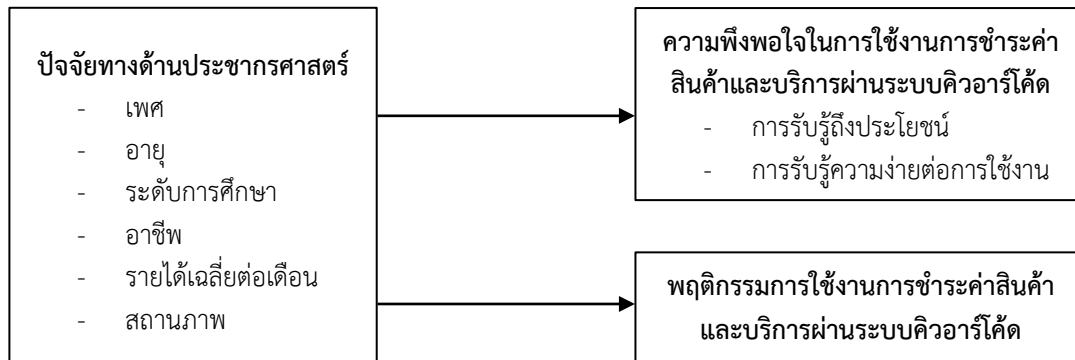
H1: ปัจจัยทางด้านประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันส่งผลต่อความพึงพอใจในการชำระเงินผ่านระบบคิวอาร์โค้ดด้านการรับรู้ถึงประโยชน์แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยทางด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และสถานภาพ ที่แตกต่างกันส่งผลต่อความพึงพอใจในการชำระเงินผ่านระบบคิวอาร์โค้ดด้านการรับรู้ความง่ายต่อการใช้งานแตกต่างกัน

H0: ปัจจัยทางด้านประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันส่งผลต่อความพึงพอใจในการชำระเงินผ่านระบบคิวอาร์โค้ดด้านการรับรู้ความง่ายต่อการใช้งานไม่แตกต่างกัน

H1: ปัจจัยทางด้านประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันส่งผลต่อความพึงพอใจในการชำระเงินผ่านระบบคิวอาร์โค้ดด้านการรับรู้ความง่ายต่อการใช้งานแตกต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ (SWOT Analysis) ของระบบคิวอาร์โค้ด

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ (SWOT Analysis) จะเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการใช้ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โดยมีขนาดของกลุ่มตัวอย่างของแบบสัมภาษณ์ 10 ร้านค้า ซึ่งนำข้อมูลที่ได้มาคำนวณให้อยู่ในรูปแบบร้อยละของร้านค้าที่ทำการสัมภาษณ์ รวมทั้งข้อมูลทุติยภูมิที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากบทความรายงานข่าว รวมถึง งานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ นำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาภายใต้กรอบการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ (SWOT Analysis) ได้ดังนี้

1.1 สภาพแวดล้อมและศักยภาพ (SWOT Analysis) ของระบบคิวอาร์โค้ด

1.1.1 ด้านจุดแข็ง (Strength) จากการสัมภาษณ์พบจุดแข็งของการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ด ดังต่อไปนี้

S1 ความสะดวกในการใช้งาน (ร้อยละ 80) การชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ดง่ายและสะดวกเป็นอย่างมากทั้งสำหรับร้านค้าและผู้ให้บริการที่ไม่สะดวกในการพกเงินสดหรือบัตรเครดิต

S2 ร้านค้าและผู้ให้บริการการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ดสามารถตรวจสอบจำนวนเงินที่ทำธุรกรรมได้ทันทีที่มีการทำธุรกรรม (ร้อยละ 80)

S3 ความปลอดภัย (ร้อยละ 60) มีระบบการรักษาความปลอดภัยที่เข้มงวด เนื่องจากรายละเอียดในการทำธุรกรรมจะถูกเข้ารหัสและส่งผ่านเครือข่ายแบบเข้ารหัส ซึ่งทำให้ยากต่อการขโมยข้อมูลทางการเงิน มีการเข้ารหัสที่ต่างกันในแต่ละการทำธุรกรรม ช่วยเพิ่มความปลอดภัยให้แก่ผู้ใช้บริการ นอกจากนี้ ร้านค้าและลูกค้ายังไม่ต้องถือเงินสดเป็นจำนวนมาก ช่วยให้เกิดความปลอดภัยในการเก็บรักษาเงินมากยิ่งขึ้น

S4 ความสามารถในการติดตามเงิน (ร้อยละ 50) ระบบชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ดมีความสามารถในการติดตามเงินที่ทำธุรกรรม โดยระบบสามารถบันทึกประวัติการทำธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับผู้ทำธุรกรรม การชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ด ซึ่งรวมถึงข้อมูลการชำระเงินที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ วันที่และเวลาในการทำธุรกรรม ร้านค้าที่ได้รับการชำระเงิน จำนวนเงินที่ชำระ เลขอ้างอิงในการทำธุรกรรม เป็นต้น

S5 เป็นตัวช่วยในการสรุปยอดขาย โดยสรุปได้ทั้งแบบรายชั่วโมง รายวัน และรายเดือน ซึ่งช่วยให้ง่ายต่อการวางแผนการขาย การบริหารสินค้าคงคลัง (ร้อยละ 50)

นอกจากนี้ จากการเก็บรวบรวมข้อมูลหัตถ์ภูมิพบว่า การชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ด ยังมี จุดแข็ง ดังต่อไปนี้

S6 ความหลากหลายในการใช้งาน ระบบชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ดสามารถประยุกต์ใช้ได้กับหลายแพลตฟอร์มที่แตกต่างกัน และหลายแอปพลิเคชัน

1.1.2 ด้านจุดอ่อน (Weaknesses) จากการสัมภาษณ์พบจุดอ่อนของระบบการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ด ดังต่อไปนี้

W1 ผู้ให้บริการคิวอาร์โค้ดมีการปิดระบบแอปพลิเคชันเพื่อพัฒนาระบบอยู่บ่อยครั้งและเป็นเวลานาน ทำให้ ไม่สามารถทำธุรกรรมได้ในขณะที่มีการปิดระบบปรับปรุง (ร้อยละ 50)

W2 ระบบมีการจำกัดจำนวนเงินในการทำธุรกรรมสูงสุดต่อวัน (ร้อยละ 50)

นอกจากนี้ จากการเก็บรวบรวมข้อมูลหัตถ์ภูมิพบว่า การชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ดมีจุดอ่อน ได้แก่

W3 ในปัจจุบันยังไม่สามารถทำธุรกรรมทางการเงินผ่านระบบคิวอาร์โค้ดระหว่างประเทศได้

W4 คุณภาพของรหัสคิวอาร์โค้ด ความคมชัดและคุณภาพของรหัสคิวอาร์โค้ดมีผลต่อประสิทธิภาพในการสแกนและการอ่านข้อมูล

W5 ความเข้ากันได้ของระบบ ความหลากหลายของรูปแบบของระบบคิวอาร์โค้ดที่ใช้ในการชำระเงินผ่านระบบคิวอาร์โค้ดทำให้ในบางกรณีระบบการชำระเงินผ่านระบบคิวอาร์โค้ดในแอปพลิเคชัน หรือในผู้ให้บริการที่แตกต่างกันอาจไม่สามารถอ่านหรือประมวลผลรหัสคิวอาร์โค้ดจากแหล่งอื่นได้ ส่งผลให้ไม่สามารถทำธุรกรรมทางการเงินได้

1.1.3 ด้านโอกาส (Opportunities) จากการสัมภาษณ์พบโอกาสในการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ด ดังต่อไปนี้

O1 ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดต่อโควิด-19 ประชาชนมีความต้องการที่จะลดการสัมผัสการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ดจึงเป็นอีกหนึ่งทางเลือกในการชำระค่าสินค้าและบริการในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดต่อได้เป็นอย่างดี (ร้อยละ 60)

O2 ในปัจจุบันที่การทำธุรกรรมออนไลน์ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้น การชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ด เป็นช่องทางการชำระเงินที่สะดวกในการชำระค่าสินค้าและบริการออนไลน์ (ร้อยละ 60)

O3 นโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจต่างๆ ของภาครัฐ เช่น โครงการคนละครึ่ง มีการนำระบบการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ดเข้ามาเป็นช่องทางในการชำระเงินในโครงการ (ร้อยละ 50)

นอกจากนี้ จากการเก็บรวบรวมข้อมูลหัตถ์ภูมิยังพบโอกาสในการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ด ได้แก่

O4 ประหยัดค่าใช้จ่าย เปิดโอกาสให้ร้านค้าขนาดเล็กที่ไม่สามารถรับบัตรเครดิต บัตรเดบิต หรือการชำระเงินอื่นๆ อันเนื่องมาจากต้นทุนค่าธรรมเนียมการใช้บริการช่องทางการชำระเงินที่สูง สามารถใช้ระบบการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ดเพื่อรับชำระเงินซึ่งมีต้นทุนที่ต่ำกว่า

O5 ในปัจจุบันที่ประชาชนมีพฤติกรรมลดการทำธุรกรรมทางการเงินในรูปแบบที่ต้องใช้เงินสด ก็เพื่อลดความเสี่ยงในการสูญเสียเงินสดหรือปัญหาที่อาจเกิดขึ้นกับการจัดการเงินสด

1.1.4 ด้านอุปสรรค (Threats) จากการสัมภาษณ์ร้านค้าพบอุปสรรคในการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ด ดังต่อไปนี้

T1 ปัญหาทางเทคโนโลยี การชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ดต้องการการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตที่มีความเร็วและเสถียร หากสัญญาณอินเทอร์เน็ตไม่เสถียรหรือไม่มีการเชื่อมต่อ ส่งผลให้ไม่สามารถใช้บริการการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ดได้ ซึ่งสร้างความไม่สะดวกและเสียเวลาให้กับผู้ใช้บริการ (ร้อยละ 70)

นอกจากนี้ จากการเก็บรวบรวมข้อมูลทฤษฎียังพบอุปสรรคในการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ด ได้แก่

T2 อุปกรณ์สแกนคิวอาร์โค้ดไม่สามารถอ่านรหัสคิวอาร์โค้ดได้อย่างถูกต้อง อาจทำให้การทำธุรกรรมไม่สำเร็จ หรือต้องทำธุรกรรมซ้ำอีกครั้ง ซึ่งทำให้ผู้ต้องการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ดรู้สึกสับสนกับกระบวนการชำระเงินหรือยุ่งยากในการทำธุรกรรม

T3 อาจมีความกังวลเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือและความปลอดภัยของระบบการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ดที่ใช้ ซึ่งอาจเกิดภัยคุกคามด้านความเป็นส่วนตัวและการปลอมแปลงรหัสคิวอาร์โค้ดที่สามารถหลอกลวงผู้ใช้บริการ รวมถึงเสี่ยงต่อการถูกเข้าถึงข้อมูลส่วนตัวได้

T4 ความเข้าใจและการใช้บริการ ในบางกรณีผู้ใช้บริการอาจไม่เข้าใจหรือไม่เคยใช้งานระบบการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ดมาก่อน ทำให้ต้องมีการศึกษาและฝึกฝนการใช้งาน เพื่อป้องกันข้อผิดพลาดที่อาจเกิดในกระบวนการสแกนหรือการกรอกข้อมูลการชำระเงิน

1.2 กลยุทธ์และกำหนดเป้าหมายตามแผนกลยุทธ์ผ่านการวิเคราะห์ TOWS Matrix

จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ (SWOT Analysis) นำไปสู่การพัฒนากลยุทธ์และกำหนดเป้าหมายตามแผนกลยุทธ์ผ่านการวิเคราะห์ TOWS Matrix ได้ดังต่อไปนี้

1.2.1 กลยุทธ์เชิงรุก (SO Strategy) ได้แก่

S1O4 เนื่องจากการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ดมีความสะดวกสบาย รวมทั้งร้านค้าสามารถประหยัดค่าใช้จ่ายจากการรับชำระเงินผ่านคิวอาร์โค้ด เมื่อเทียบกับการรับชำระเงินผ่านบัตรเครดิต จึงควรกระตุ้นให้เกิดการใช้ผ่านระบบคิวอาร์โค้ดให้มากขึ้น โดยจัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมการขาย เช่น การจัดให้มีราคาพิเศษสำหรับผู้ชำระค่าสินค้าและบริการผ่านคิวอาร์โค้ด

S3O3 การที่ภาครัฐจัดให้มีโครงการต่างๆ เช่น โครงการคนละครึ่ง โครงการเราเที่ยวด้วยกัน ที่มีการใช้บริการระบบการชำระเงินผ่านคิวอาร์โค้ด ดังนั้น ภาครัฐจึงควรที่จะสร้างความเชื่อมั่นด้านความปลอดภัยในการใช้บริการระบบการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ดแก่ผู้ใช้บริการการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ด

1.2.2 กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST Strategy) ได้แก่

S3T3 การพัฒนาความปลอดภัย เพิ่มประสิทธิภาพในด้านความปลอดภัยของระบบการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ด เช่น การใช้เทคโนโลยีการระบุตัวตน โดยการตรวจสอบยืนยันตัวตนผ่านรหัส OTP (One-Time Password) การใช้ระบบตรวจจับใบหน้า หรือการใช้ระบบลายนิ้วมือ เพื่อเพิ่มความปลอดภัยในการใช้บริการ

S6T4 ภาครัฐควรจัดให้มีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อโฆษณา มุ่งเน้นให้ประชาชนเห็นถึงการใช้ประโยชน์ที่หลากหลาย พร้อมทั้งให้คำแนะนำขั้นตอนในการใช้งาน เพื่อสร้างความเข้าใจในการใช้งานระบบการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ดให้มากยิ่งขึ้น

1.2.3 กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO Strategy) ได้แก่

W2O5 ในปัจจุบันประชาชนมีการลดการทำธุรกรรมทางการเงินในรูปแบบที่ต้องใช้เงินสด ดังนั้น ผู้ให้บริการอาจเพิ่มจำนวนเงินในการทำธุรกรรมสูงสุดต่อวัน เพื่อเป็นการดึงดูดให้ประชาชนใช้บริการระบบการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ด ควบคู่ไปกับการรักษาความปลอดภัยระบบ เพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น

W5O2 ในปัจจุบันที่การทำธุรกรรมออนไลน์ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้น มีการรับชำระเงินหลากหลายช่องทาง ดังนั้น ควรมีการบูรณาการกับระบบการชำระเงินที่มีอยู่ โดยสร้างรหัสคิวอาร์โค้ดที่สามารถดำเนินการร่วมกับระบบการชำระเงินที่มีอยู่ได้ เช่น บัตรเครดิต บัตรเดบิต หรือการโอนเงินผ่านช่องทางออนไลน์ เพื่อเพิ่มความสะดวกในการใช้บริการการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ด ให้ผู้ใช้บริการสามารถเลือกใช้บริการได้ตรงความต้องการมากยิ่งขึ้น

1.2.4 กลยุทธ์เชิงรับ (WT Strategy) ได้แก่

W1T1 การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบและเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ภาครัฐและผู้ให้บริการเครือข่ายสัญญาณอินเทอร์เน็ตควรให้การสนับสนุนในวงเครือข่ายสัญญาณ เพื่อพัฒนาคุณภาพสัญญาณอินเทอร์เน็ตให้มีความเสถียรมากขึ้น รวมไปถึงผู้ให้บริการระบบควรมีการพัฒนาประสิทธิภาพของระบบเพื่อลดอัตราการปิดปรับปรุงระบบที่ส่งผลกระทบต่อการใช้บริการระบบการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ด

2. ผลการศึกษาพฤติกรรมกรรมการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ด

Yadav, Chauhan and Pathak (2015) ได้ให้ความหมายในการศึกษาพฤติกรรมการใช้งานเทคโนโลยีทางอิเล็กทรอนิกส์ไว้ว่า รูปแบบที่ใช้ ความถี่ในการใช้ต่อวัน ช่วงเวลาที่ใช้ ระยะเวลาที่ใช้ต่อวัน วัตถุประสงค์ที่ใช้ คุณสมบัติที่ชอบ และแหล่งที่ใช้บริการสามารถบ่งบอกถึงพฤติกรรมการใช้งานเทคโนโลยีทางอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งนี้ จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้บริโภคที่ใช้บริการการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ดจำนวน 400 คน สามารถแสดงจำนวนและร้อยละของผู้ใช้บริการได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลแสดงจำนวนและร้อยละของปัจจัยด้านประชากรศาสตร์

ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	115	28.75
หญิง	285	71.25
2. ช่วงอายุ		
18 – 30 ปี	157	39.25
31 – 40 ปี	162	40.5
41 ปี ขึ้นไป	81	20.25
3. ระดับการศึกษาสูงสุด		
ปริญญาตรีและต่ำกว่า	283	70.75
สูงกว่าปริญญาตรี	117	29.25
4. อาชีพ		
พนักงานบริษัทเอกชน	270	67.5
ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	39	9.75
ธุรกิจส่วนตัว/อาชีพอิสระ	47	11.75
อื่นๆ	44	11
5. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
น้อยกว่า 30,000บาท	103	25.75
30,001 – 60,000 บาท	159	39.75
60,001 บาท ขึ้นไป	138	34.5
6. สถานภาพ		
โสด	301	75.25
สมรส	93	23.25
หย่าร้าง/หม้าย	6	1.5

จากตารางที่ 1 พบว่าผู้ใช้บริการการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ดจำนวน 400 คน คิดเป็นเพศหญิงร้อยละ 71.25 และเป็นเพศชายร้อยละ 28.75

ด้านอายุ สามารถจำแนกผู้ใช้บริการการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ดออกเป็นช่วงอายุ ได้แก่ ช่วงอายุระหว่าง 31 - 40 ปี ร้อยละ 40.5 ช่วงอายุระหว่าง 18 - 30 ปี ร้อยละ 39.25 และอายุตั้งแต่ 41 ปีขึ้นไป ร้อยละ 20.25

ด้านระดับการศึกษา สามารถจำแนกผู้ใช้บริการการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ดตามระดับการศึกษาต่ำกว่าหรือเทียบเท่าปริญญาตรีร้อยละ 70.75 และสูงกว่าปริญญาตรีร้อยละ 29.25

ด้านอาชีพ สามารถจำแนกผู้ใช้บริการการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ดตามประเภทอาชีพได้ โดยเป็นพนักงานบริษัทเอกชนร้อยละ 67.5 ประกอบธุรกิจส่วนตัวหรืออาชีพอิสระร้อยละ 11.75 ประกอบอาชีพอื่นๆ ร้อยละ 11 และเป็นข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจร้อยละ 9.75

ด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน สามารถจำแนกผู้ใช้บริการการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ดตามระดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือนได้ โดยเป็นผู้มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 30,001 - 60,000 บาท ร้อยละ 39.75 เป็นผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนตั้งแต่ 60,001 บาทขึ้นไป ร้อยละ 34.5 และเป็นผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 30,000 บาท ร้อยละ 25.75

ด้านสถานภาพ สามารถจำแนกผู้ใช้บริการการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ดตามสถานภาพได้ โดยแบ่งเป็น มีสถานภาพโสดร้อยละ 75.25 มีสถานภาพสมรสร้อยละ 23.25 และมีสถานภาพหย่าร้างหรือหม้ายร้อยละ 1.5

สำหรับข้อมูลของพฤติกรรมกรรมการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ด สามารถแสดงได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ข้อมูลแสดงจำนวนและร้อยละของพฤติกรรมกรรมการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ด

พฤติกรรมกรรมการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ด	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1. ความถี่ในการใช้บริการการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ด		
น้อยกว่า 3 ครั้งต่อเดือน	36	9
สัปดาห์ละ 1-6 ครั้ง	135	33.75
วันละ 1 ครั้ง	136	34
มากกว่าวันละ 1 ครั้ง	93	23.25
2. ผู้ให้บริการระบบชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ด		
ธนาคารกรุงเทพ	33	8.25
ธนาคารกรุงไทย	44	11
ธนาคารกสิกรไทย	160	40
ธนาคารไทยพาณิชย์	110	27.5
อื่นๆ	53	13.25
3. ประเภทสินค้าและบริการที่ชำระผ่านระบบคิวอาร์โค้ด		
ของใช้ภายในบ้าน	43	10.75
ค่าอาหารหรือเครื่องดื่ม	341	85.25
อื่นๆ	16	4

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ใช้บริการการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ดส่วนใหญ่มีความถี่ในการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ดละ 1 ครั้ง ร้อยละ 34 รองลงมา ได้แก่ สัปดาห์ละ 1-6 ครั้ง ร้อยละ 33.75 มากกว่าวันละ 1 ครั้ง ร้อยละ 23.25 และน้อยกว่า 3 ครั้งต่อเดือน ร้อยละ 9 ตามลำดับ

ด้านผู้ให้บริการระบบชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ดพบว่าผู้ใช้บริการการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ดส่วนใหญ่มีการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ดของธนาคารกสิกรไทยร้อยละ 40 รองลงมาได้แก่ ธนาคารไทยพาณิชย์ร้อยละ 27.5 ธนาคารอื่นๆ ร้อยละ 13.25 ธนาคารกรุงไทยร้อยละ 11 และธนาคารกรุงเทพร้อยละ 8.25 ตามลำดับ

ด้านประเภทของสินค้าและบริการที่ชำระผ่านระบบคิวอาร์โค้ดพบว่าผู้ใช้บริการการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ดส่วนใหญ่ใช้ชำระค่าอาหารหรือเครื่องดื่มร้อยละ 85.25 รองลงมาได้แก่ ใช้ชำระค่าของใช้ในบ้านร้อยละ 10.75 และใช้ชำระค่าอื่นๆ ร้อยละ 4 ตามลำดับ

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการรับรู้ประโยชน์และความง่ายต่อการใช้งานการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ด

พบว่า กลุ่มผู้ใช้บริการจำนวน 400 คน มีความพึงพอใจในด้านการรับรู้ประโยชน์และด้านการรับรู้ความง่ายต่อการใช้งานอยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด โดยในด้านการรับรู้ประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ที่ 4.44 และในด้านการรับรู้ความง่ายต่อการใช้งาน มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ที่ 4.712 ซึ่งสามารถพิจารณาในรายละเอียดได้ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ข้อมูลแสดงค่าเฉลี่ยของระดับความพึงพอใจที่มีต่อการชำระเงินผ่านระบบคิวอาร์โค้ด

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
การรับรู้ประโยชน์			
1. ความสะดวกรวดเร็วในการชำระเงินผ่านระบบคิวอาร์โค้ด	4.798	0.511	มากที่สุด
2. ความถูกต้องของจำนวนเงินและมีหลักฐานในการชำระเงินผ่านระบบคิวอาร์โค้ด	4.833	0.517	มากที่สุด
3. การส่งเสริมภาพลักษณ์ให้ดูทันสมัยในสังคมไร้เงินสด	4.118	0.907	มาก
4. การลดต้นทุนธุรกรรมในการชำระเงินผ่านระบบคิวอาร์โค้ด	4.058	0.701	มาก
5. ความปลอดภัยในการชำระเงินผ่านระบบคิวอาร์โค้ด	4.395	0.775	มากที่สุด
รวม	4.44	0.782	มากที่สุด
การรับรู้ความง่ายต่อการใช้งาน			
6. ความง่ายในการสมัครใช้บริการชำระเงินผ่านระบบ คิวอาร์โค้ด	4.793	0.589	มากที่สุด
7. การชำระเงินผ่านระบบคิวอาร์โค้ดมีขั้นตอนน้อย ไม่ยุ่งยาก	4.765	0.528	มากที่สุด
8. การชำระเงินผ่านระบบคิวอาร์โค้ดสามารถเรียนรู้ หรือทำตามคำแนะนำได้ง่าย	4.75	0.551	มากที่สุด
9. สถานที่ที่รองรับระบบการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านคิวอาร์โค้ดมีจำนวนมาก	4.618	0.703	มากที่สุด
10. การชำระเงินผ่านระบบคิวอาร์โค้ดสามารถประมวลผลเสร็จรวดเร็ว	4.635	0.578	มากที่สุด
รวม	4.712	0.594	มากที่สุด

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจที่มีต่อการรับรู้ประโยชน์และความง่ายต่อการใช้งาน จำแนกตามปัจจัยด้านประชากรศาสตร์

ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์	ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจที่มีต่อการรับรู้ประโยชน์	ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจที่มีต่อความง่ายต่อการใช้งาน
1. เพศ		
ชาย	4.459	4.741
หญิง	4.432	4.699
	T-test=0.493, P-Value=0.622	T-test=0.750, P-Value=0.454
2. ช่วงอายุ		
18 – 30 ปี	4.504	4.838
31 – 40 ปี	4.531	4.812
41 ปี ขึ้นไป	4.133	4.267
	F-test=24.680, P-Value=0.000	F-test=58.623, P-Value=0.000
3. ระดับการศึกษาสูงสุด		
ปริญญาตรีและต่ำกว่า	4.465	4.746
สูงกว่าปริญญาตรี	4.379	4.631
	T-test=1.598, P-Value=0.112	T-test=2.208, P-Value=0.028
4. อาชีพ		
พนักงานบริษัทเอกชน	4.498	4.841
ข้าราชการ / พนักงานรัฐวิสาหกิจ	4.379	4.662
ธุรกิจส่วนตัว/อาชีพอิสระ	4.489	4.532
อื่นๆ	4.086	4.159
	F-test=10.961, P-Value=0.000	F-test=37.381, P-Value=0.000
5. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
น้อยกว่า 30,000บาท	4.311	4.447
30,001 – 60,000 บาท	4.513	4.816
60,001 บาท ขึ้นไป	4.452	4.790
	F-test=6.112, P-Value=0.002	F-test=24.757, P-Value=0.000
6. สถานภาพ		
โสด	4.503	4.807
สมรส	4.258	4.441
หย่าร้าง/หม้าย	4.100	4.167
	F-test=12.035, P-Value=0.000	F-test=29.076, P-Value=0.000

ตามตารางที่ 4 จากการจำแนกตามปัจจัยด้านประชากรศาสตร์พบว่าเพศที่แตกต่างกันไม่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการชำระเงินผ่านระบบคิวอาร์โค้ดด้านการรับรู้ประโยชน์และด้านการรับรู้ความง่ายต่อการใช้งาน

ช่วงอายุที่แตกต่างกันส่งผลต่อความพึงพอใจในการชำระเงินผ่านระบบคิวอาร์โค้ดในด้านการรับรู้ถึงประโยชน์และด้านการรับรู้ความง่ายต่อการใช้งานที่แตกต่างกัน โดยในด้านการรับรู้ประโยชน์มีค่า F-Test อยู่ที่ 24.680 ค่า P-Value

อยู่ที่ 0.000 โดยผู้ให้บริการที่มีช่วงอายุ 31 – 40 ปี มีค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจด้านการรับรู้ประโยชน์ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.531) และในด้านความง่ายต่อการใช้งานค่า F-Test อยู่ที่ 58.623 ค่า P-Value อยู่ที่ 0.000 โดยผู้ให้บริการที่มีช่วงอายุระหว่าง 18 – 30 ปี มีค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจในการรับรู้ประโยชน์ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.838)

ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันส่งผลต่อความพึงพอใจในการชำระเงินผ่านระบบคิวอาร์โค้ดในการรับรู้ความง่ายต่อการใช้งานที่แตกต่างกันเพียงด้านเดียว มีค่า T-Test อยู่ที่ 2.208 ค่า P-Value อยู่ที่ 0.028 โดยผู้ให้บริการที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าหรือเทียบเท่าปริญญาตรี มีค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจด้านการรับรู้ความง่ายต่อการใช้งานในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.746)

อาชีพที่แตกต่างกันส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจในการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ดในการรับรู้ถึงประโยชน์และด้านการรับรู้ความง่ายต่อการใช้งานที่แตกต่างกัน ในด้านการรับรู้ประโยชน์มีค่า F-Test อยู่ที่ 10.961 ค่า P-Value อยู่ที่ 0.000 โดยผู้ประกอบการอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน มีค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจด้านการรับรู้ประโยชน์ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.498) และในด้านการรับรู้ความง่ายต่อการใช้งานมีค่า F-Test อยู่ที่ 37.381 ค่า P-Value อยู่ที่ 0.000 โดยผู้ประกอบการอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน มีค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจด้านการรับรู้ประโยชน์ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.841)

รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันส่งผลต่อความพึงพอใจในการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ดในการรับรู้ถึงประโยชน์และด้านการรับรู้ความง่ายต่อการใช้งานที่แตกต่างกัน โดยในด้านการรับรู้ประโยชน์มีค่า F-Test อยู่ที่ 6.112 ค่า P-Value อยู่ที่ 0.002 โดยผู้ให้บริการมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ในช่วงระหว่าง 45,001 – 60,000 บาท มีค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจด้านการรับรู้ประโยชน์ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.513) และในด้านการรับรู้ความง่ายต่อการใช้งานมีค่า F-Test อยู่ที่ 24.757 ค่า P-Value อยู่ที่ 0.000 โดยผู้ให้บริการที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ในช่วงระหว่าง 45,001 – 60,000 บาท มีค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจด้านการรับรู้ความง่ายต่อการใช้งานในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.816)

สถานภาพที่แตกต่างกันส่งผลต่อความพึงพอใจในการชำระเงินผ่านระบบคิวอาร์โค้ดในการรับรู้ถึงประโยชน์และด้านการรับรู้ความง่ายต่อการใช้งานที่แตกต่างกันโดยในด้านการรับรู้ประโยชน์มีค่า F-Test อยู่ที่ 12.035 ค่า P-Value อยู่ที่ 0.000 โดยผู้ให้บริการที่มีสถานภาพโสด มีค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจด้านการรับรู้ประโยชน์ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.503) และในด้านการรับรู้ความง่ายต่อการใช้งานมีค่า F-Test อยู่ที่ 29.076 ค่า P-Value อยู่ที่ 0.000 โดยผู้ให้บริการที่มีสถานภาพโสด มีค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจด้านการรับรู้ความง่ายต่อการใช้งาน (ค่าเฉลี่ย 4.807)

อภิปรายผล

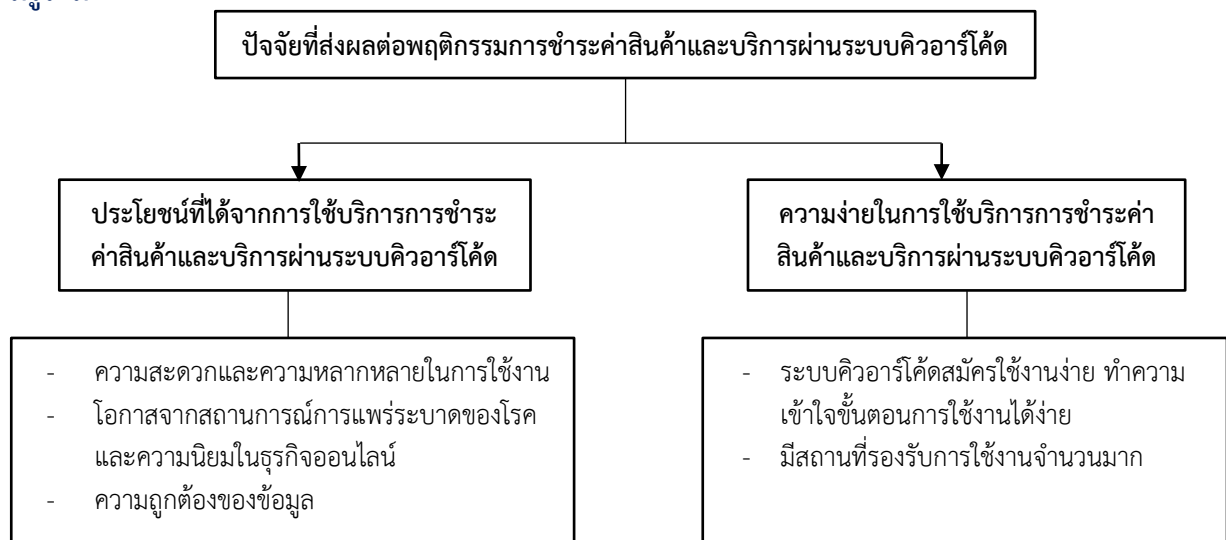
ผลจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ (SWOT Analysis) ของระบบคิวอาร์โค้ด พบว่าผู้ให้บริการส่วนใหญ่นิยมชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ด เนื่องจากสะดวกและตรวจสอบง่าย แม้ว่าผู้ให้บริการจะมีการปรับปรุงแอปพลิเคชันอยู่บ่อยครั้ง รวมถึงปัญหาความไม่เสถียรของอินเทอร์เน็ตที่มีความจำเป็นต่อการใช้งานระบบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Nguyen Nhan, Mai Nhu and Tuan Anh Le (2019) ที่ศึกษาทัศนคติ การรับรู้ความสะดวกสบายของลูกค้ารายย่อยของธนาคารพาณิชย์ในการใช้บริการคิวอาร์โค้ดในการชำระเงิน พบว่าการรับรู้ความสะดวกสบายของลูกค้ารายย่อยของธนาคารพาณิชย์ มีผลในเชิงบวกต่อการตัดสินใจใช้บริการคิวอาร์โค้ดในการชำระเงิน

ผลจากการศึกษาพฤติกรรมกรรมการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ด พบว่าผู้ให้บริการส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 31 - 40 ปี ประกอบอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน และผู้มีรายได้ต่อเดือนสูงกว่า 30,000 บาท สอดคล้องกับงานวิจัยของธัญญาญจน์ พลวัน, สุพรรณษา กุลแก้ว และณัฐสิทธิ์ เกิดศรี (2557) ที่ศึกษาพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีและปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยี QR Code ของกลุ่มประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร ที่พบว่าผู้ให้บริการส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 31 – 40 ปี ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน จะมีการใช้จ่ายผ่านระบบคิวอาร์โค้ด

ผลจากการศึกษาความพึงพอใจที่มีผลต่อการรับรู้ประโยชน์และความง่ายในการใช้งานการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ด ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และสถานภาพ พบว่า ช่วงอายุ อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และสถานภาพทางสังคมที่แตกต่างกันส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจในการชำระค่าสินค้าและบริการ

ผ่านระบบคิวอาร์โค้ดในการรับรู้ประโยชน์ที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของจิรวรรณ วงศ์ธงชัย และกาญจนา สุคันธสิริกุล (2014) ที่ศึกษาปัจจัยด้านการรับรู้เทคโนโลยีบาร์โค้ดสองมิติ และค้นหาความสัมพันธ์ รวมถึงผลกระทบที่ปัจจัยด้านการรับรู้มีต่อปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยีบาร์โค้ดสองมิติ และเปรียบเทียบในปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่ส่งผลต่อการรับรู้และการยอมรับเทคโนโลยีของผู้ใช้งานกลุ่มเจนเอชเอ็นวาย ที่พบว่ารายได้และอาชีพส่งผลต่อการรับรู้ในเทคโนโลยีแตกต่างกัน ในขณะที่ด้านความง่ายต่อการใช้งาน ช่วงอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และสถานภาพทางสังคมที่แตกต่างกันส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจในการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ดที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของภุชิต สุนทรห่าว และธีรารัตน์ วรพิเชฐ (2564) ที่ศึกษาอิทธิพลของการรับรู้ความเสี่ยงการทำธุรกรรมทางการเงินผ่าน QR Code ของพร้อมเพย์ที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการรับรู้เทคโนโลยีของผู้ใช้งานในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าผู้ใช้บริการที่มีอายุ อาชีพ และรายได้แตกต่างกันมีการรับรู้เทคโนโลยีแตกต่างกัน

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ (SWOT Analysis) ของระบบคิวอาร์โค้ด พบว่า ด้านจุดแข็ง (Strength) ความสะดวกในการใช้งานและความหลากหลายในการใช้งาน เป็นจุดแข็งที่สำคัญในการใช้ระบบ ด้านจุดอ่อน (Weaknesses) การปิดปรับปรุงระบบของผู้ให้บริการที่บ่อยครั้งและใช้เวลานาน ความสามารถในการทำธุรกรรมผ่านระบบคิวอาร์โค้ดระหว่างประเทศที่จำกัด รวมถึงคุณภาพของรหัสคิวอาร์โค้ดและความแตกต่างของระบบที่หลากหลายส่งผลกระทบต่อความเข้ากันได้ของระบบในการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ด ด้านโอกาส (Opportunities) ความต้องการที่จะลดการสัมผัสของประชาชนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดต่อโควิด-19 ความนิยมในธุรกิจออนไลน์ นโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจของภาครัฐ ความต้องการที่จะประหยัดค่าใช้จ่ายของร้านค้าขนาดเล็กที่ไม่สามารถรับบัตรเครดิตได้ และพฤติกรรมลดการทำธุรกรรมทางการเงินในรูปแบบเงินสดของประชาชนเป็นโอกาสสำคัญที่ทำให้ประชาชนหันมาใช้ระบบการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ด ด้านอุปสรรค (Threats) ปัญหาทางเทคโนโลยี คุณภาพของอุปกรณ์สแกนคิวอาร์โค้ด ความกังวลของผู้ใช้บริการเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือและความปลอดภัย รวมถึงความจำเป็นในการศึกษาและฝึกฝนการใช้งาน เป็นอุปสรรคในการใช้งานระบบชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ด

ในการวิเคราะห์พฤติกรรมชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ด พบว่ามีผู้ใช้บริการที่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยมีผู้ใช้บริการที่มีช่วงอายุระหว่าง 31 - 40 ปีมากที่สุด มีระดับการศึกษามากกว่าหรือเทียบเท่าปริญญาตรี ส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน เป็นผู้มียาได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 30,001 - 60,000 บาท และมีสถานภาพโสด และเมื่อพิจารณาในด้านความถี่ในการใช้บริการพบว่าการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ดวัน

ละ 1 ครั้ง โดยใช้บริการระบบคิวอาร์โค้ดผ่านผู้ให้บริการธนาคารกสิกรไทยมากที่สุด ซึ่งสินค้าและบริการที่ใช้การชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ดมากที่สุด คือ ค่าอาหารและเครื่องดื่ม

ผลการประเมินความพึงพอใจในการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ดในด้านการรับรู้ประโยชน์ และด้านการรับรู้ความง่ายต่อการใช้งาน พบว่ามีความพึงพอใจมากที่สุดทั้ง 2 ด้าน คือ ด้านการรับรู้ประโยชน์ และด้านการรับรู้ความง่ายต่อการใช้งาน และเมื่อทำการทดสอบความแตกต่างทางด้านประชากรศาสตร์พบว่า ในด้านการรับรู้ถึงประโยชน์ ปัจจัยทางด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ และระดับการศึกษาที่แตกต่างกันส่งผลต่อความพึงพอใจในการชำระเงินผ่านระบบคิวอาร์โค้ดไม่แตกต่างกัน ในขณะที่ปัจจัยช่วงอายุ อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และสถานภาพทางสังคมที่แตกต่างกัน ส่งผลกระทบบต่อความพึงพอใจในการชำระเงินผ่านระบบคิวอาร์โค้ดที่แตกต่างกัน ด้านความง่ายต่อการใช้งาน ปัจจัยทางด้านประชากรศาสตร์ในด้านเพศที่แตกต่างกันส่งผลต่อความพึงพอใจในการชำระเงินผ่านระบบคิวอาร์โค้ดไม่แตกต่างกัน ในขณะที่ปัจจัยช่วงอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และสถานภาพทางสังคมที่แตกต่างกันส่งผลกระทบบต่อความพึงพอใจในการชำระเงินผ่านระบบคิวอาร์โค้ดที่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 กลยุทธ์เชิงรุก การส่งเสริมการใช้บริการ ควรมีการสนับสนุนจากภาครัฐในการจัดให้มีโครงการต่างๆ ที่ใช้ระบบการชำระเงินผ่านระบบคิวอาร์โค้ด โดยเฉพาะโครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับผู้ที่มีช่วงอายุ 41 ปีขึ้นไป ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ผู้ที่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวหรืออาชีพอิสระ และอาชีพอื่นๆ ผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่าหรือเทียบเท่า 45,000 บาท และผู้ที่มีสถานภาพหย่าร้างหรือเป็นหม้าย เพื่อให้เกิดความสะดวกสบายในการเข้าถึงบริการ และประหยัดค่าใช้จ่ายในการใช้บริการทั้งในส่วนจากร้านค้าและผู้ให้บริการ

1.2 กลยุทธ์เชิงป้องกัน ภาครัฐควรจัดให้มีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อโฆษณา เพื่อให้ประชาชนลดความกังวล สร้างความน่าเชื่อถือในระบบความปลอดภัยของระบบ โดยมุ่งเน้นนำเสนอเกี่ยวกับประโยชน์ในการใช้งานให้แก่กลุ่มประชาชนที่มีช่วงอายุ 41 ปีขึ้นไป ผู้ที่ประกอบอาชีพเป็นข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ และอาชีพอื่นๆ ผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่าหรือเทียบเท่า 45,000 บาท และผู้ที่มีสถานภาพหย่าร้างหรือเป็นหม้ายและเพิ่มความเข้าใจในการใช้งานการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ด

1.3 กลยุทธ์เชิงแก้ไข ผู้ให้บริการควรมีการพัฒนาความสามารถของระบบ โดยสร้างให้รหัสคิวอาร์โค้ดสามารถใช้งานร่วมกับระบบการชำระเงินอื่นๆ เช่น บัตรเครดิต บัตรเดบิต รวมทั้งเพิ่มวงเงินในการทำธุรกรรมสูงสุดต่อวัน ให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของประชาชนในสังคมไร้เงินสด

1.4 กลยุทธ์เชิงรับ ภาครัฐและผู้ให้บริการเครือข่ายอินเทอร์เน็ตควรให้การสนับสนุนในการวางเครือข่ายสัญญาณและพัฒนาคุณภาพสัญญาณอินเทอร์เน็ตให้ดียิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 สามารถเพิ่มการทดสอบตัวแปรที่อาจส่งผลต่อความพึงพอใจด้านการรับรู้ประโยชน์และความง่ายต่อการใช้งานในการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบคิวอาร์โค้ดนอกเหนือจากปัจจัยด้านประชากรศาสตร์

2.2 การเก็บข้อมูลตัวอย่าง สามารถพัฒนาการเก็บรวบรวมข้อมูลในรูปแบบอื่นเพิ่มเติม เช่น การเก็บข้อมูลเชิงลึกในรายละเอียดของร้านค้ามากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- จิรวุฒน์ วงศ์ธงชัย และ กาญจนา สุคันธสิริกุล. (2557). ปัจจัยด้านการรับรู้ที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีบาร์โค้ดสองมิติของผู้ใช้งานกลุ่มเจนเนอเรชันวาย. *วารสารเทคโนโลยีสุรนารี*, 8(1), 37-54.
- ธัญญาญจน์ พลวัน, สุพรรณษา กุลแก้ว และ ญัฐสิทธิ์ เกิดศรี. (2557). พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีและปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยี QR Code ของกลุ่มประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร. *วิศวกรรมสาร มก.*, 88(27), 29-40.

- ภูริทัต สุนทรห้าว และธีรารัตน์ วรพิเชฐ. (2564). อิทธิพลของการรับรู้ความเสี่ยงการทำธุรกรรมทางการเงินผ่าน QR Code ของพร้อมเพย์ที่ส่งผลต่อกระบวนการยอมรับเทคโนโลยีของผู้ใช้งานในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต*, 17(3), 165-182.
- Fillgoods Technology. (2021). *QR code คืออะไร พร้อมวิธีใช้แบบถูกต้อง*. สืบค้น 11 กรกฎาคม 2565. จาก <https://www.fillgoods.co/online-biz/no-shop-qr-code-to-use-correct>.
- Kennard Derian, Jeannifer Marciella and Minsani Mariani. (2019). Customer Acceptance of QR Technology Used in Mobile Payment: A Study of Three Generation Cohorts in Jakarta. *International Journal of Social Relevance & Concern*, 7(1), 47-52.
- Nguyen Nhan, Mai Nhu & Tuan Anh Le. (2019). Research Factors Affecting to Decide to use the QR Code Service in Payment of Individual Customers at Commercial Banks: Experimental Survey on Da Nang City. *International Journal of Innovative Science and Research Technology*, 4(4), 861-868.
- QRTIGER. (2022). *QR Code สำหรับการชำระเงิน: ถอนตู้สั่งคมไร้เงินสด*. สืบค้น 11 กรกฎาคม 2565. จาก <https://www.qrcode-tiger.com/th/qr-code-for-payment>.
- Yadav, R., Chauhan, V., & Pathak, G. S. (2015). Intention to adopt internet banking in an emerging economy: a perspective of Indian youth. *International Journal of Bank Marketing*, 33(4), 530-544.

Difficulty in Adequate Protection of Personal Data under the Law on Personal Data Protection of Thailand

Sunthana Issarasana Na Ayutthaya^{1*}

¹ Department of International Law, Faculty of Law, Thammasat University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: leksunthana@gmail.com

ABSTRACT

This research article aimed (1) to compare international and Thai principles on personal data protection, and (2) to compare Thai and foreign countries' laws on personal data protection. The methodology was documentary research by collecting data from books, research articles, and theses. The result of the study found that the principles of personal data protection law in Thailand share similarities to international regulations. The contents of Thai personal data protection laws, when compared to provisions of designated foreign personal data protection laws, exhibit differences in the definition and scope of personal data protection laws enforceability, the authority that sets rules or regulations for personal data protection, the duties and responsibilities of the personal data controller, the rights and duties of personal data processors, the rights of the owner of personal data, and sending or transferring personal data. However, the contents of Thai personal data protection laws regarding the rights of personal data owners have some similarities and differences compared to the content of designated foreign personal data protection laws. Therefore, the difference between the content of Thai personal data protection laws and the selected foreign personal data protection laws is related to the problem of an adequate level of personal data protection standards. The content of personal data protection laws of Thailand should be revised so that laws regarding sending and transferring personal data to foreign countries or international organizations that have adequate data protection standards.

Keywords: Personal Data, Personal Data Protection, Adequate Level of Personal Data Protection

ข้อขัดข้องเกี่ยวกับมาตรฐานการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เพียงพอตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของไทย

สันทนา อิศรเสนา ณ อยุธยา^{1*}

¹ สาขากฎหมายระหว่างประเทศ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: Leksunthana@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อเปรียบเทียบหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามหลักสากลกับหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของไทย และ (2) เพื่อเปรียบเทียบเนื้อหากฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของไทยกับเนื้อหากฎหมายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของต่างประเทศ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ หนังสือตำราต่างๆ บทความวิจัย วิทยานิพนธ์ สำหรับนำเนื้อหากฎหมายมาเปรียบเทียบ และวิเคราะห์หาความเหมือนหรือความแตกต่างเชิงเนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า หลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของไทยเมื่อเปรียบเทียบกับหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามหลักสากล มีความเหมือนหรือสอดคล้องกัน เนื้อหากฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของไทยเปรียบเทียบกับเนื้อหากฎหมายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของต่างประเทศที่ทำการศึกษาค้นคว้าพบว่า เนื้อหากฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของไทยมีความแตกต่างกับเนื้อหากฎหมายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของต่างประเทศในเรื่อง การกำหนดความหมายของ คำนิยาม ขอบเขตการบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ผู้มีอำนาจกำหนดกฎเกณฑ์หรือระเบียบการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล หน้าที่และความรับผิดชอบ ของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล สิทธิและหน้าที่ของผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล สิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล การส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งนี้ เนื้อหากฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของไทยในเรื่องสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีเนื้อหาบางส่วนที่เหมือนและแตกต่างจากเนื้อหากฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศไทยที่ศึกษา จึงเป็นข้อขัดข้องเกี่ยวกับมาตรฐานการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เพียงพอ กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของไทยควรแก้ไขเพิ่มเติมเนื้อหากฎหมายให้สอดคล้องกับต่างประเทศ เพื่อให้กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของไทยมีมาตรฐานการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เพียงพอ

คำสำคัญ: ข้อมูลส่วนบุคคล, การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล, ระดับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เพียงพอ

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล โดยบัญญัติชัดเจนในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ตามนัยมาตรา 32 ว่า บุคคลย่อมมีสิทธิในความเป็นส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และครอบครัว การกระทำอันเป็นการละเมิดหรือกระทบต่อสิทธิของบุคคล หรือการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ประโยชน์ไม่ว่าในทางใดๆ จะกระทำมิได้ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560) โดยในการรับรองสิทธิดังกล่าวประเทศไทยได้ตราพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 (พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562, 2562) กำหนดมาตรฐานในการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ตลอดจนกำหนดการคุ้มครองการโอนข้อมูลส่วนบุคคลไปยังต่างประเทศที่รับข้อมูลส่วนบุคคล อันเป็นการคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลคือ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างสะดวกรวดเร็ว โดยเฉพาะการจัดเก็บด้วยคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยี การสื่อสารโดยอินเทอร์เน็ต การสืบค้นข้อมูล การเข้าถึงข้อมูล การรับ-ส่งข้อมูล

การแลกเปลี่ยนข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้เป็นเจ้าของข้อมูลจึงอาจได้รับผลกระทบเนื่องจากการนำข้อมูลไปประมวลผลหรือเปิดเผยโดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของข้อมูล (นคร เสรีรักษ์, 2563) ซึ่งจากการศึกษาวิจัยของ ฐานันท์ ชูจันทร์ (2566) ได้วิเคราะห์ถึงปัญหาเกี่ยวกับมาตรฐานการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของไทย เมื่อเปรียบเทียบกับ การรับส่งข้อมูลของประเทศสมาชิกกลุ่มสหภาพยุโรป จะมีคณะกรรมการแต่งตั้งตามกฎหมายควบคุมมาตรฐานของข้อมูลที่ส่งออกไปยังต่างประเทศ ในขณะที่กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของไทย กำหนดหน้าที่ในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูลเพื่อป้องกันการสูญหาย การเข้าถึง ใช้ เปลี่ยนแปลง แก้ไขหรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยปราศจากอำนาจหรือโดยมิชอบ ให้เป็นหน้าที่ของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งข้อมูลอาจเกิดการรั่วไหล สูญหายหรือเข้าถึง ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลได้ ปัญหาที่เกิดขึ้นจึงสะท้อนให้เห็นความสำคัญของการมีมาตรฐานการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เพียงพอ โดยเฉพาะการส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคลไปยังต่างประเทศ ตามนัยมาตรา 28 พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 (พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562, 2562) ซึ่งบัญญัติให้สามารถส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคลไปยังต่างประเทศที่รับข้อมูลส่วนบุคคลต้องมีมาตรฐานการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เพียงพอ ซึ่งปัจจุบันยังไม่มีหลักเกณฑ์เพื่อให้ผู้ประกอบการในประเทศไทยใช้พิจารณามาตรฐานการคุ้มครองที่เพียงพอของประเทศปลายทาง (นคร เสรีรักษ์, 2563)

ดังนั้น การวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาข้อขัดข้องเกี่ยวกับมาตรฐานการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เพียงพอ ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของไทย ว่ามีข้อขัดข้องในประเด็นใดหรือไม่ อย่างไร โดยศึกษาเปรียบเทียบหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของไทยกับหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามหลักสากล และเนื้อหากฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของไทยกับเนื้อหากฎหมายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของต่างประเทศ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลสากลกับหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของไทย
2. เพื่อเปรียบเทียบเนื้อหากฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของไทย กับเนื้อหากฎหมายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของต่างประเทศ ได้แก่ ญี่ปุ่น สิงคโปร์ สหราชอาณาจักร และสหภาพยุโรป

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบเอกสาร โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตการศึกษา

1.1 ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสิทธิมนุษยชนโดย การสืบค้นและรวบรวมเอกสารรายงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ และนำมาวิเคราะห์แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความเป็นอยู่ส่วนตัวที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

1.2 ศึกษาเปรียบเทียบหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามหลักสากลกับหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของไทย

1.2.1 ศึกษาหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามข้อตกลงระหว่างประเทศ โดยการสืบค้นและรวบรวมเอกสารจากระบบฐานข้อมูลออนไลน์ประกอบด้วย Guidelines for the regulation of computerized personal data files ขององค์การสหประชาชาติ, Guidelines on the protection of privacy and transborder flows of personal data ขององค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ, APEC privacy framework ของเอเปค และ Framework on personal data protection (2016) ของอาเซียน และศึกษารายละเอียดและเนื้อหาสาระของหลักการต่างๆ

1.2.2 วิเคราะห์และจำแนกเนื้อหาหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลออกเป็นหลักการต่างๆ โดยนำหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามข้อตกลงระหว่างประเทศที่สอดคล้องหรือเหมือนกัน และแตกต่างกันใส่ในตารางซึ่งแยกตามข้อตกลงระหว่างประเทศฉบับต่างๆ

1.2.3 ศึกษาหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของไทย โดยการสืบค้นและรวบรวมหนังสือตำราต่างๆ ที่อธิบายในเรื่องหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล โดยพิจารณารายละเอียดและเนื้อหาสาระของหลักการ แล้วนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบความเหมือนหรือความแตกต่างของหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของไทยกับหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามข้อตกลงระหว่างประเทศ

1.2.4 วิเคราะห์เปรียบเทียบความเหมือน หรือความแตกต่างของหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของไทย และสรุปผลการศึกษา

1.3 ศึกษาเปรียบเทียบเนื้อหากฎหมายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของต่างประเทศกับเนื้อหากฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของไทย

1.3.1 ศึกษารายละเอียดของเนื้อหากฎหมายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของต่างประเทศ ได้แก่ ญี่ปุ่น สิงคโปร์ สหราชอาณาจักร และสหภาพยุโรป ด้วยการสืบค้นและรวบรวมเอกสารจากระบบฐานข้อมูลออนไลน์ ประกอบด้วย Act on the protection of Personal Information, Personal data protection act 2012, United Kingdom's General data protection regulation ประกอบกับ Data protection act 2018 และ General data protection regulation เฉพาะในประเด็นที่ทำการศึกษาคือ การกำหนดคำนิยาม ขอบเขตการบังคับใช้กฎหมาย ผู้มีอำนาจกำหนด กฎเกณฑ์หรือระเบียบการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล สิทธิและหน้าที่ของผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล สิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล และประเด็นการส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคลไปยังต่างประเทศประเทศปลายทาง หรือองค์การระหว่างประเทศ

1.3.2 วิเคราะห์และจำแนกรายละเอียดเนื้อหากฎหมายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของแต่ละประเทศตามที่กำหนดเป็นประเด็นการศึกษา ในรูปแบบตาราง

1.3.3 สืบค้นและรวบรวมเอกสารกฎหมายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของไทยเป็นหนังสือและตำราที่อธิบายในเรื่องการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อนำมาศึกษา และจำแนกเนื้อหารายละเอียดตามหัวข้อประเด็นการศึกษา แล้วนำมาเปรียบเทียบกับกฎหมายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของแต่ละประเทศ เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์เปรียบเทียบความเหมือน และความแตกต่างกันในแต่ละหัวข้อการศึกษา ในรูปแบบตาราง

1.3.4 วิเคราะห์เปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่าง ตามหัวข้อประเด็นการศึกษาที่ได้ และนำมาสรุปผลการศึกษา

2. สมมติฐานการวิจัย

กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของไทยมีหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามมาตรฐานการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามหลักสากล แต่เนื้อหาของกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของไทย ยังมีความแตกต่างเกี่ยวกับมาตรฐานการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เพียงพอจำเป็นต้องมีการแก้ไข

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 หลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามหลักสากล ผู้ศึกษาได้สังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร ได้แก่ Guidelines for the regulation of computerized personal data files, Guidelines on the protection of privacy and transborder flows of personal data, APEC privacy framework และ Framework on personal data protection

3.2 เนื้อหากฎหมายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของต่างประเทศ ผู้ศึกษาได้สังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร ได้แก่ Amended act on the protection of personal information ของญี่ปุ่น, The Statutes of the republic of singapore ของสิงคโปร์, The United Kingdom general data protection act ของ สหราชอาณาจักร, General data protection regulation ของสหภาพยุโรป และสังเคราะห์ข้อมูลเนื้อหากฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของไทยจากราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 69 ก ลงวันที่ 27 พฤษภาคม 2562

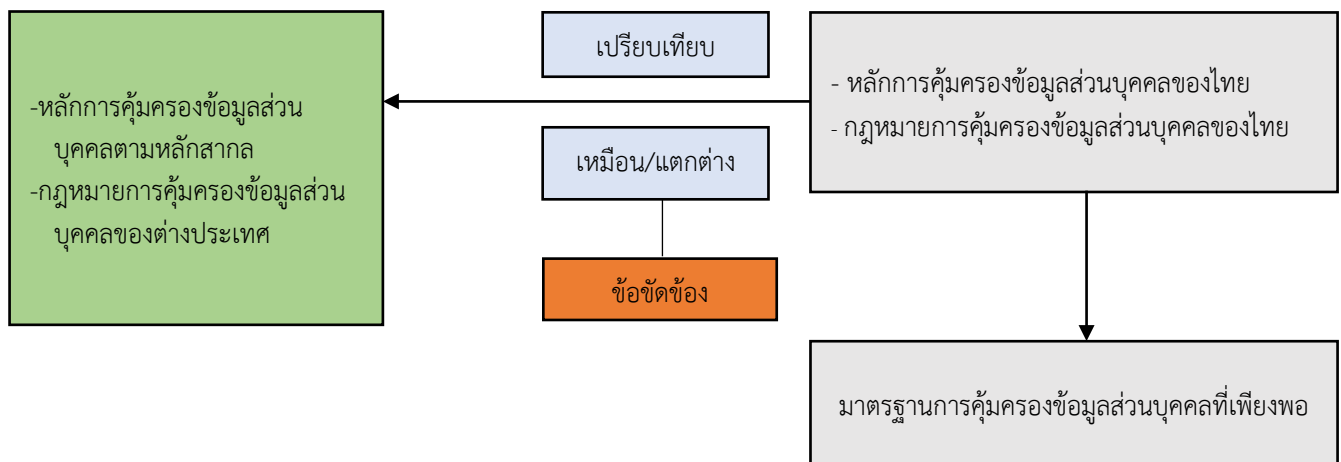
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษานี้ ผู้ศึกษาได้จำแนกออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

4.1 ดำเนินการสังเคราะห์เพื่อจัดกลุ่มของหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามหลักสากลที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันให้อยู่ในกลุ่มหลักการคุ้มครองประเภทข้อมูลเดียวกัน หลังจากนั้นจึงดำเนินการสังเคราะห์หลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของไทยเปรียบเทียบและจัดกลุ่มหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เหมือน หรือแตกต่างกันกับหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามหลักสากล

4.2 ดำเนินการสังเคราะห์รายละเอียดเนื้อหากฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของไทยเพื่อเปรียบเทียบความเหมือน หรือแตกต่างกับเนื้อหากฎหมายคุ้มครองฯต่างประเทศ เพื่อนำมาอธิบายและได้ผลสรุปในประเด็นข้อขัดข้องที่เกี่ยวกับมาตรฐานการคุ้มครองที่เพียงพอ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 เปรียบเทียบหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและกฎหมายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

จากภาพที่ 1 สหัชติความเป็นอยู่ส่วนตัวเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน นำไปสู่การเกิดแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับความเป็นอยู่ส่วนตัว ซึ่งสัมพันธ์กับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล โดยแนวคิดทฤษฎีความเป็นอยู่ส่วนตัวปรากฏในกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศ ได้แก่ หลักกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ ซึ่งรับรองสิทธิของบุคคลที่จะไม่ถูกแทรกแซงโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งได้บัญญัติรับรองเป็นกติการะหว่างประเทศ ได้แก่ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติ กติกาสากลว่าด้วยสิทธิทางแพ่งและการเมืองของสหประชาชาติ และอนุสัญญาสิทธิมนุษยชนยุโรป กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของไทยจึงสะท้อนแนวคิดดังกล่าว ปรากฏในเรื่องหน้าที่ของผู้ควบคุมข้อมูลในการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล ต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลก่อนหรือในขณะนั้น, การห้ามผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล โดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล, แนวคิดเกี่ยวกับการรักษาความลับ พบแนวคิดนี้ในกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของไทยในเรื่องสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ในการคัดค้านการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับตน, แนวคิดขอบเขตสาธารณะและขอบเขตส่วนบุคคล เป็นแนวคิดจำกัดการคุ้มครองข้อมูลในบางขอบเขต ซึ่งอยู่นอกเหนือความเป็นอยู่ส่วนตัว โดยเจ้าของข้อมูลไม่ได้รับการคุ้มครอง, แนวคิดการควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือความเป็นส่วนตัวทางสารสนเทศ เป็นแนวคิดที่กำหนดให้เจ้าของข้อมูลมีสิทธิถอนความยินยอม คัดค้านการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล, แนวคิดการรักษาความมั่นคงปลอดภัยทางคอมพิวเตอร์หรือสารสนเทศ โดยกำหนดให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลและผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล จัดมาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคล และแนวคิดคุณภาพของข้อมูลหรือคุณภาพทางสารสนเทศ สะท้อนแนวคิดนี้ในเรื่องการกำหนดให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการให้ข้อมูลส่วนบุคคลถูกต้อง

ประเทศไทยได้นำหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลระดับสากลและกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสหภาพยุโรป มาใช้เป็นต้นแบบในการร่างกฎหมาย ดังนั้น เพื่อหาข้อขัดข้องเกี่ยวกับมาตรฐานการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ผู้วิจัยจึงศึกษาเปรียบเทียบหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลสากลและกฎหมายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของต่างประเทศ กับหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและกฎหมายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของไทยในประเด็นต่างๆ ซึ่งผลการเปรียบเทียบจะเห็นข้อขัดข้องใดที่เกี่ยวกับมาตรฐานการคุ้มครองข้อมูลฯ ที่เพียงพอ หากปรากฏประเด็นความแตกต่างของกฎหมายในทางระหว่างประเทศ แสดงถึงการมีข้อขัดข้องเกี่ยวกับมาตรฐานการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในเรื่องนั้น แต่หากมีความเหมือนหรือสอดคล้องกันกับกฎหมายคุ้มครองในทางสากลประเด็นใด หมายถึงเรื่องนั้นไม่มีข้อขัดข้องและมีมาตรฐานการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เพียงพอ

ผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลสากลกับหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของไทย

1.1 หลักการประมวลข้อมูลน้อยที่สุดเท่าที่จำเป็น ตาม ม. 22 พ.ร.บ. คุ้มครองข้อมูลฯ การเก็บรวบรวมข้อมูลฯ ให้เก็บรวบรวมได้เท่าที่จำเป็นภายใต้วัตถุประสงค์อันชอบด้วยกฎหมาย และหลักการประมวลข้อมูลโดยชอบด้วยกฎหมาย เป็นธรรมและโปร่งใส ตาม ม. 23 พ.ร.บ. คุ้มครองข้อมูลฯ การแจ้งให้เจ้าของข้อมูลทราบก่อนหรือขณะเก็บรวบรวม ทั้งสองหลักการสอดคล้องกับหลักความชอบด้วยกฎหมายและเป็นธรรม ขององค์การสหประชาชาติ โดยการเก็บรวบรวมหรือประมวลผลข้อมูลด้วยวิธีที่เป็นธรรมและใช้ข้อมูลฯ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

1.2 หลักการเก็บรักษาข้อมูลอย่างจำกัด ตาม ม. 37(3) พ.ร.บ. คุ้มครองข้อมูลฯ ให้ผู้ควบคุมข้อมูลฯ มีหน้าที่ในการจัดให้มีระบบการตรวจสอบเพื่อลบหรือทำลายข้อมูลเมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาการเก็บรักษา หรือตามที่เจ้าของข้อมูลฯ ร้องขอหรือได้ถอนความยินยอม สอดคล้องกับหลักข้อจำกัดในการเก็บรวบรวมข้อมูล ขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) ในเรื่องข้อมูลที่จัดเก็บต้องได้มาโดยวิธีที่ถูกต้อง เจ้าของข้อมูลฯ รับทราบและยินยอมในการจัดเก็บ และหลักข้อจำกัดในการเก็บรวบรวมข้อมูล ของเอเปค ในเรื่องจัดเก็บอย่างจำกัดตามวัตถุประสงค์ วิธีถูกต้องตามกฎหมายและได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลฯ

1.3 หลักการจำกัดวัตถุประสงค์ ตาม ม. 19 วรรคสาม พ.ร.บ. คุ้มครองข้อมูลฯ ว่า ผู้ควบคุมข้อมูลฯ ต้องแจ้งวัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวม ใช้หรือเปิดเผยข้อมูลฯ สอดคล้องกับหลักจำกัดการใช้ข้อมูล ขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) ในเรื่องการไม่นำข้อมูลฯ ไปใช้นอกวัตถุประสงค์ในการเก็บ และหลักจำกัดการรวบรวมข้อมูล ของเอเปค ในเรื่องการรวบรวมข้อมูลฯ เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของการรวบรวมข้อมูลฯ

1.4 หลักความถูกต้อง ตาม ม.35 พ.ร.บ. คุ้มครองข้อมูลฯ ผู้ควบคุมข้อมูลฯ ต้องให้ข้อมูลฯ ถูกต้อง เป็นปัจจุบัน สมบูรณ์และไม่ก่อให้เกิดความเข้าใจผิด เหมือนกับหลักการแห่งความถูกต้องแม่นยำ ขององค์การสหประชาชาติ ในเรื่องตรวจการเก็บข้อมูลสม่ำเสมอ กระทำถูกต้อง ข้อมูลสมบูรณ์ทันสมัย เก็บในระยะเวลาเท่าที่จะมีการประมวลผลใช้ข้อมูล หลักคุณภาพของข้อมูลฯ ขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) ในเรื่องข้อมูลที่มีการเก็บรวบรวม จะต้องเกี่ยวข้อง จำเป็นตามวัตถุประสงค์ที่จะนำไปใช้และข้อมูลถูกต้องสมบูรณ์ ทันสมัย และหลักข้อมูลถูกต้องของข้อมูลฯ ของเอเปค ในเรื่องข้อมูลฯ ที่จัดเก็บต้องถูกต้อง สมบูรณ์ เป็นปัจจุบัน ตามความจำเป็นและตามวัตถุประสงค์ของ การเก็บ และหลักความถูกต้องของข้อมูลฯ และหลักการเก็บรักษา ของอาเซียน (ไม่ระบุรายละเอียด)

1.5 หลักการรักษาความปลอดภัย ตาม ม. 37 พ.ร.บ. คุ้มครองข้อมูลฯ ในเรื่องหน้าที่ของผู้ควบคุมข้อมูลฯ ต้องจัดให้มีมาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยที่เหมาะสม เหมือนกับหลักการรักษาความปลอดภัย ขององค์การสหประชาชาติ และองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) ในเรื่องการมีมาตรการดูแลรักษาความปลอดภัยของข้อมูลฯ ที่มีการจัดเก็บอย่างเหมาะสม เพื่อป้องกันความเสียหาย การเข้าถึงข้อมูลโดยไม่ได้รับอนุญาต การทำลาย การใช้ การแก้ไข การเปิดเผยข้อมูลฯ โดยไม่ได้รับอนุญาต หลักการคุ้มครองข้อมูลฯ อย่างเหมาะสม ของเอเปค (ไม่ระบุรายละเอียด) และหลักมาตรการรักษาความปลอดภัย ของอาเซียน (ไม่มีรายละเอียด)

1.6 หลักการเข้าถึง ตาม ม. 30 พ.ร.บ. คຸ່ມครองข้อมูลฯ เจ้าของข้อมูลฯ มีสิทธิขอเข้าถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตนหรือขอให้เปิดเผยถึงการได้มาซึ่งข้อมูลของตนไม่ได้ให้ความยินยอม เหมือนกับหลักการเข้าถึงขององค์การสหประชาชาติ ในเรื่องเจ้าของข้อมูลฯ มีสิทธิรู้ว่าการประมวลผลข้อมูลฯ และได้รับข้อมูลในรูปแบบที่เข้าใจได้ในเวลาอันสมควร หลักการมีส่วนร่วมของปัจเจกชน ขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) ในเรื่องให้ปัจเจกชนมีสิทธิได้รับการแจ้งว่ามีข้อมูลฯ ของตนจัดเก็บอยู่, มีสิทธิตรวจสอบข้อมูลฯ ของตน, สิทธิขอให้แก้ไขข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง และสิทธิปฏิเสธไม่ให้จัดเก็บข้อมูลของตน หลักการเข้าถึงข้อมูลและเก็บรวบรวมข้อมูล ของเอเปค ในเรื่องเจ้าของข้อมูลฯ มีสิทธิรู้ว่าการเก็บข้อมูล, มีสิทธิเข้าถึงข้อมูล ตรวจสอบ ความถูกต้องและขอให้ปรับปรุงแก้ไข เพิ่มเติม ทำลายข้อมูลของตน และหลักการเข้าถึงและการแก้ไขข้อมูล ของอาเซียน (ไม่มีรายละเอียด)

1.7 หลักการจำกัดวัตถุประสงค์ ตาม ม.19 วรรคสาม, ม. 21 พ.ร.บ. คຸ່ມครองข้อมูลฯ ผู้ควบคุมข้อมูลฯ ต้องแจ้งวัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวม ใช้หรือเปิดเผยข้อมูลฯ, ต้องทำการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลฯตามวัตถุประสงค์ที่แจ้งเจ้าของข้อมูลฯ สอดคล้องกับหลักการระบุวัตถุประสงค์โดยเฉพาะเจาะจง ขององค์การสหประชาชาติ ในเรื่องการเก็บรวบรวมข้อมูลเท่าที่เกี่ยวข้อง เหมาะสมกับวัตถุประสงค์, ข้อมูลต้องไม่เปิดเผย เว้นแต่ได้รับความยินยอมและกำหนดระยะเวลาที่จัดเก็บต้องไม่เกินกว่าระยะเวลาที่กำหนดในวัตถุประสงค์สำเร็จลง หลักการกำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดเก็บข้อมูลฯขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) ในเรื่องวัตถุประสงค์ในการเก็บข้อมูล โดยให้ระบุวัตถุประสงค์อย่างชัดแจ้งที่สุดในเวลาที่เก็บข้อมูลและการนำข้อมูลไปใช้ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้โดยเฉพาะ หลักความยินยอม หลักการแจ้งและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ของอาเซียน (ไม่มีรายละเอียด)

1.8. หลักการถ่ายโอนข้อมูล ตาม ม.28 พ.ร.บ. คຸ່ມครองข้อมูลฯ ให้การส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคลไปยังประเทศปลายทางที่รับข้อมูลฯ ต้องมีมาตรฐานการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เพียงพอ สอดคล้องกับหลักการส่งข้อมูลข้ามพรมแดนขององค์การสหประชาชาติ ในเรื่องการส่งข้อมูลข้ามพรมแดนจะทำได้เมื่อสองประเทศหรือมากกว่ามีการคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัวในระดับเดียวกัน และหลักการของเอเปค ในเรื่องการถ่ายโอนข้อมูลต้องได้รับความยินยอมหรือดำเนินการตามขั้นตอนที่เหมาะสม

1.9 หลักความรับผิดชอบตาม หมวด 2 และหมวด 3 พ.ร.บ. คຸ່ມครองข้อมูลฯ สอดคล้องกับหลักความรับผิดชอบขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) ในเรื่องผู้ควบคุมข้อมูลฯ มีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามมาตรการที่เกี่ยวข้องกับหลักการคุ้มครองข้อมูลฯ หลักความรับผิดชอบ ของเอเปค ในเรื่องการจัดมาตรการให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์หรือกรอบการคุ้มครองการโอนข้อมูลฯ ทั้งภายในหรือระหว่างประเทศ จะต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลฯและจะต้องมีมาตรการที่เหมาะสมที่ประกันได้ว่าบุคคลหรือองค์กรที่ได้รับข้อมูลไปแล้วจะเก็บรักษาข้อมูลฯ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ และหลักความรับผิดชอบของอาเซียน (ไม่มีรายละเอียด)

2. ผลการเปรียบเทียบเนื้อหากฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของไทย กับเนื้อหากฎหมายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของต่างประเทศ ได้แก่ ญี่ปุ่น สิงคโปร์ สหราชอาณาจักร และสหภาพยุโรป

2.1 การกำหนดคำนิยาม “ข้อมูลส่วนบุคคล” “ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล” และ “ผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล”

2.1.1 คำนิยาม “ข้อมูลส่วนบุคคล” ตามกฎหมายไทย หมายความว่า ข้อมูลบุคคลที่สามารถระบุตัวบุคคลได้ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม ไม่รวมข้อมูลผู้ถึงแก่กรรม แต่เนื้อหาคำนิยามของญี่ปุ่น หมายความว่า ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคนที่มีชีวิต เช่น วันเกิด การอธิบายด้วยคำพูดหรือภาพ บันทึก เสียง การเคลื่อนไหว เป็นต้น คำนิยามของสิงคโปร์ หมายความว่า ข้อมูลบุคคลไม่ว่าจริงหรือไม่ แต่สามารถจำแนกจากข้อมูลนั้นหรือข้อมูลอื่นได้ คำนิยามของสหราชอาณาจักร หมายความว่า ข้อมูลบุคคลที่สามารถระบุตัวตนได้ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม โดยเฉพาะการอ้างอิง เช่น ชื่อ ข้อมูลสถานที่ สิ่งระบุอัตลักษณ์ออนไลน์ รูปร่าง สรีรวิทยา พันธุกรรม จิตใจ วัฒนธรรมหรือสังคม เศรษฐกิจ และคำนิยามของสหภาพยุโรป หมายความว่า ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับบุคคลที่ถูกระบุหรือระบุอัตลักษณ์ได้ ไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อม เช่น ชื่อ หมายเลขประจำตัว ข้อมูล สถานที่ จะเห็นว่าการกำหนดคำนิยามของประเทศที่ศึกษา จะกำหนดลักษณะของข้อมูลที่สามารถบ่งชี้ถึงตัวบุคคลได้ มีการกำหนดคำนิยามแวดล้อมเพื่อขยายคำว่าข้อมูลส่วนบุคคลให้มีความชัดเจน เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ส่วนของไทย

กำหนดค่านิยามเรื่องนี้ไว้อย่างกว้างๆ แตกต่างจากประเทศที่ศึกษา และไม่กำหนดค่านิยามแวดล้อมเพื่อให้เห็นลักษณะหรือประเภทของข้อมูล เช่น ข้อมูลนิรนาม นามแฝง เป็นต้น ทำให้ขาดความชัดเจนเพื่อตีความหมายของคำว่าข้อมูลส่วนบุคคลครอบคลุมเพียงใด

2.1.2 ค่านิยาม “ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล” ของไทย มีหน้าที่ตัดสินใจเกี่ยวกับการเก็บรวบรวม ใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล สำหรับญี่ปุ่นใช้คำว่า “ผู้ประกอบธุรกิจด้านข้อมูลส่วนบุคคล” หมายความว่า บุคคลที่จัดให้มีฐานข้อมูลบุคคลสำหรับใช้ในทางธุรกิจ สำหรับสิงคโปร์ใช้คำว่า “องค์กร” หมายความว่า บริษัท สมาคม การรวมตัวเป็นกลุ่มคน ไม่ว่าจะมิรูปร่างหรือเป็นที่ยอมรับตามกฎหมาย หรือมีถิ่นที่อยู่ หรือสำนักงานในประเทศสิงคโปร์ ค่านิยามของ สหราชอาณาจักร หมายความว่า บุคคลหรือนิติบุคคล หน่วยงานของรัฐ หรือมีลักษณะอื่นใด ซึ่งกำหนดวัตถุประสงค์หรือวิธีการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยลำพังหรือร่วมกับผู้อื่น และค่านิยามของสหภาพยุโรปหมายความว่า บุคคลธรรมดา หรือนิติบุคคลรวมถึงหน่วยงานสาธารณะ หรือองค์กรที่กำหนดวัตถุประสงค์หรือวิธีการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยลำพังหรือร่วมกันโดยวัตถุประสงค์และวิธีการในการประมวลผลถูกกำหนดโดยกฎหมายของสหภาพ จะเห็นว่าประเทศที่ศึกษาแม้จะเรียกชื่อต่างกัน แต่จะดำเนินการเกี่ยวข้องกับการกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล ส่วนของไทยกำหนดความหมายแตกต่างจากประเทศที่ศึกษากล่าวคือ มีอำนาจเพียงการตัดสินใจเกี่ยวกับการเก็บรวบรวม ใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล

2.1.3 ค่านิยาม “ผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล” ของไทย ดำเนินการเกี่ยวกับการเก็บรวบรวม ใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลตามคำสั่งหรือในนามของผู้ควบคุมข้อมูลฯ เมื่อเปรียบเทียบกับเนื้อหาค่านิยามเรื่องนี้กับประเทศที่ศึกษา พบว่าญี่ปุ่นและสิงคโปร์ไม่กำหนดค่านิยามนี้ ส่วนสหราชอาณาจักร กำหนดให้เป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลในนามของผู้ควบคุมข้อมูลฯ และค่านิยามเรื่องนี้ของสหภาพยุโรป มีความหมายรวมไปถึงหน่วยงานสาธารณะที่มีอำนาจ หน่วยงาน หรือองค์กรอื่นใดที่ประมวลผลฯ ในนามของ ผู้ควบคุมข้อมูลฯ จะเห็นว่า สหราชอาณาจักรกับสหภาพยุโรป จะกำหนดขอบเขตการดำเนินการไปถึงหน่วยงานของรัฐ หน่วยงานหรือหน่วยงานเฉพาะในเรื่องการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล แตกต่างจากของไทย กำหนดเพียงระดับบุคคลหรือนิติบุคคลดำเนินการเกี่ยวกับการเก็บรวบรวม ใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลตามคำสั่งหรือในนามของผู้ควบคุมข้อมูลฯ เพียงเท่านั้น

2.2 ขอบเขตการบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลด้านบุคคล ดินแดน เนื้อหา

2.2.1 ไทย : ด้านบุคคล บังคับใช้กับผู้ควบคุมข้อมูลฯ ด้านดินแดน บังคับใช้กับกิจกรรมการเก็บรวบรวม ใช้หรือเปิดเผยข้อมูลฯ โดยผู้ควบคุมข้อมูลฯ หรือผู้ประมวลผลข้อมูลฯ ในราชอาณาจักร ไม่ว่าจะการเก็บรวบรวม ใช้หรือเปิดเผยข้อมูลฯ กระทำในหรือนอกราชอาณาจักร หากอยู่นอกราชอาณาจักรจะใช้บังคับเมื่อเป็นกิจกรรมเสนอสินค้าหรือบริการหรือเฝ้าติดตามพฤติกรรมของเจ้าของข้อมูลฯ ในราชอาณาจักร ด้านเนื้อหาบังคับใช้กับการเก็บรวบรวม ใช้หรือเปิดเผยข้อมูลฯ โดยผู้ควบคุมข้อมูลฯ หรือผู้ประมวลผลข้อมูลฯ

2.2.2 ญี่ปุ่น : ด้านบุคคล บังคับใช้กับผู้ประกอบธุรกิจที่จัดการข้อมูลส่วนบุคคล ด้านดินแดนบังคับใช้กับผู้ประกอบธุรกิจที่จัดการข้อมูลส่วนบุคคลต่างประเทศ เพื่อจัดหาสินค้าและบริการให้กับพลเมือง ซึ่งแตกต่างจากกฎหมายของไทยด้านบุคคลและด้านดินแดนที่บังคับใช้กับผู้ควบคุมข้อมูลฯ หรือผู้ประมวลผลข้อมูลฯ ในราชอาณาจักร ไม่ว่าจะการเก็บรวบรวม ใช้หรือเปิดเผยข้อมูลฯ กระทำในหรือนอกราชอาณาจักร และกรณีผู้ควบคุมข้อมูลฯ หรือผู้ประมวลผลข้อมูลฯ ที่อยู่นอกราชอาณาจักร เมื่อเป็นกิจกรรมเสนอสินค้าหรือบริการหรือเฝ้าติดตามพฤติกรรมของเจ้าของข้อมูลฯ ในราชอาณาจักร ด้านเนื้อหา บังคับใช้เฉพาะข้อมูลของบุคคลที่มีชีวิต แตกต่างจากกฎหมายไทยที่กำหนดเฉพาะข้อมูลบุคคลธรรมดาที่มีชีวิต

2.2.3 สิงคโปร์ : ด้านบุคคล บังคับใช้กับองค์กรทุกองค์กร แตกต่างจากกฎหมายไทย บังคับใช้เฉพาะผู้ควบคุมข้อมูลฯ ด้านดินแดนบังคับใช้กับทุกองค์กรในกิจกรรมการเก็บรวบรวม ใช้หรือเปิดเผยข้อมูลฯ แตกต่างจากกฎหมายไทยที่บังคับใช้กับกิจกรรมการเก็บรวบรวม ใช้หรือเปิดเผยข้อมูลฯ ไม่ว่าจะกระทำในหรือนอกราชอาณาจักร ด้านเนื้อหาบังคับใช้กับการเก็บรวบรวม ใช้หรือเปิดเผยข้อมูลฯ ที่ยังมีชีวิต และข้อมูลผู้เสียชีวิตมาแล้วเป็นเวลาสิบปีหรือน้อยกว่าแตกต่างจากกฎหมายไทยบังคับใช้กับการเก็บรวบรวม ใช้หรือเปิดเผยข้อมูลฯ บุคคลที่ยังมีชีวิต

2.2.4 สหราชอาณาจักร : ด้านบุคคลบังคับใช้กับผู้ควบคุมข้อมูลฯ ด้านดินแดน บังคับใช้กรณีการประมวลผลข้อมูลฯ ของผู้ควบคุมข้อมูลฯ ที่อยู่ในราชอาณาจักรโดยไม่คำนึงว่ากิจกรรมการประมวลผลกระทำในหรือนอกราชอาณาจักร และการประมวลผลข้อมูลฯ ในราชอาณาจักรแต่ผู้ควบคุมข้อมูลฯ ไม่ได้จัดตั้งขึ้นในราชอาณาจักร เฉพาะกรณีการเสนอขายสินค้าและบริการหรือการติดตามพฤติกรรม หรือเป็นกรณีการประมวลผลข้อมูลฯ โดยผู้ควบคุมข้อมูลฯ ไม่ได้จัดตั้งขึ้นในราชอาณาจักร แต่เป็นสถานที่ซึ่งใช้กฎหมายภายในประเทศโดยอาศัยอำนาจกฎหมายระหว่างประเทศ แตกต่างจากกฎหมายไทยบังคับใช้ในกิจกรรมของผู้ควบคุมข้อมูลฯ ในเรื่องการเก็บรวบรวม ใช้หรือเปิดเผยข้อมูลฯ ด้านเนื้อหา บังคับใช้กับการประมวลผลข้อมูลฯ โดยอัตโนมัติ ซึ่งแตกต่างจากกฎหมายไทยที่บังคับใช้เพียงกรณีการเก็บรวบรวม ใช้หรือเปิดเผยข้อมูลฯ

2.2.5 สหภาพยุโรป : ด้านบุคคลบังคับใช้กับผู้ควบคุมข้อมูลฯ ด้านดินแดน บังคับใช้กรณี การประมวลผลข้อมูลฯ จะเกิดขึ้นในสหภาพยุโรปหรือไม่ หรือกรณีผู้ควบคุมข้อมูลฯ หรือผู้ประมวลผลข้อมูลฯ ไม่ได้ตั้งอยู่ในสหภาพยุโรป แต่มีการประมวลผลฯ ที่เกี่ยวกับการเสนอสินค้าหรือบริการต่อผู้ถูกประมวลผลข้อมูลฯ หรือติดตามพฤติกรรมของผู้ถูกประมวลผลข้อมูลฯ แตกต่างจากกฎหมายไทย บังคับใช้กิจกรรมของผู้ควบคุมข้อมูลฯ หรือผู้ประมวลผลข้อมูลฯ ในราชอาณาจักร แต่หากผู้ควบคุมข้อมูลฯ หรือผู้ประมวลผลข้อมูลฯ อยู่นอกราชอาณาจักรจะใช้บังคับเมื่อเป็นกิจกรรมเสนอสินค้าหรือบริการให้แก่เจ้าของข้อมูลฯ ในราชอาณาจักร หรือเฝ้าติดตามพฤติกรรมของเจ้าของข้อมูลฯ ซึ่งอยู่ในราชอาณาจักร ด้านเนื้อหา ใช้บังคับใช้กับการประมวลผลข้อมูลฯ ทั้งหมดหรือบางส่วนด้วยวิธีการอัตโนมัติและระบบแฟ้มข้อมูล แตกต่างจากกฎหมายไทยบังคับใช้กับการเก็บรวบรวม ใช้หรือเปิดเผยข้อมูลฯ ไม่บังคับใช้ถึงการประมวลผลข้อมูลฯ

2.3 ผู้มีอำนาจกำหนดกฎเกณฑ์การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

ผู้มีอำนาจกำหนดกฎเกณฑ์การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า ไทย : คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล มีอำนาจหน้าที่ ออกประกาศหรือ ระเบียบเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายที่ส่งหรือโอนไปยังต่างประเทศ กำหนดแนวทางให้ผู้ควบคุมข้อมูลฯ หรือผู้ประมวลผลข้อมูลฯ ให้คำแนะนำ ติความและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาจากการบังคับใช้กฎหมาย สำหรับญี่ปุ่นกำหนดให้คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลฯ มีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบการจัดการข้อมูล ให้คำแนะนำ ตรวจสอบกิจกรรมของผู้ประกอบธุรกิจด้านข้อมูลฯ เหมือนกับกฎหมายไทยในเรื่องการให้คำแนะนำ แต่แตกต่างในเรื่องซึ่งไม่กำหนดให้มีการตรวจสอบกิจกรรมของผู้ควบคุมข้อมูลฯ ผู้ประมวลผลข้อมูลฯ นิรนามหรือไม่ระบุตัวตน สำหรับสิงคโปร์กำหนดให้มีคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลฯ มีหน้าที่ส่งเสริมแนะนำ แตกต่างกับกฎหมายไทยซึ่งกำหนดหน้าที่มากกว่าทั้งในการออกประกาศ ระเบียบ การกำหนดแนวทางให้ผู้ควบคุมข้อมูลฯ ติความและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย สำหรับสหราชอาณาจักรกำหนดให้คณะกรรมการเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่กำกับ ดูแล กำหนดแนวทางปฏิบัติ ตรวจสอบองค์กรที่ได้รับผลกระทบจากการละเมิดข้อมูล กำหนดบทลงโทษ แตกต่างกับกฎหมายของไทยไม่กำหนดอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการละเมิดข้อมูล และการกำหนดบทลงโทษ สหภาพยุโรปกำหนดให้หน่วยงานกำกับดูแลแต่ละรัฐสมาชิก มีหน้าที่ตรวจสอบ บังคับใช้กฎหมาย และการโอนข้อมูลฯ โดยเสรี แตกต่างกับกฎหมายไทยที่กำหนดอำนาจหน้าที่เพียงการออกประกาศ

2.4 การกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล

การกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า ไทยกำหนดให้ผู้ควบคุมข้อมูลฯ มีหน้าที่เก็บรวบรวม ฯ โดยได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลฯ ก่อนหรือขณะนั้น, ไม่เก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งอื่นและข้อมูลฯ ชนิดพิเศษหรือข้อมูลที่อ่อนไหว, ให้ข้อมูลถูกต้อง เป็นปัจจุบัน , เก็บข้อมูลเท่าที่จำเป็นภายใต้วัตถุประสงค์, มีระบบการตรวจสอบ, หน้าที่ปฏิบัติตามคำขอของเจ้าของข้อมูลฯ สำหรับญี่ปุ่นกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจด้านข้อมูลส่วนบุคคล มีหน้าที่ไม่เก็บรวบรวมข้อมูลฯ โดยกลฉ้อฉลหรือกระทำการผิดกฎหมาย, แจ้งวัตถุประสงค์การใช้งานก่อนเก็บรวบรวมข้อมูลฯ และขอความยินยอมก่อนได้ข้อมูลที่มีความอ่อนไหว, ไม่ใช้ข้อมูลที่อาจอันวญความสะดวหรือผิดกฎหมาย, ให้ข้อมูลมีความแม่นยำ, กำหนดมาตรการความปลอดภัย ความแตกต่างระหว่างกฎหมายไทยกับกฎหมายญี่ปุ่น คือ 1. กฎหมายไทยไม่กำหนดเรื่องการเก็บรวบรวมข้อมูลฯ โดยกลฉ้อฉลหรือกระทำการที่ผิดกฎหมาย 2. กฎหมายญี่ปุ่นกำหนดให้แจ้งวัตถุประสงค์การใช้งานและขอความยินยอมก่อนได้ข้อมูลที่มีความอ่อนไหว แต่กฎหมายไทยกำหนดในเรื่องการเก็บรวบรวม ฯ ข้อมูลฯ เจ้าของข้อมูลฯ ต้องให้ความยินยอมไว้ก่อนหรือในขณะนั้น, แจ้งวัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวม ฯ, การห้ามเก็บ

รวบรวมข้อมูลฯ อ่อนไหว โดยไม่ได้รับความยินยอม สำหรับสิงคโปร์นั้นกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบขององค์กร ได้แก่ เก็บรวบรวมฯ เพื่อวัตถุประสงค์และวิญญูชนจะพิจารณาเห็นสมควร, ปฏิบัติภายใต้กฎหมายโดยให้มีความสมดุลระหว่างความจำเป็น และความต้องการขององค์กรในการรวบรวมฯ ข้อมูล ความแตกต่างระหว่างกฎหมายไทยกับกฎหมายสิงคโปร์ คือ 1.กฎหมายสิงคโปร์กำหนดในเรื่องความสมดุลระหว่างความจำเป็นในการคุ้มครองข้อมูลฯ และความต้องการในการรวบรวมฯ ข้อมูล ซึ่งเรื่องนี้ไม่มีกำหนดในกฎหมายไทย 2.เก็บรวบรวม ใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลตามวัตถุประสงค์หน้าที่รวบรวมข้อมูลฯ จากต่างประเทศและถ่ายโอนมายังสิงคโปร์ ซึ่งกฎหมายไทยกำหนดเฉพาะเรื่องการส่งหรือโอนข้อมูลฯ ไปยังต่างประเทศ ไม่ได้กำหนดข้อมูลฯ ที่ได้จากต่างประเทศ สำหรับสหราชอาณาจักรกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ควบคุมข้อมูลฯ ได้แก่ ใช้มาตรการทางเทคนิคและองค์กรที่เหมาะสม, ความแตกต่างระหว่างกฎหมายไทยกับกฎหมายสหราชอาณาจักร คือ 1. กฎหมายไทยไม่กำหนดเรื่องการใช้มาตรการทางเทคนิคและองค์กรที่เหมาะสมในการประมวลผลข้อมูล แต่กำหนดในเรื่องสิทธิของเจ้าของข้อมูลฯ ที่จะขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลฯ ส่งหรือโอนข้อมูลฯ ในรูปแบบที่สามารถอ่านหรือใช้งานได้ไปยังผู้ควบคุมข้อมูลฯ อื่น 2. กฎหมายของสหราชอาณาจักรกำหนดให้ผู้ควบคุมร่วม ซึ่งกฎหมายไทยไม่ได้กำหนดเรื่องนี้ สำหรับสหภาพยุโรปกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ควบคุมข้อมูลฯ ได้แก่ นำมาตรการทางเทคนิคและการจัดการตามสมควรไปปฏิบัติ, ความแตกต่างระหว่างกฎหมายไทยกับกฎหมายสหภาพยุโรป คือ กฎหมายไทยไม่กำหนดในเรื่อง 1. การใช้มาตรการทางเทคนิคและการจัดการตามสมควร 2. การใช้นโยบายการคุ้มครองข้อมูลฯ ไปปฏิบัติ โดยได้สัดส่วนสัมพันธ์กับกิจกรรมการประมวลผล

2.5 สิทธิและหน้าที่ของผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล

สิทธิและหน้าที่ของผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า ไทยกำหนดสิทธิและหน้าที่ของผู้ประมวลผลข้อมูลฯ ที่สำคัญ ได้แก่ เก็บรวบรวม ใช้หรือเปิดเผยข้อมูลฯ ตามคำสั่งที่ได้รับจากผู้ควบคุมข้อมูล, จัดให้มีมาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัย และแจ้งผู้ควบคุมข้อมูลฯ ทราบถึงเหตุการละเมิดข้อมูลที่เกิดขึ้น สำหรับญี่ปุ่นไม่ได้กำหนดในเรื่องผู้ประมวลผลข้อมูลฯ สำหรับสิงคโปร์กำหนดให้องค์กรด้านข้อมูล มีสิทธิและหน้าที่ในการคุ้มครองข้อมูลฯ และการจำกัดการเก็บรักษาข้อมูล สำหรับสหราชอาณาจักรกำหนดให้ประมวลผลในนามของผู้ควบคุมข้อมูลฯ และรับรองการคุ้มครองสิทธิของเจ้าของข้อมูลฯ, ไม่ว่าจ้างผู้ประมวลผลข้อมูลฯ รายอื่น โดยไม่ได้รับอนุญาต, การประมวลผลโดยผู้ประมวลผลข้อมูลฯ จะถูกควบคุมโดยสัญญาหรือกฎหมายภายในอื่น, สิทธิและหน้าที่ของผู้ประมวลผลข้อมูลฯ ที่มีความแตกต่างระหว่างกฎหมายไทยกับกฎหมายสหราชอาณาจักร คือ 1. กฎหมายไทยกำหนดเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของผู้ประมวลผลข้อมูลฯ ในเรื่องการเก็บรวบรวมฯข้อมูล ให้เป็นไปตามคำสั่งที่ได้รับจากผู้ควบคุมข้อมูลฯ แต่กฎหมาย สหราชอาณาจักรกำหนดให้ ผู้ประมวลผลข้อมูลฯ จะถูกควบคุมโดยสัญญาหรือกฎหมายอื่นตามกฎหมายภายในประเทศ สำหรับสหภาพยุโรปกำหนดให้การประมวลผลโดยผู้ประมวลผลข้อมูลฯ จะต้องถูกกำกับโดยสัญญาหรือนิติกรรมภายใต้กฎหมาย, สิทธิและหน้าที่ของผู้ประมวลผลข้อมูลฯ ที่มีความแตกต่างระหว่างกฎหมายไทยกับกฎหมายของสหภาพยุโรป คือ กฎหมายไทยกำหนดในเรื่องการเก็บรวบรวมฯ ข้อมูลส่วนบุคคล ให้เป็นไปตามคำสั่งที่ได้รับจากผู้ควบคุมข้อมูลฯ แต่กฎหมายของสหภาพยุโรปกำหนดให้การประมวลผลโดยผู้ประมวลผลข้อมูลฯ จะถูกกำกับโดยสัญญาหรือนิติกรรม

2.6 สิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

สิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า ไทยกำหนดสิทธิของเจ้าของข้อมูลฯ ที่สำคัญ ได้แก่ สิทธิในการเข้าถึงข้อมูลฯ, สิทธิในการแก้ไขข้อมูลฯ, สิทธิขอให้ลบข้อมูลฯ, สิทธิคัดค้านการประมวลผล, สิทธิขอให้ระงับการใช้ข้อมูลฯ, สิทธิในการให้โอนย้ายข้อมูลฯ สำหรับญี่ปุ่นกำหนดสิทธิของเจ้าของข้อมูลฯ ได้แก่ สิทธิแก้ไข เพิ่มเติม หรือลบข้อมูลฯ และขอให้หยุดใช้ข้อมูลฯ หากนำไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์อื่น หรือได้มาโดยฉ้อฉลหรือวิธีการอื่นที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย, สิทธิร้องขอให้ยุติการใช้ข้อมูล, สิทธิเข้าถึงข้อมูลฯ ที่จะลบในหกเดือน, สิทธิขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลฯ หยุดใช้ข้อมูลฯ หรือยุติการถ่ายโอนข้อมูลไปยังบุคคลที่สาม ความเหมือนระหว่างกฎหมายคุ้มครองข้อมูลฯ ของไทยกับญี่ปุ่น ได้แก่ 1. สิทธิการแก้ไขข้อมูลฯ 2. สิทธิลบข้อมูลฯ แต่ที่มีความแตกต่าง ได้แก่ 1. สิทธิในการเข้าถึง ซึ่งกฎหมายไทยกำหนดไว้กว้างๆ แต่กฎหมายญี่ปุ่นกำหนดสิทธิเข้าถึงข้อมูลเฉพาะข้อมูลฯ ที่จะลบในหกเดือน สำหรับสิงคโปร์กำหนดสิทธิของเจ้าของข้อมูลฯ ได้แก่ สิทธิได้รับการแจ้งวัตถุประสงค์ก่อนการเก็บรวบรวม ใช้และเปิดเผยข้อมูลฯ, สิทธิในการถอนความยินยอมหรือการกระทำที่ให้ไว้แก่

องค์กร, สิทธิในการเข้าถึงข้อมูลฯ ความเหมือนระหว่างกฎหมายคุ้มครองข้อมูลฯ ของไทยกับสิงคโปร์ ได้แก่ สิทธิในการเข้าถึง แต่ที่แตกต่างคือ กฎหมายไทยไม่ได้กำหนดสิทธิได้รับการแจ้งวัตถุประสงค์ก่อนการเก็บรวบรวม ฯ ข้อมูลฯ และสิทธิในการถอนความยินยอมหรือการกระทำที่ให้อำนาจองค์กร สำหรับสหราชอาณาจักร กำหนดสิทธิของเจ้าของข้อมูลฯ ได้แก่ สิทธิได้รับข้อมูลฯ, สิทธิในการจำกัดการประมวลผล, สิทธิในการเคลื่อนย้ายข้อมูลฯ, สิทธิที่จะไม่ตัดสินใจภายใต้การประมวลผลโดยอัตโนมัติ สิทธิของเจ้าของข้อมูลฯ ที่มีความเหมือนระหว่างกฎหมายคุ้มครองข้อมูลฯ ของไทยกับสหราชอาณาจักร ได้แก่

1. สิทธิในการแก้ไขข้อมูลฯ ลบข้อมูล การให้ออนย้ายข้อมูลฯ แต่ที่แตกต่างคือ กฎหมายไทยไม่ได้กำหนด
1. สิทธิได้รับข้อมูลฯ ที่เก็บรวบรวมไว้จากผู้ควบคุมข้อมูลฯ
2. สิทธิได้รับการยืนยันข้อมูลฯ, สิทธิจำกัดการประมวลผล, สิทธิที่จะไม่ตัดสินใจภายใต้การประมวลผลโดยอัตโนมัติ สำหรับสหภาพยุโรปกำหนดสิทธิของเจ้าของข้อมูลฯ ได้แก่
- สิทธิในการเข้าถึง แก้ไข ลบ
- การจำกัดการประมวลผล, สิทธิคัดค้าน สิทธิของเจ้าของข้อมูลฯ ที่มีความเหมือนระหว่างกฎหมายคุ้มครองข้อมูลฯ ของไทยกับสหภาพยุโรป ได้แก่
- สิทธิในการเข้าถึง, สิทธิในการแก้ไขข้อมูลฯ, สิทธิในการขอให้ลบข้อมูลฯ แต่กฎหมายไทยไม่ได้กำหนด
1. สิทธิในการจำกัดการประมวลผล
2. สิทธิในการใช้ข้อมูลร่วมกัน
4. สิทธิในการคัดค้านการประมวลผลข้อมูล

2.7 การส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคลไปยังต่างประเทศ

ไทยกำหนดให้การส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคลไปยังต่างประเทศ ต้องมีมาตรฐานการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เพียงพอ สำหรับญี่ปุ่นมีเงื่อนไข 2 ประการ คือ 1. ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูล 2. ไม่มีความยินยอมจากเจ้าของข้อมูล ผู้รับโอนจะต้องอยู่ในประเทศที่มีรายชื่อตามที่คณะกรรมการคุ้มครองฯ กำหนดหรือใช้มาตรฐานการคุ้มครองข้อมูลฯ เทียบเท่ากฎหมายฉบับนี้ แต่ที่แตกต่าง คือ กฎหมายไทยกำหนดให้การส่งหรือโอนข้อมูลฯ ไปยังต่างประเทศ ต้องมีมาตรฐานการคุ้มครองข้อมูลฯ สำหรับสิงคโปร์ให้องค์กรที่จัดเก็บข้อมูลต้องไม่ถ่ายโอนข้อมูลฯ ไปนอกประเทศ เห็นได้ชัดว่าแตกต่างกัน สำหรับสหราชอาณาจักรกำหนดให้ประเทศปลายทางมีระดับการคุ้มครองข้อมูลฯ ที่เพียงพอ และกำหนดแนวทางอื่น ซึ่งไทยไม่ได้กำหนดแนวทางอื่น สำหรับสหภาพยุโรปกำหนดให้การเคลื่อนย้ายข้อมูลฯ จะทำได้เมื่อเป็นไปตามหลักของการวินิจฉัยถึงความเพียงพอ หรือแนวทางอื่นที่กำหนดไว้ ความแตกต่าง คือ กฎหมายไทยกำหนดให้ประเทศปลายทางต้องมีมาตรฐานการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เพียงพอ แต่กฎหมายของสหภาพยุโรปกำหนดแนวทางการโอนข้อมูลฯ อื่นไว้หลายแนวทาง

อภิปรายผล

ผลการเปรียบเทียบหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลสากลกับหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของไทย พบว่า มีความเหมือนกับหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามหลักสากล เนื่องจากไทยเป็นภาคีหรือรัฐสมาชิกตามข้อตกลงระหว่างประเทศขณะเดียวกันกฎเกณฑ์สากลใดที่สอดคล้องในเรื่องสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์แม้ไทยไม่ได้เป็นสมาชิกก็สามารถนำกฎเกณฑ์ดังกล่าวซึ่งเป็นที่ยอมรับมาปรับใช้ในเนื้อหาได้ สอดคล้องกับความคิดเห็นของ นคร เสรีรักษ์ (2563) ว่า การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในข้อตกลงระหว่างประเทศไม่ว่าจะเป็นแนวทางขององค์การสหประชาชาติ แนวทางขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา แนวทางของโอเปค ล้วนเป็นการกำหนดหลักการปฏิบัติเกี่ยวกับการเก็บ การประมวลผลและการส่งข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งเป็นไปตามมาตรฐานสากล

ผลการเปรียบเทียบเนื้อหากฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของไทย กับเนื้อหากฎหมายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของต่างประเทศ ได้แก่ ญี่ปุ่น สิงคโปร์ สหราชอาณาจักร และสหภาพยุโรป พบว่า มีความเหมือนบางส่วน แต่ก็มีความแตกต่างในเนื้อหาด้วย ดังนี้

- 1) การกำหนดคำนิยามคำว่า “ข้อมูลส่วนบุคคล” จะเห็นว่าในเรื่องนี้ เนื้อหากฎหมายของไทยกำหนดคำนิยามเรื่องนี้ไว้อย่างกว้างๆ แตกต่างจากเนื้อหากฎหมายของประเทศที่ศึกษาได้กำหนดคำนิยามและยกตัวอย่างของข้อมูลฯ ตลอดจนจำแนกลักษณะและประเภทข้อมูลฯ ซึ่งการให้ความหมายอย่างกว้าง จะทำให้มีปัญหาในการพิจารณาเพื่อตีความหมาย อีกทั้งกฎหมายนี้ไม่ได้คุ้มครองถึงข้อมูลของผู้เสียชีวิต ซึ่งอาจมีความเสียหายแก่ตัวผู้เสียชีวิตและทายาทได้ คำว่า “ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล” จะเห็นว่าใช้คำเรียกเหมือนกับกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสหราชอาณาจักรและสหภาพยุโรป แต่ญี่ปุ่นและสิงคโปร์ใช้คำอื่น แต่ก็อยู่ในฐานะเป็นผู้ควบคุมข้อมูลฯ ไม่ว่าจะใช้ชื่อใด ความสำคัญในการพิจารณา คือ อำนาจ

หน้าที่ ทั้งนี้ เนื้อหากฎหมายไทยกำหนดให้ผู้ควบคุมข้อมูลฯ มีอำนาจเพียงการตัดสินใจเกี่ยวกับการเก็บรวบรวม ใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล แตกต่างจากกฎหมายของประเทศที่ศึกษาซึ่งกำหนดอำนาจหน้าที่กำหนดวัตถุประสงค์หรือวิธีการประมวลผลข้อมูลฯ โดยลำพังหรือร่วมกัน คำว่า “ผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล” หมายความว่า เป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับการเก็บรวบรวม ใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลตามคำสั่งหรือในนามของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล จะเห็นว่าการกำหนดเพียงดำเนินการเกี่ยวกับการเก็บรวบรวม ใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล ตามคำสั่งหรือในนามของผู้ควบคุมข้อมูลฯ เพียงเท่านั้น แตกต่างจากกฎหมายของประเทศที่ศึกษาคือ ไม่ได้ดำเนินการครอบคลุมไปถึงการประมวลผล และไม่ครอบคลุมไปถึงผู้ประมวลผลข้อมูลฯ ดังนั้น ประเด็นคำนิยามจึงสมควรที่จะได้มีการเพิ่มเติมรายละเอียดดังกล่าวข้างต้นในพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ให้สอดคล้องกับต่างประเทศ

2) ขอบเขตการบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองข้อมูลฯ จะเห็นว่า บังคับใช้กับ “ผู้ควบคุมข้อมูล” แม้เนื้อหาของกฎหมายของประเทศที่ศึกษาใช้ชื่ออื่น แต่ก็อยู่ในฐานะเป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ส่วนขอบเขตการบังคับใช้กฎหมายมีความแตกต่างกับขอบเขต การบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองข้อมูลฯ ของประเทศที่ศึกษา จึงสมควรเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับเนื้อหาของกฎหมายของประเทศที่ศึกษา

3) คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลฯ จะเห็นว่า มีอำนาจหน้าที่แตกต่างจากประเทศที่ศึกษา โดยไม่ได้กำหนดในเรื่องการตรวจสอบกิจกรรมของผู้ควบคุมข้อมูลฯ ผู้ประมวลผลข้อมูลนิรนามหรือไม่ระบุตัวตน อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการละเมิดข้อมูล การกำหนดบทลงโทษ หน้าที่ตรวจตรา และบังคับใช้กฎหมาย และการโอนข้อมูลฯ

4) การกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล จะเห็นว่าเนื้อหาของกฎหมายของประเทศที่ศึกษากับไทยมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ ไม่กำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ควบคุมข้อมูลฯ เช่นเดียวกับที่กำหนดไว้ในเนื้อหาของกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศที่ศึกษา จึงสมควรที่จะได้มีการเพิ่มหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลให้สอดคล้องกับประเทศที่ศึกษา

5) สิทธิและหน้าที่ของผู้ประมวลผลข้อมูลฯ จะเห็นว่าเนื้อหาของกฎหมายของไทยแตกต่างจากเนื้อหาของกฎหมายคุ้มครองฯ ของสหราชอาณาจักรและสหภาพยุโรป โดยไม่มีการกำหนดสิทธิและหน้าที่ของผู้ประมวลผลข้อมูลฯ ในหลายเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล จึงควรที่จะได้มีการเพิ่มเติมสิทธิและหน้าที่ของผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลในกฎหมายฉบับนี้

6) สิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล จะเห็นว่าเนื้อหาของกฎหมายคุ้มครองข้อมูลฯ ไทยในเรื่องสิทธิของเจ้าของข้อมูลฯ มีบางสิทธิที่เหมือนกับประเทศที่ศึกษา แต่ยังมีสิทธิของเจ้าของข้อมูลฯ จำนวนมากที่มีเนื้อหาของกฎหมายคุ้มครองข้อมูลฯ เรื่องนี้ที่แตกต่างกัน ดังนั้น เพื่อประโยชน์ในเรื่องสิทธิของเจ้าของข้อมูลฯ จึงควรได้กำหนดเพิ่มเติมในเนื้อหาของกฎหมายไทย

7) การส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคลไปยังต่างประเทศ จะเห็นว่า เนื้อหาของกฎหมายคุ้มครองข้อมูลฯ ไทยใกล้เคียงกับสหภาพยุโรป ซึ่งกำหนดให้ ประเทศปลายทางต้องมีมาตรฐานการคุ้มครองข้อมูลฯ ที่เพียงพอ ส่วนที่แตกต่างคือ กฎหมายคุ้มครองข้อมูลฯ ของไทยมิได้กำหนดแนวทางการโอนข้อมูลฯ อื่น นอกจากนี้ เนื้อหาของกฎหมายไทยยังแตกต่างจากประเทศที่ศึกษา ได้แก่ ญี่ปุ่นซึ่งจะโอนได้ต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูล กรณีไม่ได้รับความยินยอม ผู้รับโอนต้องอยู่ในประเทศที่มีรายชื่อตามที่คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลฯ ญี่ปุ่นกำหนด ส่วนสิงคโปร์มีหลักกฎหมายห้ามองค์กรที่จัดเก็บข้อมูลฯ โอนข้อมูลฯ และ สหราชอาณาจักรซึ่งกำหนดวิธีการถ่ายโอนไว้หลายแนวทาง จึงเห็นว่าควรได้เพิ่มเติมแนวทางการโอนข้อมูลโดยพิจารณาจากแนวทางของสหภาพยุโรป

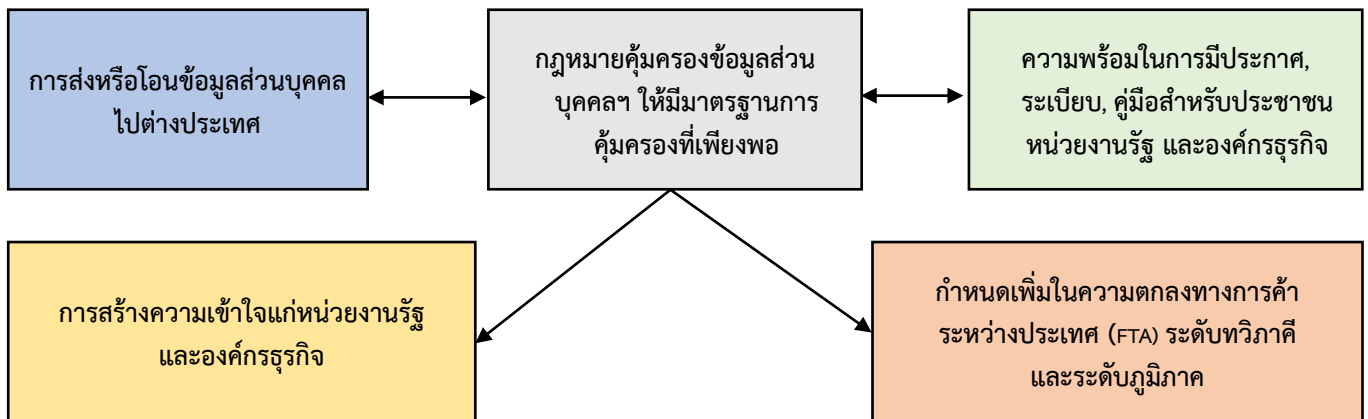
ข้อค้นพบจากการศึกษานี้สะท้อนให้เห็นว่า เนื้อหาของกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของไทยมีหลายกรณีมีความแตกต่างอันนำไปสู่การมีข้อขัดข้อง ซึ่งมีผลต่อมาตรฐานการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เพียงพอ อย่างไรก็ตาม กฎหมายฉบับนี้รับรองและให้ความสำคัญในสิทธิความเป็นส่วนตัว จึงถือว่ามาตรฐานการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในระดับหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับ นคร เสรีรักษ์ (2563) ได้วิเคราะห์มาตรฐานสากลในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลกรณีผลกระทบต่อประเทศไทยว่า กฎหมายได้กำหนดให้คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลมีหน้าที่และอำนาจกำหนดหลักเกณฑ์การให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่ส่งหรือโอนไปยังต่างประเทศ แต่ขณะนี้ยังไม่มีดำเนินการในเรื่องนี้จึงไม่อาจคาดเดาได้

ว่าหลักเกณฑ์ที่จะออกมาจะเป็นไปตามมาตรฐานสากลและข้อตกลงระหว่างประเทศหรือไม่ ซึ่งในขั้นนี้ถือได้ว่าประเทศไทยมีมาตรฐานการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลแล้ว

แนวทางพัฒนากฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของไทย พบว่า แนวทางพัฒนากฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของไทย ควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของไทยในส่วนเนื้อหา เพื่อให้มีมาตรฐานที่เพียงพอหรือเทียบเท่ากับสากล

องค์ความรู้ใหม่

การประสานการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของไทยกับการค้าระหว่างประเทศ

ภาพที่ 2 การค้าระหว่างประเทศของไทย

จากภาพที่ 2 การประสานการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของไทยกับการค้าระหว่างประเทศ โดยมีการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่มีมาตรฐานเพียงพอ ด้วยการเพิ่มเติมเนื้อหากฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลให้ทัดเทียมสากล

สรุปผลการวิจัย

มาตรฐานการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เพียงพอเป็นคำที่ใช้ในกฎหมายคุ้มครองข้อมูลฯ ของสหภาพยุโรปและมีความหมายเช่นเดียวกับมาตรฐานการคุ้มครองข้อมูลฯ ที่เทียบเท่ากัน และโดยที่กฎหมายคุ้มครองข้อมูลฯ ของสหภาพยุโรปเป็นกฎหมายฉบับแรกที่บัญญัติในเรื่องการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล จึงมีอิทธิพลให้นานาประเทศรวมทั้งไทยนำเนื้อหากฎหมายคุ้มครองข้อมูลฯ ของสหภาพยุโรป และการนำหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลสากล มาใช้เพื่อการยกร่างกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ดังนั้น กฎหมายฉบับนี้จึงตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลสากล ซึ่งหมายถึงการมีหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามหลักสากล อย่างไรก็ตาม การที่เนื้อหาหรือบทบัญญัติกฎหมายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของต่างประเทศและของไทยในเรื่อง การกำหนดความหมายของคำนิยาม, ขอบเขตการบังคับใช้กฎหมาย, ผู้มีอำนาจกำหนดกฎเกณฑ์การคุ้มครองข้อมูลฯ หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ควบคุมข้อมูลฯ สิทธิและหน้าที่ของผู้ประมวลผลข้อมูลฯ สิทธิของเจ้าของข้อมูลฯ การส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคล ยกเว้นเนื้อหาบางส่วนของกฎหมายในเรื่องสิทธิของเจ้าของข้อมูลฯ มีความแตกต่างจะทำให้ไทยพัฒนาเนื้อหากฎหมายให้เท่าเทียมสากล ซึ่งจะทำให้ไม่เป็นปัญหาหรือข้อขัดข้องในการใช้กฎหมายกับต่างประเทศและเป็นการสร้างความเชื่อมั่นในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเมื่อมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลส่วนบุคคล ดังนั้น ข้อขัดข้องที่เกิดจากการมีเนื้อหาหรือบทบัญญัติที่แตกต่างจากสากลจึงมีผลต่อมาตรฐานการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เพียงพอ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย

จากผลการวิจัย ได้แนวทางพัฒนากฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของไทย เนื้อหากฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของไทยหลายกรณีที่พบความแตกต่าง ควรแก้ไขเพิ่มเติมเนื้อหากฎหมาย ดังนี้

1.1 การกำหนดคำนิยามในกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของไทย ควรเพิ่มเติมคำนิยามของคำว่า “ข้อมูลส่วนบุคคล” โดยคำนึงถึงข้อมูลบุคคลที่สามารถระบุอัตลักษณ์ของบุคคลนั้นได้ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม รวมทั้งเพิ่มเติมประเภทของข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ คำว่า “ข้อมูลส่วนบุคคลชนิดพิเศษ” ซึ่งการกำหนดไว้ในคำนิยามของกฎหมายจะสอดคล้องกับแนวทางของประเทศญี่ปุ่น นอกจากนี้ ควรเพิ่มเติมความหมายคำว่า “ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล” ในเรื่องการเป็นบุคคลที่กำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งจะสอดคล้องกับแนวทางของสหภาพยุโรปและสหราชอาณาจักร และเพิ่มเติมความหมายคำว่า “ผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล” ซึ่งจำเป็นต้องพิจารณาครอบคลุมถึงการดำเนินการเกี่ยวกับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อให้มีความหมายที่ครอบคลุมบริบทในเรื่องการประมวลผลและชัดเจนในการปฏิบัติงานที่จะสอดคล้องกับแนวทางของสหภาพยุโรปและสหราชอาณาจักร

1.2 ควรเพิ่มหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ควบคุมข้อมูลฯ ให้รองรับกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีเพื่อให้มีความเป็นสากลเทียบเท่าต่างประเทศ โดยกำหนดหน้าที่ให้มีความเกี่ยวข้องกับรายละเอียดของขั้นตอนการใช้มาตรการทางเทคนิค ซึ่งจะสอดคล้องกับแนวทางของสหราชอาณาจักร และสหภาพยุโรป

1.3 บทบาทหน้าที่ของผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล ควรเพิ่มเติมหน้าที่ ให้ดำเนินการในนามของผู้ควบคุมข้อมูลฯ ได้โดยจำกัดเฉพาะกรณีที่สมารถให้การรับประกันที่เพียงพอในการใช้มาตรการทางเทคนิคและการจัดการที่เหมาะสม การประมวลผลที่ต้องได้รับอนุญาตจากผู้ควบคุมข้อมูลฯ โดยผู้ประมวลผลข้อมูลฯ ต้องผูกพันตามที่กำหนดในสัญญาหรือกฎหมายภายในอื่น และหน้าที่ๆ จะไม่ว่าจ้างหรือผูกพันในทางกฎหมายกับผู้ประมวลผลรายอื่นจะสอดคล้องกับแนวทางของสหราชอาณาจักร และสหภาพยุโรป

1.4 สิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของไทยได้กำหนดไว้ชัดเจนแล้ว สอดคล้องกับแนวทางของประเทศญี่ปุ่น สิงคโปร์ สหราชอาณาจักร และสหภาพยุโรป แต่ควรเพิ่มเติมในเรื่องการไม่ตัดสินใจภายใต้การประมวลผลโดยอัตโนมัติ ซึ่งผลทางกฎหมายเกี่ยวข้องกับเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล และสอดคล้องกับแนวทางของสหราชอาณาจักร และสหภาพยุโรป

1.5 ประเด็นการส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคลไปยังต่างประเทศที่รับข้อมูลส่วนควรเพิ่มเติมแนวทางอื่นในการส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคลไปยังประเทศที่ไม่ได้รับประกันการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เพียงพอด้วย

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

2.1 ประเทศไทยควรประสานกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในเวทีความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก และประชาคม

2.2 ควรจัดให้มีประกาศคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ระเบียบ คู่มือ เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการถือปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 สำหรับองค์กรภาคธุรกิจโดยแบ่งแยกตามภาคส่วนของธุรกิจ

3. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 การพัฒนารูปแบบและวิธีการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการใช้กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของไทยสำหรับองค์กรธุรกิจ

3.2 บทวิเคราะห์พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ศึกษากรณีขอบเขตการบังคับใช้กับผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งอยู่นอกราชอาณาจักรไทย

เอกสารอ้างอิง

- ฐานี ชูจันทร์. (2566). ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562. สืบค้น 1 กรกฎาคม 2566. จาก http://www.lawgrad.ru.ac.th/AbstractsFile/6224012223/1632913789673ede223504d3f39c3bb12c1659ee0c_abstract.pdf.
- นคร เสรีรักษ์. (2563). มาตรฐานสากลในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล : ผลกระทบต่อประเทศไทย. สืบค้น 1 กรกฎาคม 2566. จาก <https://www.fpps.or.th/elibrary/download/book123.pdf>.
- พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562. (27 พฤษภาคม 2562). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 136 ตอนที่ 69 ก. หน้า 52-75.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (6 เมษายน 2560). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 134 ตอนที่ 40 ก. หน้า 9.
- GDPR. (2023). *General data protection regulation*. Retrieved 1 July 2023. from <https://gdpr-info.eu/>.
- _____. (2023). *United Kingdom's General data protection regulation*. Retrieved 1 July 2023. from <https://uk-gdpr.org/>.

Factors Influencing Travelers' Decision-Making on Microtransit Services in Bangkok: a Case Study of MuvMi

Jutamart Siriket¹ and Mana Luksamee – Arunothai^{2*}

¹ Master Student, Business economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

² Associate Professor of Department of Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: fecomnl@ku.ac.th

ABSTRACT

This research article investigates factors influencing travelers' decision-making on micro-transit services in Bangkok, with a focus on the MuvMi service. The study examines demographic and behavioral science aspects, the marketing mix (7Ps), and technology acceptance. A questionnaire was administered to 415 participants, and data were analyzed using descriptive statistics and binary logistic regression. The significant factors influencing the decision to use MuvMi are occupation, main journey mode, daily travel expenses, promotional activities, physical attributes, and ease of use. However, smartphone usage did not correlate with service utilization. To improve service decision-making, MuvMi operators should modernize and standardize electric tricycles for safety and provide comprehensive driver training. Additionally, promoting innovative and eco-friendly vehicles can encourage increased public transportation usage in Bangkok.

Keywords: Microtransit, MuvMi, Public Transport, Factors Influencing

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถขนส่งสาธารณะระดับ Microtransit ของผู้เดินทางในกรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษา รถสามล้อไฟฟ้า MuvMi

จุฬามาศ ศิริเกษ¹ และ มานะ ลักษณะมีอรุณทัต^{2*}

¹ นิสิตปริญญาโท สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: fecomnl@ku.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถขนส่งสาธารณะระดับ Microtransit ของผู้เดินทางในกรุงเทพมหานคร โดยเน้นการศึกษาไปที่กรณีศึกษา รถสามล้อไฟฟ้า MuvMi ซึ่งเป็นระบบขนส่งสาธารณะที่น่าสนใจในเมืองหลวงในช่วงเวลาปัจจุบัน งานวิจัยนี้สำรวจปัจจัยทางด้านประชากรศาสตร์และพฤติกรรมส่วนบุคคลผ่านการตลาด (7P) และการยอมรับเทคโนโลยี โดยใช้แบบสอบถามที่มีผู้เข้าร่วมจำนวน 415 คน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและการถดถอยโลจิสติกแบบทวิ (Binary Logistic Regression Analysis) ซึ่งปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ MuvMi ได้แก่ อาชีพ รูปแบบการเดินทางหลัก ค่าใช้จ่ายโดยรวมในการเดินทางต่อวัน การส่งเสริมการตลาด ลักษณะทางกายภาพ และความง่ายในการใช้งาน อย่างไรก็ตาม การใช้สมาร์ตโฟนไม่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจใช้บริการนี้ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดการเลือกใช้บริการ ผู้ประกอบการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi ควรต้องปรับปรุงรถสามล้อไฟฟ้าให้มีความทันสมัยได้มาตรฐานและมีความปลอดภัย รวมถึงจัดให้มีการฝึกอบรมพนักงานขับรถเพื่อให้บริการได้ในมาตรฐานเดียวกันอย่างครอบคลุม นอกจากนี้ การส่งเสริมยานพาหนะที่มีนวัตกรรมเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สามารถกระตุ้นการใช้ระบบขนส่งสาธารณะในกรุงเทพมหานครให้เพิ่มขึ้นได้

คำสำคัญ: ระดับ Microtransit, รถสามล้อไฟฟ้า MuvMi, รถขนส่งสาธารณะ, ปัจจัยที่มีอิทธิพล

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

จากการคาดการณ์ขององค์การสหประชาชาติ (2018) การเติบโตขึ้นของเมืองใหญ่ทั่วโลกจะเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งด้านความแออัดในเขตเมือง คุณภาพด้านอากาศ ปัญหามลพิษต่างๆ จึงนำไปสู่ความพยายามของหลายๆ ประเทศที่เตรียมรับมือต่อสถานการณ์การเติบโตของมหานคร โดยปัจจุบันประเทศไทย มีอัตราการอยู่อาศัยในเมืองใหญ่อยู่ที่ประมาณ 50% เป็นผลให้สภาพการจราจรติดขัดในประเทศไทยเป็นปัญหาที่เรื้อรังมาอย่างยาวนาน โดยเฉพาะในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งปัจจุบันภาครัฐบาลและภาคเอกชนพยายามแก้ปัญหาและส่งเสริมนโยบายที่เกี่ยวกับรถสาธารณะมากมาย ภายใต้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบคมนาคมขนส่งของไทย ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) มุ่งยกระดับการขนส่งและโลจิสติกส์ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่ง ไม่ว่าจะเป็นโครงการรถไฟฟ้าบีทีเอส (BTS) รถไฟฟ้ามหานคร (MRT) โครงการใช้พลังงานทางเลือก ก๊าซธรรมชาติสำหรับรถยนต์ (NGV) ก๊าซปิโตรเลียมเหลว (LPG) และโครงการรถแท็กซี่พลังงานไฟฟ้า เป็นต้น แต่เนื่องจากจำนวนประชากรในเมืองใหญ่ได้เพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็ว และส่วนใหญ่ยังใช้รถยนต์ส่วนบุคคล โดยมีแนวโน้มการจดทะเบียนรถใหม่เพิ่มขึ้นทุกปี ขณะที่ระบบขนส่งสาธารณะในเขตเมืองและระหว่างเมืองยังครอบคลุมไม่ทั่วถึงและไม่เชื่อมต่อกันอย่างเป็นระบบ และเนื่องจากกรุงเทพฯ มีซอยตันจำนวนมากเมื่อเทียบกับถนนทั้งหมด โดยมีซอยตันมากถึง 37.19% (เสาวนิตี อยู่โพธิ์, 2561) ย่อมส่งผลให้ระบบขนส่งมวลชนเข้าไม่ถึงพื้นที่ชุมชน ทำให้ไม่สามารถตอบสนองความต้องการในการใช้ระบบขนส่งสาธารณะของประชาชนได้

ทั้งนี้ภาครัฐกำลังพยายามส่งเสริมรูปแบบการเดินทางหลายโหมด เพื่อเสริมกับระบบขนส่งหลักให้เชื่อมต่อต้นทางและปลายทาง ทำให้คนเปลี่ยนรูปแบบการเดินทางจากระบบส่วนตัวมาเป็นระบบขนส่งมวลชนทางราง ที่มีความสะดวก รวดเร็วและปลอดภัย มีประสิทธิภาพสูงกว่ามากยิ่งขึ้น และ Smart Mobility เป็นกุญแจที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนี้ โดยการสัญจรอัจฉริยะ หรือ Smart Mobility เป็นหนึ่งในแนวทางการพัฒนาเมือง Smart City ที่ส่งผลดีต่อทุกภาคส่วน จะมีโอกาสทำให้เกิดธุรกิจมากมาย ทั้งธุรกิจแบ่งปันการใช้รถทั่วโลก (Car Sharing) ธุรกิจการขนส่งและบริการขนาดเล็ก ที่ยืดหยุ่น (Microtransit) ธุรกิจบริหารจัดการที่จอดรถ ธุรกิจจัดหาพาหนะ แท็กซี่ปลอดมลพิษ

Microtransit คือ การให้บริการการใช้รถร่วมกันตามความต้องการของผู้เดินทาง (On-Demand Ridesharing Service) ด้วยการเรียกรถโดยสารผ่านแอปพลิเคชัน โดยระบบจะจัดการแชร์รถกับผู้ที่จะเรียกรถไปในเส้นทางเดียวกันหรือบริเวณใกล้เคียงกันให้ไปด้วยกัน จึงทำให้ราคาค่าบริการถูกลง อัตราค่าโดยสารมีมาตรฐาน ผ่านการคิดตามระยะทางจริง สามารถชำระค่าบริการและทำการจองได้แบบ real-time โดยการขนส่งระดับ Microtransit เป็นการขนส่งสาธารณะที่อาศัยช่องว่างระหว่างการขนส่งแบบ Mass Transit และเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการบริการขนส่งสาธารณะขนาดเล็กแบบจุดต่อจุด First Miles, Last Miles เพื่อให้เชื่อมต่อกับขนส่งมวลชนหลักที่มีการให้บริการแบบจำกัด และมีการกำหนดตารางเวลาคงที่ ทั้งนี้ Microtransit มีเส้นทางที่ให้บริการเป็นไปตามโครงสร้างของถนนและผังเมือง ให้บริการแบบ On-demand คือดำเนินการตามความต้องการของผู้เดินทางตามเส้นทางกำหนดการคงที่หรือเส้นทางที่ยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนเส้นทางได้ตามลูกค้าที่เรียกใช้งาน

Microtransit กำลังเป็นที่นิยมในหลายประเทศทั่วโลก มีข้อได้เปรียบในการตอบสนองความต้องการการเดินทางของผู้คนให้เชื่อมต่อกับขนส่งสาธารณะหรือการเดินทาง First Miles, Last Miles ที่ระบบขนส่งมวลชน Mass Transit ที่มีอยู่ไม่สามารถครอบคลุมได้ ตัวอย่างการให้บริการ Microtransit ในสหรัฐอเมริกา เช่น UberPOOL, Lyft Line และ Via สำหรับในประเทศไทยการให้บริการ Microtransit ยังถือเป็นช่วงการริเริ่มการให้บริการที่จะมารองรับความต้องการของผู้เดินทาง ทำให้ยังมีประเภทธุรกิจ Microtransit ไม่มากนัก ที่เห็นได้ชัดจะเป็นผู้ให้บริการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi เป็นการให้บริการของบริษัท เออร์เบิน โมบิลิตี้ เทคโนโลยี จำกัด ซึ่งเป็นผู้ให้บริการภาคเอกชน เป็นทางเลือกของการเดินทางด้วยพลังงานสะอาด ขับเคลื่อนด้วยมอเตอร์ไฟฟ้า 100% ที่เริ่มให้บริการตั้งแต่ปี 2561 จนในปัจจุบันมียานให้บริการรวมทั้งหมด 11 ยาน ในเวลาเพียง 5 ปี มีแผนจะขยายเปิดในย่านใหม่ๆ อยู่เสมอ อาทิ จุฬาฯ-สามย่าน, อารีย์-ประดิพัทธ์, พหลโยธิน-เกษตร, เกษตรตันโกสินทร์, โอศก-นานา และอื่นๆ โดย MuvMi เป็นรถสามล้อไฟฟ้าขนาดเล็ก แต่สามารถรองรับผู้โดยสารได้สูงสุดถึง 6 คน มีความสะดวกสบายในการใช้บริการ ทั้งนี้ จะใช้แอปพลิเคชันในการเรียกรถโดยสาร สามารถแชร์เส้นทางกับบุคคลอื่นที่เดินทางไปเส้นทางเดียวกัน ทำให้ค่าโดยสารมีราคาต่ำ และยังสัญจรในกรุงเทพฯ ที่มีโครงสร้างถนนแบบก้างปลาและเป็นเมืองแห่งซอยตันได้อย่างสะดวก สามารถเชื่อมต่อกับระบบขนส่งมวลชนหลักในกรุงเทพฯ มีเป้าหมายจะเข้าไปแก้ไขปัญหาการเดินทางของคนในเมือง ประชาชนที่อาศัยในแถบชานเมืองที่มีปัญหาการเดินทางให้เกิดการเชื่อมโยงของระบบคมนาคมอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน (2564) ให้ความสำคัญด้านการประหยัดพลังงาน กำหนดนโยบาย และส่งเสริมการใช้พลังงานสะอาด ปลอดภัย จึงเล็งเห็นความสำคัญต่อวิถีใหม่ของการเดินทาง และสนับสนุนรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi ประหยัดพลังงาน ซึ่งมีการใช้เทคโนโลยีหรือแอปพลิเคชันมาช่วยอำนวยความสะดวกสนองความต้องการของประชาชน และอาจช่วยประหยัดค่าเดินทางจากการใช้งานร่วมกัน

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้บริการรถขนส่งสาธารณะระดับ Microtransit ในประเทศไทยนั้น พบว่า ยังไม่มีการศึกษาใดก่อนหน้านี้ที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถขนส่งสาธารณะระดับ Microtransit ทั้งนี้ การศึกษาเชิงประจักษ์ในอดีตของประเทศไทยจะศึกษาในประเด็นเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียกใช้รถโดยสารผ่านแอปพลิเคชัน และการยอมรับเทคโนโลยีในการเรียกใช้รถโดยสารผ่านแอปพลิเคชัน ซึ่งมีความสอดคล้องกับการศึกษาขนส่งสาธารณะระดับ Microtransit โดยพบว่า การศึกษาปัจจัยและพฤติกรรมการใช้บริการแอปพลิเคชันเพื่อเรียกรถโดยสารในประเทศ วัฒนา เล้าสินวัฒนา (2564), ศรีนรินทร์ หลีฮวด (2564), ปณียา อินทาศ (2563) และพิชาพัทธ์ วิเศษอักษรโชติ (2562) มีผลการศึกษาที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งพบว่า ลักษณะปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกัน จะส่งผลต่อการเลือกใช้บริการเรียกรถโดยสารผ่านแอปพลิเคชันแตกต่างกัน ทั้งนี้กลุ่มผู้ใช้บริการมีแนวโน้มที่อายุน้อย มีระดับการศึกษาที่สูง มีรายได้ในระดับปานกลางถึงสูง แต่ สุวิภา รักษ์วงศ์ตระกูล (2560) มีการศึกษาที่มีผลแตกต่างออกไปเล็กน้อยในส่วน

ลักษณะประชากรศาสตร์ ด้านอายุ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และอาชีพ ที่แตกต่างกันไม่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการฯ ทางด้าน ปณิยา อินทกาศ (2563), พิชาทพัทธ์ วิเศษอัครโศต (2562) และสุวิภา รักษ์วงศ์ตระกูล (2560) พบว่า ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดมีอิทธิพลต่อการใช้บริการเรียกรถโดยสารผ่านแอปพลิเคชัน และกมล สกกระเศรณี (2557) พบว่าปัจจัยด้านความถี่ สาเหตุสำคัญ เวลา และค่าใช้จ่ายในการใช้บริการต่อครั้งที่แตกต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการเรียกรถโดยสารผ่านแอปพลิเคชันแตกต่างกัน ทั้งนี้ ชุตินันท์ เชี่ยวพานิชย์ (2563) และสิทธิชัย ภูเขาแก้ว (2560) ศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้เรียกรถผ่านแอปพลิเคชัน พบว่า เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีส่วนใหญ่ คือ ด้านการรับรู้ถึงประโยชน์ และด้านการรับรู้ความง่ายต่อการใช้งาน

จากการศึกษาเกี่ยวกับการให้บริการขนส่งระดับ Microtransit ในต่างประเทศ จะเป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นประเด็นด้านปัจจัย และการประเมินผลกระทบทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการให้บริการขนส่งระดับ Microtransit ในด้านต่างๆ โดยผลการศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการเข้าถึงบริการขนส่งระดับ Microtransit ในประเทศสหรัฐอเมริกา Bills, T. S., Twumasi-Boakye, R., Broadus, A., & Fishelson, J. (2022), Eleni Bardaka (2020) แสดงให้เห็นว่าการเข้าถึงบริการขนส่งระดับ Microtransit จะสูงขึ้นสำหรับชุมชนที่มีรายได้ต่ำ และครัวเรือนที่เดินทางด้วยรถสาธารณะเป็นหลัก ด้านส่วนเกินของผู้บริโภค ผู้อยู่อาศัยในเมืองที่จะได้รับผลประโยชน์จาก Microtransit มากกว่าผู้อยู่อาศัยในเขตชานเมือง ส่วนการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินผลโครงการการนำร่องการปรับใช้บริการขนส่งระดับ Microtransit Md Mintu Miah (2020) พบว่าความยากในการใช้งาน ความสามารถในการจ่ายเงิน และความปลอดภัยโดยรวมของ Microtransit อาจไม่ตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุ (อายุ > 54) และผู้ทุพพลภาพ ในขณะที่การศึกษาในประเทศฟินแลนด์ Nils Haglund (2019) พบว่าความต้องการใช้บริการ Microtransit จะเพิ่มขึ้นเมื่อระยะเวลารอคอยต่ำลงหลังจากการเรียกใช้บริการ ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 30 ถึง 65 ปี ด้านการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการเดินทางครั้งต่อไปของผู้ใช้บริการขนส่ง Microtransit ในพรมแดนประเทศเบลเยียม-ลักเซมเบิร์ก He, J., & Ma, T. Y. (2022). พบว่า Microtransit ช่วยเสริมการขนส่งสาธารณะที่มีอยู่และให้ทางเลือกที่มีประสิทธิภาพแก่การใช้รถยนต์ส่วนบุคคล และสุดท้ายการประเมินเศรษฐกิจในประเทศสิงคโปร์ Ongel, Aybike (2019) แสดงให้เห็นว่า ต้นทุนการจัดหารถยนต์ไฟฟ้าขับเคลื่อนอัตโนมัติสำหรับบริการขนส่ง Microtransit จะสูงกว่ารถยนต์ทั่วไป แต่ก็สามารถลดต้นทุนรวมในการเป็นเจ้าของ (TCO) ต่อผู้โดยสาร-กม. ได้มากถึง 75% และ 60% เมื่อเทียบกับรถยนต์ทั่วไปและรถโดยสารประจำทางตามลำดับ

จากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถขนส่งสาธารณะระดับ Microtransit พบว่า แนวคิดส่วนประสมทางการตลาดสำหรับธุรกิจบริการ หรือ 7Ps ใช้ในการกำหนดกลยุทธ์การตลาด (ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2541 อ้างถึง Philip Kotler 1997) รวมถึง Kotler and Keller (2012) อธิบายถึงแบบจำลองพฤติกรรมผู้บริโภคโดยอาศัย Stimulus-Response Model ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นสำหรับการทำความเข้าใจพฤติกรรมของผู้บริโภค โดยมีจุดเริ่มต้นจากการสิ่งกระตุ้นทางการตลาดและสิ่งกระตุ้นอื่นๆ ที่ทำให้เกิดความต้องการผ่านเข้ามาในความรู้สึกนึกคิดของผู้บริโภคที่ได้รับอิทธิพลจากคุณลักษณะต่างๆ ทำให้ส่งผลต่อกระบวนการในการตัดสินใจแล้วจึงเกิดการตอบสนองหรือการตัดสินใจของผู้บริโภค และแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี ซึ่งคิดค้นโดย Venkatesh, Morris, Davis & Davis (2003) ซึ่งพัฒนามาจากทฤษฎีการตอบสนองอย่างมีเหตุผลจะเน้นการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อการยอมรับหรือการตัดสินใจที่จะใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมใหม่ ซึ่งปัจจัยหลักที่ส่งผลโดยตรงต่อการยอมรับเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมของผู้ใช้ได้แก่ การรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งาน และการรับรู้ถึงประโยชน์ที่เกิดจากการใช้

ผู้วิจัยเห็นว่าการขนส่งสาธารณะรูปแบบใหม่อย่าง Microtransit ที่ช่วยเสริมระบบขนส่งมวลชนหลักนั้น จะช่วยลดความแออัดของการจราจร กระตุ้นการพัฒนาเศรษฐกิจ และเพื่อแก้ไขปัญหาการเดินทางของคนในเมืองให้สะดวกสบาย เข้ากับสภาพถนนและสภาพเมืองอย่างกรุงเทพมหานครที่ขึ้นชื่อว่าเป็นเมืองแห่งการจราจรติดขัด ดังนั้น งานวิจัยนี้มุ่งเน้นไปที่กรณีศึกษา รถสามล้อไฟฟ้า MuvMi สำหรับการสัญจรในกรุงเทพฯ ที่มีโครงสร้างถนนแบบก้างปลาและเป็นเมืองแห่งซอยตัน อันมีส่วนทำให้เข้าถึงระบบขนส่งมวลชนได้ลำบาก และมีค่าใช้จ่ายสูง จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น พบว่า ในประเทศไทยและกรุงเทพมหานครมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียกใช้รถโดยสารผ่านแอปพลิเคชัน และการยอมรับเทคโนโลยีในการเรียกใช้รถโดยสารผ่านแอปพลิเคชัน ซึ่งมีความสอดคล้องกับรถขนส่งสาธารณะระดับ Microtransit ที่ต้องใช้แอปพลิเคชัน

ในการเรียกรถโดยสาร ส่วนต่างประเทศเริ่มมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัย และการประเมินผลกระทบทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการให้บริการขนส่งระดับ Microtransit ในด้านต่างๆ งานวิจัยนี้จึงต้องการศึกษาปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ปัจจัยด้านพฤติกรรม ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) การยอมรับเทคโนโลยี และการใช้เทคโนโลยีในการใช้สมาร์ทโฟนที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi ของผู้เดินทางในกรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นประโยชน์ต่อทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชน ใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการตลาด กำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่ง ของประเทศ เพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนารถขนส่งสาธารณะรูปแบบใหม่ในอนาคตที่มีประสิทธิภาพ และเพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของภาคธุรกิจ ครอบคลุมความต้องการของผู้บริโภคทำให้เปลี่ยนรูปแบบการเดินทางจากรถส่วนตัวมาเป็นรถขนส่งสาธารณะมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถขนส่งสาธารณะระดับ Microtransit ของผู้เดินทางในกรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษา รถสามล้อไฟฟ้า MuvMi

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้เดินทางในกรุงเทพมหานคร โดยจะศึกษาผู้ที่เคยใช้และไม่เคยใช้บริการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi เนื่องจากกลุ่มประชากรมีขนาดใหญ่และไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ดังนั้น จึงใช้การคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างจากวิธีการคำนวณแบบไม่ทราบขนาดตัวอย่างของ W.G. Cochran โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 และความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 จะได้เงื่อนไขกำหนดกลุ่มตัวอย่างไม่น้อยกว่า 385 คน ผู้วิจัยจึงทำการเก็บข้อมูลจำนวน 415 ชุด เพื่อลดการเกิดข้อผิดพลาดในวิธีการดำเนินการวิจัย โดยการกระจายแบบสอบถามใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบตามระดับชั้น (Stratified sampling) ด้วยการเลือกเก็บข้อมูลในเขตพื้นที่ที่มีการให้บริการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi ซึ่งอยู่ในเขตการปกครอง 3 เขต ได้แก่ กลุ่มกรุงเทพมหานครกลาง กลุ่มกรุงเทพมหานครใต้ และกลุ่มกรุงเทพมหานครเหนือ และแบ่งเป็นผู้ที่เคยใช้บริการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi จำนวน 215 คน และผู้ไม่เคยใช้บริการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi จำนวน 200 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Non-Probability) ด้วยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณทำการสำรวจด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ออกแบบจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากภายในประเทศและต่างประเทศซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ คำถามเพื่อจำแนกลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านพฤติกรรมของผู้เดินทางในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ เขตที่พักอาศัย ระยะทางจากที่พักอาศัยถึงขนส่งมวลชนหลัก รูปแบบการเดินทางหลัก บุคคลที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบการเดินทางหลัก เคย/ไม่เคย ใช้บริการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi ความถี่ในการเดินทางด้วยยานพาหนะส่วนบุคคล รถเมล์ประจำทาง รถไฟฟ้าขนส่งมวลชน และแท็กซี่ (ต่อสัปดาห์) และค่าใช้จ่ายรวมในการเดินทางต่อวัน

ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ด้านราคา (Price) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) ด้านส่งเสริมการตลาด (Promotion) ด้านบุคคล (People) ด้านลักษณะทางกายภาพ (Presentation) และด้านกระบวนการ (Process)

ส่วนที่ 4 การยอมรับเทคโนโลยี และการใช้เทคโนโลยี โดยการยอมรับเทคโนโลยี ได้แก่ การรับรู้ถึงประโยชน์ และความสะดวกในการใช้งาน ส่วนการใช้เทคโนโลยี ได้แก่ ความคุ้นเคยในการใช้งานสมาร์ทโฟนเพื่อช่วยเหลือในการเดินทาง และความคุ้นเคยในการใช้งานสมาร์ทโฟนทั่วไป

ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบถาม

ทั้งนี้ ในส่วนที่ 3 และส่วนที่ 4 ใช้การวัดระดับความคิดเห็นต่อการตัดสินใจที่มีคะแนนตั้งแต่ 1 ถึง 5 ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert Scale) ซึ่งแสดงถึงผลต่อการตัดสินใจ ดังนี้ 5 คะแนน หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด, 4 คะแนน หมายถึง เห็นด้วยมาก, 3 คะแนน หมายถึง เห็นด้วย, 2 คะแนน หมายถึง เห็นด้วยน้อย และ 1 คะแนน หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi ของผู้เดินทางในกรุงเทพมหานคร

3.2 ปัจจัยด้านพฤติกรรมที่แตกต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi ของผู้เดินทางในกรุงเทพมหานคร

3.3 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi ของผู้เดินทางในกรุงเทพมหานคร

3.4 การยอมรับเทคโนโลยีที่แตกต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi ของผู้เดินทางในกรุงเทพมหานคร

3.5 การใช้เทคโนโลยีในการใช้สมาร์ทโฟนที่แตกต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi ของผู้เดินทางในกรุงเทพมหานคร

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษานี้จากแบบสอบถามจำนวน 415 ตัวอย่าง มีการเก็บ 2 วิธี ได้แก่ การลงพื้นที่สัมภาษณ์แบบเผชิญหน้ากัน (face to face) จำนวน 208 ตัวอย่าง และแบบออนไลน์ จำนวน 207 ตัวอย่าง ด้วยการส่ง URL หรือสแกน QR Code เพื่อทำแบบสอบถามในรูปแบบของ Google Form โดยการลงพื้นที่ได้เลือกพื้นที่ที่มีการให้บริการของรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi ได้แก่ จุฬาฯ-สามย่าน ชิดลม-ลุมพินี บางซื่อ พหลโยธิน-เกษตร รัชดา-พระราม9 รัตนโกสินทร์ สีลม สุขุมวิท อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ อารีย์-ประดิพัทธ์ และอ่อนนุช โดยการกระจายแบบสอบถามใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบตามระดับชั้น (Stratified sampling) ด้วยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) จากเขตการปกครองในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ กลุ่มกรุงเทพมหานครกลาง จำนวน 132 คน กลุ่มกรุงเทพใต้ จำนวน 183 คน และกลุ่มกรุงเทพเหนือ จำนวน 100 คน ทั้งนี้มีการติดต่อและส่งแบบสอบถามออนไลน์ผ่านทางโซเชียลมีเดีย เนื่องจากช่วงระยะเวลาในการเก็บข้อมูลยังอยู่ในช่วงการระบาดของ COVID-19 และเพื่อความสะดวกในการสำรวจข้อมูลสำหรับผู้ทำแบบสอบถามที่อยู่ในพื้นที่ที่มีระยะทางห่างไกลกับผู้วิจัย ลดเวลา และลดค่าใช้จ่ายในการทำแบบสอบถาม (ซึ่งมีการส่งข้อความกำกับ และคำอธิบายจำกัดความความหมายต่างๆ ของแต่ละหัวข้อของแบบสอบถาม)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการให้ระดับความสำคัญ โดยเกณฑ์การแปลความหมายเพื่อจัดระดับคะแนนเฉลี่ยความสำคัญหรือการยอมรับเทคโนโลยี ซึ่งผู้วิจัยใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยในการแปลผล โดยใช้สูตรการหาความกว้างอันตรภาคชั้นจะได้เท่ากับ 0.8 โดยระดับมากที่สุด เท่ากับ 4.21 - 5.00 ระดับมาก เท่ากับ 3.41 - 4.20 ระดับปานกลาง เท่ากับ 2.61 - 3.40 ระดับน้อย เท่ากับ 1.81 - 2.60 ระดับน้อยที่สุด เท่ากับ 1.00 - 1.80

และการวิเคราะห์โดยใช้เศรษฐมิติ (Econometric Analysis) ด้วยแบบจำลองการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติกแบบทวิ (Binary Logistic Regression Analysis) ซึ่งได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างหรือตัวแปรตาม (Y) ออกเป็น 2 กลุ่มคือ

Y = 0 สำหรับผู้เดินทางที่ไม่เคยใช้บริการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi

Y = 1 สำหรับผู้เดินทางที่เคยใช้บริการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi

และตัวแปรอิสระ (X) ได้แก่ ลักษณะทางประชากรศาสตร์, พฤติกรรมของผู้เดินทาง, ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps), การยอมรับเทคโนโลยี และการใช้เทคโนโลยี ซึ่งตัวแปรอิสระในการศึกษามีรายละเอียด สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 1 สรุปตัวแปรอิสระที่ใช้ในการทดสอบด้วยแบบจำลองการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติกแบบทวี

กลุ่มตัวแปร	ตัวแปร	สัญลักษณ์	ประเภทตัวแปร	กำหนดค่าตัวแปร	
ลักษณะทางประชากรศาสตร์	เพศ	Sex	Nominal	1 = ชาย	2 = หญิง
	ช่วงอายุ	Age	Ratio	1 = ต่ำกว่า 20 ปี 2 = 20 - 29 ปี 3 = 30 - 39 ปี	4 = 40 - 49 ปี 5 = ตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป
	สถานภาพสมรส	Sta	Nominal	1 = โสด	2 = สมรส 3 = หย่าร้าง
	ระดับการศึกษา	Edu	Ordinal	1 = ต่ำกว่าปริญญาตรี 2 = ระดับปริญญาตรี	3 = สูงกว่าปริญญาตรี
	อาชีพ	Occ	Nominal	1 = นักศึกษา 2 = เจ้าหน้าที่ของรัฐ 3 = พนักงานบริษัทเอกชน	4 = ธุรกิจส่วนตัว 5 = อาชีพอื่นๆ
	ช่วงรายได้ต่อเดือน	Inc	Ratio	1 = ต่ำกว่า 15,000 บาท 2 = 15,000-29,999 บาท 3 = 30,000-44,999 บาท	4 = 45,000-59,999 บาท 5 = 60,000 บาทขึ้นไป
ลักษณะทางพฤติกรรม	เขตที่พักอาศัย	Area	Nominal	1 = ใช่	2 = ไม่ใช่
	ระยะทางจากที่พักอาศัยถึงขนส่งสาธารณะมวลชนหลัก	Dist	Ratio	1 = น้อยกว่า 0.5 km. 2 = 0.5 - 1 km. 3 = 1.1 - 2 km.	4 = 2.1 - 5 km. 5 = มากกว่า 5 km.
	รูปแบบการเดินทางหลัก	Main	Nominal	1 = ยานพาหนะส่วนบุคคล 2 = ขนส่งสาธารณะ 3 = ยานพาหนะส่วนบุคคลและขนส่งสาธารณะ	
	บุคคลที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบการเดินทางหลัก	Pers	Nominal	1 = ตัดสินใจด้วยตัวเอง 2 = ครอบครัว 3 = เพื่อน	4 = แฟน/คนรัก 5 = บุคคลอื่นๆ
	ความถี่ในการเดินทางด้วย (ต่อสัปดาห์) - ยานพาหนะส่วนบุคคล - รถเมล์ประจำทาง - รถไฟฟ้าขนส่งมวลชน - แท็กซี่	Freq FreqA FreqB FreqC FreqD	interval	1 = ไม่เคยใช้บริการ 2 = น้อยกว่า 2 ครั้ง 3 = 2 - 4 ครั้ง 4 = 5 - 7 ครั้ง 5 = มากกว่า 7 ครั้ง	
	ค่าใช้จ่ายรวมในการเดินทางต่อวัน	Cost	Ratio	1 = ต่ำกว่า 50 บาท 2 = 50 - 99 บาท	3 = 100 - 149 บาท 4 = ตั้งแต่ 150 บาทขึ้นไป
ส่วนประสมทางการตลาด (7Ps)	ด้านผลิตภัณฑ์	Prod	Ordinal	1 = เห็นด้วยน้อยที่สุด	
	ด้านราคา	Price		2 = เห็นด้วยน้อย	
	ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	Place		3 = เห็นด้วยปานกลาง	
	ด้านการส่งเสริมการตลาด	Promo		4 = เห็นด้วยมาก	
	ด้านบุคคล	Peop		5 = เห็นด้วยมากที่สุด	
	ด้านลักษณะทางกายภาพ	Pres			
	ด้านกระบวนการ	Proc			
การยอมรับเทคโนโลยี	ด้านการรับรู้ถึงประโยชน์	Bene	Ordinal	1 = เห็นด้วยน้อยที่สุด	4 = เห็นด้วยมาก
	ด้านความง่ายในการใช้งาน	Easy		2 = เห็นด้วยน้อย	5 = เห็นด้วยมากที่สุด
				3 = เห็นด้วยปานกลาง	
การใช้เทคโนโลยี	ความคุ้นเคยในการใช้งานสมาร์ทโฟนเพื่อช่วยเหลือในการเดินทาง	Trav	Ordinal	1 = น้อยที่สุด	4 = มาก
				2 = น้อย	5 = มากที่สุด
	ความคุ้นเคยในการใช้งานสมาร์ทโฟนทั่วไป	Gene		3 = ปานกลาง	

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม จะสามารถเขียนสมการอยู่ในรูปเชิงเส้น หรือ Logistic Response Function โดยมีแบบจำลองสมการ ดังนี้

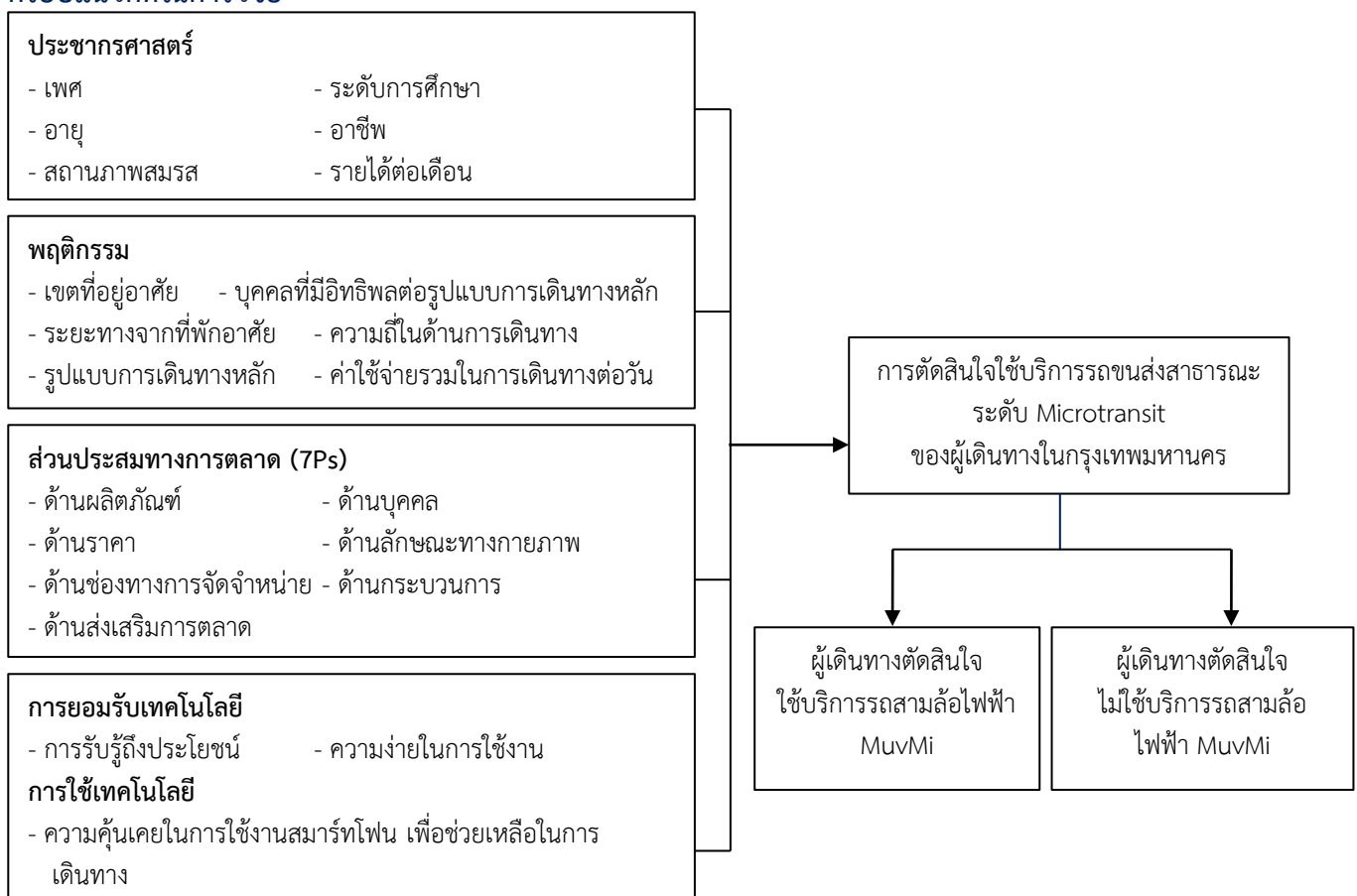
$$Y = \beta_0 + \beta_1 Sex + \beta_2 Age + \beta_3 Sta + \beta_4 Edu + \beta_5 Occ + \beta_6 Inc + \beta_7 Area + \beta_8 Dist + \beta_9 Main + \beta_{10} Pers + \beta_{11} FreqA + \beta_{12} FreqB + \beta_{13} FreqC + \beta_{14} FreqD + \beta_{15} Cost + \beta_{16} Prod + \beta_{17} Price + \beta_{18} Place + \beta_{19} Promo + \beta_{20} Peop + \beta_{21} Pres + \beta_{22} Proc + \beta_{23} Bene + \beta_{24} Easy + \beta_{25} Trav + \beta_{26} Gene$$

โดย

β_0 = ค่าคงที่ เมื่อตัวแปรอิสระทุกตัวมีค่าเป็น 0

$\beta_1 - \beta_{26}$ = สัมประสิทธิ์สมการถดถอยเชิงส่วนของตัวแปรอิสระที่ 1 - 26

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถขนส่งสาธารณะระดับ Microtransit ของผู้เดินทางในกรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษา รถสามล้อไฟฟ้า MuvMi

ลักษณะทางด้านประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง จำนวน 282 คน (ร้อยละ 67.95) มีอายุระหว่าง 20 - 29 ปี จำนวน 222 คน (ร้อยละ 53.49) สถานะโสด จำนวน 349 คน (ร้อยละ 84.10) มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 263 คน (ร้อยละ 63.37) ประกอบอาชีพเจ้าหน้าที่ของรัฐ จำนวน 155 คน (ร้อยละ 37.35) และมีรายได้

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบสมการถดถอยโลจิสติกแบบทวิของแบบจำลอง (Model) (ต่อ)

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบสมการถดถอยโลจิสติกแบบทวิของแบบจำลอง (Model) (ต่อ)

ตัวแปร	สัญลักษณ์	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)	ทิศทาง ³
รถเมล์ประจำทาง	FreqB			4.086	4	.394		
ไม่เคยใช้บริการ	FreqB(1)	-.367	.621	.350	1	.554	.693	
น้อยกว่า 2 ครั้ง	FreqB(2)	.258	.630	.168	1	.682	1.295	
2 - 4 ครั้ง	FreqB(3)	-.321	.652	.243	1	.622	.725	
5 - 7 ครั้ง	FreqB(4)	-.334	.671	.248	1	.619	.716	
(Reference = มากกว่า 7 ครั้ง)								
รถไฟฟ้าขนส่งมวลชน	FreqC			.747	4	.945		
ไม่เคยใช้บริการ	FreqC(1)	-.272	.631	.185	1	.667	.762	
น้อยกว่า 2 ครั้ง	FreqC(2)	-.134	.560	.058	1	.810	.874	
2 - 4 ครั้ง	FreqC(3)	-.152	.544	.078	1	.780	.859	
5 - 7 ครั้ง	FreqC(4)	-.379	.534	.502	1	.479	.685	
(Reference = มากกว่า 7 ครั้ง)								
แท็กซี่	FreqD			7.073	4	.132		
ไม่เคยใช้บริการ	FreqD(1)	-1.705	1.014	2.826	1	.093	.182	
น้อยกว่า 2 ครั้ง	FreqD(2)	-1.890	1.001	3.563	1	.059	.151	
2 - 4 ครั้ง	FreqD(3)	-1.038	1.024	1.028	1	.311	.354	
5 - 7 ครั้ง	FreqD(4)	-2.009	1.056	3.619	1	.057	.134	
(Reference = มากกว่า 7 ครั้ง)								
ค่าใช้จ่ายรวมในการเดินทางต่อวัน	Cost			9.027	3	.029*		
ต่ำกว่า 50 บาท	Cost(1)	.156	.499	.098	1	.754	1.169	+
50 - 99 บาท	Cost(2)	1.041	.425	5.994	1	.014*	2.832	+
100 - 149 บาท	Cost(3)	.756	.387	3.822	1	.051	2.130	+
(Reference = ตั้งแต่ 150 บาทขึ้นไป)								
ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps)								
ด้านผลิตภัณฑ์	Prod	-.212	.302	.492	1	.483	.809	
ด้านราคา	Price	.090	.260	.119	1	.730	1.094	
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	Place	-.148	.234	.402	1	.526	.862	
ด้านการส่งเสริมการตลาด	Promo	-.711	.206	11.960	1	.001*	.491	-
ด้านบุคคล	Peop	-.539	.325	2.753	1	.097	.583	
ด้านลักษณะทางกายภาพ	Pres	1.181	.287	16.993	1	.000*	3.258	+
ด้านกระบวนการ	Proc	-.297	.314	.894	1	.344	.743	
การยอมรับเทคโนโลยี								
ด้านการรับรู้ถึงประโยชน์	Bene	-.379	.349	1.175	1	.278	.685	
ด้านความง่ายในการใช้งาน	Easy	.640	.312	4.215	1	.040*	1.897	
การใช้เทคโนโลยี								
ความคุ้นเคยในการใช้งานสมาร์ทโฟน	Trav	.262	.275	.910	1	.340	1.300	
เพื่อช่วยเหลือในการเดินทาง								
ความคุ้นเคยในการใช้งานสมาร์ทโฟนทั่วไป	Gene	.359	.295	1.485	1	.223	1.433	
Constant								
		1.524	1.900	.643	1	.422	4.590	+

หมายเหตุ: * หมายถึง ตัวอย่างยืนยันได้ว่า สมมติฐานงานวิจัยเป็นจริง ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

¹ “เขตที่พักอาศัย” หมายถึง เขตที่พักอาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีการให้บริการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi² “ระยะทาง” หมายถึง ระยะทางจากที่พักอาศัยถึงขนส่งสาธารณะมวลชนหลัก

³ “ทิศทาง” หมายถึง ทิศทางของโอกาสในการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถขนส่งสาธารณะระดับ Microtransit ของผู้เดินทางในกรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษา รถสามล้อไฟฟ้า MuvMi โดยที่

เครื่องหมาย “+” หมายถึง Exp(B) มีค่ามากกว่า 1 ส่งผลต่อโอกาสในการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถขนส่งสาธารณะระดับ Microtransit ของผู้เดินทางในกรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษา รถสามล้อไฟฟ้า MuvMi

เครื่องหมาย “-” หมายถึง Exp(B) มีค่าน้อยกว่า 1 ส่งผลต่อโอกาสในการตัดสินใจไม่เลือกใช้บริการรถขนส่งสาธารณะระดับ Microtransit ของผู้เดินทางในกรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษา รถสามล้อไฟฟ้า MuvMi

⁴ “Odds(เลือกใช้บริการ)” หมายถึง อัตราส่วนความน่าจะเป็นผู้ใช้บริการเทียบกับความน่าจะเป็นผู้ไม่เคยใช้บริการ

จากตารางที่ 2 เมื่อพิจารณาค่า Sig. จากปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถขนส่งสาธารณะระดับ Microtransit ของผู้เดินทางในกรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษา รถสามล้อไฟฟ้า MuvMi พบว่า กลุ่มตัวอย่างยืนยันได้ว่า อาชีพ (Occ) เขตที่พักอาศัย¹ (Area) รูปแบบการเดินทางหลัก (Main) ค่าใช้จ่ายรวมในการเดินทางต่อวัน (Cost) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promo) ด้านลักษณะทางกายภาพ (Pres) และการยอมรับเทคโนโลยีด้านความง่ายในการใช้งาน (Easy) มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.05 แสดงว่า ตัวแปรดังกล่าวมีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi สามารถอธิบายได้ดังนี้

1.1 ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ พบว่า อาชีพ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 Exp(B) มีค่ามากกว่า 1 และมีทิศทางเป็น + หมายความว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการตัดสินใจใช้บริการ ซึ่งจะส่งผลต่อโอกาสในการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi อธิบายได้ดังนี้

นักเรียน นิสิต นักศึกษา มีโอกาสใช้บริการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi มากกว่าผู้ประกอบการธุรกิจส่วนตัว ถึง 3.694 เท่า หรือนักเรียน นิสิต นักศึกษา มีค่า Odds(เลือกใช้บริการ)⁴ เป็น 3.694 เท่า ของผู้ประกอบการธุรกิจส่วนตัว

ข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ เจ้าหน้าที่ของรัฐ มีโอกาสใช้บริการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi มากกว่าผู้ประกอบการธุรกิจส่วนตัว ถึง 5.426 เท่า หรือข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ เจ้าหน้าที่ของรัฐ มีค่า Odds(เลือกใช้บริการ)⁴ เป็น 5.426 เท่า ของผู้ประกอบการธุรกิจส่วนตัว

1.2 ปัจจัยด้านพฤติกรรมศาสตร์ พบว่า เขตที่พักอาศัย¹ รูปแบบการเดินทางหลัก และค่าใช้จ่ายรวมในการเดินทางต่อวัน มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยเขตที่พักอาศัย¹ และค่าใช้จ่ายรวมในการเดินทางต่อวัน Exp(B) มีค่ามากกว่า 1 และมีทิศทางเป็น + หมายความว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการตัดสินใจใช้บริการ ซึ่งจะส่งผลต่อโอกาสในการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi ส่วนรูปแบบการเดินทางหลัก Exp(B) มีค่าน้อยกว่า 1 และมีทิศทางเป็น - หมายความว่า ความสัมพันธ์เชิงลบกับการตัดสินใจใช้บริการ ซึ่งจะส่งผลต่อโอกาสในการตัดสินใจไม่เลือกใช้บริการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi อธิบายได้ดังนี้

ผู้ที่มีเขตที่พักอาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีการให้บริการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi มีโอกาสใช้บริการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi มากกว่า ผู้ที่มีเขตที่พักอาศัยที่ไม่อยู่ในพื้นที่ที่มีการให้บริการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi ถึง 2.563 เท่า หรือผู้ที่มีเขตที่พักอาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีการให้บริการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi มีค่า Odds(เลือกใช้บริการ)⁴ เป็น 2.563 เท่า ของผู้ที่มีเขตที่พักอาศัยที่ไม่อยู่ในพื้นที่ที่มีการให้บริการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi

ผู้ที่มีค่าใช้จ่ายโดยรวมในการเดินทางต่อวันอยู่ระหว่าง 50 - 99 บาท มีโอกาสใช้บริการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi มากกว่าผู้ที่มีค่าใช้จ่ายโดยรวมในการเดินทางต่อวันตั้งแต่ 150 บาทขึ้นไป ถึง 2.832 เท่า หรือผู้ที่มีค่าใช้จ่ายโดยรวมในการเดินทางต่อวันอยู่ระหว่าง 50 - 99 มีค่า Odds(เลือกใช้บริการ)⁴ เป็น 2.832 เท่า ของผู้ที่มีค่าใช้จ่ายโดยรวมในการเดินทางต่อวันตั้งแต่ 150 บาทขึ้นไป

ผู้ที่มีรูปแบบการเดินทางโดยใช้ยานพาหนะส่วนบุคคลเป็นหลัก มีโอกาสใช้บริการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi น้อยกว่าผู้ที่มีรูปแบบการเดินทางโดยใช้ทั้งยานพาหนะส่วนบุคคลและขนส่งสาธารณะ ถึง 0.336 เท่า หรือผู้ที่มีรูปแบบการเดินทางโดยใช้ยานพาหนะส่วนบุคคลเป็นหลัก มีค่า Odds(เลือกใช้บริการ)⁴ เป็น 0.336 เท่า ของผู้ที่มีรูปแบบการเดินทางโดยใช้ทั้งยานพาหนะส่วนบุคคลและขนส่งสาธารณะ กล่าวคือผู้ที่มีรูปแบบการเดินทางโดยใช้ทั้งยานพาหนะส่วนบุคคลและขนส่งสาธารณะ มีโอกาสใช้บริการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi มากกว่าผู้ที่มีรูปแบบการเดินทางโดยใช้ยานพาหนะส่วนบุคคลเป็นหลัก ถึง 2.980 เท่า

1.3 ปัจจัยด้านปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) พบว่า ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) และปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพ (Present) มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพ (Present) Exp(B) มีค่ามากกว่า 1 และมีทิศทางเป็น + หมายความว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการตัดสินใจใช้บริการ ซึ่งจะส่งผลต่อโอกาสในการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi ส่วนปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) Exp(B) มีค่าน้อยกว่า 1 และมีทิศทางเป็น - หมายความว่า ความสัมพันธ์เชิงลบกับการตัดสินใจใช้บริการ ซึ่งจะส่งผลต่อโอกาสในการตัดสินใจไม่เลือกใช้บริการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi ทั้งนี้อาจกล่าวได้ว่า ผู้เดินทางที่ใช้บริการจะใช้บริการโดยไม่ได้นสนใจปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) ของรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi อธิบายได้ดังนี้

ปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพ (Present) ที่มากกว่า 1 คะแนน มีค่า Odds(เลือกใช้บริการ)⁴ เป็น 3.258 เท่าของปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพ (Present) ที่น้อยกว่า 1 คะแนน หรือปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพ (Present) ที่มีค่าเพิ่มขึ้น 1 ระดับ ค่า Odds(เลือกใช้บริการ)⁴ จะเพิ่มขึ้นเป็น 2.258 (3.258-1) เท่าของปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพ (Present) ก่อนหน้า กล่าวคือ เมื่อผู้เดินทางในกรุงเทพมหานครให้ระดับความสำคัญกับปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพ (Present) เพิ่มขึ้น 1 ระดับ โอกาสที่จะใช้บริการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi จะเพิ่มขึ้นถึง 2.258 เท่า

ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) ที่มากกว่า 1 คะแนน มีค่า Odds(เลือกใช้บริการ)⁴ เป็น 0.491 เท่าของปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) ที่น้อยกว่า 1 คะแนน หรือปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) ที่มีค่าเพิ่มขึ้น 1 ระดับ ค่า Odds(เลือกใช้บริการ)⁴ จะลดลงเป็น 0.509 (1-0.491) เท่าของปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) ก่อนหน้า กล่าวคือ เมื่อผู้เดินทางในกรุงเทพมหานครให้ระดับความสำคัญกับปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) เพิ่มขึ้น 1 ระดับ โอกาสที่จะใช้บริการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi จะลดลงถึง 0.509 เท่า

1.4 ปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยีที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi พบว่า ด้านความง่ายในการใช้งาน มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 Exp(B) มีค่ามากกว่า 1 และมีทิศทางเป็น + หมายความว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการตัดสินใจใช้บริการ ซึ่งจะส่งผลต่อโอกาสในการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi อธิบายได้ดังนี้

การยอมรับเทคโนโลยีด้านความง่ายในการใช้งาน ที่มากกว่า 1 คะแนน มีค่า Odds(เลือกใช้บริการ)⁴ เป็น 1.897 เท่าของด้านความง่ายในการใช้งานที่น้อยกว่า 1 คะแนน หรือการยอมรับเทคโนโลยีด้านความง่ายในการใช้งานที่มีค่าเพิ่มขึ้น 1 คะแนน ค่า Odds(เลือกใช้บริการ)⁴ จะเพิ่มขึ้นเป็น 0.897 (1.897-1) เท่า ของด้านความง่ายในการใช้งานก่อนหน้า กล่าวคือ เมื่อผู้เดินทางในกรุงเทพมหานครให้ระดับความสำคัญกับการยอมรับเทคโนโลยีด้านความง่ายในการใช้งานเพิ่มขึ้น 1 ระดับ โอกาสที่จะใช้บริการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi จะเพิ่มขึ้นเป็น 0.897 เท่า

อภิปรายผล

ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi คือ ด้านอาชีพ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ นักเรียน นิสิต นักศึกษา และข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ เจ้าหน้าที่ของรัฐ มีโอกาสเข้าถึงการให้บริการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi มากกว่าผู้ประกอบการบางส่วน เนื่องจากพื้นที่ที่ให้บริการของรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi เน้นเปิดให้บริการในย่านที่มีสถานศึกษา และย่านที่มีหน่วยงานราชการตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร และการเลือกใช้บริการอาจจะมาจากรูปแบบของการดำรงชีวิตอย่างอาชีพ รสนิยมส่วนตัว เป็นต้น ถือเป็นความหลากหลายและแตกต่างเกี่ยวกับบุคคลที่สามารถบ่งชี้ลักษณะพฤติกรรมและการแสดงออกที่แตกต่างกัน (วชิรวรรณ งามละม่อม, 2558) ซึ่งสอดคล้องกับวัฒนา เล้าสินวัฒนา (2564), ศรณรินทร์ หลีฮวด (2564), ปณิยา อินทาศ (2563) และพิชาพัทธ์ วิเศษอักษรโต (2562) ศึกษาปัจจัยและพฤติกรรมการใช้บริการแอปพลิเคชันเพื่อเรียกรถโดยสารในประเทศ มีผลการศึกษาที่คล้ายคลึงกัน โดยพบว่า ลักษณะปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกัน จะส่งผลต่อการเลือกใช้บริการเรียกรถโดยสารผ่านแอปพลิเคชันแตกต่างกัน

ปัจจัยด้านพฤติกรรมศาสตร์มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi ได้แก่ เขตที่พักอาศัย¹ รูปแบบการเดินทางหลัก และค่าใช้จ่ายรวมในการเดินทางต่อวัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ที่เคยใช้บริการรถสามล้อไฟฟ้า

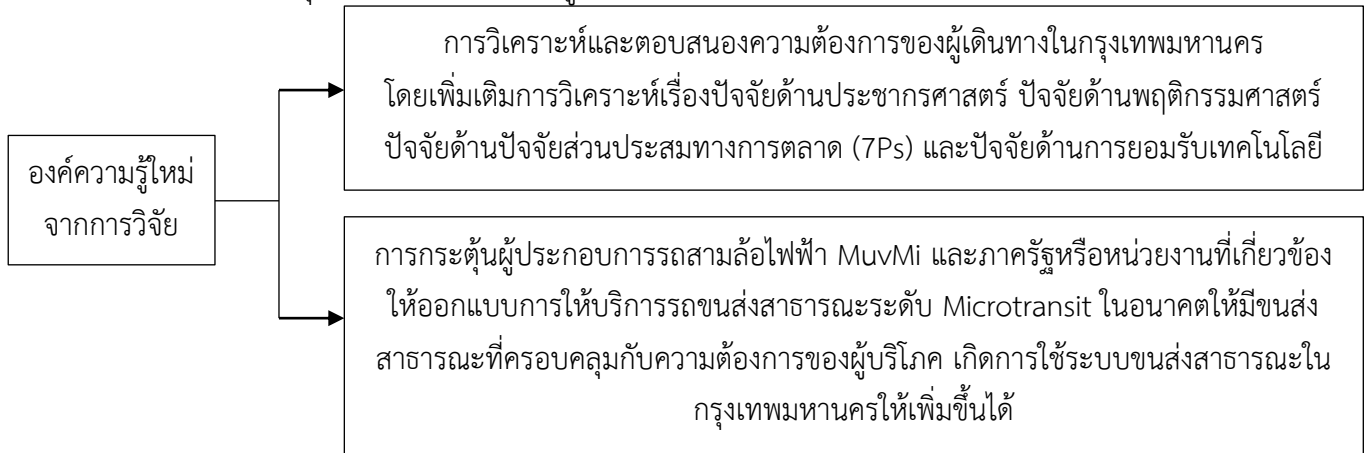
MuvMi มีโอกาสเข้าถึงมากกว่าเนื่องจากเขตที่พักอาศัยส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ที่มีการให้บริการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi และเดินทางด้วยรถสาธารณะเป็นหลัก ส่วนผู้ที่ไม่เคยใช้บริการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi เขตที่พักอาศัยส่วนใหญ่ไม่อยู่ในพื้นที่ที่มีการให้บริการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi และเดินทางด้วยยานพาหนะส่วนบุคคลเป็นหลัก จะเห็นได้ว่าค่าใช้จ่ายรวมในการเดินทางต่อวันของผู้ที่เคยใช้บริการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi จะน้อยกว่าผู้ที่ไม่เคยใช้บริการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi เนื่องจากการให้บริการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi จะมีค่าใช้จ่ายถูกลงเมื่อมีการแชร์การโดยสารกับผู้ร่วมเดินทางในเส้นทางใกล้เคียงกัน และเทียบกับการให้บริการระยะสั้นแบบอื่น ส่วนผู้ที่ไม่เคยใช้บริการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi อาจจะเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางต่อวันไปกับการเติมน้ำมันรถยนต์ส่วนบุคคลที่มีแนวโน้มราคาเพิ่มขึ้นตามกลไกตลาดโลก ซึ่งสอดคล้องกับ Md Mintu Miah (2020) ศึกษาเกี่ยวกับอุปสรรคและโอกาสสำหรับผู้โดยสาร paratransit ในการปรับใช้ Microtransit ตามความต้องการของผู้เดินทาง พบว่า ผู้ที่ไม่เดินทางด้วย Microtransit ระบุว่าพื้นที่ให้บริการไม่ครอบคลุม ทั้งนี้การขยายพื้นที่ให้บริการ Via อาจกระตุ้นให้ผู้โดยสารเปลี่ยนจาก paratransit เป็น Microtransit มากขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Bills, Tierra S. (2022) ศึกษาการเข้าสู่ความเท่าเทียมในการขนส่งในเมือง Detroit ซึ่งประเมินจากบริการขนส่งระดับ Microtransit และผลกระทบต่อการเข้าถึงการจ้างงาน พบว่า แสดงให้เห็นว่าการได้รับการเข้าถึงบริการขนส่งระดับ Microtransit จะสูงขึ้นสำหรับชุมชนที่มีรายได้ต่ำ และครัวเรือนที่ต้องพึ่งพาการเดินทางด้วยรถสาธารณะเป็นหลัก ในด้านส่วนเกินของผู้บริโภคแสดงให้เห็นว่า ผู้อยู่อาศัยในเมืองจะได้รับประโยชน์จาก Microtransit มากกว่าผู้ที่อาศัยในเขตชานเมือง

ปัจจัยด้านปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi ได้แก่ ปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพ (Present) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้เดินทางให้ความสำคัญกับการออกแบบรถโดยสารและอุปกรณ์ต่างๆ บนรถให้มีความทันสมัยได้มาตรฐานและมีความปลอดภัย มีการบริการที่ได้มาตรฐานเดียวกัน โดยพยายามสร้างคุณภาพโดยรวมทั้งทางด้านกายภาพและรูปแบบการให้บริการเพื่อสร้างคุณค่าให้กับผู้บริโภค ไม่ว่าจะเป็นด้านการแต่งกายสะอาดเรียบร้อย การเจรจาต้องสุภาพอ่อนโยน และการให้บริการที่รวดเร็ว หรือผลประโยชน์อื่นๆ ที่ผู้บริโภคควรได้รับ อย่างเช่นการใช้น้ำมันพาหนะที่มีนวัตกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และในส่วนปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) อาจไม่จำเป็นที่จะดำเนินการด้านนี้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกิจกรรมส่งเสริมการขาย หรือการจัดโปรโมชั่นส่งเสริมการตลาด ไม่มีผลในการตัดสินใจใช้บริการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi เพิ่มขึ้น เนื่องจากค่าโดยสารมีราคาต่ำอยู่แล้ว ดังนั้นผู้ประกอบการจึงควรส่งเสริมปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพ (Present) ที่มีผลทำให้ผู้เดินทางหันมาใช้บริการมากขึ้น ซึ่งไม่สอดคล้องกับ วิกานดา เกษตรเอี่ยม (2563) ศึกษาปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ Grab Taxi ของผู้ใช้บริการในจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ปัจจัยทางการตลาด (7Ps) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการแกร็บแท็กซี่ของผู้ใช้บริการในจังหวัดอุบลราชธานีอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับสถิติ 0.05 มี จำนวน 4 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านราคา ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ปัจจัยด้านบุคลากร และปัจจัยด้านกระบวนการให้บริการ แต่ทั้งนี้จะสอดคล้องกับ อังคนาพร วันทอง (2565) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการรถไฟฟ้า MRT ของประชากรในกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านลักษณะกายภาพ มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจใช้บริการรถไฟฟ้า MRT ของประชากรในกรุงเทพมหานคร มากที่สุดเท่ากับ 0.740 ที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยีมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi คือ ด้านความง่ายในการใช้งาน โดยทัศนคติความเชื่อของบุคคลที่มีต่อขั้นตอนวิธีการใช้เทคโนโลยีที่เข้าใจง่าย (Venkatesh, et al., 2003) สามารถศึกษาวิธีการใช้งานได้โดยไม่ต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน การวัดระดับขั้นของบุคคลที่เชื่อว่าถ้าหากมีการใช้ระบบเทคโนโลยีที่มีการพัฒนาขึ้นมาใหม่นั้น จะทำให้ประสิทธิภาพในการใช้บริการผ่านแอปพลิเคชันอยู่นั้นดียิ่งขึ้น ก็จะมีแนวโน้มใช้บริการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi มากขึ้นเท่านั้น เพราะรู้สึกว่าจะช่วยอำนวยความสะดวกในการวางแผนการเดินทางได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ Md Mintu Miah (2020) ศึกษาเกี่ยวกับอุปสรรคและโอกาสสำหรับผู้โดยสาร paratransit ในการปรับใช้ microtransit ตามความต้องการของผู้เดินทางพบว่า ผู้ที่เลือกไม่เดินทางด้วย Microtransit ระบุว่ามีปัญหาในการใช้งาน ความยากลำบากในการเข้าถึงและการใช้ระบบ ถือเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการนำ Microtransit แบบ on-demand มาใช้ (เช่น ความยากในการใช้งาน ความสามารถในการจ่าย และความปลอดภัยโดยรวม) ซึ่งหากผู้เดินทางไม่ยอมรับเทคโนโลยีด้านความง่ายในการใช้งาน ก็จะมีโอกาสไม่ใช้บริการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่จากงานวิจัยนี้ได้แก่ การวิเคราะห์และตอบสนองความต้องการของผู้เดินทางในกรุงเทพมหานคร โดยเพิ่มเติมการวิเคราะห์เรื่องปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ปัจจัยด้านพฤติกรรมศาสตร์ ปัจจัยด้านปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) และปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยี รวมไปถึงการกระตุ้นผู้ประกอบการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi และภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ออกแบบการให้บริการการใช้บริการรถขนส่งสาธารณะระดับ Microtransit ในอนาคตให้มีขนส่งสาธารณะที่ครอบคลุมกับความต้องการของผู้บริโภค

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจใช้หรือไม่ใช้บริการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi ซึ่งถือเป็นรูปแบบการให้บริการการเดินทางแบบใหม่ในยุคปัจจุบัน โดยเป็นการให้บริการแบบ on-demand เป็นตัวเลือกในการเดินทางสำหรับผู้เดินทางที่ต้องการความสะดวกและรวดเร็ว โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการทำแบบสอบถามในกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการให้บริการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi ตามย่านต่างๆ โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ข้อมูลการยอมรับเทคโนโลยี และข้อมูลการใช้งานสมาร์ตโฟน จากการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกพบว่า ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียน นิสิต นักศึกษา และข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ เจ้าหน้าที่ของรัฐ จะมีโอกาสใช้บริการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi ผู้ที่ประกอบธุรกิจส่วนตัว อาจเนื่องมาจากพื้นที่ที่ให้บริการของรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi เน้นเปิดให้บริการในย่านที่มีสถานศึกษา และย่านที่มีหน่วยงานราชการตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร ปัจจัยด้านพฤติกรรมศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่างที่มีเขตที่พักอาศัยส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ที่มีการให้บริการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi และเดินทางด้วยรถสาธารณะเป็นหลัก จะมีโอกาสใช้บริการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi มากขึ้น ส่วนผู้ที่ไม่เคยใช้บริการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi เขตที่พักอาศัยส่วนใหญ่ไม่อยู่ในพื้นที่ที่มีการให้บริการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi และเดินทางด้วยยานพาหนะส่วนบุคคลเป็นหลัก จะเห็นได้ว่าผู้ที่เคยใช้บริการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi จะมีค่าใช้จ่ายรวมในการเดินทางต่อวันน้อยกว่าผู้ที่ไม่เคยใช้บริการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi ปัจจัยด้านปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) นั้น กลุ่มตัวอย่างที่ให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพ (Present) เพิ่มขึ้น 1 ระดับ ก็จะมีโอกาสใช้บริการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi เพิ่มมากขึ้น และปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยี กลุ่มตัวอย่างที่ให้ความสำคัญกับด้านความง่ายในการใช้งาน เพิ่มขึ้น 1 ระดับ ก็จะมีโอกาสใช้บริการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi เพิ่มมากขึ้นเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตาม ก็ยังไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจใช้บริการนี้กับการใช้เทคโนโลยีในการใช้งานสมาร์ตโฟน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการศึกษาข้างต้น ได้นำมาซึ่งข้อเสนอแนะเพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชน ในการพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะระดับ Microtransit ในอนาคตให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค ดังนี้

1.1 เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดการเลือกใช้บริการ ผู้ประกอบการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi ควรให้ความสำคัญกับ องค์ประกอบทางกายภาพ โดยเน้นที่การออกแบบรถโดยสารและอุปกรณ์ต่างๆ บนรถให้มีความทันสมัยได้มาตรฐาน และมีความปลอดภัย มีการอบรมพนักงานขับรถเพื่อให้บริการได้ในมาตรฐานเดียวกัน อีกทั้งภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควร ส่งเสริมด้านการขนส่งให้ใช้ยานพาหนะที่มีนวัตกรรมเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อตอบโจทย์ผู้เดินทางในกรุงเทพมหานครให้หันมาใช้รถสาธารณะมากขึ้น

1.2 ใช้สำหรับเป็นข้อมูลในออกแบบนโยบายด้านการขนส่งในกรุงเทพมหานคร อาทิ จากการศึกษา พบว่า ผู้ใช้บริการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi มีเขตที่พักอาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีการให้บริการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi เดินทางด้วยรถขนส่งสาธารณะเป็นหลัก และมีค่าใช้จ่ายรวมในการเดินทางต่อวันอยู่ในระดับปานกลาง หากอนาคตมีนโยบายการส่งเสริม หรือพัฒนารูปแบบการเดินทางประเภท Microtransit นี้ โดยขยายการให้บริการให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล มีประเภทของรถในการใช้บริการมากขึ้น เพื่อให้เกิดการแข่งขันและการพัฒนาการให้บริการ อาจช่วยในการลดปัญหาการจราจรหนาแน่นบนท้องถนนได้ดียิ่งขึ้น เนื่องจากประชาชนลดการซื้อยานพาหนะส่วนบุคคลลง หันมาใช้รถขนส่งสาธารณะมากขึ้น จากแผนการพัฒนาระบบคมนาคมขนส่งในระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ที่จะดำเนินการตาม แนวคิดการพัฒนาระบบคมนาคมขนส่ง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการคมนาคมขนส่ง (Efficiency) ให้สามารถเชื่อมต่อกันอย่างเป็นระบบ ประชาชนทุกคนเข้าถึงระบบคมนาคมขนส่งได้อย่างสะดวกทั่วถึง (Inclusive Transport) และปลอดภัย เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Green and Safe Transport) ตลอดจนการนำนวัตกรรม เทคโนโลยี และการบริหารจัดการมาใช้เป็น เครื่องมือสำคัญในกระบวนการพัฒนาระบบคมนาคมขนส่งในทุกระยะของการพัฒนา

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้วิเคราะห์ทั้งผู้ที่เคยใช้และไม่เคยใช้บริการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi ของผู้เดินทางในกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi ทั้งส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) การยอมรับเทคโนโลยี และการใช้เทคโนโลยีด้านการใช้สมาร์ทโฟน โดยการศึกษาในอนาคต อาจจะศึกษาเชิงลึกในระดับความถี่ในการใช้บริการรถสามล้อไฟฟ้า MuvMi หรือรถประเภทอื่นในระดับ Microtransit ที่อาจมีการพัฒนาศักยภาพในการแข่งขันเพิ่มขึ้นในประเทศไทย และควรมีการสื่อสารสัมภาษณ์ร่วมด้วย เช่น ทางโทรศัพท์ หรือ focus group รวมไปถึงศึกษาปัจจัยเพิ่มเติมที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการประเภทนี้ อาทิ ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองลูกค้า (7Cs) เพื่อที่จะเข้าใจพฤติกรรมการเดินทางและความต้องการของประชากรในสังคมเมืองของประเทศไทยได้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กมล สการะเศรณี. (2557). *การตัดสินใจใช้บริการแท็กซี่ผ่านโมบายแอปพลิเคชันในเขตกรุงเทพมหานคร*. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง).
- กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน. (2564). *นโยบายด้านพลังงานของรัฐบาล*. สืบค้น 15 มิถุนายน 2565. จาก <https://energy.go.th/th/government-energy-policy/29873>.
- ชุตินันท์ เชี่ยวพานิชย์. (2563). *การยอมรับเทคโนโลยีและพฤติกรรมที่มีต่อการตัดสินใจใช้บริการ Application Grab ของเจนเอเรชั่น C ในเขตกรุงเทพมหานคร*. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- ปณิยา อินทกาศ. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการเรียกรถโดยสารส่วนบุคคล (Grab Car) ผ่านแอปพลิเคชัน Grab ของประชาชนในเขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร. ใน *งานประชุมวิชาการระดับชาติมหาวิทยาลัยรังสิต 2563, 1 พฤษภาคม 2563* (น. 881-890). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยรังสิต.

- พิชาพัทธ์ วิเศษอัครโชค. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้ระบบการให้บริการคมนาคมขนส่งผ่านแอปพลิเคชัน Grab. (การจัดการมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล.)
- ยุพวรรณ วรรณวานิชย์. (2548). การตลาดบริการ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วชิรวัชร งามละม่อม. (2558). แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับลักษณะทางประชากรศาสตร์. สืบค้น 8 กรกฎาคม 2565. จาก <http://learningofpublic.blogspot.com>.
- วัฒนา เล้าสินวัฒนา. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการแอปพลิเคชันเรียกรถเพื่อโดยสารในรูปแบบรถยนต์. การประชุมวิชาการวิศวกรรมโยธาแห่งชาติ ครั้งที่ 26, 23-25 มิถุนายน 2564, (น. 1-9). กรุงเทพฯ: วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย.
- ศรณรินทร์ หลีฮวด. (2564). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้แอปพลิเคชันเรียกรถจักรยานยนต์รับจ้างสาธารณะของผู้ใช้บริการกลุ่มเจนเอเรชั่นวายในเขตกรุงเทพมหานคร. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร. (2562). แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบคมนาคมขนส่งของไทย ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) ฉบับปรับปรุง. สืบค้น 20 พฤษภาคม 2566. จาก <https://www.otp.go.th/post/view/4012>.
- สุวิภา รักษ์วงศ์ตระกูล. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการเรียกรถโดยสาร Taxi ผ่านโมบายแอปพลิเคชัน Grab ในเขตกรุงเทพมหานคร. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- เสาวนิต อัญโพธิ์. (2561). การวิเคราะห์ถนนในกรุงเทพมหานคร. สืบค้น 10 กรกฎาคม 2565. จาก <https://www.facebook.com/innithi/posts/10156246058728369>.
- Bardaka, E., Hajibabai, L., & Singh, M. P. (2020). Reimagining ride sharing: Efficient, equitable, sustainable public microtransit. *IEEE Internet Computing*, 24(5), 38-44.
- Bills, T. S., Twumasi-Boakye, R., Broaddus, A., & Fishelson, J. (2022). Towards transit equity in Detroit: An assessment of microtransit and its impact on employment accessibility. *Transportation Research Part D: Transport and Environment*, 109, 103341.
- Haglund, N., Mladenović, M. N., Kujala, R., Weckström, C., & Saramäki, J. (2019). Where did Kutsuplus drive us? Ex post evaluation of on-demand micro-transit pilot in the Helsinki capital region. Retrieved 2 November 2022. from <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2210539519300999>.
- He, J., & Ma, T. Y. (2022). Examining the factors influencing microtransit users' next ride decisions using Bayesian networks. *European Transport Research Review*, 14(1), 1-14.
- Kotler, P. (2012) *Marketing Management*. (14th Ed.). Edinburgh Gate: Pearson Education Limited.
- Kotler, P., & Armstrong, G.. (1990). *Market an Introduction*. (2nd Ed.). New Jersey: Prentice-Hall, Inc.
- Miah, M. M., Naz, F., Hyun, K. K., Mattingly, S. P., Cronley, C., & Fields, N. (2020). *Barriers and opportunities for paratransit users to adopt on-demand micro transit*. Retrieved 2 November 2022. from https://www.researchgate.net/profile/Mdmintu-Miah-Phd/publication/336485228_Barriers_and_Opportunities_for_Paratransit_Users_to_Adopt_On-Demand_Micro_Transit/links/6025705992851c4ed5666995/Barriers-and-Opportunities-for-Paratransit-Users-to-Adopt-On-Demand-Micro-Transit.pdf.
- Ongel, A., Loewer, E., Roemer, F., Sethuraman, G., Chang, F., & Lienkamp, M. (2019). Economic assessment of autonomous electric microtransit vehicles. *Sustainability*, 11(3), 1-18.
- United Nation. (2018). *World Urbanization Prospects 2018*. Retrieved 10 July 2022. from <http://www.population.un.org>.

Effect of Organizing Learning Using 5 STEPs Learning Process on Media Literacy Skill of The Fourth Grade Students

Nothai Tongkamnut^{1*} and Chattrawan Lanchwathanakorn²

¹ Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Chulalongkorn University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: Nothai.songnothai@gmail.com

ABSTRACT

This research article aimed (1) to compare media literacy skills before and after learning management using the 5steps learning process of Grade 4 students; and (2) to compare the media literacy skills of experimental and control group students after the use of learning management using a 5steps learning process. The sample is 30 students in grade 4/1 of Wat Ban Sang School (experimental group) and 30 students in grade 4/2 of Wat Ban Sang School (control group). They was selected by purposive sampling. 1) Experimental tools include a 5steps process learning management plan and a regular learning management plan. 2) Data collection tools include media literacy skills test and media literacy observation test. Statistics in data analysis include arithmetic mean values, average, percentage, T-test independent, and standard deviation. The results of the study found that the fourth grade students who participated in 5Steps learning process learning had higher media literacy skill with the statistically significant at the .05 level. The fourth grade students who participated in 5Steps learning process learning had higher media literacy skill than students who participated in tradition learning method with the statistically significant at the .05 level.

Keywords: 5 STEPs Model, Media Literacy Skill, Fourth Grade Students

ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอนที่มีต่อทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

โณทัย ทองคำนุช^{1*} และ ฉัตรวรรณ ลัญฉวรรธนกร²

¹ ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: Nothai.songnothai@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อเปรียบเทียบทักษะการรู้เท่าทันสื่อก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ (2) เพื่อเปรียบเทียบทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยกึ่งทดลอง กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1 โรงเรียนวัดบ้านสร้าง จำนวน 30 คน (กลุ่มทดลอง) และนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/2 โรงเรียนวัดบ้านสร้าง จำนวน 30 คน (กลุ่มควบคุม) โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ 5 ขั้นตอน และแผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ 2) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบทักษะการรู้เท่าทันสื่อ และแบบสังเกตทักษะการรู้เท่าทันสื่อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่ามัธยฐานเลขคณิต ค่าเฉลี่ย ร้อยละ การทดสอบค่าที และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ร่วมกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอนมีทักษะการรู้เท่าทันสื่อหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ร่วมกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอนมีทักษะการรู้เท่าทันสื่อหลังเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน, ทักษะการรู้เท่าทันสื่อ, นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

การรู้เท่าทันสื่อ (Media literacy) เป็นทักษะสำคัญสำหรับการดำเนินชีวิตของคนทั่วไปในสังคมเป็นอย่างมาก เนื่องจากปัจจุบันสื่อมีรูปแบบที่หลากหลายทั้งสื่อในรูปสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อต่างๆ ที่เกิดขึ้นมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาให้มีความก้าวหน้าตามกระแสทางเทคโนโลยี และเป็นสื่อกลางทางความคิด ความรู้ ความเข้าใจ ที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้และส่งผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้คนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ข้อมูลข่าวสารที่ถูกนำเสนอมีทั้งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ และเป็นโทษ ผู้รับสารจึงควรมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการรับสาร ตลอดจนสามารถวิเคราะห์ได้ว่า ข้อมูลที่ได้รับนั้นมีความน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด อะไรเป็นข้อเท็จจริง และอะไรเป็นข้อคิดเห็น ในขณะที่สื่อสังคมออนไลน์ได้รับความนิยมมากขึ้นจากการใช้งานที่ง่าย เข้าถึงกลุ่มคนได้อย่างรวดเร็ว มีการแสดงความคิดเห็นมากมายต่อภาพ วิดีโอ หรือข้อความที่ถูกเผยแพร่ออกไป รวมทั้งมีการพัฒนาตลอดเวลาของเทคโนโลยีการสื่อสารและอินเทอร์เน็ต (สาริศา จันทระอำพร และมณัฏฐ์ แก้วจินดา, 2559) จะเห็นได้ว่าสื่อสังคมออนไลน์จะเป็นสื่อหลักของผู้บริโภคในปัจจุบัน แต่สังคมไทยยังขาดภูมิคุ้มกันจากการบริโภคผ่านสื่อ ซึ่งรับข้อมูลที่สื่อได้เสนอไว้ทั้งหมด และมีความเชื่อว่าสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่ดีและถูกต้องเหมาะสม โดยที่ไม่ได้สงสัยหรือตั้งคำถามว่าข้อมูลที่รับมานั้นถูกต้องหรือไม่ และมีความน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด การรับสื่อในลักษณะดังกล่าวส่งผลต่อการรู้คิดและการแสดงพฤติกรรมต่างๆ ในทางที่ไม่ถูกต้อง โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชน ที่มีพฤติกรรมเสพสื่อในทางที่ไม่ถูกต้อง อีกทั้งพ่อแม่ผู้ปกครองครอบครัวไทยยังขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้สื่ออย่างเท่าทัน ตลอดจนการขาดความรู้ความเข้าใจในการส่งเสริมและการป้องกันในการใช้สื่อประเภทต่างๆ ที่ไม่เหมาะสม ทำให้ส่งผล

กระทบโดยตรงต่อการพัฒนาทางด้านอารมณ์ สังคม และสติปัญญาของเด็กและเยาวชน จากงานวิจัยของ Sidekli (2013) ได้ทำการศึกษาสภาพปัจจุบันของการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ 5 และนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ด้วยวิธีวิจัยแบบผสมผสานในปีการศึกษา 2554-2555 นักเรียนทั้งหมด 104 คน (หญิง 54 คนและชาย 50 คน) โดยใช้เครื่องมือวิจัยเป็น แบบสอบถามแบบ Likert's scale มาตราวัด 4 ระดับ และใช้คำถามปลายเปิด เพื่อศึกษารูปแบบการดูโทรทัศน์ การอ่าน

หนังสือพิมพ์และการใช้อินเทอร์เน็ต เพื่อตรวจสอบการรู้เท่าทันสื่อ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมติดการดูโทรทัศน์ และระดับการรู้เท่าทันสื่ออยู่ในระดับต่ำ จากผลงานวิจัยต่างประเทศทำให้เห็นว่าผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญและร่วมมือกันค้นหาวิธีการสร้างทักษะการรู้เท่าทันสื่อให้กับผู้เรียนอย่างเร่งด่วน ซึ่งสถานการณ์และปัญหาที่เกิดจากการใช้อินเทอร์เน็ตของเด็กและเยาวชนไทยแฝงไปด้วยภัยอันตรายที่น่ากลัว ภัทริกา วงศ์อนันต์นันท (2557) ได้กล่าวถึงผลกระทบที่เกิดจากการใช้อินเทอร์เน็ตและเยาวชน โดยพบว่าผู้ที่มีพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตจะมีลักษณะแยกตัว ไม่สนใจร่วมกิจกรรมในครอบครัว ใช้เวลาส่วนมากกับการเล่นคอมพิวเตอร์ นอกจากนี้ยังมีพฤติกรรมนอนดึก อ่อนเพลีย เริ่มพูดโกหกเกี่ยวกับการใช้เวลาในการอยู่ในโลกออนไลน์ ไม่สนใจออกกำลังกาย และเริ่มมีปัญหาการเรียนตกต่ำ ผลกระทบที่เกิดขึ้นนี้จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญและร่วมมือกันแก้ปัญหาเพื่อให้เด็กมีศักยภาพในการรับสื่อและรู้จักสื่ออย่างเท่าทัน

การพัฒนาศักยภาพเพื่อให้เกิดการรู้เท่าทันสื่อจึงเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการลดปัญหาที่เกิดขึ้น และส่งเสริมศักยภาพของเด็กและเยาวชนให้มีภูมิคุ้มกันในการรับรู้ข่าวสารที่อยู่รอบตัว การพัฒนาศักยภาพเพื่อให้เกิดการรู้เท่าทันสื่อ อุลิษา ครุฑเสน (2556) ได้เสนอว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการรู้เท่าทันสื่อของเด็ก และเยาวชนประกอบด้วย 3 ปัจจัย ได้แก่ 1) การคิดวิจารณ์ญาณ 2) ความตระหนักในอิทธิพลของสื่อ และ 3) การรู้เท่าทันตนเอง นอกจากนี้ยังมีปัจจัยเสริมอีก 4 ปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่ออีก นั่นคือ 1) กลุ่มเพื่อนและกลุ่มครู 2) การเปิดรับสื่อสร้างสรรค์ 3) การอ่าน และ 4) สุนทรียภาพ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะกลายเป็นภูมิคุ้มกันให้บุคคลที่กำลังเผชิญอยู่ในยุคที่สื่อมีอิทธิพลอยู่รอบตัวมีความพร้อมที่จะรับข้อมูลข่าวสารได้อย่างสร้างสรรค์ ไม่ตกเป็นเหยื่อจากอิทธิพลของสื่อ สาริศา จันทรอำพร และ มฤฎ์ แก้วจินดา (2559) ได้กล่าวว่า สำหรับการพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อจึงควรเริ่มปลูกฝังทัศนคติ ค่านิยม และพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อ โดยเฉพาะกลุ่มเด็ก ประถมศึกษา เพราะเด็กกลุ่มนี้เป็นวัยของการเรียนรู้ อยากรู้ อยากเห็น อยากลอง เพื่อนและครูจะมีอิทธิพลต่อเด็กในวัยนี้เป็นอย่างมาก เด็กจะสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ จากสื่ออย่างหลากหลาย เช่น โทรทัศน์ ภาพยนตร์ นิตยสาร เกมส์ อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์มือถือ เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ได้ครอบครองเวลาว่างของเด็กๆ ไปเกือบทั้งหมด หากพวกเขาไม่รู้จักการเสพสื่อและใช้สื่อในทางที่ถูกต้อง ก็อาจจะส่งผลเสียต่อการพัฒนาทางความคิดและการแสดงพฤติกรรมต่อไปในอนาคต

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนถือเป็นวิธีการพัฒนาให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ และเกิดทักษะการรู้เท่าทันสื่อ ซึ่งกิจกรรมการเรียนรู้หรือกระบวนการที่จะนำพาเด็กและเยาวชนไปสู่บุคคลที่เป็นผู้มีทักษะการรู้เท่าทันสื่อจะต้องคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้นกิจกรรมการเรียนรู้จึงควรมุ่งเน้นให้นักเรียนเกิดกระบวนการคิด มีการใช้เทคนิควิธีการต่างๆ ที่ช่วยให้ผู้เรียนกล้าคิด กล้าพูด และ กล้าแสดงออก นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน วิธีการสอนหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมเพื่อการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่าง มีวิจารณ์ญาณ มีแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับแนวทางดังกล่าวข้างต้น เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เรียนรู้ผ่านการสืบเสาะ ร่วมมือ ครูผู้สอนคอยชี้แนะและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ คือ การจัดการเรียนรู้ตามแนวกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 STEPs) พัฒนาจากรูปแบบการเรียนการสอนแบบ Inquiry Cycles (5Es) และเรียกชื่อใหม่ว่า กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 STEPs) ต่อมา พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข (2561) ได้พัฒนากระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอนดังกล่าวขึ้นอีกโดยเพิ่มเติมกระบวนการทำงานกลุ่มแบบรวมพลัง เพื่อให้เด็กช่วยเหลือกันในการทำงานและเรียกชื่อว่า กระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน (5 STEPs Collaborative Learning Process) ประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ตั้งคำถาม 2) แสวงหาสารสนเทศ 3) สร้างความรู้ 4) สื่อสาร และ 5) ตอบแทนสังคม ซึ่งผลของการใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอนจะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้และความเข้าใจอย่างคงทน ซึ่งจากการศึกษาวิจัยพบว่ากระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอนนี้จะช่วยพัฒนาและส่งเสริมทักษะการรู้เท่าทันสื่อ และก่อให้เกิดทักษะ 3 จุดเน้น คือ การรู้หนังสือ (Literacy) การรู้จำนวน

(Numeracy) และความสามารถในการใช้เหตุผล (Reasoning) อันจะส่งผลให้เด็กก้าวไปสู่ นักคิดสามารถแก้ปัญหา สร้างสรรค์ชิ้นงาน สร้างสรรค์ความรู้ใหม่กลายเป็นเด็กนักเรียนอยู่อย่างมีคุณธรรม (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์, 2557)

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำวิธีการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน มาใช้พัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อให้กับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เนื่องจากนักเรียนช่วงวัยประถมศึกษาตอนปลายมีพฤติกรรมการใช้สื่อมากขึ้นและส่งผลกระทบต่อโดยตรงกับพัฒนาการทางสังคม-อารมณ์ พัฒนาการทางสติปัญญา และพัฒนาการทางร่างกาย ซึ่งส่งผลให้ได้รับการพัฒนาตามช่วงวัยที่ไม่เหมาะสม มีการเสพสื่อโดยขาดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ขาดการไตร่ตรอง ซึ่งส่งผลเสียต่อไปในระยะยาว อีกทั้งผู้วิจัยมุ่งหวังเพื่อให้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการรู้เท่าทันสื่อสำหรับผู้สอนที่จะนำไปใช้พัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อของผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการรู้เท่าทันสื่อก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi – Experimental Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

- 1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2
- 1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1 โรงเรียนวัดบ้านสร้างจำนวน 30 คน (กลุ่มทดลอง) และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/2 โรงเรียนวัดบ้านสร้าง จำนวน 30 คน (กลุ่มควบคุม) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยการจับสลากเพื่อกำหนดกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ซึ่งกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มมีความสามารถไม่แตกต่างกัน เนื่องจากการจัดชั้นเรียนมีลักษณะเป็นแบบคละความสามารถ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการทดลอง และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีรายละเอียดต่อไปนี้

- 2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ 5 ขั้นตอน และแผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ
 - 2.1.1 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ 5 ขั้นตอน จำนวน 12 แผนกิจกรรม แผนกิจกรรมละ 1 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 12 ชั่วโมง ดังนี้
 - 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน เรื่อง รู้เท่าทันกับใบปลิวเงินกู้ยืมระบบ (สื่อสิ่งพิมพ์) จำนวน 1 ชั่วโมง
 - 2) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ชวนคิดก่อนใช้กับโฆษณาผิวขาว (สื่อสิ่งพิมพ์ จำนวน 1 ชั่วโมง
 - 3) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน เรื่อง อาหารกับโฆษณาชวนเชื่อ (สื่อสิ่งพิมพ์) จำนวน 1 ชั่วโมง
 - 4) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน เรื่อง ความปลอดภัยบนโลกออนไลน์ (การใช้งานเฟซบุ๊ก) จำนวน 1 ชั่วโมง

- 5) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน เรื่อง ชัวร์ก่อนแชร์ ชัวร์แน่ค่อยแชร์ต่อ (การใช้งานเฟซบุ๊ก) จำนวน 1 ชั่วโมง
- 6) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน เรื่อง คิดก่อนโพสต์ (การใช้งานเฟซบุ๊ก) จำนวน 1 ชั่วโมง
- 7) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน เรื่อง รู้เท่า รู้ทัน กับรายการโทรทัศน์ (รายการโทรทัศน์ประเภทละคร) จำนวน 1 ชั่วโมง
- 8) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน เรื่อง คุณค่าของการเสฟสื่อ (การโฆษณาทางโทรทัศน์) จำนวน 1 ชั่วโมง
- 9) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน เรื่อง บทเพลงกับวัยมันส์ (การใช้งานยูทูบ) จำนวน 1 ชั่วโมง
- 10) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน เรื่อง ยูทูบกับการเลียนแบบพฤติกรรม (การใช้งานยูทูบ) จำนวน 1 ชั่วโมง
- 11) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน เรื่อง วัยซ่ากับเกมออนไลน์/(เกมออนไลน์) จำนวน 1 ชั่วโมง
- 12) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน เรื่อง ความรุนแรงจากเกม (เกมออนไลน์) จำนวน 1 ชั่วโมง

2.1.2 แผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ จำนวน 12 แผนกิจกรรม แผนกิจกรรมละ 1 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 12 ชั่วโมง ดังนี้

- 1) แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง รู้เท่าทันกับใบปลิวเงินกู้ยืมระบบ (สื่อสิ่งพิมพ์) จำนวน 1 ชั่วโมง
- 2) แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ชวนคิดก่อนใช้กับโฆษณาผิวขาว (สื่อสิ่งพิมพ์) จำนวน 1 ชั่วโมง
- 3) แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง อาหารกับโฆษณาชวนเชื่อ (สื่อสิ่งพิมพ์) จำนวน 1 ชั่วโมง
- 4) แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ความปลอดภัยบนโลกออนไลน์ (การใช้งานเฟซบุ๊ก) จำนวน 1 ชั่วโมง
- 5) แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ชัวร์ก่อนแชร์ ชัวร์แน่ค่อยแชร์ต่อ (การใช้งานเฟซบุ๊ก) จำนวน 1 ชั่วโมง
- 6) แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง คิดก่อนโพสต์ (การใช้งานเฟซบุ๊ก) จำนวน 1 ชั่วโมง
- 7) แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง รู้เท่า รู้ทัน กับรายการโทรทัศน์ (รายการโทรทัศน์ประเภทละคร) จำนวน 1 ชั่วโมง
- 8) แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง คุณค่าของการเสฟสื่อ (การโฆษณาทางโทรทัศน์) จำนวน 1 ชั่วโมง
- 9) แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง บทเพลงกับวัยมันส์ (การใช้งานยูทูบ) จำนวน 1 ชั่วโมง
- 10) แผนการจัดการเรียนรู้ ยูทูบกับการเลียนแบบพฤติกรรม (การใช้งานยูทูบ) จำนวน 1 ชั่วโมง
- 11) แผนการจัดการเรียนรู้ ขั้นตอน เรื่อง วัยซ่ากับเกมออนไลน์ (เกมออนไลน์) จำนวน 1 ชั่วโมง
- 12) แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ความรุนแรงจากเกม (เกมออนไลน์) จำนวน 1 ชั่วโมง

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบทักษะการรู้เท่าทันสื่อ และแบบสังเกตทักษะการรู้เท่าทันสื่อ

ตารางที่ 1 โครงสร้างแบบทดสอบทักษะการรู้เท่าทันสื่อ

ทักษะการรู้เท่าทันสื่อ	จำนวนข้อ (20)	
	ปรนัย (15)	อัตนัย(5)
1. การเข้าถึง/สืบค้น จากสื่อสารสนเทศเทคโนโลยีดิจิทัล 1.1) เลือกใช้งานจากสื่อประเภทต่างๆ ได้แก่ เฟซบุ๊ก ยูทูบ รายการโทรทัศน์ เกมออนไลน์ และไบปลิวได้อย่างเหมาะสม 1.2) เข้าถึงสื่อประเภทต่างๆ ได้แก่ เฟซบุ๊ก ยูทูบ รายการโทรทัศน์ เกมออนไลน์ และไบปลิวเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับความต้องการ	5	2
2. การใช้สื่อสารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัล 2.1) ใช้เวลาในการใช้สื่อ ได้แก่ เฟซบุ๊ก ยูทูบ รายการโทรทัศน์ เกมออนไลน์ และไบปลิวในแต่ละวันได้อย่างเหมาะสม 2.2) อธิบายเหตุผลของตนเองในการใช้สื่อ ได้แก่ เฟซบุ๊ก ยูทูบ รายการโทรทัศน์ เกมออนไลน์ และไบปลิวได้อย่างเหมาะสม 2.3) ควบคุมพฤติกรรมของตนเองในการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร ได้แก่ เฟซบุ๊ก ยูทูบ รายการโทรทัศน์ เกมออนไลน์ และไบปลิวได้อย่างเหมาะสม	5	2
3. การสร้าง/พัฒนาสื่อสารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัล 3.1) ส่งต่อ และกระจายข้อมูลโดยการใช้งานผ่านเทคโนโลยี และสื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ ไบปลิว รวมถึงผ่านการเขียนและการพูด ให้กับผู้ปกครอง ครู และเพื่อน ได้อย่างปลอดภัยและเหมาะสม	5	1

ตารางที่ 2 โครงสร้างแบบสังเกตทักษะการรู้เท่าทันสื่อ

ทักษะการรู้เท่าทันสื่อ	จำนวนข้อ
1. การเข้าถึง/สืบค้น จากสื่อสารสนเทศเทคโนโลยีดิจิทัล 1.1) เลือกใช้งานจากสื่อประเภทต่างๆ ได้แก่ เฟซบุ๊ก ยูทูบ รายการโทรทัศน์ เกมออนไลน์ และไบปลิวได้อย่างเหมาะสม 1.2) เข้าถึงสื่อประเภทต่างๆ ได้แก่ เฟซบุ๊ก ยูทูบ รายการโทรทัศน์ เกมออนไลน์ และไบปลิวเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับความต้องการ	5
2. การใช้สื่อสารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัล 2.1) ใช้เวลาในการใช้สื่อ ได้แก่ เฟซบุ๊ก ยูทูบ รายการโทรทัศน์ เกมออนไลน์ และไบปลิวในแต่ละวันได้อย่างเหมาะสม 2.2) อธิบายเหตุผลของตนเองในการใช้สื่อ ได้แก่ เฟซบุ๊ก ยูทูบ รายการโทรทัศน์ เกมออนไลน์ และไบปลิวได้อย่างเหมาะสม 2.3) ควบคุมพฤติกรรมของตนเองในการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร ได้แก่ เฟซบุ๊ก ยูทูบ รายการโทรทัศน์ เกมออนไลน์ และไบปลิวได้อย่างเหมาะสม	8
3. การสร้าง/พัฒนาสื่อสารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัล 3.1) ส่งต่อ และกระจายข้อมูลโดยการใช้งานผ่านเทคโนโลยี และสื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ ไบปลิว รวมถึงผ่านการเขียนและการพูด ให้กับผู้ปกครอง ครู และเพื่อน ได้อย่างปลอดภัยและเหมาะสม	3

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ทักษะการรู้เท่าทันสื่อของกลุ่มทดลองหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สูงกว่าก่อนการทดลอง

3.2 ทักษะการรู้เท่าทันสื่อของกลุ่มทดลองหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สูงกว่ากลุ่มควบคุม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ติดต่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการทำวิจัยจากผู้บริหารโรงเรียนวัดบ้านสร้าง

4.2 ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขั้นตอนการวิจัย การวัดและประเมินผลแก่หัวหน้าฝ่ายงานบริหารวิชาการ เพื่อร่วมกันกำหนดตารางเวลาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน

4.3 ผู้วิจัยทดสอบทักษะการรู้เท่าทันสื่อของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมด้วยแบบทดสอบวัดทักษะการรู้เท่าทันสื่อก่อนการทดลอง (Pre-Test) และทำการเปรียบเทียบทักษะการรู้เท่าทันสื่อระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมด้วยสถิติทดสอบ T-test independent ว่าไม่แตกต่างกัน

4.4 ดำเนินการจัดกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอนไปทดลองใช้กับนักเรียนกลุ่มทดลอง เป็นเวลา 12 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 วัน วันละ 1 ชั่วโมง โดยดำเนินการจัดกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน และดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แผนการสอนแบบปกติ (ประกอบด้วยขั้นการสอน 3 ขั้น ได้แก่ ขั้นนำ ขั้นสอน และขั้นสรุป) กับนักเรียนกลุ่มควบคุม เป็นเวลา 12 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 วัน วันละ 1 ชั่วโมง ระหว่างการจัดกิจกรรม ผู้วิจัยและครูผู้สอนจำนวน 1 ท่าน ที่สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีประสบการณ์การทำงานใกล้เคียงกันกับผู้วิจัย และมีความเข้าใจเรื่องทักษะการรู้เท่าทันสื่อ ทำการสังเกตทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนกลุ่มทดลอง จำนวน 30 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 30 คน โดยทำการสังเกตก่อนทดลอง 1 ครั้ง

4.5 เมื่อการทดลองเสร็จสิ้น ผู้วิจัยทดสอบทักษะการรู้เท่าทันสื่อของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมด้วยแบบทดสอบวัดทักษะการรู้เท่าทันสื่อหลังการทดลอง (Post-Test) ซึ่งเป็นฉบับเดียวกันกับแบบทดสอบวัดทักษะการรู้เท่าทันสื่อก่อนการทดลอง (Pre-Test)

4.6 นำผลการทดสอบทักษะการรู้เท่าทันสื่อก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองมาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้วยการทดสอบค่าที (t-test dependent) เพื่อทดสอบว่านักเรียนกลุ่มทดลอง มีทักษะการรู้เท่าทันสื่อหลังการทดลองสูงขึ้นหรือไม่ และเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมด้วยการทดสอบค่าที (t-test independent)

4.7 นำผลการสังเกตทักษะการรู้เท่าทันสื่อมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าสถิติ ค่าเฉลี่ย ร้อยละและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อทดสอบว่านักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีทักษะการรู้เท่าทันสื่อแตกต่างกันหรือไม่

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป (SPSS) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

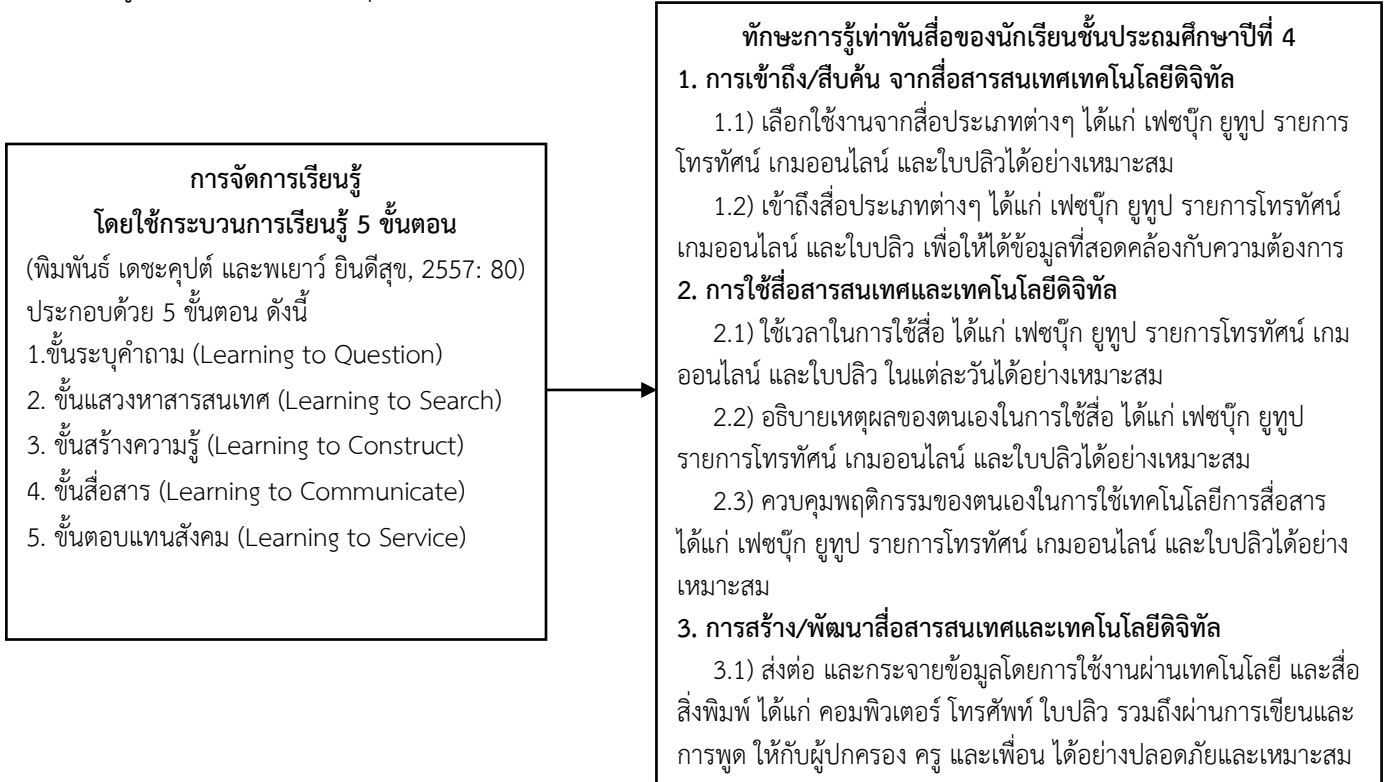
5.1 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความสามารถของการรู้เท่าทันสื่อ ภายในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ด้วยการทดสอบค่าที (t – test dependent) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.2 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความสามารถของการรู้เท่าทันสื่อหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมด้วยการทดสอบค่าที (t – test independent) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.3 วิเคราะห์ทักษะการรู้เท่าทันสื่อด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าสถิติ ค่าเฉลี่ย ร้อยละและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการนำเสนอข้อมูลเชิงบรรยายในรูปแบบตาราง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในเรื่องการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอนและทักษะการรู้เท่าทันสื่อ สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการเปรียบเทียบทักษะการรู้เท่าทันสื่อก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ค่าเฉลี่ยทักษะการรู้เท่าทันสื่อก่อนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เท่ากับ 32.03 และค่าเฉลี่ยทักษะการรู้เท่าทันสื่อหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เท่ากับ 58.53 พบว่า ค่าเฉลี่ยทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนสูงกว่าค่าเฉลี่ยก่อนเรียน หลังจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบทักษะการรู้เท่าทันสื่อก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

การทดสอบ	M	S.D.	t	Sig.
ก่อนเรียน	32.03	8.632	-16.743	.00*
หลังเรียน	58.53	8.423		

*p < .05

2. ผลการเปรียบเทียบทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน

ค่าเฉลี่ยทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนกลุ่มทดลอง หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เท่ากับ 58.53 และค่าเฉลี่ยทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนกลุ่มควบคุม หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เท่ากับ 51.90 พบว่า ค่าเฉลี่ยทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่าค่าเฉลี่ยของนักเรียนกลุ่มควบคุม หลังจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน

การทดสอบ	M	S.D.	t	Sig.
กลุ่มทดลอง	58.53	8.423	2.843	.003*
กลุ่มควบคุม	51.90	9.611		

*p < .05

อภิปรายผล

ผลการเปรียบเทียบทักษะการรู้เท่าทันสื่อก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนกลุ่มทดลอง หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อเปรียบเทียบทักษะการรู้เท่าทันสื่อก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ซึ่งประกอบด้วยทักษะย่อย 3 ด้าน คือ 1) ด้านการเข้าถึง/สืบค้น จากสื่อสารสนเทศเทคโนโลยีดิจิทัล 2) ด้านการใช้สื่อสารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัล และ 3) ด้านการสร้าง/พัฒนาสื่อสารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัล พบว่า ค่าเฉลี่ยทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 หลังเรียนสูงกว่าค่าเฉลี่ยก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน เป็นวิธีสอนที่ส่งเสริมกระบวนการคิดวิเคราะห์จากการใช้คำถาม เน้นการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและมุมมองกับเพื่อน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการคิดเพื่อให้ผู้เรียนคิดหาคำตอบสามารถนำความรู้ไปพัฒนาและเผยแพร่ต่อผู้อื่นได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของยงยุทธ อังคสัญลักษณ์ (2559) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้กระบวนการ 5 ขั้นที่มีต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์และทัศนคติการเรียนรู้เชิงรุกของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการใช้กระบวนการ 5 ขั้นที่มีต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์และทัศนคติการเรียนรู้เชิงรุกของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 และเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์และทัศนคติการเรียนรู้เชิงรุกของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้กระบวนการ 5 ขั้นกับนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยแบบปกติ ผลการวิจัยพบว่า 1) กลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้กระบวนการ 5 ขั้นมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) กลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้กระบวนการ 5 ขั้นมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์สูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) กลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้กระบวนการ 5 ขั้นมีทัศนคติการเรียนรู้เชิงรุกสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) กลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้กระบวนการ 5 ขั้นมีทัศนคติการเรียนรู้เชิงรุกสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับ กิตติพงษ์ แบลว (2561) ได้ทำการศึกษา

วิจัยเรื่องการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านวิเคราะห์บทอ่านร้อยแก้วของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กระบวนการ 5 ขั้นร่วมกับกลวิธีแผนภูมิความหมาย การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่าน วิเคราะห์บทอ่านร้อยแก้วของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้ กระบวนการ 5 ขั้นร่วมกับกลวิธีแผนภูมิความหมาย และเพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ 5 ขั้นร่วมกับกลวิธีแผนภูมิ ความหมาย ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการอ่านวิเคราะห์บทอ่านร้อยแก้วของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ 5 ขั้นร่วมกับกลวิธีแผนภูมิความหมายหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ 5 ขั้นร่วมกับกลวิธีแผนภูมิความหมายอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน เป็นการจัดการเรียนรู้ที่กระตุ้นการคิดจากการใช้คำถาม การปฏิบัติกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้มีการสื่อสารด้วยทักษะต่าง ๆ ทำให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ อภิปรายในขณะที่ลงมือปฏิบัติกิจกรรม นอกจากนี้ในการส่งเสริมการเรียนรู้เท่าทันสื่อยังสามารถจัดรูปแบบการเรียนรู้เท่าทันสื่อในหลายรูปแบบ โดยพิจารณาถึงเงื่อนไข 4 ประการดังต่อไปนี้เพื่อเป็นหลักสำคัญสำหรับการสร้างสรรค์สถานการณ์หรือการเรียนรู้เท่าทันสื่อ (สำนักเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม, 2558) 1) การศึกษาเป็นกลุ่ม การรู้เท่าทันสื่อไม่สามารถที่จะรู้ได้ตามลำพัง จริงอยู่ที่การวิเคราะห์อะไรบางอย่างและการคิดพิจารณาเกี่ยวกับสิ่งนั้นด้วยตัวคุณเองก่อน ซึ่งเป็นการเรียนรู้สารในสื่อเหล่านั้น 2) ความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วม เมื่อมีการทำงานเป็นกลุ่มสมาชิกในกลุ่มควรรู้จักพูด ฟังและโต้ตอบอย่างเหมาะสม สมาชิกบางคนมีความสามารถในการฟังดี บางคนมีความถนัดพูดและถ่ายทอดได้ดี ในการฝึกอบรมด้านการรู้เท่าทันสื่อในแต่ละกลุ่มจะต้องรู้จักใช้บุคลิกลักษณะเด่นของสมาชิกในกลุ่มเพื่อปรับให้เข้ากับกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 3) เรียนรู้ผ่านการแลกเปลี่ยนของกระบวนการกลุ่ม หรือที่เรียกว่ากระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การรู้เท่าทันสื่อเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง เป็นกระบวนการที่เพิ่มการตระหนักรู้ให้สูงขึ้น และยังเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารเป็นหลัก ยังไม่มี “ความรู้” ใดที่เป็น “คำถามที่ถูกต้อง” มีเพียงความเข้าใจอย่างลึกซึ้งที่ได้มาจากการสนทนาผ่านกลุ่มผู้เรียนที่ถูกจุดประกายโดยคำถามที่เลือกสรรมา การอธิบายที่ชัดเจนถึงสิ่งที่บุคคลหนึ่งคิดและทำไมจึงคิด การฟัง และการตอบสนองต่อคนอื่นจะเป็นกระบวนการซึ่งสร้างสรรค์ “ความรู้ใหม่” ด้วยกัน ดังนั้นการเปิดใจรับฟังมุมมองและความคิดใหม่ๆ ของผู้อื่นเป็นสิ่งที่จำเป็นที่สุด และ 4) บทบาทของผู้สอน / ผู้นำการอบรม ในการเรียนรู้เรื่องการรู้เท่าทันสื่อ ไม่เหมือนกับสถานการณ์สอนแบบดั้งเดิม อาจารย์ต้องให้ความสะดวกในการเรียนและยังต้องเป็นผู้เรียนอีกด้วย ดังนั้นสิ่งที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด ทั้งอาจารย์หรือผู้นำการอบรมต้องนำมาปรับใช้ผู้นำการอบรมจะอยู่ในฐานะเป็นผู้เรียนคนหนึ่งท่ามกลางผู้เรียนคนอื่นๆ ไม่ควรใช้วิธีผลักดันความคิดเห็นของตัวเองไปใส่ให้กับผู้อื่น แม้ว่าผู้นำการอบรมเองจะต้องมีส่วนร่วมและต้องเรียนรู้จากบทสนทนาด้วยก็ตาม

ผลการเปรียบเทียบทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน พบว่า ทักษะการรู้เท่าทันสื่อของของนักเรียนกลุ่มทดลอง หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอนสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่เมื่อเปรียบเทียบทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ทั้ง 3 ด้าน พบว่า 1) ด้านการเข้าถึง/สืบค้น จากสื่อสารสนเทศเทคโนโลยีดิจิทัล และ 2) ด้านการใช้สื่อสารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัล มีค่าเฉลี่ยทักษะการรู้เท่าทันสื่อหลังจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ขณะที่ 3) ด้านการสร้าง/พัฒนาสื่อสารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัล พบว่า ค่าเฉลี่ยทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ไม่แตกต่างจากกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน เป็นวิธีสอนที่ส่งเสริมกระบวนการคิดวิเคราะห์จากการใช้คำถาม เน้นการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนคิดหาคำตอบสามารถนำความรู้ไปพัฒนาและเผยแพร่ต่อผู้อื่นได้ ซึ่งสอดคล้องกับ พิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2556) ที่กล่าวว่า กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอนเป็นการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ในการสร้างความรู้ด้วยตัวนักเรียนเอง และนักเรียนสามารถนำความรู้ การเรียนรู้ไปประยุกต์เพื่อแก้ปัญหาสังคม สร้างผลงาน สร้างนวัตกรรม เพื่อนำไปบริการสังคม เผยแพร่ต่อชุมชน ต่อสังคม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับคำกล่าวของชนิกานต์ ศรีทองสุข (2561) ที่กล่าวว่า กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน หมายถึง การ

จัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีคุณลักษณะที่ดี และนำการเรียนรู้ไปประยุกต์เพื่อนำไปบริการสังคม

ในส่วนของคุณผลที่ได้จากการสังเกต ผู้วิจัยได้ทำการสังเกตทักษะการรู้เท่าทันสื่อ โดยใช้แบบสังเกตทักษะการรู้เท่าทันสื่อ จากการวิเคราะห์คะแนนทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนที่ได้จากการใช้แบบสังเกตทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอนสูงกว่ากลุ่มควบคุม จากการสังเกตทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนโดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอนของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน โดยสังเกตผู้เรียนเป็นรายบุคคลร่วมกับคุณครูที่สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาพรวมของค่าเฉลี่ยทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนที่ได้จากการใช้แบบสังเกตทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม ทั้งนี้เมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า กลุ่มทดลองมีทักษะการรู้เท่าทันสื่อ อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน และมีค่าเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มควบคุม 2 ด้าน โดยนักเรียนกลุ่มทดลองมีทักษะการรู้เท่าทันสื่อมากที่สุด อันดับแรกคือ ด้านการสร้าง/พัฒนาสื่อสารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัล มีค่าร้อยละ เท่ากับ 100.00 พบว่า นักเรียนสามารถแชร์หรือโพสต์ภาพ ข้อความ ส่งต่อ ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างเหมาะสม คำนึงถึงผลกระทบต่อตนเอง และบุคคลอื่นได้เหมาะสม รวมถึงมีส่วนร่วมในการใช้หรือสร้างสื่อในทางที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น อันดับต่อมาคือ ด้านการใช้สื่อสารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัล มีค่าร้อยละ เท่ากับ 94.58 พบว่า นักเรียนบางส่วนยังกำหนดเวลาในการใช้สื่อ ได้แก่ เฟซบุ๊ก ยูทูบ รายการโทรทัศน์ และเกมออนไลน์ ได้ยังไม่เหมาะสมคือ โดยใช้สื่อเกินวันละ 1 ชั่วโมง ซึ่งอาจส่งผลเสียต่อการเรียนหรือสุขภาพได้ ในส่วนของการควบคุมพฤติกรรมตนเองในขณะที่มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นบนโลกออนไลน์ นักเรียนสามารถสื่อสารด้วยถ้อยคำสุภาพ มีมารยาทในการใช้สื่อ ค้นหาข้อมูลเพื่อการศึกษาและเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ตลอดจนรู้จักปกป้องตนเองบนโลกออนไลน์คือไม่เปิดเผยข้อมูลตนเองบนสื่อสาธารณะ และสุดท้ายคือ ด้านการเข้าถึง/สืบค้นจากสื่อสารสนเทศเทคโนโลยีดิจิทัล มีค่าร้อยละ เท่ากับ 82.67 จากข้อมูลดังกล่าว พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่สามารถเลือกใช้ช่องทางในการสืบค้นข้อมูลจากสื่อประเภทต่างๆ ได้แก่ เฟซบุ๊ก ยูทูบ รายการโทรทัศน์ และไปพลีได้อย่างเหมาะสม โดยเลือกใช้งานได้ตรงตามวัตถุประสงค์ ใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อเป็นเครื่องมือแสวงหาความรู้ได้ แต่นักเรียนบางส่วนยังเลือกเล่นเกมที่ยังไม่เหมาะสมกับวัย ซึ่งอาจส่งผลต่อพฤติกรรมทางอารมณ์ได้ในอนาคต

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้บันทึกพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยแบบสังเกต ทำให้พบข้อมูลสนับสนุนเพิ่มเติมเกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนของผู้เรียนระหว่างร่วมกิจกรรม ดังนี้ 1) นักเรียนมีบทบาทในการตั้งคำถามเมื่อมีความสงสัย และช่วยกันหาคำตอบจากคำถามได้ 2) นักเรียนวางแผนร่วมมือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเรียนรู้ร่วมกัน ตลอดจนร่วมมือกันการทำงานที่ได้รับมอบหมาย

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน และทักษะการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา สามารถแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอนส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อ ดังแผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน และทักษะการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ดังนี้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

จากภาพที่ 2 สามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอนที่สอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้เท่าทันสื่อ โดยในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการช่วยส่งเสริมทักษะสำคัญต่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้เท่าทันสื่อ ดังนี้

1. ขั้นระบุคำถาม (Learning to Question) เป็นขั้นที่ผู้สอนใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนคิด วิเคราะห์ ไตร่ตรองในการพิจารณาเพื่อเลือกใช้และค้นหาแหล่งข้อมูลที่ต้องการได้ ส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถในการเข้าถึงและการสืบค้นสารสนเทศเทคโนโลยีดิจิทัล โดยผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ได้ว่าจำเป็นต้องเลือกใช้ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลใด เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับความต้องการ

2. ขั้นแสวงหาสารสนเทศ (Learning to Search) เป็นขั้นตอนการออกแบบและวางแผนเพื่อรวบรวมข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เพื่อหาคำตอบ ส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถในการเข้าถึงและการสืบค้นสารสนเทศเทคโนโลยีดิจิทัล โดยผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ได้ว่าจำเป็นต้องเลือกใช้ข้อมูลจากแหล่งใด เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับความต้องการ อีกทั้งยังส่งผลต่อการใช้สื่อสารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งผู้เรียนสามารถบริหารจัดการเวลาในการใช้สื่อแต่ละประเภทได้อย่างเหมาะสม สามารถอธิบายเหตุผลของตนในการเลือกใช้สื่อเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับความต้องการ และสามารถควบคุมพฤติกรรมของตนในขณะที่ใช้สื่อได้อย่างเหมาะสมโดยไม่ก่อความเดือดร้อนให้กับผู้อื่น

3. ขั้นสร้างความรู้ (Learning to Construct) เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนเกิดการอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำข้อมูลที่วิเคราะห์แล้วมาสื่อความหมายข้อมูล โดยการนำเสนอผลงานที่ได้จากการอภิปรายหน้าชั้นเรียน เพื่อได้ข้อสรุปและสร้างความรู้ด้วยตัวผู้เรียนเอง ส่งผลต่อการใช้สื่อสารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัล โดยผู้เรียนจำเป็นต้องนำข้อมูลที่ได้จากการสืบค้นมาใช้ในการสร้างความรู้ และการอภิปรายร่วมกัน

4. ขั้นสื่อสาร (Learning to Communication) เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนนำเสนอสิ่งที่ได้จากการสร้างความรู้หน้าชั้นเรียนอย่างเข้าใจ หรือการนำเสนอผลงานในรูปแบบต่างๆ หน้าชั้นเรียน เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการแสดงออก และความมั่นใจ ส่งผลต่อการใช้สื่อสารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัล ทั้งนี้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองทั้งในด้านการใช้เวลาการใช้สื่อที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการ การระบุถึงเหตุผลของตนสำหรับการได้มาซึ่งของข้อมูล และการฝึกตนเองในด้านของพฤติกรรมโดยใช้คำพูดและแสดงออกในทางที่ถูกต้องเหมาะสม

5. ขั้นตอบแทนสังคม (Learning to Service) เป็นขั้นตอนของการฝึกผู้เรียนให้นำความรู้ที่เข้าใจ ไปใช้ประโยชน์เพื่อส่วนรวม ด้วยการมีส่วนร่วมสร้างผลงานที่เกิดจากการสร้างด้วยตนเองหรือผลงานกลุ่ม ซึ่งอาจเป็นความรู้ หรือสิ่งประดิษฐ์ เป็นการนำความรู้ไปเผยแพร่เพื่อเป็นประโยชน์ต่อสังคม ส่งผลต่อการสร้าง/พัฒนาสื่อสารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัล เพราะผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับมาบูรณาการและปรับใช้ ก่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงต่อสังคม

ทั้งนี้ การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน เป็นกระบวนการที่พัฒนาการคิดจากการใช้คำถาม การปฏิบัติกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้มีการสื่อสารด้วยทักษะต่างๆ ทั้งการอ่าน การคิด การพูด และการเขียน สามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ตลอดจนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์เพื่อแก้ปัญหา และสร้างสรรค์ผลงานเพื่อเผยแพร่ต่อชุมชนและสังคม ประกอบด้วยขั้นการเรียนรู้ 5 ขั้น ได้แก่ ขั้นระบุคำถาม (Learning to Question) ขั้นแสวงหาสารสนเทศ (Learning to Search) ขั้นสร้างความรู้ (Learning to Construct) ขั้นสื่อสาร (Learning to Communication) และขั้นตอบแทนสังคม (Learning to Service) ประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการนี้คือ ฝึกผู้เรียนให้รู้จักคิด สังเกต ตั้งคำถามอย่างมีเหตุผล โดยฝึกการคิดและหาคำตอบอย่างมีขั้นตอน ส่งเสริมให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ถ้าคิดกล้าแสดงออก สามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ตลอดจนนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ จนส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้เท่าทันสื่อทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ 1) การเข้าถึง/สืบค้น จากสื่อสารสนเทศเทคโนโลยีดิจิทัล 2) การใช้สื่อสารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัล และ 3) การสร้าง/พัฒนาสื่อสารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัล นอกจากนี้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ยังช่วยเสริมสร้างสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน 5 ข้อ ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิดความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี โดยสมรรถนะเหล่านี้จะส่งผลให้เด็กก้าวไปสู่นักคิดสามารถแก้ปัญหาสร้างสรรค์ชิ้นงาน สร้างสรรค์ความรู้ใหม่ และรูปแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับแนวทางการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้เท่าทันสื่อมีหลากหลายที่ผู้สอนจำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการหาแนวทางในการกระตุ้นและให้ผู้เรียนมี

ความสามารถในการเปิดรับสื่อที่ถูกต้อง ในขณะที่กลุ่มควบคุมได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบปกติซึ่งกิจกรรมประกอบด้วยชั้นนำ, ขั้นสอน และขั้นสรุป โดยกิจกรรมในแต่ละขั้นมีลักษณะที่ผู้สอนใช้คำถามที่ให้ผู้เรียนเป็นผู้ตอบคำถาม ผู้เรียนขาดโอกาสในการเป็นผู้ตั้งคำถามและหาคำตอบด้วยตนเอง ขาดการมีส่วนร่วมในการอภิปรายร่วมกันภายในกลุ่ม รวมถึงการตรวจสอบข้อมูลและร่วมกันสรุปข้อมูล ซึ่งส่งผลต่อการแสดงออกและการแสดงความมั่นใจของผู้เรียน จึงอาจเป็นสาเหตุให้ทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนในกลุ่มควบคุมต่ำกว่าทักษะการรู้เท่าทันสื่อของกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการ 5 ขั้นตอน ที่กิจกรรมเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนมีโอกาสดำเนินการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและมุมมองกับเพื่อน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการคิดอย่างแท้จริง

สรุปผลการวิจัย

จากสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า 1) ทักษะการรู้เท่าทันสื่อของกลุ่มทดลองหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สูงกว่าก่อนการทดลอง ทั้งนี้ จากผลการวิจัย พบว่า ทักษะการรู้เท่าทันสื่อหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) ทักษะการรู้เท่าทันสื่อของกลุ่มทดลองหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สูงกว่ากลุ่มควบคุม ซึ่งผลการวิจัย พบว่า ทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนกลุ่มทดลองหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน สูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้ผลการวิจัยนี้อาจเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อในระดับประถมศึกษาให้ดียิ่งๆ ขึ้นไปได้ และจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดที่สำคัญ รวมทั้งมีวิจรรย์ญาณในการรับสื่อ ทั้งนี้เพื่อเติบโตเป็นบุคลากรที่มีคุณภาพในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ 5 ขั้นตอนนั้น ในแต่ละขั้นตอนจำเป็นต้องให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมที่เน้นการคิดและการปฏิบัติ ควรบริหารจัดการเวลาในการทำกิจกรรมแต่ละขั้นให้เหมาะสม
- 1.2 ระหว่างการทำกิจกรรมในขั้นสร้างความรู้ ผู้สอนควรมีการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง โดยให้คำแนะนำในเรื่องการแบ่งหน้าที่ บทบาทของแต่ละคนให้ชัดเจน
- 1.3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ 5 ขั้นตอน ในขั้นตอนแทนสังคม ผู้สอนจำเป็นอย่างยิ่งในการมีส่วนร่วมกับผู้เรียนในการตรวจสอบข้อมูลในกรณีที่เป็นผลงานก่อนที่จะให้ผู้เรียนนำไปเผยแพร่ เพื่อเป็นการทบทวนความเข้าใจและความถูกต้อง

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 2.1 จากผลการวิจัยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ 5 ขั้นตอน สามารถพัฒนาทักษะของผู้เรียนได้ ดังนั้นควรกำหนดนโยบายระดับเขตพื้นที่การศึกษาในการใช้หลักสูตร หรือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย โดยผู้สอนควรออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เหมาะสมกับผู้เรียนและผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน
- 2.2 นำรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ 5 ขั้นตอน ขยายผลการใช้รูปแบบให้ครอบคลุมไปยังเขตพื้นที่การศึกษา
- 2.3 ควรมีการนิเทศติดตามผลของการใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ 5 ขั้นตอน เพื่อขยายผลอย่างต่อเนื่อง

3. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

- 3.1 การพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อในการวิจัยครั้งต่อไปอาจพัฒนาในลักษณะชุดกิจกรรมที่ประกอบไปด้วยแผนกิจกรรม สื่อ และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ เพื่อให้ครูผู้สอนสามารถนำไปใช้ได้สะดวกและจัดกิจกรรมได้เป็นระบบขั้นตอน

3.2 ในการศึกษาวิจัยอาจกำหนดขอบเขตของสื่อประเภทใดประเภทหนึ่งให้สอดคล้องกับปัญหาการใช้งานสื่อของนักเรียน เช่น ปัญหาการเล่นเกมออนไลน์ การใช้ TikTok เป็นต้น เพื่อให้ระยะเวลาเพียงพอในการแก้ปัญหาและสามารถส่งเสริมทักษะการเรียนรู้เท่าทันสื่อได้ตรงกับปัญหา

เอกสารอ้างอิง

- กิตติพงษ์ แบลิว. (2561). การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านวิเคราะห์บทอ่านร้อยแก้ว ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กระบวนการ 5 ขั้น ร่วมกับกลวิธีแผนภูมิความหมาย. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- ชนิกานต์ ศรีทองสุข. (2561). การพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และมโนทัศน์ทางภูมิศาสตร์ทวีปยุโรป ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอนร่วมกับอินโฟกราฟิก. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2556). กระบวนการสร้างระบบการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง ใน เอกสารในการอบรมและพัฒนาครู โดยใช้กระบวนการสร้างระบบ การชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง(Coaching และ Mentoring). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และ พเยาว์ ยินดีสุข. (2561). การเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลังกับ PLC เพื่อการพัฒนา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภัทริกา วงศ์อนันต์นนท์. (2557). พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของเด็กและเยาวชน. วารสารพยาบาลทหารบก, 15(2), 173-178.
- ยังยุทธ อังศัญญลักษณ์. (2559). ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้กระบวนการ 5 ขั้น ที่มีต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์และทัศนคติการเรียนรู้เชิงรุกของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- เรวณี ชัยเชาวรัตน์ และ นนทสรวง กลีบผึ้ง. (2560). โครงการพัฒนาตัวบ่งชี้การรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศ และดิจิทัล (MIDL) ระดับบุคคลเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตยในระดับประถมศึกษา (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สถาบันสื่อเด็กและเยาวชน (สสย.).
- สาริศา จันทระอำพร และ มณญ์ แก้วจินดา. (2559). ภาพการณ์ปัจจุบัน กับการเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในวัยรุ่น. วารสารบัณฑิตศึกษา, 10(1), 83-93.
- สำนักเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม. (2558). เด็กไทยรู้เท่าทันสื่อ ฉลาดรู้ ฉลาดเลือก. กรุงเทพฯ: องค์การส่งเสริมกิจการทหารผ่านศึก.
- อุลิสซา ครุฑทะเลน. (2556). แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เท่าทันสื่อของแกนนำเยาวชน. Veridian E-Journal, 6(3), 276-285.
- Sidekli, S. (2013). Media Literacy: Perspective from elementary school children s views. *International Journal of Academic Research*, 5(2), 201-210.

Analysis of Hydroponics Vegetable Production Plan of an Entrepreneur Case Study in Nonthaburi Province

Pattaros Chanpen^{1*} Chakrit Potchanasin² and Sanit Kao-lan²

¹ Graduate student in Agribusiness, Department of Agricultural and Resource Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

² Department of Agricultural and Resource Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: pattaros.c@ku.th

ABSTRACT

This research article aimed (1) to study general situation of production and marketing of hydroponics vegetables, (2) to analyze the cost and return of hydroponics vegetables production, and (3) to analyze the optimal plan of hydroponics vegetables production. The study used the data obtained from in-depth interview of the farm case study in the production year 2022. Also, the study applied cost and return analysis and linear programming model for the study investigation. The result of the study found that in the production year 2022, the total return was 129,600.00 baht per year. This made an income higher than cash cost, 66,220.63 baht per year or 39.99 baht per kilogram. The result of the production plan by using linear programming model, recommended to plants 6 types of vegetables Green Batavia, Butterhead, Green Cos, Philley Iceberg, Japanese cucumber and cherry tomatoes in 7.05, 3.91, 10.44, 7.31, 39.13 and 13.04 planting tables per production year, respectively. In addition, each crop could be produced 2, 1, 2, 2, 7 and 3 times per production year, respectively. This made total income 1,208,411.11 baht per year or average 53.87 baht per kilogram. The highest total profit was 588,416.98 baht per year or average 26.23 baht per kilogram.

Keywords: Hydroponics, Cost and Return, Production Plan, Linear Programming Model

การวิเคราะห์แผนการผลิตผักไฮโดรโปนิคส์ของกรณีศึกษาผู้ประกอบการในจังหวัดนนทบุรี

ภัทรส จันทรเพ็ญ^{1*} จักรกฤษณ์ พจนศิลป์² และ ศานิต แก้วเอียน²

¹ นิสิตบัณฑิตศึกษาศาสาชีวการศึกษารัฐกิจกรเกษตร ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

² ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: pattaros.c@ku.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปทางการผลิตและการตลาดผักไฮโดรโปนิคส์ (2) เพื่อวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตผักไฮโดรโปนิคส์ และ (3) เพื่อวิเคราะห์หาแผนการผลิตผักไฮโดรโปนิคส์ที่เหมาะสมของฟาร์มกรณีศึกษา โดยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกฟาร์มกรณีศึกษาในจังหวัดนนทบุรี ปีการผลิต 2565 มาวิเคราะห์ต้นทุนผลตอบแทน และใช้แบบจำลองลิเนียร์โปรแกรมมิ่งในการวิเคราะห์แผนการผลิต ผลการศึกษาพบว่า ผลตอบแทนจากการจำหน่ายผลผลิตตลอดปีการผลิต 2565 ของฟาร์มเท่ากับ 129,600.00 บาทต่อปี ทำให้มีรายได้เหนือต้นทุนเงินสดเท่ากับ 66,220.63 บาทต่อปี หรือ 39.99 บาทต่อกิโลกรัม ผลการวิเคราะห์แผนการผลิตด้วยแบบจำลองลิเนียร์โปรแกรมมิ่ง แนะนำให้ปลูกผัก 6 ชนิด คือ กรีนปัดดาเวีย บัตเตอร์เฮด กรีนคอส ฟิลเลย์ไอซ์เบิร์ก แดงกวาญี่ปุ่น และมะเขือเทศเชอร์รี่ โดยมีจำนวนไร่ปลูก คือ 7.05 3.91 10.44 7.31 39.13 และ 13.04 ไร่ปลูกต่อปีการผลิต ตามลำดับ จำนวนรอบการผลิต คือ 2 1 2 2 7 และ 3 รอบต่อปีการผลิต ตามลำดับ จะทำให้มีรายได้รวมเท่ากับ 1,208,411.11 บาทต่อปี หรือเฉลี่ย 53.87 บาทต่อกิโลกรัม และมีกำไรรวมสูงสุดเท่ากับ 588,416.98 บาทต่อปี หรือเฉลี่ย 26.23 บาทต่อกิโลกรัม ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ จากการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจะเห็นว่าฟาร์มกรณีศึกษามีรายได้เหนือต้นทุนน้อยกว่าที่ควรจะเป็น ดังนั้นควรมีการเพาะปลูกหลายรอบมากขึ้นหรือปลูกในปริมาณที่มากขึ้นในแต่ละรอบการผลิตตามผล การวิเคราะห์แผนการผลิตผักไฮโดรโปนิคส์ด้วยแบบจำลองลิเนียร์โปรแกรมมิ่ง โดยเน้นพืชที่ให้รายได้ดี ได้แก่ กรีนปัดดาเวีย บัตเตอร์เฮด กรีนคอส ฟิลเลย์ไอซ์เบิร์ก แดงกวาญี่ปุ่น และมะเขือเทศเชอร์รี่ รวมถึงผู้ประกอบการควรคำนึงถึงต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสดก่อนการลงทุน

คำสำคัญ: ไฮโดรโปนิคส์, ต้นทุนผลตอบแทน, แผนการผลิต, แบบจำลองลิเนียร์โปรแกรมมิ่ง

บทนำ

การปลูกผักแบบไฮโดรโปนิคส์นั้นเป็นทางเลือกหนึ่งของการปลูกพืชให้มีคุณภาพ มีความสม่ำเสมอของผลผลิตสูงที่สามารถวางแผนการปลูก กำหนดปริมาณการผลิตให้เป็นไปตามเป้าหมาย หรือความต้องการของตลาดได้ดี สามารถควบคุมปัจจัยต่างๆ ที่ให้แก่พืชได้อย่างเหมาะสม แม้ว่าในประเทศไทยในหลายพื้นที่ยังมีความอุดมสมบูรณ์ จึงอาจจะยังไม่มี ความจำเป็นมากนักในเรื่องของการนำเอาการปลูกผักแบบไฮโดรโปนิคส์มาทดแทนในระบบการปลูกผักแบบธรรมดา แต่ระบบดังกล่าวถือเป็นทางเลือกใหม่สำหรับการเกษตรที่มีปัญหาจากเรื่องของสภาพดิน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาในเรื่องการนำที่ดินที่มีศักยภาพทางการเกษตรไปใช้ในการพัฒนาอุตสาหกรรมหรือประโยชน์อื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเกษตร หรือปัญหา ดินที่ไม่เหมาะกับการเกษตร เช่น ดินเค็ม ดินเปรี้ยว ดินทรายจัด เป็นต้น (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2558) อีกทั้งภาครัฐมีการ จัดทำโครงการเพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐเพื่อสนับสนุนเงินทุนให้กับกองทุนหมู่บ้านและ ชุมชนเมืองเพื่อใช้ในการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานในชุมชน และเพื่อดำเนินกิจกรรมอื่นๆ ที่ชุมชนเห็นว่าเป็นประโยชน์ใน การส่งเสริมศักยภาพในการประกอบอาชีพและความเป็นอยู่ในชุมชนที่ดีขึ้น (สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แห่งชาติ, 2559) ประกอบกับจังหวัดนนทบุรีซึ่งมีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มดินดอนสามเหลี่ยมปากแม่น้ำเจ้าพระยา มักเกิดน้ำท่วมเสมอแต่ปัจจุบันพื้นที่ในบางอำเภอที่มีเขตติดต่อกับกรุงเทพมหานครเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงเป็นที่อยู่อาศัยของประชาชนที่อพยพมาจากทุกภาคของประเทศ และบางส่วนของบางอำเภอยังเป็นที่รองรับการขยายตัวในด้านอุตสาหกรรม โดยเฉพาะพื้นที่ในเขตอำเภอเมืองนนทบุรี อำเภอปากเกร็ด อำเภอบางใหญ่ อำเภอบางบัวทอง มีการจัดสรรที่ดิน และการก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมขึ้นอย่างหนาแน่น (สถานีพัฒนาที่ดินนนทบุรี, 2566) ฟาร์มกรณีศึกษาครั้งนี้ เป็นธุรกิจการเกษตรที่เกิดจากการเข้าร่วมโครงการเพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางพระราชู้งานตั้งแต่ปี 2559 ตั้งอยู่ในอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ประสบปัญหาการวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่มีทางเลือกการผลิตและการตลาด

การวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์แผนการผลิตผักไฮโดรโปนิคส์ของกรณีศึกษาผู้ประกอบการในจังหวัดนนทบุรี” มุ่งเน้นการศึกษาแผนการผลิตที่เหมาะสมให้กับฟาร์มกรณีศึกษาที่ต้องการวางแผนการผลิตผักไฮโดรโปนิคส์ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่มีทางเลือกการผลิตและการตลาด เพื่อให้ได้กำไรสูงสุด โดยนำแนวคิดแบบจำลองลิเนียร์โปรแกรมมิ่งมาใช้ในการวิเคราะห์ ซึ่งเป็นวิธีทางคณิตศาสตร์ที่ใช้ในการวางแผนการผลิตให้เหมาะสมภายใต้ข้อจำกัดต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง (จักรกฤษณ์ พจนศิลป์, 2565) รวมถึงการศึกษาถึงต้นทุนผลตอบแทนจากการผลิตผักไฮโดรโปนิคส์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์กับฟาร์มกรณีศึกษา ผู้ที่มีความสนใจในการปลูกพืชแบบไฮโดรโปนิคส์ที่มีข้อจำกัดด้านพื้นที่ อีกทั้งหน่วยงานด้านการส่งเสริมสามารถใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนการผลิตพืชแบบไฮโดรโปนิคส์ในพื้นที่ที่มีข้อจำกัดต่างๆ ได้อีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปทางการผลิตและการตลาดผักไฮโดรโปนิคส์ของฟาร์มกรณีศึกษา
2. เพื่อวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตผักไฮโดรโปนิคส์ของฟาร์มกรณีศึกษา
3. เพื่อวิเคราะห์หาแผนการผลิตผักไฮโดรโปนิคส์ที่เหมาะสมของฟาร์มกรณีศึกษา

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกรณีศึกษา โดยเลือกแบบเจาะจงที่เป็นผู้ประกอบการ ฟาร์มกรณีศึกษาตั้งอยู่ในอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ปีการผลิต 2565 จำนวน 1 ฟาร์ม โดยเป็นฟาร์มที่มีความต้องการวิเคราะห์แผนการผลิตสำหรับการปรับปรุงแผนการผลิตเดิมเพื่อเพิ่มระดับรายได้ของฟาร์ม เนื่องจากเดิมฟาร์มไม่มีการวิเคราะห์แผนการผลิต

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยประเด็นการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย สภาพการผลิต การตลาด ต้นทุนและผลตอบแทนจากการผลิต

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมจากเอกสารทางวิชาการ เอกสารเผยแพร่ และผลการศึกษาของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร เป็นต้น

3.2 ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) เป็นข้อมูลหลักที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ซึ่งได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการสนทนา และบันทึกข้อมูล ประกอบด้วย ต้นทุน ผลตอบแทน และการตลาด โดยกรณีศึกษาฟาร์มตัวอย่างเลือกแบบเจาะจง จำนวน 1 ราย ซึ่งเป็นผู้ประกอบการที่มีความต้องการวางแผนการผลิตผักไฮโดรโปนิคส์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์สภาพทั่วไปทางการผลิตและการตลาดของฟาร์มกรณีศึกษา การศึกษาในส่วนนี้ใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analysis) ในการอธิบายสภาพทั่วไป รูปแบบการผลิต และการตลาดของผักไฮโดรโปนิคส์

4.2 การวิเคราะห์ต้นทุนผลตอบแทนของฟาร์มกรณีศึกษา การศึกษาในส่วนนี้ใช้การวิเคราะห์ต้นทุนผลตอบแทน และการวิเคราะห์เชิงพรรณนามาใช้ในการวิเคราะห์ ประกอบด้วย ต้นทุนคงที่ ต้นทุนผันแปร และผลตอบแทนจากการผลิต ต้นทุนและผลตอบแทนของฟาร์มกรณีศึกษา สามารถแยกได้ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ต้นทุนทั้งหมด} &= \text{ต้นทุนคงที่} + \text{ต้นทุนผันแปร} \\ \text{โดยที่} \quad \text{ต้นทุนคงที่} &= \text{ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์และโรงเรือน} + \text{ค่าเสียโอกาสเงินทุนระยะยาว} \\ \text{ต้นทุนผันแปร} &= \text{เมล็ดพันธุ์} + \text{ธาตุอาหารพืช} + \text{ฟองน้ำ} + \text{น้ำประปา} + \text{ไฟฟ้า} + \text{บรรจุภัณฑ์} \\ &\quad + \text{ค่าแรงงานเป็นรายวัน} + \text{ค่าบำรุงซ่อมแซม} + \text{เบ็ดเตล็ด} + \text{ค่าเสียโอกาสเงินทุนระยะสั้น} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{รายได้ทั้งหมด} &= \text{รายได้จากการขายผลผลิต} \\ &= \text{ปริมาณผลผลิตทั้งหมดที่ขายได้} \times \text{ราคา} \end{aligned}$$

$$\text{กำไร} = \text{รายได้ทั้งหมด} - \text{ต้นทุนทั้งหมด}$$

ทั้งนี้ ต้นทุนที่เป็นเงินสด ได้แก่ เมล็ดพันธุ์ ธาตุอาหารพืช ฟองน้ำ น้ำประปา ไฟฟ้า บรรจุภัณฑ์ ค่าบำรุงซ่อมแซม และเบ็ดเตล็ด และต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด ได้แก่ ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์และโรงเรือน ค่าเสียโอกาสเงินทุนระยะยาว ค่าเสียโอกาสเงินทุนระยะสั้น และค่าแรงงานรายวัน

4.3 การวิเคราะห์หาแผนการผลิตผักไฮโดรโปนิคส์ที่เหมาะสมของฟาร์มกรณีศึกษา การศึกษาในส่วนนี้ใช้แบบจำลองลิเนียร์โปรแกรมมิ่ง (Linear programming) ในการวิเคราะห์หาแผนการผลิตที่เหมาะสม รูปแบบทั่วไปของแบบจำลองลิเนียร์โปรแกรมมิ่งที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ สามารถแสดงในรูปสมการทางคณิตศาสตร์ ดังนี้

$$\text{ฟังก์ชันวัตถุประสงค์} \quad \text{Maximize } Z = \sum_{j=1}^{108} c_j X_j$$

ภายใต้ข้อจำกัดของปัจจัยการผลิตและเงื่อนไขต่างๆ

$$\sum_{j=1}^{37} a_{ij} X_j \leq b_i \quad \text{for all } i, i = 1, \dots, 37$$

$$\text{และ} \quad X_j \geq 0 \quad \text{for all } j, j = 1, \dots, 108$$

กำหนดให้ Z = ผลรวมของรายได้สุทธิเหนือต้นทุนเงินสดที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมต่างๆ ในฟังก์ชันวัตถุประสงค์ที่ถูกเลือกเข้ามาในแผนการผลิตที่เหมาะสมของฟาร์มกรณีศึกษา

X_j = จำนวนกิจกรรมต่างๆ ประกอบด้วย กิจกรรมการผลิตผัก 10 ชนิด ($X_{1\_1} - X_{10\_9}$) กิจกรรมการเงิน ($X_{11\_1} - X_{11\_9}$) กิจกรรมการจ้างแรงงาน ($X_{12\_1} - X_{12\_9}$)

กิจกรรมการที่ปรากฏในแบบจำลองประกอบด้วย

X_{1_1} ถึง X_{1_9} คือ กิจกรรมการผลิตผักกรีนโอ๊ครอบการผลิตที่ 1 ถึง 9 (หน่วย : โตะปลูก)

X_{2_1} ถึง X_{2_9} คือ กิจกรรมการผลิตผักเรดโอ๊ครอบการผลิตที่ 1 ถึง 9 (หน่วย : โตะปลูก)

X_{3_1} ถึง X_{3_9} คือ กิจกรรมการผลิตผักกรีนคอรัลรอบการผลิตที่ 1 ถึง 9 (หน่วย : โตะปลูก)

X_{4_1} ถึง X_{4_9} คือ กิจกรรมการผลิตผักเรดคอรัลรอบการผลิตที่ 1 ถึง 9 (หน่วย : โตะปลูก)

X_{5_1} ถึง X_{5_9} คือ กิจกรรมการผลิตผักกรีนปัตตาเวียรอบการผลิตที่ 1 ถึง 9 (หน่วย : โตะปลูก)

X_{6_1} ถึง X_{6_9} คือ กิจกรรมการผลิตผักบัตเตอร์เฮดรอบการผลิตที่ 1 ถึง 9 (หน่วย : โตะปลูก)

X_{7_1} ถึง X_{7_9} คือ กิจกรรมการผลิตผักกรีนคอสรอบการผลิตที่ 1 ถึง 9 (หน่วย : โตะปลูก)

X_{8_1} ถึง X_{8_9} คือ กิจกรรมการผลิตผักฟิลเลย์ไอซ์เบิร์กรอบการผลิตที่ 1 ถึง 9 (หน่วย : โตะปลูก)

X_{9_1} ถึง X_{9_9} คือ กิจกรรมการผลิตแตงกวาญี่ปุ่นรอบการผลิตที่ 1 ถึง 9 (หน่วย : โตะปลูก)

X_{10_1} ถึง X_{10_9} คือ กิจกรรมการผลิตมะเขือเทศเชอร์รี่รอบการผลิตที่ 1 ถึง 9 (หน่วย : โตะปลูก)

X_{11_1} ถึง X_{11_9} คือ กิจกรรมทางการเงิน (หน่วย : บาท)

X_{12_1} ถึง X_{12_9} คือ กิจกรรมการจ้างแรงงาน (หน่วย : ชั่วโมงทำงาน)

c_j = ค่าสัมประสิทธิ์หรือรายได้เหนือต้นทุนเงินสดของกิจกรรมการผลิตผักทั้ง 10 ชนิด ของฟาร์มกรณีศึกษา

$$c_1 - c_{11}$$

ค่าสัมประสิทธิ์ที่ปรากฏในแบบจำลองประกอบด้วย

C_{1_1} ถึง C_{1_9} คือ รายได้เหี่ยวต้นทุนเงินสดของกิจกรรมการผลิตผักกรีนโอ๊ค รอบการผลิตที่ 1 ถึง 9
(หน่วย : บาทต่อโตะปลูก)

C_{2_1} ถึง C_{2_9} คือ รายได้เหี่ยวต้นทุนเงินสดของกิจกรรมการผลิตผักเรดโอ๊ค รอบการผลิตที่ 1 ถึง 9
(หน่วย : บาทต่อโตะปลูก)

C_{3_1} ถึง C_{3_9} คือ รายได้เหี่ยวต้นทุนเงินสดของกิจกรรมการผลิตผักกรีนคอรัล รอบการผลิตที่ 1 ถึง 9
(หน่วย : บาทต่อโตะปลูก)

C_{4_1} ถึง C_{4_9} คือ รายได้เหี่ยวต้นทุนเงินสดของกิจกรรมการผลิตผักเรดคอรัล รอบการผลิตที่ 1 ถึง 9
(หน่วย : บาทต่อโตะปลูก)

C_{5_1} ถึง C_{5_9} คือ รายได้เหี่ยวต้นทุนเงินสดของกิจกรรมการผลิตผักกรีนปัตตาเวีย รอบการผลิตที่ 1 ถึง 9
(หน่วย : บาทต่อโตะปลูก)

C_{6_1} ถึง C_{6_9} คือ รายได้เหี่ยวต้นทุนเงินสดของกิจกรรมการผลิตผักบัตเตอร์เฮด รอบการผลิตที่ 1 ถึง 9
(หน่วย : บาทต่อโตะปลูก)

C_{7_1} ถึง C_{7_9} คือ รายได้เหี่ยวต้นทุนเงินสดของกิจกรรมการผลิตผักกรีนคอส รอบการผลิตที่ 1 ถึง 9
(หน่วย : บาทต่อโตะปลูก)

C_{8_1} ถึง C_{8_9} คือ รายได้เหี่ยวต้นทุนเงินสดของกิจกรรมการผลิตผักฟิลเลย์โอชเบิร์ก รอบการผลิตที่ 1 ถึง 9
(หน่วย : บาทต่อโตะปลูก)

C_{9_1} ถึง C_{9_9} คือ รายได้เหี่ยวต้นทุนเงินสดของกิจกรรมการผลิตแตงกวาญี่ปุ่น รอบการผลิตที่ 1 ถึง 9
(หน่วย : บาทต่อโตะปลูก)

C_{10_1} ถึง C_{10_9} คือ รายได้เหี่ยวต้นทุนเงินสดของกิจกรรมการผลิตมะเขือเทศเชอร์รี่ รอบการผลิตที่ 1 ถึง 9
(หน่วย : บาทต่อโตะปลูก)

C_{11_1} ถึง C_{11_9} คือ ค่าจ้างแรงงานรอบการผลิตที่ 1 ถึง 9 (หน่วย : บาทต่อชั่วโมง)

a_{ij} = จำนวนปัจจัยการผลิตที่ i ซึ่งใช้ในการทำกิจกรรมการผลิตชนิดที่ j เพื่อให้ได้ผลผลิตชนิดนั้นๆ หนึ่ง
หน่วย โดย $j = 1, 2, 3, \dots, n$

b_i = จำนวนปัจจัยการผลิตชนิดที่ i ที่มีอยู่อย่างจำกัดในพื้นที่ศึกษา ได้แก่ โตะปลูก เงินทุน และแรงงาน ที่
สามารถนำมาใช้ในการผลิต โดย $i = 1, 2, 3, \dots, m$

ข้อจำกัดและเงื่อนไขที่ใช้ในการวางแผนการผลิต (Y_i) มีรายละเอียดดังนี้

ก. ข้อจำกัดการใช้โตะปลูก

$Y_1 - Y_9$ หมายถึง ข้อจำกัดของจำนวนโตะปลูกที่สามารถใช้ทำกิจกรรมการปลูกผักทั้ง 10 ชนิด

ข. ข้อจำกัดด้านเงินทุน

$Y_{10} - Y_{18}$ หมายถึง ข้อจำกัดด้านเงินทุนของฟาร์มกรณีศึกษาที่สามารถนำไปใช้ในการลงทุนเพื่อเพาะปลูก
(หน่วย : บาท)

ค. ข้อจำกัดการใช้แรงงาน

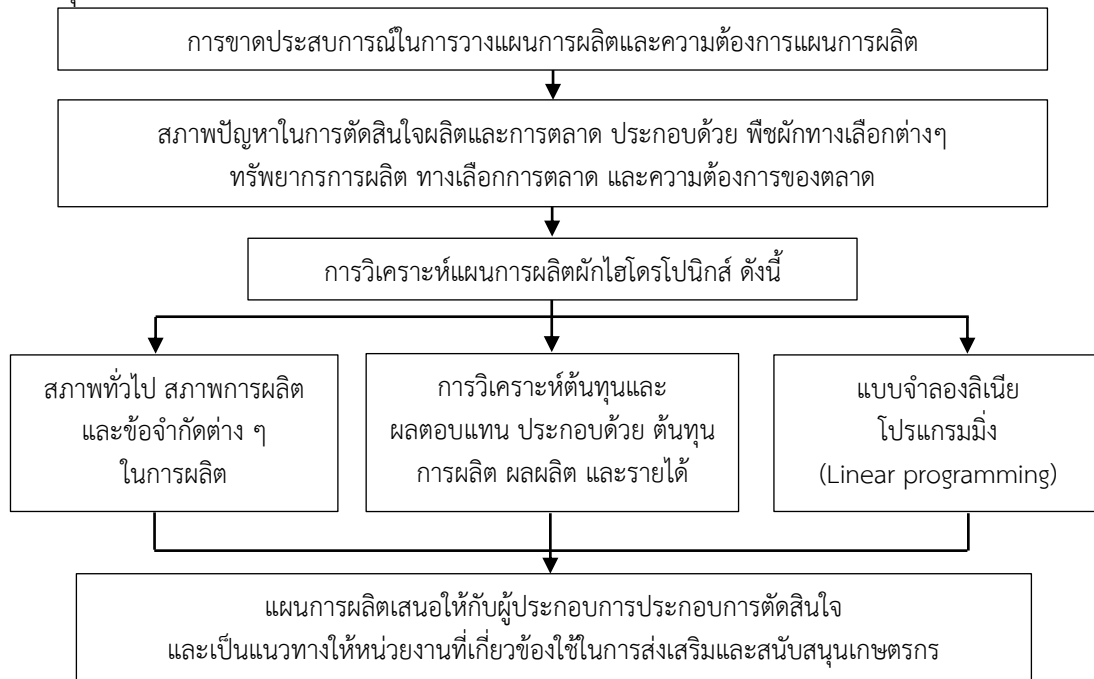
$Y_{19} - Y_{27}$ หมายถึง ข้อจำกัดของจำนวนแรงงานครัวเรือนที่สามารถใช้ในการปลูกผักทั้ง 10 ชนิด
(หน่วย : ชั่วโมง)

ง. ข้อจำกัดผลผลิต

$Y_{28} - Y_{37}$ หมายถึง ข้อจำกัดของผักทั้ง 10 ชนิด (หน่วย : กิโลกรัม)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ เริ่มต้นจากการขาดประสบการณ์ในการวางแผนการผลิตของผู้ประกอบการในช่วงเริ่มต้นธุรกิจ และมีความต้องการวางแผนการผลิตเพิ่มเพิ่มผลตอบแทนและประสิทธิภาพในการผลิต โดยมีปัญหาในการตัดสินใจการผลิตและการตลาด การวิเคราะห์ต้นทุน ผลตอบแทน และแผนการผลิตที่เหมาะสมเพื่อให้ได้กำไรสูงสุดจะเป็นข้อเสนอทางเลือกให้กับผู้ประกอบการใช้ประกอบการตัดสินใจในการผลิต และเป็นแนวทางให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้ในการส่งเสริมและสนับสนุนเกษตรกรรายอื่นต่อไป ดังภาพที่ 1

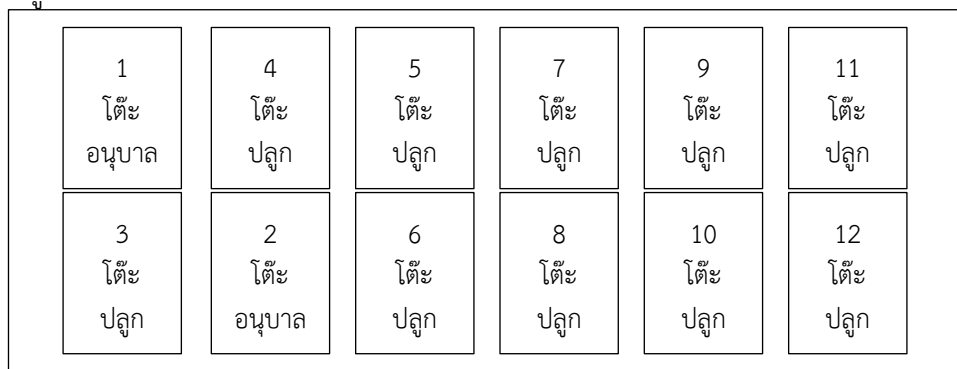
ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. สภาพทั่วไปทางการผลิตและการตลาดผักไฮโดรโปนิิกส์ของฟาร์มกรณีศึกษา

ฟาร์มกรณีศึกษาตั้งอยู่ในอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี โรงเรือนมีขนาดประมาณ 0.25 ไร่ มีโต๊ะปลูกทั้งหมด 12 โต๊ะ แบ่งเป็นโต๊ะสำหรับอนุบาล จำนวน 2 โต๊ะ (โต๊ะที่ 1 และโต๊ะที่ 2) อนุบาลผักได้โต๊ะละ 464 ต้น และโต๊ะสำหรับปลูกจนถึงเก็บเกี่ยว จำนวน 10 โต๊ะ (โต๊ะที่ 3 ถึง โต๊ะที่ 12) ปลูกผักได้โต๊ะละ 176 ต้น โดยแต่ละโต๊ะมีขนาดกว้าง 0.60 เมตร ยาว 6 เมตร สูง 1 เมตร

ภาพที่ 2 แผนผังแสดงโต๊ะปลูกผักไฮโดรโปนิิกส์ของฟาร์มกรณีศึกษา

ระบบการปลูกผักไฮโดรโปนิคส์ของฟาร์มกรณีศึกษา เป็นการปลูกโดยให้สารละลายธาตุอาหารไหลผ่านรากผักเป็นแผ่นบางๆ อย่างต่อเนื่อง (Nutrient Film Technique : NFT) เป็นการให้สารละลายธาตุอาหารพืชไหลผ่านรากพืชที่ปลูกบนรางตามความลาดชันของรางปลูกอย่างช้าๆ เป็นแผ่นฟิล์มบางๆ ประมาณ 1-3 มิลลิเมตร โดยผักที่ปลูกของฟาร์มกรณีศึกษา ประกอบด้วย ผักสลัด (กรีนโอ๊ค เรดโอ๊ค กรีนคอสส์ เรดคอสส์ กรีนปัตตาเวีย บัตเตอร์เฮด กรีนคอส และฟิลเลย์ไอซ์เบิร์ก) แตงกวาญี่ปุ่น และมะเขือเทศเชอร์รี่

วิธีการปลูกผักของฟาร์มกรณีศึกษา แบ่งเป็น 3 ขั้นตอนหลัก ดังนี้

1. การเพาะกล้า ฟาร์มกรณีศึกษาใช้ฟองน้ำขนาดกว้าง 1 นิ้ว ยาว 1 นิ้ว หนา 1 นิ้ว ทำกากบาทลึกประมาณ 3 – 6 มิลลิเมตร ที่กลางก้อนฟองน้ำ นำเมล็ดพันธุ์ผักใส่ลงในก้อนฟองน้ำตรงรอยกากบาทก้อนละ 1 เมล็ด แล้ววางก้อนฟองน้ำในถาดเพาะเรียงกันจนเต็มถาด โดย 1 ถาดเพาะสามารถวางได้ 100 ก้อน จากนั้นใส่น้ำสะอาดเพื่อให้เมล็ดพันธุ์มีความชื้นสามารถเจริญเติบโตได้ ใช้ระยะเวลาในการเพาะกล้าประมาณ 1 สัปดาห์ หลังจากนั้นจะทำการย้ายต้นกล้าไปเพาะเลี้ยงต่อในรางปลูกสำหรับอนุบาลต้นกล้าต่ออีกประมาณ 2 สัปดาห์ ซึ่งจะนำก้อนฟองน้ำที่มีกล้าผักงอกแล้วใส่ในถ้วยปลูก เพื่อให้ต้นกล้ามีความแข็งแรงมากขึ้นพร้อมที่จะนำลงปลูกในโต๊ะปลูก

2. การปลูกผักบนโต๊ะปลูก ทำการย้ายต้นกล้าจากรางอนุบาลมาใส่ในรางปลูกบนโต๊ะปลูก เพื่อให้ผักมีพื้นที่สามารถเจริญเติบโตได้ เพราะระยะห่างระหว่างหลุมปลูกของรางอนุบาลจะมีขนาดประมาณ 10 เซนติเมตร และรางปลูกมีขนาดประมาณ 25 เซนติเมตร โดยการปลูกผักบนโต๊ะปลูกต้องให้สารละลายธาตุอาหารพืชไหลผ่านรากพืชในระดับที่เหมาะสมไม่ตื้นหรือลึกเกินไป มีการตรวจสอบค่าการนำไฟฟ้าและค่าความเป็นกรดด่างให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ

3. การเก็บเกี่ยว ทำการเก็บเกี่ยวผักตามอายุผักชนิดนั้นๆ หรือตามลักษณะของผักที่มีความสมบูรณ์พร้อมเก็บเกี่ยว โดยแกะถ้วยปลูกออกจากรากที่ยึดติดกับฟองน้ำ เด็ดใบที่ไม่สมบูรณ์ออก จัดเรียงใส่ตะกร้าเพื่อนำไปบรรจุและจำหน่ายต่อไป

ช่องทางการจำหน่าย มีการจำหน่ายผ่าน 2 ช่องทาง คือ ลูกค้าประจำและหน้าฟาร์ม โดยลูกค้าประจำจะมีการส่งจองล่วงหน้า ทำให้ผลผลิตที่จะวางจำหน่ายหน้าฟาร์มมีจำกัด การบรรจุผักที่ผลิตได้จะทำการคัดแยกตามขนาดและบรรจุในถุงพลาสติก ถุงละ 1 กิโลกรัม ซึ่งการบรรจุผักในถุงพลาสติกเพื่อจำหน่ายทางฟาร์มจะแกะถ้วยปลูกออกให้เหลือฟองน้ำติดกับรากผัก ก้อนฟองน้ำนี้จะบ่งบอกถึงวิธีการปลูกผักว่าเป็นการปลูกแบบไฮโดรโปนิคส์ทำให้ฟาร์มไม่สามารถนำผักจากแหล่งผลิตอื่นมาจำหน่ายให้กับลูกค้าได้ โดยปริมาณที่ผลิตได้และราคาจำหน่ายในปีการผลิต 2565 ของฟาร์มกรณีศึกษา ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การผลิตและราคาจำหน่ายได้ทั้งหมดในปีการผลิต 2565 ของฟาร์มกรณีศึกษา

ชนิดผัก	จำนวนรอบปลูก/ปี (รุ่น)	ปริมาณที่ผลิตได้/รุ่น (กิโลกรัม)	ปริมาณที่จำหน่ายได้ (กิโลกรัม)	ราคาจำหน่ายต่อกิโลกรัม (บาท)
กรีนโอ๊ค	9	19	171	100
เรดโอ๊ค	9	15	135	100
กรีนคอสส์	9	4	36	100
เรดคอสส์	9	4	36	100
กรีนปัตตาเวีย	9	12	108	100
บัตเตอร์เฮด	10	6	60	100
กรีนคอส	10	16	160	100
ฟิลเลย์ไอซ์เบิร์ก	8	19	150	100
แตงกวาญี่ปุ่น	8	75	600	40
มะเขือเทศเชอร์รี่	1	200	200	100

ที่มา: จากการสัมภาษณ์

2. ผลการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตผักไฮโดรโปนิคส์ของฟาร์มกรณีศึกษา

ต้นทุนทั้งหมดของฟาร์มกรณีศึกษาเป็นค่าใช้จ่ายในการปลูกผักแบบไฮโดรโปนิคส์ ดังนี้

- ต้นทุนคงที่ เป็นเงิน 37,615.16 บาท คิดเป็นร้อยละ 25.24 ของต้นทุนทั้งหมด ซึ่งเป็นต้นทุนคงที่ที่ไม่เป็นเงินสด ประกอบด้วย ค่าเสียโอกาสใช้ที่ดินของตนเอง ค่าเสื่อมอุปกรณ์และโรงเรือน และค่าเสียโอกาสเงินทุนระยะยาว
- ต้นทุนผันแปร เป็นเงิน 111,386.84 บาท คิดเป็นร้อยละ 74.76 ของต้นทุนทั้งหมด ซึ่งต้นทุนผันแปรที่เป็นเงินสด ได้แก่ ค่าเมล็ดพันธุ์ ค่าธาตุอาหารพืช ค่าฟองน้ำ ค่าน้ำประปา ค่าไฟฟ้า ค่าบรรจุภัณฑ์ ค่าบำรุงซ่อมแซม และค่าเบ็ดเตล็ด รวม 63,379.37 บาท คิดเป็นร้อยละ 42.54 ของต้นทุนทั้งหมด และต้นทุนผันแปรที่ไม่เป็นเงินสด ได้แก่ ค่าแรงงานครัวเรือน และค่าเสียโอกาสเงินทุนระยะสั้น เป็นเงินจำนวน 48,007.47 บาท คิดเป็นร้อยละ 32.22 ของต้นทุนทั้งหมด

รายได้ทั้งหมดของฟาร์มกรณีศึกษาเป็นรายได้ที่เกิดจากการจำหน่ายผักที่ผลิตได้ทั้ง 10 ชนิด ตลอดปีการผลิต 2565 รวมจำนวนทั้งสิ้น 129,600.00 บาท หรือเฉลี่ย 78.26 บาทต่อกิโลกรัม รายได้เหนือต้นทุนเงินสดเท่ากับ 66,220.63 บาท หรือเฉลี่ย 39.99 บาทต่อกิโลกรัม ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ต้นทุนและรายได้ของฟาร์มกรณีศึกษาทั้งหมดในปีการผลิต 2565

รายการ	เป็นเงินสด	ไม่เป็นเงินสด	รวม
ต้นทุนคงที่ (บาท/ปี)	-	37,615.16	37,615.16
ค่าเสียโอกาสใช้ที่ดินของตนเอง	-	2,525.00	2,525.00
ค่าเสื่อมอุปกรณ์และโรงเรือน	-	27,661.30	27,661.30
ค่าเสียโอกาสเงินทุนระยะยาว (2.00%)	-	7,428.85	7,428.85
ต้นทุนผันแปร (บาท/ปี)	63,379.37	48,007.47	111,386.84
เมล็ดพันธุ์	3,027.47	-	3,027.47
ธาตุอาหาร	6,164.88	-	6,164.88
ฟองน้ำ	577.36	-	577.36
ถ้วยปลูก	8,248.00	-	8,248.00
น้ำประปา	1,109.00	-	1,109.00
ไฟฟ้า	33,270.62	-	33,270.62
บรรจุภัณฑ์	4,140.04	-	4,140.04
แรงงานครัวเรือน	-	47,373.68	47,373.68
บำรุงซ่อมแซม	5,252.00	-	5,252.00
เบ็ดเตล็ด	1,590.00	-	1,590.00
ค่าเสียโอกาสเงินทุนระยะสั้น (1.00%)	-	633.79	633.79
ต้นทุนทั้งหมด (บาท/ปี)	63,379.37	85,622.63	149,002.00
ปริมาณผลผลิต (กิโลกรัม/ปี)			1,656
รายได้ทั้งหมด (บาท/ปี)			129,600.00
รายได้เฉลี่ย (บาท/กิโลกรัม)			78.26
รายได้เหนือต้นทุนทั้งหมด (บาท/ปี)			-19,402.00
รายได้เหนือต้นทุนเงินสด (บาท/ปี)			66,220.63
รายได้เหนือต้นทุนเงินสด (บาท/กิโลกรัม)			39.99

ที่มา : จากการสัมภาษณ์และคำนวณ

จากการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของฟาร์มกรณีศึกษาแสดงให้เห็นถึงรายได้เหนือต้นทุนทั้งหมดเป็นลบ เนื่องจากต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสดสูง ประกอบด้วย ค่าเสื่อมของโรงเรือน (ร้อยละ 18.56) ค่าไฟฟ้า (ร้อยละ 22.33) และ ค่าแรงงานครัวเรือน (ร้อยละ 31.79) หากสามารถลดต้นทุนส่วนนี้ได้จะทำให้ต้นทุนทั้งหมดไม่ติดลบ ซึ่งการวิจัยครั้งนี้จะนำข้อมูลที่เป็นต้นทุนเฉพาะที่เป็นเงินสดไปใช้ในการคำนวณในแบบจำลอง เนื่องจากเป็นค่าใช้จ่ายที่จ่ายออกไปเป็นเงินสดเพื่อซื้อปัจจัยการผลิตที่จำเป็นในการผลิต โดยข้อมูลต้นทุนเงินสดและรายได้เหนือต้นทุนเงินสดจากการผลิตที่จะนำไปใช้ในแบบจำลองลิเนียร์โปรแกรมมีสำหรับวิเคราะห์หาแผนการผลิตผักไฮโดรโปนิคส์ของฟาร์มกรณีศึกษา แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ต้นทุนและผลตอบแทนเฉลี่ยต่อไร่ปลูกของผักแต่ละชนิดของฟาร์มกรณีศึกษาต่อรอบการผลิต ปีการผลิต 2565
หน่วย : บาทต่อไร่

ชนิดผัก	ต้นทุนเงินสด	รายได้	รายได้เหนือต้นทุนเงินสด
กรีนโอ๊ค	917.50	1,760.00	842.50
เรดโอ๊ค	922.44	1,760.00	837.56
กรีนคอรัล	932.54	1,466.67	534.13
เรดคอรัล	932.54	1,466.67	534.13
กรีนปัตตาเวีย	932.54	2,200.00	1,267.46
บัตเตอร์เฮด	797.72	2,200.00	1,402.28
กรีนคอส	773.03	1,955.56	1,182.52
ฟิลเลย์ไอซ์เบิร์ก	1,108.07	2,200.00	1,091.93
แตงกวาญี่ปุ่น	10,858.09	17,600.00	6,741.91
มะเขือเทศเชอร์รี่	12,974.39	35,200.00	3,243.60

ที่มา: จากการคำนวณ

3. ผลการวิเคราะห์แผนการผลิตผักไฮโดรโปนิคส์ที่เหมาะสมของฟาร์มกรณีศึกษา

จากการวิเคราะห์แผนการผลิตผักไฮโดรโปนิคส์ของฟาร์มกรณีศึกษาด้วยแบบจำลองลิเนียร์โปรแกรมมี ใช้ข้อมูลของผักทั้ง 10 ชนิด ได้แก่ กรีนโอ๊ค เรดโอ๊ค กรีนคอรัล เรดคอรัล กรีนปัตตาเวีย บัตเตอร์เฮด กรีนคอส ฟิลเลย์ไอซ์เบิร์ก แตงกวาญี่ปุ่น และมะเขือเทศเชอร์รี่ เพื่อให้ฟาร์มกรณีศึกษามีรายได้เหนือต้นทุนเงินสดสูงสุด ภายใต้ข้อจำกัดของจำนวนไร่ปลูก ต้นทุนเงินสด และจำนวนชั่วโมงแรงงาน พบว่า แนะนำให้ปลูกผัก 6 ชนิด ได้แก่ กรีนปัตตาเวีย บัตเตอร์เฮด กรีนคอส ฟิลเลย์ไอซ์เบิร์ก แตงกวาญี่ปุ่น และมะเขือเทศเชอร์รี่ โดยผักแต่ละชนิดมีจำนวนรอบการผลิตและปริมาณการผลิตที่แตกต่างกัน ดังตารางที่ 4 ซึ่งมีต้นทุนการผลิตผักแต่ละชนิดรวมทั้งสิ้น 619,994.13 บาทต่อปี ทำให้เกิดรายได้ 1,208,411.11 บาทต่อปี สามารถทำกำไรสูงสุดจากการผลิตผักทั้ง 6 ชนิด เท่ากับ 588,416.98 บาทต่อปี ดังตารางที่ 5 ในส่วนของจำนวนชั่วโมงแรงงานและทุนเงินสดที่มีอยู่เพียงพอสำหรับการผลิตผักทั้ง 6 ชนิด

ตารางที่ 4 แผนการผลิตของฟาร์มกรณีศึกษา ปีการผลิต 2565 จากการวิเคราะห์ด้วยแบบจำลองลิเนียร์โปรแกรมมี

รอบการผลิต	ชนิดผัก	จำนวนไร่ปลูก (ไร่)	จำนวนต้น (ต้น)	ปริมาณ (กิโลกรัม)
รอบที่ 1	บัตเตอร์เฮด	3.91	688	86
	ฟิลเลย์ไอซ์เบิร์ก	5.56	979	122
	แตงกวาญี่ปุ่น	0.53	93	37

ตารางที่ 4 แผนการผลิตของฟาร์มกรณีศึกษา ปีการผลิต 2565 จากการวิเคราะห์ด้วยแบบจำลองลิเนียร์โปรแกรมมิ่ง (ต่อ)

รอบการผลิต	ชนิดผัก	จำนวนโต๊ะปลูก (โต๊ะ)	จำนวนต้น (ต้น)	ปริมาณ (กิโลกรัม)
รอบที่ 2	กรีนคอส	8.65	1,522	169
	มะเขือเทศเชอร์รี่	1.35	238	119
รอบที่ 3	กรีนปัตตาเวีย	4.46	785	98
	กรีนคอส	1.79	315	35
	แตงกวาญี่ปุ่น	2.40	422	168
รอบที่ 4	กรีนปัตตาเวีย	2.59	456	57
	ฟิลเลย์ไอซ์เบิร์ก	1.75	308	38
	แตงกวาญี่ปุ่น	4.31	759	303
รอบที่ 5	แตงกวาญี่ปุ่น	6.96	1,225	490
	มะเขือเทศเชอร์รี่	1.69	297	148
รอบที่ 6	แตงกวาญี่ปุ่น	8.31	1,463	585
รอบที่ 7	แตงกวาญี่ปุ่น	8.31	1,463	585
รอบที่ 8	แตงกวาญี่ปุ่น	8.31	1,463	585
รอบที่ 9	มะเขือเทศเชอร์รี่	10.00	1,760	880

ที่มา: จากการคำนวณ

ตารางที่ 5 ประเมินการต้นทุนและผลตอบแทนจากแผนการผลิตที่เหมาะสมของฟาร์มกรณีศึกษา ปีการผลิต 2565 โดยใช้แบบจำลองลิเนียร์โปรแกรมมิ่ง

ชนิดผัก	ต้นทุน	รายได้	รายได้เหนือต้นทุนเงินสด
กรีนปัตตาเวีย	6,575.46	15,512.50	8,937.04
บัตเตอร์เฮด	3,118.36	8,600.00	5,481.64
กรีนคอส	8,068.51	20,411.11	12,342.60
ฟิลเลย์ไอซ์เบิร์ก	8,102.78	16,087.50	7,984.72
แตงกวาญี่ปุ่น	424,945.98	688,800.00	263,854.02
มะเขือเทศเชอร์รี่	169,183.04	459,000.00	289,816.96
รวม (บาท/ปี)	619,994.13	1,208,411.11	588,416.98

ที่มา: จากการคำนวณ

อภิปรายผล

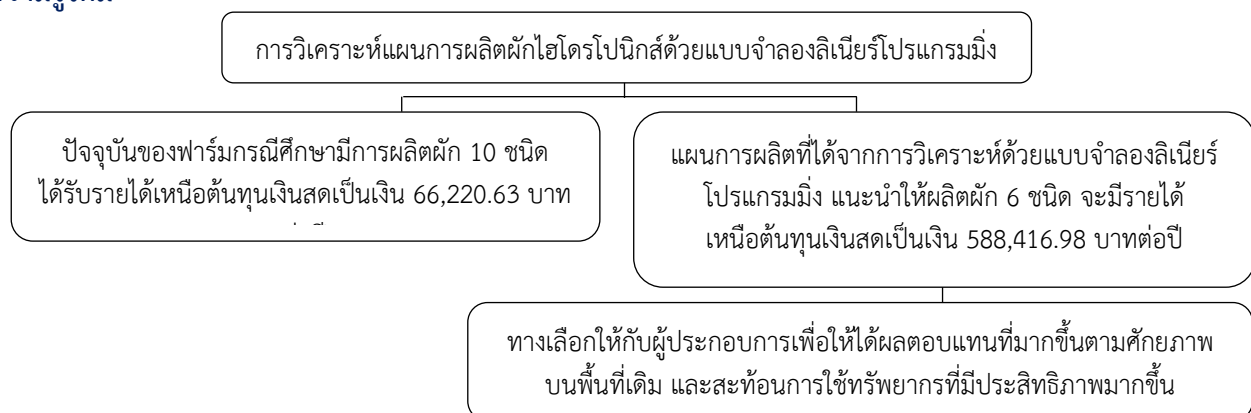
ผลการศึกษาสภาพทั่วไปการผลิตและการตลาด พบว่า ฟาร์มกรณีศึกษามีที่ตั้งอยู่ในอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ซึ่งมีการดำเนินธุรกิจผลิตผักไฮโดรโปนิิกส์ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่ใส่ใจในสุขภาพ เพราะผักที่ผลิตได้มีความปลอดภัยจากสารพิษและสารเคมี สภาพการผลิตของฟาร์มในปัจจุบันมีการผลิตผักสลัด 8 ชนิด ได้แก่ กรีนโอ๊ค เรดโอ๊ค กรีนคอส เรดคอส กรีนปัตตาเวีย บัตเตอร์เฮด กรีนคอส และฟิลเลย์ไอซ์เบิร์ก และผักที่นิยมบริโภคทั่วไป 2 ชนิด ได้แก่ แตงกวาญี่ปุ่น และมะเขือเทศเชอร์รี่ โดยใช้เงินทุนของตนเองในการดำเนินงาน และจำหน่ายผลผลิตผ่าน 2 ช่องทาง คือ ลูกค้าประจำและหน้าฟาร์ม ซึ่งลูกค้าประจำจะมีการสั่งจองล่วงหน้าทำให้ผลผลิตที่จะวางจำหน่ายหน้าฟาร์มมีจำกัด แสดงให้เห็นว่าลูกค้าประจำมีความเชื่อมั่นในผลผลิตจึงทำให้มีการสั่งจองล่วงหน้า ผลผลิตหน้าฟาร์มจึงไม่เพียงพอต่อการจำหน่าย

อาจทำให้เสียลูกค้าได้ ซึ่งแตกต่างกับงานวิจัยของสุวิมล ศรีเมือง (2554) ศึกษาเรื่องแผนการผลิตและการตลาดของธุรกิจผักไฮโดรโปนิคส์ของบางกะจะฟาร์ม จังหวัดจันทบุรี พบว่าฟาร์มมีการจำหน่ายผลผลิตผ่าน 4 ช่องทาง ได้แก่ ห้างค้าส่ง ร้านค้าปลีก ตลาดสด และร้านค้าของฟาร์ม (หน้าฟาร์ม) ซึ่งมีปริมาณการจำหน่ายแต่ละช่องทางแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับปริมาณอุปสงค์ของผู้บริโภคผักแต่ละชนิด โดยการจำหน่ายห้างค้าส่งเป็นช่องทางที่มีปริมาณการจำหน่ายมากกว่าช่องทางอื่นๆ

ผลการศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนของการผลิตผักไฮโดรโปนิคส์ของฟาร์มกรณีศึกษา พบว่า ในปีการผลิต 2565 ผลตอบแทนหรือรายได้ทั้งหมดของฟาร์มเท่ากับ 129,600.00 บาทต่อปี หรือเฉลี่ย 78.26 บาทต่อกิโลกรัม ต้นทุนเงินสดรวมเท่ากับ 63,379.37 บาทต่อปี หรือเฉลี่ย 38.27 บาทต่อกิโลกรัม ทำให้มีรายได้เหนือต้นทุนเงินสดเท่ากับ 66,220.63 บาทต่อปี หรือเฉลี่ย 39.99 บาทต่อกิโลกรัม สำหรับงานวิจัยของ อธิรณมาศ บางซวด (2544) ที่ทำการวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจของการปลูกผักระบบไฮโดรโปนิคส์ พบว่า ต้นทุนในการซื้อวัตถุดิบเพื่อการใช้ในการผลิตของบริษัทเพรชไฮโดรฟาร์มจำกัดและบริษัท แม่กลองพืชผักจำกัด เท่ากับ 14,143.67 บาท และ 19,907.93 บาท ตามลำดับ มีรายได้เหนือต้นทุนเงินสด เท่ากับ 33.94 บาทต่อกิโลกรัม และ 24.31 บาทต่อกิโลกรัม ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบต้นทุนและรายได้เหนือต้นทุนเงินสดจะเห็นว่าการศึกษาครั้งนี้มีต้นทุนเงินสดสูงกว่าเนื่องจากมีขนาดของกิจการที่เล็กกว่า ทำให้มีกำลังการผลิตน้อยรายจ่ายการผลิตต่อหน่วยจึงสูงกว่า และการที่มีรายได้เหนือต้นทุนเงินสดสูงกว่าอาจเป็นเพราะฟาร์มกรณีศึกษาเป็นผู้กำหนดราคาขายเองทำให้ได้มีรายได้สุทธิต่อกิโลกรัมสูงกว่า

ผลการศึกษาการวางแผนการผลิตผักไฮโดรโปนิคส์ของฟาร์มกรณีศึกษาด้วยแบบจำลองลิเนียร์โปรแกรมมิ่ง ซึ่งใช้ข้อมูลจากผลการศึกษาต้นทุนและผลตอบแทน ภายใต้ข้อจำกัดของจำนวนโต๊ะปลูก ต้นทุนเงินสด และจำนวนชั่วโมงแรงงาน พบว่า แนะนำให้ปลูกผัก 6 ชนิด คือ กรีนปัดดาเวีย บัตเตอร์เฮด กรีนคอส ฟิเลย์ไอซ์เบิร์ก แดงกวางญี่ปุ่น และมะเขือเทศเชอร์รี่ โดยมีจำนวนโต๊ะปลูก คือ 7.04, 3.91, 10.43, 7.30, 39.14 และ 13.04 โต๊ะปลูกต่อปีการผลิต ตามลำดับ จำนวนรอบการผลิต คือ 2, 1, 2, 2, 7 และ 3 รอบต่อปีการผลิต ตามลำดับ จะทำให้มีรายได้รวมเท่ากับ 1,208,411.11 บาทต่อปี หรือเฉลี่ย 53.87 บาทต่อกิโลกรัม ต้นทุนเงินสดรวมเท่ากับ 619,994.13 บาท หรือเฉลี่ย 27.64 บาทต่อกิโลกรัม และมีรายได้เหนือต้นทุนเงินสดรวมสูงสุดเท่ากับ 588,416.98 บาทต่อปี หรือเฉลี่ย 26.23 บาทต่อกิโลกรัม จะเห็นว่าผลการศึกษาแนะนำให้ปลูกผักเพียง 6 ชนิด จาก 10 ชนิด แสดงให้เห็นว่าการผลิตอาจไม่จำเป็นต้องมีความหลากหลายแต่ให้พิจารณาเฉพาะตามแผนการผลิตที่วิเคราะห์ได้ที่จะทำให้ได้ผลตอบแทนสุทธิสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิรชา โพธิ์ประสระ (2548) ศึกษาเรื่องการวางแผนการปลูกผักโดยวิธีไฮโดรโปนิคส์ พบว่าผลการวิเคราะห์การวางแผนการปลูกผัก จากเดิมที่มีการปลูก 9 ชนิด แนะนำให้ปลูกเพียง 3 ชนิด ซึ่งจะทำให้มีรายได้เหนือต้นทุนทั้งหมดจำนวน 3,977,231.38 บาทต่อปี หรือ 13.36 บาทต่อกิโลกรัม

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 3 องค์ความรู้ใหม่

จากภาพที่ 3 จากการศึกษาการผลิตผักไฮโดรโปนิคส์ของฟาร์มกรณีศึกษา พบว่า การผลิตผักไฮโดรโปนิคส์ไม่จำเป็นต้องผลิตพืชหลากหลายชนิด แต่สามารถใช้การวิเคราะห์แบบจำลองลิเนียร์โปรแกรมมิ่งเพื่อวางแผนการผลิตพืช โดยแผนการผลิตที่ได้จะเห็นว่าการผลิตพืชบางชนิดสามารถทำให้มีรายได้สุทธิรวมที่สูงขึ้นกว่าการผลิตทั้งหมดทุกชนิดโดยไม่มีการวิเคราะห์แผนการผลิต

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เลือกฟาร์มกรณีศึกษาที่ตั้งอยู่ในอำเภอบางกรวด จังหวัดนนทบุรี ซึ่งมีการดำเนินธุรกิจผลิตผักไฮโดรโปนิคส์ สภาพการผลิตของฟาร์มในปัจจุบันมีการผลิตผักสลัด 8 ชนิด ได้แก่ กรีนโอ๊ค เรดโอ๊ค กรีนคอส เรดคอส กรีนปัตตาเวีย บัตเตอร์เฮด กรีนคอส และฟิลเลย์ไอซ์เบิร์ก และผักที่นิยมบริโภคทั่วไป 2 ชนิด ได้แก่ แตงกวาญี่ปุ่น และมะเขือเทศเชอร์รี่ โดยใช้เงินทุนของตนเองในการดำเนินงาน และจำหน่ายผลผลิตผ่าน 2 ช่องทาง คือ ลูกค้าประจำและหน้าฟาร์ม

ผลการศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนของการผลิตผักไฮโดรโปนิคส์ของฟาร์มกรณีศึกษา พบว่า ในปีการผลิต 2565 ผลตอบแทนทั้งหมดของฟาร์มเท่ากับ 129,600.00 บาทต่อปี ซึ่งมีต้นทุนเงินสดรวมเท่ากับ 63,379.37 บาทต่อปี ทำให้มีรายได้เหนือต้นทุนเงินสดเท่ากับ 66,220.63 บาทต่อปี

ผลการศึกษาการวางแผนการผลิตผักไฮโดรโปนิคส์ของฟาร์มกรณีศึกษาด้วยแบบจำลองลิเนียร์โปรแกรมมิ่ง ซึ่งใช้ข้อมูลจากผลการศึกษาต้นทุนและผลตอบแทน ภายใต้ข้อจำกัดของจำนวนโต๊ะปลูก ต้นทุน และจำนวนชั่วโมงแรงงาน พบว่า แนะนำให้ปลูกผัก 6 ชนิด คือ กรีนปัตตาเวีย บัตเตอร์เฮด กรีนคอส ฟิลเลย์ไอซ์เบิร์ก แตงกวาญี่ปุ่น และมะเขือเทศเชอร์รี่ โดยมีจำนวนโต๊ะปลูก คือ 7.04, 3.91, 10.43, 7.30, 39.14 และ 13.04 โต๊ะปลูกต่อปีการผลิต ตามลำดับ จำนวนรอบการผลิต คือ 2, 1, 2, 2, 7 และ 3 รอบต่อปีการผลิต ตามลำดับ จะทำให้มีรายได้รวมเท่ากับ 1,208,411.11 บาทต่อปี ต้นทุนเงินสดรวมเท่ากับ 619,994.13 บาท และมีกำไรรวมสูงสุดเท่ากับ 588,416.98 บาทต่อปี ในส่วนของจำนวนชั่วโมงแรงงาน และต้นทุนที่มีอยู่เพียงพอสำหรับการใช้ในการผลิตผักทั้ง 6 ชนิด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

1.1 จากการศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตผักไฮโดรโปนิคส์ของฟาร์มกรณีศึกษา การปรับปรุงกำไรให้เพิ่มขึ้น สามารถทำได้ด้วยการลดต้นทุนผันแปรที่เป็นเงินสด ได้แก่ 1. พองน้ำ เดิมซื้อครั้งละ 50 แผ่น เป็นเงิน 400 บาท เฉลี่ยแผ่นละ 8 บาท ถ้าซื้อครั้งละ 100 แผ่น จะมีต้นทุนเหลือเพียงเฉลี่ยขึ้นละ 7 บาท ลดลงได้ 12.5% 2. ถ้วยปลูก เดิมซื้อครั้งละ 400 ชิ้น เป็นเงิน 400 บาท เฉลี่ยขึ้นละ 1 บาท ถ้าซื้อครั้งละ 1,000 ชิ้น จะมีต้นทุนเหลือเพียงเฉลี่ยขึ้นละ 0.60 บาท ลดลงได้ 40% และ 3. บรรจุภัณฑ์ เดิมซื้อครั้งละ 5 กิโลกรัม เป็นเงิน 375 บาท เฉลี่ยกิโลกรัมละ 75 บาท ถ้าซื้อครั้งละ 100 กิโลกรัม จะมีต้นทุนเหลือเพียงเฉลี่ยกิโลกรัมละ 70 บาท ลดลงได้ 6.67% ผู้ประกอบการก็จะสามารถเพิ่มกำไรจากการลดต้นทุนในส่วนนี้ได้

1.2 จากผลการวิเคราะห์รายได้เหนือต้นทุนทั้งหมดเป็นลบ เนื่องจากต้นทุนอุปกรณ์และโรงเรือนมีราคาสูง ซึ่งมีค่าเสื่อมคิดเป็นร้อยละ 18.56 ของต้นทุนทั้งหมด ค่าไฟฟ้าที่ใช้ในการปลูก คิดเป็นร้อยละ 22.33 ของต้นทุนทั้งหมด และค่าแรงงานครัวเรือนที่ปฏิบัติงานตั้งแต่ปลูกจนเก็บเกี่ยว คิดเป็นร้อยละ 31.79 ของต้นทุนทั้งหมด ดังนั้นผู้ประกอบการควรคำนึงถึงต้นทุนค่าเสื่อมอุปกรณ์และโรงเรือน ค่าไฟฟ้า และค่าแรงงานครัวเรือน โดยอาจสร้างโรงเรือนแบบประหยัด ติดตั้งโซลาร์เซลล์เพื่อลดค่าไฟฟ้าซึ่งจะสามารถลดค่าไฟได้เฉลี่ย 3-4 เท่า และการนำเทคโนโลยี IOT มาช่วยในการปฏิบัติงานในโรงเรือนเพื่อลดค่าใช้จ่ายแรงงานในระยะยาวได้

1.3 จากการศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนจะเห็นว่าฟาร์มกรณีศึกษามีรายได้เหนือต้นทุนน้อยกว่าที่ควรจะเป็น ดังนั้นควรมีการเพาะปลูกหลายรอบมากขึ้นหรือปลูกในปริมาณที่มากขึ้นในแต่ละรอบการผลิตตามผลการวิเคราะห์แผนการผลิตผักไฮโดรโปนิคส์ด้วยแบบจำลองลิเนียร์โปรแกรมมิ่ง โดยเน้นพืชที่ให้รายได้ดี ได้แก่ กรีนปัตตาเวีย บัตเตอร์เฮด กรีนคอส ฟิลเลย์ไอซ์เบิร์ก แตงกวาญี่ปุ่น และมะเขือเทศเชอร์รี่

1.4 ถ้าฟาร์มกรณีศึกษาต้องการเพิ่มจำนวนโตะปลูก ต้นทุนโตะปลูกที่เพิ่มขึ้นไม่ควรสูงกว่า 1,091.93 บาทต่อโตะปลูก ถึงจะควรเพิ่มโตะปลูก

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนเท่านั้น ดังนั้นควรมีการศึกษาถึงความคุ้มค่าหรือต้นทุนในการสร้างโรงเรือนและอุปกรณ์สำหรับการผลิตผักไฮโดรโปนิคส์ แบบ Nutrient Film Technique (NFT) เพื่อแสดงให้เห็นถึงต้นทุนการผลิตที่แท้จริง

2.2 การวิเคราะห์หาแผนการผลิตครั้งนี้เป็นเพียงการศึกษากรณีศึกษาที่มีพื้นที่ในการผลิตเพียง 0.25 ไร่ และผลิตด้วยระบบปลูกแบบ NFT ดังนั้นผู้ศึกษาครั้งต่อไปควรเปรียบเทียบระหว่างระบบปลูกที่มีขนาดพื้นที่ใกล้เคียงกัน หรือเปรียบเทียบระหว่างขนาดพื้นที่การผลิต เพื่อให้เห็นถึงสภาพการผลิตจริง

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2558). *การปลูกผักไฮโดรโปนิคส์*. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- จักรกฤษณ์ พจนศิลป์. (2565). *เอกสารคำสอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการทางเศรษฐศาสตร์เกษตร*. กรุงเทพฯ: คณะเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ธีรนาถ บางซวด. (2544). *การวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจของการปลูกผักระบบไฮโดรโปนิคส์*. (วิทยาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).
- นิรชา โพธิ์ประสระ. (2548). *การวางแผนการปลูกผักโดยวิธีไฮโดรโปนิคส์*. (วิทยาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).
- สถานีพัฒนาที่ดินนนทบุรี. (2566). *ข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดนนทบุรี*. สืบค้น 10 มิถุนายน 2566. จาก <http://r01.ddd.go.th/ntb/datantb.html>.
- สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. (2559). *คู่มือการดำเนินงานโครงการเพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ สำหรับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง*. นนทบุรี: สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ.
- สุวิมล ศรีเมือง. (2554). *แผนการผลิตและการตลาดของธุรกิจผักไฮโดรโปนิคส์ของบางกะจะฟาร์ม จังหวัดจันทบุรี*. (วิทยาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).

Outcomes of Using the Community of Philosophical Inquiry Combined with a Discussion Method to Promote Citizenship Awareness of Grade 5 Students

Kanlayanee Tospornsongchai^{1*} and Somphong Chitradub²

¹ Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Chulalongkorn University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: jane.kanlayanee@gmail.com

ABSTRACT

This research article aimed (1) to compare students' awareness of democratic citizenship before and after learning activities involving a community of philosophical inquiry combined with a discussion method, and (2) to compare the students in the experimental group and the control group's awareness of democracy after such learning activities. The sample of research was purposively selected. The example group utilized consists of 26 students in the experimental group and 26 students in the control group, grade 5 Wat Bang Due School. The tool used to gather data was 1) A plan for learning activities including the community of philosophical inquiry combined with a discussion approach, 2) A plan for regular learning activities, 3) A citizenship awareness test which is a subjective question and set scoring rubric, 4) A citizenship awareness interview form which is an open-ended question, and 5) A citizenship awareness questionnaire which is a closed-ended question and is a 5-level rating scale. The arithmetic mean, Standard deviation, percentage, t-test, and content analysis were used to assess the data. The study's findings revealed that The experimental group students had higher levels of citizenship awareness than the control group students at .05 level of significance when they learnt using the community of philosophical inquiry combined with the discussion approach, At .05 level of significance, students in the experimental group had higher levels of citizenship awareness than students in the control group.

Keywords: The Community of Philosophical Inquiry, Citizenship Awareness, Grade 5 Students

ผลของการใช้แนวคิดชุมชนแห่งการสืบเสาะทางปรัชญาร่วมกับวิธีสอนแบบอภิปราย เพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมืองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

กัลยาณี ทศพรทรงชัย^{1*} และ สมพงษ์ จิตระดับ²

¹ ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: jane.kanlayanee@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อเปรียบเทียบความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนก่อนและหลังจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแนวคิดชุมชนแห่งการสืบเสาะทางปรัชญาร่วมกับวิธีสอนแบบอภิปราย และ (2) เพื่อเปรียบเทียบความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแนวคิดชุมชนแห่งการสืบเสาะทางปรัชญาร่วมกับวิธีสอนแบบอภิปราย กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 โรงเรียนวัดบางเตือ จำนวน 26 คน (กลุ่มทดลอง) และนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/2 โรงเรียนวัดบางเตือ จำนวน 26 คน (กลุ่มควบคุม) โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 ห้องไม่แตกต่างกัน มีการละความสามารถกันอยู่แล้ว เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแนวคิดชุมชนแห่งการสืบเสาะทางปรัชญาร่วมกับวิธีสอนแบบอภิปราย 2) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติ 3) แบบทดสอบวัดความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมือง เป็นข้อคำถามแบบอัตนัย และกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน 4) แบบสัมภาษณ์ความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมือง เป็นข้อคำถามแบบปลายเปิด 5) แบบสอบถามความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมือง เป็นข้อคำถามแบบปลายปิด และเป็นมาตราส่วนประมาณค่าระดับคะแนนการปฏิบัติ 5 ระดับ สถิติและเทคนิคที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่ามัธยฐานเลขคณิต ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า หลังการเรียนรู้ด้วยแนวคิดชุมชนแห่งการสืบเสาะทางปรัชญาร่วมกับวิธีสอนแบบอภิปรายของนักเรียนกลุ่มทดลอง นักเรียนมีความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมืองสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และหลังการจัดกิจกรรมเรียนรู้นักเรียนกลุ่มทดลองมีความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมืองสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: แนวคิดชุมชนแห่งการสืบเสาะทางปรัชญา, ความตระหนักรู้ความเป็นพลเมือง, นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

การศึกษาถือเป็นเครื่องมือที่จำเป็นและสำคัญในการพัฒนาความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในตัวบุคคลได้ โดยต้องมุ่งพัฒนากระบวนการคิดควบคู่กับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม มุ่งให้ผู้เรียนรู้จักสังคมของตนเอง การอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม การใช้เหตุผล เคารพความเสมอภาคของผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่องานของตนเองและสังคม ตลอดจนมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ แต่ระบบการศึกษาและสภาพสังคมไทยในปัจจุบันยังไม่สนับสนุนให้เด็กแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ ครูไทยเกือบ 100% ยังถ่ายทอดความรู้แบบสอนวิชา ส่งผลให้เด็กขาดภาวะผู้นำ ไม่มีความคิดเป็นของตนเอง (สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน, 2563) เนื่องจากปิดกั้นช่องทางการแสดงออกทางความคิด ถูกห้ามตั้งคำถาม อยู่เฉยๆ คำตอบของครูเป็นคำตอบที่ถูกต้องที่สุด รวมทั้งตัวครูและผู้ใหญ่เองที่ไม่ยอมรับความคิดเห็นและคำตอบที่แตกต่างออกไป เมื่อเด็กเติบโตขึ้นมาจึงไม่มีพลังในการคิด ขาดความตระหนักในความเป็นพลเมืองที่แท้จริง ไม่คำนึงถึงสิทธิ หน้าที่ในการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม สาเหตุหนึ่งมาจากนักเรียนส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับการปลูกฝังความเป็นพลเมืองเท่าที่ควร เนื่องจากประสบการณ์การสอน และการทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้วิจัย พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ (ร้อยละ 69.49) ขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ และความรับผิดชอบ ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 63.14

จากคะแนนเต็ม 100.00 อาจเนื่องมาจากปัจจัยทางครอบครัวที่ขาดการอบรมสั่งสอน ขาดการเอาใจใส่ ครอบครัวแตกแยก หรือการเลี้ยงดูลูกหลานโดยให้เทคโนโลยีเป็นผู้ดูแลเด็กแทน ทำให้เด็กไม่สามารถเข้าใจวิถีการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่น อีกทั้งยังขาดแบบอย่างที่ดี รวมทั้งไม่ได้รับการปลูกฝังเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ ความรับผิดชอบ คุณธรรม จริยธรรม ไม่เคยได้เรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ (สถาบันนโยบายการศึกษา, 2551) รวมทั้งจังหวัดปทุมธานีก็มีลักษณะสภาพสังคมเป็นแบบสังคม กึ่งเมืองและกึ่งชนบท ที่มีลักษณะพิเศษเป็น 3 เขต ประกอบไปด้วย ลักษณะความเป็นเขตเมือง เขตพื้นที่เกษตรกรรม และ เขตอุตสาหกรรมที่มักเป็นประชากรแฝงเข้ามาทำงานจำนวนมากจึงไม่ค่อยสนใจต่อการเมืองภาคพลเมือง นอกจากนี้ยังมี ปัญหาการเมืองท้องถิ่นมีการแข่งขันกันสูงนำไปสู่ปัญหาของการซื้อเสียง (ดรณศักดิ์ ตติยะลาภะ และคณะ, 2560) สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้ในปัจจุบันนี้ นักเรียนในจังหวัดปทุมธานีไม่ได้พัฒนาทักษะการคิดและไม่มีจิตสำนึกของความเป็นพลเมืองเท่าที่ควร และอาจส่งผลกระทบต่ออนาคตของประเทศชาติ ซึ่งในการเสริมสร้างความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมืองในระบอบ ประชาธิปไตย ควรมีการจัดการเรียนรู้ในลักษณะการอภิปรายอย่างอิสระ และฝึกให้นักเรียนได้คิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล

แมทธิว ลิปแมน (Matthew Lipman) ศาตราจารย์ด้านปรัชญาที่มหาวิทยาลัยโคลัมเบีย สหรัฐอเมริกา ได้ริเริ่ม แนวคิดชุมชนแห่งการสืบเสาะทางปรัชญา (Community of Philosophical Inquiry: CPI) ซึ่งมุ่งพัฒนาการคิดใน 3 ด้าน ของเด็ก ได้แก่ การคิดวิพากษ์ (critical thinking) การคิดห่วงใย (caring thinking) และการคิดสร้างสรรค์ (creative thinking) โดยอาศัยการทำงานร่วมกันคล้ายชุมชน ซึ่งเป็นธรรมชาติที่ปรากฏอยู่ในสังคม เนื่องจากทุกคนต้องอยู่ในสังคม มี ข้อตกลงร่วมกันในสังคม โดยกระตุ้นให้เกิดความสนใจในเรื่องที่เกี่ยวกับความเป็นจริงหรือธรรมชาติที่เกิดขึ้นลิปแมน (Lipman, 2003) กล่าวถึงวิธีการสอนที่สำคัญคือ ต้องเปลี่ยนแปลงห้องเรียนแบบปกติให้กลายเป็นชุมชนแห่งการสืบเสาะ คือ การเรียนรู้อย่างมีเป้าหมายร่วมกัน สามารถคิดและถามคำถามได้อย่างอิสระ เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้วิธีการคิดด้วยตนเอง การคิดร่วมกัน ภายใต้การใช้เหตุผล ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น สอนให้เด็กรู้จักการคิดอย่างสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาได้ หลากหลายวิธี โดยครูมีหน้าที่รับฟังความคิดเห็นของนักเรียน ควบคุมขอบเขตการเรียนรู้ของนักเรียนให้อยู่ในประเด็นนั้นๆ ไม่ปลูกฝังความเชื่อหรือความคิดให้แก่เด็ก เห็นคุณค่าและความสำคัญของการคิดหรือการถามคำถามของเด็ก (สิริเพ็ญ พิริย จิตรกรกิจ, 2562) ในขณะเดียวกัน จำเป็นต้องให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ต้องสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งวิธีสอนแบบอภิปรายก็เป็นวิธีสอนหนึ่งที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่ง กันและกัน เพื่อร่วมกันหาทางแก้ปัญหาหรือประเด็นที่กำหนด ผ่านขั้นตอนทั้ง 5 ขั้นตอน อันได้แก่ ขั้นตอนการอภิปราย ขั้นดำเนินการอภิปราย ขั้นสรุปผลของกลุ่ม ขั้นสรุปบทเรียน และขั้นประเมินผล ภายในกระบวนการของวิธีสอนแบบ อภิปรายยังช่วยพัฒนากระบวนการคิดของผู้เรียน ให้เด็กได้คิดเป็น พูดเป็น อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมทักษะการทำงานแบบ ประชาธิปไตยอีกด้วย (ทิตนา แชมมณี, 2564) เนื่องจากการเรียนรู้ร่วมกัน สามารถแสดงความคิดเห็นของตนเอง รวมทั้ง ยอมรับและเคารพความคิดของผู้อื่น ครูจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญในการปรับเปลี่ยนและสร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อการพัฒนา กระบวนการคิดของผู้เรียน เมื่อความคิดมีการเปลี่ยนแปลง ย่อมส่งผลต่อพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปเช่นกัน

การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและศึกษาปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญในการส่งเสริมความตระหนักรู้ใน เรื่องความเป็นพลเมืองของนักเรียนในระดับประถมศึกษาผ่านการสอนด้วยวิธีสอนแบบอภิปราย เป็นวิธีสอนที่เปิดโอกาสให้ ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น แต่ควรฝึกให้นักเรียนได้คิดภายใต้การใช้เหตุผล ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น และการแก้ปัญหา จากหลากหลายวิธี โดยอาศัยพื้นฐานแนวคิดชุมชนแห่งการสืบเสาะทางปรัชญาร่วมด้วย ซึ่งจะเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียน ได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ ได้ใช้ทักษะการคิดอย่างมีเหตุผล คิดอย่างละเอียด คิดอย่างสร้างสรรค์ ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ กับผู้อื่น ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ภายใต้ธรรมชาติและความแตกต่างของมนุษย์ โดยทำการศึกษาเกี่ยวกับนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5 เนื่องจากตามทฤษฎีพัฒนาการเชาว์ปัญญาของเพียเจต์ (Piaget, 1995 อ้างถึงใน ทิตนา แชมมณี, 2564) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เป็นช่วงวัยที่สามารถเข้าใจแนวความคิดเรื่องการสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบ ประชาธิปไตย ซึ่งเป็นการคิดแบบนามธรรม สามารถทำความเข้าใจและติดตามข่าวสารเกี่ยวกับประเด็นที่เกี่ยวข้องได้ คิดหา เหตุผลนอกเหนือไปจากข้อมูลที่มีอยู่ รู้จักแก้ปัญหา และเป็นวัยที่ควรได้รับประสบการณ์ตรงในการเข้าร่วมกิจกรรม ภาคปฏิบัติในรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อเสริมสร้างสำนึกความเป็นพลเมืองอันจะเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศใน อนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนก่อนและหลังจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแนวคิดชุมชนแห่งการสืบเสาะทางปรัชญาร่วมกับวิธีสอนแบบอภิปราย
2. เพื่อเปรียบเทียบความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแนวคิดชุมชนแห่งการสืบเสาะทางปรัชญาร่วมกับวิธีสอนแบบอภิปราย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi – Experimental Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 โรงเรียนวัดบางเตือ จำนวน 26 คน (กลุ่มทดลอง) และนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/2 โรงเรียนวัดบางเตือ จำนวน 26 คน (กลุ่มควบคุม) โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 หอ้งไม่แตกต่างกัน มีการละความสามารถกันอยู่แล้ว

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแนวคิดชุมชนแห่งการสืบเสาะทางปรัชญาร่วมกับวิธีสอนแบบอภิปราย จำนวน 16 แผนกิจกรรม ซึ่งแต่ละแผนกิจกรรมจะประกอบด้วยกระบวนการ 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 สร้างสถานการณ์ชุมชน (Create community situation : C) ขั้นที่ 2 ชุมชนสืบเสาะ (Inquire by community : I) ขั้นที่ 3 ชุมชนขยายตัว (Expansion community : E) ขั้นที่ 4 สรุปแนวคิด (Concept summary : C) และขั้นที่ 5 ชุมชนสู่ตนเอง (Community to yourself : C) และได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยพิจารณาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence หรือ IOC)

ตารางที่ 1 ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแนวคิดชุมชนแห่งการสืบเสาะทางปรัชญาร่วมกับวิธีสอนแบบอภิปราย

กิจกรรมการเรียนรู้ครั้งที่	ชื่อกิจกรรม	จำนวนชั่วโมง	ความสอดคล้องกับความเป็นพลเมือง
1	ไวรัสหรือมนุษย์ที่ร้ายกว่ากัน	1	ประเด็นปัญหาในสังคมปัจจุบัน
2	ใส่อะไรไปเรียนดีหนอ	1	ประเด็นปัญหาในสังคมปัจจุบัน
3	กล้าคิด กล้าพูด	1	ด้านอิสรภาพและพึ่งตนเองได้
4	สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ	1	ด้านอิสรภาพและพึ่งตนเองได้
5	นิทานสามสัมพันธ	1	ด้านเคารพสิทธิผู้อื่น
6	รู้ตัวหรือไม่	1	ด้านเคารพสิทธิผู้อื่น
7	ตุ๊กตา 2 ตัว	1	ด้านเคารพความแตกต่าง
8	มุมมองที่ต่างไป	1	ด้านเคารพความแตกต่าง
9	เด็กบนรางรถไฟ	1	ด้านเคารพหลักความเสมอภาค
10	อาชีพใดก็มีค่า	1	ด้านเคารพหลักความเสมอภาค
11	กติการ่วมกัน	1	ด้านเคารพกติกาและกฎหมาย
12	ไม่ทำตาม	1	ด้านเคารพกติกาและกฎหมาย
13	เริ่มต้นที่เรา	1	ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม
14	เพื่อสังคมที่นำอยู่	1	ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม
15	ทำแบบนี้ได้ไหม	1	สรุปแนวคิดความเป็นพลเมือง
16	ฝุ่น PM2.5	1	สรุปแนวคิดความเป็นพลเมือง

2.2 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติ จำนวน 16 แผนกิจกรรม ซึ่งแต่ละแผนกิจกรรมจะประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 เตรียมการอภิปราย ขั้นที่ 2 ดำเนินการอภิปราย ขั้นที่ 3 สรุปผลของกลุ่ม ขั้นที่ 4 สรุปบทเรียน และขั้นที่ 5 ประเมินผล และได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยพิจารณาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence หรือ IOC)

ตารางที่ 2 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติ

กิจกรรมการเรียนรู้ครั้งที่	ชื่อกิจกรรม	จำนวนชั่วโมง	ความสอดคล้องกับความเป็นพลเมือง
1	ไวรัสบุกโลก	1	ประเด็นปัญหาในสังคมปัจจุบัน
2	เคนมผง	1	ประเด็นปัญหาในสังคมปัจจุบัน
3	คุณครูของฉัน	1	ด้านอิสรภาพและพึ่งตนเองได้
4	สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ	1	ด้านอิสรภาพและพึ่งตนเองได้
5	ละเมิดสิทธิกันหรือเปล่า	1	ด้านเคารพสิทธิผู้อื่น
6	เคารพสิทธิกันบ้างนะ	1	ด้านเคารพสิทธิผู้อื่น
7	ฉันชอบนี้ เธอชอบนั้น	1	ด้านเคารพความแตกต่าง
8	แตกต่างอย่างเข้าใจ	1	ด้านเคารพความแตกต่าง
9	ตัดสินใจ	1	ด้านเคารพหลักความเสมอภาค
10	รวบ หรือ จน	1	ด้านเคารพหลักความเสมอภาค
11	ตั้งร่วมกัน ปฏิบัติร่วมกัน	1	ด้านเคารพกติกาและกฎหมาย
12	เคารพกฎหมาย	1	ด้านเคารพกติกาและกฎหมาย
13	ใครสร้างปัญหา	1	ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม
14	ทิ้งขยะให้ถูกที่	1	ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม
15	ฉันไม่พอใจ	1	สรุปแนวคิดความเป็นพลเมือง
16	คำขายทุจริต	1	สรุปแนวคิดความเป็นพลเมือง

2.3 แบบทดสอบวัดความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมือง เป็นข้อคำถามแบบอัตนัย (ไม่จำกัดคำตอบ) พร้อมทั้งกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน (Scoring Rubric) ในแต่ละข้อ จำนวน 20 ข้อ รวมคะแนน 60 คะแนน ซึ่งได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยพิจารณาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence หรือ IOC) และค่าความเที่ยง (Reliability)

2.4 แบบสัมภาษณ์ความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมือง เป็นข้อคำถามแบบปลายเปิด จำนวน 10 ข้อ ซึ่งได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยพิจารณาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence หรือ IOC) และค่าความเที่ยง (Reliability)

2.5 แบบสอบถามความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมือง เป็นข้อคำถามแบบปลายปิด โดยลักษณะคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) กำหนดระดับคะแนนการปฏิบัติ 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ ซึ่งได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยพิจารณาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence หรือ IOC) และค่าความเที่ยง (Reliability)

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนหลังจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแนวคิดชุมชนแห่งการสืบเสาะทางปรัชญาร่วมกับวิธีสอนแบบอภิปรายสูงกว่าก่อนจัดกิจกรรม

3.2 ความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมหลังจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแนวคิดชุมชนแห่งการสืบเสาะทางปรัชญาร่วมกับวิธีสอนแบบอภิปราย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ติดต่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการทำวิจัยจากผู้บริหารโรงเรียนวัดบางเต็

4.2 ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขั้นตอนการวิจัย การวัดและประเมินผลแก่หัวหน้าฝ่ายงานบริหารวิชาการ เพื่อร่วมกันกำหนดตารางเวลาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแนวคิดชุมชนแห่งการสืบเสาะทางปรัชญาร่วมกับวิธีสอนแบบอภิปรายของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

4.3 ผู้วิจัยทดสอบความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมืองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมด้วยแบบทดสอบวัดความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมืองก่อนการทดลอง (Pre-Test)

4.4 ดำเนินการจัดกิจกรรมตามชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแนวคิดชุมชนแห่งการสืบเสาะทางปรัชญาร่วมกับวิธีสอนแบบอภิปรายไปทดลองใช้กับนักเรียนกลุ่มทดลอง เป็นเวลา 16 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 วัน วันละ 1 ชั่วโมง และดำเนินการจัดกิจกรรมตามชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติไปทดลองใช้กับนักเรียนกลุ่มควบคุม เป็นเวลา 16 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 วัน วันละ 1 ชั่วโมง

4.5 ผู้วิจัยทดสอบความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมืองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมด้วยแบบทดสอบวัดความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมืองหลังการทดลอง (Post-Test) ซึ่งเป็นฉบับเดียวกันกับแบบทดสอบวัดความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมืองก่อนการทดลอง

4.6 ผู้วิจัยสัมภาษณ์เกี่ยวกับความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมืองด้วยแบบสัมภาษณ์ความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมืองเป็นรายบุคคล กำหนดกลุ่มทดลอง จำนวน 5 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 5 คนหลังการทดลอง โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย

4.7 ผู้วิจัยสอบถามความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมืองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการทดลอง ด้วยแบบสอบถามความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมือง

4.8 นำผลการทดสอบความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมืองก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองที่ทดสอบด้วยแบบทดสอบวัดความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมืองมาเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้วยการทดสอบค่าที (t-test) เพื่อทดสอบว่านักเรียนกลุ่มทดลองมีความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมืองระหว่างก่อนและหลังการทดลองมีความแตกต่างกันหรือไม่

4.9 นำผลการทดสอบความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมืองหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมาเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้วยการทดสอบค่าที (t-test) เพื่อทดสอบว่านักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมืองแตกต่างกันหรือไม่

4.10 นำผลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมืองด้วยแบบสัมภาษณ์ความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมืองมาจัดเก็บอย่างเป็นระบบ จากนั้นจึงนำมาถอดเทปอย่างละเอียด แบบคำต่อคำ (Transcription of data) และวิเคราะห์ข้อมูล โดยทำการศึกษาข้อมูลเหล่านั้นอย่างละเอียด จับใจความหลัก จัดกลุ่มข้อมูลแต่ละประเภท พิจารณาเชื่อมโยงความเหมือนและแตกต่าง เพื่อนำเสนอข้อค้นพบทั้งหมดในรูปแบบความเรียง

4.11 นำผลการสอบถามด้วยแบบสอบถามความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมืองมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อทดสอบว่านักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมืองแตกต่างกันหรือไม่

ภาพที่ 1 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป (SPSS) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

5.1 แบบทดสอบวัดความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมือง

5.1.1 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมือง ภายในกลุ่มทดลอง ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ด้วยการทดสอบค่าที (t-test) แบบ Paired sample test โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.1.2 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมือง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการทดลอง ด้วยการทดสอบค่าที (t-test) แบบ Independent test โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.2 แบบสัมภาษณ์ความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมือง

หลังจากที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์เสร็จสิ้นเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาจัดเก็บอย่างเป็นระบบ จากนั้นจึงนำมาถอดเทปอย่างละเอียด แบบคำต่อคำ (Transcription of data) และผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูล โดยทำการศึกษาข้อมูลเหล่านั้นอย่างละเอียด จับใจความหลัก จัดกลุ่มข้อมูลแต่ละประเภท พิจารณาเชื่อมโยงความเหมือนและแตกต่าง แล้วจึงนำเสนอข้อค้นพบทั้งหมดในรูปแบบความเรียง

5.3 แบบสอบถามความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมือง

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ วิเคราะห์ด้วยค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่ได้จากการศึกษาข้อมูล ตลอดจนกระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดในการใช้แนวคิดชุมชนแห่งการสืบเสาะทางปรัชญาร่วมกับวิธีสอนแบบอภิปรายที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ขึ้นมา ประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 สร้างสถานการณ์ชุมชน (Create community situation : C), ขั้นที่ 2 ชุมชนสืบเสาะ (Inquire by community : I), ขั้นที่ 3 ชุมชนขยายตัว (Expansion community : E), ขั้นที่ 4 สรุปแนวคิด (Concept summary : C) และ ขั้นที่ 5 ชุมชนสู่ตนเอง (Community to yourself : C) จากนั้นนำแนวคิดในการใช้แนวคิดชุมชนแห่งการสืบเสาะทางปรัชญาร่วมกับวิธีสอนแบบอภิปรายมาส่งเสริมความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมืองทั้ง 6 ด้านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 กระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดในการใช้แนวคิดชุมชนแห่งการสืบเสาะทางปรัชญาร่วมกับวิธีสอนแบบอภิปราย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการเปรียบเทียบความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนก่อนและหลังจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแนวคิดชุมชนแห่งการสืบเสาะทางปรัชญาร่วมกับวิธีสอนแบบอภิปราย

จากการทำแบบทดสอบวัดความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมือง พบว่า มีค่าเฉลี่ยความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนก่อนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแนวคิดชุมชนแห่งการสืบเสาะทางปรัชญาร่วมกับวิธีสอนแบบอภิปราย เท่ากับ 41.38 และค่าเฉลี่ยความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนหลังจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแนวคิดชุมชนแห่งการสืบเสาะทางปรัชญาร่วมกับวิธีสอนแบบอภิปราย เท่ากับ 51.50 พบว่า ค่าเฉลี่ยความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าค่าเฉลี่ยก่อนเรียน โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแนวคิดชุมชนแห่งการสืบเสาะทางปรัชญาร่วมกับวิธีสอนแบบอภิปราย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการเปรียบเทียบความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแนวคิดชุมชนแห่งการสืบเสาะทางปรัชญาร่วมกับวิธีสอนแบบอภิปราย

จากการทำแบบทดสอบวัดความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมือง พบว่า มีค่าเฉลี่ยความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนกลุ่มทดลอง หลังจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแนวคิดชุมชนแห่งการสืบเสาะทางปรัชญาร่วมกับวิธีสอนแบบอภิปราย เท่ากับ 51.50 และค่าเฉลี่ยความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนกลุ่มควบคุม หลังจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีสอนแบบปกติ เท่ากับ 45.04 พบว่า ค่าเฉลี่ยความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่าค่าเฉลี่ยของนักเรียนกลุ่มควบคุม หลังจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแนวคิดชุมชนแห่งการสืบเสาะทางปรัชญาร่วมกับวิธีสอนแบบอภิปราย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการสัมภาษณ์ความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมือง พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ในกลุ่มทดลองทุกคนมีความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมืองที่ดี สามารถแก้ปัญหาให้กับตนเองได้ ไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่น ตลอดจนไม่นั่งเฉยเมื่อเห็นผู้อื่นกระทำความผิด ไม่พยายามเปลี่ยนความคิดผู้อื่น รับฟังเหตุผลของผู้อื่น คำนึงถึงหลักความเสมอภาค ยึดการกระทำตามกติกา และกฎหมายที่กำหนดไว้ และมีความรับผิดชอบต่อสังคม รู้และเข้าใจผลลัพธ์ที่ตามมาต่อสังคม ในขณะที่ผู้ให้สัมภาษณ์ในกลุ่มควบคุมมีความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมืองไม่ดีเท่าที่ควร มักแก้ปัญหาให้กับตนเองโดยใช้วิธีที่ไม่ถูกต้องบ้าง ปฏิเสธความคิดหรือการกระทำของเพื่อนบ้าง โดยมองว่าเป็นสิ่งที่ผิด และไม่คิดจะถามหาเหตุผลของผู้อื่น และบางส่วนยังมองถึงความไม่เท่าเทียมกันระหว่างเพศอยู่ ไม่สามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกติกาและกฎหมายได้ ไม่ยอมรับการกระทำที่ส่งผลเสียต่อสังคม แต่ไม่สามารถระบุผลลัพธ์ที่จะตามมาต่อสังคมได้

จากการทำแบบสอบถามความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมือง พบว่า ภาพรวมค่าเฉลี่ยคะแนนความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมืองที่ได้จากแบบสอบถามความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมืองของนักเรียนกลุ่มทดลองหลังจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแนวคิดชุมชนแห่งการสืบเสาะทางปรัชญาร่วมกับวิธีสอนแบบอภิปราย มีคะแนนค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ .339 ร้อยละ 73.35 อยู่ในระดับมาก และคะแนนความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมืองของนักเรียนกลุ่มควบคุมหลังจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีสอนแบบปกติ มีคะแนนค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.63 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ .386 ร้อยละ 72.69 อยู่ในระดับมาก เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมืองของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมืองของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม

อภิปรายผล

จากการทำแบบทดสอบวัดความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมืองของนักเรียน พบว่า มีผลการเปรียบเทียบความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนก่อนและหลังจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแนวคิดชุมชน

แห่งการสืบเสาะทางปรัชญาร่วมกับวิธีสอนแบบอภิปราย พบว่า ความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแนวคิดชุมชนแห่งการสืบเสาะทางปรัชญาร่วมกับวิธีสอนแบบอภิปราย หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้วิจัยได้จัดการเรียนรู้ด้วยแนวคิดชุมชนแห่งการสืบเสาะทางปรัชญาร่วมกับวิธีสอนแบบอภิปราย ซึ่งเป็นวิธีที่เน้นให้นักเรียนแสวงหาคำตอบร่วมกันเป็นกลุ่ม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน จนนำไปสู่ข้อสรุปหรือข้อค้นพบด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของลิปแมน (Lipman, 2003) ที่กล่าวว่า การเรียนคือการสืบค้นและค้นคว้า โดยกระตุ้นนักเรียนด้วยปัญหาหรือคำถามเพื่อให้นักเรียนพยายามสืบค้นและค้นคว้าเกี่ยวกับปัญหาหรือคำถามนั้นร่วมกันเป็นกลุ่ม และเมื่อมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้อื่นจะช่วยขยายความรู้มากขึ้นจากประสบการณ์ของผู้อื่น อีกทั้งยังสามารถนำความเห็นของผู้อื่นที่ไม่เห็นด้วยกับเรามาตรวจสอบกับความคิดของตนเองได้ ตลอดจนสามารถทำให้เกิดการแก้ไขความถูกต้องด้วยตนเองได้ด้วย ซึ่งนับเป็นหัวใจสำคัญของแนวคิดชุมชนแห่งการสืบเสาะทางปรัชญา ดังนั้น นักเรียนจะเกิดการพัฒนาระบบการคิดอย่างเป็นระบบ คิดในหลายองค์ประกอบ ไม่ว่าจะเป็นการคิดวิพากษ์ที่อาศัยการใช้เหตุผลเป็นหลัก การคิดห้วงใยที่อาศัยความละเอียดอ่อนและความใส่ใจเป็นหลัก และการคิดสร้างสรรค์ที่มุ่งค้นหาแนวทางหรือวิธีการใหม่ๆ ในการแก้ปัญหา นับเป็นกระบวนการของแนวคิดชุมชนแห่งการสืบเสาะทางปรัชญาร่วมกับวิธีสอนแบบอภิปรายที่ส่งผลให้นักเรียนมีความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมืองสูงขึ้นกว่ากระบวนการอภิปรายเพียงอย่างเดียว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปัทมศิริ ธีรานุรักษ์ (2544) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลของการใช้กระบวนการเรียนการสอนตามแนวการสอนชุมชนแห่งการสืบสอบเชิงปรัชญาที่มีต่อทักษะการคิดของเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนทักษะการคิดสูงกว่าก่อนการทดลอง และมีคะแนนเฉลี่ยทักษะการคิดสูงกว่ากลุ่มควบคุม หลังการทดลอง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Alivernini and Manganelli (2011) ที่ได้ทำการวิจัยในประเทศอิตาลีเกี่ยวกับการอภิปรายในชั้นเรียนที่มีลักษณะเสรีกับการมีความรู้ความเข้าใจของนักเรียนเกี่ยวกับพลเมืองและการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองมีความสัมพันธ์กันหรือไม่ ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนจะมีความรู้ความเข้าใจด้านพลเมืองสูงหากบรรยากาศการอภิปรายในชั้นเรียนมีลักษณะเสรี

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังมีข้อสังเกตว่า 1) ในช่วงแรกของการจัดการเรียนรู้ นักเรียนมักไม่ค่อยกล้าแสดงความคิดเห็นของตนเอง แต่เมื่อใช้คำถามกระตุ้นนักเรียนมากขึ้น พร้อมทั้งให้กำลังใจในการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน ไม่ตำหนิหรือทำให้นักเรียนรู้สึกอับอายในความคิดของตนเอง นักเรียนจึงมีความกล้าแสดงความคิดเห็นมากขึ้น ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นโดยไม่ละทิ้งหรือเพิกเฉยต่อความคิดเห็นที่ไม่ตรงกับตนเอง 2) นักเรียนมีความตั้งใจในการทำกิจกรรมอย่างดี ร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นโดยปราศจากการใช้ความรุนแรงทั้งทางร่างกายและทางวาจา มีความเคารพซึ่งกันและกันมากขึ้น มีความสามัคคี และกระตือรือร้นทุกครั้งที่จะได้เข้ากลุ่มกับเพื่อนใหม่ๆ 3) นักเรียนสามารถเกิดความรู้ความเข้าใจ และความคิดใหม่ที่ได้จากการอภิปรายร่วมกัน รับฟังความคิดเห็นผู้อื่น แล้วนำมาตรวจสอบจนเกิดเป็นความคิดของตนเองได้อย่างดี

ผลการเปรียบเทียบความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแนวคิดชุมชนแห่งการสืบเสาะทางปรัชญาร่วมกับวิธีสอนแบบอภิปราย พบว่า ความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนกลุ่มทดลองหลังจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแนวคิดชุมชนแห่งการสืบเสาะทางปรัชญาร่วมกับวิธีสอนแบบอภิปราย สูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมหลังจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ความตระหนักรู้จะเกิดจากการกระตุ้นความรู้สึกหรือความคิดต่อสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง จนทำให้บุคคลนั้นเกิดความตระหนักรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Good (1973, อ้างถึงใน ทิศนา ขัมมณี, 2564) ที่กล่าวว่า กระบวนการเกิดความตระหนักว่าเป็นผลมาจากกระบวนการทางปัญญา (Cognitive Process) กล่าวคือ เมื่อบุคคลได้รับการกระตุ้นจากสิ่งเร้า หรือรับสัมผัสสิ่งเร้าแล้ว จะเกิดความรู้เมื่อรับรู้ขั้นต่อไปก็จะเข้าใจในสิ่งเหล่านั้น คือ เกิดความคิดรวบยอดและนำไปสู่การเรียนรู้ คือ มีความรู้ในสิ่งนั้นและนำไปสู่การเกิดความคิดตระหนักในที่สุด ซึ่งความรู้และความตระหนักจะนำไปสู่การกระทำหรือการแสดงพฤติกรรมของบุคคลต่อสิ่งเร้าเหล่านั้น ดังนั้น นักเรียนในกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยแนวคิดชุมชนแห่งการสืบเสาะทางปรัชญาร่วมกับวิธีสอนแบบอภิปราย จะได้ร่วมกันค้นคว้าหาข้อสรุปในประเด็นปัญหาต่างๆ ผ่านการอภิปราย ถกเถียงโต้แย้ง แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน โดยอยู่ภายใต้พื้นฐานการคิด 3 องค์ประกอบ คือ 1) การคิดวิพากษ์ เป็นการใช้เหตุผลประกอบความคิดให้มีความ

น่าเชื่อถือ 2) การคิดห่วยโย เป็นการเข้าใจและใส่ใจความคิด ความรู้สึกของผู้อื่น ไม่ยึดความเห็นตนเองเป็นหลัก และ 3) การคิดสร้างสรรค์ เป็นการหาวิธีหรือแนวทางใหม่ในการแก้ปัญหาต่างๆ ที่มีความเป็นไปได้ นอกจากนี้ นักเรียนยังได้เรียนรู้จากความคิดเห็นของผู้อื่นได้ และเกิดการแก้ไขความถูกต้องด้วยตนเอง (self-correcting) นั่นคือ การพบจุดบกพร่องทางความคิดของตนเองและแก้ไขจุดบกพร่องนั้นด้วยตนเอง โดยไม่มีการลอกเลียนความคิดของผู้อื่น นับเป็นหัวใจสำคัญของแนวคิดชุมชนแห่งการสืบเสาะทางปรัชญา ซึ่งจะแตกต่างจากวิธีสอนแบบอภิปรายเพียงอย่างเดียว เนื่องจากวิธีสอนแบบอภิปรายที่ใช้กับกลุ่มควบคุมจะเน้นเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันผ่านประเด็นต่างๆ เพื่อให้ได้ข้อสรุปของกลุ่มเพียงอย่างเดียว ดังนั้น จะเห็นว่าแนวคิดในการใช้แนวคิดชุมชนแห่งการสืบเสาะทางปรัชญานั้นเป็นตัวแปรหนึ่งที่ส่งผลต่อความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมืองของนักเรียน หากนักเรียนได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยแนวคิดในการใช้แนวคิดชุมชนแห่งการสืบเสาะทางปรัชญาร่วมกับวิธีสอนแบบอภิปรายที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ขึ้น ครบทั้ง 5 ขั้นตอน จะทำให้นักเรียนเกิดความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมืองสูงขึ้นด้วย

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่า จากการตอบแบบสอบถามความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมือง ค่าเฉลี่ยของกลุ่มทดลอง คือ 3.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มทดลอง คือ .339 ร้อยละ 73.35 และค่าเฉลี่ยของกลุ่มควบคุม คือ 3.63 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มทดลอง คือ .386 ร้อยละ 72.69 จากข้อมูลดังกล่าว ทำให้เห็นว่าค่าเฉลี่ยแบบสอบถามวัดความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมือง มีความแตกต่างกันไม่มาก อาจเนื่องมาจากว่า ความตระหนักรู้จะเกิดขึ้นได้จำเป็นต้องอาศัยระยะเวลา ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อมที่พบเจอ เมื่อเกิดความตระหนักรู้แล้ว จึงจะส่งผลต่อพฤติกรรมที่จะแสดงออกมา ดังคำกล่าวของ ประพล มลิทินจินดา (2542) ที่กล่าวไว้ว่า ความตระหนักรู้ หมายถึง การแสดงออกซึ่งความรู้สึก ความคิดเห็น ความสำนึก เป็นภาวะที่บุคคลเข้าใจและประเมินสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับตนเองได้ โดยอาศัยระยะเวลา เหตุการณ์ ประสบการณ์ หรือสภาพแวดล้อม เป็นปัจจัยทำให้คนเกิดความตระหนักรู้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมืองรายด้าน พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยด้านเคารพกติกาและกฎหมาย เท่ากับ 4.03 และกลุ่มควบคุม มีค่าเฉลี่ยด้านเคารพกติกาและกฎหมาย เท่ากับ 3.99 ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยรายด้านที่สูงที่สุดในแต่ละกลุ่ม อาจเนื่องมาจากนักเรียนถูกปลูกฝังเกี่ยวกับกฎ กติกาต่างๆภายในสถานศึกษา และภายในห้องเรียนอยู่เป็นประจำ จึงทำให้นักเรียนคุ้นชินและปฏิบัติตามในด้านเคารพกติกาและกฎหมายได้อย่างดี ในทางกลับกัน นักเรียนกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยด้านอิสรภาพและพึ่งตนเองได้ เท่ากับ 3.31 และกลุ่มควบคุม มีค่าเฉลี่ยด้านอิสรภาพและพึ่งตนเองได้ เท่ากับ 3.40 ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยรายด้านที่ต่ำที่สุดในแต่ละกลุ่ม ผู้วิจัยวิเคราะห์สาเหตุ อาจเนื่องมาจากนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เป็นวัยที่ยังเล็ก จึงได้รับการดูแลเอาใจใส่จากผู้ปกครองอยู่ นักเรียนจึงยังไม่สามารถกระทำหรือตัดสินใจเรื่องต่างๆได้ด้วยตนเอง รับผิดชอบตนเองได้ยังไม่ดีเท่าที่ควร แต่หากนักเรียนได้รับการปลูกฝังและการสนับสนุนที่ดี นักเรียนก็สามารถเติบโตเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมต่อไปได้

ในส่วนของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นักเรียนหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแนวคิดชุมชนแห่งการสืบเสาะทางปรัชญาร่วมกับวิธีสอนแบบอภิปราย นักเรียนสะท้อนการแสดงออกถึงความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมือง ภายใต้การคิด 3 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การคิดวิพากษ์ นักเรียนสะท้อนผ่านการตอบคำถามอย่างมีเหตุผล มีหลักการ สามารถบอกเหตุผลเพื่อสนับสนุนความคิดหรือคำตอบของตนเองได้อย่างดี ผู้วิจัยจึงสามารถสรุปได้ว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยแนวคิดชุมชนแห่งการสืบเสาะทางปรัชญาร่วมกับวิธีสอนแบบอภิปราย จะสามารถตอบคำถามโดยใช้เหตุผลได้อย่างดีและเหมาะสมกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีสอนแบบปกติ นักเรียนกลุ่มทดลองสามารถตัดสินใจในประเด็นคำถามได้อย่างมีหลักการ, 2) การคิดห่วยโย นักเรียนสะท้อนผ่านการตอบคำถามโดยคำนึงถึงความรู้สึกของบุคคลในสถานการณ์ได้ โดยไม่ได้นึกถึงความรู้สึกของตนเองเป็นหลักเท่านั้น ผู้วิจัยจึงสามารถสรุปได้ว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองจะสามารถเข้าใจและยอมรับความรู้สึกของผู้อื่นได้ดีกว่ากลุ่มควบคุม และ 3) การคิดสร้างสรรค์ นักเรียนสะท้อนผ่านการตอบคำถามโดยสามารถยกตัวอย่างวิธีการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆได้อย่างสร้างสรรค์หลากหลาย และไม่มีการใช้ความรุนแรง ผู้วิจัยจึงสามารถสรุปได้ว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองจะสามารถคิดหาทางแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างสร้างสรรค์และเหมาะสมได้ดีกว่ากลุ่มควบคุม จะเห็นว่า การตอบคำถามของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยแนวคิดชุมชนแห่งการสืบเสาะทางปรัชญาร่วมกับวิธีสอนแบบอภิปราย จะใช้องค์ประกอบการคิดตาม

แนวคิดชุมชนแห่งการสืบเสาะทางปรัชญาทั้ง 3 องค์ประกอบด้วย นั่นคือ การคิดวิพากษ์ การคิดห่วยโย และการคิดสร้างสรรค์ ยกตัวอย่างเช่น นักเรียนกลุ่มทดลองคนหนึ่งได้ตอบคำถามเกี่ยวกับความรู้สึกที่ได้เห็นเพื่อนทิ้งขยะไม่ลงถังว่า “หนูรู้สึกไม่ดี เพราะเพื่อนทำให้บริเวณนั้นสกปรก และจะตักเตือนเพื่อนและช่วยเพื่อนเก็บด้วย” จะเห็นว่านักเรียนสามารถคิดวิพากษ์โดยใช้เหตุผลสนับสนุนความรู้สึกของตนเองได้ สามารถคิดสร้างสรรค์ได้ โดยหาทางแก้ปัญหาด้วยตนเอง นั่นคือ ไปตักเตือนเพื่อนให้เก็บขยะ ตลอดจนสามารถคิดห่วยโยได้ โดยเข้าใจความรู้สึกของเพื่อนที่ต้องเก็บขยะ จึงตัดสินใจที่จะช่วยเพื่อนเก็บ ในขณะที่นักเรียนกลุ่มทดลองจะตอบเพียงว่า “รู้สึกไม่ดีเลย เหมือนเราไม่ดูแลพื้นที่สาธารณะ ถ้าคนอื่นมาเห็นจะมองว่ามันไม่สะอาดเลย” เป็นต้น นอกจากนี้ นักเรียนกลุ่มทดลองสามารถยกตัวอย่างและอธิบายให้ผู้อื่นเข้าใจได้อย่างชัดเจน โดยไม่ขัดแย้งกับความคิดของตนเอง เช่น นักเรียนกลุ่มทดลองคนหนึ่งได้ตอบคำถามเกี่ยวกับความเท่าเทียมกันของเพศชายและเพศหญิงว่า “เท่าเทียมกันครับ เพราะทุกคนสามารถประกอบอาชีพได้ ช่วยบ้านเมืองได้ และเป็นนายกาได้เหมือนกัน” ในขณะที่นักเรียนกลุ่มควบคุมตอบเพียงว่า “ชายกับหญิงมีความเท่าเทียมกัน” เมื่อให้ยกตัวอย่าง นักเรียนไม่สามารถยกตัวอย่างได้ ผู้วิจัยจึงยกสถานการณ์ตัวอย่างว่า ผู้หญิงสามารถแต่งหน้าได้ แล้วผู้ชายสามารถแต่งหน้าด้วยได้ไหม นักเรียนกลุ่มควบคุมตอบว่า “ทำไม่ได้ ผู้ชายที่แต่งหน้ามันผิด เพราะเขาไม่ใช่ผู้หญิง” จากข้อมูลการสัมภาษณ์ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์ได้ว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยแนวคิดชุมชนแห่งการสืบเสาะทางปรัชญาร่วมกับวิธีสอนแบบอภิปราย จะสามารถสรุปความคิดของตนเองได้อย่างชัดเจน ตอบคำถามโดยผ่านกระบวนการคิดที่ใช้เหตุผล คิดถึงผู้อื่น และหาแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เป็นไปได้และสร้างสรรค์ โดยปราศจากการใช้ความรุนแรงทั้งปวง อีกทั้งยังคำนึงถึงหลักความเป็นพลเมืองได้อย่างดีอีกด้วย

องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดชุมชนแห่งการสืบเสาะทางปรัชญา โดยศึกษาเกี่ยวกับความหมาย องค์ประกอบ ลักษณะ บทบาทครู และการประเมินผลจากเอกสาร ตำรา บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งศึกษาวิธีสอนแบบอภิปราย โดยศึกษาเกี่ยวกับความหมาย จุดมุ่งหมาย องค์ประกอบ ประเภท ขั้นตอนวิธีสอน ข้อดีและข้อจำกัดจากเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิดชุมชนแห่งการสืบเสาะทางปรัชญาและวิธีสอนแบบอภิปรายมาเป็นฐานในสร้างกระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนแห่งการสืบเสาะทางปรัชญาร่วมกับวิธีสอนแบบอภิปราย ดังนี้

ภาพที่ 3 แนวคิดชุมชนแห่งการสืบเสาะทางปรัชญาร่วมกับวิธีสอนแบบอภิปราย

จากภาพที่ 3 แนวคิดชุมชนแห่งการสืบเสาะทางปรัชญาร่วมกับวิธีสอนแบบอภิปรายที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ขึ้น ประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นที่ 1 สร้างสถานการณ์ชุมชน (Create community situation : C) ครูจะกระตุ้นให้นักเรียนสนใจและเห็นความสำคัญของประเด็นปัญหาที่จะร่วมกันอภิปรายในครั้งนั้น เช่น การสนทนาเกี่ยวกับประสบการณ์ การดูเรื่องสั้น การพิจารณาภาพต่างๆ เป็นต้น รวมทั้งกำหนดบทบาทของนักเรียนและครูในการอภิปรายครั้งนี้ โดยนักเรียนสามารถอภิปรายแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในกลุ่มของตนเองได้อย่างอิสระ ใช้เหตุผลในการแสดงความคิดเห็น รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และคิดหาทางแก้ปัญหาอย่างหลากหลาย ในขณะที่ครูเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกในการอภิปราย ตรวจสอบการใช้เหตุผลของนักเรียน ควบคุมทิศทางการอภิปรายให้อยู่ในขอบเขตประเด็นที่อภิปราย ฝึกให้นักเรียนเคารพและยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นและสามารถสร้างความคิดของตนเอง ตลอดจนการเป็นแบบอย่างที่ดีในการอภิปราย

ขั้นที่ 2 ชุมชนสืบเสาะ (Inquire by community : I) นักเรียนร่วมกันค้นคว้าหาข้อสรุปในประเด็นปัญหาต่างๆ ผ่านการอภิปราย ถกเถียงโต้แย้ง แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน โดยอยู่ภายใต้พื้นฐานการคิด 3 องค์ประกอบ คือ 1) การคิดวิพากษ์ เป็นการใช้เหตุผลประกอบความคิดให้มีความน่าเชื่อถือ 2) การคิดห้วงโย เป็นการเข้าใจและใส่ใจความคิดความรู้สึกของผู้อื่น ไม่ยึดความเห็นตนเองเป็นหลัก และ 3) การคิดสร้างสรรค์ เป็นการหาวิธีหรือแนวทางใหม่ในการแก้ปัญหาต่างๆ ที่มีความเป็นไปได้

ขั้นที่ 3 ชุมชนขยายตัว (Expansion community : E) นักเรียนจะนำข้อสรุปของกลุ่มที่ได้จากการอภิปรายนำเสนอต่อเพื่อนกลุ่มอื่น ซึ่งนักเรียนทุกคนต้องร่วมกันพิจารณาความคิดเห็นของเพื่อน ตรวจสอบความคิดของกันและกัน สามารถถกเถียง อภิปราย แลกเปลี่ยนมุมมองความคิดเห็นกันเพิ่มเติมได้โดยปราศจากอคติ ดังนั้น นักเรียนจะสามารถเรียนรู้จากความคิดเห็นของผู้อื่นได้ และเกิดการแก้ไขความถูกต้องด้วยตนเอง (self-correcting) นั่นคือ การพบจุดบกพร่องทางความคิดของตนเองและแก้ไขจุดบกพร่องนั้นด้วยตนเอง โดยไม่มีการลอกเลียนความคิดของผู้อื่น ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของแนวคิดชุมชนแห่งการสืบเสาะทางปรัชญา ข้อสรุปที่ได้จึงอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้เสมอตามบริบทและสถานการณ์ที่นำไปใช้

ขั้นที่ 4 สรุปแนวคิด (Concept summary : C) ครูเชื่อมโยงประเด็นการอภิปรายกับเนื้อหาสาระของบทเรียนที่ต้องการให้นักเรียนเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนเกิดความคิดรวบยอดหรือสาระสำคัญของบทเรียนนั้นๆ รวมทั้งการนำข้อสรุปหรือวิธีแก้ปัญหาที่ได้จากการอภิปรายไปปฏิบัติได้จริง ซึ่งข้อสรุปที่ได้จึงอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้เสมอตามบริบทและสถานการณ์ที่นำไปใช้

ขั้นที่ 5 ชุมชนสู่ตนเอง (Community to yourself : C) ครูและนักเรียนร่วมกันประเมินการอภิปรายตามแนวคิดชุมชนแห่งการสืบเสาะทางปรัชญาร่วมกับวิธีสอนแบบอภิปรายในครั้งนี้ว่ามีข้อดี มีอุปสรรคใดเกิดขึ้นบ้าง มีข้อเสนอแนะอย่างไร เช่น เพื่อนบางคนไม่แสดงความคิดเห็นเลย เป็นต้น เพื่อนำข้อมูลไปปรับปรุงในการเรียนรู้ครั้งต่อไป รวมทั้งให้นักเรียนประเมินความก้าวหน้าของตนเองลงในสมุดบันทึกหรือแบบบันทึกที่ครูกำหนดได้ เพื่อให้นักเรียนมองเห็นการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับกระบวนการคิด พฤติกรรมต่างๆ ของตนเองเมื่อการจัดกิจกรรมสิ้นสุดลง

ทั้งนี้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแนวคิดชุมชนแห่งการสืบเสาะทางปรัชญาร่วมกับวิธีสอนแบบอภิปรายทำให้ความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมืองของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงขึ้น ปัจจัยสำคัญที่ทำให้นักเรียนกลุ่มทดลองมีความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมืองสูงกว่ากลุ่มควบคุม คือ นักเรียนในกลุ่มทดลองจะได้ฝึกแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนๆ ภายใต้การคิดทั้ง 3 องค์ประกอบ คือ การคิดวิพากษ์ การคิดห้วงโย และการคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้ได้ข้อสรุปในการแก้ปัญหา ร่วมกัน ทำให้นักเรียนเกิดการวิเคราะห์อย่างเป็นเหตุเป็นผล คิดอย่างรอบด้าน จนทำให้ค้นพบข้อสรุปด้วยตนเอง ซึ่งจะแตกต่างจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอภิปรายเพียงอย่างเดียว เพราะวิธีสอนแบบอภิปรายจะเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระจนนำไปสู่ข้อสรุปของกลุ่ม ไม่ได้สนับสนุนการคิดทั้ง 3 องค์ประกอบ จึงทำให้นักเรียนไม่ได้คิดในมุมมองต่างๆ ส่งผลให้คะแนนความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนกลุ่มทดลองหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และสูงกว่ากลุ่มควบคุม

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยได้พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแนวคิดชุมชนแห่งการสืบเสาะทางปรัชญาร่วมกับวิธีสอนแบบอภิปรายเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมืองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า กิจกรรมที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 16 กิจกรรม ใช้ เวลาสอน 16 ชั่วโมง และวัดความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมืองของนักเรียนด้วยแบบทดสอบ จำนวน 20 ข้อ แบบสอบถาม จำนวน 20 ข้อ และแบบสัมภาษณ์ จำนวน 10 ข้อ ครอบคลุมความเป็นพลเมืองทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ด้านอิสรภาพและพึ่งตนเองได้ ด้านเคารพสิทธิผู้อื่น ด้านเคารพความแตกต่าง ด้านเคารพหลักความเสมอภาค ด้านเคารพกติกาและกฎหมาย และด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งสามารถส่งเสริมความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย โดยผ่านการคิดทั้ง 3 องค์ประกอบ คือ การคิดวิพากษ์ การคิดห่วยโย และการคิดสร้างสรรค์ ส่งผลให้นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแนวคิดชุมชนแห่งการสืบเสาะทางปรัชญาร่วมกับวิธีสอนแบบอภิปรายมีความตระหนักรู้เรื่องความเป็นพลเมืองที่สูงขึ้น อันจะส่งผลต่อกระบวนการคิดของนักเรียนและนำไปสู่การแสดงออกหรือปฏิบัติตนที่ถูกต้องเหมาะสมตามระบอบประชาธิปไตย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแนวคิดชุมชนแห่งการสืบเสาะทางปรัชญาร่วมกับวิธีสอนแบบอภิปราย นักเรียนต้องเป็นผู้อภิปราย แลกเปลี่ยนความรู้ภายในกลุ่ม หากนักเรียนไม่แสดงความคิดเห็น ผู้สอนอาจใช้คำถามกระตุ้นนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยยกตัวอย่างเรื่องใกล้ตัวของนักเรียน พร้อมทั้งให้กำลังใจนักเรียนเพื่อให้นักเรียนมีความกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นมากขึ้น

1.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแนวคิดชุมชนแห่งการสืบเสาะทางปรัชญาร่วมกับวิธีสอนแบบอภิปราย มีหลายขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และค่อนข้างใช้เวลานานในการอภิปราย ผู้สอนควรมีการกำกับเวลาให้เกิดความกระชับ เพื่อให้จัดการเรียนการสอนทันภายในเวลาที่กำหนด

1.3 นำแนวทางไปจัดทำกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาเพิ่มเติมการป้องกันทุจริต หรือ รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมในระดับชั้นอื่น หรือ บริบทโรงเรียนอื่นๆ ต่อไป

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดชุมชนแห่งการสืบเสาะทางปรัชญาร่วมกับวิธีสอนแบบอภิปราย กับตัวแปรอื่นๆ

2.2 นำแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแนวคิดชุมชนแห่งการสืบเสาะทางปรัชญาร่วมกับวิธีสอนแบบอภิปราย ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในระดับชั้นอื่นหรือกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ดรณศักดิ์ ตติยะลาภะ, ภัคคัต กัลยาณมิตร และ เอก ศรีเชลียง. (2560). การศึกษาสร้างตัวแบบสภาพพลเมืองจังหวัดปทุมธานีสู่ความเข้มแข็งประชาธิปไตยไทย. *วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 12(1), 231-245.
- ทิตนา แชมมณี. (2564). *ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประพล มลิทินจินดา. (2542). *ความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเพชรบุรี*. (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).
- ปัทมศิริ ธีรานุรักษ์. (2544). *ผลของการใช้กระบวนการเรียนการสอนตามแนวการสอนแบบชุมชนแห่งการสืบเสาะเชิงปรัชญาที่มีต่อทักษะการคิดของเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1*. (ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์. (2562). *ครูไทยต้องเปลี่ยนจุดเน้น จากเนื้อหาวิชา สู่ทักษะ “การคิด” สิ่งสำคัญของการสอนในศตวรรษที่ 21*. สืบค้น 2 มิถุนายน 2563. จาก <https://educathai.com/knowledge/articles/65>.

- สถาบันนโยบายการศึกษา. (2551). รายงานการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง วัฒนธรรมพลเมือง. สืบค้น 15 มกราคม 2563. จาก <http://www.fpps.or.th/news.php?detail=n1227937604.news>.
- สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน. (2563). เปิดอุปสรรคการทำงานของครูไทย. สืบค้น 2 มิถุนายน 2563. จาก <https://www.isranews.org/component/content/article/18823-เปิดอุปสรรคการทำงานของครูไทย.html>.
- สิริเพ็ญ พิริยจิตรกรกิจ. (2562). *Philosophy For Children* เด็กคิดไม่ได้หรือผู้ใหญ่ไม่ยอมให้คิด. สืบค้น 30 พฤษภาคม 2563. จาก <https://prachatai.com/journal/2019/08/84021>.
- Alivernini, F., & Manganelli, S. (2011). Is there a relationship between openness in classroom discussion and students' knowledge in civic and citizenship education?. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 15, 3441-3445.
- Lipman, M. (2003). *Thinking in education*. Cambridge: Cambridge university press.

Passenger Behavior and Factors Affecting the Decision Making on Domestic Air Transport after the Unravelling of COVID-19

Monpriya Koetkamon^{1*} and Sauwaluck Koojaroenprasit²

¹ Master of Economics (Business Economics), Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

² Department of Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: Monpriya.ko@ku.th

ABSTRACT

This research article aimed (1) to study the behavior patterns observed in domestic air transportation; (2) to study the level of influence of service marketing mix factors (7Ps) on decisions related to domestic air transport after the COVID-19 pandemic subsided and compare demographic factors and health awareness which affect decisions regarding domestic air transport. This paper employed a quantitative method, utilizing data collection through online surveys. The collected data is analyzed using One Way ANOVA and Multiple Regression Analysis. The findings of the study indicate the following: Among the sample group who had traveled by domestic air transport from May 2022 onwards, a majority are females who are single and possess a high level of education, specifically a bachelor's degree. They work in private companies and have a monthly income ranging between 30,001 and 45,000 baht. Moreover, this sample group tends to engage in leisure travel and relaxation on weekdays (Monday to Friday), usually between 6:01 a.m. and 12:00 p.m. The average ticket costs, including additional services, range from 1,001 to 3,000 baht per trip. They also place the highest level of importance on product aspects. The multiple regression analysis reveals that significant marketing mix factors, specifically product, physical, and process aspects, influence decisions related to air transport, with a statistical significance level of 0.05. These factors influence decision-making based on confidence in safety and travel standards, speed of travel, process time efficiency, convenience, and available facilities. Hypothesis testing suggests that demographic factors such as gender, age, highest level of education, marital status, occupation, and income did not significantly impact decisions regarding air transport, with a statistical significance level of 0.05. Health awareness factors, including concerns about infectious diseases and an emphasis on health services that meet public health requirements and measures, influence decisions related to air transport, with a statistical significance level of 0.05. Based on the study, there are recommendations for the aviation industry to prioritize passenger convenience and streamline processes while placing importance on health awareness. This is because passengers make travel decisions based on health services provided in accordance with public health guidelines.

Keywords: Air Transport, Health Awareness, COVID-19

พฤติกรรมของผู้โดยสารและปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางทางอากาศภายในประเทศ ช่วงหลังการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 คลี่คลายลง

มนปรียา เกิดกมล^{1*} และ เสาวลักษณ์ กุ์เจริญประสิทธิ์²

¹ เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ) คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

² ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: Monpriya.ko@ku.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเดินทางทางอากาศ และ (2) เพื่อศึกษาระดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดการบริการ เปรียบเทียบปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ และปัจจัยด้านความตระหนักเรื่องสุขภาพที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางทางอากาศ ช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 คลี่คลายลง การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณ ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เคยเดินทางทางอากาศภายในประเทศ ช่วงเดือนพฤษภาคม 2565 เป็นต้นไป ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีสถานภาพโสด ระดับการศึกษาสูงสุด คือ ปริญญาตรี ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน มีระดับรายได้ 30,001 – 45,000 บาทต่อเดือน เดินทางเพื่อท่องเที่ยวหรือพักผ่อน ในวันธรรมดา ช่วงเวลา 06.01 – 12.00 น. ค่าใช้จ่ายบัตรโดยสารและบริการเสริมโดยเฉลี่ยต่อครั้ง 1,001 – 3,000 บาท และให้ความสำคัญกับด้านผลิตภัณฑ์ในระดับมากที่สุด จากสมการถดถอย ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดการบริการ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านกายภาพ และด้านกระบวนการ ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางทางอากาศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยตัดสินใจจากความเชื่อมั่นในความปลอดภัย และมาตรฐานการเดินทาง ความรวดเร็วของกระบวนการการเดินทาง ความสะดวกสบายและมีสิ่งอำนวยความสะดวก และจากการทดสอบสมมติฐาน ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกัน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด สถานภาพสมรส อาชีพ และรายได้ ไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 สำหรับปัจจัยด้านความตระหนักเรื่องสุขภาพ ได้แก่ ระดับความกังวลต่อโรคติดต่อ และการให้ความสำคัญกับบริการด้านสุขภาพ ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 จากการศึกษาชี้แนะให้หน่วยงานอุตสาหกรรมการบินควรให้ความสำคัญกับการให้บริการผู้โดยสารที่มีความสะดวกสบาย และกระบวนการขั้นตอนที่รวดเร็ว และให้ความสำคัญกับความตระหนักเรื่องสุขภาพ เนื่องจากผู้โดยสารมีการตัดสินใจเดินทางจากการให้บริการด้านสุขภาพตามมาตรการด้านสาธารณสุข

คำสำคัญ: การเดินทางทางอากาศ, ความตระหนักเรื่องสุขภาพ, โควิด-19

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลกระทบอย่างมากต่ออุตสาหกรรมการบินทั่วโลก รวมถึงการขนส่งทางอากาศของไทย โดยในเดือนเมษายน 2563 สำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทยได้ออกประกาศ เรื่อง ห้ามอากาศยานทำการบินเข้าสู่ประเทศไทยเป็นการชั่วคราว ทำให้การขนส่งทางอากาศระหว่างประเทศได้รับผลกระทบอย่างมาก การขนส่งทางอากาศในประเทศไทยเริ่มได้รับผลกระทบจากการออกพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมการบินของไทยและทั่วโลก การขนส่งทางอากาศต้องหยุดชะงักชั่วคราว ทำให้จำนวนผู้โดยสารภาพรวมลดลงมากที่สุดในรอบ 10 ปี ของอุตสาหกรรมการบินของไทย โดยปี 2564 มีจำนวนผู้โดยสาร 20.92 ล้านคน ลดลงจากปี 2563 ร้อยละ 64.1 แบ่งเป็นผู้โดยสารระหว่างประเทศ 1.59 ล้านคน ลดลงร้อยละ 90.2 และผู้โดยสารภายในประเทศ 19.33 ล้านคน ลดลงร้อยละ 54 จากปี 2563 และเมื่อพิจารณาสัดส่วน

จำนวนผู้โดยสารภายในประเทศและระหว่างประเทศ พบว่า สัดส่วนผู้โดยสารภายในประเทศเป็นร้อยละ 92.4 ขณะที่ผู้โดยสารระหว่างประเทศอยู่ที่ร้อยละ 7.6 เท่านั้น ซึ่งเป็นผลมาจากมาตรการจำกัดการเดินทางภายในประเทศและระหว่างประเทศ (สำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทย, 2565) ทำให้ภาครัฐและเอกชนต้องปรับเปลี่ยนนโยบาย กลยุทธ์ และวิธีการดำเนินงานต่างๆ เพื่อให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้โดยสารที่เปลี่ยนแปลงไป และให้กิจการสามารถดำเนินต่อไปได้ พร้อมกับการดำเนินการตามมาตรการด้านสาธารณสุขอย่างเคร่งครัด เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และสร้างความมั่นใจในการเดินทางให้แก่ผู้โดยสาร

ในปี 2564 อุตสาหกรรมการบินของไทยและทั่วโลกยังคงถูกผลกระทบอย่างรุนแรงจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โดยเส้นทางภายในประเทศของประเทศไทยได้รับผลกระทบจากสถานการณ์นี้เช่นกัน ส่งผลให้ความต้องการเดินทางของประชาชนลดลง แสดงจากข้อมูลรายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการสำรวจพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของชาวไทย ปี 2564 (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2565) พบว่า ผู้ที่มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวจากผลกระทบของสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 กล่าวคือ มีการลดจำนวนและความถี่ในการเดินทางท่องเที่ยว ระมัดระวังและป้องกันการติดเชื้อมากขึ้น และเลือกเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวใกล้ๆ นอกจากนี้ ผู้โดยสารส่วนใหญ่มีการเปลี่ยนพฤติกรรมเดินทาง โดยเน้นการเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนตัวเป็นหลัก หลีกเลี่ยงขนส่งสาธารณะ สำหรับผู้จำเป็นต้องใช้การขนส่งสาธารณะ ระบุว่า มีความยากลำบากในการเดินทาง เนื่องจากมีการลดการให้บริการ และต้องระมัดระวังตัวเองในการใช้บริการ เช่น สวมใส่หน้ากากอนามัย และเตรียมแอลกอฮอล์เพื่อทำความสะอาด เป็นต้น ดังนั้น พฤติกรรมเดินทางที่ลดลง จึงเป็นสาเหตุทำให้สายการบินลดจำนวนเที่ยวบินลงเพื่อให้สอดคล้องกับจำนวนผู้โดยสาร ประกอบกับในช่วงปลายเดือนกรกฎาคม 2564 รัฐบาลกำหนดมาตรการเข้มงวดในการควบคุมการเดินทางเข้าหรือออกพื้นที่ที่มีการแพร่ระบาดในระดับวิกฤต และสำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทยได้เผยแพร่ข้อกำหนดและแนวปฏิบัติสำหรับผู้ดำเนินการสนามบินและผู้ดำเนินการเดินอากาศในเส้นทางบินภายในประเทศ ในระหว่างสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้สายการบินไม่สามารถทำการบินจากท่าอากาศยานดอนเมืองและท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ตั้งแต่วันที่ 21 กรกฎาคม ถึง 31 สิงหาคม 2564 ต่อมาสถานการณ์การแพร่ระบาดมีการผ่อนคลายการเดินทางระหว่างประเทศ การผ่อนปรนเงื่อนไขการนำเข้าประเทศในวันที่ 1 พฤษภาคม 2565 และจำนวนผู้ติดเชื้อรายใหม่มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง แสดงถึงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 คลี่คลายลง ทำให้สามารถผ่อนคลายการบังคับใช้มาตรการเพื่อบรรเทาผลกระทบต่อประชาชนและผู้ประกอบการให้สามารถดำเนินชีวิต ขับเคลื่อนกิจกรรมทางเศรษฐกิจและกิจกรรมทางสังคมให้เข้าสู่ภาวะปกติในระยะหลังการระบาดใหญ่ (Post-Pandemic) โดยราชกิจจานุเบกษาได้ประกาศยกเลิกสถานการณ์ฉุกเฉินในทุกเขตท้องที่ทั่วราชอาณาจักรตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2565 ไปเป็นต้นไป

ดังนั้น จากการพิจารณาจากสถานการณ์ปัจจุบัน ถึงแม้ว่าจะมีการคาดการณ์ว่าอุตสาหกรรมการบินจะฟื้นตัวกลับมาสู่สภาวะปกติได้ในปี 2566-2567 อยู่ในระดับเดียวกับปี 2562 ช่วงก่อนการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 แต่อย่างไรก็ตาม การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมและปัจจัยต่างๆ ในการตัดสินใจเดินทาง งานวิจัยนี้จึงจะได้ศึกษาปัจจัยและพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้โดยสารที่เคยเดินทางทางอากาศภายในประเทศ ช่วงภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 คลี่คลายลง ตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม 2565 เป็นต้นไป เพื่อเป็นแนวทางให้หน่วยงานในภาคอุตสาหกรรมการบินสามารถปรับตัวและวางแผนนโยบาย กลยุทธ์ หรือวิธีการดำเนินงานต่างๆ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมของผู้โดยสารที่เดินทางทางอากาศช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 คลี่คลายลง
2. เพื่อศึกษาระดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดการบริการ เปรียบเทียบปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ และปัจจัยด้านความตระหนักเรื่องสุขภาพที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางทางอากาศ ช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 คลี่คลายลง

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้โดยสารในพื้นที่กรุงเทพมหานครที่มีการใช้บริการเดินทางทางอากาศภายในประเทศ ช่วงภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 คลี่คลายลง ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 2565 เป็นต้นไป โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างตามความสะดวก (Convenience Sampling) ซึ่งไม่ทราบจำนวนของประชากรที่แน่นอน ดังนั้นขนาดตัวอย่างจากสูตรของ W.G. Cochran กรณีไม่ทราบจำนวนประชากร ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 มีความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ คือ ร้อยละ 5 สามารถคำนวณได้ ดังนี้

$$\text{จากสูตร } n = \frac{Z^2}{4e^2}$$

กำหนด n คือ ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

Z คือ ค่าปกติมาตรฐานที่ได้จากตารางแจกแจงแบบปกติมาตรฐาน มีค่า = 1.96

e คือ ความคลาดเคลื่อนในการประมาณสัดส่วนประชากรที่ยอมรับได้ มีค่า = 0.05

$$\text{แทนค่า } n = \frac{1.96^2}{4(0.05)^2}$$

$$n = 384.16$$

ดังนั้น งานวิจัยนี้ใช้ขนาดตัวอย่างจำนวน 385 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ประกอบด้วย 7 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 คำถามสำหรับคัดกรองผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบให้เลือกตอบ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด สถานภาพการสมรส อาชีพ และรายได้ มีลักษณะเป็นแบบหลายตัวเลือกให้เลือกตอบ

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการเดินทางทางอากาศภายในประเทศ ประกอบด้วย ความถี่ในการเดินทาง เหตุผลที่เลือกเดินทาง วันและช่วงเวลาเดินทาง และค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยต่อครั้ง มีลักษณะเป็นแบบหลายตัวเลือกให้เลือกตอบ

ส่วนที่ 4 ความสำคัญเกี่ยวกับความตระหนักเรื่องสุขภาพ มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า

ส่วนที่ 5 ความสำคัญเกี่ยวกับปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดการบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางทางอากาศภายในประเทศ มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า

ส่วนที่ 6 ความสำคัญของเหตุผลในการตัดสินใจเดินทางทางอากาศภายในประเทศ มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า

ส่วนที่ 7 ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติมในการตัดสินใจเดินทาง ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิด

งานวิจัยนี้มีการทดสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ จากการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด และนำผลที่ได้จากการทดสอบมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของแบบสอบถามนี้ เท่ากับ 0.95 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.7 แสดงว่าแบบสอบถามฉบับนี้มีความเชื่อมั่นสูง ดังนั้น จึงสามารถยอมรับและนำไปใช้งานวิจัยต่อไป โดยจำแนกรายด้านได้ ดังนี้

1. ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของปัจจัยด้านความตระหนักเรื่องสุขภาพ เท่ากับ 0.79
2. ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการทั้ง 7 ด้าน เท่ากับ 0.94
3. ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของด้านผลิตภัณฑ์ เท่ากับ 0.78
4. ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของด้านราคา เท่ากับ 0.88
5. ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของด้านช่องทางการจัดจำหน่าย เท่ากับ 0.70

6. ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของการส่งเสริม เท่ากับ 0.70
7. ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของด้านบุคคล เท่ากับ 0.90
8. ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของด้านกายภาพ เท่ากับ 0.82
9. ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของด้านกระบวนการ เท่ากับ 0.88

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 สมมติฐานเกี่ยวกับปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ และ รายได้ ที่แตกต่างกันมีการตัดสินใจเดินทางทางอากาศภายในประเทศแตกต่างกัน เนื่องจาก ตัวแปรทางด้านประชากรศาสตร์ เป็นตัวแปรที่ใช้วัดความต้องการและความพึงพอใจของผู้บริโภค รวมถึงความถี่ในการใช้สินค้าและบริการ

3.2 สมมติฐานเกี่ยวกับปัจจัยด้านความตระหนักเรื่องสุขภาพ ได้แก่ ระดับความกังวลต่อโรคติดต่อ ระดับความตื่นตัวต่อการรับรู้ความรุนแรงหรือการเปลี่ยนแปลงของโรคติดต่อ ระดับการป้องกันและระมัดระวังตนเองจากโรคติดต่อ และระดับการให้ความสำคัญกับบริการด้านสุขภาพตามกฎหมายระเบียบ ข้อกำหนด และมาตรการด้านสาธารณสุขที่แตกต่างกันมีการตัดสินใจเดินทางทางอากาศภายในประเทศแตกต่างกัน เนื่องจาก การที่บุคคลจะมีความเชื่อ และปฏิบัติตามคำแนะนำด้านสุขภาพต่อเมื่อตนเองมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับโรคนั้นๆ ดังนั้น บุคคลจะมีระดับความเชื่อด้านสุขภาพต่างกัน จึงส่งผลให้มีการตัดสินใจแตกต่างกัน

3.3 สมมติฐานเกี่ยวกับปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดการบริการ ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริม ด้านบุคคล ด้านกายภาพ และ ด้านกระบวนการ มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางทางอากาศภายในประเทศ เนื่องจาก ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดการบริการเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการดำเนินการตลาดที่สามารถควบคุมได้ จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจของผู้บริโภค

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ศึกษาค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและรายงานที่เกี่ยวข้อง เช่น รายงานวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความ เอกสารทางวิชาการ ข้อมูลจากสื่อสิ่งพิมพ์ และข้อมูลจากเว็บไซต์

4.2 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ศึกษาข้อมูลจากการใช้แบบสอบถาม โดยเก็บข้อมูลผู้โดยสารในพื้นที่กรุงเทพมหานครที่เคยเดินทางทางอากาศภายในประเทศ ช่วงเวลาตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 2565 เป็นต้นไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ และพฤติกรรมการเดินทางของกลุ่มตัวอย่าง ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายปัจจัยด้านความตระหนักเรื่องสุขภาพ และปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดการบริการ

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ประกอบด้วย

1) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มประชากรตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป ในการวิเคราะห์ปัจจัยทางด้านประชากรศาสตร์ และปัจจัยด้านความตระหนักเรื่องสุขภาพ

2) การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดการบริการ โดยสร้างตัวแปรจากค่าเฉลี่ยของระดับความสำคัญแต่ละด้าน ประกอบด้วย

ด้านผลิตภัณฑ์ หมายถึง ความปลอดภัยในการเดินทาง วันและเวลาเหมาะสมตามความต้องการระยะเวลาในการเดินทาง ความสะดวกสบายในการเดินทาง และมาตรฐานในการป้องกันโรคโควิด-19

ด้านราคา หมายถึง ราคาบัตรโดยสาร และราคาบริการเสริมเพิ่มเติมจากราคาบัตรโดยสาร

ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย หมายถึง ช่องทางการเลือกซื้อบัตรโดยสาร ช่องทางการชำระค่าบัตรโดยสาร ช่องทางการรับรู้ข้อมูล และช่องทางการเปลี่ยนแปลงเที่ยวบินหรือยกเลิกบัตรโดยสาร

ด้านการส่งเสริม หมายถึง การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ของสายการบินและสนามบิน การจัดโปรโมชั่นราคาบัตรโดยสารราคาพิเศษและบัตรโดยสารร่วมกับบัตรเครดิต

ด้านบุคคล หมายถึง การให้บริการของพนักงานสนามบิน และพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน

ด้านกายภาพ หมายถึง พื้นที่บริเวณและสิ่งอำนวยความสะดวกภายในสนามบินและเครื่องบิน

ด้านกระบวนการ หมายถึง ขั้นตอนกระบวนการการจองบัตรโดยสาร กระบวนการภายในสนามบิน การตรวจสอบคัดกรองผู้โดยสาร กระบวนการนำผู้โดยสารขึ้น และการส่งมอบสัมภาระ

2. ตัวแปรตาม คือ การตัดสินใจเดินทางทางอากาศภายในประเทศ โดยสร้างตัวแปรจากค่าเฉลี่ยของระดับความสำคัญเกี่ยวกับการตัดสินใจเดินทาง ประกอบด้วย ความรวดเร็วของระยะเวลาในการเดินทาง ความเชื่อมั่นในความปลอดภัยและมาตรฐานการเดินทาง ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง และ ความสะดวกสบายและสิ่งอำนวยความสะดวก การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ แสดงดังสมการที่ 1

$$Y = \beta_0 + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \beta_3 X_3 + \beta_4 X_4 + \beta_5 X_5 + \beta_6 X_6 + \beta_7 X_7 + \varepsilon \quad (1)$$

โดย Y คือ การตัดสินใจเดินทางทางอากาศภายในประเทศ

β_0 คือ ค่าคงที่ของสมการถดถอย

$\beta_1, \beta_2, \dots, \beta_7$ คือ ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระแต่ละตัวที่มีต่อตัวแปรตาม

X_1 คือ ผลัดภัณฑ์

X_2 คือ ราคา

X_3 คือ ช่องทางการจัดจำหน่าย

X_4 คือ การส่งเสริม

X_5 คือ บุคคล

X_6 คือ กายภาพ

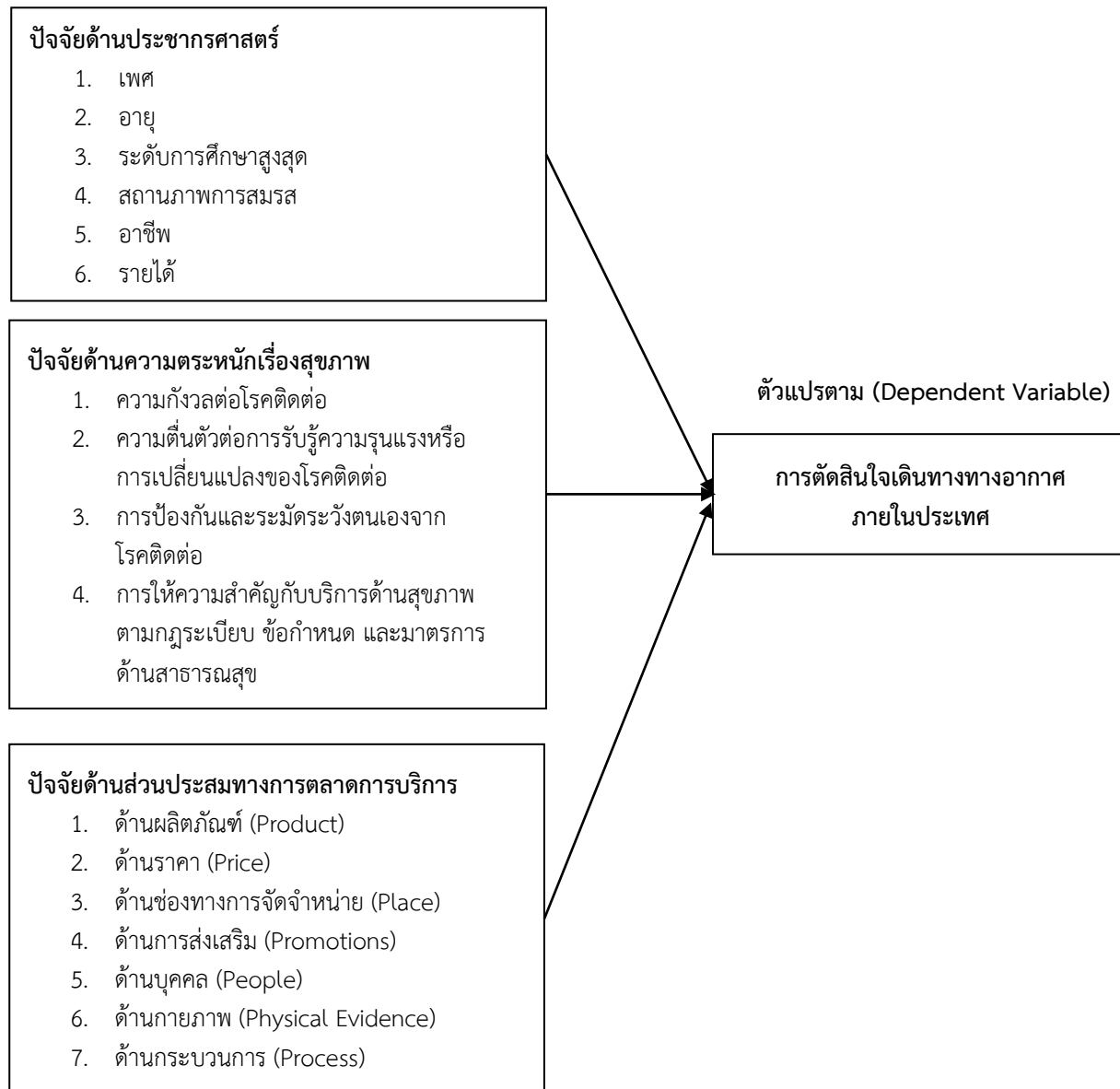
X_7 คือ กระบวนการ

ε คือ ค่าความคลาดเคลื่อน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาตรวจสอบแนวคิดและทฤษฎี รวมทั้งเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของผู้โดยสารและปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการเดินทางทางอากาศภายในประเทศ หลังการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 คลี่คลายลง โดยประยุกต์แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค ของ Kotler, P. & Keller, K. L. (2012) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยด้านลักษณะประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันจะลักษณะพฤติกรรมการแสดงออกที่แตกต่างกัน (วชิรวัชร งามละม่อม, 2558) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดการบริการ (Marketing Mix) หรือ 7P's (Kotler, P. & Keller, K. L., 2012) และ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความตระหนักด้านสุขภาพ แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพตามแนวความคิดของ Maiman, L. A., & Becker, M. H. (1974) จึงสามารถกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ ดังนี้

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. พฤติกรรมของผู้โดยสารที่เดินทางทางอากาศ ช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 คลี่คลายลง

ผู้ที่เคยเดินทางทางอากาศภายในประเทศส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 21-30 ปี สถานภาพการสมรสโสด ระดับการศึกษาสูงสุด คือ ระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน และมีระดับรายได้ ตั้งแต่ 30,001 – 45,000 บาท มีความถี่โดยเฉลี่ย 1 - 2 ครั้ง/เดือน เลือกเดินทางเพื่อท่องเที่ยวหรือพักผ่อน เดินทางในวันธรรมดา ช่วงเวลา 06.01 – 12.00 น. มีค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยต่อครั้ง ตั้งแต่ 1,001 – 3,000 บาท โดยให้ความสำคัญกับบริการด้านสุขภาพ ตามกฎระเบียบ ข้อกำหนด และมาตรการด้านสาธารณสุข โดยคำนึงถึงการป้องกันและระมัดระวังตนเองจากโรคติดต่อ และมีความตื่นตัวต่อการรับรู้ความรุนแรงหรือการเปลี่ยนแปลงของโรคติดต่อ อยู่ในระดับมาก ในขณะที่ระดับความสำคัญของความกังวลต่อโรคติดต่อ อยู่ในระดับปานกลาง

2. ระดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดการบริการ เปรียบเทียบปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ และปัจจัยด้านความตระหนักเรื่องสุขภาพที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางทางอากาศ ช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 คลี่คลายลง

ผู้ที่เคยเดินทางทางอากาศภายในประเทศให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดการบริการทั้ง 7 ด้านในระดับมากที่สุด โดยส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับด้านผลิตภัณฑ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.57 รองลงมา คือ ด้านบุคคล ด้านการส่งเสริม ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านราคา ด้านกระบวนการ และด้านกายภาพ ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความสำคัญส่วนประสมทางการตลาดการบริการทั้ง 7 ด้าน

ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดการบริการ	ระดับความสำคัญ			
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล	ลำดับ
1. ด้านผลิตภัณฑ์	4.57	0.38	มากที่สุด	1
2. ด้านราคา	4.30	0.61	มากที่สุด	5
3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	4.31	0.41	มากที่สุด	4
4. ด้านการส่งเสริม	4.33	0.57	มากที่สุด	3
5. ด้านบุคคล	4.53	0.50	มากที่สุด	2
6. ด้านกายภาพ	4.21	0.46	มากที่สุด	7
7. ด้านกระบวนการ	4.26	0.48	มากที่สุด	6

จากการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ระหว่างปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดการบริการ และการตัดสินใจเดินทางทางอากาศภายในประเทศ พบว่า มีปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดการบริการ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านกายภาพ และด้านกระบวนการ ซึ่งทั้ง 3 ด้าน ค่า t มีค่า Sig. น้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ทดสอบ คือ 0.05 ดังนั้น จึงสามารถปฏิเสธสมมติฐาน H_0 แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ด้านกายภาพ และด้านกระบวนการมีผลต่อการตัดสินใจเดินทางทางอากาศภายในประเทศ ในขณะที่ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดการบริการอีก 4 ด้าน ได้แก่ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริม และด้านบุคคล ค่า t มีค่า Sig. มากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ทดสอบ คือ 0.05 ดังนั้น จึงไม่สามารถปฏิเสธสมมติฐาน H_0 หมายถึง ปัจจัยด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริม และด้านบุคคล ไม่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางทางอากาศภายในประเทศ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ของปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดการบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางทางอากาศภายในประเทศ

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
(Constant)	0.989	0.264		3.742	0.000***
ด้านผลิตภัณฑ์	0.303	0.058	0.260	5.210	0.000***
ด้านราคา	0.014	0.034	0.019	0.407	0.685
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	0.027	0.053	0.026	0.515	0.607
ด้านการส่งเสริม	0.038	0.038	0.050	1.006	0.315
ด้านบุคคล	0.085	0.045	0.097	1.884	0.060*
ด้านกายภาพ	0.172	0.049	0.181	3.505	0.001***
ด้านกระบวนการ	0.153	0.044	0.169	3.487	0.001***

หมายเหตุ * ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.1
 ** ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05
 *** ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

จากการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ของปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ และ รายได้ พบว่า ค่า F มีค่า Sig. มากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ทดสอบ คือ 0.05 ดังนั้น จึงไม่สามารถปฏิเสธสมมติฐาน H_0 หมายถึง ผู้โดยสารที่มีลักษณะทางด้านประชากรศาสตร์แตกต่างกัน ไม่ส่งผลให้มีการตัดสินใจเดินทางทางอากาศภายในประเทศแตกต่างกัน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการตัดสินใจเดินทางทางอากาศภายในประเทศ จำแนกตามปัจจัยด้านประชากรศาสตร์

ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์	F	Sig.
เพศ	0.254	0.776
อายุ	0.886	0.490
สถานภาพการสมรส	0.555	0.575
ระดับการศึกษาสูงสุด	1.851	0.158
อาชีพ	0.555	0.734
รายได้	0.527	0.756

หมายเหตุ * ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.1
 ** ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05
 *** ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

ปัจจัยด้านความตระหนักเรื่องสุขภาพ ได้แก่ ระดับความกังวลต่อโรคติดต่อ ระดับความตื่นตัวต่อการรับรู้ความรุนแรงหรือการเปลี่ยนแปลงของโรคติดต่อ ระดับการป้องกันและระมัดระวังตนเองจากโรคติดต่อ และ ระดับการให้ความสำคัญกับบริการด้านสุขภาพ ตามกฎระเบียบ ข้อกำหนดและมาตรการด้านสาธารณสุข จากการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) พบว่า ระดับความกังวลต่อโรคติดต่อ ค่า F มีค่า Sig. เท่ากับ 0.000 และ ระดับการให้ความสำคัญกับบริการด้านสุขภาพ ตามกฎระเบียบ ข้อกำหนดและมาตรการด้านสาธารณสุข ค่า F มีค่า Sig. เท่ากับ 0.002 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ทดสอบ คือ 0.05 ดังนั้น จึงสามารถปฏิเสธสมมติฐาน H_0 หมายถึง ผู้โดยสารที่มีระดับความกังวลต่อโรคติดต่อ และระดับการให้ความสำคัญกับบริการด้านสุขภาพ ตามกฎระเบียบ ข้อกำหนดและมาตรการด้านสาธารณสุขแตกต่างกัน ส่งผลให้มีการตัดสินใจเดินทางทางอากาศภายในประเทศแตกต่างกัน ในขณะที่ระดับความตื่นตัวต่อการรับรู้ความรุนแรงหรือการเปลี่ยนแปลงของโรคติดต่อ และระดับการป้องกันและระมัดระวังตนเองจากโรคติดต่อ ค่า F มีค่า Sig. น้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ทดสอบ คือ 0.05 ดังนั้น จึงไม่สามารถปฏิเสธสมมติฐาน H_0 หมายถึง ผู้โดยสารที่มีระดับความตื่นตัวต่อการรับรู้ความรุนแรงหรือการเปลี่ยนแปลงของโรคติดต่อ และระดับการป้องกันและระมัดระวังตนเองจากโรคติดต่อแตกต่างกัน ไม่ส่งผลให้มีการตัดสินใจเดินทางทางอากาศภายในประเทศแตกต่างกัน ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการตัดสินใจเดินทางทางอากาศภายในประเทศ จำแนกตามปัจจัยด้านความตระหนักเรื่องสุขภาพ

ปัจจัยด้านความตระหนักเรื่องสุขภาพ	F	Sig.
ระดับความกังวลต่อโรคติดต่อ	6.887	0.000***
ระดับความตื่นตัวต่อการรับรู้ความรุนแรงหรือการเปลี่ยนแปลงของโรคติดต่อ	1.789	0.130*
ระดับการป้องกันและระมัดระวังตนเองจากโรคติดต่อ	2.266	0.061*
ระดับการให้ความสำคัญกับบริการด้านสุขภาพ ตามกฎระเบียบ ข้อกำหนดและมาตรการด้านสาธารณสุข	4.269	0.002***

หมายเหตุ * ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.1

** ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

*** ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

อภิปรายผล

พฤติกรรมของผู้โดยสารที่เดินทางทางอากาศช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 คลี่คลายลง พบว่า พฤติกรรมการเดินทางของผู้โดยสารในช่วงหลังการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 มีเหตุผลในการเดินทางเพื่อท่องเที่ยวหรือพักผ่อน ในวันธรรมดา ช่วงเวลา 06.01 – 12.00 น. โดยมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเดินทาง เนื่องจากการตื่นตัวป้องกันตัวเองในการเดินทาง เป็นการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตแบบใหม่ (New Normal) หมายถึง รูปแบบการดำเนินชีวิตอย่างใหม่ที่แตกต่างจากอดีต เนื่องจากมีบางสิ่งมากระทบ จนแบบแผนและแนวทางปฏิบัติที่คนในสังคมคุ้นเคยอย่างเป็นปกติและเคยคาดหมายล่วงหน้าได้ ต้องเปลี่ยนแปลงไปสู่วิถีใหม่ภายใต้หลักมาตรฐานใหม่ที่ไม่คุ้นเคย ประกอบด้วย วิธีคิด วิธีเรียนรู้ วิธีสื่อสาร วิธีปฏิบัติและการจัดการ การใช้ชีวิตแบบใหม่เกิดขึ้นหลังจากเกิดการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ทำให้ต้องปรับตัวเพื่อรับมือกับสถานการณ์ปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์ผลกระทบจากโรคโควิด-19 ต่อภาคอุตสาหกรรมการบินของทักษิณา แสนเย็น และคณะ (2563)

ระดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดการบริการ เปรียบเทียบปัจจัยด้านประชากรศาสตร์และปัจจัยด้านความตระหนักเรื่องสุขภาพที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางทางอากาศ ช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 คลี่คลายลง พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดการบริการ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านกระบวนการ และด้านกายภาพ ทั้ง 3 ปัจจัยส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางทางอากาศ โดยปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์เป็นปัจจัยหลักที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้โดยสาร กล่าวคือ ผู้โดยสารพิจารณาตัดสินใจจากความเชื่อมั่นในความปลอดภัยและมาตรฐานของการเดินทาง ความรวดเร็วของระยะเวลาในการเดินทาง ความสะดวกสบายในการเดินทาง นอกจากนี้ปัจจัยด้านกระบวนการและด้านกายภาพเป็นปัจจัยเสริมที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทาง เช่น การมีพื้นที่บริเวณรับรอง มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ และมีความรวดเร็วของกระบวนการเดินทางตั้งแต่การสำรองที่นั่ง การจำหน่ายบัตรโดยสาร และกระบวนการภายใน สอดคล้องกับการศึกษาของจุฑารัตน์ เหล่าพราหมณ์, ณัฐพงศ์ ประกอบการดี และ ชุติวรรณ ปราณีธรรม (2564) วิเคราะห์ผลกระทบของโรคโควิด-19 ต่อธุรกิจสายการบินและแนวโน้มของธุรกิจสายการบินหลังการระบาด พบว่า สายการบินมีความท้าทายที่สำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นด้านความปลอดภัยแก่ผู้โดยสาร และเสนอแนะให้สายการบินจำเป็นต้องให้ความสำคัญทั้งคุณภาพการบริการและความปลอดภัยด้านสาธารณสุข ความสะอาด และการเว้นระยะห่างทางสังคม รวมทั้งนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้เพื่อลดการสัมผัสทางด้านสนามบินควรเพิ่มมาตรการด้านความปลอดภัยสาธารณสุข และด้านปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ และ รายได้ของผู้โดยสารไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางทางอากาศภายในประเทศ ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของพชร สุขวิบูลย์ (2563) สำรวจพฤติกรรมของคนแต่ละ Generation ที่เปลี่ยนแปลงในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 พบว่า มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่แตกต่างกัน ซึ่งปัจจัยด้านอายุที่แตกต่างกันของผู้โดยสารไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางทางอากาศภายในประเทศ โดยให้ความสำคัญกับความตระหนักเรื่องสุขภาพ มีความกังวลต่อโรคติดต่อซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทาง สอดคล้องกับการศึกษาของวัฒนวงศ์

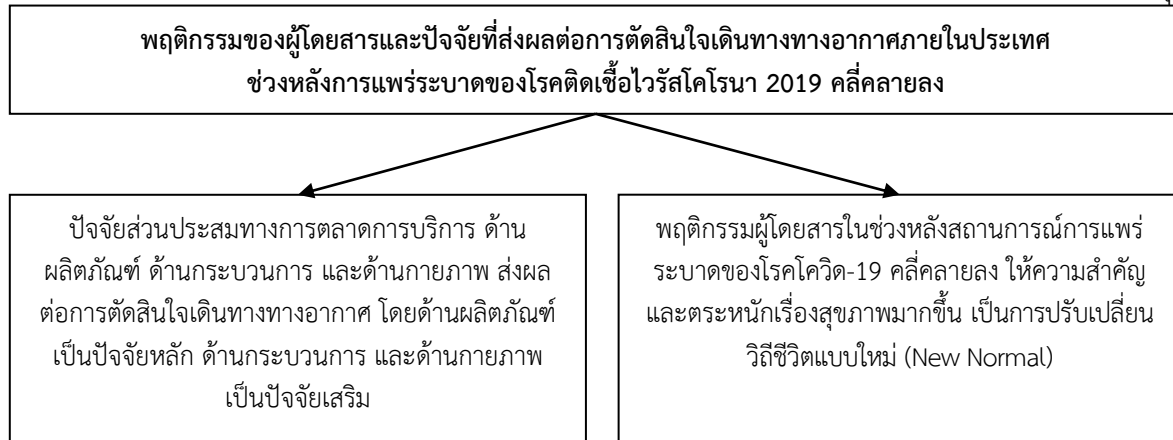
รัตนวราห (2557) กล่าวถึงการที่บุคคลจะมีความเชื่อและปฏิบัติตามคำแนะนำด้านสุขภาพ เช่น การป้องกันโรคภัยไข้เจ็บ หรือแนวทางการปฏิบัติ ต่อเมื่อตนเองมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับโรคนั้นๆ ในระดับหนึ่ง เช่น ความรุนแรงของโรค และเชื่อว่าตนมีความเสี่ยงต่อการเจ็บป่วย เชื่อว่าวิธีการปฏิบัติตัวนั้นสามารถควบคุมโรคได้ นอกจากนี้ผู้โดยสารที่เดินทาง ในช่วงหลังสถานการณ์โควิด-19 คลี่คลายลงมีการพิจารณาเรื่องการให้บริการด้านสุขภาพของสนามบินและกระบวนการเดินทางที่เป็นไปตามกฎระเบียบ ข้อกำหนด และมาตรการด้านสาธารณสุข สอดคล้องกับการศึกษาของจุฑารัตน์ เหล่าพราหมณ์, ญัฐพงศ์ ประกอบการดี และ ปอนด์ ทฤษฎีคุณ (2564) ระบุว่า ท่าอากาศยานจำเป็นต้องเพิ่มขึ้นตอนการคัดกรอง ผู้เข้ามาใช้บริการที่ท่าอากาศยานตามมาตรการควบคุมโรคที่กระทรวงสาธารณสุขและสำนักงานการบินพลเรือนกำหนด เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้โดยสารในด้านความปลอดภัย การรักษาความปลอดภัย และสุขอนามัย

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่จากการศึกษาพฤติกรรมของผู้โดยสารและปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางทางอากาศ ภายในประเทศ ช่วงหลังการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 คลี่คลายลง มีดังนี้

1. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดการบริการ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านกระบวนการ และด้านกายภาพ ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางทางอากาศ โดยปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์เป็นปัจจัยหลัก ผู้โดยสารพิจารณาตัดสินใจจากเชื่อมั่นในความปลอดภัยและมาตรฐานของการเดินทาง ความรวดเร็วของระยะเวลาในการเดินทาง ความสะดวกสบายในการเดินทาง นอกจากนี้ปัจจัยด้านกระบวนการ ความรวดเร็วของกระบวนการการเดินทางตั้งแต่การสำรองที่นั่ง การจำหน่ายบัตรโดยสาร และกระบวนการภายใน และด้านกายภาพ การมีพื้นที่บริเวณรับรอง มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เป็นปัจจัยเสริม

2. พฤติกรรมผู้โดยสารในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 คลี่คลายลง มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเดินทาง ให้ความสำคัญและตระหนักเรื่องสุขภาพมากขึ้น เนื่องจากการตื่นตัวป้องกันตัวเองในการเดินทาง เป็นการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตแบบใหม่ (New Normal) หลังจากเกิดการเปลี่ยนแปลง เพื่อปรับตัวกับสถานการณ์ปัจจุบัน

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาพฤติกรรมของผู้โดยสารและปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางทางอากาศภายในประเทศ ช่วงหลังการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 คลี่คลายลง พบว่า ผู้ที่เคยเดินทางทางอากาศภายในประเทศส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดการบริการทั้ง 7 ด้าน ในระดับมากที่สุด โดยให้ความสำคัญกับด้านผลิตภัณฑ์มากที่สุด รองลงมา คือ ด้านบุคคล ด้านการส่งเสริม ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านราคา ด้านกระบวนการ และด้านกายภาพ ตามลำดับ โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางทางอากาศภายในประเทศ ได้แก่ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ปัจจัยด้านกายภาพ และปัจจัยด้านกระบวนการ ซึ่งปัจจัยทั้ง 3 ด้าน ส่งผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจ ผู้โดยสารมีการพิจารณาเรื่องความปลอดภัยในการเดินทาง วัน เวลาเหมาะสมตามความต้องการ ระยะเวลาเดินทางรวดเร็ว เหมาะสม มีความสะดวกสบายใน

การเดินทาง มีมาตรฐานในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 มีสถานที่ภายในสะดวกสบาย มีสิ่งอำนวยความสะดวก รวมถึงความรวดเร็วของกระบวนการการเดินทาง ในขณะที่ปัจจัยด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริม และด้านบุคคล ไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางทางอากาศภายในประเทศ จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ และ รายได้ของผู้โดยสารที่แตกต่างกัน ไม่ส่งผลให้มีการตัดสินใจเดินทางทางอากาศภายในประเทศแตกต่างกัน สำหรับปัจจัยด้านความตระหนักเรื่องสุขภาพ พบว่า ผู้โดยสารที่มีระดับความกังวลต่อโรคติดต่อ และมีระดับการให้ความสำคัญกับบริการด้านสุขภาพ ตามกฎระเบียบข้อกำหนดและมาตรการด้านสาธารณสุขที่แตกต่าง ส่งผลให้มีการตัดสินใจเดินทางทางอากาศภายในประเทศแตกต่างกัน ในขณะที่ผู้โดยสารที่มีระดับความตื่นตัวต่อการรับรู้ความรุนแรงหรือการเปลี่ยนแปลงของโรคติดต่อ ระดับการป้องกันและระมัดระวังตนเองจากโรคติดต่อแตกต่างกัน ไม่ส่งผลให้มีการตัดสินใจเดินทางทางอากาศภายในประเทศแตกต่างกัน ซึ่งจากผลของงานวิจัยนี้เป็นการศึกษาช่วงเวลาที่ยานการณโควิด-19 คลี่คลายลง มีปัจจัยด้านความตระหนักเรื่องสุขภาพเป็นปัจจัยที่เพิ่มมาจากช่วงเวลาก่อนสถานการณ์โควิด-19 ดังนั้น ผู้โดยสารมีการตัดสินใจเดินทางทางอากาศภายในประเทศจากปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ด้านกายภาพ และด้านกระบวนการ ร่วมกับปัจจัยด้านความตระหนักเรื่องสุขภาพ

ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อให้หน่วยงานในอุตสาหกรรมการบินได้ใช้เป็นแนวทางในการวางแผนนโยบาย กลยุทธ์ รวมทั้งแผนทางการตลาดให้สอดคล้องกับสถานการณ์และพฤติกรรมของผู้โดยสารที่เปลี่ยนแปลง ดังนี้

1.1 ผู้ประกอบการสนามบินควรให้ความสำคัญกับการให้บริการผู้โดยสารที่มีความสะดวกสบาย และกระบวนการขั้นตอนในการเดินทางที่รวดเร็ว โดยปรับปรุงจัดระเบียบในกระบวนการ Check-in การตรวจสอบบัตรโดยสารผู้โดยสาร กระบวนการนำผู้โดยสารขึ้นเครื่องบิน และการส่งมอบสัมภาระ ซึ่งในกระบวนการดังกล่าว ผู้ให้บริการสนามบินและสายการบินควรมีการร่วมมือกันในการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวก และการนำเทคโนโลยีมาใช้ เพื่อลดระยะเวลาและขั้นตอนในการเดินทาง เนื่องจากผลการวิจัยมีการระบุว่า ผู้โดยสารมีการพิจารณาตัดสินใจด้านผลิตภัณฑ์จากความเชื่อมั่นในความปลอดภัยมาตรฐานของการเดินทาง และความรวดเร็วของระยะเวลาในการเดินทาง

1.2 สายการบินควรมีมาตรการชดเชย และจัดสิ่งอำนวยความสะดวกรองรับให้แก่ผู้โดยสาร เมื่อเที่ยวบินมีความล่าช้าหรือเที่ยวบินถูกยกเลิก เนื่องจากผลการวิจัยมีการระบุว่า ผู้โดยสารมีการพิจารณาตัดสินใจเดินทางจากความสะดวกสบายในการเดินทาง และระยะเวลาในการเดินทางที่รวดเร็ว

1.3 ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมการบินควรให้ความสำคัญกับความตระหนักเรื่องสุขภาพให้มีมาตรฐานในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ภายในสนามบิน และบนเครื่องบิน เนื่องจากผลการวิจัยมีการระบุว่า ผู้โดยสารมีการตื่นตัวและป้องกันตัวเอง ปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตแบบใหม่ ปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินชีวิตที่แตกต่างจากอดีต และมีความกังวลต่อโรคติดต่อ โดยมีการพิจารณาตัดสินใจเดินทางจากการให้บริการด้านสุขภาพของสนามบินและกระบวนการเดินทางที่เป็นไปตามข้อกำหนดและมาตรการด้านสาธารณสุขเพิ่มขึ้น

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเปรียบเทียบผลงานวิจัยนี้กับผลงานวิจัยที่ผ่านมาที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของผู้โดยสารและปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางทางอากาศภายในประเทศ ช่วงก่อนและหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เพื่อแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมและปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางที่เปลี่ยนแปลงไปได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

2.2 ควรทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับปัจจัยด้านความตระหนักเรื่องสุขภาพที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางทางอากาศภายในประเทศหลังการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 คลี่คลายลง โดยการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณ เพื่อแสดงให้เห็นถึงปัจจัยความตระหนักเรื่องสุขภาพข้อใดที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางของผู้โดยสาร

เอกสารอ้างอิง

- กัลยกร วรกุลสถัญญานี และ พรทิพย์ สัมปัตตะวนิช. (2553). *การโฆษณาเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2565). *รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการสำรวจพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของชาวไทย ปี 2564*. กรุงเทพฯ: อินทัช รีเสิร์ช แอนด์ คอนซัลแทนซี
- จุฑารัตน์ เหล่าพราหมณ์, ญัฐพงศ์ ประกอบการดี และ ชูสิวรรณ ปรานีธรรม. (2564). วิเคราะห์ผลกระทบของการระบาด COVID-19 ต่อธุรกิจสายการบินและแนวโน้มอนาคตของธุรกิจ สายการบินหลังการระบาด. *วารสารมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์*, 13(1), 113-135.
- จุฑารัตน์ เหล่าพราหมณ์, ญัฐพงศ์ ประกอบการดี และ ปอนด์ ทฤษฎีคุณ. (2564). การจัดการการดำเนินงานท่าอากาศยาน เพื่อรองรับการเดินทางทางอากาศแบบชีวิตวิถีใหม่. *วารสารนักบริหาร*, 41(1), 59-68.
- ฉัตยาพร เสมอใจ. (2556). *พฤติกรรมผู้บริโภค*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ญาณวรุฒม์ ธนพัฒน์เจริญ. (2564). *การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อซ้ำของตัวเครื่องบินภายในประเทศเพื่อการท่องเที่ยวในช่วงวิกฤตโควิด-19*. (การจัดการมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล).
- ฐาปกรณ์ นาคปานเอี่ยม. (2561). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการเลือกใช้อยานพาหนะสำหรับเดินทางมา มหาวิทยาลัยรามคำแหงของนักศึกษาปริญญาโท บริหารธุรกิจ*. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง).
- ทักษิณา แสนเย็น, วรุฒิ เว้นบาป, วีระพันธ์ ช่วยประสิทธิ์, กุลธวัช ศรายุทธ และอาภาภรณ์ หาโสีะ. (2563). บทวิเคราะห์ การรับมือโรคโควิด 19: ผลกระทบต่ออุตสาหกรรมการบิน. *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 3(2), 209-220.
- นุสรา เทิงวิเศษ, ดาราวลี แก้วเมือง และ พรชพร เครือวงษ์. (2564). *การศึกษาผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 ต่อธุรกิจขนส่งสินค้าในเขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดตาก*. สืบค้น 3 มิถุนายน 2565. จาก <https://citly.me/JbADz>.
- บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน). (2564). *รายงานสถิติขนส่งทางอากาศ 2020*. กรุงเทพฯ: บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน).
- พชร สุขวิบูลย์. (2563). *การสำรวจพฤติกรรมของคนที่เปลี่ยนแปลงไปในช่วง COVID-19*. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- วชิรวัชร งามละม่อม. (2558). แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวกับลักษณะทางประชากรศาสตร์. สืบค้น 3 มิถุนายน 2565. จาก http://learningofpublic.blogspot.com/2015/09/blog-post_11.html.
- วัฒนวงศ์ รัตนวราห. (2557). *การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการสวมใส่หมวกนิรภัยโดยการใช้สมการโครงสร้างพื้นฐานทฤษฎีแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพในสังคมเมืองและชนบท*. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- สำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทย. (2565). *รายงานสถานะอุตสาหกรรมการบินของประเทศไทย พ.ศ. 2564*. กรุงเทพฯ: กองเศรษฐกิจการบิน ฝ่ายส่งเสริมอุตสาหกรรมการบิน สำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทย.
- สุเมธ องกิตติกุล และ ณิชมน ทองพัฒน์. (2563). *เตรียมความพร้อมระบบขนส่งสาธารณะไทยในสถานการณ์โควิด-19*. สืบค้น 3 มิถุนายน 2565. จาก <https://tdri.or.th/2020/05/making-public-transport-safe-from-covid-19/>.
- สุรเมศวร์ พิริยะวัฒน์. (2551). *การวิเคราะห์ความต้องการเดินทาง (Travel Demand Analysis)*. สืบค้น 3 มิถุนายน 2565. จาก www.surames.com/index.php?lay=show&ac=article&id=538787407&Ntype=3.
- อังคณา ถนอมเกียรติ และ ธนพล อินประเสริฐกุล. (2564). การให้บริการขนส่งสินค้าทางอากาศ: การปรับตัวของธุรกิจการบินภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019. *วารสารศิลปศาสตร์และอุตสาหกรรมบริการ*, 4(2), 385-395.
- อารียา สุโขโต. (2563). *วิกฤตโควิด-19 กับการปรับตัวของธุรกิจการบิน*. สืบค้น 3 มิถุนายน 2565. จาก https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/download/article/article_20210120134825.pdf.

- Blockdit. (2564). โครงสร้างอุตสาหกรรมการบิน (*Aviation Industry*). สืบค้น 3 มิถุนายน 2565. จาก <https://www.blockdit.com/posts/60ab4cf6374add0c4f957bbc>.
- Kotler, P. & Keller, K. L. (2012). *Marketing management* (14th ed.). New Jersey: Pearson Education, Inc.
- Maiman, L. A., & Becker, M. H. (1974). The health belief model: Origins and correlates in psychological theory. *Health education monographs*, 2(4), 336-353.

Factors affecting consumers' spending on street food purchases through the Shopee Food application in Bangkok

Kunanon Wannasarn^{1*} and Chittawan Chanagul²

¹ Master Student, Business economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

² Department of Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: kunanon.i@ku.th

ABSTRACT

This article aimed (1) to study consumer behavior and opinions regarding Marketing mix factors influencing the purchase of street food; and (2) to study the Marketing mix factors affecting the value of street food purchases. This research is Quantitative Research. the instrument for collecting data was collected from 400 people. Analysis of data by Descriptive statistics using frequency, percentage, mean, standard deviation, Multiple Regression and P-Value. The study found that: 1) the most of samples are female, aged 15 to 32 years old, and graduated with a bachelor's degree. Their occupations are company employees, have a monthly income of 2,000 - 41,300 baht, and have monthly expenses ranging from 1,500 to 34,300 baht as well as total liabilities of 0 - 1,000,000 baht. The frequency of purchases per week is 1 - 4 times per week and has consumption expenses of 100 to 1700 baht per week. Most of them usually buy savory food from 12: 00 p.m. - 5: 00 p.m and pay by cash on delivery. The frequency of eating out is 0 - 7 times a week. 2) Demographic factors include age, education level, monthly income, and marketing mix factors related to marketing promotion that affect the value of street food purchases through the Shopee Food application.

Keywords: Street Food, Application, Shopee Food

ปัจจัยที่มีผลต่อมูลค่าการซื้อขายอาหารริมทาง (Street Food) ของผู้บริโภคผ่านแอปพลิเคชันชอปปี้ฟู้ด (Shopee Food) ในกรุงเทพมหานคร

คุณานันต์ วรรณสาร^{1*} และ ชิตตะวัน ชนะกุล²

¹ นิสิตปริญญาโท สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

² ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: kunanon.i@ku.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมและความคิดเห็นด้านปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อมูลค่าการซื้อขายอาหารริมทาง และ (2) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อมูลค่าการซื้อขายอาหารริมทาง การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามจำนวน 400 ชุด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ จำนวนความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ และ P-Value ผลการศึกษาพบว่า 1) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีช่วงอายุอยู่ระหว่าง 15 - 32 ปี มีระดับการศึกษาปริญญาตรี ประกอบอาชีพเป็น พนักงานบริษัทเอกชน หรือรับจ้าง มีรายได้รวมต่อเดือน 2,000 - 41,300 บาท มีรายจ่ายรวมต่อเดือน 1,500 - 34,300 บาท มีหนี้สินรวม 0 - 1,000,000 บาท ความถี่ในการซื้อต่อสัปดาห์อยู่ที่ระหว่าง 1 - 4 ครั้งต่อสัปดาห์ ค่าใช้จ่ายในการบริโภคต่อสัปดาห์อยู่ที่ 100 - 1,700 บาทต่อสัปดาห์ ประเภทอาหารที่ซื้อเป็นประจำเป็นอาหารคาว ส่วนใหญ่จะซื้อช่วงเวลา 12 : 00 น. - 17 : 00 น. ช่องทางการชำระเงิน เป็นการเก็บเงินปลายทาง ความถี่ในการรับประทานอาหารข้างนอกบ้าน 0 - 7 ครั้งต่อสัปดาห์ 2) ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านการส่งเสริมการตลาดส่งผลต่อมูลค่าการซื้อขายอาหารริมทางผ่านแอปพลิเคชันชอปปี้ฟู้ด

คำสำคัญ: อาหารริมทาง, แอปพลิเคชัน, ชอปปี้ฟู้ด

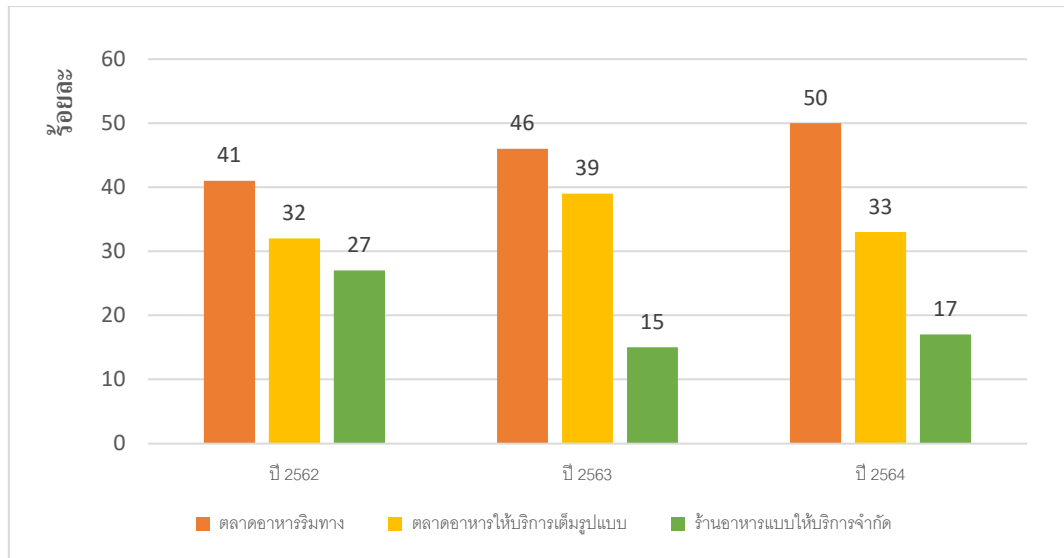
© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

อาหารเป็นปัจจัยสำคัญต่อการดำรงชีพของมนุษย์ และสะท้อนถึงรูปแบบวัฒนธรรมของแต่ละภูมิภาค ในประเทศไทยอุตสาหกรรมอาหารมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจ เพราะเป็นภาคส่วนที่สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตทางการเกษตร จากข้อมูลในปัจจุบันอาหารที่นักท่องเที่ยวสามารถหาซื้อได้ง่ายที่สุดและมีอาหารให้เลือกหลากหลายคืออาหารริมทางที่มีกระจายอยู่ทั่วประเทศ ในปี พ.ศ. 2559 มีการรายงานจากสำนักข่าว CNN เกี่ยวกับร้านอาหารริมทาง ที่เป็นที่ยอมรับและมีรสชาติดีเยี่ยมน่าทาน พบว่า ประเทศไทยโดยเฉพาะจังหวัดกรุงเทพมหานคร ได้อันดับ 1 ของโลก สำหรับเมืองที่มีร้านอาหารริมทางที่ดีที่สุด ทั้งนี้ประชาชนในกรุงเทพมหานครมีความชื่นชอบในการรับประทานอาหารริมทาง เนื่องจากมีราคาที่ถูก มีอาหารให้เลือกหลากหลายประเภท และเข้าถึงได้ง่าย

เมื่อพิจารณาภาพที่ 1 พบว่า ในปี พ.ศ. 2562 ตลาดอาหารริมทาง (Street Food) มีส่วนแบ่งทางการตลาดสูงที่สุดร้อยละ 41 คิดเป็นมูลค่าทางการตลาด 1.76 แสนล้านบาท รองลงมาคือตลาดอาหารที่ให้บริการเต็มรูปแบบ (Full Service) มีส่วนแบ่งทางการตลาดร้อยละ 32 คิดเป็นมูลค่าทางการตลาด 1.37 แสนล้านบาท และร้านอาหารแบบให้บริการจำกัด (Limited Service Restaurant) มีส่วนแบ่งทางการตลาดน้อยที่สุดร้อยละ 27 คิดเป็นมูลค่าทางการตลาด 1.16 แสนล้านบาท เช่นเดียวกันในปี พ.ศ. 2563 ตลาดอาหารริมทาง มีส่วนแบ่งทางการตลาดสูงที่สุดร้อยละ 46 คิดเป็นมูลค่าทางการตลาด 1.84 แสนล้านบาท รองลงมาคือตลาดอาหารที่ให้บริการเต็มรูปแบบมีส่วนแบ่งทางการตลาดร้อยละ 39 คิดเป็นมูลค่าทางการตลาด 1.58 แสนล้านบาท และร้านอาหารแบบให้บริการจำกัด มีส่วนแบ่งทางการตลาดน้อยที่สุดร้อยละ 15 คิดเป็นมูลค่าทางการตลาด 0.62 แสนล้านบาท และในปี พ.ศ. 2564 ตลาดอาหารริมทางยังคงมีส่วนแบ่งทางการตลาดสูง

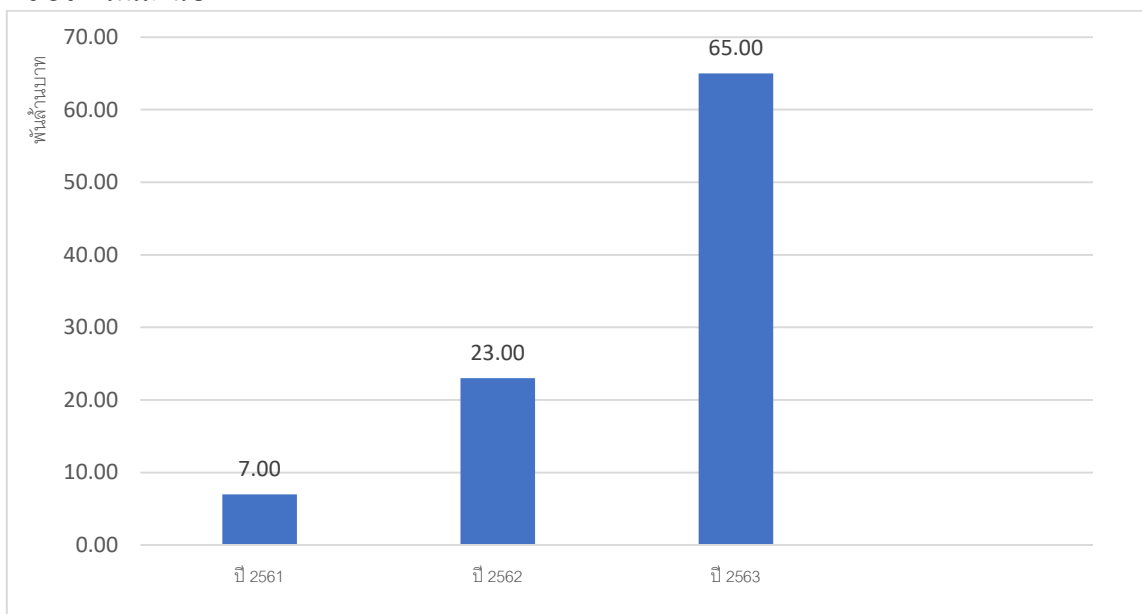
ที่สุด และเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2563 เป็นร้อยละ 50 รองลงมาคือตลาดอาหารที่ให้บริการเต็มรูปแบบมีส่วนแบ่งทางการตลาดลดลงเป็นร้อยละ 33 และร้านอาหารแบบให้บริการจำกัดมีส่วนแบ่งทางการตลาดเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 17 ตามลำดับ

ภาพที่ 1 ส่วนแบ่งทางการตลาดของตลาดอาหาร (ร้อยละ) ในประเทศไทย

ที่มา : eukeik .ee (2565)

ปัจจุบันพฤติกรรมการซื้อขาย และการรับประทานอาหารของมนุษย์มีการเปลี่ยนแปลง มีการใช้ชีวิตอย่างเร่งรีบ ต้องการความสะดวกสบาย และยังต้องการหลีกเลี่ยงการจราจรที่ติดขัด แต่มีข้อจำกัดด้านเวลา ส่งผลให้ผู้คนมีแนวโน้มเลือกใช้บริการจัดส่งอาหาร (Delivery) เพิ่มขึ้น จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ที่ระบาดในประเทศไทยเมื่อช่วงปลายปี พ.ศ. 2562 ส่งผลให้ธุรกิจฟู้ดเดลิเวอรี่ เติบโตขึ้นอย่างก้าวกระโดด จากภาพที่ 2 จะเห็นได้ว่าในปี พ.ศ. 2562 มูลค่าตลาดเพิ่มมากขึ้นจาก 7.00 พันล้านบาทเป็น 23.00 พันล้านบาทคิดเป็นอัตราการเติบโตร้อยละ 328.57 เช่นเดียวกันในปี พ.ศ. 2563 มูลค่าธุรกิจฟู้ดเดลิเวอรี่ ยังคงเติบโตต่อเนื่องคิดเป็นร้อยละ 282.60 จากปี พ.ศ. 2562 มูลค่าตลาดอยู่ที่ 6.50 พันล้านบาท

ภาพที่ 2 มูลค่าการเติบโตของธุรกิจฟู้ดเดลิเวอรี่

ที่มา : Marketeer Team (2564)

การแข่งขันของธุรกิจฟู้ดเดลิเวอรี มีความรุนแรงอย่างต่อเนื่องทั้งในด้านการจัดโปรโมชั่นส่วนลดให้แก่ทั้งผู้ให้บริการ และร้านอาหาร การขยายพื้นที่การให้บริการ และการเพิ่มรูปแบบการให้บริการ อีกทั้งการขยายบริการไปด้านอื่นๆ นอกเหนือจากธุรกิจฟู้ดเดลิเวอรี อย่างเช่น การซื้อสินค้า การขนส่งสินค้า และการเงิน และในปี พ.ศ. 2564 ได้มีการเปิดตัว แอปพลิเคชันสั่งอาหารเจ้าใหม่คือ แอปพลิเคชันช้อปปี้ฟู้ด (Shopee Food) โดยShopee ถือเป็นธุรกิจอีคอมเมิร์ซ (E-Commerce) ที่มีผู้ใช้งานสูงที่สุดในประเทศไทย โดยมีผู้ใช้งานถึง 51 ล้านคน (WP, 2564) ซึ่งทำให้การให้บริการของ Shopee นั้นครอบคลุมในด้านบริการส่งอาหารเพิ่มขึ้น ทั้งนี้รายได้ของ Shopee เองได้เติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง เมื่อพิจารณาการขายอาหารริมทางผ่านแอปพลิเคชันช้อปปี้ พบว่ามีความโดดเด่นในด้านผลิตภัณฑ์ ที่มีฐานลูกค้าเก่าของช้อปปี้ที่มีอยู่อย่างหนาแน่น และแอปพลิเคชันช้อปปี้พัฒนาต่อจากแอปพลิเคชันช้อปปี้จึงทำให้ลูกค้าเข้าถึงง่าย ด้านราคา ที่มีราคาค่าจัดส่งต่ำกว่าคู่แข่ง และไม่มีเงื่อนไขในราคาเริ่มต้น ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ที่มีความสะดวกลูกค้าไม่ต้องเสียเวลาเดินทางซื้ออาหารเอง และด้านการส่งเสริมการขาย ซึ่งแอปพลิเคชันช้อปปี้ ใช้กลยุทธ์ในการโฆษณา 2 แบบ คือ 1.กลยุทธ์ด้านราคา มีโปรโมชั่นสำหรับลูกค้ามากมาย 2.กลยุทธ์ใช้ฟรีเซ็นเตอร์ โดยทางช้อปปี้จะใช้บุคคลผู้มีชื่อเสียงมาเพื่อโปรโมทแอปพลิเคชัน

ด้วยเหตุผลดังกล่าวที่ได้แสดงให้เห็นความสำคัญของอาหารริมทาง ธุรกิจฟู้ดเดลิเวอรี ที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจไทย และแอปพลิเคชันช้อปปี้ฟู้ดที่มีความโดดเด่นมากกว่าคู่แข่ง ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาภาพรวมของปัจจัยที่มีผลต่อมูลค่าการซื้ออาหารริมทาง (Street Food) ของผู้บริโภคผ่านแอปพลิเคชันช้อปปี้ฟู้ด (Shopee Food) ในกรุงเทพมหานคร เนื่องจากเป็นเมืองหลวงของประเทศไทยและมีประชากรอาศัยอยู่มากที่สุด โดยผลจากการศึกษาจะแสดงให้เห็นถึงความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้ออาหารริมทางผ่านแอปพลิเคชันช้อปปี้ฟู้ด ซึ่งจะเป็นข้อมูลในการวางนโยบายต่อทั้งธุรกิจฟู้ดเดลิเวอรี ร้านค้าอาหารริมทาง และหน่วยงานของภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมและความคิดเห็นด้านปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อมูลค่าการซื้ออาหารริมทาง
2. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อมูลค่าการซื้ออาหารริมทาง

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ ทางผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มประชากรจากผู้ที่อาศัยในเขตจังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยวิธีการสุ่มแบบง่ายแบบสอบถามแบบออนไลน์ จำนวน 400 ชุด ซึ่งมีประชากรที่อาศัยในจังหวัดกรุงเทพมหานครรวมถึงประชากรแฝงรวมจำนวน 13,827,994 คน คำนวณโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (1973)

$$\text{ดังนั้น } n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

โดยที่ n = จำนวนตัวอย่างที่ต้องการ

N = จำนวนประชากร

e = ค่าความคลาดเคลื่อนของการประมาณค่า (ในการวิจัยครั้งนี้กำหนดค่าความคลาดเคลื่อนที่ 0.05)

ดังนั้น n = 400 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษานี้ ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลสำหรับการวิจัยจากการศึกษาทฤษฎี แนวความคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นการสอบถามข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ อาชีพ ระดับการศึกษา ประเภทที่พักอาศัย รายได้ รายจ่าย และหนี้สินรวม

ส่วนที่ 2 เป็นการสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมในการสั่งซื้ออาหารริมทางผ่านแอปพลิเคชันช้อปปี้ฟู้ดของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ความถี่ในการซื้อ ค่าใช้จ่ายในการบริโภค ประเภทอาหารที่ซื้อประจำ ช่วงเวลาที่ซื้อ ช่องทางในการชำระเงิน และความถี่ในการรับประทานอาหารข้างนอกบ้าน

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้ออาหารริมทาง (Street Food) ของผู้บริโภคผ่านแอปพลิเคชันช้อปปี้ฟู้ด (Shopee Food) ได้แก่ ด้านราคา ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากร ด้านลักษณะทางกายภาพ และด้านกระบวนการ

3. สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยประชากรศาสตร์มีผลต่อการซื้ออาหารริมทางผ่านแอปพลิเคชันช้อปปี้ฟู้ดในกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีผลต่อการซื้ออาหารริมทางผ่านแอปพลิเคชันช้อปปี้ฟู้ดในกรุงเทพมหานคร

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ราย ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ในการเก็บข้อมูล (Online Questionnaire)

4.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นการรวบรวมข้อมูลจากงานวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความ และเอกสารอ้างอิงต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

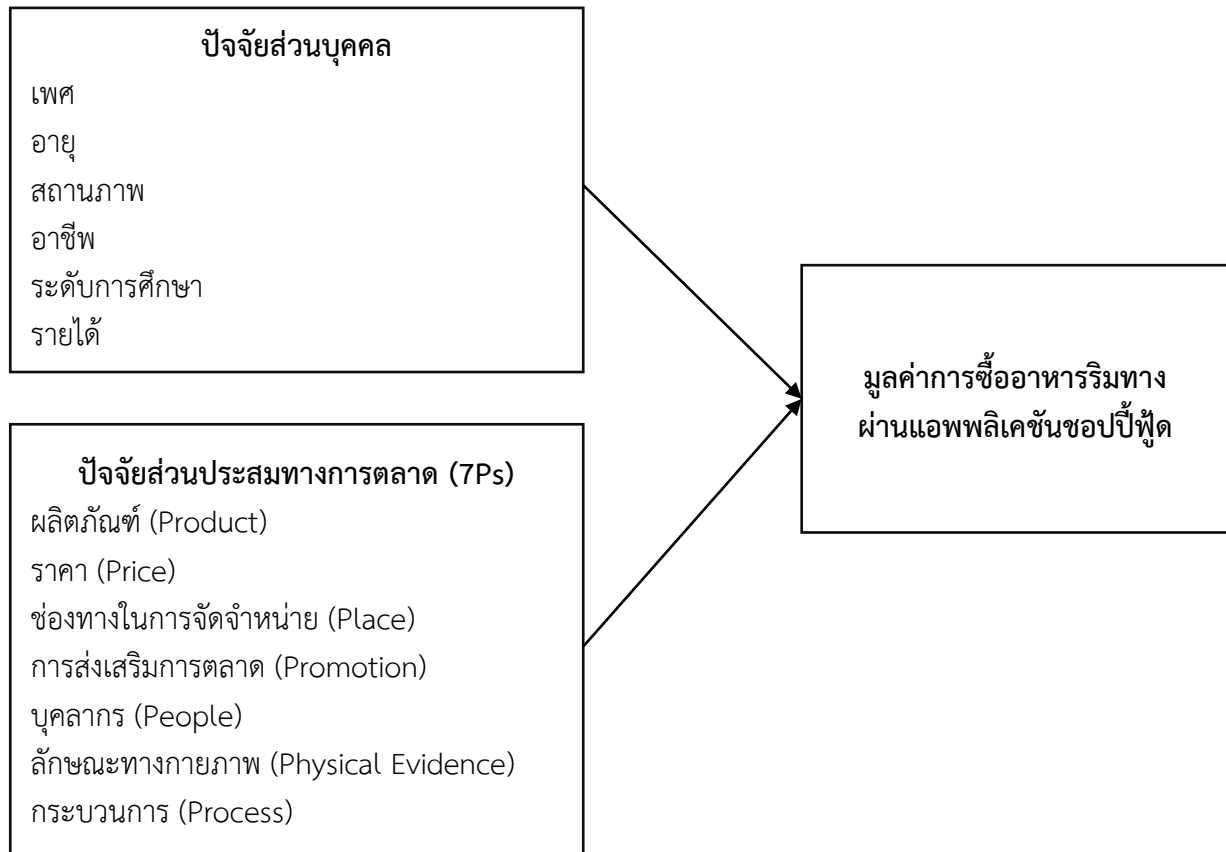
เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลได้จากแบบสอบถามจากประชากรกลุ่มตัวอย่างเรียบร้อยแล้ว ทางผู้วิจัยจะนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้เครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูล โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์แบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลโดยใช้สถิติพรรณนา โดยการหาค่าความถี่ร้อยละ เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ และข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมในการสั่งซื้ออาหารริมทางผ่านแอปพลิเคชันช้อปปี้ฟู้ดของกลุ่มตัวอย่าง

$$\text{ค่าร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนความถี่ที่ต้องการหา} * 100}{\text{จำนวนข้อมูลทั้งหมด}}$$

5.2 การวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงอนุมานเพื่อทดสอบสมมติฐาน โดยการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Linear Regression) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระซึ่งก็คือ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ได้จากการวิเคราะห์ปัจจัยกับตัวแปรตาม คือ การตัดสินใจใช้บริการสั่งอาหารแบบเดลิเวอรี่ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ และปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดเข้าในสมการเพื่อวิเคราะห์ทุกปัจจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ภาพรวมการเลือกซื้ออาหารริมทางผ่านแอปพลิเคชันชอปป๊อปปี้

ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 400 ตัวอย่างพบว่ากลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็นเพศ หญิง ร้อยละ 57.50 และเพศชาย ร้อยละ 42.50 ตามลำดับ อายุโดยส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่างอยู่ระหว่าง 15 - 32 ปี คิดเป็นร้อยละ 59.75 ส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 70.50 มีอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน หรือรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 45.50 ขณะที่ระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรี หรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 77 ประเภทที่พักอาศัยเป็นบ้าน คิดเป็นร้อยละ 71.75 ส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในที่พักอาศัย 1 - 4 คน คิดเป็นร้อยละ 79.50 ส่วนมากมีรายได้รวมต่อเดือน 2,000 - 41,300 บาท คิดเป็นร้อยละ 88 ทั้งยังมีรายจ่ายรวมต่อเดือน 1,500 - 34,300 บาท คิดเป็นร้อยละ 94 และส่วนใหญ่มีหนี้สินรวม 0 - 1,000,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 98.25 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

พฤติกรรมในการสั่งซื้ออาหารริมทางผ่านแอปพลิเคชันชอปป๊อปปี้ของกลุ่มตัวอย่าง ความถี่ในการซื้อต่อสัปดาห์อยู่ที่ระหว่าง 1 - 4 ครั้งต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 74.50 ค่าใช้จ่ายในการบริโภคต่อสัปดาห์อยู่ที่ 100 - 1700 บาทต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 98 ประเภทอาหารที่ซื้อประจำเป็นอาหารคาว คิดเป็นร้อยละ 84.25 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะเข้าซื้อช่วงเวลา 12 : 00 น. - 17 : 00 น. คิดเป็นร้อยละ 46.75 และชำระเงินโดยการเก็บเงินปลายทาง คิดเป็นร้อยละ 43.25 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับประทานอาหารนอกบ้าน 0 - 7 ครั้งต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 89.25

ความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อมูลค่าการซื้ออาหารริมทางของผู้บริโภคผ่านแอปพลิเคชันชอปป๊อปปี้ พบว่า

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยตัวแปรอิสระปัจจัยด้านราคา

ตัวแปรอิสระ (ปัจจัยด้านราคา)	ค่าเฉลี่ย
ราคามีความเหมาะสมกับคุณภาพ	4.50
ราคาถูกกว่าการซื้อผ่านร้านค้าโดยตรง	4.28
มีการระบุราคาชัดเจน	4.58
รวม	4.45

ปัจจัยด้านราคา กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อระดับปัจจัยโดยรวมอยู่ระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45 โดยปัจจัยย่อยที่ส่งผลต่อกลุ่มตัวอย่างมากที่สุด คือ มีการระบุราคาชัดเจน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 ระดับมากที่สุด ราคามีความเหมาะสมกับคุณภาพ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 ระดับมากที่สุด และราคาถูกกว่าการซื้อผ่านร้านค้าโดยตรง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.28 ระดับมากที่สุด ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยตัวแปรอิสระปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์

ตัวแปรอิสระ (ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์)	ค่าเฉลี่ย
มีการแยกหมวดอาหาร ร้านเล็ก แบรินด์ดัง ร้านใกล้ตัว	4.51
สามารถติดตามสถานะการสั่งซื้ออาหารได้	4.58
รูปแบบ Platform สวยน่าใช้	4.23
ความหลากหลายของช่องทางการชำระเงิน	4.06
รวม	4.34

ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อระดับปัจจัยโดยรวมอยู่ระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.34 โดยปัจจัยย่อยที่ส่งผลต่อกลุ่มตัวอย่างมากที่สุด คือ สามารถติดตามสถานะการสั่งซื้ออาหารได้ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 ระดับมากที่สุด มีการแยกหมวดอาหาร ร้านเล็ก แบรินด์ดัง ร้านใกล้ตัว ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51 ระดับมากที่สุด รูปแบบ Platform สวยน่าใช้ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 ระดับมากที่สุด และความหลากหลายของช่องทางการชำระเงิน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.06 ระดับมากที่สุด ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยตัวแปรอิสระปัจจัยด้านช่องทางในการจัดจำหน่าย

ตัวแปรอิสระ (ปัจจัยด้านช่องทางในการจัดจำหน่าย)	ค่าเฉลี่ย
ประหยัดเวลาในการเดินทาง	4.75
มีร้านค้าให้เลือกมากมาย	4.51
ใช้งานง่ายไม่ซับซ้อน	4.54
ค้นหารายการอาหารที่ต้องการได้ง่าย	4.52
รวม	4.58

ปัจจัยด้านช่องทางในการจัดจำหน่าย กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อระดับปัจจัยโดยรวมอยู่ระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 โดยปัจจัยย่อยที่ส่งผลต่อกลุ่มตัวอย่างมากที่สุด คือ ประหยัดเวลาในการเดินทาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.75 ระดับมากที่สุด ใช้งานง่ายไม่ซับซ้อน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54 ระดับมากที่สุด ค้นหารายการอาหารที่ต้องการได้ง่าย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.52 ระดับมากที่สุด และมีร้านค้าให้เลือกมากมาย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51 ระดับมากที่สุด ตามลำดับ

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยตัวแปรอิสระปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด

ตัวแปรอิสระ (ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด)	ค่าเฉลี่ย
มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการขายร่วมกับร้านค้า เช่น โค้ดลดราคา โค้ดส่งฟรี เป็นต้น	4.64
โปรโมชั่นจำกัดเวลา (Flash Sale)	4.41
โปรโมชั่นร้านเล็กลดสูงสุด 35%	4.41
มีการใช้ศิลปิน ดารา นักแสดง ในการโฆษณา	3.61
รวม	4.26

ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อระดับปัจจัย โดยรวมอยู่ระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26 โดยปัจจัยย่อยที่ส่งผลต่อกลุ่มตัวอย่างมากที่สุด คือ มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการขายร่วมกับร้านค้า เช่น โค้ดลดราคา โค้ดส่งฟรี เป็นต้น ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.64 ระดับมากที่สุด โปรโมชั่นจำกัดเวลา (Flash Sale) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41 ระดับมากที่สุด โปรโมชั่นร้านเล็กลดสูงสุด 35% ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41 ระดับมากที่สุด และมีการใช้ศิลปิน ดารา นักแสดง ในการโฆษณา ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.61 ระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยตัวแปรอิสระปัจจัยด้านบุคลากร

ตัวแปรอิสระ (ปัจจัยด้านบุคลากร)	ค่าเฉลี่ย
มีการให้ข้อมูลถูกต้อง และเป็นประโยชน์	4.45
ติดต่อกับพนักงานได้ง่าย และพนักงานตอบกลับข้อความรวดเร็ว	4.29
รับฟังปัญหา และแก้ไขปัญหเฉพาะหน้าได้ดี	4.26
ให้บริการอย่างสุภาพ	4.44
รวม	4.36

ปัจจัยด้านบุคลากร กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อระดับปัจจัยโดยรวมอยู่ระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.36 โดยปัจจัยย่อยที่ส่งผลต่อกลุ่มตัวอย่างมากที่สุด คือ มีการให้ข้อมูลถูกต้อง และเป็นประโยชน์ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45 ระดับมากที่สุด ให้บริการอย่างสุภาพ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 ระดับมากที่สุด ติดต่อกับพนักงานได้ง่าย และพนักงานตอบกลับข้อความรวดเร็ว ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 ระดับมากที่สุด และรับฟังปัญหา และแก้ไขปัญหเฉพาะหน้าได้ดี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26 ระดับมากที่สุด ตามลำดับ

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ยตัวแปรอิสระปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพ

ตัวแปรอิสระ (ปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพ)	ค่าเฉลี่ย
ความง่ายในการใช้แอปพลิเคชัน	4.61
หน้าจอแพลตฟอร์มมีความสวยงาม	4.25
มีความน่าเชื่อถือ	4.5
แสดงรายการตัวอย่างอาหารได้อย่างชัดเจน	4.45
ความสะดวกในการค้นหารายการร้านค้า	4.47
รูปอาหารตรงกับกับสินค้าจริง	4.34
รวม	4.44

ปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพ กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อระดับปัจจัยโดยรวมอยู่ระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 โดยปัจจัยย่อยที่ส่งผลต่อกลุ่มตัวอย่างมากที่สุด คือ ความง่ายในการใช้แอปพลิเคชัน เฉลี่ยเท่ากับ 4.61 ระดับมากที่สุด มีความน่าเชื่อถือ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 ระดับมากที่สุด ความสะดวกในการค้นหารายการร้านค้า ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47 ระดับมากที่สุด แสดงรายการตัวอย่างอาหารได้อย่างชัดเจน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45 ระดับมากที่สุด รูปอาหารตรงกับกับ

สินค้าจริง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.34 ระดับมากที่สุด และหน้าจอแพลตฟอร์มมีความสวยงาม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 ระดับมากที่สุด ตามลำดับ

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ยตัวแปรอิสระปัจจัยด้านกระบวนการ

ตัวแปรอิสระ (ปัจจัยด้านกระบวนการให้บริการ)	ค่าเฉลี่ย
ความรวดเร็วในการจัดส่งอาหารของไรเดอร์	4.57
ติดต่อและสั่งซื้ออาหารได้ง่าย	4.5
การบริการที่สุภาพของไรเดอร์	4.46
ขั้นตอนการสั่งซื้อสะดวก	4.54
ชำระเงินได้สะดวกปลอดภัย	4.51
รวม	4.51

ปัจจัยด้านกระบวนการ กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อระดับปัจจัยโดยรวมอยู่ระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51 โดยปัจจัยย่อยที่ส่งผลต่อกลุ่มตัวอย่างมากที่สุด คือ ความรวดเร็วในการจัดส่งอาหารของไรเดอร์ เฉลี่ยเท่ากับ 4.57 ระดับมากที่สุด ขั้นตอนการสั่งซื้อสะดวก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54 ระดับมากที่สุด ชำระเงินได้สะดวกปลอดภัย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51 ระดับมากที่สุด ติดต่อและสั่งซื้ออาหารได้ง่าย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 ระดับมากที่สุด และการบริการที่สุภาพของไรเดอร์ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 ระดับมากที่สุด ตามลำดับ

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้ออาหารริมทางผ่านแอปพลิเคชันช้อปปี้ฟู้ด

การวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Linear Regression) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อมูลค่าการซื้ออาหารริมทาง (Street Food) ของผู้บริโภคผ่านแอปพลิเคชันช้อปปี้ฟู้ด (Shopee Food) ในกรุงเทพมหานครกับปัจจัยด้านลักษณะทางประชากรศาสตร์ และปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) สามารถแสดงผลได้ดังนี้

โดยที่

SEX	หมายถึง	ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ด้านเพศ
AGE	หมายถึง	ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ด้านอายุ
STT	หมายถึง	ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ด้านสถานภาพ
OCC	หมายถึง	ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ด้านอาชีพ
OCC1	หมายถึง	ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ด้านอาชีพ นักเรียน/นักศึกษา
OCC2	หมายถึง	ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ด้านอาชีพ ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ
OCC3	หมายถึง	ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ด้านอาชีพ พนักงานบริษัทเอกชน/รับจ้าง
OCC4	หมายถึง	ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ด้านอาชีพ ธุรกิจส่วนตัว
OCC5	หมายถึง	ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ด้านอาชีพ อาชีพอื่นๆ
EDU	หมายถึง	ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ด้านระดับการศึกษา
EDU1	หมายถึง	ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ด้านระดับการศึกษา ระดับมัธยมศึกษา
EDU2	หมายถึง	ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ด้านระดับการศึกษา ระดับปริญญาตรี
EDU3	หมายถึง	ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ด้านระดับการศึกษา ระดับปริญญาโท
EDU4	หมายถึง	ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ด้านระดับการศึกษา ระดับปริญญาเอก
ICO	หมายถึง	ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ด้านรายได้
PR	หมายถึง	ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านราคา
PD	หมายถึง	ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์

PL	หมายถึง	ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านช่องทางการจัดจำหน่าย
PMT	หมายถึง	ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านการส่งเสริมการตลาด
PP	หมายถึง	ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านบุคลากร
PED	หมายถึง	ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านลักษณะทางกายภาพ
PC	หมายถึง	ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านกระบวนการให้บริการ

ตารางที่ 8 ตัวแบบที่ได้จากการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณ (Model Summary)

Model Summary					
Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Durbin-Watson
1	.456	0.208	0.17	391.0326	1.77

จากตารางที่ 8 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การทำนาย (R Square) มีค่าเท่ากับ 0.208 ซึ่งหมายความว่าตัวแปรทั้งหมดมีผลต่อมูลค่าการซื้ออาหารริมทางผ่านแอปพลิเคชันชอปป๊อปปี้ของผู้บริโภคผ่านแอปพลิเคชันชอปป๊อปปี้ ในกรุงเทพมหานคร ได้ร้อยละ 20.8 ส่วนที่เหลือที่ร้อยละ 79.2 เกิดจากอิทธิพลจากปัจจัยอื่นๆ ในส่วนของ Durbin-Watson มีค่าเท่ากับ 1.77 ซึ่งอยู่ในช่วง 1.5 - 2.5 หมายถึงความคลาดเคลื่อนที่ได้แต่ละค่าเป็นอิสระต่อกัน

ตารางที่ 9 ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณของตัวแบบ (ANOVA)

ANOVA					
Model	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1 Regression	26556476620082	18	1475359812226.77	1.983	.010*
Residual	283520860799006	381	744149240942.273		
Total	310077337419088	399			

* มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

จากตารางที่ 9 สามารถตั้งสมมติฐานได้ดังนี้

H_0 : Homoskedasticity

H_1 : Heteroscedasticity

จากผลการวิเคราะห์ที่ได้จากตารางที่ 3 พบว่าค่า P-Value ที่ได้เท่ากับ 0.010 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนดไว้ 0.05 ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) ซึ่งหมายความว่าความคลาดเคลื่อนแปรปรวนผันผวน มีปัญหา Heteroscedasticity

ตารางที่ 10 ผลการวิเคราะห์เชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ของปัจจัยที่มีผลต่อมูลค่าการซื้ออาหารริมทางผ่านแอปพลิเคชันชอปป๊อปปี้

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
(Constant)	-346.444	236.408		-1.47	0.144
SEX	-1.443	40.932	-0.002	-0.04	0.972
AGE	8.734	3.491	0.175	2.502	0.013*
STT	-38.061	40.9	-0.053	-0.93	0.353
OCC1	66.803	61.996	0.062	1.078	0.282

ตารางที่ 10 ผลการวิเคราะห์เชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ของปัจจัยที่มีผลต่อมูลค่าการซื้ออาหารริมทางผ่านแอปพลิเคชันชอปปู้ฟู้ด (ต่อ)

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
(Constant)	-346.444	236.408		-1.47	0.144
OCC2	-6.431	25.786	-0.013	-0.25	0.803
OCC4	-0.819	17.81	-0.002	-0.05	0.963
OCC5	46.403	47.23	0.047	0.983	0.326
EDU1	16.805	91.174	0.009	0.184	0.854
EDU3	9.265	18.88	0.024	0.491	0.624
EDU4	226.656	47.104	0.257	4.812	0.000*
ICO	0.005	0.002	0.173	2.598	0.010*
PR	6.909	46.111	0.01	0.15	0.881
PD	19.558	48.206	0.025	0.406	0.685
PL	22.731	69.052	0.026	0.329	0.742
PMT	150.355	50.572	0.199	2.973	0.003*
PP	18.722	40.994	0.031	0.457	0.648
PED	-59.025	66.433	-0.074	-0.89	0.375
PC	-34.275	67.475	-0.042	-0.51	0.612

*มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

จากตารางที่ 10 แสดงให้เห็นถึงปัจจัยที่มีผลต่อมูลค่าการซื้ออาหารริมทางผ่านแอปพลิเคชันชอปปู้ฟู้ด โดยปัจจัยที่มีผลต่อมูลค่าการซื้ออาหารริมทางผ่านแอปพลิเคชันชอปปู้ฟู้ด มีดังนี้

ปัจจัยด้านลักษณะทางประชากรศาสตร์ปัจจัยด้านอายุ (AGE) มีค่า Sig น้อยกว่าค่าระดับนัยสำคัญที่กำหนดไว้ 0.05 หมายความว่า ปัจจัยด้านอายุส่งผลเชิงบวกต่อมูลค่าการซื้ออาหารริมทางผ่านแอปพลิเคชันชอปปู้ฟู้ด

ปัจจัยด้านลักษณะทางประชากรศาสตร์ปัจจัยด้านระดับการศึกษา (EDU) โดยมีเพียงการศึกษาระดับปริญญาเอก (EDU4) มีค่า Sig น้อยกว่าค่าระดับนัยสำคัญที่กำหนดไว้ 0.05 หมายความว่า ปัจจัยด้านการศึกษาในระดับปริญญาเอกส่งผลเชิงบวกต่อมูลค่าการซื้ออาหารริมทางผ่านแอปพลิเคชันชอปปู้ฟู้ด

ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ปัจจัยด้านรายได้ มีผลต่อมูลค่าการซื้ออาหารริมทางผ่านแอปพลิเคชันชอปปู้ฟู้ด จากผลการวิเคราะห์พบว่าปัจจัยด้านรายได้ (ICO) มีค่า Sig น้อยกว่าค่าระดับนัยสำคัญที่กำหนดไว้ 0.05 หมายความว่า ปัจจัยด้านรายจ่ายต่อเดือน ส่งผลเชิงบวกต่อมูลค่าการซื้ออาหารริมทางผ่านแอปพลิเคชันชอปปู้ฟู้ด

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านการส่งเสริมการตลาด มีผลต่อมูลค่าการซื้ออาหารริมทางผ่านแอปพลิเคชันชอปปู้ฟู้ด จากผลการวิเคราะห์พบว่าปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด (PMT) มีค่า Sig น้อยกว่าค่าระดับนัยสำคัญที่กำหนดไว้ 0.05 หมายความว่า ปัจจัยด้านราคา ส่งผลเชิงบวกต่อมูลค่าการซื้ออาหารริมทางผ่านแอปพลิเคชันชอปปู้ฟู้ด

อภิปรายผล

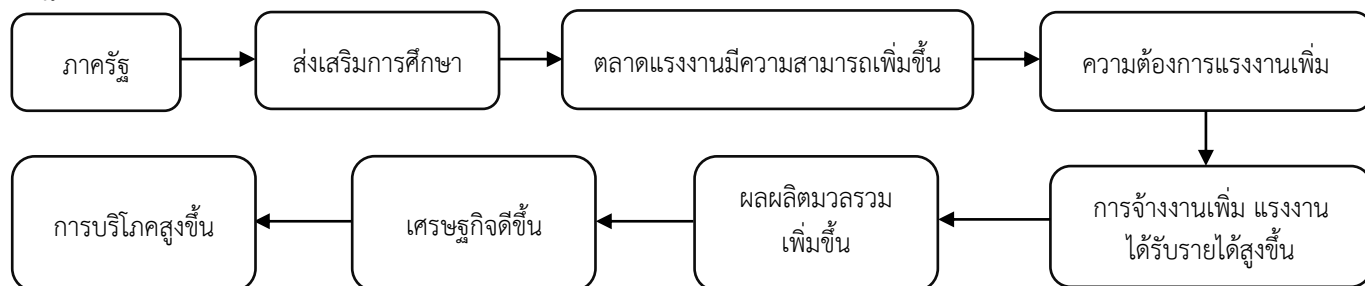
จากการวิจัยของปัจจัยที่มีผลต่อมูลค่าการซื้ออาหารริมทางผ่านแอปพลิเคชันชอปปู้ฟู้ด ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

พฤติกรรมและความคิดเห็นด้านปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อมูลค่าการซื้ออาหารริมทาง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีช่วงอายุอยู่ระหว่าง 15 - 32 ปี มีระดับการศึกษาปริญญาตรี ประกอบอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน หรือรับจ้าง มีรายได้รวมต่อเดือน 2,000 - 41,300 บาท มีรายจ่ายรวมต่อเดือน 1,500 - 34,300 บาท มีหนี้สินรวม 0 - 1,000,000 บาท ความถี่ในการซื้อต่อสัปดาห์อยู่ที่ระหว่าง 1 - 4 ครั้งต่อสัปดาห์ ค่าใช้จ่ายในการบริโภคต่อสัปดาห์อยู่ที่ 100 - 1,700 บาทต่อสัปดาห์ ประเภทอาหารที่ซื้อเป็นประจำเป็นอาหารคาว ส่วนใหญ่จะสั่งซื้อช่วงเวลา 12 : 00 น. - 17 : 00 น. ช่องทางการชำระเงิน เป็นการเก็บเงินปลายทาง ความถี่ในการรับประทานอาหารข้างนอกบ้าน 0 - 7 ครั้งต่อสัปดาห์ ในส่วนความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้ออาหารริมทางของผู้บริโภคผ่านแอปพลิเคชันชอปปู้ฟู้ด พบว่า ค่าเฉลี่ยของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเข้าถึงของเทคโนโลยีที่ง่ายขึ้น ความสะดวกในการใช้งาน และราคาที่มีความคุ้มค่า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สันทวุฒิ ตูลารักษ์ (2563) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการแอปพลิเคชัน สั่งและจัดส่งอาหารของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้แอปพลิเคชัน สั่งและจัดส่งอาหาร เฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อมูลค่าการซื้ออาหารริมทาง พบว่า ปัจจัยด้านลักษณะทางประชากรศาสตร์ ปัจจัยด้านอายุ ส่งผลเชิงบวกต่อมูลค่าการซื้ออาหารริมทางผ่านแอปพลิเคชันชอปปู้ฟู้ด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ เมื่อมีช่วงอายุสูงขึ้นจะมีความต้องการอาหารเพิ่มขึ้น อาจจะมีภาระที่ต้องดูแลเพิ่มขึ้น เช่น ซื้ออาหารเลี้ยงดูบุตร และบุคคลภายในครอบครัว โดยผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ สันทวุฒิ ตูลารักษ์ (2563) ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยด้านอายุมีความสัมพันธ์ต่อจำนวนครั้งเฉลี่ยการใช้บริการแอปพลิเคชันต่อสัปดาห์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ส่วนปัจจัยด้านระดับการศึกษาระดับปริญญาเอกส่งผลเชิงบวกต่อมูลค่าการซื้ออาหารริมทางผ่านแอปพลิเคชันชอปปู้ฟู้ด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ เมื่อมีการศึกษาสูงขึ้นสามารถทำความเข้าใจกับเทคโนโลยีใหม่ได้ง่ายขึ้น สามารถได้รับงานในตำแหน่งที่สูง และมีเงินเดือนสูง เพียงพอที่จะซื้ออาหารที่มีราคาสูง หรือบ่อยครั้งได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุขุมภรณ์ ปานมาก (2560) ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีมีโอกาสที่จะใช้บริการอาหารแบบส่งถึงที่มากกว่า 3.845 เท่า (284.50%) เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มตัวอย่างที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา เนื่องจากสามารถทำความเข้าใจในเทคโนโลยีใหม่ได้ง่าย และมีโอกาสได้รับงานที่มีรายได้สูงกว่าผู้ที่จบในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งจะทำให้มีรายได้เพียงพอในการสั่งซื้ออาหารที่มีมูลค่าสูง และ พบว่าปัจจัยด้านรายได้ต่อเดือน ส่งผลเชิงบวกต่อมูลค่าการซื้ออาหารริมทางผ่านแอปพลิเคชันชอปปู้ฟู้ด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ รายได้สูงความต้องการในการซื้ออาหารจะสูงตามเนื่องจากมีรายได้เพียงพอต่อความต้องการที่เพิ่มขึ้น ซึ่งอธิบายได้ว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายจ่ายสูง เต็มใจที่จะซื้ออาหารริมทางผ่านแอปพลิเคชันชอปปู้ฟู้ดในมูลค่าที่สูงได้ โดยผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ นุช สิงห์แก้ว (2563) ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนสูงมีแนวโน้มใช้บริการสั่งอาหารผ่านสื่อออนไลน์มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่ำ ในส่วนของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด พบว่า ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด ส่งผลเชิงบวกต่อมูลค่าการซื้ออาหารริมทางผ่านแอปพลิเคชันชอปปู้ฟู้ด เนื่องจากการมีส่วนลดที่น่าดึงดูด เมื่อผู้บริโภคซื้ออาหารแล้วให้ความรู้สึกถึงความคุ้มค่าต่อราคาที่จ่าย โดยผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ นุช สิงห์แก้ว (2563) ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับคูปอง และส่วนลด ทั้งยังสนใจกิจกรรมที่ทำให้ลูกค้าได้มีส่วนร่วม

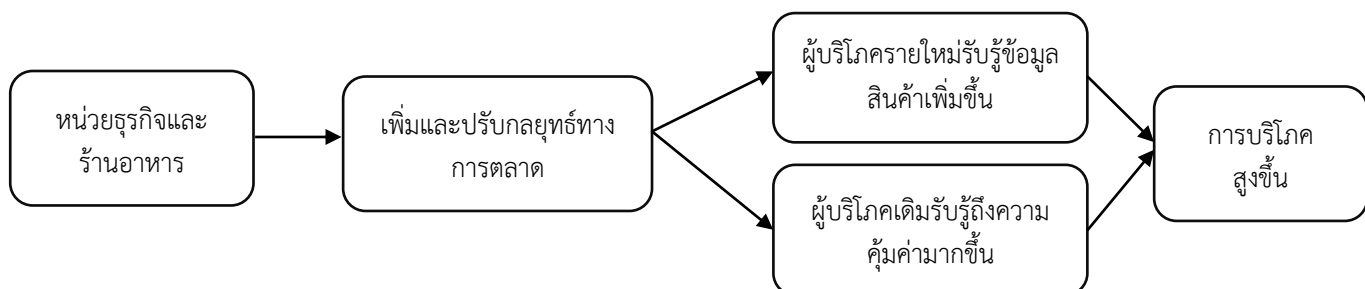
องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้ออาหารริมทาง (Street Food) ของผู้บริโภคผ่านแอปพลิเคชันช้อปปี้ฟู้ด (Shopee Food) ในกรุงเทพมหานคร สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่ เพื่อส่งเสริม และกระตุ้นการซื้อขาย ได้ดังนี้

ภาพที่ 4 การส่งเสริมการศึกษาของภาครัฐ

1. ปัจจัยด้านลักษณะทางประชากรศาสตร์ พบว่าปัจจัยด้านอายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน ส่งผลเชิงบวกต่อมูลค่าการซื้ออาหารริมทางผ่านแอปพลิเคชันช้อปปี้ฟู้ด เพื่อให้ผู้บริโภคมีความสามารถในการจับจ่ายใช้สอยเพิ่มขึ้น ภาครัฐควรมีการสนับสนุนในด้านการศึกษาให้มากขึ้นดังภาพที่ 4 เมื่อความรู้ความสามารถเพิ่มมากขึ้น เมื่อแรงงานมีความรู้ความสามารถสูงขึ้น ตลาดแรงงานจะมีความต้องการแรงงานเพิ่มขึ้น เมื่อเพิ่มมีการจ้างงาน ผลผลิตมวลรวมเพิ่มขึ้น เศรษฐกิจถูกกระตุ้น ซึ่งจะส่งผลต่อการบริโภคที่สูงขึ้น ทั้งนี้หากอายุมากขึ้น แสดงถึงอายุงานที่เพิ่มขึ้น ภาครัฐควรสนับสนุนในด้านสวัสดิการพนักงาน โดยพนักงานที่มีอายุงานมากขึ้นควรได้สวัสดิการหรือเงินเดือนเพิ่มขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อการบริโภคที่สูงขึ้น ซึ่งจะสามารถกระตุ้นการซื้ออาหารริมทางผ่านแอปพลิเคชันช้อปปี้ฟู้ดมากขึ้น

ภาพที่ 5 การเพิ่มและปรับกลยุทธ์ทางการตลาดของหน่วยธุรกิจและร้านอาหาร

2. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด พบว่าปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด ส่งผลเชิงบวกต่อมูลค่าการซื้ออาหารริมทางผ่านแอปพลิเคชันช้อปปี้ฟู้ดดังภาพที่ 5 ดังนั้นหน่วยธุรกิจควรเพิ่มและปรับกลยุทธ์ในการส่งเสริมการตลาด เพื่อเพิ่มการรับรู้แก่กลุ่มผู้บริโภครายใหม่ และสร้างแรงจูงใจให้กับกลุ่มผู้บริโภคเดิม ซึ่งจะกระตุ้นให้เกิดการซื้ออาหารริมทางผ่านแอปพลิเคชันช้อปปี้ฟู้ดมากขึ้น

สรุปผลการวิจัย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นประชากรในจังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 ราย พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 15 - 32 ปี มีสถานภาพโสด มีอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน หรือรับจ้าง ขณะที่ระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรี หรือเทียบเท่า ประเภทที่พักอาศัยส่วนใหญ่จะเป็นบ้าน มีจำนวนสมาชิกในที่พักอาศัย มีรายได้รวมต่อเดือน 2,000 - 41,300 บาท มีรายจ่ายรวมต่อเดือน 1,500 - 34,300 บาท และส่วนใหญ่มีหนี้สินรวม 0 - 1,000,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 98.25 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ในส่วนพฤติกรรมในการสั่งซื้ออาหารริมทางผ่านแอปพลิเคชันช้อปปี้ฟู้ดของกลุ่มตัวอย่าง ความถี่ในการซื้อต่อสัปดาห์อยู่ที่ระหว่าง 1 - 4 ครั้งต่อสัปดาห์ ค่าใช้จ่ายในการบริโภค

ต่อสัปดาห์อยู่ที่ 100 - 1700 บาทต่อสัปดาห์ ประเภทอาหารที่ซื้อประจำเป็นอาหารคาว ช่วงเวลาที่ซื้อกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะเข้าซื้อช่วงเวลา 12 : 00 น. - 17 : 00 น. ในด้านของช่องทางการชำระเงินส่วนใหญ่ชำระเงินโดยการเก็บเงินปลายทาง และในส่วนของความถี่ในการรับประทานอาหารช้อนอกบ้าน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับประทานอาหารนอกบ้าน 0 - 7 ครั้งต่อสัปดาห์

ในส่วนของการความคิดเห็นต่อส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อมูลค่าการซื้ออาหารริมทางของผู้บริโภคผ่านแอปพลิเคชันชอปปู้ต พบว่าความคิดเห็นที่มีต่อมูลค่าการซื้ออาหารริมทางมากที่สุดคือ ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 รองลงมาคือปัจจัยด้านกระบวนการให้บริการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51 ปัจจัยด้านราคา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45 ปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 ปัจจัยด้านบุคลากร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.36 ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.34 และปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26

จากการทดสอบสมมติฐานทั้งหมด 2 สมมติฐาน โดยใช้การวิเคราะห์สมการถดถอยแบบพหุคูณ พบว่าตัวแบบสามารถอธิบายถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อมูลค่าการซื้ออาหารริมทางผ่านแอปพลิเคชันชอปปู้ต ได้ร้อยละ 20.8 ผลการวิจัยพบว่ามีสมมติฐานที่ส่งผลต่อมูลค่าการซื้ออาหารริมทางผ่านแอปพลิเคชันชอปปู้ต ทั้งหมด 4 ปัจจัย โดยเป็นปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ ปัจจัยด้านอายุ ปัจจัยด้านการศึกษาระดับปริญญาเอก และปัจจัยด้านรายได้ต่อเดือน ในส่วนปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดนั้น ได้แก่ ปัจจัยด้านการส่งเสริมการขาย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 จากการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างจะเข้าซื้ออาหารริมทางผ่านแอปพลิเคชันชอปปู้ตในช่วงเวลา 12 : 00 น. - 17 : 00 น. และประเภทอาหารส่วนใหญ่เป็นอาหารคาว ดังนั้นเพื่อกระตุ้นให้เกิดการซื้อในเวลาอื่น และกระตุ้นอาหารชนิดอื่นนอกเหนือจากอาหารคาว ผู้ประกอบการควรจัดโปรโมชั่นควบคู่ โดยลดราคาอาหาร หรือเพิ่มกิจกรรมสนับสนุนการขายอาหารประเภทอื่น เช่น เครื่องดื่ม หรือของหวาน ในช่วงเวลาอื่นที่ไม่ใช่ช่วงเวลา 12 : 00 น. - 17 : 00 น.

1.2 จากการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างจะซื้ออาหารริมทางผ่านแอปพลิเคชันชอปปู้ต โดยมีค่าใช้จ่ายสัปดาห์ละ 100 - 1700 บาทต่อสัปดาห์ ดังนั้น ร้านค้าอาหารริมทางควรมีการปรับเปลี่ยนราคาอาหารเพื่อตอบสนองพฤติกรรมของผู้บริโภค

1.3 จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านการส่งเสริมการตลาดส่งผลต่อมูลค่าการซื้ออาหารริมทางผ่านแอปพลิเคชันชอปปู้ต ดังนั้นหน่วยธุรกิจ และร้านค้าอาหารริมทางควรปรับกลยุทธ์ในการส่งเสริมการขายตามเทศกาล หรือฤดูกาลเพื่อดึงดูดผู้บริโภค

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้ออาหารริมทาง (Street Food) ของผู้บริโภคผ่านแอปพลิเคชันชอปปู้ต (Shopee Food) ในกรุงเทพมหานครจึงควรเพิ่มการทำวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ควบคู่ไปกับการแจกแบบสอบถาม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เฉพาะเจาะจงมากขึ้น โดยผู้ประกอบการจะได้นำไปพัฒนาและปรับปรุงสินค้าและบริการที่ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการได้เพิ่มมากขึ้น

2.2 ควรมีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากช่องทางอื่นๆ นอกจากการกระจายแบบสอบถามทางออนไลน์ เพื่อให้ได้ข้อมูลกลุ่มตัวอย่างที่หลากหลาย และสามารถนำไปขยายผลเพื่ออธิบายปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้ออาหารริมทางของผู้บริโภคผ่านแอปพลิเคชันชอปปู้ต ในกรุงเทพมหานคร ได้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

นุช สิงห์แก้ว. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสั่งอาหารผ่านสื่อออนไลน์ของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานคร.

สืบค้น 25 มีนาคม 2566. จาก <https://mmm.ru.ac.th/MMM/IS/mlw12/6114961018.pdf>.

- สันทวุฒิ ตุลารักษ์. (2563). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการแอปพลิเคชัน สั่งและจัดส่งอาหารของผู้บริโภคใน กรุงเทพมหานคร (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2565). สรุปผลที่สำคัญ ประชากรแฝงในประเทศไทย พ.ศ. 2564. กรุงเทพฯ: กองสถิติพยากรณ์
- สุขุมภรณ์ ปานมาก. (2560). การตัดสินใจใช้บริการอาหารแบบส่งถึงที่ของผู้บริโภคจังหวัดชลบุรี. (นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา).
- eukeik .ee. (2565). ตลาด *Street Food* ทำไมจึงมีมูลค่าตลาดสูงกว่าร้านอาหาร *Full Service*. สืบค้น 13 มีนาคม 2566. จาก <https://marketeeronline.co/archives/247024>.
- Korteling. (2021). *Best Bangkok Street Food | Thailand*. Retrieved 13 march 2023 from <https://www.cantravelwilltravel.com/street-food-bangkok-thailand/>.
- Kris Piroj. (2560). สูตร *Taro Yamane* สำหรับ คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง. สืบค้น 10 เมษายน 2566. จาก <https://greedisgoods.com/taro-yamane/>.
- Marketeer Team. (2564). เจาะอินไซด์ *Food delivery* มีโอกาสเติบโตมากแค่ไหน. สืบค้น 13 มีนาคม 2566. จาก <https://marketeeronline.co/archives/238462>.
- WP. (2564). ดีแพลตฟอร์ม “อีคอมเมิร์ซ” แข่งเดือดทะลุ 7.5 แสนล้าน “Shopee-LAZADA” วิ่งนำ สุดท้ายเหลือไม่กี่เจ้า!. สืบค้น 13 มีนาคม 2566. จาก <https://www.brandbuffet.in.th/2021/08/thailand-and-asean-e-commerce-landscape-kkp-research/>.

Cost and Benefit Analysis of Drone Technology for Rice Farming In Nanongphai Chumphonburi, Surin

Voramon Piyamada^{1*} and Wuthiya Saraithong²

¹ Master of Economics (Business Economics), Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

² Department of Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: voramon.pi@ku.th

ABSTRACT

This research article aimed (1) to conduct the cost-benefit analysis of the drone technology project for rice farming combined with the business of providing chemical fertilizer spraying services in rice fields and (2) to compare the investment value of the drone technology project for rice farming combined with the business of providing chemical fertilizer spraying services in rice fields and rice farming by human labor to benefit farmers in making investment decisions using drone technology, including decision-making in the business of providing chemical fertilizer spraying services in rice fields. This information could also be used by public sector agencies to promote agricultural technology. The study was conducted by collecting primary data through interviews with related parties, including three farmers and one officer from DJI Phantom Thailand, as well as secondary data from various related documents, to analyze the financial feasibility and sensitivity of the project. The analysis of the financial feasibility and sensitivity of the project over its five-year life found that the drone technology project for rice farming combined with the business of providing chemical fertilizer spraying services in rice fields had a net present value (NPV) of 721,433.22 baht, a benefit-cost ratio of 1.76, an internal rate of return (IRR) of 72.63%, and a payback period of 1 year, 1 month, and 16 days. The project had cost and benefit variation values of 76.23% and 43.26%, respectively. Therefore, the study result indicated that project was worth investing in.

Keywords: Cost and Benefit Analysis, Agricultural Drone, Rice Farming

การวิเคราะห์ความคุ้มค่าในการลงทุนใช้เทคโนโลยีโดรนเพื่อปลูกข้าว กรณีศึกษาตำบลนาหนองไผ่ อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์

วรมน ปิยะมาดา^{1*} และ วุฒิยา สาหร่ายทอง²

¹ เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ) คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

² ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: voramon.pi@ku.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อวิเคราะห์ความคุ้มค่าในการลงทุนของโครงการลงทุนใช้เทคโนโลยีโดรนเพื่อปลูกข้าวร่วมกับธุรกิจการให้บริการรับจ้างฉีดพ่นสารเคมีในนาข้าว และ (2) เพื่อเปรียบเทียบความคุ้มค่าในการลงทุนใช้เทคโนโลยีโดรนเพื่อปลูกข้าวร่วมกับธุรกิจการให้บริการรับจ้างฉีดพ่นสารเคมีในนาข้าวกับการเพาะปลูกข้าวโดยใช้แรงงานคน เพื่อเป็นประโยชน์ให้กับเกษตรกรสามารถนำข้อมูลไปใช้ประกอบการตัดสินใจในการลงทุนใช้เทคโนโลยีโดรน รวมถึงการตัดสินใจในการทำธุรกิจให้บริการรับจ้างฉีดพ่นสารเคมีในนาข้าว อีกทั้งเพื่อให้หน่วยงานภาครัฐใช้เป็นข้อมูลในการส่งเสริมด้านเทคโนโลยีการเกษตร ซึ่งทำการศึกษาจากการรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ โดยการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เกษตรกรจำนวน 3 ราย และเจ้าหน้าที่ของบริษัท DJI Phantom Thailand จำนวน 1 ท่าน รวมถึงเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางการเงินและความอ่อนไหวของโครงการ ผลการวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางการเงินและความอ่อนไหวของโครงการตลอดอายุโครงการ 5 ปี พบว่า โครงการลงทุนใช้เทคโนโลยีโดรนเพื่อปลูกข้าวร่วมกับธุรกิจการให้บริการรับจ้างฉีดพ่นสารเคมีในนาข้าวมีมูลค่าปัจจุบันของผลประโยชน์สุทธิ เท่ากับ 721,433.22 บาท อัตราผลประโยชน์ต่อต้นทุน เท่ากับ 1.76 เท่า อัตราผลประโยชน์ของการลงทุนภายในโครงการ เท่ากับ ร้อยละ 72.63 และระยะเวลาคืนทุน เท่ากับ 1 ปี 1 เดือน 16 วัน รวมทั้งมีค่าความแปรเปลี่ยนทางด้านต้นทุนและด้านผลประโยชน์ เท่ากับ ร้อยละ 76.23 และ 43.26 ตามลำดับ ดังนั้นจากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า โครงการลงทุนใช้เทคโนโลยีโดรนเพื่อปลูกข้าวร่วมกับธุรกิจการให้บริการรับจ้างฉีดพ่นสารเคมีในนาข้าวมีความคุ้มค่าในการลงทุน

คำสำคัญ: ความคุ้มค่าในการลงทุนของโครงการ, โดรนเพื่อการเกษตร, การเพาะปลูกข้าว

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

เกษตรกรรมถือเป็นกิจกรรมการผลิตที่สำคัญ และช่วยขับเคลื่อนให้เศรษฐกิจของประเทศไทย มีการเจริญเติบโตทั้งในด้านการบริโภคภายในประเทศและการส่งออก โดยในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ.2566 – 2570) ประเทศไทยได้มีการเตรียมความพร้อมในด้านการพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม เพื่อรับรองต่อการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกที่ก้าวไปสู่ยุคดิจิทัล และเพื่อสร้างโอกาสในการเข้าถึงและนำเทคโนโลยีไปใช้ในการเพาะปลูกให้กับเกษตรกรรายย่อย วิสาหกิจชุมชน และวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม รวมถึงส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ให้กลายเป็นสมาร์ท ฟาร์มเมอร์ (Smart Farmer)

ข้าวเป็นหนึ่งในพืชเศรษฐกิจหลักและมีพื้นที่เพาะปลูกจำนวนมากในภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งมีทุ่งกุลาร้องไห้เป็นพื้นที่เพาะปลูกข้าวขนาดใหญ่ที่สุดและครอบคลุมพื้นที่ 5 จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดมหาสารคาม จังหวัดยโสธร จังหวัดศรีสะเกษ อำเภอชุมพลบุรีและอำเภอนาโพธิ์ในจังหวัดสุรินทร์ รวมทั้งผลผลิตข้าวยังได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indications: GI) นอกจากนี้มูลค่าการส่งออกข้าวของประเทศไทยในปี พ.ศ.2561 เป็นอันดับที่ 1 ในอาเซียน และเป็นอันดับที่ 2 ของโลก ซึ่งมีปริมาณส่งออกข้าว จำนวน 11.23 ล้านตัน คิดเป็นมูลค่า 182,082 ล้านบาท แต่ในปี พ.ศ.2562 มีมูลค่าการส่งออกข้าวลดลงเป็น 7.58 ล้านตัน คิดเป็นมูลค่า 130,584

ล้านบาท ทำให้ในปี พ.ศ.2563 ประเทศไทยมีส่วนแบ่งการตลาดลดน้อยลงและกลายเป็นอันดับที่ 2 ในอาเซียน รองจากประเทศเวียดนาม (สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย, 2563)

สาเหตุสำคัญที่เป็นอุปสรรคในการเสียส่วนแบ่งทางการตลาด ได้แก่ (1) ต้นทุนปัจจัยการผลิตอย่างปุ๋ยเคมีและสารเคมีกำจัดศัตรูพืชซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในทุกปี ทำให้เกษตรกรมีต้นทุนการเพาะปลูกสูงขึ้น และส่งผลกระทบต่อให้มีรายได้สุทธิรวมลดลง จากข้อมูลทางสถิติของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร พบว่า ตั้งแต่เดือนมกราคม ถึง ตุลาคม พ.ศ.2565 ราคาปุ๋ยเคมีขายปลีกท้องถิ่น โดยเฉพาะสูตร 46-0-0 ซึ่งเป็นปุ๋ยสูตรหลักในการเพาะปลูกข้าว มีราคาเฉลี่ยปรับตัวเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ.2564 ที่มีราคาเฉลี่ยอยู่ที่ 13,541 บาทต่อตัน เป็น 25,864 บาทต่อตัน ทั้งนี้การปรับตัวของราคาปุ๋ยเคมีที่เพิ่มขึ้นนั้นเป็นผลมาจากสถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างประเทศรัสเซียและยูเครนที่ส่งผลกระทบต่ออุปทานการผลิตปุ๋ยเคมีหยุดชะงัก ประเทศผู้ผลิตไม่สามารถผลิตปุ๋ยเคมีได้ อีกทั้งสถานการณ์ความขัดแย้งยังส่งผลให้ต้นทุนน้ำมันเชื้อเพลิงซึ่งเป็นอีกหนึ่งปัจจัยการผลิตที่ใช้ในการทำการเกษตร อาทิ การขนส่งสินค้าเกษตร และการสูบน้ำ ปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น (ศูนย์วิเคราะห์เศรษฐกิจ ทีทีบี, 2565) และ (2) อัตราค่าจ้างแรงงานภาคการเกษตรที่มีจำนวนลดลง โดยอัญชลี นวลสร (2561) กล่าวว่า อัตราค่าจ้างแรงงานภาคการเกษตรมีแนวโน้มที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง เนื่องจาก แรงงานภาคการเกษตรมีการเคลื่อนย้ายสู่ภาคอุตสาหกรรม และแรงงานภาคการเกษตรที่มีอยู่ในปัจจุบันเริ่มเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุมากขึ้น อีกทั้งจากข้อมูลทางสถิติของอัตราแรงงานภาคการเกษตรในช่วงปี พ.ศ.2555 – 2564 พบว่า ในปี พ.ศ.2564 มีอัตราแรงงานภาคการเกษตร จำนวน 12,025,160 คน ลดลงจากในปี พ.ศ.2555 ที่มีแรงงานภาคการเกษตร จำนวน 15,432,810 คน นอกจากนี้สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรได้ทำการศึกษาปัญหาการขาดแคลนแรงงานในภาคการเกษตร กรณีศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งชี้ให้เห็นว่าจำนวนแรงงานภาคการเกษตรที่ลดลง ทำให้เกิดปัญหาขาดแคลนแรงงาน

จากประเด็นปัญหาการปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นของราคาปุ๋ยเคมีและปัญหาอัตราค่าจ้างแรงงานภาคการเกษตรที่มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง การนำเทคโนโลยีโดรนเพื่อการเกษตรซึ่งได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในเกษตรกรของหลายประเทศทั่วโลก อาทิ ญี่ปุ่น จีน เกาหลีใต้ และสหรัฐอเมริกา เนื่องจาก มีคุณสมบัติที่สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ลดต้นทุนการผลิต ประหยัดเวลาและแรงงานคน และช่วยลดการสัมผัสกับสารเคมีของเกษตรกร โดยโดรนเพื่อการเกษตร 1 ลำ ขนาด 10 ลิตร สามารถฉีดพ่นปุ๋ยเคมีในแปลงพืชในตระกูลพืชไร่อย่างข้าวและมันสำปะหลังได้จำนวนประมาณ 40-60 ไร่ต่อชั่วโมง ใช้แรงงานคนในการควบคุมจำนวน 1-2 คน ทำให้ประหยัดเวลาและแรงงานคน อีกทั้งยังสามารถลดการเหยียบย่ำพื้นที่เพาะปลูกซึ่งสร้างความเสียหายต่อแปลงพืช และช่วยลดการสัมผัสและสูดดมสารเคมีขณะฉีดพ่นอีกด้วย (กนัธร์ ชานี ประศาสน์ และคณะ, 2561) ดังนั้น การศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้จึงเลือกศึกษาการลงทุนในเทคโนโลยีโดรนเพื่อปลูกข้าวในจังหวัดสุรินทร์ซึ่งมีข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ทั้งนี้เพื่อให้ทราบถึงความคุ้มค่าในการลงทุนใช้เทคโนโลยีโดรนเพื่อปลูกข้าว รวมถึงการลงทุนใช้เทคโนโลยีโดรนเพื่อทำธุรกิจให้บริการรับจ้างฉีดพ่นสารเคมีและหว่านปุ๋ยในนาข้าว เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนา ปรับปรุงการทำการเกษตร และต่อยอดธุรกิจการเกษตรให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์และประเมินความคุ้มค่าในการลงทุนใช้เทคโนโลยีโดรนเพื่อปลูกข้าวร่วมกับธุรกิจการให้บริการรับจ้างฉีดพ่นสารเคมีและหว่านปุ๋ยในนาข้าว
2. เพื่อเปรียบเทียบความคุ้มค่าในการลงทุนใช้เทคโนโลยีโดรนเพื่อปลูกข้าวร่วมกับธุรกิจการให้บริการรับจ้างฉีดพ่นสารเคมีในนาข้าว กับ การเพาะปลูกข้าวโดยใช้แรงงานคน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางการเงินของโครงการ (Financial Analysis) เป็นการวิเคราะห์ต้นทุนและผลประโยชน์ของโครงการ (กนกวรรณ จันทร์เจริญชัย, 2562) เพื่อให้ทราบว่าโครงการที่ลงทุนนั้นคุ้มทุนหรือไม่ ซึ่งมีเครื่องมือชี้วัดที่นิยมนำมาเป็นเกณฑ์ประกอบการวิเคราะห์และการตัดสินใจในการลงทุนโครงการ ได้แก่

(1) มูลค่าปัจจุบันของผลประโยชน์สุทธิของโครงการ (Net Present Value: NPV) คือ ผลรวมของมูลค่าปัจจุบันของผลประโยชน์สุทธิหรือกระแสเงินสดสุทธิที่คาดว่าจะได้รับตลอดการลงทุนที่แสดงให้เห็นทั้งรายการกระแสเงินสดรับและกระแสเงินสดจ่ายในแต่ละปีตลอดโครงการ ซึ่งมีเกณฑ์การตัดสินใจลงทุนเมื่อมูลค่าปัจจุบันของผลประโยชน์สุทธิมีค่าเป็นบวก โดยสามารถเขียนในรูปสมการได้ดังนี้

$$NPV = PVB - PVC$$

หรือ

$$NPV = \sum_{t=0}^n \frac{B_t}{(1+r)^t} - \sum_{t=0}^n \frac{C_t}{(1+r)^t}$$

(2) วิธีอัตราผลประโยชน์สุทธิต่อต้นทุน (Benefit-Cost Ratio: B/C Ratio) คือ อัตราส่วนระหว่างมูลค่าปัจจุบันของผลประโยชน์กับมูลค่าปัจจุบันของต้นทุนตลอดอายุของโครงการ ซึ่งมีเกณฑ์การตัดสินใจลงทุนเมื่ออัตราผลประโยชน์สุทธิต่อต้นทุนมีค่ามากกว่า 1 โดยสามารถเขียนในรูปสมการได้ดังนี้

$$B/C \text{ Ratio} = \frac{PVB}{PVC}$$

หรือ

$$B/C = \sum_{t=0}^n \frac{B_t}{(1+r)^t} / \sum_{t=0}^n \frac{C_t}{(1+r)^t}$$

(3) อัตราผลประโยชน์ของการลงทุน (Internal Rate of Return: IRR) คือ อัตราคิดลดที่ทำให้มูลค่าปัจจุบันของผลประโยชน์สุทธิของโครงการมีค่าเท่ากับ 0 ซึ่งมีเกณฑ์การตัดสินใจลงทุนเมื่ออัตราผลประโยชน์ของการลงทุนโครงการมีค่ามากกว่าต้นทุน โดยสามารถเขียนในรูปสมการได้ดังนี้

$$IRR = \sum_{t=0}^n \frac{B_t - C_t}{(1+r)^t} = 0$$

(4) ระยะเวลาคืนทุน (Payback Period: PB) คือ ระยะเวลาของการลงทุนที่กระแสเงินสดรับสุทธิจากโครงการเท่ากับกระแสเงินสดจ่ายสุทธิพอดี หรือไม่มีกำไรและไม่ขาดทุน โดยสามารถเขียนในรูปสมการได้ดังนี้

$$\text{ระยะเวลาคืนทุน} = \text{เงินลงทุนเริ่มต้น} - \text{กระแสเงินสดรับรายปีสะสมจนเงินลงทุนมีค่าเท่ากับศูนย์}$$

1.2 แนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์ความอ่อนไหวของโครงการ (Sensitivity Analysis) (กนกวรรณ จันทร์เจริญชัย, 2562) เป็นวิธีการทดสอบค่าความแปรเปลี่ยน (Switching Value Test: SVT) เป็นการทดสอบเพื่อดูความอ่อนไหวของโครงการ เมื่อปัจจัยการส่งผลกระทบต่อความคุ้มค่าในการลงทุนของโครงการเปลี่ยนแปลงไป โดยมีวิธีการทดสอบ 2 วิธี ดังนี้

(1) การทดสอบค่าความแปรเปลี่ยนทางด้านต้นทุน (Switching Value Test on Cost: SVT_C) คือ การทดสอบทางด้านต้นทุนว่าต้นทุนสามารถเพิ่มขึ้นได้มากที่สุดร้อยละเท่าไรที่ทำให้ค่า NPV เท่ากับ 0 และ B/C Ratio เท่ากับ 1 โดยสามารถเขียนในรูปสมการได้ดังนี้

$$SVT_C = \frac{NPV}{PVC} \times 100$$

(2) การทดสอบค่าความแปรเปลี่ยนทางด้านผลประโยชน์ (Switching Value Test on Benefit: SVT_B) คือ การทดสอบทางด้านผลประโยชน์ว่าผลประโยชน์สามารถลดลงได้มากที่สุดร้อยละเท่าไรที่ทำให้ค่า NPV เท่ากับ 0 และ B/C Ratio เท่ากับ 1 โดยสามารถเขียนในรูปสมการได้ดังนี้

$$SVT_B = \frac{NPV}{PVB} \times 100$$

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

2.1 ข้อมูลประเภทปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์จากผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

2.1.1 เกษตรกรผู้ปลูกข้าว จำนวน 3 ราย ซึ่งเป็นสมาชิกของวิสาหกิจชุมชนนาแปลงใหญ่บ้านจันทร์หอม ตั้งอยู่ในพื้นที่นอกเขตชลประทานของตำบลนาหนองไผ่ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไป ขั้นตอนในการเพาะปลูก ต้นทุน ปัจจัยการผลิตและรายได้จากการเพาะปลูก

2.1.2 เจ้าหน้าที่ของบริษัท DJI Phantom Thailand ซึ่งเป็นบริษัทผู้จำหน่ายโดรนเพื่อการเกษตร จำนวน 1 ท่าน เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลพื้นฐานของโดรนเพื่อการเกษตร อุปกรณ์เสริมที่เกี่ยวข้องกับการใช้งาน และการดูแลรักษา

2.2 ข้อมูลประเภททุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการค้นคว้าและศึกษาข้อมูลจากหนังสือ บทความวิชาการ เอกสารวิชาการ วารสาร ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต ได้แก่

2.2.1 ข้อมูลลักษณะทั่วไปทางกายภาพของตำบลนาหนองไผ่ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งเป็นข้อมูลจากสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย กรมการข้าว สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดบุรีรัมย์ และกรมที่ดินจังหวัดบุรีรัมย์

2.2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับปริมาณผลผลิต ราคาผลผลิต ราคาปัจจัยการผลิต เพื่อนำไปวิเคราะห์ต้นทุนและผลประโยชน์ในการเพาะปลูกข้าว ซึ่งเป็นข้อมูลจากสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย และกรมการข้าว

2.2.3 ข้อมูลพื้นฐานของโดรนเพื่อการเกษตร อุปกรณ์เสริมที่เกี่ยวข้องกับการใช้งาน และการทำประกันภัย ซึ่งเป็นข้อมูลจากเว็บไซต์บริษัท DJI Phantom Thailand ที่จำหน่ายโดรนเพื่อการเกษตร และบริษัท ฟอลคอน ประกันภัย จำกัดมหาชน

2.2.4 ข้อมูลอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืม ซึ่งเป็นข้อมูลจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส)

2.2.5 ข้อมูลอัตรากาสิโนที่ดิน ซึ่งเป็นข้อมูลจากสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง

2.2.6 ข้อมูลอัตราค่าไฟฟ้า ซึ่งเป็นข้อมูลจากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค

2.2.7 ข้อมูลราคาน้ำมัน ซึ่งเป็นข้อมูลจากธนาคารแห่งประเทศไทย

3. การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) เป็นการวิเคราะห์ถึงสภาพทั่วไปทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมในการเพาะปลูกข้าว รวมถึงสภาพแวดล้อมทางการตลาดในการทำธุรกิจการให้บริการรับจ้างฉีดพ่นสารเคมีและหว่านปุ๋ยในนาข้าวของตำบลนาหนองไผ่ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำข้อมูลการลงทุนในเทคโนโลยีโดรนเพื่อปลูกข้าวมาคำนวณหาต้นทุนและผลประโยชน์ และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางการเงินของเกษตรกรในพื้นที่ตำบลนาหนองไผ่ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ รวมทั้งศึกษาความอ่อนไหวของการลงทุน

4. ข้อกำหนดของการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการวิเคราะห์ต้นทุนและผลประโยชน์ทางการเงิน ซึ่งเกี่ยวข้องกับต้นทุนและผลประโยชน์ที่เป็นตัวเงินเท่านั้น โดยการศึกษาวิเคราะห์ความคุ้มค่าในการลงทุนใช้เทคโนโลยีโดรนเพื่อปลูกข้าวร่วมกับธุรกิจการให้บริการรับจ้างฉีดพ่นสารเคมีและหว่านปุ๋ยในนาข้าว ซึ่งมีข้อกำหนดการศึกษา รายละเอียดดังนี้

4.1 กำหนดให้ลักษณะของโครงการเป็นการเพาะปลูกข้าวด้วยวิธีการทำนาหยอดในช่วงการเพาะปลูกข้าวนาปี ซึ่งอาศัยน้ำฝนในการเพาะปลูก และใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวหอมมะลิ 105 โดยมีเนื้อที่เพาะปลูกข้าว จำนวน 40 ไร่ ซึ่งกำหนดให้เป็นพื้นที่ของเกษตรกรที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเอง ตั้งอยู่ในตำบลนาหนองไผ่ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

4.2 กำหนดให้โครงการมีระยะเวลาในการดำเนินการโครงการ 5 ปี ตามอายุการใช้งานโดรนเพื่อการเกษตร โดยโครงการมีผลประโยชน์เริ่มตั้งแต่ปีที่ 1 ตลอดจนถึงอายุของโครงการ

4.3 กำหนดให้โครงการลงทุนซื้อเทคโนโลยีโดรนเพื่อการเกษตร รุ่น DJI AGRAS T10 รวมอุปกรณ์เสริม ราคา 271,400.00 บาท (อ้างอิงข้อมูลจากเว็บไซต์ DJI Phantom Thailand โดรนเกษตร)

4.4 กำหนดให้โครงการใช้เงินทุนเริ่มต้นจากแหล่งที่มาของเงิน 2 ส่วน ได้แก่ (1) แหล่งที่มาของเงินทุนจากการกู้ยืมเงินกู้ระยะยาวจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส) จำนวน 217,120.00 บาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 80 ของเงินทุนทั้งหมด ซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมคิดเป็นอัตราคงที่ร้อยละ 5.875 ต่อปี (MRR-1.0% ต่อปี) และ (2) แหล่งที่มาของเงินทุนส่วนของผู้เจ้าของโครงการ จำนวน 54,280.00 บาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 20 ของเงินทุนทั้งหมด โดยการผ่อนชำระเงินเป็นรายปี และมีหลักการผ่อนชำระแบบลดต้นลดดอก (อ้างอิงตามประกาศของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส) ณ วันที่ 5 ตุลาคม พ.ศ. 2563)

4.5 กำหนดให้การใช้โดรนเพื่อการเกษตรสามารถเพิ่มผลผลิตได้ร้อยละ 20 และสามารถลดต้นทุนค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสารเคมีได้ร้อยละ 35 ซึ่งเป็นค่ากลางที่โดรนเพื่อการเกษตรสามารถดำเนินการได้ (อ้างอิงจากเว็บไซต์ของกิจกรรมพัฒนาเครือข่ายเทคโนโลยีเพื่อการเกษตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี)

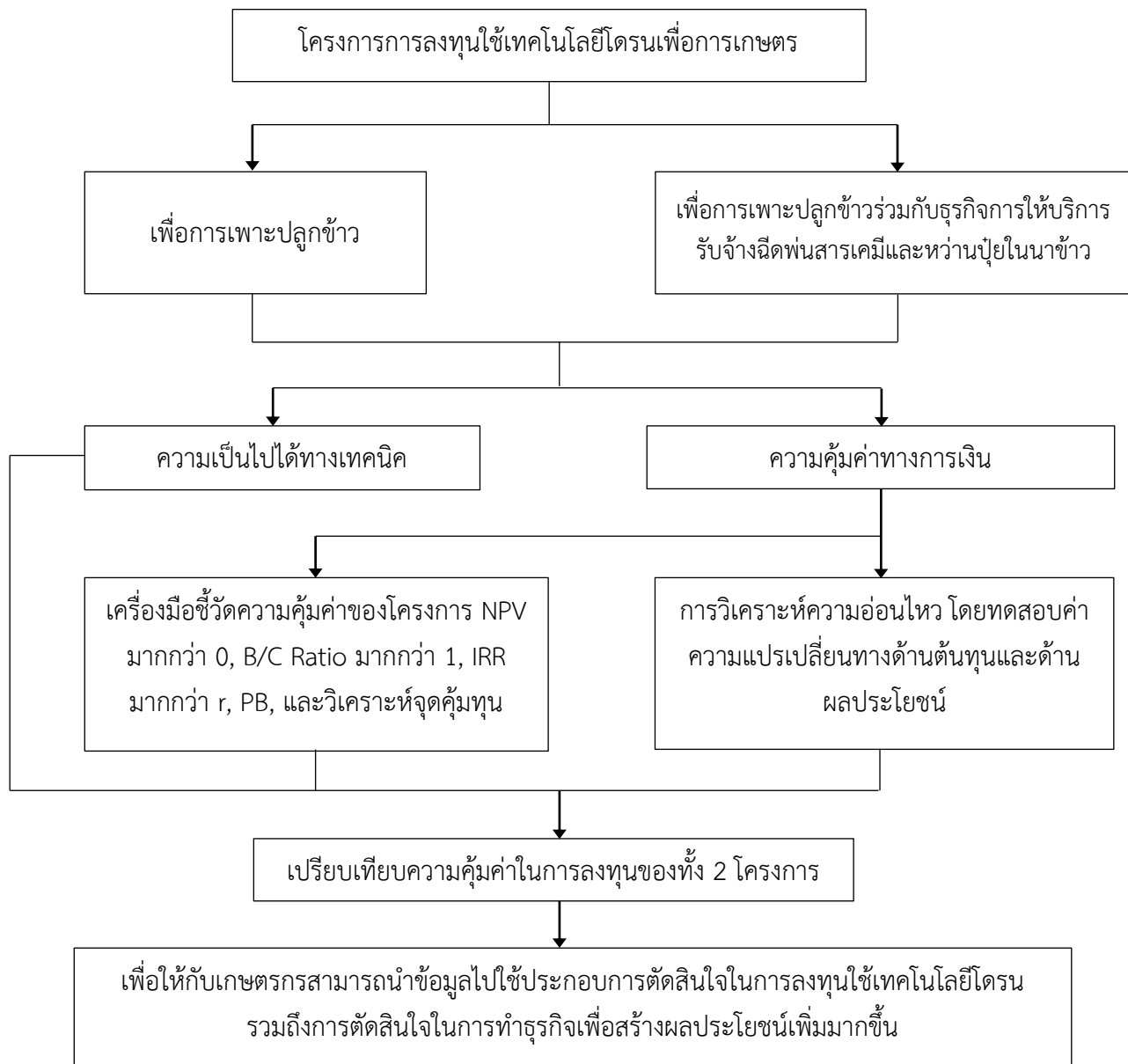
4.6 โครงการลงทุนใช้เทคโนโลยีโดรนเพื่อปลูกข้าวร่วมกับธุรกิจการให้บริการรับจ้างฉีดพ่นสารเคมีและหว่านปุ๋ยในนาข้าว จากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องและเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ พบว่า โครงการมีกระแสเงินสดจ่ายเพื่อลงทุนเริ่มต้นเท่ากับ 271,400.00 บาท และมีกระแสเงินสดจ่ายในการดำเนินงาน ประกอบด้วย (1) ค่าเบี้ยประกันภัยบุคคลที่ 3 ปีละ 4,200.00 บาท ซึ่งมีจำนวนเท่ากันทุกปี (2) ต้นทุนผันแปรค่าจ้างแรงงาน จำนวน 94,755.20 บาท ซึ่งในปีถัดๆ ไปจะเปลี่ยนแปลงตามจำนวนผลผลิตที่เปลี่ยนไป (3) ต้นทุนผันแปรค่าปัจจัยการผลิต ปีละ 43,962.50 บาท ซึ่งมีจำนวนเท่ากันทุกปี (4) ต้นทุนผันแปรค่าใช้จ่ายอื่นๆ ปีละ 5,770.96 บาท ซึ่งมีจำนวนเท่ากันทุกปี และ (5) ค่าเปลี่ยนแบตเตอรี่โดรนเพื่อการเกษตร จำนวน 51,000.00 บาท ซึ่งเกิดขึ้นในปีที่ 3 ของอายุโครงการ สำหรับกระแสเงินสดรับของโครงการได้รับจาก 2 กรณี ได้แก่ (1) กรณีเพาะปลูกข้าวโดยใช้โดรนเพื่อการเกษตรได้รับการขายข้าวแห้ง ซึ่งมีราคาเฉลี่ย 12.50 บาทต่อกิโลกรัมและมีผลผลิตจำนวน 458.40 กิโลกรัมต่อไร่ ดังนั้นจึงมีผลประโยชน์จากการขายข้าวแห้ง จำนวน 229,200.00 บาท ซึ่งในปีถัดๆ ไปจะเปลี่ยนแปลงตามจำนวนผลผลิตที่เปลี่ยนไป โดยปีที่ 2 เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.90 ปีที่ 3 เพิ่มขึ้นร้อยละ 3 ปีที่ 4 และ 5 ลดลงร้อยละ 1.50 (อ้างอิงตามบทวิเคราะห์และคาดการณ์ของธนาคารกรุงศรีอยุธยา ณ วันที่ 7 มิถุนายน พ.ศ.2566) และ (2) กรณีการให้บริการรับจ้างฉีดพ่นสารเคมีและหว่านปุ๋ยโดยใช้โดรนเพื่อการเกษตร ซึ่งมีอัตราค่าบริการ 80.00 บาทต่อไร่และให้บริการรับจ้างจำนวน 40 วัน โดยกำหนดให้สามารถให้บริการวันละ 50 ไร่ อ้างอิงจากการสัมภาษณ์เกษตรกร ดังนั้นจึงมีผลประโยชน์จากการให้บริการรับจ้างฉีดพ่นสารเคมี จำนวน 160,000.00 บาท ซึ่งมีจำนวนเท่ากันทุกปี

4.7 โครงการลงทุนใช้เทคโนโลยีโดรนเพื่อปลูกข้าวร่วมกับธุรกิจการให้บริการรับจ้างฉีดพ่นสารเคมีและหว่านปุ๋ยในนาข้าวไม่เหมาะสมที่จะทำการวิเคราะห์เพื่อหาจุดคุ้มทุน เนื่องจาก มีผลประโยชน์จากการลงทุน 2 ทาง ได้แก่ การขายข้าวแห้งและการให้บริการรับจ้างฉีดพ่นสารเคมี ซึ่งทำให้เกิดปัญหาในการจำแนกหรือจัดสรรต้นทุนร่วมออกจากกัน (กนกวรรณ จันทร์เจริญชัย, 2562)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีในการศึกษา รวมทั้งตรวจสอบเอกสารต่างๆ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาได้ดังนี้

การศึกษาคำถามคืบคลานในการลงทุนใช้เทคโนโลยีโดรนเพื่อการปลูกข้าวร่วมกับธุรกิจการให้บริการรับจ้างฉีดพ่นสารเคมีและหว่านปุ๋ยในนาข้าว กับ การเพาะปลูกข้าวโดยใช้แรงงานคน ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางเทคนิคและความคุ้มค่าทางการเงิน โดยใช้เครื่องมือชี้วัดความคุ้มค่าของโครงการเพื่อประกอบการตัดสินใจในการลงทุน ประกอบด้วย มูลค่าปัจจุบันของผลประโยชน์สุทธิ อัตราผลประโยชน์ต่อต้นทุน อัตราผลประโยชน์ของการลงทุนภายในโครงการ และระยะเวลาคืนทุน รวมทั้งวิเคราะห์ความอ่อนไหวของโครงการ โดยการทดสอบค่าความแปรเปลี่ยนทางด้านต้นทุนและด้านผลประโยชน์ (ดังแสดงในภาพที่ 1)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

การปลูกข้าวบนเนื้อที่ 40 ไร่ โดยใช้แรงงานคนมีต้นทุนรวม เท่ากับ 162,241.00 บาท ประกอบด้วย ต้นทุนคงที่ เท่ากับ 195.00 บาท และต้นทุนผันแปร เท่ากับ 162,046.00 บาท และมีผลประโยชน์รวม เท่ากับ 191,000.00 บาท เมื่อลงทุนใช้เทคโนโลยีโดรนเพื่อปลูกข้าวแทนการใช้แรงงานคน ทำให้มีต้นทุนในส่วน of ต้นทุนผันแปรค่าจ้างแรงงานและค่าปัจจัยการผลิตที่ลดลง อย่างไรก็ตามการลงทุนใช้เทคโนโลยีโดรนเพื่อการเกษตรทำให้มีต้นทุนผันแปรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเพิ่มขึ้น ซึ่งส่งผลให้ต้นทุนรวมเปลี่ยนแปลงเป็นจำนวน เท่ากับ 149,054.66 บาท ประกอบด้วย ต้นทุนคงที่ เท่ากับ 4,566.00 บาท และต้นทุนผันแปร เท่ากับ 144,488.66 บาท และมีผลประโยชน์รวม เท่ากับ 389,200.00 บาท ดังนั้นการใช้เทคโนโลยีโดรนเพื่อปลูกข้าวจึงมีผลประโยชน์สุทธิมากกว่าการปลูกข้าวโดยใช้แรงงานคน และเมื่อให้บริการรับจ้างร่วมด้วยจะมีผลประโยชน์สุทธิเพิ่มมากขึ้น เนื่องจาก ผลประโยชน์ที่จากการให้บริการรับจ้างฉีดพ่นสารเคมีและหว่านปุ๋ย (ดังแสดงในตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ต้นทุนและผลประโยชน์ของการเพาะปลูกข้าว

หน่วย: บาท

รายการ	การปลูกข้าวโดยใช้แรงงานคน	การปลูกข้าวร่วมกับการให้บริการโดยใช้โดรน
1. ต้นทุนคงที่		
ค่าเสื่อมราคาเครื่องมือและอุปกรณ์ (ไม่รวมโดรน)	195.00	195.00
ค่าเสื่อมอุปกรณ์ดับเพลิง	-	171.00
ค่าเบี้ยประกันภัยบุคคลที่ 3	-	4,200.00
ต้นทุนคงที่รวม	195.00	4,566.00
2. ต้นทุนผันแปร		
2.1 ค่าจ้างแรงงาน		
ค่าจ้างไถตะ	8,000.00	8,000.00
ค่าจ้างไถแปร	8,000.00	8,000.00
ค่าจ้างไถคราด	8,000.00	8,000.00
ค่าจ้างถอนหญ้า	8,000.00	8,000.00
ค่าจ้างหยอด	8,000.00	8,000.00
ค่าจ้างฉีดพ่นปุ๋ยเคมี	10,400.00	-
ค่าจ้างฉีดพ่นฮอร์โมน	7,200.00	-
ค่าจ้างฉีดยาคุมวัชพืช	3,200.00	-
ค่าจ้างเก็บเกี่ยว	19,000.00	19,000.00
ค่าจ้างตากข้าว	9,168.00	11,001.60
ค่าจ้างขนส่ง	11,460.00	13,752.00
ค่าจ้างเก็บในยุ้งฉาง	9,168.00	11,001.60
ค่าจ้างแรงงานรวม	109,596.00	94,755.20
2.2 ค่าปัจจัยการผลิต		
เมล็ดพันธุ์	16,200.00	16,200.00
ค่าปุ๋ยอินทรีย์	12,000.00	12,000.00
ค่าปุ๋ยเคมี	19,850.00	12,902.50
ค่าฮอร์โมน	2,000.00	1,300.00
ค่ายาคุมวัชพืช	2,400.00	1,560.00
ค่าปัจจัยการผลิตรวม	52,450.00	43,962.50
2.3 ค่าใช้จ่ายอื่นๆ		
ค่าไฟฟ้าชาร์จแบตเตอรี่	-	517.68
ค่าน้ำมันเครื่องปั่นไฟ	-	3,874.70
ค่าน้ำมันในการขนโดรน	-	726.64
ค่าดูแลรักษาโดรน (กรณีไม่ทำเครื่องตก)	-	651.94
ค่าใช้จ่ายอื่นๆ รวม	-	5,770.96
ต้นทุนผันแปรรวม	162,046.00	144,488.66
3. ต้นทุนรวม		
ต้นทุนรวม	162,241.00	149,054.66
4. ผลประโยชน์รวม		
รายได้จากการขายข้าว	191,000.00	229,200.00
รายได้จากการให้บริการรับจ้าง	-	160,000.00
ผลประโยชน์รวม	191,000.00	389,200.00
5. ผลประโยชน์สุทธิ		
ผลประโยชน์สุทธิ	28,759.00	240,145.34

ที่มา: จากการเก็บรวบรวมข้อมูลและการคำนวณ

เมื่อทำการวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางการเงินและความอ่อนไหว รายละเอียดดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์และประเมินความคุ้มค่าในการลงทุนใช้เทคโนโลยีโดรนเพื่อปลูกข้าวร่วมกับธุรกิจการให้บริการรับจ้างฉีดพ่นสารเคมีและหว่านปุ๋ยในนาข้าว

จากการศึกษาต้นทุนของโครงการ แหล่งที่มาของเงินทุน และผลประโยชน์ของโครงการทำให้สามารถประมาณการงบกระแสเงินสดของโครงการตลอดอายุโครงการ 5 ปี โดยโครงการลงทุนใช้เทคโนโลยีโดรนเพื่อปลูกข้าวร่วมกับธุรกิจการให้บริการรับจ้างฉีดพ่นสารเคมีและหว่านปุ๋ยในนาข้าวมีกระแสเงินสดรับรวม เท่ากับ 1,973,667.99 บาท และกระแสเงินสดจ่ายรวม เท่ากับ 1,070,159.51 บาท จึงมีกระแสเงินสดของผลประโยชน์สุทธิ เท่ากับ 903,508.48 บาท ทั้งนี้ กำหนดให้ใช้อัตราคิดลดเท่ากับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส) ณ วันที่ 5 ตุลาคม พ.ศ. 2563 ซึ่งมีอัตราคงที่ที่ร้อยละ 5.875 ต่อปี (MRR-1.0% ต่อปี) เพื่อใช้ในการคำนวณมูลค่าปัจจุบันของต้นทุนและผลประโยชน์ของโครงการ (ดังแสดงในตารางที่ 2)

ผลการวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางการเงิน พบว่า โครงการมีมูลค่าปัจจุบันของผลประโยชน์สุทธิ เท่ากับ 721,433.22 บาท ซึ่งมีค่ามากกว่าศูนย์ อัตราผลประโยชน์ต่อต้นทุน เท่ากับ 1.76 เท่า ซึ่งมีค่ามากกว่าต้นทุนรวมสุทธิของโครงการ อัตราผลประโยชน์ของการลงทุนภายในโครงการ เท่ากับ ร้อยละ 72.63 และระยะเวลาคืนทุน เท่ากับ 1 ปี 1 เดือน 16 วัน ผลการวิเคราะห์ความอ่อนไหวของโครงการ โดยการทดสอบค่าความแปรเปลี่ยนทางด้านต้นทุนและด้านผลประโยชน์ พบว่า โครงการมีค่าความแปรเปลี่ยนทางด้านต้นทุน เท่ากับ ร้อยละ 76.23 และค่าความแปรเปลี่ยนทางด้านผลประโยชน์ เท่ากับ ร้อยละ 43.26 ซึ่งค่าความแปรเปลี่ยนทางด้านต้นทุนและด้านผลประโยชน์ทำให้ค่า NPV เท่ากับ 0 และ B/C Ratio เท่ากับ 1 ทั้งนี้จากผลการวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางการเงินและความอ่อนไหวของโครงการ แสดงให้เห็นว่า โครงการมีความคุ้มค่าในการลงทุนและมีความสามารถในการรับความเสี่ยงทางด้านต้นทุนและผลประโยชน์ได้ (ดังแสดงในตารางที่ 3)

ตารางที่ 2 มูลค่าปัจจุบันของต้นทุนและผลประโยชน์ของโครงการลงทุนใช้เทคโนโลยีโดรนเพื่อปลูกข้าวร่วมกับธุรกิจการให้บริการรับจ้างฉีดพ่นสารเคมีและหว่านปุ๋ยในนาข้าว

หน่วย (บาท)

ปีที่	กระแสเงินสดรับ (ผลประโยชน์)	กระแสเงินสดจ่าย (ต้นทุน)	กระแสเงินสดของผลประโยชน์สุทธิ	มูลค่าปัจจุบันของผลประโยชน์สุทธิ
0	-	271,400.00	- 271,400.00	- 271,400.00
1	389,200.00	148,688.66	240,511.34	227,165.38
2	393,554.8	149,368.01	244,186.79	217,838.84
3	400,561.44	201,461.05	199,100.39	167,761.33
4	396,953.02	149,898.13	247,054.89	196,616.41
5	393,398.73	149,343.66	244,055.07	183,451.26
รวม	1,973,667.99	1,070,159.51	903,508.48	721,433.22

ที่มา: จากการเก็บรวบรวมข้อมูลและการคำนวณ

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางการเงิน

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน	การลงทุนใช้เทคโนโลยีโดรนเพื่อปลูกข้าวร่วมกับธุรกิจการให้บริการรับจ้าง
มูลค่าปัจจุบันของผลประโยชน์สุทธิ (NPV)	721,433.22 บาท
อัตราผลประโยชน์ต่อต้นทุน (B/C Ratio)	1.76 เท่า
อัตราผลประโยชน์ภายในโครงการ (IRR)	ร้อยละ 72.63
ระยะเวลาคืนทุน (PB)	1 ปี 1 เดือน 16 วัน
การทดสอบค่าความแปรเปลี่ยนทางด้านต้นทุน (STV _C)	ร้อยละ 76.23
การทดสอบค่าความแปรเปลี่ยนทางด้านผลประโยชน์ (STV _B)	ร้อยละ 43.26

ที่มา: จากการเก็บรวบรวมข้อมูลและการคำนวณ

2. ผลการเปรียบเทียบความคุ้มค่าในการลงทุนใช้เทคโนโลยีโดรนเพื่อปลูกข้าวร่วมกับธุรกิจการให้บริการรับจ้างฉีดพ่นสารเคมีในนาข้าว กับ การเพาะปลูกข้าวโดยใช้แรงงานคน

ผลการเปรียบเทียบความคุ้มค่าในการลงทุนใช้เทคโนโลยีโดรนเพื่อปลูกข้าวร่วมกับธุรกิจการให้บริการรับจ้างฉีดพ่นสารเคมีในนาข้าว กับ การเพาะปลูกข้าวโดยใช้แรงงานคน พบว่า การเพาะปลูกข้าวโดยใช้แรงงานคนมีต้นทุนรวม เท่ากับ 162,241.00 บาท เมื่อเปรียบเทียบกับการลงทุนใช้เทคโนโลยีโดรนเพื่อปลูกข้าวร่วมกับธุรกิจการให้บริการรับจ้างฉีดพ่นสารเคมีในนาข้าวซึ่งมีต้นทุนรวม เท่ากับ 149,054.66 บาท สะท้อนให้เห็นว่าการลงทุนใช้เทคโนโลยีโดรนเพื่อปลูกข้าวมีต้นทุนที่ต่ำกว่า เท่ากับ 13,186.34 บาท ดังนั้น เมื่อทำการวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางการเงินของโครงการลงทุนใช้เทคโนโลยีโดรนเพื่อปลูกข้าวร่วมกับธุรกิจการให้บริการรับจ้างฉีดพ่นสารเคมีและหว่านปุ๋ยในนาข้าวจึงมีความคุ้มค่าในการลงทุนและมีความสามารถในการรับความเสี่ยงทางด้านต้นทุนและผลประโยชน์ได้มากกว่า

อภิปรายผล

ผลจากการศึกษาและวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางเทคนิคของโครงการลงทุนใช้เทคโนโลยีโดรนเพื่อปลูกข้าวร่วมกับธุรกิจการให้บริการรับจ้างฉีดพ่นสารเคมีและหว่านปุ๋ยในนาข้าว พบว่า พื้นที่ตำบลนาหนองไผ่ อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์เป็นแหล่งปลูกข้าวที่สำคัญแห่งหนึ่ง มีความเหมาะสมในการผลิต รวมทั้งผลผลิตข้าวนั้นได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ การวิเคราะห์ครั้งนี้ได้วิเคราะห์ตั้งแต่ช่วงเวลาการเพาะปลูกข้าว ขั้นตอนในการเพาะปลูกข้าว ตลอดจนการเก็บเกี่ยวและนำไปขาย เพื่อให้ครอบคลุมต้นทุนทั้งหมดของโครงการ รวมถึงรายละเอียดการวิเคราะห์ทางเทคนิคในการดำเนินงานในกรณีที่เป็นผู้ให้บริการรับจ้างฉีดพ่นสารเคมีและหว่านปุ๋ยในนาข้าว นอกจากนี้ยัง พบว่า การใช้โดรนเพื่อการเกษตรสามารถลดต้นทุน ลดระยะเวลา ลดจำนวนแรงงาน และเพิ่มผลผลิตได้ อีกทั้งเกษตรกร ช่างประศาสน์ และคณะ (2561) กล่าวว่า การใช้โดรนเพื่อการเกษตรช่วยลดการเหยียบย่ำพื้นที่เพาะปลูกซึ่งสร้างความเสียหายต่อแปลงพืช และช่วยลดการสัมผัสและสูดดมสารเคมีขณะฉีดพ่นอีกด้วย อย่างไรก็ตามต้นทุนในการเพาะปลูกข้าวปรับตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากปัญหาสถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างประเทศรัสเซียและยูเครน รวมทั้งปัญหาการขาดแคลนแรงงานภาคการเกษตร ซึ่งการนำโดรนเพื่อการเกษตรเข้ามาปรับใช้ในการเพาะปลูกข้าวสามารถช่วยลดปัญหาดังกล่าวและสามารถส่งเสริมให้เกษตรกรกลายเป็นสมาร์ทฟาร์มเมอร์ (Smart Farmer) สอดคล้องตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ.2566 – 2570)

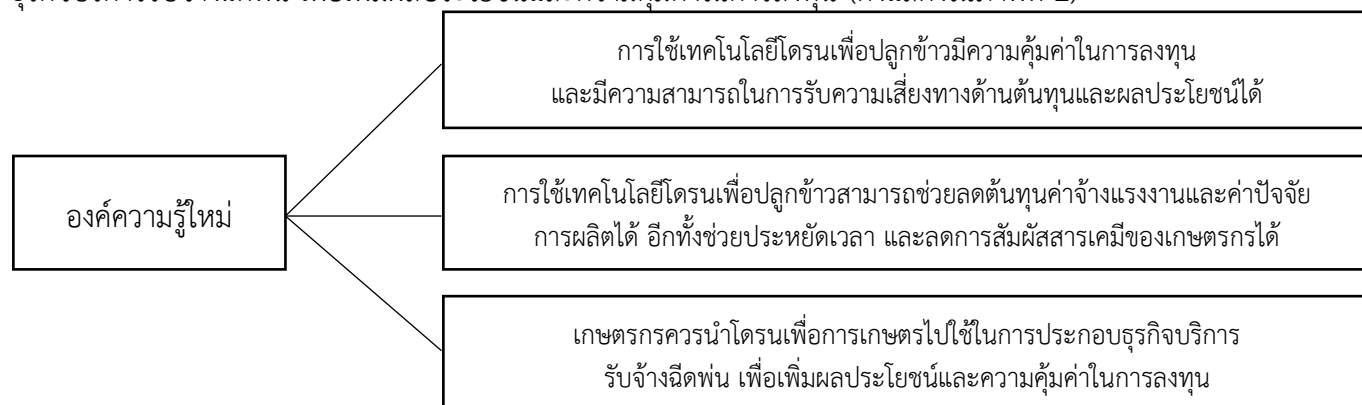
ผลจากการศึกษาความคุ้มค่าทางการเงินตามวัตถุประสงค์ข้อ 1 เพื่อวิเคราะห์ความคุ้มค่าในการลงทุนของโครงการลงทุนใช้เทคโนโลยีโดรนเพื่อปลูกข้าวร่วมกับธุรกิจการให้บริการรับจ้างฉีดพ่นสารเคมีและหว่านปุ๋ยในนาข้าว พบว่า (1) มูลค่าปัจจุบันของผลประโยชน์สุทธิ (NPV) เท่ากับ 721,433.22 บาท ซึ่งมีความมากกว่า 0 (2) อัตราผลประโยชน์ต่อต้นทุน (BCR) เท่ากับ 1.76 เท่า ซึ่งมีความมากกว่าต้นทุนรวมสุทธิของโครงการ (3) อัตราผลประโยชน์ของการลงทุนภายในโครงการ (IRR) เท่ากับ ร้อยละ 72.63 ซึ่งมากกว่าอัตราคิดลดของโครงการ และ (4) ระยะเวลาคืนทุน (PB) เท่ากับ 1 ปี 1 เดือน 16 วัน ซึ่งมีระยะเวลาสั้นกว่าอายุของโครงการ รวมทั้งเมื่อทำการวิเคราะห์ความอ่อนไหวโดยการทดสอบค่าความแปรเปลี่ยนทางด้านต้นทุนและผลประโยชน์ เท่ากับ ร้อยละ 76.23 และ 43.26 ตามลำดับ สะท้อนให้เห็นว่าโครงการมีความคุ้มค่าในการลงทุนและมีความสามารถในการรับความเสี่ยงทางด้านต้นทุนและผลประโยชน์ได้ และจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบความคุ้มค่าในการลงทุนใช้เทคโนโลยีโดรนเพื่อปลูกข้าวร่วมกับธุรกิจการให้บริการรับจ้างฉีดพ่นสารเคมีในนาข้าว กับ การเพาะปลูกข้าวโดยใช้แรงงานคน พบว่า โครงการลงทุนใช้เทคโนโลยีโดรนเพื่อปลูกข้าวร่วมกับธุรกิจการให้บริการรับจ้างฉีดพ่นสารเคมีและหว่านปุ๋ยในนาข้าวมีความคุ้มค่าในการลงทุนและมีความสามารถในการรับความเสี่ยงทางด้านต้นทุนและผลประโยชน์ได้มากกว่า ทั้งนี้เป็นเพราะโดรนเพื่อการเกษตรสามารถลดต้นทุนสารเคมี ซึ่งเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญให้การเพาะปลูกข้าว และสามารถเพิ่มผลผลิตได้ ซึ่งเกิดจากการลดการเหยียบย่ำในนาข้าว อีกทั้งการทำธุรกิจให้บริการฉีดพ่นสารเคมีในนาข้าวโดยใช้โดรนเพื่อการเกษตรร่วมกับการเพาะปลูกข้าวยังเป็นการเพิ่มความคุ้มค่าในการลงทุนให้กับโครงการได้อีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาสกร อ่างน้อย (2563) ที่ศึกษาเรื่องการประเมินความคุ้มค่าทางการเงินในการลงทุนระบบอากาศยานไร้คนขับเพื่อการเกษตรในจังหวัดลพบุรี ผลการศึกษาพบว่า เมื่อเปรียบเทียบต้นทุน

และผลตอบแทนจากการใช้ระบบอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) ในการผลิตข้าว กับ การใช้แรงงานเกษตรกรในการผลิตข้าวจะเห็นว่า การใช้ระบบอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) ในการผลิตข้าวมีต้นทุนที่ต่ำกว่าและมีผลตอบแทนสุทธิสูงกว่า อีกทั้งผลการวิเคราะห์ทางการเงินแสดงให้เห็นว่า การลงทุนระบบอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) เพื่อให้บริการใส่ปุ๋ยและฉีดพ่นสารเคมีมีความคุ้มค่า เนื่องจากมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) มีค่าเป็นบวก อัตราผลตอบแทนของการลงทุน (IRR) มีค่ามากกว่าต้นทุน และอัตราผลตอบแทนต่อต้นทุน (BCR) มีค่ามากกว่า 1 แสดงถึงความคุ้มค่าในการลงทุน

การนำเทคโนโลยีโดรนเพื่อการเกษตรเข้ามาช่วยในการเพาะปลูกข้าวแทนแรงงานคนในขั้นตอนการฉีดพ่นสารเคมีสามารถลดต้นทุน ลดระยะเวลา และลดจำนวนแรงงานได้ รวมทั้งเมื่อทำการวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางการเงินและความอ่อนไหวของโครงการ โดยใช้เครื่องมือชี้วัดที่กล่าวไปข้างต้น แสดงให้เห็นว่าโครงการมีความคุ้มค่าในการลงทุนและมีความสามารถในการรับความเสี่ยงทางด้านต้นทุนและผลประโยชน์ได้ นอกจากนี้ในกรณีที่เกษตรกรนำโดรนเพื่อการเกษตรไปใช้ประกอบการทำธุรกิจการให้บริการรับจ้างฉีดพ่นสารเคมีและหว่านปุ๋ยในนาข้าว ถึงแม้ว่าการทำธุรกิจดังกล่าวมีต้นทุนในการดำเนินการที่เพิ่มสูงขึ้น แต่ทำให้เกษตรกรมีความคุ้มค่าในการลงทุนและมีความสามารถในการรับความเสี่ยงทางด้านต้นทุนและผลประโยชน์ได้มากขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษา พบว่า การใช้เทคโนโลยีโดรนเพื่อปลูกข้าวมีความคุ้มค่าในการลงทุนและมีความสามารถในการรับความเสี่ยงทางด้านต้นทุนและผลประโยชน์ได้ เนื่องจากสามารถช่วยลดต้นทุนค่าจ้างแรงงานและค่าปัจจัยการผลิตได้ อีกทั้งช่วยประหยัดเวลาและลดการสัมผัสสารเคมีของเกษตรกรได้ โดยเกษตรกรควรนำโดรนเพื่อการเกษตรไปใช้ในการประกอบธุรกิจบริการรับจ้างฉีดพ่น เพื่อเพิ่มผลประโยชน์และความคุ้มค่าในการลงทุน (ดังแสดงในภาพที่ 2)

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาความคุ้มค่าในการลงทุนใช้เทคโนโลยีโดรนเพื่อปลูกข้าว กรณีศึกษาตำบลนาหนองไผ่ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดสุรินทร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์และประเมินความคุ้มค่าในการลงทุนใช้เทคโนโลยีโดรนเพื่อปลูกข้าวร่วมกับธุรกิจการให้บริการรับจ้างฉีดพ่นสารเคมีและหว่านปุ๋ยในนาข้าว รวมทั้งเพื่อเปรียบเทียบความคุ้มค่ากับการเพาะปลูกข้าวโดยใช้แรงงานคน โดยใช้เครื่องมือในการวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางการเงิน ได้แก่ (1) มูลค่าปัจจุบันของผลประโยชน์สุทธิ (NPV) (2) อัตราผลประโยชน์ต่อต้นทุน (BCR) (3) อัตราผลประโยชน์ของการลงทุนภายในโครงการ (IRR) และ (4) ระยะเวลาคืนทุน (PB) รวมทั้งเครื่องมือในการทดสอบความอ่อนไหวด้านต้นทุนและผลประโยชน์ ได้แก่ (1) การทดสอบค่าความแปรเปลี่ยนทางด้านการลงทุน (STV_C) และ (2) การทดสอบค่าความแปรเปลี่ยนทางด้านการผลประโยชน์ (STV_B) แสดงให้เห็นว่าโครงการลงทุนใช้เทคโนโลยีโดรนเพื่อปลูกข้าวร่วมกับธุรกิจการให้บริการรับจ้างฉีดพ่นสารเคมีและหว่านปุ๋ยในนาข้าวมีความคุ้มค่าในการลงทุนและมีความสามารถในการรับความเสี่ยงทางด้านต้นทุนและผลประโยชน์ได้และดีกว่าการเพาะปลูกข้าวโดยใช้แรงงานคน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 เกษตรกรที่มีความสนใจลงทุนซื้อเทคโนโลยีโดรนเพื่อปลูกข้าวสามารถนำผลการศึกษาไปใช้ประกอบการตัดสินใจลงทุน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเพาะปลูก โดยเกษตรกรควรประกอบธุรกิจบริการรับจ้างฉีดพ่น เพื่อสร้างผลประโยชน์ให้ได้มากที่สุด ซึ่งเป็นไปตามผลการศึกษาที่พบว่า การลงทุนใช้เทคโนโลยีโดรนเพื่อปลูกข้าวร่วมกับธุรกิจการให้บริการรับจ้างฉีดพ่นสารเคมีและหว่านปุ๋ยในนาข้าวมีความคุ้มค่าและมีความสามารถในการรับความเสี่ยงทางด้านต้นทุนและผลประโยชน์ได้

1.2 ภาครัฐสามารถนำผลการศึกษาไปประกอบการพิจารณาโครงการเพื่อส่งเสริมการใช้โดรนเพื่อการเกษตรให้แก่เกษตรกร อาทิ โครงการส่งเสริมให้รู้จักวิธีการใช้งาน การดูแลรักษา และประโยชน์ของโดรนเพื่อการเกษตร นอกจากนี้ ภาครัฐควรมีนโยบายสนับสนุนด้านเงินลงทุนและลดอัตราดอกเบี้ยการกู้ยืมให้น้อยลง เนื่องจาก การลงทุนใช้เทคโนโลยีโดรนเพื่อการเกษตรต้องใช้เงินลงทุนเริ่มแรกจำนวนมาก ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมให้เกิดการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการทำเกษตรและพัฒนาเกษตรกรให้กลายเป็นสมาร์ท ฟาร์มเมอร์ (Smart Farmer) รวมถึงเพื่อลดความคุ้มค่าในการลงทุนเทคโนโลยีการเกษตรแก่เกษตรกรและประเทศได้เพิ่มมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาสภาพคล่องทางการเงินของเกษตรกร ผลกระทบด้านสุขภาพของเกษตรกร รวมทั้งผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม อาทิ ผลกระทบจากสภาพที่ดิน ผลกระทบจากแหล่งน้ำ เป็นต้น ซึ่งเกี่ยวข้องกับการทำการเพาะปลูกข้าว เพื่อให้ทราบถึงต้นทุนที่เกิดขึ้นจากผลกระทบดังกล่าว และเพื่อวิเคราะห์ความคุ้มค่าในการลงทุนให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

2.2 ควรพิจารณาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเพาะปลูกข้าวฤดูนาปรัง และควรพิจารณาเกี่ยวกับการใช้โดรนเพื่อการเกษตรในพื้นที่อื่น ๆ รวมทั้งขยายพื้นที่ในการศึกษาจังหวัดอื่นๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ และภาคกลาง เพื่อขยายผลในการใช้โดรนเพื่อการเกษตรในการเพาะปลูกแทนแรงงานคน เนื่องจาก การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาและวิเคราะห์เฉพาะความเป็นไปได้ทางด้านเทคนิคและด้านการเงินในฤดูกาลเพาะปลูกข้าวนาปีของตำบลนาหนองไผ่ อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ จันทร์เจริญชัย. (2562). *หลักการวิเคราะห์ความเป็นไปได้เชิงเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- กนต์ธร ชานีประศาสน์, พยุงศักดิ์ จุลยุเสน และ ชโลธร ธรรมแท้. (2561). *อากาศยานอัตโนมัติสำหรับการเกษตร* (รายงานการวิจัย). นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2564). *แนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสมตามฐานข้อมูลแผนที่เกษตรเชิงรุก จังหวัดสุรินทร์*. สืบค้น 17 มิถุนายน 2565. จาก <http://www.ddd.go.th/Agri-Map/Data/NE/srn.pdf>.
- กิจกรรมพัฒนาเครือข่ายเทคโนโลยีเพื่อการเกษตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. (2562). *เทคโนโลยีอากาศยานไร้คนขับเพื่อการเกษตร*. สืบค้น 7 มกราคม 2566. จาก <http://www.sme-cluster.rmutt.ac.th/download/download62/11062019-THAMOS-PRESENT2019-for-jane.pdf>.
- ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.). (2565). *สินเชื่อนวัตกรรมเครื่องจักรเครื่องยนต์*. สืบค้น 19 สิงหาคม 2565. จาก https://www.baac.or.th/th/content-news.php?content_id=14974&content_group_sub=1&content_group=3&content_group_semi=0002&inside=1.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2565). *ราคาสินค้าอุตสาหกรรมที่สำคัญ ปี พ.ศ.2560-2565*. สืบค้น 2 พฤษภาคม 2566. จาก https://app.bot.or.th/BTWS_STAT/statistics/BOTWEBSTAT.aspx?reportID=90&language=TH.

- ภาสกร น้อยอ่าง. (2563). การประเมินความคุ้มค่าทางการเงินในการลงทุนระบบอากาศยานไร้คนขับเพื่อการเกษตรใน จังหวัดลพบุรี. (วิทยาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).
- วิจัยกรุงศรี. (2566). แนวโน้มธุรกิจ/อุตสาหกรรม 2566-2568: อุตสาหกรรมข้าว. สืบค้น 11 มิถุนายน 2566. จาก <https://www.krungsri.com/th/research/industry/industry-outlook/agriculture/rice/io/io-rice-2023-2025>.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2566). ราคาข้าวเปลือกเจ้าหอมมะลิ 105 รายเดือนที่เกษตรกรขายได้ที่ไร่นา ทั้งประเทศ ตั้งแต่ ปี พ.ศ.2550-2566 (ช่วงข้าวนาปี ก.ย.-มี.ค.). สืบค้น 14 พฤษภาคม 2565. จาก https://www.oae.go.th/assets/portals/1/files/price/monthly_price/paddyrice.pdf.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-13. สืบค้น 14 พฤศจิกายน 2565. จาก https://www.nesdc.go.th/main.php?filename=develop_issue.
- อัญชลี นวลสร. (2561). บทความสังคมสูงวัยกับแรงงานภาคการเกษตรไทย. สืบค้น 6 กรกฎาคม 2565. จาก https://wiki.ocsc.go.th/_media/%E0%B8%AD%E0%B8%B1%E0%B8%8D%E0%B8%8A%E0%B8%A5%E0%B8%B5_%E0%B8%99%E0%B8%A7%E0%B8%A5%E0%B8%A8%E0%B8%A3%E0%B8%B514.
- DJI phantom Thailand. (2566). โดรนเพื่อการเกษตร รุ่น DJI AGRAS T10. สืบค้น 9 พฤษภาคม 2566. จาก <https://dronekaset.phantomthailand.com/product/dji-agras-t10/>.

Challenges and Rehabilitation in the Community of the New Generation of Informal Workers in the Agricultural Sector in the Northeast

Jitraporn Somyanontanakul^{1*} Parichat Dokkaew² Jeeranan Boonkrong² Yauwaluk Boonta² and Oatthaphon Singphila²

¹ College of Politics and Governance, Mahasarakham University, Thailand

² Co-researchers in Empowering and Strengthening Informal Workers through Young Returnee Participation, Thailand

* Corresponding author. E-mail: jitraporn.s@msu.ac.th

ABSTRACT

The research article has two objectives: (1) to describe the economic and social conditions before and after returning home, and (2) to analyze the overall picture of the struggles, problem-solving, and adaptation of informal labor force, specifically the new generation of local returnee labor force in the Northeastern, where agriculture is significant. To achieve these objectives, this research aims to develop a leading group capable of collecting data about situations of informal labor force in their own area through mixed-method research using two types of tools: surveys and group interviews. The research results for the first objective revealed that before returning home, the target group had worked in different areas for an average of 6 years, and most of them returned with debt. Regarding the situation after returning home, although they were generally satisfied with being back, they still had concerns about their ability to repay their existing debts, to invest, and to save for the future. For the second objective, it was found that they had to adapt to the community's way of life, especially in dealing with family and community pressures. They also had to take on family roles, sometimes community roles. Furthermore, the production situation they faced revealed a skills gap, leading to a need for re-skilling and up-skilling in modern agriculture practices that align with market demand. Policy proposals then were developed to enhance the potential of informal labor force, particularly the new generation of local returnee labor force entering the agricultural sector. These proposals include measures to address and manage their debt burden and the creation of a "menu" of training programs that develop skills matching their needs and time constraints.

Keywords: Informal Workers, Returnee Labor, New Generation, Return-Homeland Volunteer, Skills Development of Informal Workers, Challenges and Rehabilitation

ข้อท้าทายและการฟื้นคืนชีวิตในชุมชนของแรงงานคืนถิ่นนอกระบบคนรุ่นใหม่ ในภาคการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จิตราภรณ์ สมยานันทากุล^{1*} ปาริฉัตร ดอกแก้ว² จิรนนท์ บุญครอง² เยาวลักษณ์ บุญตา² และ อรรถพล สิงพิลา²

¹ วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประเทศไทย

² นักวิจัยร่วมในโครงการการเสริมพลังและความเข้มแข็งให้แรงงานนอกระบบโดยการมีส่วนร่วมโดยคนรุ่นใหม่ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: jitraporn.s@msu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่ออธิบายสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมก่อนและหลังการกลับบ้าน และ (2) เพื่อพรรณนาให้เห็นภาพรวมของการต่อสู้ดิ้นรนเพื่อแก้ไขปัญหาและการปรับตัวของแรงงานนอกระบบซึ่งเป็นกลุ่มแรงงานคืนถิ่นคนรุ่นใหม่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่อยู่ในภาคการเกษตร เพื่อตอบวัตถุประสงค์ทั้งสองประการข้างต้น การวิจัยนี้จึงมุ่งพัฒนาแกนนำซึ่งเป็นแรงงานนอกระบบและเป็นคนรุ่นใหม่ให้สามารถเก็บข้อมูลสถานการณ์ของแรงงานนอกระบบในพื้นที่ของตนเองได้ ผ่านการวิจัยเชิงผสมผสานโดยใช้เครื่องมือ 2 ชนิด คือ แบบสำรวจ และการสนทนากลุ่ม ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อแรกพบว่า ก่อนกลับบ้านกลุ่มเป้าหมายเคยทำงานต่างถิ่นโดยเฉลี่ย คือ 6 ปี ส่วนใหญ่มีหนี้สินกลับมา สำหรับสภาพหลังจากการกลับบ้านแม้พวกเขาจะพึงพอใจที่ได้กลับบ้าน แต่ก็ยังมีความกังวลในเรื่องของการประกอบอาชีพว่าจะสามารถใช้น้ำเงินที่มีอยู่ มีเงินลงทุน และเป็นเงินออมต่อไปในอนาคตได้หรือไม่ สำหรับวัตถุประสงค์ข้อที่สองของการวิจัยพบว่า พวกเขาต้องปรับตัวเข้ากับวิถีชีวิตของชุมชน โดยเฉพาะการต่อสู้กับแรงกดดันของครอบครัวและชุมชน และต้องทำหน้าที่ในการช่วยเหลือคนในครอบครัวและเผ่าไปยังคนในชุมชน นอกจากนี้จากสถานการณ์การผลิตที่พวกเขาเผชิญอยู่ทำให้พวกเขาพบช่องว่างของทักษะของตนเอง และมีความต้องการ re-skill และ up-skill ด้านการเกษตรสมัยใหม่ที่ต้องสนองต่อความต้องการของตลาดได้ จากสถานการณ์ดังกล่าว นำมาสู่การสร้างข้อเสนอเชิงนโยบายว่า หากต้องการพัฒนาศักยภาพของแรงงานนอกระบบซึ่งเป็นกลุ่มแรงงานคืนถิ่นคนรุ่นใหม่ซึ่งกลับเข้าไปอยู่ในภาคการเกษตรนั้น มีข้อเสนอ 2 ประการคือ การค้นหาแนวทางและมาตรการเพื่อจัดการจัดการกับภาระหนี้สินของแรงงานกลุ่มนี้ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรสร้าง “เมนู” สำหรับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการและการใช้เวลาของแรงงานกลุ่มนี้ ทั้งนี้ข้อมูลที่ได้ถูกนำมาเอาไปใช้ในระยะเวลาที่สองของโครงการคือ การสร้างแนวทางในการส่งเสริมศักยภาพของแรงงานนอกระบบซึ่งเป็นกลุ่มแรงงานคืนถิ่นคนรุ่นใหม่ ต่อจากนั้นบทเรียนในการดำเนินงานของแรงงานกลุ่มดังกล่าวจะนำไปสู่การพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายในการส่งเสริมและสนับสนุนแรงงานนอกระบบซึ่งเป็นกลุ่มแรงงานคืนถิ่นคนรุ่นใหม่ต่อไป

คำสำคัญ: แรงงานนอกระบบคนรุ่นใหม่, แรงงานคืนถิ่น, คนรุ่นใหม่, อาสาคืนถิ่น, การพัฒนาทักษะของแรงงานนอกระบบ, ข้อท้าทายและการฟื้นคืนชีวิต

บทนำ

นักเศรษฐศาสตร์ของธนาคารแห่งประเทศไทยประมาณการว่า สถานการณ์ “กระแสนวนใหม่กลับบ้าน” หรือแรงงานคืนถิ่นประเทศไทยในปีพ.ศ.2565 มีจำนวน 1.7 ล้านคน ซึ่งเพิ่มขึ้นจากก่อนสถานการณ์โควิด-19 (พ.ศ.2562) 3.7 เท่า นอกจากนี้ แรงงานคืนถิ่นเหล่านี้ก็มีแนวโน้มที่จะเลือกหางานและสร้างอาชีพในบ้านเกิดของตนเองยาวนานกว่าเดิมหรืออาจจะตัดสินใจอยู่บ้านอย่างถาวรเพราะ “สถานการณ์การแพร่ระบาดที่ไม่แน่นอนและค่าครองชีพในเขตเมืองที่ปรับสูงขึ้น” (ณคนางค์ กุลนาถศิริ และ วรวิทย์ รสมนตรี, 2565) ซึ่งความเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับข้อสังเกตของมูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคมซึ่งทำโครงการอาสาคืนถิ่นมาเป็นรุ่นที่ 6 (พ.ศ.2566) พบแนวโน้มความสนใจที่จะสมัครเข้าร่วมโครงการดังกล่าวเพิ่มขึ้นเป็น 10 เท่าในรอบ 6 ปีที่ผ่านมา (กองบรรณาธิการ The Active, 2565)

การเคลื่อนย้ายของแรงงานกลับคืนถิ่นสอดคล้องกับสถานการณ์ของแรงงานนอกระบบในประเทศไทยในปี พ.ศ. 2565 ซึ่งจากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติในปี พ.ศ. 2565 พบว่า แรงงานนอกระบบมีมากกว่าแรงงานในระบบประมาณ 8 แสนคน โดยภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสัดส่วนของแรงงานนอกระบบมากที่สุดคือร้อยละ 75.7 นอกจากนี้ กิจกรรมทางเศรษฐกิจของแรงงานนอกระบบมากกว่าครึ่งทำงานอยู่ในภาคเกษตรกรรมซึ่งมีจำนวน 11.2 ล้านคน หรือร้อยละ 55.4 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2565) ซึ่งแรงงานเหล่านี้เป็นแรงงานที่ไม่ได้รับสิทธิประโยชน์และความคุ้มครองในฐานะลูกจ้างตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 และพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 “เพราะไม่มีสัญญาจ้างงานตามกฎหมาย ซึ่งส่งผลให้แรงงานนอกระบบขาดความมั่นคงในการทำงาน ไม่ได้รับความเป็นธรรมด้านการจ้างงาน ขาดโอกาสในการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะฝีมือ ขาดความปลอดภัยในการทำงาน ขาดความมั่นคงด้านรายได้ ไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระบบในการประกอบอาชีพ และขาดโอกาสในการรวมกลุ่มจัดตั้งผู้แทนหรือสหภาพเพื่อสิทธิในการต่อรอง” (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย หรือทีดีอาร์ไอ, 2564) นอกจากการฉายภาพสถานการณ์ในลักษณะภาพรวมของแรงงานกลับบ้านและแรงงานนอกระบบข้างต้นแล้ว ยังมีรายงานข่าวและบทสัมภาษณ์การต่อสู้ดิ้นรนของของแรงงานคืนถิ่นจำนวนหนึ่งซึ่งออกจากแรงงานในระบบไปเป็นแรงงานนอกระบบในภาคการเกษตรเช่น “โฮมทาว์น ข้า-ข้า-ข้า: ภาพฝันที่ไม่เป็นจริง เมื่อคนรุ่นใหม่กลับบ้านเกิด” โดยวงจนา วรลยางกูร (2566) เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการศึกษาเชิงมหภาคของสถานการณ์แรงงานทั้งสองส่วนบ้าง (แรงงานนอกระบบและแรงงานคืนถิ่นหรือแรงงานกลับบ้าน) และบทสัมภาษณ์แรงงานคืนถิ่นเป็นรายบุคคลดังตัวอย่างข้างต้น แต่การศึกษาดังกล่าวยังมีลักษณะแยกส่วนทำให้มองไม่เห็นสถานการณ์ที่แท้จริงและรายละเอียดของแรงงานนอกระบบซึ่งเป็นกลุ่มแรงงานคืนถิ่นคนรุ่นใหม่ ทั้งนี้การทำความเข้าใจต่อสถานการณ์ดังกล่าวมีความจำเป็นเพราะว่า อายุเฉลี่ยของกลุ่มแรงงานเหล่านี้อยู่ในช่วงวัยแรงงาน (ณัณนาค์ กุลนาถศิริ และ วรวัชร รมณตรี, 2565) หมายความว่า พวกเขายังมีแรงและยังอยู่ในช่วงวัยที่สามารถปรับตัวและเรียนรู้ทักษะใหม่ๆ ได้ ดังนั้นการค้นหาแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของแรงงานกลุ่มนี้จึงเป็นเรื่องจำเป็น

บทความวิจัยฉบับนี้เป็นการรายงานระยะแรกภายใต้ “โครงการการเสริมพลังและความเข้มแข็งให้แรงงานนอกระบบโดยการมีส่วนร่วมโดยคนรุ่นใหม่” ซึ่งเป็นระยะที่มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของแกนนำ โดยข้อมูลที่ปรากฏในรายงานฉบับนี้มาจากการเก็บข้อมูลด้วยตนเองของแกนนำในโครงการวิจัยฯ ซึ่งมีสถานะเป็นแรงงานนอกระบบในกลุ่มแรงงานคืนถิ่นด้วยเช่นเดียวกัน โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญคือ การมุ่งเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่ออธิบายให้เห็นทั้งภาพรวมและรายละเอียดเชิงลึกทั้งในด้านสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมก่อนและหลังการกลับบ้านของกลุ่มเป้าหมายที่แกนนำกำหนด รวมไปถึงการต่อสู้ดิ้นรนเพื่อแก้ไขปัญหาและการปรับตัวของแรงงานนอกระบบซึ่งเป็นกลุ่มแรงงานคืนถิ่นคนรุ่นใหม่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่อยู่ในภาคการเกษตรว่าพวกเขาจะสามารถอยู่รอดและอยู่ร่วมกับชุมชนได้อย่างไร ทั้งนี้ข้อมูลดังกล่าวจะถูกนำไปใช้ในระยะเวลาที่สองของโครงการคือ การสร้างแนวทางในการส่งเสริมศักยภาพของแรงงานนอกระบบซึ่งเป็นกลุ่มแรงงานคืนถิ่นคนรุ่นใหม่ ต่อจากนั้นบทเรียนในการดำเนินงานของแรงงานกลุ่มดังกล่าวจะนำไปสู่การพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายในการส่งเสริมและสนับสนุนแรงงานนอกระบบซึ่งเป็นกลุ่มแรงงานคืนถิ่นคนรุ่นใหม่ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่ออธิบายสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมก่อนและหลังการกลับบ้านของแรงงานนอกระบบซึ่งเป็นกลุ่มแรงงานคืนถิ่นคนรุ่นใหม่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่อยู่ในภาคการเกษตร
2. เพื่อพรรณนาให้เห็นภาพรวมของการต่อสู้ดิ้นรนเพื่อแก้ไขปัญหาและการปรับตัวของแรงงานนอกระบบซึ่งเป็นกลุ่มแรงงานคืนถิ่นคนรุ่นใหม่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่อยู่ในภาคการเกษตรเป็นสำคัญ

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed Method) แบบ Sequential Mixed Methods โดยใช้เครื่องมือ 2 ชนิดคือ แบบสำรวจในการวิจัยเชิงปริมาณ และแนวทางการสนทนากลุ่มในการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยในการวิจัยจะเริ่มต้นจากการตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ด้วยการใช้แบบสำรวจเพื่อทำความเข้าใจภาพรวมของสภาพทางเศรษฐกิจและ

สังคมก่อนและหลังการกลับบ้านของแรงงานนอกระบบในพื้นที่เป้าหมาย หลังจากนั้นจึงใช้เครื่องมือการวิจัยเชิงคุณภาพ (แนวทางการสนทนากลุ่ม) เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 ซึ่งเน้นการพูดคุยแลกเปลี่ยนระหว่างคนในกลุ่มเพื่อให้เห็นภาพรวมของการต่อสู้ดิ้นรนเพื่อแก้ไขปัญหาที่แรงงานแต่ละคนประสบและการปรับตัวของพวกเขาสำหรับวิธีการดำเนินการวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และการเก็บข้อมูล

1.1 สำหรับการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณนั้น มีกระบวนการกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 2 ขั้นตอน คือ

1.1.1 การคัดเลือกแกนนำ

สำหรับเกณฑ์กำหนดคุณลักษณะของกลุ่มเป้าหมายที่เป็นแกนนำนั้น ใช้เกณฑ์เบื้องต้น 2 ประการ คือ (1) คัดเลือกจากตัวบุคคลจะคัดเลือกจากคนใน “โครงการอาสาสมัคร” ที่มีศักยภาพหมายความว่า ยังประกอบอาชีพอยู่ในถิ่นฐานของตนเองและไม่มีแนวโน้มจะออกจากบ้าน และ (2) คัดเลือกจากพื้นที่เป้าหมายของสถาบันการจัดการความรู้เกษตรกรรมยั่งยืนภาคอีสาน คือ ตำบลลงใหญ่ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งเป็นพื้นที่ที่สถาบันฯ ดำเนินการพัฒนาศักยภาพเกี่ยวกับแรงงานกลับบ้านมาตั้งแต่ ปี พ.ศ.2563 ซึ่งทำให้เลือกแกนนำได้จำนวน 8 คน จากจังหวัดมหาสารคาม 3 คน จังหวัดอุบลราชธานี 1 คน จังหวัดสุรินทร์ 1 คน จังหวัดบุรีรัมย์ 1 คน จังหวัดยโสธร 1 คน และจังหวัดศรีสะเกษ 1 คนโดยเมื่อคัดเลือกแกนนำแล้วพบว่า ทั้งหมดอยู่ในภาคการเกษตร

1.1.2 การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง

เมื่อระบุสามารถระบุแกนนำได้แล้ว ลำดับต่อไปคือการทำความเข้าใจโครงการและการฝึกอบรมให้แกนนำเป็นนักวิจัยร่วม และเป็นผู้คัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย 10 - 15 คนต่อแกนนำ 1 คน โดยมีการกำหนดเกณฑ์ร่วมกันคือ (1) ต้องเป็นแรงงานนอกระบบ ซึ่งหมายถึงแรงงานที่ไม่ได้อยู่ในระบบประกันสังคม (ยกเว้น แรงงานนอกระบบตามมาตรา 39 และ มาตรา 40) และ (2) ต้องเป็นกลุ่มคนที่แกนนำพิจารณาแล้วเห็นว่าสามารถทำงานร่วมกันต่อไปได้ในอนาคต จากเกณฑ์ดังกล่าว แกนนำจึงคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายในการตอบแบบสำรวจแบบเฉพาะเจาะจง (ไม่รวมแกนนำ) เป็นจำนวน 100 คนโดยกระจายอยู่ใน 7 จังหวัดคือ จังหวัดมหาสารคาม จังหวัดขอนแก่น จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดยโสธร จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดอุบลราชธานี อนึ่ง แม้ว่าการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเฉพาะเจาะจงดังกล่าวจะถือเป็นข้อจำกัดของการวิจัยนี้ เพราะไม่สามารถอนุมานไปยังประชากรกลุ่มอื่นได้ แต่คณะนักวิจัยก็พยายามสร้างความเชื่อมั่นของการวิจัยนี้ด้วยการกำหนดเกณฑ์ร่วมกันทั้งในด้านจำนวน และเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง รวมไปถึงการทดสอบแบบสำรวจด้วยการขอให้ผู้เชี่ยวชาญช่วยให้ความเห็น และการให้แกนนำซึ่งอยู่ต่างพื้นที่กันเป็นผู้ทดสอบแบบสอบถาม และระดมความคิดเห็นเพื่อการปรับแก้แบบสำรวจร่วมกัน ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างสามารถแบ่งเป็นสัดส่วนได้ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงสัดส่วนผู้ตอบแบบสำรวจ

ที่	พื้นที่	รายละเอียดพื้นที่		จำนวน (คน)
1	มหาสารคาม	อ. เมือง	ต. แวงนาง (2) ต. โคกก่อ (1) ต. เขวา (1) ต. ท่าสองขน (1)	43
		อ. กันทรวิชัย	ต. ท่าขอนยาง (1) ต. ขามเฒ่าพัฒนา (13)	
		อ. แกดำ	ต. วังแสง (1)	
		อ. โกสุมพิสัย	ต. เขวาไร่ (15)	
		อ. ดงใหญ่	ต. ดงใหญ่ (8)	
2	ขอนแก่น	อ. เมือง	ต. พระลิ้ม (1)	1
3	ร้อยเอ็ด	อ. ธวัชบุรี	ต. อุ่มเม้า (1)	1
4	ยโสธร	อ. คำเขื่อนแก้ว	ต. สงเปือย	10

ตารางที่ 1 แสดงสัดส่วนผู้ตอบแบบสำรวจ (ต่อ)

ที่	พื้นที่	รายละเอียดพื้นที่		จำนวน (คน)
5	บุรีรัมย์	อ. สตึก	ต. สะแก	10
6	อุบลราชธานี	อ. โขงเจียม	ต. ห้วยไผ่	15
7	สุรินทร์	อ. จอมพระ	ต. เมืองสิง	10
8	ศรีสะเกษ	อ. อุทุมพรพิสัย	ต. โนนรังแจ้ง	10
		อ. ราษีไศล	ต. เมืองคา (1)	
			ต. หนองแค (3)	
			ต. บัวหุ้ง (1)	
			ต. ด่าน (2)	
			ต. เมือง (1)	
			ต. เมืองคง (1)	

1.2 สำหรับการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพผ่านการสนทนากลุ่ม (Focus group) นั้นเกิดขึ้นหลังจากการที่แกนนำเก็บข้อมูลจากแบบสำรวจเสร็จเรียบร้อยแล้ว โดยมีขั้นตอนในการคัดเลือกกลุ่มสนทนา ดังนี้

1.2.1 นักวิจัยถามความสนใจของแกนนำว่าต้องการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มหรือไม่ ซึ่งในขั้นตอนนี้พบว่า มีแกนนำที่มีความพร้อมจำนวน 5 พื้นที่ คือ (1) ตำบลเขวไร่ อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม (2) ตำบลห้วยไผ่ อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี (3) ตำบลดงใหญ่ อำเภอบึงสามพัน จังหวัดมหาสารคาม (4) ตำบลสะแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ และ (5) ตำบลเมืองสิง อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์

1.2.2 นักวิจัยอบรมการสนทนากลุ่มให้กับแกนนำและทำการกำหนดประเด็นในการสนทนากลุ่มร่วมกับแกนนำ โดยมีเป้าหมายหลักในการสนทนา คือ (1) เพื่อทำความรู้จักกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่โดยละเอียด (2) เพื่อทำความเข้าใจวิถีชีวิตของคนที่คุ้นชิน และ (3) เพื่อทำความเข้าใจปัญหาและข้อจำกัดของกลุ่มเป้าหมาย ทั้งนี้ในกระบวนการสนทนากลุ่ม นักวิจัยจะเป็นผู้ริเริ่มการสนทนากลุ่มและแกนนำเป็นผู้ให้ข้อมูล ซึ่งภายหลังจากกระบวนการดังกล่าวมีแกนนำสะท้อนว่าตนเองเรียนรู้กลุ่มเป้าหมายในการสนทนาเพิ่มขึ้น และบางพื้นที่นำไปสู่การสร้างกลุ่มในเชิงรูปธรรมมากขึ้น เช่น การพัฒนาจนกลายเป็นกลุ่มวิสาหกิจ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากนักวิจัยให้อิสระแก่แกนนำในการคัดเลือกผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม ดังนั้นแกนนำจึงมีแนวโน้มที่จะเลือกกลุ่มเป้าหมายที่มีความสนิทสนมอยู่แล้วในระดับหนึ่ง และไม่มีการกระจายตัวของเพศ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจคือ แบบสำรวจจำนวน 100 ชุดซึ่งแกนนำเป็นผู้เก็บและกรอกแบบสำรวจด้วยตนเองในกระดาษ จากนั้นก็ให้แกนนำส่งแบบสำรวจที่กรอกเสร็จแล้วมาให้นักวิจัยส่วนกลางเป็นผู้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสำรวจ หากแบบสำรวจสมบูรณ์แล้ว คณะนักวิจัยส่วนกลางจะเป็นผู้คีย์ข้อมูลด้วยตัวเอง

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการสนทนากลุ่มคือ แนวคำถามแบบกึ่งโครงสร้างสำหรับการสนทนากลุ่ม ทั้งนี้เมื่อเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจำนวน 100 ชุดแล้ว คณะผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลจากการสนทนากลุ่มย่อยใน 5 พื้นที่ซึ่งเป็นพื้นที่ที่แกนนำมีความต้องการที่จะทำงานต่อ คือ (1) ตำบลเขวไร่ อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม (2) ตำบลห้วยไผ่ อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี (3) ตำบลดงใหญ่ อำเภอบึงสามพัน จังหวัดมหาสารคาม (4) ตำบลสะแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ และ (5) ตำบลเมืองสิง อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์ โดยมีเป้าหมายหลักในการสนทนาคือ เพื่อทำความรู้จักกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ และทำความเข้าใจวิถีชีวิตของกลุ่มเป้าหมาย รวมถึงทำความเข้าใจปัญหาและข้อจำกัดของกลุ่มเป้าหมายในการที่จะสามารถอยู่รอดและอยู่ร่วมกับชุมชนได้ ทั้งนี้นอกจากโครงการฯ วิจัยจะนำเอาข้อมูลดังกล่าวมาศึกษาแล้ว ยังหวังว่าข้อมูลดังกล่าวจะนำมาสู่การออกแบบแนวทางร่วมกันภายในของกลุ่มเป้าหมายว่า อยากทำอะไรร่วมกันที่จะก่อให้เกิดความอยู่รอดและอยู่ร่วมกันในสังคมบ้านเกิดได้ นอกจากนั้นโครงการฯ จะนำเอาข้อมูลไปใช้ในการเสนอนโยบายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดนโยบายที่รองรับต่อสถานการณ์ของกลุ่มเป้าหมาย

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล สำหรับข้อมูลเชิงปริมาณนั้นใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย

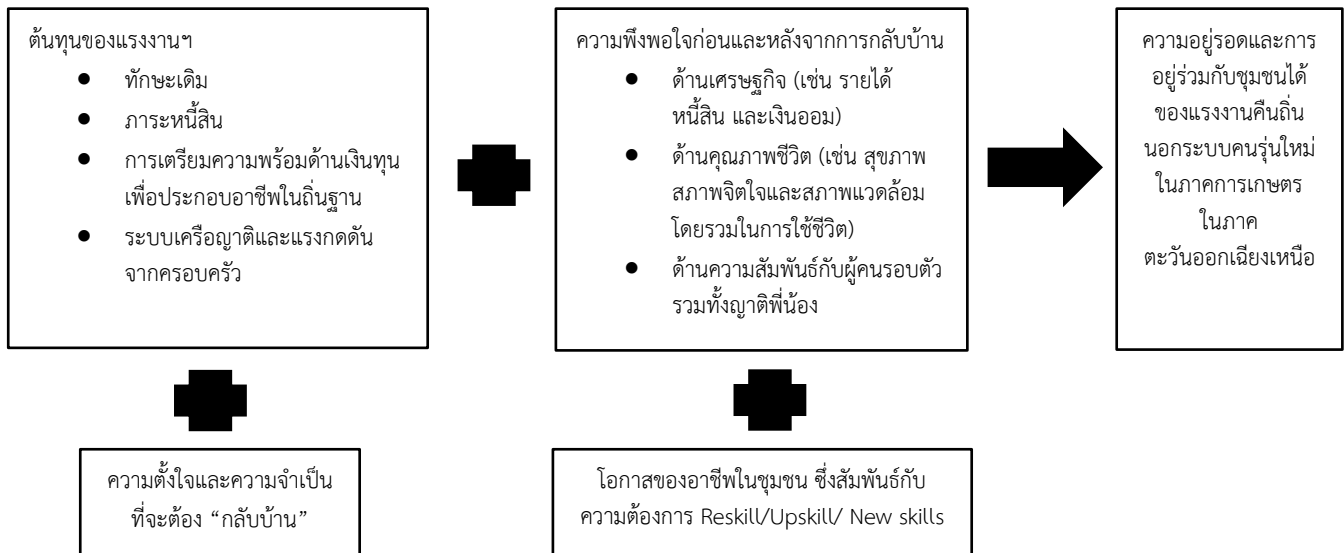
สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพนั้น ใช้โปรแกรม NVivo ในการค้นหาแก่นสาระ (Theme) จากบทสนทนากลุ่ม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาเรื่องแรงงานนอกระบบซึ่งเป็นคนคิณถิ่นนั้น ส่วนใหญ่จะแฝงอยู่ในรายงานการศึกษาที่นำเสนอภาพรวมของแรงงานนอกระบบโดยในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 (รัตนภรณ์ ภูเจเนจบ 2565; สุเนตร สุวรรณละออง 2565; สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2565) ทั้งนี้ส่วนใหญ่ในการศึกษาเรื่องแรงงานนอกระบบนั้นจะให้ความสนใจในเรื่องความเสี่ยงของแรงงานกลุ่มนี้ (Sindecharak & Kwanyou, 2021) และข้อเสนอในการจัดระบบสวัสดิการที่เหมาะสมของแรงงานเหล่านี้ สำหรับประเด็นเรื่องความเสี่ยงนั้น อุปลักษณ์ กอวัฒนสกุล (2565) ตั้งข้อสังเกตในเรื่องความเสี่ยงในการทำงานของแรงงานนอกระบบว่า แรงงานนอกระบบในชนบทจะมีความเสี่ยงสูงกว่าแรงงานนอกระบบในเมืองเนื่องจาก “แรงงานในชนบทมีตัวเลือกทางอาชีพค่อนข้างจำกัดและต้องทำงานที่มีความเสี่ยงสูงขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้” ซึ่งเมื่อแรงงานพิจารณาในประเด็นความเสี่ยงเฉพาะของแรงงานนอกระบบในภาคการเกษตรแล้ว ทศพล บุตรมี, กานต์พิชชา เกียรติกิจโรจน์ และ พิรญา อึ้งอุตรภักดี (2557) ในการวิจัยเรื่อง “ภาวะสุขภาพและสภาพการทำงานที่มีความเสี่ยงต่อสุขภาพของแรงงานนอกระบบภาคการเกษตร จังหวัดพิษณุโลก” พบประเด็นที่น่าสนใจคือ กลุ่มตัวอย่างมีความเสี่ยงจากการสัมผัสแหล่งความร้อนในขณะปฏิบัติงานและมีการใช้สารเคมีในการทำงานร้อยละ 48.21 นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเครียดจากการทำงานคิดเป็นร้อยละ 21.8

สำหรับประเด็นเรื่องการจัดสวัสดิการนั้น มีการศึกษาตั้งแต่การดูแลระบบสุขภาพไปจนถึงการแสวงหาแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของแรงงานนอกระบบภาคการเกษตร (ฐาปณี ชุมพลวงศ์ นริศรา ภาษิตวิไลธรรม และ กิ่งแก้ว ทิศติง, 2564; พชรพร ครองยุทธ และ อติเรก เร่งมานะวงษ์, 2564; จารุวรรณ มณีราช, 2555) ซึ่งข้อสรุปส่วนใหญ่จะมุ่งให้รัฐพัฒนามาตรการทางกฎหมายให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของแรงงานเหล่านี้หรือการส่งเสริมมาตรการที่มีอยู่ให้ครอบคลุมกลุ่มแรงงานเหล่านี้มากขึ้น สำหรับการศึกษาอีกกลุ่มหนึ่งคือ แรงงานคิณถิ่นนั้น ส่วนใหญ่จะเน้นเรื่องผลกระทบและการปรับตัวของแรงงานกลุ่มนี้เมื่อกลับไปยังบ้านเกิด เช่นงานของ พรชัย พรประทีปกุล (2550) อย่างไรก็ตาม จากการทบทวนวรรณกรรมเบื้องต้น การอธิบายสถานการณ์คลื่นการกลับบ้านของคนรุ่นใหม่หรือแรงงานคิณถิ่นคนรุ่นใหม่ซึ่งยังอยู่ในวัยแรงยังมีช่องว่างในการเข้าใจสถานการณ์ของคนกลุ่มนี้อย่างละเอียด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการต่อสู้ดิ้นรนเพื่อทำมาหากินและกลับเข้าสู่สภาพแวดล้อมของสังคมบ้านเกิด การนำเอาทักษะเดิมมาปรับใช้ในการดำรงเลี้ยงชีพและความต้องการในการพัฒนาตนเองของแรงงานกลุ่มนี้

จากการทบทวนวรรณกรรมโดยสังเขปเบื้องต้นนำมาสู่การสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยสำหรับการวิจัยโดยมีเป้าหมายในการทำความเข้าใจสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมก่อนและหลังการกลับบ้านของแรงงานกลุ่มนี้ นอกจากนี้ยังต้องการแสดงภาพรวมของการต่อสู้ดิ้นรนเพื่อแก้ไขปัญหาและการปรับตัวของแรงงานกลุ่มดังกล่าวอีกด้วย ดังนี้

จากภาพข้างต้น เป็นกรอบการทำความเข้าใจสถานการณ์ของแรงงานนอกระบบภาคการเกษตรซึ่งเป็นกลุ่มของแรงงานกลับบ้านทั้งในแง่ของภาพรวมของสถานการณ์ รวมไปถึงปัญหาอุปสรรคที่พวกเขาประสบ นอกจากนั้นยังเป็นการค้นหาคำตอบเชิงลึกอีกด้วย การทำความเข้าใจทั้งภาพรวมและเชิงลึกภายใต้กรอบดังกล่าวจะนำไปสู่คำอธิบายว่าพวกเขาสามารถอยู่รอดและอยู่ร่วมกับชุมชนได้อย่างไร โดยต้องเริ่มจากการทำความเข้าใจต้นทุนของแรงงานโดยมีประเด็นพิจารณา คือ ทักษะเดิม ภาระหนี้ การเตรียมพร้อมด้านเงินทุน และระบบเครือข่ายซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างแรงกดดันทางสังคมต่อแรงงาน ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การพิจารณาต้นทุนของแรงงานนั้นนอกจากจะพิจารณาที่ความสามารถของแรงงานแล้ว ยังต้องพิจารณาฐานะทางเศรษฐกิจของพวกเขาสภาพแวดล้อมทางสังคมวัฒนธรรมที่พวกเขาต้องกลับเข้าไปอาศัยอีกด้วย นอกจากประเด็นด้านต้นทุนแล้ว ในการอธิบายสถานการณ์ของแรงงานต้องทำความเข้าใจความตั้งใจและความจำเป็นที่แรงงานจะต้องกลับบ้านอีกด้วยเพราะเงื่อนไขดังกล่าวอาจจะเป็นส่วนหนึ่งของบริบทแวดล้อมที่ทำให้แรงงานเลือกที่จะอดทนและอยู่ต่อไปในพื้นที่ เช่น ต้องกลับบ้านมาดูแลคนป่วย

ยิ่งไปกว่านั้น การทำความเข้าใจความพึงพอใจก่อนและหลังจากการกลับบ้านของแรงงาน ยังอาจจะเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้แรงงานตัดสินใจในการยังคงอยู่ในชุมชนหรืออพยพย้ายออก สำหรับการอธิบายการคงอยู่ของแรงงานกลุ่มนี้อีกประการคือ อาชีพและโอกาสของอาชีพในชุมชนที่พวกเขากลับมาตั้งถิ่นฐาน ซึ่งจะสัมพันธ์กับความต้องการ Reskill/Upskill/ New skills ของแรงงานกลุ่มนี้อีกด้วย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมก่อนและหลังการกลับบ้านของแรงงานนอกระบบซึ่งเป็นกลุ่มแรงงานคืนถิ่นคนรุ่นใหม่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่อยู่ในภาคการเกษตร

1.1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มเป้าหมาย

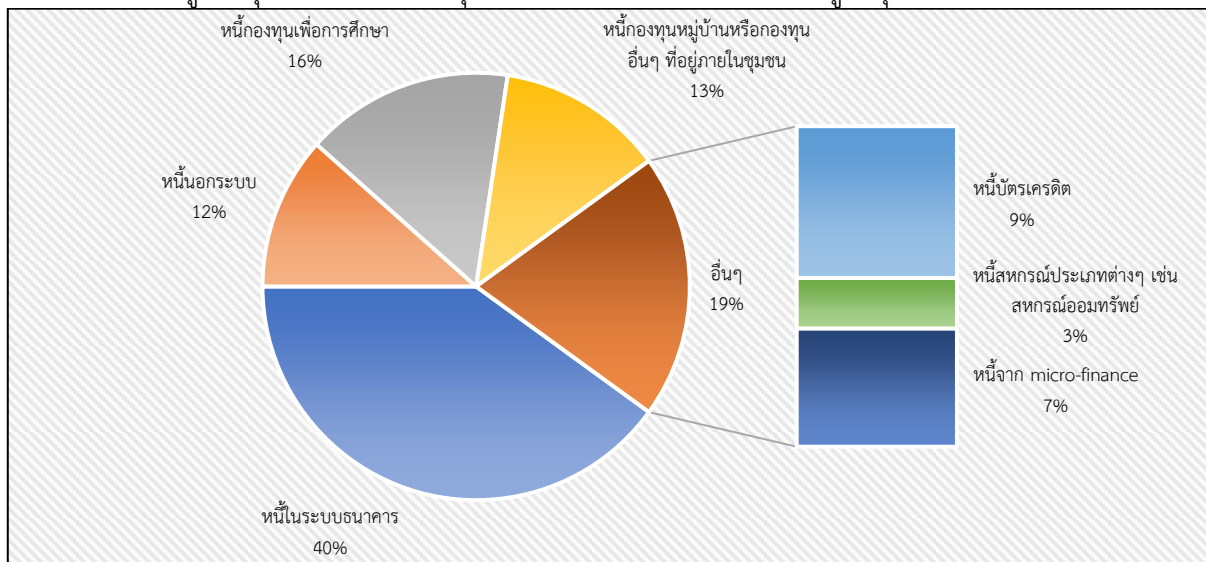
กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้มีอายุเฉลี่ย 38 ปี โดยมีอายุต่ำสุด 23 ปี และอายุสูงสุด 65 ปี เมื่อพิจารณาในด้านระดับการศึกษา พบว่า กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 31) รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษา (ร้อยละ 28) อันดับสามคือระดับ ปวส. และประถมศึกษา (ร้อยละ 12) อนึ่งหากผู้วิจัยเทียบการศึกษาระดับ ปวช. เท่ากับระดับมัธยมศึกษา จะทำให้การแปรค่าระดับการศึกษาของกลุ่มเป้าหมายเปลี่ยนแปลงไป หมายความว่า กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาหรือ ปวช. (ร้อยละ 37) รองลงมาคือ ระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 31) และอันดับสามคือ ปวส. และประถมศึกษา (ร้อยละ 12)

ด้านสถานภาพสมรส กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ (ร้อยละ 52) แต่งงานแล้ว รองลงมาคือ โสด (ร้อยละ 37) และสุดท้ายคือ มีแฟนหรือ partner แล้ว (ร้อยละ 5)

1.2 สถานการณ์ก่อนกลับมาอยู่บ้าน

ด้านประสบการณ์ในการทำงานงานนั้น พบว่า ก่อนที่จะกลับบ้านกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ไม่เคยเปลี่ยนงาน (ร้อยละ 68) โดยจะทำงานในสถานที่ทำงานแรกเฉลี่ย 6 ปี ทั้งนี้จากข้อมูลพบว่า กลุ่มเป้าหมายทำงานใน 5 กลุ่มงาน เรียงตามลำดับคือ กลุ่มที่ทำงานในโรงงาน กลุ่มลูกจ้างรายวันและรายเดือน กลุ่มที่ประกอบอาชีพอิสระ กลุ่มที่ทำงานในบริษัทเอกชน และกลุ่มลูกจ้างในระบบราชการ

ในด้านหนี้สิน พบว่า กลุ่มเป้าหมายร้อยละ 72 ระบุว่าตัวเองมีหนี้ก่อนกลับบ้าน มีเพียงร้อยละ 28 เท่านั้นที่ระบุว่าตัวเองไม่มีหนี้สิน และเมื่อถามถึงจำนวนหนี้สินพบว่า โดยเฉลี่ยแล้วกลุ่มเป้าหมายมีหนี้สินจำนวน 394,292 บาท โดยคนที่มีหนี้สูงสุดมียอดหนี้ 3,000,000 บาท นอกจากนั้นเมื่อถามประเภทของหนี้โดยการจำแนกตามแหล่งเงินกู้ พบว่าส่วนใหญ่จะเป็นหนี้ในระบบธนาคาร (ร้อยละ 38) รองลงมาคือ หนี้กองทุนเพื่อการศึกษาและหนี้กองทุนหมู่บ้านเป็นลำดับสาม ทั้งนี้เป็นที่น่าสังเกตว่า ยอดหนี้ของกลุ่มเป้าหมายในระบบธนาคารค่อนข้างสูง และหากนับรวมหนี้บัตรเครดิตของธนาคารเข้าไปด้วยอาจจะนำไปสู่ข้อสรุปเบื้องต้นได้ว่า กลุ่มเป้าหมายมีหนี้ในระบบธนาคารสูงที่สุด

ภาพที่ 1 ประเภทของหนี้จำแนกตามแหล่งเงินกู้

1.3 เหตุผลในการกลับบ้าน

จากข้อมูลเชิงปริมาณพบว่า เหตุผลสามข้อสำคัญของกลุ่มเป้าหมายที่ตัดสินใจคืนถิ่นนั้น กลุ่มเป้าหมายร้อยละ 32.3 ระบุว่าตัวเองต้องการกลับมาอยู่บ้านอยู่แล้ว ในขณะที่ร้อยละ 25 ระบุว่าพวกเขาต้องกลับบ้านเนื่องจากต้องกลับมาดูแลผู้สูงอายุ อนึ่ง เมื่อพิจารณาจากข้อมูลในการตอบแบบสอบถามพบว่า สำหรับกลุ่มเป้าหมายกลุ่มนี้นั้นโรคระบาด (โควิด-19) เป็นปัจจัยเร่งที่ทำให้การตัดสินใจกลับบ้านของพวกเขาเร็วและง่ายขึ้นซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม เช่น “...ด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ทำให้กระทบต่อธุรกิจของตน ตนเปิดร้านได้ไม่กี่ชั่วโมงก็ต้องปิด ลูกค้าเข้าร้านน้อยลง และด้วยบริบทของร้านเป็นร้านนั่ง พอมือข้อจำกัดในเรื่องของเวลาที่จำกัดทำให้ตนไม่ได้ประกอบธุรกิจอย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย ประกอบกับบิดาล้มป่วย ตนมีภาระมากขึ้น ในขณะเดียวกันรายได้ของตนก็ลดลง จนกระทั่งบิดาเสียชีวิต มารดาจึงไม่มีผู้ดูแล ตนจึงได้ตัดสินใจปิดธุรกิจของตนเองและกลับมาอยู่บ้าน...”

ทั้งนี้กลุ่มเป้าหมายบางคนได้รับผลกระทบทางอ้อมจากโควิดทำให้ต้องตัดสินใจกลับบ้าน เช่น ลูกไม่ยอมเรียนหนังสือ “...ตัดสินใจกลับบ้านเนื่องจากลูกชายคนโตติดโทรศัพท์จนไม่สามารถไปโรงเรียนในตอนเช้าได้ เกิดการต่อต้านไม่ไปโรงเรียน จึงตัดสินใจกลับมาดูแลลูก ปัจจุบันลูกคนโตยังติดโทรศัพท์เหมือนเดิม แต่ลูกคนเล็กสดใสขึ้น ซึ่งการกลับมาจะมาเป็นรูปแบบย้ายกลับมาทั้งครอบครัว...”

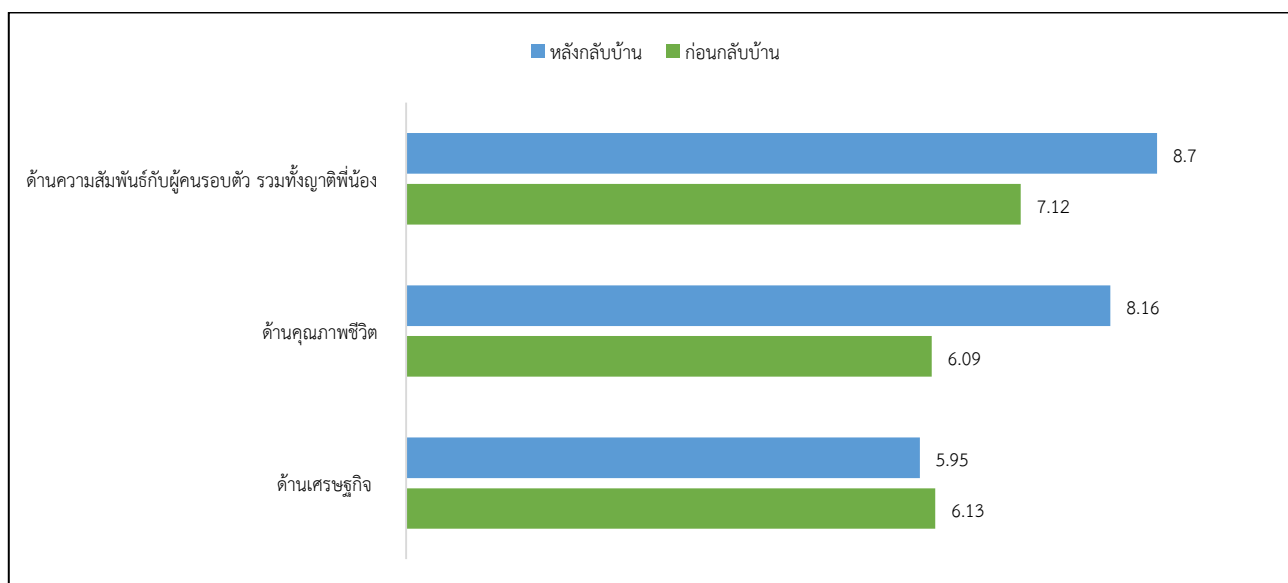
นอกจากนั้นเมื่อสอบถามข้อมูลเชิงลึกจากการสนทนากลุ่ม พบระหว่างความสัมพันธ์ของความต้องการในการกลับบ้านกับความต้องการในการกลับมาดูแลผู้สูงอายุซึ่งส่วนใหญ่จะแก่ชรา หรือมีอาการเจ็บป่วย ตัวอย่างของคำอธิบาย เช่น “...ตัดสินใจกลับมาอยู่บ้านเพราะอิมตัว ประกอบกับยายป่วย และจึงมีความคิดอยากกลับมาทำการเกษตร เพราะตนมีความเชื่อว่าครอบครัวเราต้องอยู่แบบนี้ สักวันเราต้องได้กลับมาทำการเกษตร ไม่ช้าก็เร็วอย่างไรสักวันก็ต้องได้กลับมา...” กระนั้น ในบางกลุ่มแม้ว่าจะคิดแล้วว่าต้องกลับบ้าน แต่ก็อาจจะกลับมาเร็วกว่าที่กำหนดเอาไว้เพราะอาการเจ็บป่วยของคนในครอบครัว เช่น “แม่ไม่สบายจึงต้องมาช่วยพ่อกรีดยาง”

ยิ่งไปกว่านั้น จากการสนทนากลุ่มยังพบว่า บางส่วนที่ตัดสินใจกลับบ้านเป็นเพราะเกิดความรู้สึกไม่ชอบในงานที่ทำอยู่ “...รู้สึกทำงานหนักเกินไป...แม่เห็นว่าหนักเกินไปที่บ้านก็ขาดคน พ่อแม่อายุมากแล้ว ตากับยายก็ไม่มีคนดูแลพาไปหาหมอ เลยตัดสินใจกลับบ้าน...”

ทั้งนี้ จากการสนทนากลุ่มยังมีรายละเอียดเพิ่มเติมในประเด็นเรื่องของการวางแผนกลับบ้านว่าส่วนใหญ่ไม่ได้วางแผนกลับบ้านอย่างชัดเจนนัก นอกจากนั้น ก่อนที่พวกเขาจะกลับบ้านพวกเขาคิดแค่ว่าจะอาศัยเงินออมบางส่วนของตนเอง และพัฒนาอาชีพจากต้นทุนเดิมของบิดามารดาในการทำมาหากินต่อไป เช่น “...อยากกลับบ้าน...ต้องการในการดูแลพ่อแม่ที่แก่ชรา และไม่ได้มีการวางแผนก่อนการกลับบ้าน โดยคิดเพียงแค่ว่าจะมาสานต่ออาชีพของพ่อแม่ในการทำปศุสัตว์ (เลี้ยงวัว) และยังมีรายได้จากการเทรดหุ้นเป็นรายได้หลัก ประมาณ 20,000 – 30,000 บาทต่อเดือน...” นอกจากนั้น จากการสนทนากลุ่มก็พบว่า แม้จะมีกลุ่มเป้าหมายบางส่วนที่วางแผนเอาไว้ล่วงหน้าแต่ก็ไม่สามารถทำตามแผนที่วางเอาไว้ได้อย่างแท้จริง เช่น “...เริ่มมีการวางแผนในการกลับบ้านเนื่องจากตนมีความตั้งใจกลับบ้านและมีการวางแผนไว้อยู่แล้ว...แต่ก็ใช้เวลาในการเก็บเงินมากกว่าที่คิด...และสาเหตุที่ตนกลับบ้านเพราะแม่เสียชีวิตเมื่อปี พ.ศ.2560 ปกติแม่เป็นผู้เลี้ยงดูลูกให้ระหว่างที่ตนออกไปทำงานต่างถิ่น พ่อแม่เสียชีวิตต้องกลับมาบ้านมาเลี้ยงลูก...แต่ก็ยังไม่สามารถกลับบ้านได้ทันที...ต้องจ้างพี่สาวให้ดูแลลูกให้ 2 ปี...”

1.4 สถานการณ์เมื่อกลับมาอยู่บ้าน

เมื่อสอบถามภาพรวมของความพึงพอใจก่อนและหลังจากกลับมาบ้าน ใน 3 ด้านคือ ด้านเศรษฐกิจ (เช่น รายได้ หนี้สิน และเงินออม) ด้านคุณภาพชีวิต (เช่น สุขภาพ สภาพจิตใจและสภาพแวดล้อมโดยรวมในการใช้ชีวิต) และด้านความสัมพันธ์กับผู้ครอบครัว รวมทั้งญาติพี่น้อง จะพบว่า กลุ่มเป้าหมายมีความพึงพอใจหลังกลับบ้านลดลงเล็กน้อย ($\bar{X} = 6.13$, $\bar{X} = 5.95$) แต่มีความสุขในด้านคุณภาพชีวิตและความสัมพันธ์กับผู้ครอบครัวมากขึ้น ดังแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 เปรียบเทียบความพึงพอใจก่อน-หลังกลับบ้านของกลุ่มเป้าหมาย

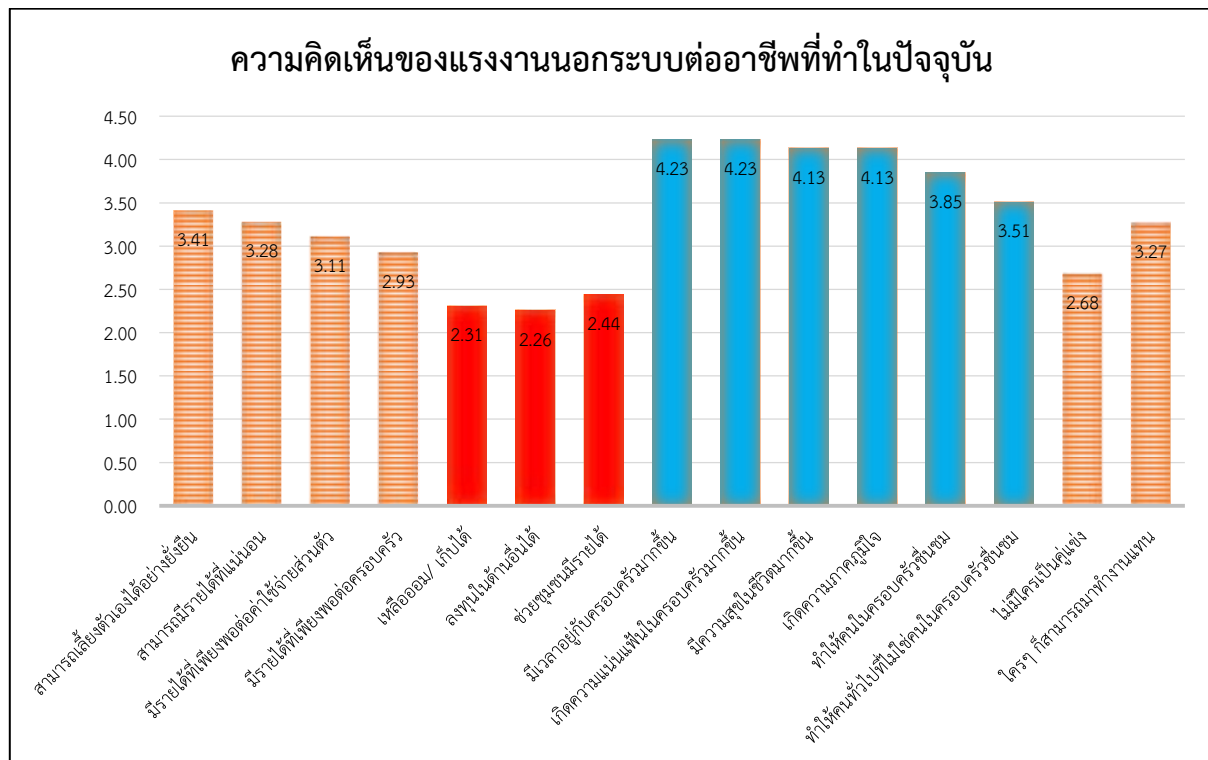
ในด้านเศรษฐกิจนั้น เมื่อถามถึงการเป็นกำลังหลักในครอบครัว พบว่ากลุ่มเป้าหมายพบว่า กลุ่มเป้าหมายร้อยละ 51 เป็นกำลังหลักในการหาเลี้ยง **นอกจากนั้น** เมื่อพิจารณากลุ่มคนที่บอกว่าตนเองไม่ใช่กำลังหลักในการหาเลี้ยงครอบครัว (ร้อยละ 49) พบว่าร้อยละ 45 ระบุว่าตัวเองมีส่วนในการหาเลี้ยงครอบครัวเท่ากับสมาชิกคนอื่นในครอบครัวด้วย เช่นเดียวกัน ในขณะที่ร้อยละ 53 บอกว่า ตนเองมีส่วนในการหาเลี้ยงครอบครัวเพียงเล็กน้อย

เมื่อสอบถามเกี่ยวกับเงินในการลงทุนเพื่อประกอบอาชีพใน “ถิ่นอาศัยปัจจุบัน” พบว่า กลุ่มเป้าหมายร้อยละ 74 ระบุว่าใช้เงินออมมาเป็นทุนในการประกอบอาชีพของตัวเอง นอกจากนี้ กลุ่มเป้าหมายยังใช้เงินที่ยืมมาจากบิดามารดา (ร้อยละ 26) และเงินกู้ในระบบ (ร้อยละ 19) หนี้สินของกลุ่มเป้าหมาย

สำหรับอาชีพที่ก่อให้เกิดรายได้ของกลุ่มเป้าหมาย จากการศึกษาพบว่า เมื่อพิจารณาถึงประวัติของอาชีพเกษตรกรอันเป็นอาชีพหลักของกลุ่มเป้าหมายนั้น การทำการเกษตรมีความหลากหลาย ตั้งแต่ทำนา ทำไร่ ปลูกผัก และทำการค้าขายควบคู่ไปกับการทำนา อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่ามีกลุ่มเป้าหมายร้อยละ 16 ที่ไม่สามารถระบุได้ว่าตัวเองมีอาชีพอะไรเป็นหลัก

นอกจากนั้นการสนทนากลุ่มทำให้ได้รายละเอียดว่า กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่จะ “...ใช้ต้นทุนเดิมที่ครอบครัวมีอยู่แล้วมาต่อยอดเป็นธุรกิจครอบครัวเล็กๆ ซึ่งแม้จะสร้างรายได้ไม่มากแต่มีความสุข...” เช่น การทำนา ทำการเกษตรและการเลี้ยงสัตว์ หรือการทำเตาถ่าน เช่น นาย ก “...นำทักษะจากการเป็นอแกนในเซอร์ในการจัดงานในชุมชน และประสานงานให้ชุมชน คมเครื่องเสียง ตนทำได้ทุกอย่าง สามารถนำความรู้จากการเป็นอแกนในเซอร์มาประยุกต์ใช้กับงานในชุมชนได้ทุกอย่าง ระหว่างทำงานผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านตนก็ปลูกต้นไม้ไปเรื่อยๆและทำโคกหนองนาโมเดล...” จะเห็นได้ว่ากลุ่มเป้าหมายที่คืนถิ่นนั้นมีการนำเอาทักษะที่แตกต่างหลากหลายจากการทำงานที่อื่นมาประยุกต์ใช้ทั้งในด้านการพัฒนาอาชีพของตนเองและการช่วยเหลือชุมชน

ทั้งนี้เมื่อถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของแรงงานนอกระบบคืนถิ่นกลุ่มนี้ที่มีต่ออาชีพที่พวกเขา กำลังทำอยู่ในปัจจุบัน พบว่า กลุ่มเป้าหมายมีความคิดเห็นด้านบวกในประเด็นทางสังคม เช่น การประกอบอาชีพในบ้านเกิดทำให้พวกเขามีเวลาในการอยู่กับครอบครัวมากขึ้น ทำให้เกิดความแน่นแฟ้นในครอบครัวมากขึ้น นอกจากนี้ยังทำให้พวกเขามีความสุขและเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่า กลุ่มเป้าหมายสะท้อนความกังวลใจในการประกอบอาชีพปัจจุบันของพวกเขาอย่างชัดเจน โดยเฉพาะในประเด็นที่ว่า อาชีพในปัจจุบันของพวกเขาไม่สามารถทำให้พวกเขาลงทุนต่อยอดในการทำอาชีพอื่นได้ นอกจากนี้พวกเขายังสะท้อนทัศนคติด้านลบต่ออาชีพในปัจจุบันว่า ไม่สามารถทำให้เกิดเงินออมและไม่สามารถช่วยให้ชุมชนมีรายได้มากขึ้น ซึ่งจากความคิดเห็นดังกล่าว สามารถนำมาสู่ข้อสรุปเบื้องต้นได้ว่า แม้ว่าการกลับบ้านจะก่อให้เกิดผลกระทบด้านบวกทางสังคมและจิตใจให้กับกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ แต่พวกเขาก็แบกเอาความกังวลใจในประเด็นทางเศรษฐกิจของตนเองไว้ด้วยเช่นเดียวกัน

ภาพที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของแรงงานนอกระบบต่ออาชีพที่ทำในปัจจุบัน

การสนทนากลุ่มทำให้ผู้วิจัยเข้าใจปัญหาที่ประสบหลังจากการกลับบ้านของแรงงานกลุ่มนี้มากขึ้น โดยพบว่าส่วนใหญ่จะประสบปัญหาประการแรกคือ การปรับการใช้ชีวิต “...เดือนแรกยังไม่สามารถปรับตัวได้ เนื่องจากการใช้ชีวิตแตกต่างจากตอนทำงานต่างถิ่น เช่น เคยเที่ยวก็ไม่ได้เที่ยว เคยใช้เงินก็ขาดรายได้ วิถีชีวิตแตกต่างกัน ฯลฯ ...” ปัญหาประการที่สองคือ การรับมือกับภาระหนี้สิน “...กลับมาบ้านช่วงแรกมีความกังวล เนื่องจากขาดรายได้ และเงินไม่พอใช้จ่าย ...” “...กลับมาบ้านมีข้อกังวลว่าค่าใช้จ่ายไม่เพียงพอ ในเรื่องของหนี้สินยังมีหนี้สินจากการกู้ยืม...” ปัญหาประการที่สาม คือ การรับมือกับแรงกดดันจากชุมชน “...ไม่แคร์คำนิทาใดๆ เพราะถือว่าตนทำมาหากินด้วยน้ำพักน้ำแรงของตน และไม่เคยยืมเงินใคร” ปัญหาประการสุดท้ายคือ การตั้งหลัก ซึ่งหมายถึงการแสวงหาอาชีพที่จะสามารถทำให้อยู่รอดในชุมชน เช่น “...ตนยังมีภาระและยังไม่ทราบว่าจะทำอย่างไร...” หรือ “...ช่วงแรกก็คิดหนัก หาทางสว่างยังไม่เจอ...”

ทั้งนี้ กลุ่มเป้าหมายสะท้อนว่าหากยังไม่สามารถหาอาชีพที่สร้างรายได้อย่างมั่นคงได้ พวกเขา ก็อาจจะต้องกลับไปทำงานต่างถิ่นอีก “...กลับมาบ้านตนไม่รู้จะทำอะไร รู้สึกอึดอัดมาก ข้อกังวลที่สำคัญที่สุด คือ ไม่มีรายได้ และครอบครัวมีผู้พิการ และตนไม่ได้อยากกลับบ้านเพราะตนยังมีแรงในการทำงานอยู่ ซึ่งกลับมาตนก็ไม่มีการทำ ที่ดินของตนก็ไม่เยอะ หากแม่เสียชีวิตตนก็จะออกไปทำงานหารายได้ที่ต่างจังหวัด...”

2. ภาพรวมของการต่อสู้ดิ้นรนเพื่อแก้ไขปัญหาและการปรับตัวของแรงงานนอกระบบซึ่งเป็นกลุ่มแรงงานคืนถิ่นคนรุ่นใหม่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่อยู่ในภาคการเกษตรเป็นสำคัญ

2.1 ความต้องการด้านการพัฒนาทักษะของกลุ่มเป้าหมาย

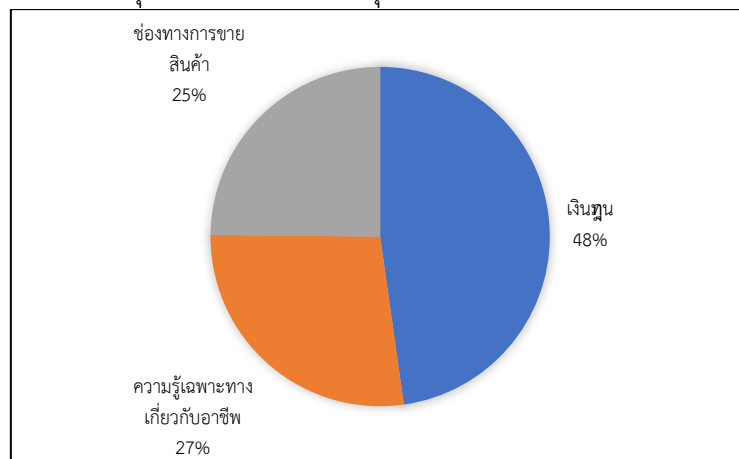
โดยภาพรวมของความต้องการของกลุ่มเป้าหมายในการพัฒนาทักษะนั้นมี 3 เรื่องคือ ความต้องการในการพัฒนาทักษะเดิม (Up-skill) ความต้องการในการเติมทักษะ (Re-skill) ความต้องการในการมีอาชีพอื่นเพิ่มเติม และความต้องการที่จะเปลี่ยนอาชีพ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ความต้องการในการพัฒนาทักษะเดิม (Up-skill) พบว่า กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ต้องการพัฒนาทักษะด้านการเกษตรมากที่สุด โดยเฉพาะการผลิตเพื่อการทำการเกษตรสมัยใหม่ (ร้อยละ 41) และ การแปรรูปผลผลิต (ร้อยละ 29) ลำดับที่สามคือ การออกแบบดีไซน์ (รวมถึงการออกแบบผลิตภัณฑ์) (ร้อยละ 21) ส่วนการตลาด (ร้อยละ 20) มาเป็นอันดับ 4 และอันดับสุดท้ายคือ การผลิตสื่อและโฆษณา (ร้อยละ 14)

ความต้องการในการเติมทักษะ (Re-skill) พบว่า กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ยังคงต้องการให้มีการเติมทักษะด้านการเกษตรมากที่สุด โดยเฉพาะการผลิตเพื่อการทำการเกษตรสมัยใหม่ (ร้อยละ 30) และ การแปรรูปผลผลิต (ร้อยละ 21) ลำดับที่สามกลุ่มเป้าหมายต้องการเติมทักษะด้านการตลาด (ร้อยละ 21) ทั้งนี้การผลิตสื่อและโฆษณา กลายเป็นทักษะอันดับ 4 (ร้อยละ 18) ซึ่งกลุ่มเป้าหมายต้องการเติมทักษะ และอันดับสุดท้ายกลายเป็น การผลิตสื่อและโฆษณาการบริหารจัดการ (ร้อยละ 13)

ความต้องการในการมีอาชีพอื่นเพิ่มเติม หรือความต้องการที่จะเปลี่ยนอาชีพ พบว่า กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ร้อยละ 67 ต้องการมีอาชีพอื่นเพิ่มเติม หรือมีความคิดว่าอยากจะเปลี่ยนอาชีพ มีเพียงร้อยละ 33 เท่านั้นที่ไม่ต้องการเปลี่ยนอาชีพอีกต่อไป อนึ่ง เมื่อถามว่า กลุ่มเป้าหมายต้องการเปลี่ยนเป็นอาชีพอะไร กลุ่มเป้าหมายร้อยละ 13.4 (จำนวน 20 คน) ยังคิดไม่ออกว่าจะประกอบอาชีพอะไร ในขณะที่ร้อยละ 14.7 (จำนวน 21 คน) อยากจะค้าขายซึ่งความต้องการในการเปิดร้านค้ามีอย่างหลากหลาย เช่น การเปิดร้านกาแฟ ร้านขายอาหารสัตว์ ร้านขายขนม หรือร้านขายผลิตภัณฑ์ของคนในชุมชน เป็นต้น นอกจากนั้นกลุ่มเป้าหมายยังต้องการเพิ่มเติมทักษะด้านวิชาชีพ (ช่าง) เช่น ช่างตัดผม บาร์ิสต้า ช่างจัดสวน ช่างงานฝีมือ เป็นต้น และเรียนรู้ด้านการเกษตรมากขึ้น

เมื่อถามกลุ่มเป้าหมายเกี่ยวกับความช่วยเหลือด้านการประกอบอาชีพในถิ่นฐานได้อย่างมั่นคง และมีความสุข พบว่า กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ร้อยละ 48 ต้องการความช่วยเหลือด้านเงินทุนมากที่สุด รองลงมาคือ ความรู้เฉพาะทางเกี่ยวกับอาชีพ และความต้องการสูงสุดท้ายคือ การสนับสนุนด้านช่องทางการขายสินค้า

ภาพที่ 4 แสดงร้อยละของความต้องการช่วยเหลือ 3 อันดับแรกของกลุ่มเป้าหมาย

ทั้งนี้เมื่อผู้วิจัยสอบถามเพิ่มเติมว่า กลุ่มเป้าหมายต้องการความช่วยเหลือเพิ่มเติมอะไรอีกหรือไม่ พบความคิดเห็นที่น่าสนใจ เช่น กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ต้องการให้ชุมชนมีแหล่งทำกิน นอกจากนั้นยังต้องการให้หน่วยงานรัฐออกมาส่งเสริมให้ความรู้ด้านเกษตรแบบจริงจัง และต้องการความรู้และพัฒนาทักษะเพิ่มเติมเพื่อให้พวกเขาสามารถอยู่ในชุมชนได้อย่างมั่นคง เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ร้อยละ 80 ไม่ต้องการที่จะออกจากชุมชนไปทำงานยังสถานที่อื่นอีกต่อไป

จากการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย พบว่า กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่มีความต้องการที่จะนำเอาทรัพยากรในพื้นที่ของตนเองมาเพิ่มมูลค่าหรือลดต้นทุนการผลิต เช่น กลุ่มเป้าหมายในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ระบุว่า “อยากจะทำการลดต้นทุนอาหารวัว” หรือคำพูดของกลุ่มเป้าหมายในจังหวัดอุบลราชธานี “สนใจในการแปรรูปขนมแปรรูปภายในชุมชน โดยใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น อยากเห็นทุกคนอยู่ที่อยู่ตรงนี้อยู่ได้” ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่า กลุ่มเป้าหมายสามารถวิเคราะห์ความต้องการของตนเองและมีเป้าหมายในการพัฒนาตนเองรวมถึงการพัฒนากระบวนการเศรษฐกิจของกลุ่มและของพื้นที่ ดังนั้น พวกเขาจึงมีความต้องการที่จะให้ภาครัฐ หรือสถาบันการศึกษา “เข้ามาให้ความรู้ อบรม เรามีผลิตภัณฑ์ แต่เราขาดการเข้าถึงความรู้ที่เป็นสากลที่ควรจะต้องเข้าถึง”

ความต้องการประการต่อมาซึ่งเป็นข้อมูลมาจากการสนทนากลุ่มคือ ภาพอนาคตเชิงการพัฒนาพื้นที่และการพัฒนาเศรษฐกิจซึ่งแรงงานนอกระบบรุ่นใหม่เหล่านี้ต้องการที่จะสร้างให้เกิดขึ้นใน “ถิ่น” ของตนเอง เช่น การขยายตลาด

ดังคำพูดของกลุ่มเป้าหมายในจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งวิเคราะห์ว่าตลาดภายในชุมชนไม่รองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่จะก่อให้เกิดรายได้ที่ยั่งยืนในอนาคต ดังนั้นจึงมีความต้องการที่จะ “...ให้ทุกคนในหมู่บ้านมีตลาดร่วมกัน หรือมีตลาดใหม่เพราะตอนนี้คนที่เข้ามาซื้อขายน้อย ถ้าครบวงจรจะดีมาก” หรือ ข้อเสนอของกลุ่มเป้าหมายในจังหวัดอุบลราชธานีที่ต้องการ “เปิดโรงงานหรือ OTOP เล็กเอาชาวบ้านมาทำช่วยกันพัฒนาผลิตภัณฑ์ขาย เช่น ปลา จากชาวบ้าน ดีกว่าการที่ขายในชุมชนรอบหมู่บ้าน เอาขึ้นห้างขายบูธในห้าง” ความต้องการประการสุดท้ายของพวกเขา คือ ความหวังที่ว่าการพัฒนาของพวกเขาจะก่อให้เกิด “ผลประโยชน์ก็จะดีกับคนในหมู่บ้าน และคุณภาพของก็ดีขึ้นด้วย และตนฝันอยากทำให้คนในชุมชนสามารถซื้อสินค้าที่มีคุณภาพ ได้ในขณะที่ผู้ผลิตก็ได้ผลตอบแทนที่สมเหตุสมผลด้วย ซึ่งจะเกิดเป็นเศรษฐกิจหมุนเวียน” โดยสรุปแล้ว กลุ่มเป้าหมายมีความต้องการในสองประเภท คือ ความต้องการที่จะนำเอาทรัพยากรที่มีในชุมชนมาสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจและความต้องการพัฒนาเศรษฐกิจที่เชื่อมโยงกับความอยู่ดีมีสุขของทั้งชุมชนด้วย

อภิปรายผล

ในการตอบวัตถุประสงค์ข้อแรกคือ การอธิบายสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมก่อนและหลังการกลับบ้านของแรงงานนอกระบบซึ่งเป็นกลุ่มแรงงานคืนถิ่นคนรุ่นใหม่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่อยู่ในภาคการเกษตร และข้อที่สอง คือ การพรรณนาให้เห็นภาพรวมของการต่อสู้ดิ้นรนเพื่อแก้ไขปัญหาและการปรับตัวของแรงงานนอกระบบซึ่งเป็นกลุ่มแรงงานคืนถิ่นคนรุ่นใหม่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่อยู่ในภาคการเกษตร พบว่า งานวิจัยชิ้นนี้ให้ภาพรวมสถานการณ์ของแรงงานนอกระบบในภาคการเกษตรที่ใกล้เคียงกับงานวิจัยของรัตนกรณ์ ภูเจเนจบ (2565) สุนทร สุวรรณละออง (2565) และสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2565) อย่างไรก็ตามเนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ไม่ได้ศึกษาประเด็นเรื่องผลกระทบของการคืนถิ่น ซึ่งเป็นช่องว่างในการศึกษาดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น กระนั้น แม้ว่าจะมีช่องว่างดังกล่าว แต่บทความวิจัยนี้สามารถให้ภาพข้อจำกัด ความนึกคิด และความต้องการของแรงงานกลุ่มนี้ในเชิงลึกซึ่งกลายเป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญที่แก่นำมาแก่นำในโครงการฯ จะนำเอาข้อมูลดังกล่าวไปสร้างกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมอันเป็นการแสวงหาแนวทางในการอยู่รอดแล้วอยู่ร่วมในบ้านเกิดของตนเองในระยะที่สองของโครงการฯ ต่อไป

องค์ความรู้ใหม่

บทความวิจัยนี้แสดงให้เห็นถึงภาพรวมและเชิงลึกของสถานการณ์ของแรงงานคืนถิ่นนอกระบบซึ่งเป็นคนรุ่นใหม่ในภาคการเกษตรที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้งนี้องค์ความรู้สำคัญที่เกิดจากการวิจัยครั้งนี้ คือ การตอบย้ำว่า แรงงานกลุ่มนี้เป็นแรงงานที่มีทักษะมีอย่างหลากหลายทั้ง hard skill และ soft skill ซึ่งจากการวิจัยแสดงให้เห็นความพยายามของแรงงานในการนำเอาทักษะที่ตนเองมีอยู่แล้วมาปรับใช้ในการต่อสู้เพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ช่วยกิจกรรมสาธารณะของชุมชน รวมไปถึงแสวงหาหนทางในการปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกันกับชุมชนให้ได้ นอกจากนั้น จากข้อมูลจากการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการตอบย้ำข้อเท็จจริงที่ว่า การส่งเสริมให้มีกระบวนการจัดการหนี้สินอย่างเป็นระบบ และการสร้างความยืดหยุ่นให้เกิดขึ้นในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ (การหารายได้) เช่น การจัดหาเงินทุนตั้งต้นแบบปลอดดอกเบี้ยหรือให้เปล่าโดยรัฐ เป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้คนกลับบ้านสามารถอยู่รอดและอยู่ร่วมในชุมชนได้ และการวิจัยนี้ยังชี้ให้เห็นว่า แรงงานกลับบ้านเหล่านี้กำลังเข้ามาอุดช่องว่างทั้งในแง่ของกำลังแรงงานในภาคการเกษตรและการช่วยเหลือชุมชนท่ามกลางสถานการณ์ที่มีจำนวนผู้สูงอายุในภาคชนบทเพิ่มมากขึ้น

สรุปผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ของการวิจัยซึ่งมุ่งพัฒนาแก่นำให้เก็บข้อมูลในพื้นที่ของตนเองเพื่ออธิบายสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมก่อนและหลังการกลับบ้านและเพื่อพรรณนาให้เห็นภาพรวมของการต่อสู้ดิ้นรนเพื่อแก้ไขปัญหาและการปรับตัวของแรงงานนอกระบบซึ่งเป็นกลุ่มแรงงานคืนถิ่นคนรุ่นใหม่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่อยู่ในภาคการเกษตรนั้น โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงผสมผสาน ผ่านเครื่องมือ 2 ชนิดคือ แบบสอบถามและการสนทนากลุ่ม พบว่า แม้ว่ากลุ่มเป้าหมายจะมีความพึงพอใจมากขึ้นเมื่อกลับมาอยู่ถิ่นฐานบ้านเกิด แต่ว่า พวกเขาก็กังวลใจในเรื่องการทำมาหากินทางเศรษฐกิจ เนื่องจาก

พบว่าคนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะกลับบ้านมาพร้อมหนี้สิน ดังนั้น เพื่อให้หนี้ดังกล่าวพวกเขาจึงต้องมีเงินสดหมุนเวียน ดังนั้นอาชีพในบ้านเกิดจึงต้องสามารถทำให้พวกเขามีรายได้พอสมควร ยิ่งไปกว่านั้น การกลับบ้านของพวกเขาจะต้องเผชิญกับแรงกดดันในสังคมบ้านเกิดของตนเอง เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ไม่ได้เตรียมพร้อมด้านการเงินอย่างมั่นคงนักสำหรับการกลับบ้าน หรือกลับมาพร้อมกับภาระหนี้สิน หรือกลับมาเพราะความจำเป็นที่ต้องกลับมาดูแลคนในครอบครัว นอกจากนี้ จากการศึกษาพบว่า กลุ่มเป้าหมายมีความประสงค์ที่จะพัฒนาทักษะของตนเองให้สามารถผลิตสินค้าที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด และสอดคล้องกับวิถีชีวิตในชุมชนของตนเองเพื่อนำไปสู่การอยู่รอดและอยู่ร่วมได้ในสังคม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากข้อมูลข้างต้นนำมาสู่ข้อเท็จจริงที่ว่า หากต้องการพัฒนาศักยภาพของแรงงานนอกระบบซึ่งเป็นกลุ่มแรงงานคืนถิ่นคนรุ่นใหม่ซึ่งกลับเข้าไปอยู่ในภาคการเกษตรนั้น มีข้อเสนอ 2 ประการคือ หน่วยวิชาการและสถาบันการเงินที่เกี่ยวข้องควรค้นหาแนวทางและมาตรการเพื่อจัดการจัดการกับภาระหนี้สินของแรงงานกลุ่มนี้ และหน่วยงานราชการเช่น กระทรวงแรงงาน กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรสร้าง “เมนู” สำหรับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการและการใช้เวลาของแรงงานกลุ่มนี้

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยนี้เป็นการวิจัยที่กำหนดกลุ่มเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง เนื่องจากการวิจัยนี้ นอกจากจะพยายามทำให้เห็นภาพรวมของการศึกษาแล้วยังวางอยู่บนตรรกะของการพัฒนาแกนนำให้สามารถเรียนรู้และเข้าใจสถานการณ์ของพื้นที่ตนเองและเข้าใจกลุ่มคนที่ตนเองต้องการ “เข้าไปรู้จักและอยากทำงานด้วยในอนาคต” อย่างไรก็ตามกระบวนการวิจัยดังกล่าวอาจนำไปสู่ข้อกังขาในเรื่องการอ้างอิงเป็นการทั่วไปได้ (Generalization) และการเลือกกลุ่มตัวอย่างและประชากรอย่างมีอคติได้ ดังนั้น เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ควรจะใช้เทคนิคการสุ่มในการในการทำความเข้าใจสถานการณ์ระดับพื้นที่ จากนั้นจึงให้แกนนำเลือกกลุ่มคนที่ทำงานด้วยต่อไป

2.2 การวิจัยครั้งนี้ไม่ได้ศึกษาเรื่องผลกระทบของแรงงานคืนถิ่นกลุ่มนี้ต่อชุมชน ซึ่งการอธิบายผลกระทบดังกล่าวอาจนำไปสู่การทำความเข้าใจการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชุมชนได้ต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของ “โครงการการเสริมพลังและความเข้มแข็งให้แรงงานนอกระบบโดยการมีส่วนร่วมโดยคนรุ่นใหม่” โดยความร่วมมือของสถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา และมูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคมร่วมกับสถาบันจัดการความรู้เกษตรกรรมยั่งยืนภาคอีสาน โดยได้รับเงินทุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

เอกสารอ้างอิง

- กองบรรณาธิการ The Active. (2565). ‘อาสาคืนถิ่น’ พบ แนวโน้มคนรุ่นใหม่ กลับบ้านเพิ่มขึ้น. The Active. จาก <https://theactive.net/news/social-movement-20221224/>.
- จารุวรรณ มณีราช. (2555). คุณภาพชีวิตของแรงงานนอกระบบในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. (เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่).
- ฐาปนี ชุมพลวงศ์, นริศรา ภาษิตวิไลธรรม และ กิ่งแก้ว ทิศตั้ง. (2564). แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของแรงงานนอกระบบภาคการเกษตรในเขตชุมชน ตำบลเสริมขวา อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง. *Journal of Humanities and Social Sciences Thonburi University*, 15(3), 97-107.

- ณัคนางค์ กลนาถศิริ และ วรวัชร รสมนตรี. (2565). การเดินทางครั้งใหม่บนเส้นทางเศรษฐกิจชุมชนของแรงงานคืนถิ่น. กรุงเทพมหานคร. ฉบับที่ 7/2565. สืบค้น 29 มีนาคม 2565. จาก <https://www.bangkokbiznews.com/columnist/996200>.
- ทศพล บุตรมี, กานต์พิชชา เกียรติกิจโรจน์ และ พิรญา อึ้งอุดรภักดี. (2557). ภาวะสุขภาพและสภาพการทำงานที่มีความเสี่ยงต่อสุขภาพของแรงงานนอกระบบภาคการเกษตร จังหวัดพิษณุโลก. *วารสารความปลอดภัยและสุขภาพ*, 7(26), 17-26.
- พชรพร ครองยุทธ และ อติเรก เร่งมานะวงษ์. (2564). การพัฒนารูปแบบการดูแลสุขภาพแรงงานนอกระบบภาคการเกษตร ในช่วงชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) จังหวัด ขอนแก่น. *Thailand Journal of Health Promotion and Environmental Health-วารสารการส่งเสริมสุขภาพ และอนามัยสิ่งแวดล้อม*, 44(3), 78-89.
- พรชัย พรประทีปกุล. (2550). ผลกระทบของแรงงานคืนถิ่นต่อชุมชนชาวเขาเผ่าปกาเกอะญอ. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่).
- รัตนารณ ภูเจนจบ. (2565). อิทธิพลของการปรับตัวจากผลกระทบโควิด-19 ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของ แรงงานนอกระบบในเขตอำเภอ เมือง จังหวัดสงขลา. *วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์*, 5(2), 1-18.
- วจนา วรลยางกูร. (2566). โฮมทาว์น ช้า-ช้า-ช้า: ภาพฝันที่ไม่เป็นจริง เมื่อคนรุ่นใหม่กลับบ้านเกิด. *the101world*. สืบค้น 29 มีนาคม 2566. จาก <https://www.the101.world/moving-back-home/>.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ). (2564). *โครงการประเมินผลกระทบของโควิด-19 ต่อสังคมและเศรษฐกิจ. สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)*. สืบค้น 16 ธันวาคม 2565. จาก <https://tdri.or.th/2021/01/covid-106/>.
- สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2565). *สำรวจสถานการณ์แรงงานนอกระบบ: บทสำรวจเครือข่าย สถานะองค์ความรู้ ความเสี่ยง และแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.).
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2565). *การสำรวจแรงงานนอกระบบ พ.ศ.2565*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- สุนทร สุวรรณละออง. (2565). ผลกระทบของความปรกติใหม่ที่มีต่อแรงงานนอกระบบในเขตเมือง จังหวัด ชลบุรี. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 10(7), 2907-2919.
- อุปลัทธิ กอวัฒนสกุล. (2565). *แรงงานนอกระบบในไทย: ความเหลื่อมล้ำ ค่าแรง และความเสี่ยงในการทำงาน*. สืบค้น 29 มีนาคม 2565. จาก <https://citly.me/2ovU5>.
- Sindecharak, T., & Kwanyou , A. (2021). "Informal Employed Workers" The Suffering of a Working Life without Social Security. *Thammasat Review*, 24(1), 1-18.

Ganges: Garbage in the River from Faith and Religious Beliefs

Phra Komsan Jalearnwong^{1*} Anek Yai-In¹ and Phrakhrudhammathorn Sathaphorn Pabhassaro¹

¹ Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: sanpkk@hotmail.com

ABSTRACT

The purpose of this article aim to present Ganges: Garbage in The River from Faith and Religious Beliefs. The Ganges is a river that Hindus respect and believe in. By worshiping valuable objects and using them for various rituals, it is believed that once in the lives of Hindu believers, must find opportunities to make pilgrimages and perform sacred rituals according to the beliefs that have been handed down from the past to the present. Faith and belief in the worship of the Ganges with objects such as Krathongs, garlands, flowers, valuable, ashes from the remains, etc. Those things turn out to be environmental issues. As a result, the water in the Ganges River is rotten, one of the dirtiest rivers in the world. The worship of Ganges, with traditional Hindu beliefs, today has become garbage from faith, resulting in garbage problems for the towns along the banks of the Ganges River next to Varanasi. Those cities must have costs or budgets to manage waste in the river that they have not made, it is a social cost that must be borne by others to litter from faith and lost opportunities from spending money to develop the city in other aspects to solve the problem of waste from faith in the Ganges.

Keywords: Belief, Ganges River, Rubbish of faith

คงคา: ขยะในสายน้ำจากศรัทธาและความเชื่อทางศาสนา

พระคมสัน เจริญวงศ์^{1*} เอนก ไยอินทร์¹ และ พระครูธรรมธรรฐาพร ปกสฺสโร¹

¹ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: sonpkk@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอคงคา : ขยะในสายน้ำจากศรัทธาและความเชื่อทางศาสนาแม่น้ำคงคาเป็นแม่น้ำที่ชาวฮินดูให้ความเคารพและศรัทธาด้วยการบูชาสิ่งของมีค่าและประกอบพิธีกรรมต่างๆ การมีโอกาสร้างหนึ่งในชีวิตของศาสนิกชนที่นับถือศาสนาฮินดูจะต้องมีโอกาสดินทางไปแสวงบุญและประกอบพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ทางศาสนาตามคติความเชื่อที่กระทำสืบต่อกันมาตั้งแต่โบราณกาลจนถึงปัจจุบัน ความศรัทธาและความเชื่อการบูชาพระแม่คงคาด้วยวัตถุสิ่งของต่างๆ เช่น กระถาง พวงมาลัย ดอกไม้ วัตถุสิ่งของมีค่า ซึ่งได้จากซากศพ เป็นต้น กลายเป็นปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทำให้สภาพน้ำในแม่น้ำคงคาเน่าเสีย เป็นแม่น้ำที่ได้ชื่อว่าสกปรกมากที่สุดแห่งหนึ่งของโลก การบูชาพระแม่คงคาด้วยคติความเชื่อดั้งเดิมของชาวฮินดูในปัจจุบันกลายเป็นขยะจากศรัทธา ส่งผลให้เกิดปัญหาขยะต่อเมืองต่างๆ ที่อยู่ริมฝั่งแม่น้ำคงคาถัดไปจากเมืองพาราณสี เมืองเหล่านั้นต้องมีต้นทุนค่าใช้จ่ายหรือต้องจัดสรรงบประมาณ เพื่อจัดการขยะในแม่น้ำที่ตนเองไม่ได้กระทำขึ้นมา เป็นต้นทุนทางสังคมที่ต้องรับผิดชอบจากผู้อื่นทิ้งขยะจากศรัทธา และเสียโอกาสจากการใช้งบประมาณเพื่อพัฒนาบ้านเมืองในด้านอื่นๆ เพื่อนำมาแก้ไขปัญหาขยะจากศรัทธาในแม่น้ำคงคา

คำสำคัญ: ความเชื่อ, แม่น้ำคงคา, ขยะจากศรัทธา

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

สายน้ำหรือแม่น้ำนับว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่าสำหรับมนุษยชาติเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นแหล่งอารยธรรมที่แสดงถึงความเป็นตัวตนของชนชาตินั้นๆ การมีอารยธรรมตามลุ่มแม่น้ำต่างๆ ทั่วโลก แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสายน้ำ อาทิ อารยธรรมลุ่มแม่น้ำไทกริส-ยูเฟรติส ชนเผ่าสุเมเรียนสามารถแก้ปัญหาเอาชนะธรรมชาติได้โดยการสร้างทำนบสองฝากแม่น้ำ ขุดคลองระบายน้ำ เชื่อนกั้นน้ำ ประตุน้ำ และอ่างเก็บน้ำ สร้างระบบชลประทานขึ้นเป็นครั้งแรกของโลกเพื่อใช้สำหรับการทำสิกรรม รู้จักใช้ไถเทียมวัว ผลิตเครื่องหยอดเมล็ดพืช เป็นต้น (ภาควิชาประวัติศาสตร์, 2542) อารยธรรมลุ่มแม่น้ำสินธุ ชาวทราวิท (Dravidian) เป็นชนเผ่าที่มีรูปร่างเตี้ย ผิวดำ จมูกกว้าง ได้สร้างอารยธรรมเก่าแก่ที่สุดในภูมิภาคเอเชียใต้ จากการค้นพบซากเมืองโมहनโจดาร์และฮารัปปา แสดงให้เห็นถึงการสร้างระบบบ่อน้ำสาธารณะ การสร้างท่อระบายน้ำขนาดใหญ่และขนาดเล็กจำนวนมากมาย มีการตัดถนนเป็นระเบียบเรียบร้อย การสร้างผังเมืองด้วยการออกแบบของวิศวกรและการใช้ความรู้เรื่องเรขาคณิตเบื้องต้นในการสร้างเมือง (ทวี ทวีวาร, 2535) อารยธรรมลุ่มแม่น้ำแยงซี ชาวจีนบริเวณมณฑลชานตุง ได้สร้างวัฒนธรรมหลงชาน (Lung Shan Culture) ซึ่งพบหลักฐานเป็นเครื่องปั้นดินเผาที่มีเนื้อละเอียดสีดำขัดมันเงาคุณภาพดีเนื้อบางและแกร่ง เป็นภาชนะ 3 ขา อารยธรรมแยงซีกินพื้นที่กว้างใหญ่ทำให้เกิดวัฒนธรรมของจีนมากมาย “วัฒนธรรมการปลูกข้าว” ของจีนก็เป็นอีกวัฒนธรรมหนึ่งที่เกิดขึ้นในอารยธรรมลุ่มแม่น้ำแยงซี (อรพินท์ ปานนาค และคณะ, 2539) ปัจจุบันแม่น้ำสายนี้ช่วยในการผลิตกระแสไฟฟ้าเพื่อหล่อเลี้ยงและช่วยพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศจีน อารยธรรมลุ่มแม่น้ำโขง ผู้คนในภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงมีหลายชนชาติ เช่น อีเบต จีน พม่า ลาว ไทย กัมพูชา และเวียดนาม อารยธรรมของผู้คนในภูมิภาคแห่งนี้จะมีความเชื่อเรื่องผี พราหมณ์ พุทธ บูชาและนับถือศาสนาผีซึ่งเป็นศาสนาดั้งเดิมของผู้คนในภูมิภาคแห่งนี้ นับถือศาสนาพราหมณ์และศาสนาพุทธซึ่งเผยแพร่มาจากประเทศอินเดีย กลายเป็นวัฒนธรรมแบบผสมผสานและเป็นจุดเด่นของวัฒนธรรมต่างๆ ของอารยธรรมลุ่มแม่น้ำโขง การขุดพบโบราณคดีบ้านเชียง

จังหวัดอุดรธานี ในประเทศไทย ทำให้ทราบวิธีการปลูกข้าว เลี้ยงสัตว์ การผลิตภาชนะดินเผาด้วยฝีมือระดับสูง การผลิตเครื่องมือเครื่องใช้ทำด้วยโลหะ โดยเป็นการประดิษฐ์คิดค้นที่มีวิธีการเป็นวัฒนธรรมของบ้านเชียง ไม่ได้รับเอาวัฒนธรรมจากจีนหรืออินเดีย (กนิษฐา เรื่องวรรณคดี, 2557) วัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำทุกแหล่งอารยธรรมได้บ่งบอกให้เห็นว่า “น้ำ” เป็นส่วนที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษยชาติ เป็นจุดกำเนิดของวัฒนธรรมและประเพณี เช่น พิธีคงคาอารตี ประเพณีลอยกระทง ประเพณีไหลเรือไฟ เป็นต้น น้ำเป็นส่วนผสมกับธรรมชาติอื่นๆ ให้เกิดจิตกรรม เช่น เป็นส่วนผสมกับดินเหนียวผสมผสานสร้างสรรค์และรังสรรค์ปั้นรูปภูมิกรรมและศิลปะงานปั้นต่างๆ เป็นสิ่งเกื้อหนุนและเกื้อกูลเกษตรกรรมเพื่อการทำเกษตรกรรม เป็นเครื่องมือสำหรับดับกระหาย และอื่นๆ ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องปกติสำหรับคุณประโยชน์เกี่ยวกับเรื่องน้ำที่มีต่อมวลมนุษยชาติ เพราะหากมองที่สัดส่วนของพื้นที่ทั้งโลกจะเห็นว่าโลกของเราปกคลุมไปด้วยน้ำร้อยละ 71 ของพื้นที่ทั้งหมดคิดเป็นสัดส่วนของพื้นผิว 2 ใน 3 ส่วนของโลกปกคลุมไปด้วยน้ำ

ภาพที่ 1 แม่น้ำคงคาบริเวณทำน้ำที่ชื่อว่า “มณีกรณิการิชาต”

แม่น้ำคงคาเป็นแม่น้ำอีกสายหนึ่งที่มีอารยธรรมเก่าแก่มากกว่า 4,000 ปี มีผู้คนที่เคยพรศรัทธา และเดินทางหลังไหลไปยังเมืองพาราณสีเพื่อบูชาสายน้ำแห่งชีวิตสายนี้ ข้อมูลจาก Geographical (2022) ได้อธิบายไว้ว่า ชาวฮินดูนับถือแม่น้ำคงคาเป็นแม่น้ำศักดิ์สิทธิ์ เป็นสถานที่อันเป็นมงคลที่สุดของชีวิตสำหรับการตายและเผาร่าง หลังจากฌาปนกิจศพแล้วศพจะถูกนำไปลอยให้ไหลไปตามแม่น้ำคงคา ซึ่งทำน้ำในเมืองพาราณสีถือว่าเป็นเมืองศักดิ์สิทธิ์ที่สุดริมแม่น้ำคงคา ผู้เขียนได้มีโอกาสเดินทางไปเยี่ยมเยือนเมืองพาราณสี รัฐอุตตรประเทศ ประเทศอินเดีย หรือแคว้นกาสิที่มีชื่อปรากฏในคัมภีร์พระไตรปิฎก ในคราวที่หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จัดโครงการปฏิบัติธรรมและเคารพสักการะสังเวชนียสถาน 4 ตำบล ประเทศอินเดีย-เนปาล เมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2566 ได้เห็นและประจักษ์กับสายตาถึงความสัมพันธ์และความศรัทธาระหว่างมนุษย์กับสายน้ำศักดิ์สิทธิ์ ที่มีอิทธิพลต่อความเชื่อและความศรัทธาต่อผู้คนชาวฮินดูตั้งแต่เกิดจนถึงตาย การได้อาบน้ำในแม่น้ำคงคา การได้ตักน้ำจากแม่น้ำคงคา การได้บูชาพระแม่คงคา (เฉพาะทำน้ำต่างๆ ในเมืองพาราณสีเท่านั้น) ตั้งแต่ตื่นนอนตอนเช้าจนถึงเข้านอนตอนกลางคืน การบูชาพระแม่คงคาของชาวฮินดูมีหลากหลายความเชื่อ การบูชาด้วยสิ่งของเครื่องใช้ส่วนตัว เครื่องหอม ดอกไม้ และนอกจากนั้นยังมีเศษวัสดุที่นำมาประกอบกระทงเพื่อลอยบูชาตามคติความเชื่อ มีจำนวนมหาศาลกองทับถมกันจำนวนมาก เกิดการสะสมขยะจากแหล่งท่องเที่ยวและสถานที่แสวงบุญตามทำน้ำในเมืองพาราณสีจำนวนมาก ขยะเหล่านี้ไม่ได้มีการจัดการอย่างถูกวิธี หน่วยงานรัฐส่วนท้องถิ่นของอินเดียที่มีหน้าที่รับผิดชอบก็ไม่มีประสิทธิภาพสามารถจัดการขยะบุญจากผู้แสวงบุญและนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเรียนรู้วิถีชีวิตของคนท้องถิ่น การปล่อยให้ธรรมชาติจัดการเองถือว่าเป็นวิธีการที่ดีที่สุด นั่นก็คือ “การไหลพัดพาขยะด้วยสายน้ำของพระแม่คงคา” ให้ช่วยไหลพาขยะที่อยู่บริเวณทำน้ำต่างๆ ไหลลงสู่ทะเล และจะกลายเป็นปัญหาขยะในทะเลและขยะในแม่น้ำบริเวณคั่งน้ำใต้เมืองพาราณสีลงไป เช่น พลาสติก ขยะธรรมชาติ ดอกไม้ โฟม เป็นต้น ในที่สุดสายน้ำที่เปรียบเสมือนชีวิตของเหล่านักบุญชาติจะปนเปื้อนไปด้วยขยะและสารพิษต่างๆ เมื่อนำมาใช้

บริโภคหรืออุปโภคจะต้องมีต้นทุน (Cost) สำหรับทำให้น้ำสะอาด เพื่อความปลอดภัยและไม่ได้รับสารพิษตกค้างจากน้ำที่บริโภคเข้าไปสู่ร่างกายหรือใช้ชำระล้างร่างกาย

ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้เขียนมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาคงคา : ขยะในสายน้ำจากศรัทธาและความเชื่อทางศาสนา ซึ่งประกอบไปด้วย ความศรัทธาในความศักดิ์สิทธิ์ของแม่น้ำคงคาพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ที่ส่งเสริมการเพิ่มขยะ และความเชื่อการล้างบาปและการทิ้งสิ่งปฏิกูล ซึ่งมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

ความศรัทธาในความศักดิ์สิทธิ์ของแม่น้ำคงคา

ตามความเชื่อของคนอินเดียที่นับถือศาสนาฮินดูจะให้ความสำคัญและแสดงความเคารพและบูชาพระแม่คงคา สายน้ำที่เปรียบเสมือนเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตของชาวฮินดูเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรม เป็นสถานที่ชำระล้างบาป ซึ่งเป็นสถานที่เผาศพและส่งผู้ตายไปอยู่กับเทพเจ้า การได้อยู่ใกล้แม่น้ำคงคาบริเวณเมืองพาราณสี ได้เข้าร่วมพิธีกรรมต่าง ๆ หรือแม้กระทั่งใกล้จะสิ้นลมหายใจได้มาตายบริเวณใกล้ๆ ทำน้ำสำหรับเผาศพริมฝั่งแม่น้ำคงคาจะได้ไปสู่สรวงสวรรค์ เป็นผู้ที่ล้างบาปที่เคยกระทำความ ให้บริสุทธิ์ก่อนเข้าสู่ความตาย ฉะนั้น จึงได้เกิดมีโรงแรมรอความตาย ผู้แสวงบุญคนไทยเรียกว่า “มรณังโฮเตล” เป็นสถานที่สำหรับให้ชาวฮินดูมานอนรอความตาย โดยจะต้องเสียเงินเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับการนอนรอความตาย จำนวน 20 รูปี/วัน คนยากจนจะไม่เสียค่าใช้จ่าย มีระยะเวลาให้นอนรอความตาย 15 วัน หรือหากมากกว่านั้นก็ให้ขึ้นอยู่กับ การพิจารณาของผู้ดูแล ความศรัทธาที่เปี่ยมล้นของชาวฮินดูที่ปวารณาก่อนตายให้ได้มีโอกาสชำระล้างบาปด้วยพระแม่คงคา และเผาร่างกายของตัวเองริมฝั่งแม่น้ำคงคา มีความพร้อมให้แม่น้ำคงคาพัดพาเอากะกระดูกชำระล้างบาปให้บริสุทธิ์เพื่อกลับเข้าสู่ “ปรมาตมัน” ตามคติความเชื่อของฮินดู

การได้มีโอกาสได้ดื่มกิน อาบ และทำพิธีกรรมต่างๆ ในแม่น้ำคงคาบริเวณเขตเมืองพาราณสีเพียงเท่านั้น เชื่อว่าจะได้รับพร ได้ชำระล้างบาปที่ได้กระทำหรือพลัดพลั่งลงไป ได้พลังชีวิตจากพระแม่คงคา โดยชาวฮินดูจะนิยมอาบน้ำในแม่น้ำคงคาตอนเช้าก่อนพระอาทิตย์โผล่ขอบฟ้า เพื่อชำระบาปที่กระทำในตอนกลางคืน และรอรับพลังชีวิตจากแสงพระอาทิตย์แรกของวันใหม่ เพื่อให้มีพลังงานสำหรับทำงานตลอดทั้งวัน การอาบน้ำในแม่น้ำคงคาตอนเย็นจะนิยมลงอาบน้ำก่อนพระอาทิตย์จะลาลับขอบฟ้า เพื่อชำระล้างบาปที่กระทำลงไปในตอนกลางวัน ความศรัทธาที่มีต่อแม่น้ำคงคาบริเวณนี้ทำให้มีการสร้างทำนน้ำสำหรับการทำการบูชาและประกอบพิธีกรรมที่มีอยู่รายรอบในบริเวณเขตเมืองพาราณสี จำนวน 84 ทำน ในภาษาฮินดูเรียกว่า “ฆาต” ฆาตหรือทำนน้ำที่มีชื่อเสียงและโด่งดังมากที่สุด นักแสวงบุญชาวไทยนิยมเดินทางแวะเวียนไปเยี่ยมชมบ่อยๆ คือ “มณิกระณีการ์ฆาต” ซึ่งทำนน้ำแห่งนี้เป็นทำนน้ำที่สร้างขึ้นเพื่อประกอบพิธีเผาศพของชาวฮินดู มีอายุยาวนานมากกว่า 4,000 ปี (คณา คชา, 2563) สิ่งพิเศษของทำนน้ำแห่งนี้คือมีกองไฟสำหรับเผาศพที่ไม่เคยมอดดับตลอดระยะเวลา มากกว่า 4,000 ปี เพราะมีการประกอบพิธีเผาศพชาวฮินดูตลอด 24 ชั่วโมง ขณะเดียวกันข้างๆ บริเวณเผาศพและล้างศพ คนตายจะพบเห็นชาวฮินดูลงไปอาบน้ำ แชน้ำ ชักผ้า ทำความสะอาดสิ่งของอื่นๆ หรือแม้กระทั่งบูชาพระแม่คงคาด้วยสิ่งของเครื่องใช้สำคัญๆ ดอกไม้ พวงมาลัย และเครื่องหอมต่างๆ

ภาพที่ 2 การลอยกระทงดอกไม้ตามคติความเชื่อ

พิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ที่ส่งเสริมการเพิ่มขยะ

ความศรัทธาของชาวฮินดูที่มีต่อการบูชาพระแม่คงคาเป็นเรื่องที่ผู้เขียนรู้สึกอัศจรรย์ใจและประทับใจที่ไม่คาดคิดว่าจะมีผู้คนที่มีความศรัทธาจำนวนมากหาศาลให้ความเคารพบูชา ด้วยการดื่มกิน การอาบ การประพรม บูชาด้วยของหอม พวงมาลัย และดอกไม้ โดยไม่มีคำถามหรือข้อสงสัยใดๆ เลย แม่น้ำจะมีสีดำ สกปรกหรือปนเปื้อนด้วยน้ำเสียที่ปล่อยลงมาจากครัวเรือนก็ตาม สิ่งเหล่านั้นไม่สามารถปิดกั้นความศรัทธาของชาวฮินดูที่จะนำน้ำจากแม่น้ำคงคาขึ้นมาดื่มกิน เพื่อเป็นสิริมงคลต่อชีวิตและถือว่าเป็นการล้างบาปที่กระทำล่วงเกินต่อพระแม่คงคาหรือเทพเจ้าต่างๆ ความศรัทธาและความเชื่อที่ไม่ได้ประกอบด้วยปัญญา บูชาพระแม่คงคาโดยไม่ลืมหูลืมตา พระพุทธเจ้าได้สอนเกี่ยวกับ “ปัญญา” ไว้ว่า ปัญญามี 3 อย่าง ได้แก่ (1) สุตมยปัญญา ปัญญาเกิดจากการฟัง (2) จินตามยปัญญา ปัญญาที่เกิดจากการคิด (3) ภวานามยปัญญา ปัญญาเกิดจากการอบรม(พระไตรปิฎกภาษาไทย 11/43/271) และได้สอนเกี่ยวกับเรื่อง “ศรัทธา” ไว้ว่า ศรัทธามี 4 อย่าง ได้แก่ (1) กัมมสัทธา คือ เชื่อกรรม เชื่อกฎแห่งกรรม เชื่อว่ากรรมมีอยู่จริง (2) วิปากสัทธา คือ เชื่อวิบาก เชื่อผลของกรรม เชื่อว่าผลของกรรมมีจริง (3) กัมมสสกาตาสัทธา คือ เชื่อความมีสัตว์มีกรรมเป็นของตน เชื่อว่าแต่ละคนเป็นเจ้าของ จะต้องรับผิดชอบ เสวยวิบาก เป็นไปตามกรรมของตน (4) ตถาคตโพธิสัทธา คือ เชื่อความตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า มั่นใจในองค์พระตถาคต ว่าเป็นพระสัมมาสัมพุทธะ ทรงพระคุณทั้ง 9 ประการ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2546) กล่าวคือ ศรัทธาจะต้องประกอบด้วยปัญญา เพราะปัญญาจะคอยเป็นตัวควบคุมไม่ให้ความศรัทธากลายเป็นความหลงมกมาย จนไม่เกิดการพิจารณา ไตร่ตรอง รู้ถูก รู้ผิด รู้ชอบ รู้ความชั่ว รู้ความดี ซึ่งเราจะได้อินคำกล่าวที่ว่า “ศรัทธามีเส้นบางๆ กั้นกลางกับมกมาย” ศรัทธาและมกมาย เป็นความเชื่อเหมือนกัน แต่ต่างกันตรงที่ศรัทธามีต้องมีเหตุผลประกอบ ส่วนมกมายไม่จำเป็นต้องมีเหตุผลใดๆ นอกจากนั้นพระพุทธองค์ยังได้สอนหลักแห่งความเชื่อ อย่างมกมายโดยไม่ใช้ปัญญาพิจารณาให้เห็นจริง 10 ประการ เรียกว่า “กาลามสูตร” เราคงไม่ไปด้อยค่าทางวัฒนธรรมของผู้คนในแต่ละท้องถิ่น เพราะนั่นคือสืบทอดของวิถีชีวิตของผู้คนแต่ละท้องถิ่นนั้นๆ ความเคยชิน ความคุ้นเคยที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมนั้นๆ จึงทำให้ถือว่าเป็นเรื่องปกติ ซึ่งก็เหมือนกับแม่น้ำลำคลองในกรุงเทพฯ เมื่อ 20 กว่าปีที่แล้ว ผู้คนไม่ได้ใส่ใจกับการรักษาสภาพแวดล้อม ปล่อยให้น้ำเน่าเสียส่งกลิ่นเหม็น ผู้คนที่อยู่ประจำก็จะถือว่าเป็นเรื่องปกติ แต่สำหรับตัวผู้เขียนซึ่งเป็นคนต่างจังหวัด เมื่อได้มีโอกาสเดินทางเข้ามาในกรุงเทพฯ ครั้งแรก รู้สึกได้ทันทีว่า “กลิ่นเหม็นเตะจมูก” เมื่อพักอาศัยเป็นเวลาผ่านไปหลายเดือนกลิ่นเหม็นนั้นก็จางหายไปถือว่าเป็นเรื่องปกติ ไม่ได้กลิ่นเหม็นน้ำเน่าเสียนั้นเลย

ภาพที่ 3 ขยะที่เกิดจากความเชื่อบูชาแม่น้ำคงคา

พิธีกรรมและการบูชาที่มาพร้อมกับความเชื่อ ความศรัทธา ถือว่าเป็นเรื่องปกติทั่วไปของทุกศาสนาทั่วโลก การบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ด้วยวัตถุสิ่งของตามคติความเชื่อ เช่น กระถาง ถาดโพน พวงมาลัย ดอกไม้ เครื่องหอม แป้งหอม ฝุ่นผง ขี้เถ้า เครื่องประดับ เครื่องแต่งกาย เครื่องปั้นรูปสัตว์ต่างๆ ตามคติความเชื่อเรื่องเทพเจ้า เป็นต้น เมื่อสิ่งเหล่านี้สะสมทับถมกันเป็นเวลานานและไม่มีการจัดการเป็นระบบ ไม่มีการกำจัดที่ถูกวิธี เครื่องบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหล่านี้จะกลายเป็นขยะ (Junk)

กลายเป็นปัญหามลพิษทางน้ำ ขยะสะสมในแม่น้ำเป็นขยะที่เกิดจากศรัทธาทางศาสนา แม้ว่าผู้ที่จะเก็บทำความสะอาด มีจิตสาธารณะอาสาเข้าไปทำความสะอาดให้ถูกสุขอนามัยให้ดีขึ้นต่อชุมชนก็ตาม แต่ด้วยความเชื่อและวัฒนธรรมที่ฝังรากลึกจึงทำได้ค่อนข้างยาก การเข้าไปแตะต้องหรือทำลายเครื่องบูชาของเทพเจ้าถือว่าเป็นบาปมหันต์ ซึ่งที่สุดแล้วการจัดการขยะที่ถูกวิธีตามหลักการสากลจึงไม่เกิดขึ้นบนดินแดนเมืองพาราณสี

การจัดการขยะจากศรัทธาทางศาสนาที่ล้มเหลวของภาครัฐจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจภาพรวมของประเทศในอนาคตข้างหน้า แม้นว่านักแสวงบุญชาวไทยหลายคนจะมองว่านี่คือ “กลิ่นไอของอินเดีย” การได้เห็นวิถีชีวิตแบบจัดการขยะล้มเหลว คือ การได้มาถึงและเข้าถึงแก่นแท้ของความเป็นอินเดียจริงๆ แต่ความจริงแล้ว ในโลกยุคปัจจุบันได้มีการเน้นตระหนักการรักษาสิ่งแวดล้อมและการจัดการขยะให้ถูกต้อง ปลอดภัย เป็นมิตรต่อคน ซึ่งหากมองเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เรื่องต้นทุนเพื่อการจัดการขยะชุมชน จะเห็นได้ว่าในแต่ละปีรัฐบาลต้องสูญเสียงบประมาณเพื่อจัดการขยะต้นทางจำนวนมหาศาล ซึ่งงบประมาณส่วนที่ต้องเสียไปกับการจัดการขยะถือว่าเป็น “ต้นทุนค่าเสียโอกาส” (Opportunity Cost) แทนที่จะได้ใช้งบประมาณในส่วนนี้ไปพัฒนาประเทศในด้านอื่นๆ เช่น ด้านการศึกษา การแก้ไขปัญหาความยากจน สร้างอาชีพให้กับประชาชน เป็นต้น ยกตัวอย่างการจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดการขยะมูลฝอยของประเทศไทย ข้อมูลสถิติ พ.ศ. 2561 ของกรมควบคุมมลพิษ (2565) พบว่า มีปริมาณขยะมูลฝอย 27.37 ล้านตัน (หรือ 74,998 ตัน/วัน) มีอัตราการกำจัดขยะ 300 ล้านตัน/เดือน มีต้นทุนการลงทุนกำจัดขยะอยู่ที่ 18,050,000 บาท/เดือน และมีต้นทุนการดำเนินงาน 730.38 บาท/ตันขยะมูลฝอยถูกนำมาคัดแยกและนำกลับมาใช้ประโยชน์ 34% หรือประมาณ 9.30 ล้านตัน ถูกนำมากำจัดให้ถูกต้องตามกระบวนการ 39% หรือประมาณ 10.53 ล้านตัน ถูกกำจัดไม่ถูกต้องตามกระบวนการ 27% หรือประมาณ 7.29 ล้านตัน และมีขยะที่ไม่ถูกนำมาคัดแยกและนำกลับมาใช้ประโยชน์ 66% หรือประมาณ 17.82 ล้านตัน เป็นต้น ซึ่งหากเราพิจารณาจำนวนขยะเฉพาะเพียงประเทศไทยประเทศเดียวก็มีจำนวนมหาศาลและใช้งบประมาณในการบริหารจัดการจำนวนมาก เป็นการสิ้นเปลืองงบประมาณโดยไม่จำเป็น เพราะหากเราสามารถคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทางเรียบร้อยแล้ว จะทำให้สามารถคัดแยกขยะได้ง่ายและลดการใช้จ่ายงบประมาณให้น้อยลงได้ จากข้อมูลของ Milan Sharma (2022) อินเดียมีการใช้พลาสติกประมาณ 14 ล้านตัน/ปี เป็นพลาสติกที่ผลิตในประเทศ 11.8 ล้านตัน และนำเข้า 2.9 ล้านตัน เป็นพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งมากถึง 5.6 ล้านตัน มีปัญหาขาดระบบการจัดการขยะพลาสติกและมีการนำขยะพลาสติกกลับมารีไซเคิลน้อยมาก อินเดียสร้างขยะพลาสติกมากถึง 3.5 ล้านตัน/ปี เป็นประเทศที่สร้างขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง มากเป็นอันดับ 3 ของโลก (รองจากสหรัฐอเมริกา และจีน) และยังเป็นประเทศที่ทิ้งขยะลงสู่ทะเลมากเป็นอันดับต้นๆ ของโลกด้วย ขณะเดียวกันอินเดียเป็นประเทศที่มีขนาดใหญ่ มีประชากรเป็นอันดับหนึ่งของโลกข้อมูล ณ วันที่ 27 กรกฎาคม 2565 มีจำนวน 1,670,490,601 คน (กรุงเทพมหานครออนไลน์, 2565) จำนวนประชากรมหาศาลและขาดความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะ ยังมีความเชื่อการสร้างขยะจากศรัทธาทางศาสนาจะมีขยะเกิดขึ้นภายในประเทศแห่งนี้จำนวนก็ล้านตันต่อวัน ดูที่ท่าจะไม่มีการให้ความรู้การจัดการขยะที่ถูกวิธีและลดทัศนคติความเชื่อนี้ให้น้อยลงได้ ก็ได้แต่หวังว่าการเปลี่ยนแปลงสังคมโลก ความทันสมัย ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ระบบโลจิสติกส์ ระบบขนส่งทางหลวง ถนน 6 เลน และ 8 เลน ที่รัฐบาลอินเดียกำลังเร่งพัฒนา จะสามารถนำพาการแก้ไขการจัดการขยะให้ถูกวิธีในเมืองพาราณสี ให้สะอาด สะอาด ไม่เป็นเมืองสกปรก เป็นแหล่งท่องเที่ยวให้สมกับเป็นเมืองเก่าแก่และมีความศักดิ์สิทธิ์ทางศาสนาแห่งหนึ่งของโลก

ความเชื่อการล้างบาปและการทิ้งสิ่งปฏิกูล

แม่น้ำคงคาเป็นแม่น้ำศักดิ์สิทธิ์ของชาวฮินดู มีต้นกำเนิดทางภาคเหนือของอินเดีย บริเวณเทือกเขาหิมาลัย ไหลผ่านทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของอินเดียไปทางตะวันออก และรวมกับแม่น้ำพรหมบุตรที่ประเทศบังกลาเทศ ก่อนจะไหลออกที่อ่าวเบงกอล มีความยาวประมาณ 2,510 กิโลเมตร (Thaiontours Team, 2563) กระนั้นก็ตาม แม่น้ำคงคาได้ชื่อว่าเป็นแม่น้ำที่มีการปนเปื้อนมลพิษมากที่สุดแห่งหนึ่งของโลก แต่นักวิทยาศาสตร์พบว่า แม่น้ำคงคามีลักษณะพิเศษ คือ เป็นแม่น้ำที่มีค่าออกซิเจนสูง และยังมีจุลินทรีย์มากอย่มาเชื้อต่างๆ ได้อีก ซึ่งจุลินทรีย์ดังกล่าวจะมีปริมาณเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เมื่อปริมาณของเสียในแม่น้ำยิ่งสูง กล่าวคือ ยิ่งแม่น้ำสกปรกเท่าไร ก็ยิ่งทำให้แม่น้ำคงคาฟื้นฟูได้ดียิ่งขึ้นไปอีก (สุรัตน์ โหราชัยกุล และ ณัฐ วัชรศิริพันธ์, 2564) จากข้อมูลเบื้องต้นยิ่งสะท้อนให้เห็นว่าการส่งเสริมชาวฮินดูบูชาพระแม่คงคาด้วยวัตถุสิ่งของ

และทิ้งสิ่งปฏิกูลลงไปในแม่น้ำคงคา เพราะความเชื่อและศรัทธาโดยสนิทใจว่าจะทำให้ได้ล้างบาป พร้อมกับสิ่งที่ไม่ดีออกไปจากตัวเองและครอบครัว ซึ่งส่งผลให้เหมือนได้รับการประทานพร มีความปรารถนา บิทยินดีเปี่ยมล้นในจิตใจตลอดไป การชำระล้างร่างกายเอาความสกปรกออกจากร่างกายตอนเช้าก่อนตะวันจะโผล่พ้นขอบฟ้า และชำระร่างกายก่อนตะวันจะลับขอบฟ้า เป็นความเชื่อเรื่องการล้างบาปด้วยพระแม่คงคา โดยเฉพาะน้ำจากแม่น้ำคงคาในเขตเมืองพาราณสียิ่งมีความศักดิ์สิทธิ์ เพราะเมืองพาราณสีคือเมืองหลวงของศาสนาฮินดู จุดหมายปลายทางของนักแสวงบุญชาวฮินดู คือ สักครั้งหนึ่งในชีวิตจะต้องเดินทางมาสัมผัสวิถีฮินดู โดยการดื่ม กิน อาบน้ำ หรือทำการประพรมศีรษะจากแม่น้ำคงคาบริเวณเขตเมืองพาราณสี ได้เข้าร่วมพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ตามบริเวณท่าน้ำต่างๆ การได้ทิ้งสิ่งของอันไม่พึงประสงค์ สิ่งปฏิกูลที่เป็นอาเจมลงสู่แม่น้ำคงคา ซึ่งถือว่าเป็นการล้างบาป ล้างสิ่งที่ไม่ดีออกไปจากชีวิต

การทิ้งสิ่งปฏิกูลหรือขยะของชาวฮินดูบริเวณเมืองพาราณสี จะส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม สภาพน้ำเน่าเสีย เมืองต่างๆ ที่อยู่ทางตอนใต้เมืองพาราณสีจะได้รับผลกระทบอย่างหนักจากขยะศรัทธาของชาวฮินดู เช่น เมืองกาซีปุระ (Ghaziपुर) เมืองพัทนา (Patna) และ รัฐเบงกอลตะวันตก (West Bengal) เป็นต้น เพราะแม่น้ำคงคาที่ไหลผ่านเมืองพาราณสีมีกระแสน้ำที่ไหลแรงมากตลอดทั้งปี จึงทำให้น้ำบริเวณนี้ไม่เน่าเสีย ไม่มีสิ่งปฏิกูลและขยะตกค้าง น้ำจะไหลพัดพาขยะและเครื่องบูชาพระแม่คงคาให้ไหลไปสู่เมืองอื่นๆ ที่อยู่ถัดไปจากเมืองพาราณสี การสร้างขยะและสิ่งปฏิกูลของชาวฮินดูในเมืองพาราณสีในทางเศรษฐศาสตร์ถือว่าเป็น “ต้นทุนเอกชน” (Private Cost) ที่ผู้ศรัทธาในศาสนาเข้ามาบูชาและล้างบาปเพื่อประโยชน์ส่วนตัว ต่างคนก็ต่างทำการล้างบาป และทิ้งสิ่งของบูชาที่เป็นขยะลงสู่แม่น้ำ โดยเชื่อว่าพระแม่คงคาจะประทานพรให้ประสบความสำเร็จ เป็นผู้มีบาป ซึ่งผู้ที่ล้างบาปจะได้คำนึงถึงสังคมส่วนรวม สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม สภาพแม่น้ำเน่าเสีย แม่น้ำคงคาถือว่าเป็นแม่น้ำอีกสายหนึ่งของโลกที่ได้ชื่อว่าเป็นแม่น้ำที่สกปรก มีสิ่งปฏิกูลและสารพิษปนเปื้อนในน้ำ ขณะเดียวกันเมืองที่อยู่ทางตอนใต้ของเมืองพาราณสีจะได้รับผลกระทบจากขยะและสิ่งปฏิกูลจากศรัทธาและความเชื่อทางศาสนา เรียกว่ามี “ต้นทุนทางสังคม” (Social Cost) เมืองต่างๆ เหล่านั้นจะต้องแบกรับขยะและสิ่งปฏิกูลต่างๆ ที่ตนเองไม่ได้ก่อกระทำขึ้น ไม่ว่าจะเป็นแม่น้ำเน่าเสีย สารพิษตกค้างและปนเปื้อนในแม่น้ำ ปัญหาขยะพลาสติกในแม่น้ำ ปัญหาสัตว์น้ำสูญพันธุ์ น้ำในแม่น้ำไม่สามารถนำมาบริโภคหรืออุปโภคได้ เป็นต้น

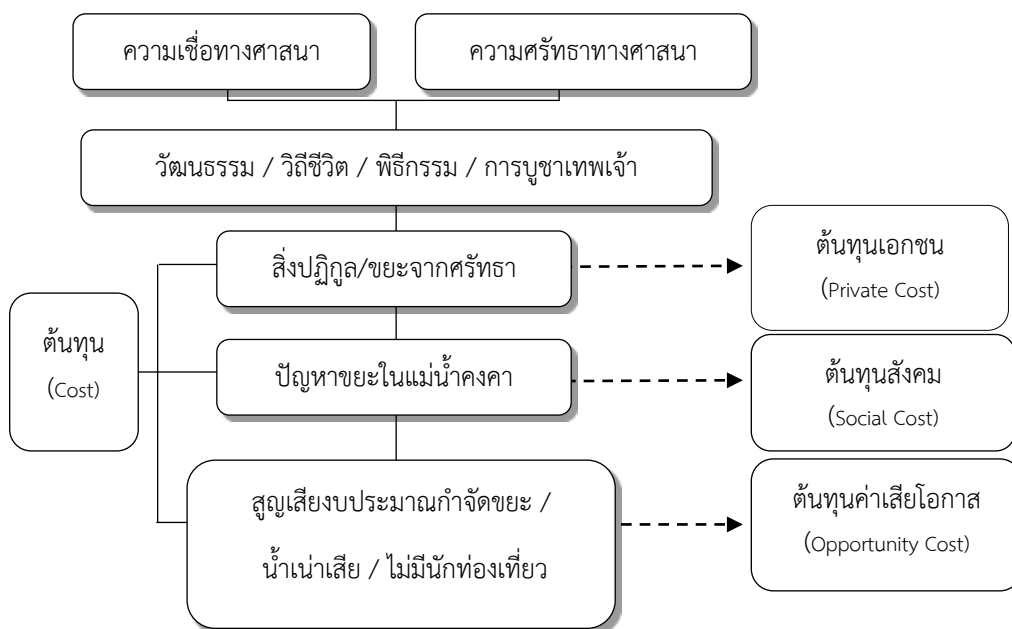

ภาพที่ 4 การอาบน้ำล้างบาปและบูชาแม่น้ำด้วยดอกไม้และเครื่องหอม

ต้นทุนค่าเสียโอกาส (Opportunity Cost) เป็นต้นทุนที่ควรจะได้รับแต่ต้องเสียไปเพราะต้องตัดสินใจเลือกอีกสิ่งหนึ่ง (สมุล นานัสฤดู, 146) การแก้ไขปัญหาแหล่งน้ำเพื่ออุปโภคและบริโภคจะต้องใช้งบประมาณมหาศาล ต้องใช้งบประมาณจากส่วนอื่นๆ เพื่อแก้ไขปัญหาอย่างเร่งด่วน ต้องหาพื้นที่เพื่อทำการสร้างบ่อกำจัดขยะ ต้องจ้างพนักงานทำความสะอาดและเก็บขยะในแม่น้ำ ต้องจ่ายค่าขนส่งขยะไปสู่สถานีดักแยกขยะและนำไปสู่กระบวนการกำจัดขยะตามขั้นตอน เช่น กำจัดขยะแห้ง กำจัดขยะเปียก เป็นต้น ซึ่งทั้งหมดทั้งมวลนี้จะต้องเสียค่าใช้จ่ายและทำให้สูญเสียงบประมาณโดยไร้ประโยชน์ เพราะหากประชาชนช่วยกันไม่สร้างขยะ ลดการผลิตขยะจากศรัทธา โดยการบูชาพระแม่คงคาหรือเทพเจ้าด้วยจิตใจที่เต็มเปี่ยมไปด้วยบุญบิริสุทธิ ไม่บูชาด้วยวัตถุสิ่งของ ดอกไม้ เครื่องหอม พวงมาลัย จะช่วยทำให้ขยะลดลงอย่างเห็นได้ชัด สภาพแวดล้อมทางน้ำก็จะดีขึ้น ไม่จำเป็นจะต้องจ้างคนเก็บขยะในแม่น้ำ งบประมาณก็จะได้นำไปพัฒนาประเทศในด้านอื่นๆ เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวประทับใจและกลับมาเยี่ยมเยือนพาราณสีเมืองหลวงแห่งศาสนาฮินดูอีกหลายๆ ครั้ง

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาข้อมูลและการลงพื้นที่สำรวจแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่เขตเมืองพาราณสี ประเทศอินเดีย พอจะสรุปออกมาเป็นองค์ความรู้ใหม่ กล่าวคือ “ศาสนาฮินดู” ในเมืองพาราณสีเป็นบ่อเกิดหรือจุดกำเนิดของ “ศรัทธา” และ “ความเชื่อ” ซึ่งทั้ง 2 อย่างนี้ ทำให้เกิดประเพณี พิธีกรรมการบูชาเทพเจ้าต่างๆ และกลายเป็นวิถีชีวิต ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตของผู้คนในเมืองพาราณสี ความเชื่อและความศรัทธาของศาสนิกทำให้เกิดการเลียนแบบการบูชาพระแม่คงคา ซึ่งเป็นแม่น้ำศักดิ์สิทธิ์ตามความเชื่อของชาวฮินดู การสิ่งปฏิภูมและขยะจากศรัทธาที่เป็นเครื่องบูชาลงไปแม่น้ำคงคายิ่งทำให้รู้สึกถึงความศักดิ์สิทธิ์มากยิ่งขึ้น ซึ่งแท้จริงแล้วเมืองพาราณสี คือ “ผู้ก่อขยะจากศรัทธา” (Private Cost) ขยะทั้งหลายทั้งมวลจะไหลไปสู่เมืองที่อยู่ถัดไปจากเมืองพาราณสี และเมืองที่อยู่ท้ายแม่น้ำคงคา ผลกระทบและปัญหาจะเกิดขึ้นกับเมืองเหล่านั้น (Social Cost) และเมืองที่ได้รับผลกระทบจากขยะศรัทธาของเมืองพาราณสีจะต้องสูญเสียงบประมาณเพื่อจัดการและกำจัดขยะ (Opportunity Cost) โดยไม่จำเป็น ดังปรากฏอธิบายตามภาพที่ 5

ภาพที่ 5 แสดงองค์ความรู้ใหม่

บทสรุป

ขยะมูลฝอยชุมชนในเมืองพาราณสีที่เกิดขึ้นด้วยความศรัทธาของชาวฮินดู ได้นำมาบูชาพระแม่คงคา เพื่ออ้อนวอนขอพรให้ได้รับสิ่งดีๆ ต่อชีวิตและครอบครัว เป็นต้นทุนเอกชน (Private Cost) ที่ผู้ขอหรืออ้อนวอนด้วยการลงทุนสร้างขยะ โดยต่างคนต่างนำสิ่งของที่ดีที่สุด เป็นต้นทุนที่เสียไปเพื่อเอาใจเทพเจ้า เพื่อให้ได้รับสิ่งที่ดีต่อชีวิต ประสบความสำเร็จ และมีความสุข เป็นผู้ที่ได้รับการล้างบาป ไม่มีบาปติดตัว สิ่งและผู้แสวงบุญและผู้ศรัทธาบูชาพระแม่คงคาอ้อนวอนขอ จะได้รับเฉพาะตัวของผู้นั้นเท่านั้น กล่าวคือ ใครอ้อนวอนขอ พรอันศักดิ์สิทธิ์นั้นจะได้รับเฉพาะผู้นั้น แต่ต้นทุนเอกชน (Private Cost) ที่ชาวฮินดูต่างกระทำลงไปแม่น้ำคงคาส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทำให้ชุมชนที่อยู่ใต้น้ำหรืออยู่ท้ายแม่น้ำจะได้รับผลกระทบ มีปัญหาสภาพน้ำเน่าเสีย กลายเป็นต้นทุนทางสังคม (Social Cost) ที่ภาครัฐหรือหน่วยงานส่วนท้องถิ่นต้องสูญเสียงบประมาณเพื่อจัดการขยะให้ถูกวิธี ปลอดภัย และเป็นมิตรต่อคน ขณะเดียวกันรัฐก็จะเสียโอกาสหรือมีต้นทุนค่าเสียโอกาส (Opportunity Cost) จากการสูญเสียงบประมาณเพื่อแก้ไขปัญหาขยะ งบประมาณควรถูกจัดสรรไปสู่การสร้างงาน การอยู่ดีกินดี การคมนาคมที่ดีขึ้นของชาวฮินดู และควรถูกนำไปพัฒนาด้านเศรษฐกิจการท่องเที่ยวที่ตอบโจทย์นักท่องเที่ยวและผู้แสวงบุญ เช่น ที่พักสะอาด การส่งเสริมการสร้างห้องน้ำให้เพียงพอและมีความสะอาด เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กนิษฐา เรืองวรรณศักดิ์. (2557). ลวดลายประทับดินเผาบ้านเชียง : บูรณาการสู่การออกแบบผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์. *วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 6(2), 1-25.
- กรมควบคุมมลพิษ. (2561). *การจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดการขยะมูลฝอยของประเทศไทย ข้อมูลสถิติ พ.ศ. 2561*. สืบค้น 11 มีนาคม 2566. จาก <https://www.pcd.go.th/garbage/page/2>.
- กรุงเทพธุรกิจ. (2565). *ส่อง Top 10 ประเทศ “ประชากรสูงสุด” ภายในปี 2593*. สืบค้น 11 มีนาคม 2566. จาก <https://www.bangkokbiznews.com/social/1021643>.
- คณา คชา. (2563). *พาราณสีเมืองแห่งเทพเจ้า และความศรัทธา*. สืบค้น 10 มีนาคม 2566. จาก <https://themomentum.co/varanasi-india/>.
- ทวี ทวีวาร. (2535). *อารยธรรมโลก*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2548). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ภาควิชาประวัติศาสตร์. (2542). *มนุษย์กับอารยธรรม*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุมล นานัสถุ. (2545). *หลักเศรษฐศาสตร์ 1*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: บริษัทจุดทองจำกัด.
- สุรัตน์ โหราชัยกุล และ ณัฐ วัชรศิรินทร์. (2564). *คงคา สายธาราแห่งชีวิต*. สืบค้น 10 มีนาคม 2566. จาก <https://curadio.chula.ac.th/Program-Detail.php?id=11232>.
- อรพินท์ ปานนาค, มาตยา อิงคนารก, สมบูรณ์ธรรมครองอาตม์, ประกัสน บัญประเสริฐ และ ศิวพร ชัยประสิทธิกุล. (2539). *อารยธรรมตะวันออก*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- Geographical. (2022). *The Ganges: river of life, religion and pollution*. Retrieved 18 August 2023. from <https://geographical.co.uk/culture/the-ganges-river-of-life-religion-and-pollution>.
- Sharma, M. (2022). *Ban on single-use plastic by July 1, is India Inc ready*. Retrieved 18 August 2023. from <https://www.indiatoday.in/business/story/single-use-plastic-indian-govt-ready-to-face-ban-1968568-2022-06-30>.
- Thaiontours Team. (2563). *แม่น้ำคงคา (Ganges River) เมืองพาราณสี ประเทศอินเดีย*. สืบค้น 10 มีนาคม 2566. จาก <https://thaiontours.com/india/ganges-river-india>.

วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒน์นี้ เป็นปีที่ 5 ฉบับที่ 1 หลังจากได้รับการพิจารณาจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) ให้อยู่ในกลุ่ม 2 กองบรรณาธิการได้ขออนุญาตปรับวารสารจากปีละ 2 ฉบับ เป็น 4 ฉบับต่อปี โดยเริ่มจากฉบับ กรกฎาคม-กันยายน 2565 เป็นต้นไป

1. การจัดเตรียมต้นฉบับบทความ

ต้นฉบับบทความจะต้องเป็นบทความที่พิมพ์ด้วยโปรแกรม Microsoft word ตัวอักษร TH SarabunPSK ตั้งค่าน้ำกระดาษขนาด A4 โดยให้ห่างจากขอบบน 1 นิ้ว ขอบล่าง 1 นิ้ว เซนติเมตร ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา 1 นิ้ว และระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1.08 โดยส่วนประกอบหลักต้องประกอบด้วย

- 1) ชื่อเรื่องภาษาไทย (ตัวหนา ขนาด 18) และ ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษตัวพิมพ์ใหญ่ (ตัวหนา ขนาด 16) จัดชิดซ้าย
- 2) ชื่อผู้นิพนธ์บทความภาษาไทย และ ภาษาอังกฤษ (ตัวอักษรขนาด 14) เว้นระยะห่าง 1.08 บรรทัดจากชื่อเรื่องลงมา จัดชิดซ้าย
- 3) บทคัดย่อภาษาไทย และ ภาษาอังกฤษ (ตัวอักษรขนาด 16) จัดให้อยู่ในกรอบที่เทมเพลตวารสารจัดไว้เท่านั้น โดยไม่เกิน 350 คำ
- 4) คำสำคัญภาษาไทย และ ภาษาอังกฤษ ให้มี 3-5 คำ และจัดอยู่ในส่วนที่วารสารกำหนดไว้ในเทมเพลตของวารสาร
- 5) เนื้อหา การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจาก หัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษร และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ ให้เว้นระยะห่าง 1 บรรทัด
- 6) การใช้ตัวเลข คำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student centred learning)
- 7) เอกสารอ้างอิง ใช้รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA 6th edition)

ในการจัดเตรียมต้นฉบับบทความ ให้ผู้นิพนธ์จัดเตรียมต้นฉบับบทความซึ่งจะต้องมีส่วนประกอบตามประเภทต่าง ๆ ของบทความเรียงลำดับดังนี้

1.1 บทความวิจัย

บทความวิจัยคือบทความที่ได้จากการทำวิจัยในสาขาวิชาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับขอบข่ายเนื้อหาที่ทางวารสารเปิดรับ ซึ่งบทความวิจัยจะต้องประกอบด้วยส่วนประกอบเรียงลำดับดังนี้

- 1) ชื่อเรื่อง ภาษาไทย และ ภาษาอังกฤษ

- 2) ชื่อผู้แต่งและสังกัด ภาษาไทย และ ภาษาอังกฤษ
- 3) บทคัดย่อ ความยาวไม่เกิน 350 คำ
- 4) คำสำคัญ 3-5 คำ
- 5) บทนำ เป็นส่วนของที่มาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย ในส่วนนี้จะต้องเขียนแสดงการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเข้ามาในส่วนเดียวกันนี้เลย รวมถึงคำถามของการวิจัยด้วย
- 6) วัตถุประสงค์ของการวิจัย เป็นส่วนเขียนแสดงให้เห็นถึงวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย อาจจะเขียนโดยรวมหรือเขียนแยกเป็นข้อ ๆ ก็ได้
- 7) วิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วยรูปแบบของการวิจัย การดำเนินการวิจัย เครื่องมือในการวิจัย กลุ่มประชากรและตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การวิเคราะห์ข้อมูล และการสรุป และในส่วนนี้อาจจะเขียนกรอบแนวคิดของการวิจัยด้วย (ถ้ามี)
- 8) ผลการวิจัย แสดงผลการวิจัยตามที่มีผู้วิจัยค้นพบ
- 9) อภิปรายผล เขียนอภิปรายผลการวิจัยให้ละเอียด นำเสนอถกเถียงโต้แย้งอย่างลุ่มลึกและครอบคลุม
- 10) องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลมาจากการวิจัย การสังเคราะห์ออกมาในลักษณะ แผนภาพ แผนภูมิ หรือผังมโนทัศน์ พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างอย่างกระชับ เข้าใจง่าย
- 11) สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ สรุปผลการวิจัยอย่างครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ และเขียนข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย
- 12) เอกสารอ้างอิง เขียนอ้างอิงท้ายเรื่องตามที่ปรากฏในเรื่อง เรียงตามตัวอักษรชื่อผู้แต่ง โดยเอกสารอ้างอิงภาษาไทยจนครบแล้วค่อยตามด้วยเอกสารอ้างอิงภาษาอังกฤษ

1.2 บทความวิชาการและบทความปริทรรศน์

บทความวิชาการคือบทความที่เขียนขึ้นซึ่งได้มาจากการประสพการณ์วิจัยอันเป็นเวลายาวนานของผู้วิจัย หรือเป็นบทความที่นำเสนอข้อถกเถียง แนวคิด หรือกรอบการศึกษาใหม่ ๆ ในวงการวิชาการ ส่วนบทความปริทรรศน์คือบทความที่เขียนขึ้นแสดงถึงการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นสำคัญของการวิจัย ประเด็นใดประเด็นหนึ่งจากอดีตถึงปัจจุบัน รวบรวมแล้วนำเสนอเพื่อนำไปสู่ปัญหาใหม่ในการวิจัย โดยมีส่วนประกอบดังนี้

- 1) ชื่อเรื่อง ภาษาไทย และ ภาษาอังกฤษ
- 2) ชื่อผู้แต่งและสังกัด ภาษาไทย และ ภาษาอังกฤษ
- 3) บทคัดย่อ ความยาวไม่เกิน 250 คำ
- 4) คำสำคัญ 3-5 คำ
- 5) บทนำ
- 6) เนื้อหา แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 7) บทสรุป

- 8) **เอกสารอ้างอิง** เขียนอ้างอิงท้ายเรื่องตามที่ปรากฏในเนื้อเรื่อง เรียงตามตัวอักษรชื่อผู้แต่ง โดยเอกสารอ้างอิงภาษาไทยจนครบแล้วค่อยตามด้วยเอกสารอ้างอิงภาษาอังกฤษ

1.3 บทวิจารณ์หนังสือ

เป็นการแนะนำหนังสือที่น่าสนใจ ทั้งนี้จะต้องแสดงจุดเด่น จุดด้อย และข้อเสนอแนะต่อหนังสือที่นำมาวิจารณ์ ส่วนประกอบมีดังนี้คือ

- 1) ชื่อเรื่อง ภาษาไทย และ ภาษาอังกฤษ
- 2) ชื่อผู้วิจารณ์และสังกัด ภาษาไทย และ ภาษาอังกฤษ
- 3) เนื้อหา แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 4) บทสรุป
- 5) เอกสารอ้างอิง

กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิเมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่าน หรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึง ความหลากหลายและความเหมาะสม

2. ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการพร้อมตัวอย่างประกอบ

เอกสารที่นำมาอ้างอิงควรได้มาจากแหล่งที่มีการตีพิมพ์ชัดเจน อาจเป็นวารสาร หนังสือหรือข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตทั้งนี้ผู้เขียนบทความต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อความถูกต้องของเอกสารอ้างอิงทั้งหมดก่อนส่งต้นฉบับผู้เขียนบทความควรตรวจสอบถึงความถูกต้อง ของการอ้างอิงเอกสาร เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้องจะไม่ได้รับการส่งต่อเพื่อพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้ถูกต้อง

2.1 การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียนและเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง เอกสารที่อ้างอิงในบทความจะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ และเจ้าของบทความต้องรับผิดชอบถึงความถูกต้องของเอกสารที่นำมาอ้างอิงทั้งหมด โดยรูปแบบของการอ้างอิงเอกสาร มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

- 1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์เล่มที่ชื่อเครื่องหมายจุลภาค (:) และเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง เช่น (พระไตรปิฎกภาษาไทย/20/12/50), (พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถาแปล/18/100)
- 2) ผู้แต่งหนึ่งคนให้อ้างชื่อผู้แต่งเครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่พิมพ์เครื่องหมายจุลภาค (,) และเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง เช่น (เด่นพงษ์ แสนคำ, 2562, น. 20)
- 3) ผู้แต่งสองคนให้อ้างชื่อของผู้แต่งสองคนเครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่พิมพ์เครื่องหมายจุลภาค (,) และเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง เช่น (บัวพันธ์ พรหมพักพิง และ สุวิทย์ ธีร

ศาศวัต, 2563, น. 32) หากมีเอกสารที่นำมาอ้างอิงมากกว่า 1 รายการให้ใช้เครื่องหมายอัฒภาค (;) คั่นระหว่างรายการอ้างอิง เช่น (พระพรหมบัณฑิต ประยูรธรรมจิตโต, 2550, น. 45; ป.อ. ปยุตโต, 2560, น. 52)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 คนให้อ้างชื่อของผู้แต่งคนแรกเว้นวรรคหนึ่งครั้งเพิ่มคำว่า “และคณะ” เครื่องหมายจุลภาค (,) และเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง เช่น (สังเวียน สามี และคณะ, 2558, น. 36)

5) ให้เรียงลำดับการอ้างอิงตามลำดับพยัญชนะตัวแรกของชื่อผู้แต่งเช่นเดียวกับลำดับการอ้างอิงในส่วนเอกสารอ้างอิง

6) กรณีอ้างอิงสื่อออนไลน์ อ้างชื่อผู้แต่งเครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่แต่งเครื่องหมายจุลภาค (,) และใส่คำว่า “ออนไลน์” เช่น (หลวงพ่อบราโมทย์ ปาโมชโช, 2562, ออนไลน์)

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งคนให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง เครื่องหมายจุลภาค ปีที่พิมพ์ และ หน้า ที่นำมาอ้างอิง เช่น (Rawls, 1999, p. 16)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองคนให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งสองราย เครื่องหมายจุลภาค ปีที่พิมพ์ และ หน้า ที่นำมาอ้างอิง เช่น (Barry & Larope, 2010, p. 46) และให้ใช้เครื่องหมาย อัฒภาค (;) คั่นกลางระหว่างเอกสารที่นำมาอ้างอิงมากกว่า 1 เอกสาร เช่น (Rawls, 1999, p. 87; Barry & Larope, 2010, p. 78)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 คนให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรกตามด้วย et al, ปีที่พิมพ์ และ หน้า ที่นำมาอ้างอิง (Rawls et al., 2008, p. 95)

4) ให้เรียงลำดับการอ้างอิงชื่อผู้แต่ง

5) กรณีอ้างอิงสื่อออนไลน์ อ้างชื่อผู้แต่งเครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่แต่งเครื่องหมายจุลภาค (,) และใส่คำว่า “ออนไลน์” เช่น (Doyle, M. W., 2004, Online)

หลักเกณฑ์ทั่วไปในการพิมพ์รายการสำนักพิมพ์/โรงพิมพ์

กรณีเป็นสำนักพิมพ์หรือบริษัทให้คงไว้เฉพาะชื่อ ดังตัวอย่าง

- 1) บริษัท นานมีบุ๊คส์ จำกัด ใช้ นานมีบุ๊คส์
- 2) สำนักพิมพ์เทียนวรรณ ใช้ เทียนวรรณ
- 3) กรณีที่เป็นโรงพิมพ์ให้ใช้รูปแบบเต็ม เช่น โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

2.2 เอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อพระไตรปิฎกอรรถกถา./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อหนังสือ./ (ครั้งที่พิมพ์)./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

จำนงค์ ทองประเสริฐ. (2516). *ประวัติพระพุทธศาสนาในเอเชียอาคเนย์*. (พิมพ์ครั้งที่ 2).

กรุงเทพมหานคร: อภิธรรมมูลนิธิมหาธาตุวิทยาลัย.

Coady, D. (2012). *What to believe now: Applying Epistemology to Contemporary Issues*. Oxford: Blackwell.

(3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ),/ชื่อเรื่อง./ (เลขหน้าที่อ้าง)./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

คำคง คงเดช. (2560). การสร้างความปรองดองในสังคมไทยด้วยหลักพุทธศาสนา ใน อนันต์ แจ่มขึ้น (บรรณาธิการ), *ธรรมโอสภกับกรเียวยาสังคม*. (น. 112-125).

กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์.

Greco, J. (1999). Introduction What is Epistemology?. In Greco, J. & Sosa, E. (Eds.). *The Blackwell Guide to Epistemology*. (pp. 1 – 32) Oxford: Blackwell.

(4) บทความจากวารสาร

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./ปีที่(ฉบับที่), /เลขหน้าแรก ที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สมภาร พรหมทา. (2539). มนุษย์กับการแสวงหาความรู้: ข้อเสนอจากพุทธปรัชญาว่าด้วยธรรมชาติและบทบาทของความรู้. *วารสารพุทธศาสนศึกษา*, 3(2), 5–28.

Hernon, P. (1995). Disinformation and misinformation through the Internet: Findings of an exploratory study. *Government Information Quarterly*, 12(2), 133-139.

(5) หนังสือแปล

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่องที่แปล/[ชื่อต้นฉบับ]/(ชื่อผู้แปล, ผู้แปล)./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

ปาร์กเกอร์, อาร์. บี. (2552). *ศพคนดัง* [High profile] (อิสริยา ชมภูผล, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: นกฮูก พับลิชชิง.

บริกแฮม, อี. เอฟ., และฮุสตัน, เจ. เอฟ. (2544). *การจัดการการเงิน* [Fundamentals of financial management] (เร็กซ์ จำปาเงิน, ผู้แปลและเรียบเรียง). (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บุ๊คเน็ต.

(6) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ใน ชื่อสารานุกรม./ (เล่มที่อ้าง, น. เลขหน้าที่อ้าง)./สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

ไพฑูรย์ นามวิจิต. (2540). ช่าง ม้า วัว ควาย. ใน *สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน*, (น. 200-215). กรุงเทพฯ: เสริมสร้างความรู้.

Landesman, C. (1967). Consciousness. In *The Encyclopedia of Philosophy*, (Vol. 2, pp.191-195).

(7) หนังสือพิมพ์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อหนังสือพิมพ์./เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

อเนก พูลทรัพย์. (10 สิงหาคม 2560). ปัญหาการเมืองไทย. *มติชน*, น. 10.

(8) วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

รูปแบบ :

ชื่อผู้เขียน./ (ปีพิมพ์)./ชื่อวิทยานิพนธ์./ (ระดับวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์/หรือการค้นคว้าแบบอิสระ./ชื่อมหาวิทยาลัย)

ตัวอย่าง:

อัญชลี ปิยปัญญางศ์. (2547). *มโนทัศน์เรื่องเหตุการณ์อัศจรรย์ของเดวิด ฮูม*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).

(9) รายงานการวิจัย

รูปแบบ:

ชื่อผู้เขียน./ (ปีพิมพ์)./ชื่อวิจัย./ (รายงานวิจัย)./สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2558). *สถานภาพการประยุกต์ใช้ ICT เพื่อการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรองรับการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.

(10) เอกสารการประชุมทางวิชาการ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ใน/ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ หรือ Ed. หรือ Eds.). /ชื่อการประชุม./ (เลขหน้า)./สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

นันทน์ เขียวขำ และธิดาทิพย์ ปานโรจน์. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความเคลื่อนไหวดัชนีราคาหลักทรัพย์ กลุ่มขนส่งและโลจิสติกส์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติ ม.อ. ตรัง วิจัย ประจำปี 2561 สาขาวิชาการบัญชี/การเงิน “วิจัยก้าวใหม่ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน”* (น. 59-68). ตรัง: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง.

Soutar, G., & Mazzarol, T. W. (1995). Gaining competitive advantage in education services exports: Forward integration and strategic alliances in a maturing market. In G. Tower (Ed.), *Proceeding of the Academy of International Business Southeast Asia Regional Conference, Asia Pacific International Business: Regional integration and global competitiveness* (pp. 85-110). Perth: Murdoch University.

(11) สัมภาษณ์

รูปแบบ:

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์./ (ปี)./ตำแหน่ง./สัมภาษณ์./วัน เดือน.

ตัวอย่าง :

พระมหาหรรษา ธาณเมธี, ดร.. (2558). เจ้าอาวาส วัดศรีศาสดา. สัมภาษณ์. 5 มีนาคม.

(12) สื่อออนไลน์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (ปีที่เผยแพร่)./ชื่อบทความ./สืบค้น วันที่ เดือน ปี./จาก แหล่งที่อยู่ไฟล์ (URL)

ตัวอย่าง :

หลวงพ่อบราโมทย์ ปาโมชโช. (2562). *มิชฌาทิฎฐิ*. สืบค้น 4 สิงหาคม 2563. จาก

<https://www.dhamma.com/download/micchaditthi>.

Doyle, M. W.. (2004). *Liberal Internationalism: Peace, War and Democracy*.

Retrieved 2 September 2013. from

http://www.nobelprize.org/nobel_prizes/themes/peace/doyle/index.html.

แบบขอส่งบทความตีพิมพ์ในวารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา

ข้าพเจ้า (ชื่อ – นามสกุล)
ขอส่งบทความเรื่อง (ชื่อภาษาไทย).....

ชื่อ (ภาษาอังกฤษ).....

เป็นบทความประเภท () บทความวิชาการ () บทความวิจัย () บทวิจารณ์หนังสือ
โดยมีผู้ร่วมเขียนดังนี้

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของ งานวิจัย/วิทยานิพนธ์ เรื่อง

ระดับการศึกษา

สถาบัน

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความที่ข้าพเจ้าส่งมาพิจารณาตีพิมพ์ ไม่ได้อยู่ในระหว่างการพิจารณาจากวารสารอื่น และเป็นผลงานที่ไม่ผิดจริยธรรมทางวิชาการ หากมีความผิดพลาดข้าพเจ้าขอถอนการตีพิมพ์โดยไม่มีเงื่อนไขใด ๆ

ลงชื่อ.....ผู้เขียนบทความ

(.....)

...../...../.....